PANDECTARUM CAMERALIUM LIBRI 4.: EX ORDINATIONE IMPERII AUGUSTANA...

Wilhelm Roding, Daniel Oesinger, Giovanni Battista Coccini

NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
13
2 K
35

PANDECTARUM CAMERALIUM Libri IIII:

Ex

ORDINATIONE IMPERII AUGUSTANA
NOVIS IMPERII CONSTITUTIONIBUS
ANNIIS VISITATORUM MEMORIALIBUS
ILLUSTRIS CONSISTORII CONCLUSIS
ET DECRETIS:

Item

IOACH. MYNSINGERI ET ANdreæ Gailii obſervationibus

Excerpti & in artis commodiſſimam methodum redacti

à

GUILELMO RODINGO, HESSO, I. C.

nunc verò

Ab infinitis propè mendis repurgati *& editi*

Curâ DANIELIS OSINGERI, J. U. D.

Cum gratia & Privilegio Cæſ. Majeſt.

ARGENTORATI.

Typis Joſiæ Rihelii hæredum

M. DC. VIIII.

VIRO AMPLISSIMO ATQUE DOCTISSIMO DOMINO ANDREÆ BECK, J C. prudentissimo fautori suo ac compatri plurimùm honorando

S. P. D.

Uæ duo requirit ab imperatore, Imperator Justinianus, ut sit & armis decoratus, & armatus legibus. Vir amplissime, ea verissimè sunt fulcra & columnæ quibus imperia, regna, principatus, resq; omnes publicæ solent sustentari. Nec enim aut destitutus armis, aut legibus minus instructus Imperator, utrumq; tempus & bellorum & pacis rectè gubernabit. Imò ut maximè armorum peritissimus sit, legũ autem orbatus præsidio, neq; res lapsas erigit, neque fatigatas reparabit, ut Leo & Anthemius Impp. loquuntur. Et præclara vox est oratorum principis, *Parva sunt arma foris, nisi consilium est domi.* Perfecit utramq; hanc viam miranda fœlicitate ipse

Justi-

Justinianus, cujus tanta fuit in utraq; disciplina virtus, tot heroica vereq; Imperatoria facta, quibus non dico dignè prædicandis, sed solùm enumerandis vix ulla dicendi vis atque facultas par esse possit. Et ut de bellis nihil dicam, quæ Imperator hic toti Christiano orbi gessit maximè cōmoda & salutaria, quid habet, obsecro, majus & illustrius, Imperium Romanum, imò terrarum orbis: quid ad tuendam pacem, & conservanda civilia officia firmius atq; stabilius, thesauro illo Juris Romani, corpore Juris civilis, opere inæstimabili & immortalitatis memoria prosequendo: quod uni Justiniano acceptum ferendum est? Neq; enim alicujus momenti Vallæ est assertio, qui pro suo more summum Imperatorem quovis ἀναλφαβήτῳ rudiorem dicere non est veritus. Constat enim ex historiis, & testatur in vita Bonifacii secundi Pontificis Platina, fuisse summo ingenio summaq; doctrina Justinianum, ut mirum non sit, si leges Romanas hinc inde sparsas atq; confusas in ordinem redegerit, & ut ipsius met Imperatoris verba sonant in luculentam erexerit consonantiam. Quantas autem gratias Divo Justiniano pro tam divi-

no opere debemus, tantas, profecto Maximiliano I. Imperatori deberi nemo sanus inficiabitur. Hujus enim industria & Virtus in pace simul & bellis eluxit verè imperatoria. Ut enim bella prætercam, quæ plurima, summa felicitate gessit: nihil dicam de incredibili facundia ob quam exteris etiam admirationi fuit, quòd latinè gallicè & Italicè loqueretur elegantissime: non attingam ardentissimum literarum & historiarum studium, quo excitatus, nō ipse solum honestissimis & maximè necessariis disciplinis operam dedit, sed aliis etiam author principibus extitit, ut & academias celeberrimas fundarent atq; instituerent, & literaram studia ad posteros propagarent. Quæ, obsecro, quæ gratiæ pares esse possunt illi divino justissimi Imperatoris instituto, quo, ut litibus in Imperio ansam præcideret, JUDICIUM, ordinavit CAMERALE, in urbe Spira, non alibi habendum, anno salutis nostræ 1495. Quod JUDICIUM verissimè est sacrosancta JUSTICIÆ officina: est asylum ad quod confugiunt Reges, Principes, Magnates, privati, viduæ, orphani: quorum omnium causæ æquo tramite sine

ſine ulla προσωποληψία in hoc judicio agun tur atque determinantur. Verè enim dicam, (quod teſtantur ſummi viri, & in judicio Imperiali exercitatiſsimi) ſi quod eſt in orbe terrarum tribunal à corruptela alienum, hoc profecto eſt alieniſsimum.

Verum enim vero hoc JUDICIUM ut prudentiſſimè eſt inſtitutum, atque fundatum, ita neceſſariò fuit certis legibus & præceptis inſtruendum atque ligandum: quod idem Divus Maximilianus eodem anno, & Poſteriores Imperatores maxima cum ſolicitudine, tantisque Imperatoribus digna præſtiterunt: dum anno Chriſti 1548. Auguſtæ communi ſtatuum conſenſu certam ORDINATIONIS formam, ex antiquis ordinationis legibus collectá extruxerunt, & in luculentam erexerunt conſonantiam. Quæ Cameræ Imperialis ordinatio ad eum modum extat hodiè & aucta, & illuſtrata novis Imperii conſtitutionibus, annuis viſitatorum memorialibus illuſtrisq; conſiſtorii decretis, ut inæſtimabilis theſauri loco non immerito debeat haberi.

Has Cameræ Imperialis leges, & Imperatorum ſtatuumq; conſtitutiones, & quic-

quid ad summũ hoc justiciæ tribunal pertinet in artis exactissimam methodum redegit quondam vir clarissimus & JC eminentissimus, Dn. Guilhelmus Rodingus,& opus composuit quod Pandectas Camerales inscripsit, in quibus de jurisdictione Cameræ, de processu & audientiarum & causarum, de judicii Cameralis personis earumq; officiis & adjunctis, eo pertractat ordine, quo commodior, magisq; perspicuus nullus esse potest, non prætermissis etjam iis quæ in novissimo Cæsar. Majestat. statuũq; Imperii deputatorum cõventu Spiræ acto anno 1600. decreta sunt atq; cõclusa. Opus, me Christe, & præstantissimum & utilissimum quod authorem satis superque commendet, ut vel nostro, vel aliorũ minimè encomio indigeat. Has igitur Pandectas Rodingianas multi summi viri harũque rerũ periti,dignas judicarunt,quæ innumeris cùm typographicis tùm aliis mendis expurgatæ, & in commodiore quàm antea editæ fuerant forma & caractere impressę lucẽ denuo adspicerent. Et persuasum mihi est, ut hoc quicquid est seu studii, seu laboris ego in me reciperem, quod dum facio, an cuivis satisfaciam minime sum solicitus:

citus:

citus: cum illud constet, laude dignam esse voluntatem, etsi vires non respondeant. Omnino tamen confido plerisque gratiorem fore hanc editionem priore: quod si secus acciderit, in manu nostra consiliorũ eventus non sunt. Sed quod tuo nomini eas, ut nunc fieri solet, inscribo, Vir amplissimè, causa non est una. Lubens ego arripui occasionem diu optatam testificandi & judicii mei de te, & incredibilis amoris erga te mei. Etsi enim nemo est, qui te non summè diligat: tamen nulli concedo, ut te magis amet, quàm ego. Omnes, qui te norunt, ita amant, ita venerantur, ut nullus se cuiquam amore atque observantia tui cedere putet: Sed absit, ut ego me ab ullo patiar superari. Ut enim nihil dicam de maximis tuis iisq; infinitis propè beneficiis erga D. Glaserum p. m. antecessorem meum honorandum, virum & doctissimum & optimum, quorum fructus longè dulcissimi ad ipsius posteros & successores redeunt cumulatissimè: nihil de antiquæ vestræ amicitiæ fide, quam nos quoq; jure quodam vendicamus, freti & bona fide & titulo justo & continua neq; unquam interrupta possessione. Quid est obsecro,

quod ſummos quosq; viros exornare poſſit, quod in te non omni ex parte perfectū reperiatur? quanta eſt verorum & ſolidorum bonorum in te copia? quantus non fucatæ pietatis ardor? quàm abſoluta rerum omniū θεωρία & πρᾶξισ? quam perfecta prudentia, quam exacta graviſſimorum Imperii negotiorum cognitio? Et quod his omnibus accedit ornamentum maximum, quæ illa humanitas tua, quæ facilitas, quod ſtudium in omnes, & quid non admiratione dignum? Vere enim hoc dicam, effudit omnes in te ſuas dotes beniğniſsima natura. Non eſt igitur alius cui magis debuerim hujus libri inſcriptionem: inſtar omnium tu mihi es Becki prudentiſſime. Si enim amicis, ſi benefactoribus debentur iſtiuſmodi munera, annon ſumma tua in nos extant beneficia? annō luculentiſsima veræ, ejuſdemque veteris amicitiæ argumenta? Si pietatis, ſi virtutis, ſi doctrinæ, ſi uſus atq; experientiæ, habenda eſt ratio: quis eſt obſecro ex omnibus, quē tibi comparare queamus. Si denique is deligendus mihi fuit, qui de Pandectis hiſce judicare recte poſſit, tu occurriſti, Jureconſultus prudentiſſimus, hujusce Juris

Came-

Cameralis peritiſsimus, atque adeo Judex competens & æquiſſimus.

Quamobrem, ut pro benevola & propenſa tua in me voluntate hoc quicquid eſt, ſuſcipias, nosque omnes deinceps favore tuo complectare, eâ quæ par eſt, obſervantiâ rogo. Maximus ille omnium piorum patronus, & verorum bonorum largitor liberaliſsimus, te cum familia tota conſervet ſalvum & incolumem quam diutiſsimè. Vale Vir ampliſsime. Dabam è Muſæo prid. Calendar. ſeptemb. anno ſalutis Chriſtianæ 1609.

T. Amplitud. Studioſiſſ.

Daniel Oeſinger. D.

INDEX TITULORUM PANDECTARUM CAMERALIUM.

Libri Primi.

Libri Secundi.

Titulus I.

Libri Tertii.

Titulus I.

Libri Quarti.

TITULUS I.

De lecto-

PAN-

PANDECTARUM CAMERALIUM:

SIVE

JURIS CAMERALIS

Liber Primus

DE JURISDICTIONE CAMERÆ IMPERIALIS

TITULUS I.

Pandectæ Camerales, & jus Cameræ quid, & quæ ejus partes.

PANDECTÆ CAmerales sunt quibus Jus Camerale comprehenditur.

2. ¶ Jus Camerale est quod constitutionibus & legibus Imperii Cameræ Imperiali peculiariter constitutum, vel observatione stylovè Judicii receptum est.

3. ¶ Hujus partes duæ sunt: Una de Judicio Cameræ: altera de ejus Personis.

Commentarius.

Jus Camerale est, *Ius Camerale complectitur, quæ vel de Camera peculialiter constituta, vel à Camera spe-*

ciali jure inducta, vel ad Cameræ cognitionem legibus publicis sunt delata, ait Petr. Denaif. in præfatione jur. Camer.

Cameræ) *Camera ut hoc in tyronum gratiam, & alia quædam commentariorum loco addam, propriè significat fornicem, sivè testudinem ædificii, aut locum quemvis Cameratum, sed tropicè sæpiùs accipitur primùm per synecdochen partis pro toto ædificio vel conclavi Camerato.*

Deindè quemadmodum per synecdochen generis accipitur pro loco principis ærario destinato, secundum Feudistas ad c. de pace tenenda. § si quis verò, & ad illam Feudi speciem, quam vulgò de Camera appellant: Ita per Metonymiam subjecti pro quacunque re ad commodum Imperii pertinente accipitur, teste Alexandro de Imola ad Rubric. C. de Iure Fisci & Henin. Goeden consil. 85. numer. 101. Denique per Metonymiam subjecti pro judicio in Camera Imperiali constituto, vel pro corpore illo cætuq́; & consessu judicum Cameræ, vel personarum Cameræ collegio, usurpatur. Et notandum obiter quod Camera Imperatoris non sit idem quod Camera Imperialis secundum gloss. ad d. T. C. de jure Fisci.

Constitutionibus, *Quæ tribus, quam vocant, Ordinationis partibus & Comitiorum Imperii Recessibus ut appellantur, & Visitatorum Cameræ Memorialibus annuis, ut nominant, & Consistorii Cameralis Senatus consultis, atque Decretis publicis, vel ut alii appellare malunt Decretis generalibus continentur, & ex judicii stylo atq; praxi observatæ existunt*

TITULUS II.

Iudicium camerale quid, quando à quo Imperatore constitutum, & ubi hódiè exercea- tur.

IUdicium Camerale, est litium disceptatio solen-

solennis in Camera imperiali constituta.

2. ¶ Judicium hoc summū in Imperio Romano est, à quo provocare non licet Ordin part.1. t 3 in princip. Et à Rege Romanorum Maximiliano I. hujus nominis communi statuum consensu institutum, Anno Christi Salvatoris nostri 1495. ultima octobris, & ad diem 3. Novemb. ejusdem anni prima audientia judicialis Francofurdi ad Mœnum in urbe Imperiali libera celebrata est, ut testatur *Gailius lib.2.de pace pub.cap 1.n.28. Nicolaus Cisnerus ad t.2. ordination* Cam.

3. ¶ Sed posteà Francofurdo Spiram translatum est, ubi sedes hodiè quasi propria illi destinata esse censetur, & Spira sine gravi causa, & sine Imperatoris venia atque voluntate & sine principum ac ordinum Imperii consensu, aliò transferri non debet. Meritò, & propter causas gravissimas, quippe sæpius accidit, ut viri præstantissimi recusarent officia in Camera Imperiali, aut suscepta abdicarent, quod sedē certam atque constantem non haberent. Unde factum est, ut multi minus idonei necessitate ita ferente admissi fuerint *Ordin.part.2.d.34.* Sed Spiræ si commodè atque tutò exerceri nequeat, forsan ob pestem ingruentem, bellumvè imminēs; Imperatoris atque Principum Imperii venia & consensu impetrato, advocatisque & procuratoribus in consilium adhibitis, judici & adsessoribus judicium Camerale in locum aliquem tutiorem transferre aut ad tempus intermittere licebit, donec translationis caussa aut periculum Judicii exercitium liberum impediens cessaverit. *Ordinat.2.t.34. Recess. Imper. Spiræ Anno 70.* ¶ Wann und wohin. *Recess. Deputat.*

Imper. Anno 77 Memor. visit. Anno 56. ¶ vnd dieweil *Receß. Imper. Anno 94.* ¶ Was sonsten zu vnderschiedlichen/

Commentarius.

Judicium, *Si quis de personis primò, & de judicio secundo loco tractandum esse contendat, non admodum repugnabo, vereor siquidem ne Ordinationis Cameræ præjudicio vincat, in qua primùm de personis earumque officiis, pòst de jurisdictione tum de processu agitur, nec illo solùm, verum etiam juris civilis Justinianei exemplo, in quo primùm de jure personarum & postea de rebus differitur.* Instit. l. N G. & C §. fina. *Sed lex methodi est, ut generalia ex quorum cognitione sequẽtia & specialia dependent, præmittantur: Cùm igitur multa sint in libro de personis earumq; officiis, quorum cognitio ex illis, quæ de jurisdictione atq; processu sunt, dependeat, hæc præmittenda, illa postponenda* esse cẽseo.

Litium disceptatio. *Variæ Iudicij definitiones sunt: vulgò definiunt actum triũ personarum, judicis scilicet actoris & rei: Item actum legitimum quo mediante Iudex de causa proposita cognoscit, & secundum æquitatem pronunciat: alii aliter definiunt sed omnium acuratissima est acutissimi hoc seculo jureconsulti Iacobi Cujacii definitio, quæ ad t. 1. libr. 2. Decretalium nuper prodiit.* Judicium inquit est litium, quæ inter aliquos exoriuntur disceptatio Judicialis.

Disceptare autem, quemadmodum verba agere, procedere, persequi, prosequi & similia verba notæ significationis sunt: Sed per Metaphoram & usum fori quasi propria facta sunt, & non solum partes litigantes disceptare dicuntur, quando coràm Iudice litigant, meritaq; caussæ disputant, verùm etiam Iudices disceptare id est, jura partium dijudicare atque de illis cognoscere dicuntur. l. cum Clericis 25. in princip.

principip. C. d. Episcop. & clericis l.3.eod. L.arbitris & l.3.ff. ad exhibendum, Et c. Forus § Judex De verborum signif.& Cicero in partit. Disceptator inquit, rei sententiæque moderator.

Titulus III.

Judicium Camerale quibus rebus constet, Iurisdictio Cameræ quid: quomodo conservanda & declinanda?

QUEMadmodum quodvis bene cōstitutum, ita Camerale Judicium constat { Iurisdictione & processu

2. ¶ Jurisdictio Judicii Imperialis, est potestas lites disceptandi judicio Imperiali concessa. *de qua ordinat. parte 2. in Rubric. general. vers.* von Gewalt vnd Gerichtzwang.

3. ¶ Jurisdictio Cameræ Imperialis ordinaria esse censetur. Siquidem Camera illam habet ab Imperatore & imperii Statibus, & ex ordinatione, quæ vim legis obtinet. *Gail.li.1.obs. 41 n.* 5. & quamvis sint, qui delegatam esse opinentur, eo quod Camera Imperatoris sigillo utatur, attamen ordinariam esse communior opinio est.

4. ¶ Ideoque Judices Cameræ recusari nequeunt in illis causis, in quibus consistorio Camerali judicandi potestas concessa est. Etsi hoc aliquando tentatum sit, sed frustra. *Myns cons. 24. D.c.3. Gail.obs.33. & 41.li.1.*

5 ¶ Quin imò Judiciū Imperiale Imperatorem ipsum repræsentat, *Gail. 1.obs.1.n.7.* & quoad Justiciæ administrationem ex publica Imperatoris cum Electoribus, Principibus, & Statibus imperii conventione, Jurisdictionem habet cum Imperatore concurrentem, ut vocant, sive equalem

& quicquid Camera imperialis imperat & statuit, Imperatoriæ Majestatis & universi Imperii nomine imperat & statuit. *Gail.1.obs.121.n.3.*

6. ¶ Quamobrem etiam processus Cameræ, Imperatoriæ Majestatis insignibus obsignati ex Camera prodeunt. *Ord. par.3 tit.12.* ¶ vnd so solche *Mynsing obs.5.cent.4. Gail. obs.1.lib.1.n.7.& obs. 29.n. 2 idem obs.41.& 42.libr. 1. vide Bart.Blarer ad l. Diffamari.c.6.n.40.* ubi Cameram Imperialem in decernendo planè Imperatoriam majestatem dignitatem & authoritatem habere ait.

7. ¶ Etsi verò Judiciū Camerale ordinariā Jurisdictionem habeat, attamen integrum causarum processum delegare non consuevit, sed tantùm actus quosdam judicii particulares, testium videlicet examinationes, instrumentorum & privilegiorū transsumptiones, inspectiones locorū oculares, &c.

8. ¶ De Jurisdictione Camerali, neque per restitutionē in integrum, neq; per supplicationes, neq; per avocationes, aut suspensiones impedienda, sed ejus potestate ac libertate conservāda Cōstitutiones Imperii promulgatæ extant, præcipue vero in recessu Comitiorū Imperii VVormatiæ Anno 1521. Item Ratisbonæ, Anno 1541. *ordin.Cam.p.2.tit.35.*

9. ¶ Quapropter ne Imperator quidem ipse lites in judicio Camerali pendentes, ad se avocare neque Cameræ Jurisdictionē & processum impedire jure potest. Ne que immeritò. nam Imperator per modum contractus in Ordinatione Cameræ consensit: ideoque ad ejus obseruantiā obligatur etiam de jure Communi. Dd Communiter in l.digna vox C. de ll. *Gail.li.1.obs.41.n.3.*

10. ¶ Et

10. ¶ Et multò minus Princeps vel alius quis piam Imperii Status inferior subditum suum in Camera in Jus vocatum ex privilegio aliave causa ex camera avocare poterit, sed privilegium habenti Jurisdictio Cameræ per viam exceptionis pro interesse Judicialiter producendæ, declinanda est. *V. de Gail. obs. 41. n. 3. l. 1.*

Commentarius.

Ordinariam. *Qui judices ordinarii sint & qui delegati, & quæ differentia sit inter ordinariam & delegatam Iurisdictionem. Vide And. Alciat. & Canonistas ad Rub. de offic. Ordin.*

TITULUS IV.

De duplici lites ad cameram deferendi ratione, Iurisdictio Cameræ quot modis fundetur, & de personis adversus quas Iurisdictio Cameræ in prima Instantia fundata est.

Lites ad Judiciū Cameræ ejusque Jurisdictionem deferuntur,

vel { *per viam simplicis querelæ.* / *per viam provocationis.* }

2. ¶ Viam simplicis querelæ vulgo dici puto respectu provocationis utpote qua non unica & simplex, sed multiplex querela ad Judicem deferatur vel quia hæ simpliciter illæ verò relatè considerentur, ut infra intelligetur. Hanc viā vulgò primam instantiam appellant.

3. ¶ Per viam simplicis querelæ sivè in prima instantia Jurisdictio Cameralis fundatur ratione habita.

vel { *Personarum,* / *Causarum,* }

4. ¶ Ratione Personarum fundatur, quando eorum cùm quibus agitur (quos uno nomine reos vocant) conditio & qualitas facit, ut Camera

Imperialis forum competens sit.

5. ¶ Eorum igitur adversus quos actio intentanda est, sive Reorum ratione habita, coràm judice Imperialis Cameræ rectè in jus vocantur, qui Imperio immediatè subjecti sunt. *Ord. p. 2. tit. 2. & 27. Gail. lib. 1. obs. 1. num. 39.* Quod tamen idem Gail. in actionibus personalibus maximè procedere existimat, non autem in realibus per. *l. fin. C. ubi in rem actio.*

Excipiuntur. 1. Qui ex publica inter Imperatorem, Principes, & ordines Imperii conventione judices habent ordinationis, quos vocant, sive Ordinatione delegatos. *Ord. d. t. 27. p. 2.*

Sed quæstiones dubiæ hic duæ fuerunt. Prima, si contra duos pluresve Judices Ordinationis diversos habentes, agendum fuerit, an non statim actori Judicem Cameræ adire & pro processibus supplicare liceat? Et communior opinio fuit statim in Camera supplicandum esse: atque ex narratis libelli supplicis, si constiterit, impossibile fore, ut citra continentiæ distractionem Judicũ Ordinationis privilegium cum omnibus suis requisitis, quæ strictè & præcise observanda, locum habere non possit, processus decernendos esse: nisi tamen Judex in continentia aliquid fraudis subesse animadverterit: Fuerunt tamen qui secus opinarentur, quia nemo primæ instantiæ privilegio privandus sit sine culpa; Sed cuivis pro suo lubitu eo uti liceat, tantisper donec ipse tacite, non opponendo scilicet Declinatoriam fori, vel expressè illi renunciet. *Conclus. Camer. dub. 4.* In quo deputati Imperii posteriorem opinionem approbarunt *Spiræ, Anno 59. Vide Recessum Reputat. Imperii. Anno 1600. §.* vnsern Keysert ꝛc.

Ubi

ubi pragmatica Imperii Sanctio est, Si plures immediate Imperio subjecti, una actione conveniantur, & ex narratis non videatur locus esse posse delegatis Ordinatione: quia causæ continentia dividatur, processus in Camera decernendos esse.

7. ¶ Altera quæstio fuit, si quis Imperii Status Judices ordinationes habens unà cum suo subdito, aut officialibus sive ministris suis in Jus vocandus sit, an cogi possit, ut sequatur Principis & Domini sui tanquam dignioris Judicem ordinationis videlicet, qui hac parte superioris potestate haud dubiè fungeretur, & ea ratione Principibus & Statibus Imperii primæ instantiæ privilegium salvum atq; integrū conservaretur, an verò Princeps simul cum subdito suo vel officiali sive ministro ob causæ connexitatem statim in Camera conveniri possit?

8. ¶ Verum communior opinio fuit Judices ordinationis hoc casu regulariter locum non habere.

I. Quia Judicium ordinationis stricti juris eorumq; Jurisdictio limitata, nec ultra eos, qui privilegii hujus capaces sunt extendenda.

II. Quia homines privati & hujus generis consortes Judices nominandi Jus non habeant, sed proprii & ordinarii illis constituti sint, nisi tamen ad subditos vel ministros sivè officiales lis planè non pertineat, sed illi à suo Domino tanquam ministri tantùm adhibiti fuerint, nec ex suo facto obligati sint neque ex eo ulla ratione actori condemnari possint: quia hoc casu subditi vel ministri non necessariò, sed quasi in fraudem privilegii Judicum ordinationis in litem immisceri atq; pertrahi videantur, præser-

tim cum ministrorũ offi ciatemporaria sint, & facile fieri possit, ut prorsus removeantur; quapropter Judices ordinationis locum habere & solum principalem spectãdum esse existimarunt: ut potè cum quo omnia agantur. Et qui revera in lite sit & ea expediri possit, ac debeat. *Conclus. Cam. dub. 5.* in quo deputati Imperii hanc communiorem opinionem approbarunt Spiræ. *Anno 95.*

Decisio est in Recess. Deputat: Imper: *Spiræ Anno 1600.* § Gleicher massen: ubi pragmatica imperii sanctio est, Actionem in Dominũ simul ejusque subditos vel ministros tanquam correos intentatam recta ad Cameram devolvendam esse: Nisi tamen factum vel caussa solius Domini jubentis jus personamve contingat, cæteris officii duntaxat ratione cõventis. *Denais: continentia causæ § 2. & 3.*

9. ¶ II. Excipiuntur (ut ad illos redeamus qui licet imperio immediate subjecti sint, attamen ex jurisdictione Cameræ exempti sunt) qui Imperatoriæ Majestatis privilegio, vel per consuetudinem legitimam sive præscriptionem Jurisdictionem Cameræ declinandi jus habent. *Ordin. d. tit. 27. part. 2,*

10. ¶ III, Excipiuntur qui Judices habent ex conventione privata cõstitutos, quibus ordinatio nihil derogat. *Ord. part. 2. T. 2. in princip. & tit. 6. ¶ fin. & tit. 22. ¶ Wo auch zwischen &c. vers. Wo auch etliche stände. & tit. 27.*

11. ¶ Jurisdictio igitur Cameræ ratione personæ fundata est, si is cum quo agitur immediatè Imperio subjectus. neq; publica, legibus scilicet Ordinationis, neque privata conventione constitutos Judices habuerit, neque Imperatoris privile-

gio.

gio, neque alio modo, nempe per consuetudinem legitimam sive præscriptionem ex Jurisdictione Cameræ exemptus fuerit.

12. ¶ Quamobrem personarum ratione habita & quod Judices Ordinationis hoc casu constituti non sint, Comites, Barones, liberi Domini, & Nobiles im̃ediatè Imperiò subjecti a nobilibus mediatè Imperio subjectis, vel à cive, vel à quavis alia persona mediatè Imperio subjecta, & à suis subditis in Camera Imperiali rectè in Jus vocantur. *Mynſ.ſing obſ.89.cent.1.Gail.1.obſ.1.n.46.*

13. ¶ Ex eodem fundamento Jurisdictio Cameralis fundata est contra civitates Imperiales liberas, non solum quando à civibus, verumetiam ab aliis quibuslibet in Jus vocantur, quia neq; hoc casu Judices Ordinationis constituti sunt, neque civitates Imperiales alium quàm Cæsarem superiorem habent, nisi tamen privilegio ex Jurisdictione Camerali exemptæ sint: quemadmodũ exempta est, Argentina, Norimberga, & pleræq; aliæ civitates Imperiales. *Gail. obſ.1.lib.1.nu.20.*

14. ¶ Eodem modo videlicet ratione personarũ habita, & quia nulli hoc casu Judices Ordinationis constituti reperiuntur, Jurisdictio Cameralis fũdata est in causis Civilibus contra collegia Canonicorum libera immediatè Imperio & Cæsari in civilibus subjecta, qualia sunt collegia Canonicorũ in Burtsched, propè Aquisgranum, & Collegiũ in Arnuel propè Sarbruckum. *Gail. obſ.30.lib.1.n.9.*

15. ¶ Eodem modo capitulum sede vacante in Camera imperiali forum sortitur in causis civilibus, quia hoc casu neque Judices Ordinationis, neq; alium superiorem

rem habet. *Gail. d. obs. 30. n. 10. & 13.*

16. ¶ Sic personarum ratione habita Cameræ Imperialis Jurisdictio fũdata est. Si Princeps aliquis Imperii contra civitatem Municipalẽ immediatè sibi subjectam, vel contra subditos suos, Urbis scilicet Municipalis cives agere velit, quia tales civitates privatorũ loco habentur. *l. eum qui vectigal ff. de V. S. Myns. obs. 1, cent. 5. Gail. lib. 1. obs. 1, n. 18.*

17. ¶ Nisi tamen aliud inveterata consuetudine receptũ, vel speciali privilegio concessum sit, videlicet quòd Princeps corã judice suæ curiæ Hoffgericht civitatẽ suam municipalẽ convenire possit. *Gail: ibidem.*

18. ¶ Secus verò esset in casu contrario, Si nimirum civitas municipalis Principem & Dominũ suum in Jus vocare vellet, quo casu Judices Ordinationis cõstituti sunt & civitas Principem vel coràm consiliarii ipsius convenire, vel unam ex octo viis, de quibus infrà in Commentar o de Judicibus Ordinationis, eligere potest. *Gail, d. obs. 1. n. 19. vide infr. Commentar. de Iudicibus ordinationis cap. 7.*

19. ¶ Sic ratione personarum habita in Camera Imperiali rectè cõvenire licebit plures reos sive consortes diversos Judices habentes, quos unam eandemq; causam, & una eademque actione actor persequitur, quo tamẽ modo ex cõtinẽtia causæ, quam personalẽ vel personarum recte dixeris, Jurisdictionẽ Cameræ fũdari ajunt. *Myns. obs. 2. cent. 1.* Ubi tradit reum mediatè Imperio subjectum, cum alio immediate Imperio subjecto in Camera conveniri posse. *Gail. obs. 1. n. 22. obs. 32. lib. eod. de quo modo inferius suo loco dicemus*

20. ¶ Sic personarum ratione

ratione habita Jurisdictio Cameralis fundata est contra visitatores Cameræ Imperialis, itemq; Revisores ad visitationẽ Cameræ Imperialis vel sententiæ alicujus revisionem vocatos, sed visitationis munus neque per se neq; per legatos idoneos obeuntes, si ad refusionem & taxationem sive æstimationem sumptuum contra illos agatur. Recess. comit. Imper. August. Anno 59. ¶ Solte aber der beschribene etc quanquam ibi de Jurisdictione Cameræ in hoc casu nihil expresse disponatur.

21. ¶ Sic personarum ratione habita jurisdictio Cameralis fundatur, si quando partes litigantes expresse vel tacite privilegio primæ instantiæ renunciando in jurisdictionem Cameræ Imperialis consenserint: Cum notissimi juris sit, quemlibet favori suo renunciare & jurisdictionẽ prorogare posse. *per Vulgat. iura. text. express in l. 1. & 2 ff. de judiciis & c. l. si convenerit ff. de jurisdict. text. in c. significasti ext. de for. compet.* Hoc etenim casu consideratur primæ instantiæ privilegio renunciantem immediate Imperio subjectum esse.

22. ¶ Itaque ex contractu sive cõpromisso partium litigantium jurisdictio Cameralis fundari potest, sed ita ut personarum compromittentium in jurisdictione fundanda ratio habeatur.

23. ¶ Non enim quævis compromissa sive arbitria in Camera recipienda sunt, sed illa tantũ quæ inter personas immediate Imperio subjectas & judices Ordinationis habentes, itemque inter personas pro suis qualitatibus in prima instantia ad Cameram pertinentes facta fuerint, ita tamen ut in potestate judicis atque Assessorum Cameræ positum sit hujus

jus modi compromiſſa ſive abitria in Cameram recipere. *Receſs. Comitiorum Imperii Ratisbonæ. Anno 94.* ¶ Als auch der Compromiß halben.

24. ¶ Sed ne proceſſus cauſarum ad Cameram pertinentium per ejuſmodi compromiſſa, & arbitria retardetur, ſancitum eſt, ut partes compromittentes non in Camera ſed alio Imperii loco oportuno, pro ut inter illas conventum fuerit, proceſſum inſtituerent, & ad ſententiam uſque definitivam excluſive procederent, & poſt cauſſæ concluſionem utrinque factam acta per judicem coràm quo proceſſum eſt, utraque parte litigante earumvè Procuratoribus præſentibus collecta, & in ordinem redacta & judicis partiūque ſigillis obſignata, ad Cameram Imperialem deferenda litigatoribus committerentur, ut illa controverſiam ſive litē perpendat & id quod juris eſt pronunc et: *d. Receſs. Imper.* ¶ Den Proceß aber belangendt. *Confer. Mynſ. obſ. 2. cent. 5* Ubi Cameram Imperialē ſententiam ſecundum acta judicialia concipere, ad arbitros verò pronunciandam non mittere, ſed ipſammet pronnuciare conſueviſſe teſtatur. *Vide & Bernhardum VVormbſerum practicarum forenſium, lib. 2. Tit. de Arbitr in additione ad cap. 2.* Aſſeſſoribus enim Cameræ nō licet aliis conſulere, quia judices eſſe debent, non conſultores, *Ordinat. 1. tit. 13,*

25. ¶ Sic ratione perſonarum habita in Camera conveniri poſſunt, Princeps, Comites, vel alii, qui primæ inſtantiæ privilegium quidem habuerunt, ſed per irrogatam pœnā banni vel regalium privationem amiſerunt. Quia enim omnia privilegia amittunt, meritò etiam privilegium

legium fori amittunt. *Mynſ obſ. 90. cent. 1. Gail. obſ. 1. lib. 1. n. 38.* At qui ſecus ſi aliàs cauſa pertineret ad ordinarios perpetuos Magiſtratus ſive judices illius Principis; vel Comitis. &c. ut Mynſ. obſervationem illam ibidem limitat.

26. ¶ Sic ratione perſonarum habita, in Camera Imperiali rectè cōveniuntur perſonæ Cameriales, Jurisdictioni Cameræ immediatè ſubjectæ, cujuscunq; fuerint dignitatis & præeminentiæ, maxime autem in actionibus perſonalibus, quoad perſonas immediatè imperio ſubjectas, ſecus verò in actionib⁹ realibus. *Ordin. part. 1. T. 49. in princ. verſ.* Auch in deren Gericht zwang. *Mynſ. obſ. 52. cent. 5. n. 1. & 2. Gail obſ. 1. lib. 1. n. 39.*

27. ¶ Inter perſonas Camerales numerantur partes in Camera litigantes: Quamobrem jurisdictio Cameræ Imperialis fundata eſt Commiſſariis, Advocatis, & Procuratoribus Cameræ cōtra litigatores in Salarii petitione, quāquam hoc caſu Jurisdictio Cameræ potius ex quadam continentia cauſæ fundari videatur: *Gail. obſ. 1. lib. 1. n. 37.*

28. ¶ Item perſonis Cameralibus annumerātur, & Cameram tanquā forū competens habent advenæ & peregrini Spiram venientes ad cognoſcendam praxim, vel in litibus in judicio Camerali pendentibus ſolicitatum, ſi civiliter ibi contraxerint vel delictum commiſerint. *Ordin. part. 1. tit. 49.* §. Es ſollen auch *tit. 59. part. eadem. §. fin. Mynſ. obſ. 52. cent. 5.* ubi duo præjudicia annotavit, unum in filio cujuſdam patris, qui Spiram ſollicitandi cauſa venerat, & poſtquam adverſarium patris in ſuburbio injuria affeciſſet, in Camera in jus vocatus ſit: alterum

alterum in causa quadã criminali cõtra Gothardt Müllern quem ob crimen alibi cõmissũ Spiræ prehensum esse testatur.

29. ¶ Hujus loci est lex ordinationis part. 1. T. 50. §. fin. quæ jubet, ut de delicto seu crimine a Cameralium quopiam perpetrato, Magistratus loci noxium illico prehensũ, semper & è vestigio judici & Adsessoribus tradat: Hi traditum in carcerem ad id concessum, conjiciant: aliove postea crimini convenientem supplicio afficiant: læsis justitiam administrent: Sin pœna in corpus exequenda sit: idque vel manifestò, vel ex legitimis indiciis appareat ex inquisitione à judice & Adsessoribus instituta, tum Magistratui prædicto, ut jure persequatur, mandent. *Ordin. d. T. 50. part. 1.* Weiter wo sich von den Personen etc.

30. ¶ Sic ratione personarũ habita in Camera Imperiali in jus vocatur reus, sub jurisdictione inter diversos Principes sive Dominos immediatè Imperio subjectos, litigiosa domicilium habens. Ex quo fundamento aliquando processus in Camera decreti *in causa* Dornbachs *contra* Lynsing/ eo quòd illius loci ubi reus habitabat jurisdictio inter Electorem Moguntinũ & Hassiæ principem litigiosa esset, & de lite illa cameræ Imperiali constaret.

31. ¶ Denique ratione personarum habita in judicio Camerali persequi licet reos vagabundos, & nusquam in Imperio domicilium nec sedem certam habentes. *Gail. obs. 1. lib. 1. n. 34.* Vagabundi *a.* dicuntur, qui nusquam quod appareat, certa sede, habitatione que consistunt, licet domicilium originis ratione habeant *l. eius qui ff. ad municipal. l.* Atque hi jus revocandi domum non habent.

COM-

Commentarius.

§. 4. Cum quibus agitur] *Quamobrem in jurisdictione Cameræ Imperialis ratione personarum fundanda sola qualitas Rei litigantis attendenda fuerit: atqui secus si jurisdictio Cameralis ratione causæ fundetur, quo casu interdum etiam actoris conditio & status spectatur, veluti in causis pignorationum in quibus nō solum Reus verum etiam Actor immediatè imperio subjectus sit necesse est, & aliis, ut suo loco patebit.*

Litigatores *vero ut hoc addam interdum uno nomine notantur, & qui litem intendit actor; is vero contra quē intenditur, Reus appellatur, quanquam alioqui dicantur rei auctore* Cicerone, *ambo inter quos de re aliqua agitur, quemadmodum duo rei promittendi, itē stipulandi dicuntur, Interdū per circumloquutionem litigatores notantur, & actor dicitur is qui agit. L. verius. ff. de prob. vel is qui alium in judicium vocat l. in tribus & L. inter litigatores, de judic. Et actoris appellatione etiam appellans venit. Vide Mascardū de probat. in verb. Actor. Reus vero dicitur cum quo agitur, item is à quo petitur.* l. 3. in prin. ff. de Jurejur: Inst. de Excep: in prin. l. 5. & 6. C. de Eden: vide Hugon. Donell. cōment. Juris lib. 9. c. 4.

8. § Expediri debeat & possit:] *Covarruvias practicarum quæstionum c. 34. num. 19. Maranta parte 4. distinct. 11. num. 15. Menoch. de arbit. jud. quæst. cap. 271.*

16 § Civitatem municipalem] *quales sunt Erphordia sub Electore Moguntino. Brunschvviga sub Duce Brunschvvicense. Rhodonopolum sive Rostochium sub Duce Megapolitano.* Mynf. obf. 1. cent. 5.

22. § Ex contractu sive cōpromisso:] *Compromissū,* ut Corasius lib. 4. Miscellan. c. 18. *definit, est simultanea partium promissio, quā sua sponte ad alicujus boni*

viri arbitrium controversiam suam remittunt. Vide infer: commentat. ad T. ultimum de reductione ad arbitrium boni viri.

28. § Delictum commiserint;] *An & quando Cameræ Imperiali contra personas Camerales jus meri imperii competat quæstio est nondum planè determinata, & ad deputatos ordines Imperii Anno M.D.LXXXVI. VVormatiæ delata, his verbis decidebatur.*

Als dann zwischen vnserm Keyserlichen Cammergericht vnnd der Statt Speyer deß § *Finalis* halber in 50. Titul deß ersten theyls/ vnserer Cammergerichts Ordnung streit fürgefallen/ wie dieselbẽ sonderlich in Criminal fellen zu verstehen / vnnd wie es mit den darein angeordneten *delictis* zwischen jetzt gedachten Cammergericht/ vñ der Statt zuhalten/ ꝛc.

Wiewol nun die Ordnũg/ dermassen gestelt befunden wird/ das sie an jhr selber zimlich klar vnd lauter/ in massen man sich auch vnderschiedlicher fäll erinnern kan/ damit es nach außweisung denselben gehalten worden: Nichts destoweniger/ damit obgesetzter §. besser erleutert/ vnnd der rechtmessig verstandt desselben zuhaben sein könne:

So wollen setzen vnnd ordnen wir hiemit/ wann sich ein Criminal fall vnd ein solches *delictum* mit einer dem Cammergericht verwandten Personen/ zutrüge vnd begebe/ so an jm selbst *notorium manifestum* vnd bekandt were/ das hierein vnserm Cammergericht eine inquisition nicht gebürt / oder zustehe / noch auch / da der Thäter verhafft/ vnnd durch die Statt eingezogen/ dz derselbig dem Cammergericht zu vberantworten/ sonders / so wol der Engriff / als die berichtigung oder *cognitio juris, perpetrati delicti*, der Statt vnverhindert zulassen sey.

Wann aber solche *delicta* nicht Offenbar weren/ sondern so vil die Geschicht belangend mehrer erkundigung vnnd *inquisition, quo ad notorietatem facti,* doch nicht *quo ad*

cognitionem

cognitionem juris bedürffig sey/ So soll die vberantwortung deß beschuldigten angegriffenen Thäters / auch die schlüssel zu dem Gefengnuß vnserm Cammergericht erfolgt/ vnd die Erkundigũg der selben zustendig sein/ auch von der Stadt Speyer/ an diesem kein eintrag geschehen.

Auff welchen fall/ da dz factum erkundigt/ vnd also beschaffen / das es Ordinariè ein leibstraffe auff sich tragen thete/ soll der Gefangene der Stadt Speyer wider erfolgt/ vnd da durch/ nach gelegenheit der vberfahrung/ darüber erkandt werden.

Darmit aber obangedeute Inquisition deßfalls desto begrundter angestalt vnd eingenommen werden möchte / so sollen Burgermeister vnnd Rath der Statt Speyer/ auff ansuchung vnnd erforderung deß Cammergerichts / ihre Bürger vnnd Vnderthanen/ zu vollziehung solcher Inquisition jederzeit erschelnen/ vnd verfolgen lassen.

Sed controversia hæc nonum decisa est ut patet ex Recessu Imper. Anno 1600. §. Betreffend den puncten jurisdictionis Cameræ &c. Vide de hac quæstione tractatum D. Petri Denaisii, & disputationem incerti cujusdam authoris Anticrisin inscriptam contra eandem & ejusdem Denaïsii assertionem, in quibus tum acutè tum prolixè disseritur, an cognitio et animadversio criminæ à Camerali quopiam Spire perpetrati pœnamque sanguinis vel corporis afflictivam irrogantis ad imperialis Cameræ collegium atque ejus decisionem, & quatenus pertineat.

De Judicibus Ordinationis.

Cum passim *in hoc Tit. 2. judicum Ordinationis mentio fiat, & personæ immediatè Imperio subjectæ, quibus judices Ordinatione delegati sunt, vel suos quos habent voluntate sumptos inter se arbitros, vel Cameræ judicem adire necesse habeant & jurisdictio Ca-*

Ratione causa- ⎱ Genere
rum vel in ⎰ Specie.

In genere quatenus omni caussarum generi delegantur, exceptis caussis fractæ pacis tum religiosæ, tum profanæ, caussafiscalibus, litigiosæ possessionis, pignorationis, Mandatorum cum vel sine clausula, Arrestorũ Relaxationis ad effectũ agendi. L. Diffamari, Denegatæ, vel protractæ justitiæ, privilegiorũ Cæsaris &c. de quibus deinceps ordine videbimus.

Personæ quibus judices Ordinationis constituuntur.

aut sunt { *Principes*, *prælati.*, *comites*, *nobiles immediati* }

Principes judices Ordinationis habent in jus vocati ab actoribus vel { *Principibus*, *Infra Principes constitutis.* }

CAP. II.

QUOMODO ET coram quibus Judicibus Principes à Principibus in jus vocandi sint.

Ordin. par. 2. T. 2.

Judicis constituendi ratio.

SI Electores, *vel Principes, vel qui Principi dignitate pares cẽsentur, Principem vel Principi parem Ecclesiasticum vel secularem in Ius vocare voluerint, & judices privata conventione constitutos non habuerint, in Iudice constituendo certæ partes tùm actoris tùm rei sunt.*

Primùm Actoris partes sunt vt reo petitionẽ postulataq; sua in scriptis mittat, jusque & Iudiciũ flagitet. Ord. par. 2. T. 2. in princip.

Rei partes sunt ut intra spacium quatuor hebdomadarum quatuor suæ tutelæ principes selbst regierende Fürsten *Ecclesiastici & prophani ordinis binos, omnes ex diversis familiis oriundos nominet, ex quibus actor judicem unum deligere habeat.* Ordin. d. T. § Darauff soll der ete.

Pòst actoris partes sunt,

ut judicem delectum rursus actori intra tantundem temporis domum per literas denunciet. Ord. ibid.

Denique amborum actoris scilicet & rei partes sunt, judicem delectum literis compellare, ut cognitionem causæ suscipiat, & partes citet. Ord. ibid.

Ratio procedendi.

Iudex sic constitutus, tanquam Imperatoriæ Majestajestatis Commissarius delegatus vigore commissionis legibus Ordinationis demandatæ dijudicationem causæ suscipito: Diem locumq; litigantibus in suarum civitatū quapiam dicito.

Causam cum suis consiliariis suspicionis labe carentibus cognoscito, & secundum jura disceptato. Ordin. d. §. Darauff soll der ꝛc.

Si judex sive commissarius delectus ante ex vita discedat, quam litis processus perficiatur, actor ex reliquis tribus simul nominatis principibus alium eligito, qui in locum judicis surrogatus, similiter tanquā Cæsareæ Majestatis Commissarius, judicium suscipito, processumque continuato, & postquam ad illum, quicquid judicialiter actum est, delatum fuerit, id quod juris est decernito. d. T. & §. Darauff soll ꝛc. Vide VVurmbs. in obs. pract. de jud. obs. 15.

Vtrinque celeriter, & citra moram atque Calumniam proceditor. Ordin. d. T. 2. §. final.

Cap. III.

QUOMODO ET coràm quibùs Judicibus Principes ab actoribus infra principes constitutis, prælatis nimirum, Comitibus: Baronibus. civibus, privatis & subditis in Jus vocandi sint.

Ordin. p. 2. T. 4.

Judicis Ordinationis cōstituendi ratio prima.

Si

SI princeps sacri vel profani Ordinis, à prælato vel Comite vel Domino vel nobili, vel Civitate vel cive, vel privatus & subditus in Ius vocandus fuerit, octo judicum delegatorum genera in ordinatione constituta reperiuntur, vulgo vias Iudicis scilicet consequendi appellant.

Prælati] *prælati hic intelliguntur, qui feuda ab Imperatore recognoscunt, & quorum ratione imperio subjecti sunt. Sed capitula sivè collegia majorum Ecclesiarum, in quibus sunt principes & comites pro hujusmodi prælatis non habentur.* Vide Julianum Mager. Comment. ad T. V. Ordinationis part. 2:

Prima judicis constituendi ratio.

Prima via est ut actor agat coram novem consiliariis Principis in Ius vocandi, & illos sibi Iudices constitui postulet & requirat. Ord. p. 2. T. 4. in princip.

Requirat] *absque tamen libello ut decisum est in caussa* Preun *contra* Medelburg.

Novem illi consiliarii partim ex nobilibus partim ex Iuriperitis seliguntor, Ord. ibid.

Officialis qui operam suam reo commodasset ex novem Consiliariorum numero removetor. Ord. ibidem. §. Doch das der Amptman ꝛc.

Actor ex illis novem consiliariis unum aliquem judicem eligito. Ord. ibid.

Per judicem electum & verba præeuntem à reliquis octo in præsentia actoris ejusve procuratoris, & per natu maximum inter reliquos octo vicissim à judice designato solenne juramentum exactum præstator, se in causa proposita rectè & secundum partis utriusque jura deducta bona fide judicaturos, & quo minus hoc fiat, nunquam commissuros. Ord. ibidem.

Novem illi consiliarii in caussa proposita vel aliis ad

ipsos delatis, juramenti vinculo, quo principi suo obligati tenentur quantum ad hoc munus judicandi attinet, ad finem usq; litis relaxantor d. T. 4. §. Die selben neun Rhäte etc.

Ratio procedendi.

Princeps reus *à prælato vel Comite aliovè Actore interpellatus actore intra mensem in aulam suam ad judicium citato, & novem illos consiliarios judices sedere cogito* Ordin. d. T. 4. in princip.

Reus contra actorē reconventionē nè intentato. Ordin. d. §. Dieselbe neun etc.

Lis intra semestre ab eo die quo libellus in judicio exhibitus fuit inchoandum & legitimis impedimentis intervenientibus, si temporis istius prorogatio à judice decreta fuerit nihilominus intra annum finitor. Ordin. d. §. Dieselbe Neun etc.

Intra annum] idem *statuitur in fine. T. 3. & §. 1. T. 5. Ordin: par. 2. Et nota hanc Ordinationis legem non ita exactè observari, præcipuè verò in caussis magni momēti sive arduis. Confer. Petr: Mindan: de process :lib. 1. cap. 19. num 5. ubi unum atq; alterum præjudicium annotavit.*

Princeps reus *actori illisq; quos suo nomine miserit ultrò citroq; securitatem commeandi publicam literis denunciato, & re ipsa præstato, ita tamen ne actor pacis publicæ violatorem, vel principis conventi hostem publicum adducat, aut mittat* Ordin. d. §. Dieselbe Neun etc.

Judicis constituendi ratio secunda.

Si cui hac via procedere non placuerit, ex sequentibus una eligitor.

Actor coram novem consiliariis uti dictum est, reum si velit convenito: sic tamen ut in iis nobiles sedeant judices ad minimum quinq;. Ordin. d. T. §. Erstlich das der Artickel etc.

Si actori

Si actori displicuerit coràm tot consiliariis agere, ex novem illis, quæ, altera judicis consequendi ratio est, septem aut quinq; seliguntor. Ordin. d. T. §. Zum anderen. etc.

Et utroq; casu reus sumptus suppeditato §. Vnd sollen Chürfürsten vnd Fürsten.

Ratio procedendi.

Quinq; isti septem vè judices non secus atq; novem illi procedunto ac pronunciant o. Ordin. d. §. Zum anderen etc.

Judicis constituendi ratio tertia.

Tertia judicis constituendi sive consequendi via est, ut princeps qui convenitur, ab actore requisitus, tres principes illi nominet, ex quibus unum judicem eligere habet. Ordin. d. T. §. Zum dritten.

Tam actor igitur quam reus judicem electum principem literis compellabunt, ut causæ cognitionem suscipiat. argum. T. 2. §. Darauff sol etc. v. von beyden theilen.

Sed quæsitum est, si Princeps quispiā à Nobili libero vel priuato quopiam in jus vocetur, an Princeps teneatur in nominatione principū præcisè observare requisita Ordinationis legibus *p.* 2. *T.* 2. & 3. præscripta, non secu atq; a Principe requisitus, præcipuè vero ut Principes nominati ab actore requirente ultra duodecim milliaria disjuncti nō sint: neq; ex una illustri domo oriundi? *Affirmativam suadere videbantur. I. Quod qualitates sive requisita quæ d. T. 4. Ord. expresè posita non reperiuntur, ex T. 2. & 3. supplenda esse videantur, præsertim quia Tituli de judicibus Ordinationis alii ad alios sese referant. II. Quia nulla diversitatis ratio subsit. III. Quia si præcisè non observentur facilè fieri posset, ut longè à requirente dis-*

siti nominentur. IV. Quia privilegia illa primæ instantiæ alias facilè non sint extendenda.

Atqui communior opinio fuit requisita illa hoc casu præcise observanda non esse, ita tamen, ut quantum ad primum intra duodecim milliaria requisitum attinet, per novam Imperii Constitutionem spacium longius & certo milliarium numero stans definiatur, & hac ratione fraus atque dolus præcaveatur. Rationes hujus communioris opinionis fuerunt. I. Quia non exigua in utroque casu diversitas sit, imo etiam in multis Imperii provinciis veluti in Saxonia, Misnia, Marchia, impossibile sit illud duodecim milliarium requisitum, observare, & propterea non sine gravibus causis & rationibus Tituli separati & viæ separatæ in singulis privilegiorum primæ instantiæ casibus præscriptæ sint & qualitates quædam in prioribus Titulis expressæ positæ in posterioribus omittantur & nihilominus in iisdem qualitates quædam in prioribus Titulis positæ repetantur. II. Quod quamvis tituli sequentes ad præcedentes referantur, relatio tamen illa tantummodo quoad processum intelligenda sit. III. Quod nihil absurdè inde metuendum sit. Nam quemadmodum nominatio judicis longè disjuncti, si in fraudem fiat, subsistere non possit, ita eadem per se corruat necesse sit: quia impossibile sit, ut intra tempus legibus Ordinationis præstitutum, requisitio fiat & processus causæ perficiatur. Et quod ad alterum requisitum pertinet, nec scilicet Principes nominati, ex una domo illustri oriundi sint, nihil inde periculi metuendum, quia inter personas illustres & humili loco natas magna diversitatis ratio sit. Vide Conclus. Cam Dub. 6. in quo Commissar: Imperatoris posteriorem opinionem approbarunt Spiræ Anno 95. Ita tamen ut addendum esse censerent, ne Elector vel Princeps vel qui

Princip.

Principi par est, tanquam reus requisitus, actori requirenti Electorem vel principem vel principi parem nominet, qui ultrà viginti miliaria ab actore distet. Decisio hujus quaestionis est in Recess: Deputat. Imperii Anno 1600. Spirae fo. 12. §. Und nach dem die ungleichheit ꝛc. *Ubi pragmatica Imperii sanctio promulgatur, illo casu, si nobilis aliusvè privatus principem vel principi parem jure judicioq; tanquā Actor persequi velit, qualitates illas atque requisita non adeo exactè observanda esse ita tamen ut princeps nominatus ultra viginti miliaria dissitus non sit.*

Ratio procedendi.

De processu leges duae hic sunt: prima, ut princeps electus secundum Ordinationis leges supra promulgatas agat atq; pronunciet. Ord. d. T. §. Zum dritten ꝛc.

Altera est, in hac via reconventio locum ne habeto, quemadmodum etiam in caeteris, exceptis septima & octava, ut hoc generaliter & semel hic moneam, Ordin. d. T. §. unnd so die parteyen ꝛc. circa finem.

Quarta judicis constituendi ratio.

Quarta via est ut Commissariū nimirum ex praelatorū vel Comitum ordine à Caesare impetret. Ord d. T. §. Zum vierdten ꝛc.

Commissarius hic judex delegatus est, quamobrem repudiari potest. Mynſ. obſ. 52. cent. 2.

Procedendi ratio.

Lex hic de processu unica est, ut coràm Commissario secundum leges Ordinationis supra positas procedatur. Or. d. §. Zum vierdten ꝛc.

Quinta judicis constituendi ratio.

Quinta via est, ut actor nominet novem viros bonos, & totidem reus ex consiliariis

silariis suis nominet, & ex illis reus postea duos, & ex Consiliariis actor tres seligat Ord. d. V. §. Zum fünfften.

Ratio procedendi.

Lex procedendi iterum hic unica est, ut coram illis secundum constitutiones Ordinationis novem illis consiliariis praescriptas procedatur agaturq;.

Sexta judicis constituendi ratio.

Sexta via est, ut actor duos viros bonos & non suspectos, & reus ex suis consiliariis duos judices constituat: & hi quatuor si in judicando dissenserint, neq; partium litigantium voluntate & consensu de superiore *Obman deligendo inter illos convenire possit, Caesar praesidem constituat.* Ord. T. 4. §. Zum sechsten.

Et nominati hinc inde nominantis: praeses communibus sumptibus praeficitor. Ord. d. §. Zum sechsten.

Procedendi ratio.

Coràm viris illis bonis secundum supra positas leges proceditor: Et praeses in alterutram sententiam pedibus discedito, vel bona cōscientia vel legitimis ex causis si alterutram amplecti nequeat, peculiarem secundū conscientiam dicito & pronunciato. Ordin. d. §. Zum sechsten etc.

Septima judicis constituendi ratio.

Vt actor ex omnibus consiliariis rei quinq; eligat, sed ante electionem actoris reo liceat unum atque alterum, ex illis eximere quorum operam in causae prosecutione utatur: Et tot consiliarios si non habeat, ex Officialium, vasallorum, vel nobilium ordine numerum supplere Ordin. d. T. §. Zum siebenden etc.

Et quod supra de juramento tùm à judice Electo et verba praeeunte à caeteris exigendo & praestando, à juramenti

ramenti vinculo, quo forsan aliis tenentur omnibus liberandis idem etiam hic obtineto. Ord. h. T. §. Zum achten v. vnnd in beyden etc. & §. seq Dieselben neun etc.

Ratio procedendi.

Hi judices designati non secus atque novem Consiliarii de quibus suprà procedunto. Ordin. d. T. & §. Zum siebenden etc.

In hac via septima, reconventio locum non habeto. Ordin. h. T. §. vnd so die parteyen.

Octava judicis constituendi ratio.

Octava via est, ut reus novem Consiliarios, inter quos quinq; ut minimum nobiles sint nominet, & judices ponat, qui causam principalem & exceptiones *in prima instantia audiant*. Ordin. d. T. 4. §. Zum achten.

Et quæ supra in prima via, itemq; septima de judicibus juramenti religione adstringendis & liberandis constituta sunt eadem etiam hæc Ordinatio repetita sancit. Ord. d. §. Zum achten v. vnd in beyden & §. seq. Dieselben neun etc.

Ratio procedendi.

De processu leges hic sunt.

I. In scriptis proceditor & utrinque non plura quàm quatuor & in duplo sive geminæ producuntur. Ordin. d. §. Zum achten etc.

II. Inter scripta illa quatuor tantum hebdomadarum intervallum esto. Ordin. ibidem.

III. In tertiis scriptis merita causæ, & exceptiones et quæcunq; ad victoriam causæ obtinenda valere videbũtur, deducuntor: Et in quartis nihil novi affertor, sed concluditor. Ord. ibid.

IV. Si judices viderint in quartis scriptis aliquid novi afferri, quod actor ignoret, & adversus quod antea agere non potuerit, tanquã rem novam & antea in judicium non deductam, sed in ultimum

in ultimum scriptum in praejudicium actoris rejectam, non attendunto, nec in sententia ferenda ejus rationem habento. Ordin: ibidem.

V. Si tempus quatuor hebdomadarum scriptis quatuor producendis constitutũ actorem propter locorum distantiam deficiat, actori petenti à Reo quindenis diebus prorogator. Ordinatio. ibidem.

VI. Si testes ad probandam causam producendi examinandiq; sint per Cõmissarium aliquẽ utriusq; partis consensu nominatum examinantor. Ordin: ibidem.

VII. Si inter litigatores de Commissario convenire nequeat, quisque examinatorem suum cum scriba simul nõminato. Ordin: ibidẽ.

VIII. Examinatores isti & scribæ natu maximo inter Consiliarios solenniter juranto, se in examinatione testium aliisque probationibus recipiendis utrique communes & æquos futuros, & bona fide, summaque diligentia omnia audituros atq; consignaturos, nullique testium sua depositione impedimento futuros, partibus litigantibus attestat ões non communicaturos, sed secretò secum habituros, & ad novem illos consiliarios judices omnia obsignata transmissuros, absque omni fraude & dolo. Ord. d. T. §. vnd so die partheyen. ꝛc.

IX. Documentis probatoriis & attestationibus judicialiter exhibitis atque publicatis scripta bina alterũ probationis, & alterum exceptionis ab utravis parte, intra quatuor hebdomadarum spacium ab attestatione documentorumque publicatione exhibentor. Ord. d. T. 4 §. Zum achten:

Scriptis binis exhibitis, causa pro conculsa habetor. Ord. d. T. & §.

Denique eadem judicii constituendi ratio esto quando Principes ab hominibus privatis & subditis in jus vocantur. Ordin. d. T. 4. §. penult.

Consiliariis illis novem de consensu partium causam conclusam,

conclusam, ad universitatem alicujus scholæ non suspectam pro concipienda sententia mittere liceto, sed sententiam illi pronũciando Recess: Imper: Spiræ Anno 79. §. in unsers Cammergerichts.

Hæ inquam octo illæ viæ sunt, in quibus observandum in Camera Imperiali aliquando controversum fuisse, an subditus vel alius quidam privatus, non immediatè Imperio subjectus Principem convenire volens, ex illis octo judicum generibus viis, quamcunque velit eligere possit, aut Princeps requisitus hoc casu, subditum cogere possit, ut coram Consiliariis suis deputatis agat, & nũ subditi actores coram consiliariis illis agere præcisè teneantur, vel alia Ordinationis via dicta agere illis liberum sit? Sed hanc quæstionem in Camera decisam esse, quòd Principi probandum sit, se hoc juris ex consuetudine, & longo usu obtinuisse, quod tali casu talique modo scilicet coram consiliariis suis conveniri debeat, & quod facultas judicem, pro suo lubitu eligendi antea penes actores non fuerit, teste Mynsing obs. 1. cent. 5.

Tantum de primo genere personarum privilegium, primæ instantiæ habentium: Sequitur alterum.

CAP. IV.

QUOMODO ET coram quibus Judicibus Prælati, Comites, Domini & Nobiles immediatè Imperio subjecti à Principibus conveniantur.

Ordinat. p. 2. T. 3.

ALterum genus personarum iudices Ordinationis habentium est in Prælatis, Comitibus, Dominis, & nobilibus immediatè impeio subiectis.

Prælati, Comites, Domini & Nobiles immediatè Imperio subjecti judices Ordĩationis habent in jus vocatè

ab actoribus { *Principibus Ord. par. 2. T. 5.* / *Inter se. Ordin. par. 2 T. 5.* }

Si Prælatus vel Comes, vel Dominus, vel Nobilis immediatè Imperio subjectus ab Electore vel Principe, vel ab aliquo qui Principi dignitate par est in jus vocatus sit, duplex ratio constituendi judicis præscripta est.

Prima Judicis constituendi ratio.

Prima est ut Elector vel Princeps, vel qui Principi par est, actor ab Imperatore Cõmissarium non suspectũ impetret, sui ordinis id est, qui ex Electorum vel Principũ vel illorum numero sit, qui Principibus pares censentur, & qui reo intra duodecim milliaria vicinus sit. Ord. d. T. 3. in princip.

Ratio procedendi.

Et coram Commissario judice constituto eo modo procedendum, quo contra Electore vel Principem vel alium qui Principi par est, à prælato vel Comite, vel Domino vel Nobili, vel Civitate in jus vocatum proceditur. Ord. ibid. v. vor demselben.

Altera Judicis constituendi ratio.

Altera Iudicis hoc casu constituendi ratio est, ut Elector vel Princeps, vel qui Principi par est, Prælatũ vel Comitem, vel Dominũ, vel Nobilem in Ius vocandũ requirat, & ab eo postulet, ut tres Electores vel Principes, vel ex illorũ numero qui Principibus pares habentur, non suspectos, neq; ultra duodecim milliaria ab actore remotos nominet ex quibus judicem eligere habeat, coram quo secundum Ordinationis leges procedere posit. Ord. ibidem.

Cap. V.

QUOMODO ET coram quo judice, Prælati, Comites, Domini & Nobiles immediate Imperio subjecti inter se in Jus vocandi.

Ordi-

Ordinat. p. 2. T. 5.

Si Prælatus vel Comes, vel Dominus vel Nobilis immediate Imperio subjectus à Prælato vel Comite vel Domino, vel Nobili immediatè subjecto conveniatur, similiter duplex judicis consequendi via est.

Prima judicis constituendi ratio.

Vna est, ut reus ab actore requisitus nōinet tres Electores, vel Principes, vel Principibus pares nō suspectos nec ultra duodecim miliaria sejunctos, ex quibus actor judicem eligat, Ordin: h. T. in princ p.

Ratio procedendi.

Iudex in loco oportuno diem judicio dicito, causam audito & secundum Ordinationis leges procedito de quibus supra cap. 4. in via tertia Ordinatio ibidem.

Altera judicis constituēdi ratio.

Altera est, ut actor ab Imperatore Commissarium impetret.

Ratio procedendi.

Coram Commissario illo nō secus procedendum atq; cōtra Electorem, vel Principe, vel principi parem, à Prælato vel Comite, vel Domino vel Nobili, vel Civitate vel à privatis & subditis in jus vocatum proceditur. Ordin. ibidem.

Hactenus de judicibus Ordinatiōis ratiōe causarum in genere constitutis. sequitur de iisdem in specie videlicet in causis simplicis spolii.

CAP. VI.

DE IVDICIBVS Ordinationis & processu in causis simplicis spolii.

Ordin. p. 2. T. 8.

Causa simplicis spolii est quādo sine vi publica & absq; pacis publicæ violatione sed nec jure tamē re sua quæ

qualiscunque illa sit aliquis spoliatur vel possessione ejus destituitur.

Ratio judicis constituendi.

Princeps à pricipe vel alio quepiam inferioris Ordinis spoliatus quos judices habeat.

Qui spoliavit, vel { *Princeps est* / *Non est Princeps.* }

Si Princeps spoliavit vel { *Quempiam sui Ordinis id est Principem,* / *Inferioris Ordinis spoliavit* }

Si princeps principem spoliaverit eosdem quos supra cap. 2. dictum est judices habento. Ord. d. T. 8. §. So sol der entsetzt ꝛc.

Sin quempiam inferioris Ordinis spoliaverit una ex superioribus viris octo de quibus supra cap. 3. eligenda *fuerit.* Ordinatione. d. T. & §.

Si actor sive spoliatus inferioris ordinis in loco judicii advocatos vel Procuratores habere nequeat, Princeps ab actore requisitus inter suos subditos viros prudentes peritos & doctos prospicito, eosque compellito ut pro justo & mediocri salario, aut si paupertatem jurare maluerit, secundum jura fideliter operam suam ipsi præstant, uti decet, sed vinculo obligationis quo reo tenentur tantisper relaxato. Ordinationis. d §. Wo auch da dagegen ꝛc.

Si unus ex nominatis tribus principibus delectus fuerit, judex intra dies quatuor decim requiritor ut cognitionem causæ suscipiat. Ordinatione. d. T. 8. § Wurde aber der Cläger ꝛc.

Procedendi ratio.

Rei in causis simplicis spolii requisiti operam danto, ut intra mensem, aut si legitima impedimenda fuerint, sex longissimè hebdomadas citatio emanet & secundum ordinem procedatur. Ordin.

Ordin: ibidem §. vnd sol der selbig.

In his causis summariè proceditor, & intra anni spatium determinantor & decidunter §. vnd sollen die niedergesatzte ꝛc.

Iudex sive Commissarius à Cæsare delegatus intra mensis spacium citacionem decernito, & intra annum finem liti imponito. Ord. d. T. §. wurde der Cläger aber.

Prælati vel Comites vel nobiles immediate à principe vel sui Ordinis quopiam spoliati quos judices habeant? Si spoliavit is qui princeps non est sed prælatus, vel Comes, vel nobilis immediatus

aut { *Principem spoliavit* / *Sui Ordinis quempiam.* }

Judicis constituendi ratio

Si ab eo qui princeps non est princeps spoliatus fuerit, idem judices cōstituendi sunt, qui in aliis causis de quibus supra cap. 4, Ordin. d.T.§. Ferner wo ꝛc.

Sin prælatus, Comes vel nobilis immediatus à quopiam sui Ordinis spoliatus fuerit, eosdē judices habento, quibus in aliis causis habuerunt de quib supra cap 5. Ordin: d.T. 8 §. penult: Ferner wo ꝛc.

Procedendi ratio.

Litis processus citra moram & ānı spacio perficitor Ordin. d. T. & §. Ferner. wo ꝛc.

Sed quid si inter subditos ejusdem ordinis, vel diversorum Ordinum de simplici spolio lis exorta fuerit? Ad forum Ordinariū ejus disceptatio relegator, Ord. d. T. 8. §. Ult:

Dictū est hactenus quando primæ instantiæ privilegium locum habeat. Sequitur nunc quando locum non habeat.

CAP. VII.

QVANDO IVDICES Ordinationis locum non habeant: & quomodo cāsæ ab iisdē ad Cameram devolvantur.

HÆc igitur sunt, quæ de judicibus Ordinationis sive primæ instantiæ privilegio Ordinatio habet, quibus subjicitur Titulus generalis de sumptibus atque expensis consiliariis Principum suppeditandis, itemque de securitate publica partibus litigātibus præstanda & de appellationibus.

Verum enim vero n ēmeris in hoc primæ Instantiæ privilegio, Privio nullis aliis personis illud concessum esse, quam duobus illis Ordinum Imperii generibus Ordinatione expresse nominatis his binis tamen casibus tantum supra expositis: Si qui igitur alii casus inciderint ab illis diversi, jus commune observandum fuerit, arguēnto. §. fin. Wir ordnen und setzen etc. T. 31. par. 2. Ordin: & tit. 54. part. 3. in princip.

Itaq; hoc primæ instātiæ privilegium locum non habet. I. Si conveniatur civis non Imperialis nec privilegium nec statutum privilegio confirmatum habens, quē admodū habet Argentina. Memminga. Kauffbewren Schwäbisch Hall Norinbergæ Wormacia, &c.

II. Si conveniatur prælatus Comes, Baro, nobilis immediatè imperio subjectus à nobili mediatè imperio subjecto item civibus & aliis privatis personis, cujuscunq; conditionis fuerint, argumento T. 5. §. fina. part. 2. & T. 57. Mynsing. obs. 89. cent. 1. Gail. obs. 1. lib. 1. num. 17.

Secus foret si aliquem principem in jus vocare voluerint quia tali casu locum haberet privilegium primæ instantiæ der Außträg. Rationem diversitatis ibidem Gailius hanc adsignat, quod lex ita scripta sit Ordin. part: 2. T. 4. §. final: & ita Ordinibus Imperii visum sit forte, propter præeminētiam & excellentiā principalis dignitatis.

III. Si conveniatur prælatus Comes, Baro & nobilis immediatè Imperio subjectus, à Civitate Imperii libera, argumento T. 5. pat. 2. & Mynsing. d. obs. 89.

Vide supra

Vide supra T. 4. §. 12. & sequentib.

IV. Si subditi Comitum, Baronum, & nobilium immediatè Imperio subjectorum, Dominos suos convenire velint, hoc casu primæ instantiæ privilegium locum non habet, sed Domini Cameræ forum sortiuntur, ut colligitur ex Ordin: par. 2. T. 4. §. final. argum: *à contrario sensu dicto nisi tamen aliter præscriptum, & longissimo usu observatum fuerit.* Gail. obs. 1. num 46.

Secundo, quod inter status suos habentes voluntate sumptos inter se arbitros, primæ instantiæ privilegium locum non habeat. Ordin: T. 2. in princ:

Tertiò quod proscripti & regalibus privati hoc primæ instantiæ privilegium amittant, Mynsing: obs. 90. cent. 1.

Quarto quòd primæ instantiæ privilegium habens, si in Camera conventus illud excipiendo non opponat, tacitè Iurisdictionem Cameræ proroget, ut factum est in causa Abbatis contra Ernestum Ducem Saxoniæ.

Quintò quòd primæ instantiæ privilegio renunciari possit. Generalis tamen renunciatio non sufficit puta vor allen Gerichten vornehmen &c. *Ut decisum est, in causa Christophori* von Embshoven *contra Daniel* Juden &c.

Sexto quòd contra personas Camerales etiam immediatè Imperio subjectas primæ instantiæ privilegium locum non habet, Gail. lib. 1. obs. 1. num. 39.

Septimò quòd primæ instantiæ privilegium locum non habeat si continētia causæ prohibeat : Supra. T. 4 §. 6.

Octavò quòd à judicibus Ordinatiōis causæ ad Cameram devolantur,

vel { *Per appellationem* / *Sine appellatione.* }

Per appellationem, si cuipiamper sententiam grava-

men illatum fuerit. Ordin. part. 2. T. 2. §. Darauff sol & T. 6.

Sed observandum in appellationibus extrajudicialibus judices Ordinationis locum habere: & per appellationem non semper totam causam ad Cameram devolvi. Vide Frider: Mindan: de process: lib. 1. cap. 20. num. 3. & 4.

Sed sine appellatione devolvuntur. I. Si Elector vel Princeps, vel is qui principi par est, ab Electore vel Principe, vel eo qui principi par est, in Ius vocatus intra constitutum tempus, scilicet mensis spacium juxta Ordinationis legem par. 2. T. 2. §. Darauff sol etc. *quatuor Principes ex quibus actor judicem eligere possit, non nominaverit, nec legibus ordinationis hoc casu præscriptis paruerit.* Ord. d. T. §. fin. Gail. lib. 1. obs 1. nu. 35.

II. Si Elector vel. princeps vel qui Principi par est, à Prælato vel Còmite vel Barone vel Nobili vel Civitate aliqua vel cive vel Agricola aliove subdito in Ius vocatus secundum Ordinationis leges coram consiliariis suis Iuri Iudicioque se sistere nolit nec actori Iuris auxilium legibus Ordinationis hoc casu constitutum præstet. Ord: par. 2. T. 3. Dieselbe Neun Rätte etc.

III. Si Prælatus vel Comes, vel Baro, vel Nobilis immediatè Imperio subjectus in jus vocatus & secundum Ordinationis legem. p. 2. T. 5. *in prin. requisitus, actori non tres Principes, sed unum vol duos tantùm nominaverit: & mensis spacium exactum fuerit, actorque legitimæ requisitionis documentum proposuerit.* Mynſ obſ. cent. 1. *Vbi unicam requisitiõem hoc casu sufficere test.* Gail. lib. 1. obſ. 1. n. 35.

IV. Si in causis simplicis spolii spoliator sive reus, actori novè sive alios Commissarios sive judices Electos, vel alias personas una cum consiliariis intra spaciũ mensis, vel legitimis impedimentis intervenientibus infra sex habdomadas ad summum, secundum

secundum Ordinationis leges Iudices nō posuerit aut Princeps Iudex electus, vel Commissarius impetratus, ad requisitionem actoris, ut tempore definito litis processum inchoare queat intra mensis spacium Citationem non decreverit, vel Elector sive Priceps sive alius Imperii Status, actori tres Principes in continenti non nominaverit, aut ab Electore requisitus Advocatos & procuratores, ut actori operam suam praestent, non compellat. Ord. p. 2. T. 8. §. wo sich aber begeben.

V. Causis ipso Iure ad Cameram devolvitur. Si in causis simplicis spolii per novem consiliarios aliosvè Iudices Ordinationis constitutos, lis intra anni spacium legibus Ordinationis definitum per sententiam non expediatur quo casu in eo statu, in quo coràm judicibus constitutis vel Commissario vel Pricipe electo relicta est, per Cameram Imperialem reassumenda, & actore postulante omnia acta intra spacium sex hebdomadarum longissimo à Iudice Camerae, spoliatoris sumptibus transmittenda Ord. p. 2. T. 8. §. Gleicher masse & §. Ferner wo ein etc.

VI. In causis simplicis spoliationis sententia pro actore contra reum lata, si non appellatum nec spoliatus intra tempus legibus Ordinationis definitū restitutus fuerit in Camera ad executiōem procedendum Ord. d. T. 8. §. vnnd so das vrtheil

Expositas Iurisdictionis Cameralis fundade ratiōe quod personas Sequitur quōodo ratione caussarum fundetur

TITULUS V.

Ratione caussarū Iurisdictio Cameralis quomodo fūdetur

Ratione caussarum Jurisdictio Cāeralis fundatur quatenus

eam fundat { *factum* / *aut* / *Res.* }

2. ¶ Etsi enim hic quo

quæ in fundanda Jurisdictione personarum litigantium tum Actoris tū Rei præcipue verò Rei qualitas atque conditio attendatur, utrum nimirum is immediatè Imperio subjectus sit, nec ne: attamen non tàm personarū quàm caussarum natura & qualitas attenduntur: nisi enim hic potius causæ quàm personæ qualitas & conditio spectaretur, rationem nō video, quamobrem hujusmodi causæ ex jurisdictione judicum Ordinationis, aliorumque exemptæ, & judicio Camerali subjectæ sint. Et innuere atque confirmare hoc videtur generalis Rubrica sive inscriptio *T. 9. part. 2. Ord.* quæ sic habet.

Von Personen vnd sachen die von jhrer Art vnnd eigenschafft wegen / vngeachtet ob sie mit oder ohne mittel dem Reich vnderworffen / in erster Instanz an daß Keys. Cammergericht gehörig / id est. De personis atque caussis ad judicium Camerale pertinentibus, nulla ratione habita utrum personæ illę imperio mediatè vel immediatè subjectæ sint.

3. ¶ De singulis caussis in quibus jurisdictio Cameralis ratione facti fundata est, peculiares imperii cōstitutiones extant, quarum finis & ratio præcipua est pacis Imperii publicæ conservatio. *Gail. de pignorat. obs. 1. n. 1.*

TITULUS VI.

De causa fractæ pacis publicæ religiosæ.

FActorum in quibus jurisdictio Cameræ fundata est genera decem sunt.

Primum genus est pacis publicæ imperii violatio.

2. ¶ Pax imperii publica est { Religiosa vel Profana.

Recess.

Recess. imperii Anno 54. Ratisbonæ § Was dann wir *fol. 5. v.* Religion unnd prophan fried.

3. § Pax religiosa est quæ religionis ergo Imperio inter Imperatorē, Principes & Status imperii servanda est. Hæc igitur si violetur & turbetur, causa violatæ sive turbatæ pacis religiosæ nascitur.

4. § Caussa violatæ pacis religiosæ est, quando actor queritur se propter religionē vel in persona sua vel in bonis & rebus suis veluti in perceptione redituum ab aliquo turbari. *Gail. lib. 1. obs. 1. n. 3. & obs. 2. n. 1.*

5. § Constitutionis enim Imperii de pace publica Religiosa duo potissimum capita sunt.

Pirmum est, Imperator & Imperii Ordines, ne quem Statum Confessionis Augustanæ ob eam professionem, vi vel armis invadant, detrimentove afficiant, a Religione, fide, Cæremoniis, ritibusque in Ecclesiam introductis posthac introducendis, in propriis ditionibus dejiciant: neve mandatis aliisve modis graves molestive sint, neve despiciant: Sed & religionem prædictam, ejusque exercitium liberum, & res atque jura omnia intacta relinquant periculo cautioneque dignitatis Imperatoriæ, honoris principum, fideq; & pœnis Constitutionis de pace publica, Alles bey Keyserlichen unnd Königlichen Würden/ Fürstlichen Ehren/ wahren Worten/ und peen deß Landfriedens 2c. *Recess. Imper. Aug. Anno 1555.* § und damit solcher fried 2. *Den. Pax. religionis.* § *4. & 6.*

Alterum est, Ut eadem Ordines Augustanæ Confessionis erga imperatorem Ordinesque priscæ Religionis, eorumq; collegia, atque alios Ecclesiastici Ordinis homines omnia observent: atque

æquo cum iis jure contenti sint, pari periculo & sponsione honoris principum fideique pænisque Constitutionis, das ein jeder sich gegen dem andern an gebürenden Ordentlichē Rechten benügen lassen/ alles bey Fürstlichen Ehren / wahren Worten/ vnnd vermeidung der peen im Landfrieden begriffen. *Recess. eodem* §. Dargegen sollen die Stände *Den. ibid.* ¶ 2.

6. ¶ Hæc inquam Constitutionis de pace publica Religionis Imperii, cui leges Ordinationis in caussis simplicis spolii promulgatæ nihil derogant. *Ord. p. 2. T. 8. in princ.* capita præcipua sunt: reliqua vide *d. Recess. August. Anno 1555.* & *confer. Den. T. Pax. religionu.*

Cæterum ad fundandam jurisdictionem Cameræ Imperialis ex Constitutione Religionis requisita duo observanda fuerint. Primū est quòd turbatio fiat religionis intuitu, ut prædictū est: *Gail. 1. obs. 3.* Alterum est, ut tam turbans, quā turbatus sint Status Imperii vel nobiles immediati. *Constit. Religion.* §. vnd damit solcher fried 2c. §. Dargegē sollen 2c. §. Dieweil aber etliche Stände 2c. v. welche den jenigen / so dem Reich ohne Mittel vnderworffen / vnnd Reichsstände sein. §. vnnd inn solchem fried soll die freye Ritterschafft/ welche ohn Mittel Kayserl. Mayest. vnderworffen auch begriffen sein.

8. ¶ Et Statuum Imperii nomine eorum subditi intelliguntur & comprehenduntur, ita Statibus Imperii & suo ipsius, & subditorum suorum nomine in Camera ex constitut: Religiosa agere fas sit.

Titulus VII.

De caussis fractæ pacis publicæ profanæ.

Ord. p. 2. T. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. & 18.

Pax

PAx publica profana est quæ in rebus profanis in Imperio servanda est. Hanc igitur si quis violet, sive turbet, causa fractæ pacis profanæ nascitur.

2. ¶ Caussa fractæ pacis profanæ est, quando actor Reum constitutionem Imperii de pace publica profana violasse queritur.

3. ¶ Constitutio Imperii de pace publica primum promulgata est sub Maximiliano I. in Comitiis VVormatiæ celebratis Anno Christi 1495. & postea ab Imperatoribus sequentibus repetita atque confirmata, præcipuè verò in Comitiis Augustanis Anno Christi 1521. Item Anno 1522. Norimbergæ: & Anno 1548. Itemque Anno 1555. Augustæ: & Ratisbonæ Anno 94.

4. ¶ Constitutionem Imperii de paee publica profana uiolant & in Camera accusari possunt, vel ab ipso violato, vel à Procuratore fisci imperialis, qui contra constitutionem illam

peccant { *Committendo* / *vel* / *Omittendo.*

Recess. Imper. Anno Ratisbonæ fol. 25. ¶ Also ist auch zweiffel &c.

5. ¶ Committendo contra Constitutionem peccant. I. Qui per se, vel per alium quacunque de causa, vel sub quocunque prætextu aliquē armis oppugnant, spoliant, capiunt, obsident, adversus alterū conspirant, fœdus ineunt, expeditionem suscipiunt, alterum ex possessione suæ rei dejiciunt, incēdio aut quovis alio modo damnū alteri inferunt: vide *Recess. Imp. in Comitiis August. Anno 1555.* §. Setzen demnach. *& Ord. p. 2. T. 9.* §. So jemand ubi facta contra constitutionem Imperii de pace publica recensentur.

6. ¶ II.

6. ¶ II. Qui pacis publicæ violatoribus auxilium ferunt, vel operam aut commeatũ præstant. *Recess. Imp. eodem d. §. Ord. p. 2, T. 9.* § So jemandt.

7. ¶ III. Receptatores violatorum pacis publicæ. *Recess. Imp. eodem d.* § Setzen demnach. *&* *d. T. 9. &* § So jemands. *Gail. l. de pace pub. c. 10.*

8. ¶ IV. Qui bona & possessiones suas in fraudem constitutionis de pace publica alienant, aut à violatoribus cedentibus recipiunt. *Ord. p. 2. T. 11.*

9. ¶ V. Qui violatorum pacis publicæ & proscriptorum possessiones atque bona occupant eorumque tuitionem suscipiunt. *Ordin. part. 2. T. 12.*

10. ¶ VI. Cohæredes castrum aliquod pro indiviso possidentes qui pacis publicæ violatores & proscriptos in communionem & jus Castri recipiunt. *Ordin. part. 2. T. 12.*

11. ¶ VII. Qui subditos alterius rebelles receptant. *Ord. p. 2. T. 19. vide Gail. de Arr. l. 1. c. 8. n. 15.*

12. ¶ VIII. Qui alteri vim publicam inferre in animo habent, & minantur: propositũ enim vim inferendi, pro violentia habetur; *Mynsf. obs. 98. cent. 3. Gail. lib. 1. de pace pub. c. 2.*

13. ¶ IX. Qui aliquem armata manu contra pacẽ publicam capiunt in vincula cõjiciũt & contra imperii Ordinationem vinculis ante nõ liberant, quã jurato promiserit carcerem non vindicare. *Ord. p. 2. T. 24. circa finem Gail. lib. 1. obs. 22. n. 7.*

14. ¶ X. Qui contra Constitutionem imperii de pace publica saltem aliquid tentant, sive conantur etiamsi conatũ non perficiant. *Ord. p. 2. T. 9.* § So jemands *Gail. l. 1. de pace publ. c. 14. n. 1. 2. & 3.*

15. ¶ XI.

15. ¶ XI. Quicunque aliquid faciunt moliuntur & agunt, quod ad arma & seditionem in imperio tendat: quãobrem etiam contra hanc Constitutionem comittunt, qui ad æmulationẽ imperii in finibus ejus ædificia & munitiones extruunt: *Gail. lib. 1. de pace publ. c. 1. num. 24.*

16. ¶ XII. Non solum illi qui alteri bellum & hostilem invasionem denunciant, seu ut Barbaro & latinis inusitato verbo appellant, aliquẽ diffidant die einen bevehden/ verum etiam qui literas diffidationis alterius nomine scribunt vide *Auream Bullam de Diffidationibus & Recess. Commitiorum Imp. Ratisbonæ Anno 94. fol 15. part. 2.* ¶ dergleichen vnnd dieweil. *Frider. Mindanus de process. l. 1. c. 25.*

17. ¶ XIII. Contra pacem publicam delinquit & pro pacis publicæ violatoribus habetur judices Secretorum judiciorum VVestphaliæ, si quem contra formam in Recessu Imperii Anno 1442. præscriptam citaverint aut officii sui obtentu aliquid fecerint, vel perpetraverint: Itemque qui executionem sententiæ susceperint, vel suscipere tentaverint contra constitutionis formã latæ. *Den. jurid. Iud. VVestph.* ¶ *3. & 4.*

18. ¶ Omittendo pacẽ publicam violant.

I. Qui jus pacis publicę in uno vel pluribus articulis neglexerint, illi non paruerint, sed parẽdo negligentes se præbuerint aut moram fecerint. *Ord. part. 2 T. 9. d.* ¶ So jemandt ꝛc.

19. ¶ II. Qui vicinis suis vim publicam atque auxilium inclamantibus non ferunt, neque violatores pacis publicæ persequuntur. *Ord P. 2. T. 9.* ¶. wo aber/ *Recess. Comit. Imp. Ratisbonæ. Anno. 94.* ¶. Also ist auch.

20. ¶ III.

20. ¶ III. Qui milites in Imperio sine Duce grassantes atq; palan tes non repellunt, sed illis connivent. *Ord. p. 2. T. 15*

21. ¶ Sed in Camera Imperiali non solum accusandi qui committendo vel omittendo contra constitutionem Imperii pace publica delinquunt, verum etiam qui criminis fractæ pacis publicæ committendo vel omittēdo perpetrati, vel quod voilatoribus ejus auxilium tulerint vel operam & commeatum præstiterint, vel hospitio illos exceperint, vel possessiones & bona emptionis alio ve titulo ad se pertraxerint, ex indiciis sufficientibus vel fama suspecti sunt. *Ord. p. 2. T. 10. & 11. in princ.*

22. ¶ Et ex constitutione Imperii de pace publica Jurisdictio Cameræ imperialis fundata est, si ad impensas & sumptus in conservanda pace publica factos atque damnorum reparationem aliquis agere velit. *Ordin. p. 2. T. 16.*

23. ¶ Denique ex Imperii constitutione de pace publica Jurisdictio Cameralis fundata est in absolutione à banno, ut, *Ord. p. 2. T. 18. in princ. & ¶ so auch der / & circa finem Mynf. obs. 11. cent. 5. Gail. l. 2. de pace publ. c. 18.*

24. ¶ Sed violatores pacis proscriptos Camera vol Cæsar, Cameræ relatione audita, sed non sine voluntate adversariorum resti uito: vel ipsi restitutionem jure judicioque obtinento, pluribus licet in contrarium intente *Bartol. Socin. Iunio. consil. 68. per tot. arg. l sciendum cum duab. ll. seqq. ff. de usur.* qui docent imperatorem posse bannum etiam sine consensu offensi suspendere. *Ordin. T. 18. in princ.* So auch. *Den. Bann. Absolutio. § 1.*

25. ¶ Ex quavis causa procrsipti si transigere cum velint, nequeant; Cæsar

Cæsar vel Camera uter proscripserit de conditionibus placandæ partis atque fisci cognoscunto: his si paruerint tum demum, nec ante absolvunto. *Ord. d. T. &* ¶ *So auch. Den. ibid.* §. 2.

26. ¶ In causis majoris momenti atque periculi Camera Cæsare inscio ad absolutionem ne procedito. *Ord. d, T. 18. &* ¶ *So auch. Den. ibid.* §. 3. *Gail. lib. 2. de pac. publ. n. 17.*

27. ¶ Proscriptus ob ob contumaciam cū adversario transigere paratus, si de pacis conditionibus non convenerit, judex suum officium interponito cujus arbitrio cū satisfecerint, restituti ablatas res omnes eo quò tum erunt statu extra tamen fructus, recipiunto. *Ord. ibid. Den. ibid.* §. 4.

28. ¶ Cum fisco ita demum transigent, si & huic simul in pœnam condemnati fuerint. *Ord. d. T. 18, &* §. *So auch. Don. ibid.* ¶ 5.

29. ¶ Cæterum ut actio ex constitutione Imperii de pace publica cōpetat & in Camera locum habeat, tria requiruntur de quibus *Gail. lib. 1. de pace publ. c. 7.*

30. ¶ Primum requisitum est ut vis illata sit publica id est, atrox, & major quàm cui resisti queat. Nam edictum pacis publicæ non ad omnē, sed ad solā atrocem vim pertinet sicut interdictū de vi & ui armat. *Gail. d, obs. 7. n. 1.*

31. ¶ Non tamen per omnem vim publicam pax publica frangitur, licet cōtra omnis violatio sive turbatio pacis publicæ sit vis publica. *Gail. l. 1. de pace pub. c. 5. n. 23. & c. 7. n. 19.*

32. ¶ Alterum requisitum est, ut vis armata fiat collecta manu & hominibus coadunatis mit gewehrter Hand ut habēt verba constitutionis. *Gail. ib.*

33. ¶ Et sufficit quod pacis

pacis publicæ violatores armati veniant, quamvis armis non utantur ad violentiam committendã vel ad dejiciendum aliquem ex possessione, si tamen dejecerint armata vis acta esse dicitur, sufficit enim terror armorum, ut videantur armis dejecisse, *ut textus est in l. 3. §. Qui armati ff. De vi armata VVesenb. in add. ad Instit. Schneid. T. 15. §. Recuperandæ, Et arma dicuntur omnia quibus damnum infertur, non solũ gladii, hastæ & framea verum etiam fustes & lapides, L. 3. § truncis ff de vi arma. L. armorum 41. & L. si calũnietur. 233. L. Telum ff. de verbor. signific.*

34 ¶ Judicis autem discretioni & arbitrio committitur, per quot personas pax publica violari possit. *Recess. Imper. Ratisb. Anno 94,* ¶ Ebner massen ist man 2c. *fol. 25. verb.* dz solches zu daß Richters *discretion* gestellt sein soll.

35. ¶ Itaque si persona unica, præcipue vero mediate imperio subjecta aliquem in via publica & regia auff freyer Landstrassen/ malitiose occiderit aut contra pacem publicã deliquerit, non coram Judice Cameræ, sad coràm Ordinario accusatio intentanda. *Recess. Imperii eod. d.* ¶ Eberer massen 2c. *bi* Wann nur ein einige Person.

36. ¶. Tertium requisitum est, ut vis publica illata sit ex proposito & dulo vorsetzlicher weise. *Myns sing. obs. 38. cent. 3. Gail. l. 1. de pace publ. c. 7.*

37. ¶ Sed quamvis constitutio fractæ pacis verum dolum requirat, attamẽ cũ dolus in mente delinquentis consistat, ac lateat, & propterea directo difficulter probari queat, satis fuerit, si ex circumstantiis facti, ex perspicuis indiciis & evidentia ipsius facti probari possit, veluti si vis publica illata fuerit, si coadunatio

adunatio hominum intervenerit, si incendio damnum datum fuerit, si hostilis alieno territorio facta fuerit invasio. *Recess. Imp. d.* ¶ Ebener massen. *fol. 26.*

38. ¶ Requisita autem illa non in omni facto attenduntur. Nam ut supra patuit, facta quędam sunt, tùm quæ committendo, tùm quæ omittendo contra Constitutionem de pace publica fiunt: in quibus actio ex hac constitutione competit & in Camera rectè intentatur, etiamsi requisita illa deficiant: veluti si quis pacis publicæ violatorem non persequatur, vel illi consilium & operam clàm præstet, in casibus quibus actio ex hac constitutione & Jurisdictio Cameræ fundata est; licet vis publica alteri illata non sit: nec hominũ multitudo congregata, vel ut vulgò loquuntur coadunata fuerit. *Recess. Imperii Ratisbon. Anno* 94. §. Also ist auch zweiffel.

39. ¶ Secus verò observatur, quando actor de pace publica per vim publicam & armatam violata queritur, quo casu requisita illa & facti qualitates de quibus supra, præcise observandæ & probandæ; adeò ut illis qualitatibus deficientib⁹ & non probatis, factum non contra pacem publicam commissum, sed aliud censeatur, & diversum ab eo quod in libello propositum est, & jurisdictio Cameræ neque in puncto mandati de restituendo, neque in puncto citationis fundata, sed criminis fractæ pacis accusatus in utroq; puncto, absolvendus, & causa ad Ordinarium judicem remittenda sit, & actor necesse habeat eum contra quem agit coràm Ordinario judice, super spolio, turbatione vel injuria convenire & persequi. *Recess. imp. Ratisbon.*

Anno 94. ¶ Dieweil bann fernet ic. *Confer. Gail. l.1. de pac. publ. c. 13.*

40. ¶ Præterea in hac causa observandum Constitutione Imperii de pace publica profana omnes omnium Ordinum, atque conditionis homines teneri, sive personæ illustres sint, sive humili loco natæ: sive mares, sive fœminæ: sive seculares, sive Ecclesiasticæ sint. Etsi potissimum cõtra potentiores promulgata sit, qui per potentiam & facultates alteri vi armata nocere possunt, Nam alias vana est sine viribus ira. *Ordin, part. 2. T. 9.* ¶ So jemandt hoch ic. *Gail. lib. 1. de pac. publica cap. 1. nu. 9. & seq. cap. 11. n. 1. 2. & seq. Mynſ. 58. obſ. 5. n. 1.*

41. ¶ Ecclesiasticas tamen personas intellige quæ immediate Imperio subjectæ sunt, propter regalia & bona feudalia, quæ ab Imperio habent: & quorum nomine principes Imperii appellãtur. Secus igitur si Principes sive Status Imperii non sint, neque regalia sive feuda ab Imperatore aut Imperio recognoscant, tunc enim coram suis Ecclesiasticis ordinariis sunt conveniendi. *Gail. l. de pace publ. c. n. 11. 12. & 17.*

42. ¶ Itaque Duces Austriæ Saxoniæ Marchiones, Brandenburgici, Duces Lotharingiæ, eorumque subditi, alioquin privilegio ex jurisdictione Cameræ exempti, Cõstitutione tamen fractæ pacis publicæ tenentur, & pacem imperii publicam violantes in Camera accusari possunt. *Mynſ. obſ. 58. cent. 5.*

42. ¶ Excipiuntur Ducis Brabantiæ subditi: ita *n. in comitiis Augustanis Anno 1548. inter Carolum V,* & ordines Imperii, conventum est. *Gail, lib. de pace publ. cap. 11, n. 6.*

43. ¶ Et violatores pacis publicæ in judicio Cameræ Imperialis conveniri

niri possunt, licet ei immediate nō sint subjecti ut est in *Constit. de pac. pub.* T. Das von wegen vberfahrung deß Keys. Landtfriedts am Cammergericht: Nam quia pacis publicæ violatores in bannum Imperii incidunt, ejusdem nomine meritò in bannum declarantur, dieweil sie inn deß Reichs acht gefallen / so müssen sie auch vom Reich darin erklärt werden/ *VVesenb. ad Schneidvvin. Institut. lib. 4. T. 15, §. Recuperandæ num. 13.*

44. ❡ Denique, ut causa fractæ pacis publicæ peroretur, contra pacem publicam violato nō solum jure judicioq; violatorem persequi licet. vel in Camera quæ ad instantiam actoris, aut procuratoris fisci ex officio, judex competens est, *Ordin. part. 2. T. 9.* vel coram Imperatore similiter ad instantiam partium, aut procuratoris fisci ex officio *d. T. 9. §. 1. vers.* vnd das gegen/ & *§. 2. & 3. item T. 11, §.* Es söllen rc. vel coram judice ordinario *T. 19. §. 7.* qui tamen violatorem in pœnam banni condemnare non potest, *Gail. lib. 1. de pace publica, cap. 6. num. 8.* sed alias Ordinationis pœnas exceptis judicibus Rotvvilensibus;, & judicii, ut ajunt, Secreti VVestphalici, qui pœnam banni infligunt: verum etiam licet violato contra violatorem, se defendere eumque persequi in continenti & flagranti crimine zu frischer that. vel quandocunque suos amicos & adjutores habere potest, *Ordin. d. T. 9* ❡ Wo jemandt. circa finem.

Commentarius.

AB ipso violato:] *Qui contra fractæ pacis reū agit aut ad pœnā banni videlicet contra seculares.*

Effecta banni sunt. *1. Reus cui bannū infligitur in summo vitæ fortunarumque periculo constituitur, ita ut*

omnibus prædæ sit, sive ab omnibus, tam quoad personã suam quàm in rebus & bonis suis impunè offendi queat, Ord. Cam, p. 2. T. 9. §. So jemandt & v. sollen deß oder desselben-

II. *Per pœnam banni reus feuda amittit, quæ ad dominum directum sive nova, sive antiqua sint, revertuntur, nec quoad vivunt proscriptis ipsis nec heredibus eorum feudalibus conceduntur, sed fructus feudales actori qui damnum fecit, secundum judicis moderationem cedũt, donec bannitus sive proscriptus aut illo, pœna banni durante, mortuo, filii successores feudi cum offenso & contra pacem publicam violato transegerint.* Constit. Carol. V. de pœna violatorum pacis publicæ. Ord. par. 2. T. 9. § So jemandt v. auch die letzten.

III. *Per pœnam banni omnes obligationes, juramenta, pacta omniaq; jura ex parte bannorum cassa, irrita, & nulla fiunt.* Ord. d. § vers. Darzu alle verschreibung. Gail. lib. 1. de pace pub. cap: 12.

IV. *Reus in bannum declaratus infamis redditur.* Ordin. p. 2. T 10. §. und wo er v. vor unredlich.

Declaratus inquam per sententiam scilicet declaratoriam, quæ requiritur. Vide Gailium lib. 2. de pace pub. cap. 3. & VVesenb: in additi: ad Schneidvvini, commentar. Instit: *licet enim ipso jure vel facto ait bannum imperii incidãt violatores pacis publicæ attamen præcedente citatione debent per sententiam declarari, ut statuitur* in const. fractæ pacis T. die peen der friedbrecher. *Et obiter nota quod inter ista verba* ipso jure, & ipso facto, *quoad juris effectum, non est differentia, ut notatur* per Archidia: ad c. 1. de homicid. in 6, *Et effectus istorum verborum est, quod lex ipsa facit executionem super dispositione illa, in qua verba hujusmodi ponuntur, ita tamen ut si per iste facto, super quo fieri debet, executio, sententia*

sententia proferatur, veluti si lege communi vel statuto caveatur, quod si quis committat tale crimen, ipsius bona sint ipso jure vel facto publicata vel sit infamis, quod adhuc sit necesse, ut prius pronuntietur crimen esse commissum, quo declaratio fiet, deinde executio primum per legem, deinde per judicium secundum Archidiac. d. c. 1. & D. D. L. si quis in tantam C. unde vi, *sed super vacanea ista verba propterea censenda non sunt, utpote quæ operantur quod à tempore, criminis commissi ratio fructuum habetur, & prohibita est bonorum alienatio, ita quod si de facto bona alienentur hujusmodi alienatio non valeat: de quo vide* Ferrariensem in forma libelli in causa spoliatæ possessionis ad verba: (ipso facto.

V. In bannum declarato aqua & igni interdictũ est: ita ut & qui sciens illum sua aula vel domo recipit, tanquam ejusdem criminis reus accusari posit, quamobrem etiam nemo illi cibũ potumve subministrare audet: sed omnes illum aversantur, detestantur, & velut hostem persequuntur. Ord. d. T. 10. & §. vnd wo er.

VI. In banno supra annũ & diem persistentes, censura etiam Ecclesiastica notantur. Recess. Imper. Anno 48. §. von den die vber Jahr vnd tag in der Acht verharren.

VII. In bannum declaratis fueris etiam interdicendũ. Ordin. part. 3. T. 48. §. vnnd ob die Obersten ꝛc.

Personæ Ecclesiasticæ ad pœnam banni agere non possunt. Myns. obs. 51. cent. in princ. *Ratio, quia accusatio super fracta pace est criminalis, & pœnam sanguinis vitæ necisq; irrogat, atqui clerici sanguinis pœnã agitare non debent.* p. sententiam contra. Ne clerici vel. mon. scal. negot. se immiss. & passim in jur can. Gail. lib. 1. de pac. pub. c. 8. n. 6. *à quo tamen Regula exceptas affirmatas personas Ecclesiasticas quam immediatè Imperio subjectæ*

sunt. So ohne mittel dem H. Reich underwerffen/ und desselbigen stand seindt/ *de quo vide omninò* eundem d. l n. 7. & seqq.

II. Agit ad privationem. intellige privilegiorum jure speciali vel communi concessorum, & omnium bonorum, itemque defensionis & fidei publicæ quam ab imperio Reus habet contra personas Ecclesiasticas et fœminas, quæ pœna banni affici non possunt, propter rationem sexus verecundiæ & pudoris. Gail lib. 1. de pace publica cap. 1. num. 13. & 36.

III. Agit ad pœnam pecuniarum quæ est 2000. marcarum auri puri, partim fisco, partim sibi applicandam & exsolvendam. Recess. Imp. VVormaciæ Anno 1521. fol 132. Artic. Wie der Landtfriedt.

In hanc multam pecuniariam, banni aut privationis pœna commutari potest, secundum Recess. Imperii An: 76. & 82. Myns. obs. 30. cent. 2. *idq; non tantum quando universitas ob violationē pacis publicæ condemnatur, sed etiam quando privati. qua de re* Vide Gail. prolixe & eleganter disserentem l. 2. de pac. dubl. c. 9. n. 17. & seqq.

IV. Agit ad violatus restitutionē bonorum ablatorum damnorumq; reparationem, & in arbitrio ejus positum pœnas fractæ pacis cumulare vel sejungere, & ad restitutionem damnorum cumulatè cum pœnis vel seorsim agere. Ord. p. 2. T. 9. §. wir wollen auch. Gail. l. 1. de pac. publ. c. 6. n. 7. Vide Schneidvv. Inst: de interdictis §. Recuperandæ. n. 10.

Notandum inquit, quod licet quis non posit simul civilem actionem & etiā criminalem æquè principaliter intentare, l. interdum cum ibi not. ff. de pub. judic. *poterit tamen quis intentare accusationem criminalem, principaliter petendo reum puniri pœna statuta, & deinde incidenter per officium judicis petere restitutionem rei occupatæ.* L. interdum §.

Qui

Qui ff. de Furtis, de quo vide Bart. L. 2. §. 1. ff. De vi bonorum raptorū: *ita in terminis juris expresse quoque statutum est*. Im Landtfrieden rc. Das in deß beschedigtē vnd entsetztē willen vnd gefallen stehe auff die peen der Rechtē vnd deß Landtfriedens samptlichen / oder deren eine insonderheit / vnd vmb die zugefügte vergewaltigung oder entsetzung mit vnd neben den obgemelten peenen / oder aber allein *principaliter* vnnd insonderheit den Landfriedtsbrecher vor dem Cammergericht vorzunemen / vnd zuverklagen / rc.

Ad restitutionem bonorum etiam Clericus agere licet. Mynſ. obſ. 51. cent. 2. in drincip.

Et violato non solum contra violatorem ipsum verum etiam contra hæredes ejus actionem inchoatam reo, vel ante, vel post litis contestationem defuncto persequi licet, Ordin. p. 2. T. 9. §. fin. *Intellige tamen si actio civilis ad restitutionem conjuncta & simul intentata fuerit, vel si ad restitutionem tantùm, vel ad pœnam pecuniariam actum fuerit, quibus casibus hæredes damnidati & multæ pecuniariæ nomine tenentur & convicti condemnantur.* Recess. visi: Anno, 57. §. Nemlich da Cisnerus ad dict. T. 9. part. 2. §. ult. *Secus si ad bannum solummodo agatur quæ actio in hæredes non transit.* Mynſ. obſ. 98. cent. 1. & obſ. 8. cent. 2, & obſ. 31 cent. 4. 1. & 2. per textum. §. *non autem omnes, ibi* Gloſs. & Dd. Inſtit. de perpet. & tempor. action.

Et notandum per constitutionem Imperii de pace publica leges civiles & jura communia contra violentos invasores & occupatores possessionum, alias pœnas statuentia non esse abrogata, ut habetur in constitu: de pace publica T. Dieser Landtfrieden soll den anderen Rechten nicht abbruch thun rc.

4 §. Procurator fiſci:) *Qui agit ad pœnas & purgationi quemadmodū violatus*

non autem ad damnorum restitutionem. Ordin. d. T. 9. part. 2. §. So jemands vers. deß Keyserlichen Fiscals/ &c.

29. §. Vis Publica) *Vide Cujacium in recitationibus ad Tit. C. de vi publica & privata, ubi vim publicam & privatam varie in jure accipi testatur & vim publicam definit quæ contraria sit rei juriq; publico principaliter vel per consequentiam: vulgò vim publicam definiunt quæ armis infertur. Sed de armis alterum requisitum est, quamobrem definitio illa ab hoc loco aliena est.*

33. ¶ Itaq; si persona unica:) *Tale homicidiũ contra constitutionem pacis publicæ committi, & ad cognitionem Cameræ pertinere videbatur, quod ea loca per quæ vulgò iter fieri solet, quæ viæ publicæ, Regiæ, Basilicæ, prætoriæ, item Consulares appellantur securitatem publicam habere debeant, quia publicè interest per vias publicas sine metu & periculo peregrinantes iter facere, secundũ* Recess. Imperii Anno 1548. Augustæ §. Ferner zu noch mehr beständiger &c. & D D. ad text. in L. 1. §. parvi autem refert, & ibi Bart. De his qui dejec. & effud. *Sed quia Constitutio pacis publicæ homines multos ad violandum pacem publicam coadunatos requirit, & ut Camera caussarum multitudine ne obrueretur, hujusmodi cædes in via publica perpetrata ad Ordinarium judicem vindicanda remittitur. Itaq; si homicidium in via publica commissum in Constitutionẽ pacis publicæ non incidit, multò minus sanè in loco privato à persona unica cõmissũ in eam incidet.*

35. ¶ *Sed quamis Constitutio:*] Confer. Bart. Blarerum ad L. Diffamari cap. V. num. 55. *ubi hanc Constitutionem declarat. Etsi vis publica, ait, seu pœna pacis publicæ turbatæ, verum dolum requirat, iste tamen dolus probatur etiam præsumptivè ex qualitate, & evidentia facti, ut ma-*

nus

nus armatae, & invasionis alieni loci: Salycet: in L. Senatus C. de his qui sibi testamento adscribi: *& ipsa violentia probat dolum* L. 2 §. Doli mali ff. De vi bonor. raptor. & Alexander evidenter in Consil. 103. Videtur primo num. 8. volum. 1. *ubi inquit, etiamsi sit parata tantum violentia, & nondum facta, tamen si quis instet, attenditur propositum, & dicetur violentia* per L. si quis ex domo ff. *de Furtis. Violentia siquidem ex animo & proposito attenditur, ut dicatur vis esse, ubi non fuit:* gloss. in d. §. *Doli mali &c.*

TITULUS VIII.

De causis Fiscalibus.

Ord. part. 2. T. 20.

ALterum facto ũ genus ex quo jurisdictio Cameralis fundatur, non unicum sed varium & multiplex est, quãobrem uno nomine exprimi nequit, & procurator fisci Imperialis illud persequitur, unde causae fiscales oriuntur & dicuntur.

2. ¶ Causae fiscales sunt quas Imperialis fisci procurator imperialis fisci nomine in Camera persequitur, quanquam etiam aliis quorum interest easdem persequi liceat, *Ordin. part. 2. T. 20. in princ.*

3. ¶ In causis fiscalibus in genere notandum, quod si Ducatus Comitatus, Territoria, urbes, Arces concernant sine auctoritate Caesaris speciali nõ esse ventilandas. *Ordin. part. 1. T. 16.* ¶ Darzu obsich.

Facta ex quibus causae Fiscales oriuntur sunt:

4. ¶ I. Si quis contra auream bullam commiserit. *Ord. p. 2. T. 20.* ¶ Als nemlich.

5. ¶ II. Si quis contra constitutionẽ de pace publica commiserit. *Ord. ibidem.*

6. ¶ III. Si quis mandatis Cæsareæ Majestatis vel Cameræ imperialis non paruerit. *Ord. ibidem.*

7. ¶ IV. Si quis in cōtributionibus sive collectis Imperii inferendis & præstandis, moram fecerit. *Ordin. ibidem.* § Item so jemandt.

8. ¶ V. Si quis adversus politicas sanctiones & Ordinationes Imperii fecerit: Veluti si quis Monopolium exercuerit contra reformationem politiæ *Augustæ An: 1548. publicatam* quæ reformatio politiæ Francofurti ad Manum renovata est Anno 1577. *Ord. d. T,* § Item nach dem ꝛc.

9. ¶ VI. Si quis Turcis aliisve Orbis Christiani, & Imperii Romani hostibus contra Christianos & Romanum Imperium operam auxilium & consilium præstiterit, vel istis arma & tormenta bellica vendiderit, vel ad eos deportaverit. *Ord. d. T.* § Weiter aber ꝛc. *Gail. lib. 1. de pace pub. cap. 1. num. 41.*

10. § VII. Si quis subditos alienos propter anabaptismum ab ordinario magistratu profugos receperit *d. T.* ¶. Item so soll keiner ꝛc. de hac re vide constitutioem Cæsareā in comitiis Spirensib. Anno 1529. promulgatam & Anno 1530. Augustæ renovatam.

11. § VIII. Si quis Imperii status milites in Imperio sine duce grassantes, & palantes à vicino suo, qui Imperii status est, non repulerit *Ordin. d. T.* ¶ Item nach dem auch sonderlich.

12. ¶ IX. Si quis violaverit reformationē Imperialem judicii Clandestini VVestphalici. *Ord. d. T.* § Item als der heimlich/ vide *reformationem Imperii publicam, Francofordi Anno 1442. T.* von dem heimlichen gericht. *Et reformationem Scabinorum Maximiliani Romanorum*

Regis

Regis Anno 1495. promulgatam.

13 § X. Si quis Imperii Status contributionis Imperialis Cameræ Judicio conservando cõstitutæ & destinatæ, summam sibi impositam non solverit. *Recess. Dep. & visitat. Anno 57.* § Ferner nach dem ⁊c. & *Recess. visitat. Anno 64.* § auff das anbringen ⁊c. *Cisner. ad d. T. 20. fol. 333. Recess. Imp. Anno 66. Den. Iurisdictio Cameræ* § *20.*

14. § XI. Si quis alium ex Imperio ad judicium exterum pertrahat *Recess. Imper. Anno 1512.*

15. § XII. Si quis Imperii Princeps ad visitationem Cameræ deputatus neque per se, neque per alium principem Imperialem Cameram visitaverit, quo casu summa quinquies millenorum aureorum pro mulcta constituta per procuratorem Fisci imperialis exigenda est: Aut alius quispiam, Imperii Status ad visitationem Cameræ vocatus non comparuerit: nec substitutũ idoneum miserit, quo casu mille aurei pro mulcta constituti sunt. *Recess. Imperii Ann. 70. fol. 27 part. 2.* §. Auß sonderlichen ansehnlichen

16 § In causis Fiscalibus causæ exemptionũ numerantur.

Causæ exemptionum sunt quando procurator Fiscalis contra superiorẽ aliquem imperii Statum, actionem intendit, eo quod Statum inferiorem, puta Comitem vel Baronem, ex immediata Imperii jurisdictione eximere conetur: vel contra Comitem aut Baronem qui se ex jurisdictione Imperii immediata eximi patiatur. De causis exemptionum, Vide *Recess, Imperii Augustæ anno 1548.* § Und durch die trenß verordnete ⁊c. & *sequentib. Gail. lib. 1. obs. 31. 1. & seqq.*

jura litigiosa sunt, contentio sit, ita ut unaquæque pars existimet, bona vel jura litigiosa in suo vel sui Domini, vel alterius imperio & territorio sita esse. Quo casu postquam causa litigiosæ possessionis in judicio Camerali disceptata fuerit, & partes litigantes nihilominus sibi actionem illa bona sive jura persequendi competere existimaverint, causa ad Ordinarium judicem remittenda fuerit. *Ord. d. T.* ¶ Wo auch zwischen.

7. ¶ Tertia facti species est, si inter partes immediatè Imperio subjectas de possessione rei vel quasi, lis sit, & possessio ex justis causis dubia sit & metus armorum subsit. *Ordin. d. T.* ¶ *fin.*

8. ¶ Hæc inquam tria factorum genera sunt, conquibus jurisdictio Cameræ ex constitutione litigiosæ possessionis fundata est: maximè vero in tertia facti specie fundatam esse noveris. *Gail. obs. 5. n. 1. lib. 1.*

9. ¶ Constitutionis hujus. ¶ primo, *Ordinarium:* ¶ ultimo *summarium* possessiorum introductum intelligitor. *Consult. Camer. Anno 76, Den. poss. lit. litigiosa* ¶ 5. *Gail. 1. obs. 7. per totum.*

10. ¶ Ordinarium non nisi ob periculum armorum, ex rixis & jurgiis quotidianis metuendū: Summarium tum demū si præsens sit discrimen, partesq; jam in procinctu sint, ad Cameram pertineto. *Consult. eod. Den. ibid.* ¶ 6.

11. ¶ In utroq; admittendo Camera de armorum metu, partiumque procinctu saltem summarissimè, verbi gratia ex Epistolis instrumento insertis, vel ex scientia propria certior esto. *Consult. eod. Den. ibid.* ¶ 7.

12. ¶ Extra hoc periculum notitiamque turbatio simplex ad judices Ordinarios remittitor.

Consult.

Consult. eod. Den. ibidem ¶ *8.*

13. ¶ Sed quamvis litigiosæ possessionis Constitutio tantum locum habere videatur in possessorio retinendæ, attamen etiam in possessorio adipiscendæ, quando videlicet utraque pars litigans possessionem rei armata manu apprehendere atque occupare conatur, eandem locum habere *Gailius* existimat. *Obs. 5. lib. 1. num. 8.*

Commentarius.

2. § Causa igitur:] *Causa litigiosæ possessionis est, quando propter jus aliquod rei connexum, videlicet jurisdictionis, Imperii, servitutis, collectandi, salvi conductus, jus venandi, aliisq; de causis litigosa est possessio, non autem per litis pendentiam res aliqua litigiosa est, ut patet ex Constitutionis verbis.* Vide Frid. Mindan. lib. 1. c. 43. num. 3.

6. § Personas mediatè:] *Quarum ratio quo ad jurisdictionẽ Cameræ in hoc causarum genere fundandam non habetur, sed tantum earum quibus illæ subjectæ sunt, & quarum territorio jura sive bona inter personas immediatè Imperio subjectas litigiosa continentur, quæ immediatè imperio subjectæ sint oportet, ut jurisdictio Cameræ fundetur quemadmodum liquet ex Rubrica.* T. 21. p. 2. Ordin.

7. §. In suo vel sui Domini] *Ita ut de Territorio sive jurisdictione & imperio loci, ubi bona vel jura litigiosa sunt sita, lis subsit, & uterq; Dominus interesse aliquod prætendat.*

TITULUS X

De causis pignorationum.

Ordin. p. 2. T. 22.

QUartum factorum genus ex quo jurisdictio Cameræ fundatur, est in pignorationibus.

2. ¶ Pignorationes sunt

sunt turbationes, quas alter alteri possessionis intervertendæ, & sibi novi juris acquirendi causa captis personis vel rebus infert, unde causa pignorationis nascitur.

3. ¶ Causa igitur pignorationis est, quando Status aliquis Imperii immediatus, Ein vnmittelbarer Standt deß Reichs queritur, se ab alio immediato, suosve subditos ulla ex causa, sed extra maleficium, pignoratos captosve esse novi juris adquirendi causa. *Vide Gail. 1. obs. 8. n. 1. & 2.*

4. ¶ Constitutio Imperii de pignorationibus publica est, in comitiis Augustanis Anno 55. Cujus summa est, ut parte 2. Ordin. T. 22. extat. Ne quis imperio immediatè subjectus, vel per se, vel per suos alium immediatè Imperio subjectum, vel illius imperii suditos pignerer, vel capiat ulla de causa, excepta causa criminis, & secus si fiat. Camera imperialis pignerato officium judicis imploranti mandatum pœnale sine clausula justificatoria decernat, de faciendo in continenti restitutione vel relaxatione, sub solita cautione non ulciscendi, suiq; rursum si judicatum sic fuerit, sistendi.

5. ¶ Sed ut actio ex constitutione imperii pigneratitia in Camera locum habeat, requisita quædam observanda fuerint.

In causis igitur pignorationum consideranda sunt:

I.

Requisita jurisdictionis Cameralis fundandæ.

6. ¶ Ad requisita jurisdictionis Cameralis fundandæ quantum attinet, primò requiritur, ut uterq; litigantiū tam pigneratus scilicet, quā pignerator immediatè imperio subjectus sit. *Ord. d. T. vers.*

d. T. vers. Da einer der dem Reich. Nam hanc quali tatem constitutio disertè requirit, ideoque omitti non potest.

7. ❡ Constitutionis enim pignoratitiæ finis est, pax imperii publica ut prædictum est, quæ rarò à personis privatis nec à quibuslibet, sed ab illis plerunque violatur, qui potentia valent, & facultatem nocendi habent, & collecta hominum turba pignorari consueverunt. *Gail. in tractatu de pignorationib. obs. 1.*

8. ❡ Sed quæritur qua ratione quis præcipuè verò in causis pignorationum & causis Arrestorum de quibus Tit. sequenti, pro mediatè vel immediatè imperio subjecto habendus sit, utrum sufficiat personam per se immediatè imperio subjectam esse, an vero alio respectu, puta domicilii, ubi agit, aut rerum sive bonorum ratione de quibus lis est, pro mediatè subjecto habendus sit? Seu quemadmodũ eandem quæstionem his verbis aliquando Deputatis imperii propositam & ob iisdem, in utramque partem disputatam esse memini, An constitutio pignoratitia & de arrestis locum habeant, si quis immediatè quidem imperio subjectus, sed quorundam bonorum respectu, quæ in territorio & subjurisdictione alterius domini sita sint [Welche vnder eines anderen herren hergebrachter Landtsässerey/ jurisdiction, zang vnnd Bann gelegen] subdito illius domini habitus in ejusmodi bonis pignoretur: Vel ut planius hoc dubium proponã: Quæritur, si pignorando vel arrestando personæ immediatę lis moveatur de bonis mediatè imperio subjectis, an illorum bonorum mediatorum ratione & ipsa persona mediata, & sic ob qualitatis personæ defectum ad impetrandum

petrandum mandatum insufficiens habenda, vel qualitas bonorum non sit attendenda?

9. ¶ Contrariæ in hac quæstione opiniones fuerunt, Alii præcipuè qualitatem ipsius personæ, cujus contemplatione mediatè imperio subjecta sit: & magis jus quamobrē Imperii Status vel persona immediatè pigneratori subjecta non sit, quàm bona in quibus pigneratio facta est, spectanda esse, & constitutionem locū habere censuerunt, decem potissimū rationibus adducti. I. Quia agatur de nudo facto aliquo personæ & de beneficio favore personæ principaliter indulto. II. Quia sic in convenientia illa, quibus imperium per constitutionem pignoratitiam mederi voluerit; & quæ ab ejusmodi personis, immediatè scilicet imperio subjectis proficisci soleant, & inter illas hinc inde metuenda tollantur. III. Quia si secus observandum sit, non leve sed grave præjudicium personis immediatis crearetur, precipuè vero Ecclesiasticis & Ordinis equestris personis, utpote inter quas paucæ admodum sint, quæ non in aliorū principum Jurisdictione bona possideant. IV. Si hoc casu constitutio pignoratitia locum habitura non sit, fore ut non parum illi derogetur. V. Secus si statuatur, futurum esse, ut disputationes infinitæ oriantur, per quas Constitutio tandem maxima ex parte evertatur. VI. Quòd violentæ turbationes, & periculosi motus in Imperio inter personas immediatas facilè oriri atque augeri queant, si hoc casu Constitutio locum non habeat. Metuendum enim ne via facti semel instituta & aperta, continuet & ulterius procedatur. VII. Quia Constitutionis verba u-

torio possidens, in suo comitatu vel Dominatu privilegium habeat, attamē cum alteri principi vel Domino in ipsius districtu & territorio quid facere vel omittere debeat, præscribere non posse, sed idem quod alii subditi præstant, merito præstare, vel si refractarius sit pignerationibus aliisve juris auxiliis ut prestet, cogi posse.

Et hanc opinionem deputati imperii Ordines *VVormatiæ Anno 86.* sua decisione confirmarunt, & quo ad ejusmodi bona, mandata decernenda nō esse voluerunt, ut videre est in Recessu. ¶ Jn fellen aber das vide *conclusum Cameræ dubio 12.* verum enim vero quæstio hæc in plena statuū imperii decisione nondum expedita sed ad omnium Statuū Imperii conventum rejecta est. *Vide Receß. Imper. Anno 1600.* ¶ Es haben vns auch vnsere Keyserlichen ꝛc. *fol. 46.*

19. ¶ Secundo requiritur, ut ad requisita jurisdictionis Cameræ, ex Constitutione Imperii pigneratitia, fundandæ, redeamus, possessio a parte pignerati, ut pigneratus sit in possessione ejus loci vel juris, ubi & cujus respectu pigneratio facta est. [illegible]m constitutio hæc locum habet in interdicto possessionis retinendæ, quando unus possidet, alter turbat, vel quando alteruter litigantium se magis quàm alterum possidere contendit. *lib. 1. §. sed si inter. ff. uti poss. And. Gail. lib. 1. obs. 8. num. 2. & de pignerat. 1. obs. 3. in princip.* Et sive pigneratus in solidum possideat, sive pro certa parte, sive pro indiviso nihil interest, *Gail. in lib. de pignerat. d. obs. 3. num. 1.*

12. ¶ Et sufficit aliquem esse in possessione alicujus rei sive juris puta venandi aut pascendi, etiamsi alius quispiam,

nempè Dominus sit in possessione loci & Dominiū habeat fundi in quo pigneratus Jus aliquod possidet, vel contra esse aliquem Dominum, etjamsi alius sit possessor, Sufficit, inquam, pigneratum jure servitutis aliquid possidere. *Gail. de obs. 3. n. 5. & 6,*

13. ¶ Tertio requiritur novi juris usurpatio, quod nimirum pignerator in illo loco, ubi pigneratio facta est, jus aliquod novum veluti jurisdictionem, vel jus venandi aut pascendi, collectandi, aliudve per pignerationem acquirere & sibi usurpare velit. *Recess. Imp. Ratisbon. Anno 94.* ¶ Wir wollen auch. *fol. 27. Gail. lib. 1. obs. 8. & de pignerat. obs. 8.*

14. ¶ Quartò requiritur, ut res aut persona capta tertia, seu, ut vulgò appellant, innocens, id est pignerata sive capta sit propter rem aut personā aliam, & talis, quæ extra rem litigiosam, vel extra jus litigiosum sit. & extra rei sive Juris de quo litigatur, usum. & quæ rei litigiosæ pars non sit, vel quæ sine controversia ex confessione ipsius pignerantis alterius sit, vel saltem esse non negetur, & quæ nihil commune habeat cum jure controverso, in quo neque jus controversum, neque ejus fructus consistat, veluti si ob jurisdictionē vel possessionē alterius à te turbatam, tuus subditus aut ejus res capiantur & pignerentur, vel si de jure lignandi, pascendi, aliove contendatur, & propterea cum ipso ligno litigioso forsan currus, vel equi vel homines vectarii pignerentur, & capiantur. *Recess. Imp. Anno 94. Ratisbone.* ¶ Die Mandata in Pfandungs sachen/ *fol. 27. &* ¶ Da aber in Pfandungen/ *fol. 28.* ubi Constitutionem pigneratitiam locum habere, & mandata super illa decernen-

decernenda esse statuitur iis duntaxat casibus, quib' res tertia minimeque controversa, ablata esse dicatur, *Gail. de pign. obs. 3. n. 10.*

15. ¶ Itaque si res ipsa vel persona de qua controversia est, pignerata vel capta fuerit, constitutio hæc locum non habebit: veluti si de jure vendendi vinum litigetur, & vinum ipsum auferatur; factum enim ejusmodi simplex potius turbatio, quàm pigneratio esse censetur, & ad judices Ordinationis potius, quàm ad Cameram pertinet: quanquam hæc distinctio non usque adeò strictè, neque semper in Camera observetur & difficilem dijudicationem habeat. *teste Gail. lib. 1. d. obs. 3. de pigner.*

16. ¶ Cum primis vero hoc requisitum de persona tertia & innocenti adeò præcisè non requiritur, neque observatur, quando inter duos principes vel Dominos immediatè imperio subjectos de jurisdictione vel de ipsis etiam subditis sive personis jurisdictioni litigiosæ subjectis contenditur, & subditi utrique Principi vel Domino litiganti, & illi cum primis ad quem jurisdictio pertinet, obedientiã præstare parati sint, & Jus inter Principes controversum ad subditos nihil attineat, & absque sua culpa ab uno vel altero Principe aut Domino in vincula conjiciuntur.

Hoc inquam casu requisitum rei vel personæ tertiæ non adeo præcisè & exactè attenditur, sed super constitutione pignerariria mandata decernenda sunt, etiamsi subditi illi non sint tertii, sive innocentes, sed illi ipsi de quibus litigetur. *d. Recess. Imperii Anno 94. Ratisbonæ d.* ¶ Wir wollen auch 2c.

17. ¶ Atqui secus constitutum est, si quando

quis non ob crimen, sed aliquod delictum in territorio litigioso commissum ab alterutro Domino, qui jurisdictionem & jus imperii sibi competens se exercere existimat, captus fuerit & captivus nondum delicti pœnas dederit, atq; præventio punientis meritò locum habuerit: Hoc enim casu alter dominus ex Constitutione pigneratitia in Camera nihil obtinebit. Facile enim per homines inquietos Dominis territorii jurisdictio litigiosa redderetur, si ex Constitutione pigneratitia personis istis captis per mandata de relaxando subveniretur. *Recess. Imperii Anno 94. Ratisbonæ* ¶ Aber die Perso⸗nen Itemque secus constitutum est, si jurisdictionis litigiosæ subditi pignerationi causam præbuerint. *Recess. Imp. eod.* ¶ Aber die Personen *vers.* Doch das solche Personen ꝛc Hanc enim appendicem limitationem continere existimo præcedentis. ¶ Wir wollen auch ꝛc

18. ¶ Quinto requiritur, quod pigneratio facta sit ob causam civilem, non criminalem sive ob maleficium commissum. *Ord. h.T.v.* Allein Malefitz sachen/ ꝛc.

19. ¶ Sexto si pigneratio per officialem Domini facta fuerit, requiritur mandatum vel saltem ratihibitio Domini. Constitutio enim pigneratitia locum habet, sive quis per se, sive per alios, videlicet præfectos atque officiales suos, alterum pigneraverit, modo jussu & ex mandato Domini pignoratio facta fuerit: vel Dominus factum pignerationis ratum habuerit. Nam regulariter quod quis per alium facit, per se facere videtur *l. quod jussu ff. de Reg. jur.* & injuria per interpositam personam facta, ab ipso committente facta censetur. *l. sed etsi unius §. si jussu*

ſi Iuſſu de injuriis. Ord. n. b. T. v. Durch ſich ſelbſt oder die ſeinen ꝛc. *Gail. de pign. obſ.* 5. *n. 1. & obſ. 7. n. 5.*

20. ¶ Ratihabitio vero Domini probata cenſebitur, nō ſolum ex ejus confeſſione atque mandato, verum etiam ſi habuerit facultatem rem pigneratam reſtituendi, vel captivum relaxandi, nec tamen reſtituerit. *Receſſ. Imper. Anno 94. Ratisbonæ.* ¶ Wann ſich auch inn Pfandungs ſachen ꝛc.

Atque hæc ſunt, quæ requiruntur, ut actio ex Conſtitutione Imperii pigneratitia locum habeat.

II.

Certa Perſonarum genera, quarum reſpectu Conſtitutio pigneratitia locum habeat, vel non habeat.

21. ¶ Locum habet Conſtitutio pigneratitia, ſi Civitas aliqua Imperialis libera in ſuo vel publico Civitatis jure aut bonis pigneretur: at ſecus ſi cives ejus in jure aut bono aliquo privato pignerentur. *Gail. d. obſ. 6. nu. 21. 12. & 15.*

22. ¶ Collegia ſive capitula majorum vel cathedralium Eccleſiarum, quæ temporalia & Dominia ſive caſtra cū ſuis pertinentiis & omnimoda jurisdictione temporali mit aller weltlicher Obersteit poſſident, ſi vicinum aliquem principem aut nobilem Imperii talium bonorum ratione ob litigioſam jurisdictionem, aut alterius juris gratia pignerent, in Camera cōveniri non poſſunt: quia talia Collegia ſive capitula inter Status Imperii nō numerantur neque foro Imperii principaliter, ſed ſuo Archiepiſcopo im̄ediatè ſubjecta ſunt. *Gail. de pign. obſ. 17.*

23. ¶ Secus verò obſervandum eſſe cenſet.

I. Si Collegium ali-

quod vel capitulum Dominium aliquod sive feudũ ab Imperio recognoscens aliquem pigneret aut ipsum pigneretur. *Gail. ibid. nu. 3.*

24. ¶ II. Si capitulum sede vocante pigneret aut pigneretur. *Gail. de pign. obs. 7. num. 1, & l. 1. obs. 36 nu. 3.* Ubi processum cum Episcopo sive Abbate quopiam inchoatum contra successorem Electum continuandum esse censet.

25. ¶ III. Si pigneret Collegium Canonicorum liberum, Cæsari atque Imperio ex singulari gratia atque privilegio subjectum, Ein frey Keyserlich Stifft. qualia sunt Collegia Canonicorum Bruxellæ propæ Spiram, item Collegium in Bursched propè Aquisgranum, & Collegium, Arnuel propè Sarbrückum. *Gail. obs. 7. de pign. num. 6.*

26. ¶ IV. Si Episcopus cum capitulo pigneret, & pignerario in bonis communibus etiam quoad nudam administrationem tantum facta fuerit: Interest enim Episcopi in hujusmodi bonis, neq; ipsum, neq; capitulũ ejus pigneratione turbari & membra jure capitis nõ immeritò censentur. *Gail. ibid.*

27. ¶ Item Constitutio pigneratitia locum habet si plures Domini communem jurisdictionem alicubi habuerint, & Domini unius subditi ab altero Dominorum novi juris adquirendi causa pignerentur aut capiantur. *Mynſ. obs. 20. cent. 3. Gail. de pignerat. obs. 20, num. 1.*

28. ¶ Sed locum non habet Constitutio pigneratitia, si Dominus territorii suum subditum alterius verò Domini Emphyteotam, vel colonum sive agricolam, vel censitum ratione prædiorum in suo territorio sitorum pigneret, vel captis pignoribus

gnoribus compellat, ut collectas solvat, vel aliud quippiam præstet. In confesso siquidē est hoc casu pigneratos esse subditos pigneratoris & non alienos ut Constitutio requirit. *Gail. de pignerat. obs. 15. numer. 11. & 12.*

29. ¶ Item Constitutio hæc locum non habet si alterius Domini homines proprii Leibeygene Leute / quos servos adscriptitios vulgo nuncupant, ab alio Domino in cujus territorio domicilium habent, pignerentur aut capiantur, & Dominus territorii, cujus proprii sunt, ex hac Constitutione contra pigneratorem, cujus jurisdictioni subjecti sunt, in Camera agat.

Licet enim hujusmodi homines operas serviles, suis Dominis quorū proprii sunt præstare teneantur, non tamen propterea eorū subditi sunt, sed eorum subditi esse censentur, sub quorum jurisdictione domiciliū habent. *Mynsing. obs. 12. Cent. 1. Gail. de pigner. obs. 8. num 3.*

III.

Qualitas juris sive bonorum in quibus Constitutio pigneratitia locum habeat.

30. ¶ Locūm habet Constitutio pigneratitia non solum si pigneratio facta fuerit in bonis allodialibus, verum etiam si facta fuerit in bonis feudalibus, quo casu licet vasallus mediatè imperio subjectus sit, rectè in Camera ex hac Constitutione aget, non tamen solus, sed unà cum Domino feudi. *Gail. de pigner. obs. 6. num. 1. & seqq.*

31. ¶ Et vasallo non agente Domino feudi pro suo jure & ratione ejus quod sua interest causam pignerationis prosequi licebit. *Gail. de pign. obs. 6. num. 3.*

32. ¶ Et pigneratio si facta fuerit in re quapiam in qua pigneratus tantum jus utendi fruendi habuerit. usufructuarius immediate imperio subjectus in Camera ex hac Constitutione agens auditur. *Gail. de pignerat. obs. 5. num. 5.*

IV.

Peculiaris quædam pignerandi modus.

33. ¶ Constitutio pigneratitia locum habet etiamsi res pigneratæ nō abducantur, abigantur, vel auferantur, sed in aliquo loco conclusæ detineantur.

Aut si quis stipulata manu repromittere cogatur, ex Civitate vel ex hospitio publico non exire.

Aut captus hoc pacto & hac conditione relaxetur, ut vocatus iterum in loco constituto atq; certo se sistat. *Gail. de pign. obs. 9.*

34. ¶ Sic constitutio locum habet, non solum si in loco controverso pignora capiantur aut subditi in loco dominii sui capti abducantur, verum etiam si pignerentur aut capiantur in alieno loco aut proprio pignerati territorio, & in continenti vel ex intervallo abducantur, dummodo novi juris adquirendi gratia res aut personæ pignerentur, sive capiantur, quocunque in loco, & quocunq; tempore illud fiat nihil interest. *Gail. de pign. obs. 10.*

35. ¶ Et pigneratio est, si pigneratus rem pigneratam pretio dato redimere, vel pro ea aliquid præstare cogatur. *Recess. Imperii Anno 66. August. Da auch ic. Mynsing. obs 19 & 21. cent. 3. Gail. de pign obs. 12.*

Alios & plures pignerandi modos peculiares vide num: sequenti.

Quæstiones

V.

Quæstiones quæ de Constitutione pigneratitia aliquando controversæ per Status Imperii Deputatos nuper decisæ sunt.

36. ¶ Primò quæsitum fuit, si de jure piscandi aut venandi lis sit, & alter alteri feras captas aut pisces captos auffrerat, an non illa venationis sive piscationis præda potius pro re ipsa, quam pro re tertia habenda sit? Quia feræ vel pisces capti nihil aliud quā fructus & quasi pars juris venandi vel piscandi, & ita res ipsæ litigiosę atq; affectæ sint, quibus per alium interceptis, jus ipsum reddatur inutile & subvertatur

II. Quia id quod capitur non statim capientis fiat. eò quod de consuetudine & jure non extra dominium cujusquam & in mera libertate naturali esse existimetur. ¶ *Nemo De pace tenenda.*

Quamobrem inter hos & alios fructus, ut ligna, fœnum, frumentū, glandes &c. tantum discrimen non constituendum neque observandum. *L. item si fundi §. Aucupiorum & l. usufructuarium ff. De usufructu.*

III. Quia illud pro re tertia habendum quod ex confessione ipsius pignerantis in dominio alterius sit, quod cum jure cõtroverso nihil habeat cõmune præsertim si in re non sua, sed litigiosa capiatur: Quia contra prohibitionem Domini fundum ingrediens suum nõ faciat id quod capit. *Ioannes Faber ad §. feræ Institut. de Rerum divisione.* Idq; Stylus frequẽter approbasse videatur.

Sed contraria opinio communior est, nempe ejusmodi prædam, pro re tertia atq; pigneratione habendam esse.

I. Quia per capturam in capientis & pignerati dominium venerit, & sic

sic non amplius pro fructu rei litigiosæ parte censenda, imò etiam ante capturam fructus sive pars rei litigiosæ non fuerit, utpote cum rei nõ inhæreat, & in incerto vagetur & nunc in hoc, nunc in alio loco reperiatur, & ita certum illi dominium attribui non possit, priusquam capiatur.

II. Quia res in illis terminis non versetur ubi venatione prorsus interdictum sit: sed ubi duo de venationis jure, utrius nimirum sit, contendant & non exiguum discrimen sit inter eũ qui præviderit ingredientẽ ipso jam actu fundum, & prohibuerit, & eum qui postea captura peracta demum supervenerit,

III. Quia generalis nandi prohibitio jure illo cognita nõ fuerit, aut idem operari possit, & extra controversiam sit cõtra illam Fabri post glossam opinionem, aliam & contrariam alibi in glossa extare.

IV. Quia utique certum sit generaliter feras nullius esse priusquam capiantur, & quamvis feræ pro fructibus habeantur, attamen non fundi partes nec in alterius Dominio vero esse existimẽtur, prout fœnum, ligna & glandes &c. sint. *Conclusum Cameræ Dub. 10.* in quo Status imperii Deputati Spiræ Anno 95. secundam Cameralium opinionem approbarunt. *Vide Recess. Imp. Anno 1600.* ¶ Weiter ist auch in unserm 2c. *fol. 15.* ubi sanctio est pragmatica, si venationis, piscationis aucupiorumve præda in persequentis potestatem venerit, ut jam evadere amplius nequeat, protinus pro re tertia habendam, & mandata sine clausula decernenda esse.

37. ¶ Secundo quæsitum est, si de jure forestæ vel jure glandis legendæ, lis sit, & alicui pyra, vel mala

mala sylvestra, glandes, aliive fructus sylvestres auferantur, an Constitutio pigneratitia locum habeat, & sine discrimine mandata decernẽda sint: Distinguendum & attendendum esse censent, utrum fructus pignerati directò juris ipsius controversi fructus, an vero alterius separati sint: Veluti si ex fundo controversi fructus naturales puta fœnum, fruges, frumenta aut similes ex fundo ipso prognati fructus auferantur, & communior opinio est, pignerationem non esse, neque constitutionem locum habere, quia ejusmodi res non extra fundum vel jus litigiosum, sed fundi & juris & sic ipsius rei cõtroversæ pars sint. At secus si fructus ablati juris separati sint, qui cũ fundo litigioso nihil commune habeant, veluti si propter jus lignãdi glandes, vel propter jus colle-ctandi frumentum, vel propter jus decimandi fruges, ad solutionem decimarum nondum destinatæ, neque expositæ auferantur.

Nam hujusmodi facta pro pigneratione habenda, & mandata in iis decernenda esse statuunt: quia res tertiæ ablatę sint quæ cum jure litigioso nihil commune habeant.

Et hinc liquet fructus fundi ablatos pro rebus ipsis litigiosis habendos esse, si de possessione fundi cõtrovertatur. sed pro tertiis, si alterius controversiæ sive juris nomine atque respectu auferantur. *Vide Recess. Imp. Anno 1600. Spiræ* ¶ Da aber die gerechtigkeit der Förstlichen &c. *fol. 16.* ubi pragmatica Imperii sanctio est: Si ob jus forestæ aut glandis legendæ litigiosum fructus sylvestres & naturales ex ipso fundo prognati auferantur, pro re ipsa & non tertia haberi, & propterea mandata

ex

ex Constitutione pigneratitia decernenda non esse quia pars fundi & rei ipsius controversæ esse censeantur, & idem jus de fœno & aliis fructibus naturalib⁹ ex fundo ipso prognatis statuendum esse: in eo tamen distinctionem adhibendam & observandam esse. an nimirum fructus adempti cōtroversi juris alteri us separati sint, veluti si propter jus lignandi glādes, propter jus collectandi frumentum, jus decima rum fructus nondum separati nec destinati aufeferantur, quia his casibus non immerito pignerationis factum admissum esse intelligatur.

38. ¶ Tertiò quæsitum est, si jus collectandi vel delicta mulctandi, vel vectigalis exigendi vel simile controverta tur, & pignorās pignorato eo nomine non plus abstulerit vel extorserit, quam collectæ, mulctæ, vectigalis vel alterius juris ratione sibi deberi prætendat, an hoc factum pro pigneratione habendum, quandoquidem id quod ablatum est, pleno jure penes pignoratum repertum sit, in obligatione nunquam fuerit, & propterea non pro re ipsa sed pro re tertia habendum.

Diversæ in hac quæstione opiniones fuerunt, alii discrimen observandum esse voluerunt, utrum pecunia ablata ad hunc finem & usum destinata & separata fuerit, per Dominum seu quasi pigneratum, quo casu nō extra obligationem sed pro re ipsa habenda sit, quemadmodum in decimis non expositis vel destinatis observaretur. Sed communior opinio est hujusmodi factum, si nimirum cuipiam non plus quàm pecunia ipsá, & sic ipsum debitum prætensum extorqueatur, sed persona prorsus nō gravetur, pignerationem nō esse

esse. I. Quia destinatio illa Domini seu pignerati tantam vim non haberet, ut naturam & Dominium rei mutare possit, quin Dominus moderator ipsius pro arbitrio maneat, ita ut impune animum mutare possit. & sicut destinanti nihil decedat, ita nec alteri per destinationem illam quicquam accedat, imo scitu difficile sit, an aliquid & quantum pecuniæ solutioni destinatum sit, vel non sit, nec facile destinationi locum esse posse, cum præsupponatur invito rem auferri. II. Quia alia ratione quis in sua possessione & suo jure se tueri vel illo uti non possit. III. Quia subditus sive quasi pigueratus conqueri non possit, plus sibi abesse aut ablatum fuisse, quam debuerit. *vide Conclus. Cameræ Dub. 21. in quo Deputati Imperii Status Spiræ Anno 59 secundam Cameræ opinionem approbarunt.*

Sed quid si quis ob delictum captus & nihil ultra mulctam illi ablatum, & antequam pro mandato supplicetur absque omni sumptu, relaxatus fuerit, an nihilominus ex hac Constitutione in Camera agere licebit.

Non defuere qui existimaverunt hoc casu gravamen personæ principaliter attendendum esse, & reliqua omnia pro accessoriis habenda, & secundum illud gravamen, scilicet personæ judicandum, quasi illa eo ipso sine sumptu relaxata non sit, quod mulcta ipsi fuerit extorta, qua ex squalore carceris se liberare coacta fuisset. Et in hoc casu juris istius controversi si Constitutio locum non haberet, facilè evenire posse, ut homines innocentes aggravarentur, & quivis quacunque causa & quacunq; occasione arrepta jus suum prætensum exercendi

ercendi cupidus mulctā vel ab innocentibus exacturus,& pœnam summe exasperaturus sit, ut habeat & consequatur actus possessorios meliores, imo etiam spe immunitatis, quovis tempore & paulo ante, si nimirum præviderit fere ut mandatum exeat, captivum carceris squalore satis emaceratum relaxaturus sit: Quemadmodum igitur favere personæ captivæ rei tertiæ qualitas sive requisitum non adeò exacte attenderetur, & consideraretur: eo casu quo ante mandatum relaxatio facta non est, & pignerans mulctam postea extortam, (quanquā etiam alias si captivi sine sumptu relexati fuerint non attendatur) restituere sine dubio teneatur, ita rationem diversitatis nullam esse, quamobrem hoc casu etiam restitutio fieri non deberet: aut cur mulctæ conditio hic mutata dici debeat, præsertim cum semper alia gravamina accedant veluti sunt, quod captivus sua negotia durante captivitate neglexerit, & id genus alia damna, sive interesse, ut loquuntur,

Sed communior opinio est constitutionem pignerationis hoc casu locum non habere. I. Quia res ipsa ablata sit, quam quis jure suo, quo potitur, exigat neq; aliter quis eo jure uti aut possessionem suam exercere queat. II. Quia carcer ipse nō solum hoc casu pro gravamine extrinsecus accedente, sed etiam pro pœna habendus sit. III. Quia si de carcere & de gravamine personæ quærimonia nulla sit, & favor personæ, ne scilicet in squalore carceris detineatur, & sic ratio ipsius decisionis cesset, meritò ipsa etiam decisio cessat, & locum non habeat & tale factū respectu personæ quasi adhuc gravatę pro pigneratione

ratione haberi non possit. *Vide Recess. Deputat. Imper. Anno 1600.* ¶ Wann zwischen zweyen partheyen ꝛc. ubi pragmatica sanctio est, ut jure vectigalis, Mulctæ, Collectæ contróverso, si non plusquàm eó nomine deberi prętendatur, ademptum sit, pro pignerationè non habeatur: sed ob mulctam per carcerem extortam, captivo, si non plus quàm mulctæ nomine debeatur extortum fuerit, carceratione finita & captivo etiam antequam pro mandato supplicetur aut illud impetretur, sine omni sumptu, Ohne allen entgelt ꝛc. jam relaxato, mandatum decernatur, & pignorans ad restitutionem multæ extortæ cōpellatur.

39. ¶ Quartò quæsitum est si domesticus aliquis vel subditus cogatur juramentum præstare de jure litigioso sui Domini nomine amplius non exercendo, an factum hoc pro pigneratione habendum, a multis in dubium vocatum fuit, & aliquando hac ratione decisum, quod duntaxat juris sui quædam defensio vel mera, & simplex possessionis turbatio sit, & eo casu neque principali, neq; cuipiam tertio innocenti aliquid absit, præter jus ipsum & possessionem ré controversa utendi, quā per alios æquè exercere posset, modus tamen directo possessionem illam tuendi circa hæc præfiniendus non fuerit. Atqui secus esse si quis juramentum, quod se iterum vinculis seu carceri sistere velit, præstare coactus fuisset, illum enim in effectu carcere adhuc detineri, & eo liberatum non esse, sed semper in metu carceris versari &c.

Verum communior opinio est pignerationē esse. I. Quia neque hoc casu persona prorsus libera & in pristinum statum restituta, sed semper

illi periclitandum sit si vel in re minima adversũ Domini (cui parere teneatur) aliquid exercere velit. II. Quia res mali exempli sit, si alter alterius subditum ita obliget & suo Domino tali modo nempe per juramentum immorigerum reddat &c.

III. Quia ea ratione Dominus facilè per indirectum lite nõ decisa suo jure privari, & hoc ipsi penitus interverti possit, unde majores turbæ non minus, quam ex aliis pignerationibus metuendę & sic æquè constitutionis ratio hoc casu militet. Vide *Recess. Deputat. Imper. Anno 1600.* ¶ Im fall da ein Diener ꝛc. ubi sanctio pragmatica est, ut alieno subdito vel ministro sponsione devincto sive juramenti præstatione adacto, ne jus litigiosum in posterũ usurpent Constitutioni pigneratitiæ locus sit, & mandatũ decernatur.

40. ¶ Quintò Quæsitum est similiter si inter aliquos de jurisdictione litigetur, alter alterius subditos carcere & vinculis cogat, non solum homagium vel juramentũ fidelitatis præstare, verum etiam jurare alteri Domino fidem subjectionis se non daturos, an constitutio pigneratitia locum habeat?

Diversæ in hac quæstione opiniones sunt. Etsi enim inter omnes convenit subditis homagium præstare recusantibus, & in vincula conjectis, sed nondum exolutis ex hac Constitutione mandatũ de relaxando decernendum esse favore personæ, ne interim aliis de jurisdictione contendentibus in squalore carceris pereant: attamen in priori casu major dubitatio fuit: Fuerunt enim, qui arbitrarentur, appendicem illam de nõ præstanda obedientia per se in homagio vel fidelitatis juramen-

Juramento comprehensam esse: Eo ipso enim quod quis obedientiam & subjectionem uni purè & simpliciter præstet, non possit alteri se astringere, illa salva existente: Sed alii secus judicarunt, arbitrantes ea ratione, subditorum conscientias jure ipso nondum certo nimium gavari, & parti adversæ nimium præjudicari, ita ut postea subditis grave sit futurum, si causa decisa vel etiam, altero quavis occasione possessionem subintrante contra expressum prius juramentum, à quo nondum relaxati sint, alteri jure jurando se astringere & obligare cogerentur.

Sed prima opinione communiter recepta cõclusum est, Constitutionem locum non habere, quia subditi eo ipso, quòd alter Dominus illos contra adversarium non defendere, juramenti nomine excusari habendi sint: quòd etiam semper intelligendum, quatenus de jure cuiquam præstari debeat: Aliter enim neminem citra iniquitatem (quam juramentum omne aversetur) se obligare posse: præsertim in præjudicium tertii. Vide *Recess. Deputat. Imper. Anno 1600.* ¶ Da es sich auch begeben solte ꝛc. ubi pragmatica sanctio est mandata decernenda non esse, si subditi litigiosi per carcerem cogantur capienti non solum fidelitatem, & obedientiam jurare: verùm etiam alterius subjectioni jurejurando adhibito renunciare.

41. ¶ Sextò quæsitum est an Constitutio de relaxando locum habeat, si de jure imperii contentio sit: & alter hominem criminosum in loco ubi de imperio controversia sit, capiat & ad vincula ducat alter inter ducendum ex manibus ducentis, eandẽ propter jus imperii prætensum eripiat?

Etsi nonnullis Constitutionē hoc casu locum habere visum fuerit quia fieri possit ut vel contra innocentes ab uno aut altero territorii Domino, qualicunque occasione arrepta de facto procederetur, & alteri via hominem recuperandi præcluderetur, vel captivus absque omni pœna dimittatur, quod ipsum contra rationem Constitutionis pigneratitiæ esset, impunitatem delictorū aversantis: Communior tamen opinio fuit, ejusmodi factum pro mera turbatione habendum esse,

I. Quia aliter quis contra ejusmodi actum se tueri & possessionem alterius impedire non posset.

II. Quia exceptio criminis non minus ab altera parte mandato opponi queat.

III. Quia præsumptio non esset unam vel alteram partem tanquā magistratum, pro quo se gereret in præjudicium juris publici impunitatem delicti alicui daturum esse, præcipuè verò occasione data, jus quasi suum plenius exercendi, & multò minus magistratus summa iniquitas atque crudelitas contra innocentes præsumeretur.

IV. Quia modus pœnæ judicis arbitrio permissus esset, neq; plus & minus facile quid mutarent vel differentiam specificā inducerent. Vide Recess. Imper. Anno 1600. Spiræ ¶ Fürters wann ein gefangner &c. ubi sanctio est pragmatica: si criminosum in loco litigioso ab altero jam captum, alter emanc: patr... propter prætensum jus in periculo, Constitutioni de relaxando locum non relinquendum, nec mandata decernenda, sed factum illud pro simplici turbatione habendum esse.

42. ¶ Septimo quæsitum est, an Constitutio locum

locum habeat, si hominis occisi vel ultimo supplicio affecti cadaver à magistratu quopiam, propter jus imperii assertū, auferatur & sepeliatur? Alii locum habere affirmarunt quia actu primo perfecto & ad finem perducto, cadaver non amplius pro re ipsa, sed pro re tertia & innocenti habendum sit, & hic actus ab exercitio & jure gladii planè alienus & diversus sit, quo cadaveri rebus omnibus jam defuncto injuria inferatur, & ita in cadaver sæviatur ejusque sepulchrum violetur, dū effodiatur, id quod omni jure prohibitum sit, quæ ipsa principalis causa Constitutionis pigneratiæ sit.

Sed communior opinio est, hoc casu restitutionem in pristinum locum mandandam non esse. I. Quia neque cadeveris defuncti intersit neque Domino jurisdictionis inde præjudicium existat: Defuncti enim nihil interesse, ubi sepultus sit vel maneat, quin ex honore ipsi⁹ potius esse, ut fixam tandē quasi sedem quietus habeat, & si injuria ipsi facta existimetur semel effodiendo, multò magis iteratò cum injuria affici, cui magist[...]us superior mandango non facile causam præbere debeat. II. Quia Dominus imperium sibi asserens actum ante exercuerit & perfecerit, & nihil admodum juris inde acquirat, etiamsi cadaver restituatur. Nihilominus enim actum esse litigiosum, qui liti causam præbeat, & facile protestationibus solennibus præcaveri possit, ut nihil præjudicii inde metuendum sit. *Vide Recess. Imper. Anno 1600.* ¶ Es scindt auch biß anhero ꝛc. ubi sanctio est pragmatica, Cæsorum punitorumq; cadaverum, propter assertum jus imperii meri

& litigiosi, asportatione pro pigneratione nō habendam, neque verò restitutionem in pristinum locum per mandata decernendam esse.

43. ¶ Octavò quæsitum est an constitutio locum habeat, si inter magistratus de jure meri imperii contendentes alterutrer occisi cadaveris vulnera inspiciat, & metiatur & in meri imperii signū vulneris mensurā, & nullum aliud jurisdictionis pignus de corpore aut vestimentis cadaveris auferat, quo casu pro pigneratione hoc factū habeatur, & in nudo exercitio jurisdictionis vel imperii ita non subsistat, quemadmodum eo casu fiat, si cadaver per magistratū ablatum sepeliatur?

Sed communior opinio est Constitutionem locū non habere. I. Quia factum illud pro mero exercitio juris sive turbatione, in qua ad exercitiū ulterius quam humationem perveniri nō possit, habendum sit. II. Quia hoc casu nihil tertio sive insonti auferatur. III. Etsi membrum aliquod de cadavere vel cadaver totum auferatur, attamē solummodo juris exercitium & unicuique parti liberum adhuc sit reum cædis persequi, in vincula conjicere, & juri judicioque sistere, & penes quēcunque etiam cadaver fuerit. Vide Recessum Imper. An: 1600. ¶ Da auch ein Obrigkeit :c. ubi pragmatica sanctio est, Si magistratus cæsi hominis vulnera inspiciendo metiatur, & in signū pignusque meri imperii vulnerum mensuram auferat, & nullum aliud pignus de corpore aut veste cæsi auferat, vnd kein anders frevß-pfandt von dem leib oder kleidern hinweg nemen lassen/ factum ejusmodi ubi ad exercitium ulterius, veluti ad cadaveris humationē non perveniat, pro exercitio juris & turbatione

cen-

censendum, & propterea ina; data decernenda nō esse. Secus igitur statuendū fuerit, si quid de corpore aut veste cæsi ablatū, aut cadaver asportatū sepultumque fuerit? *Den. T. Mandata super Constit. pign.* ¶ 29. & 30, Consultum Camerale ponit contrarium Cæsorum punitorū ve cadaveru ex territorio alieno ait, ob causam litigiosi meri imperii asportatio pro pigneratione non esto: multoq; minus, si quid de corpore vel veste cæsi vulnerumve mēsura in signuum pignusq; meri imperii ablatum dicatur.

44. ¶ Nonò quæsitam est an Constitutio hæc locum habeat, si nihil auferatur aut abducatur, sed tantū perdatur, aut perditioni rerum causa præbeatur, veluti retibus cō scissis, canibus occisis, aut armentis abactis aut perditis, fructibus cōculcatis & in flumen projectis, & in similibus factis. Comunior opinio est Constitutionē locum habere, quia ea ratione Constitutioni fraus fiat, & in effectu differentia nulla sit, quo ad pigneratū (cujus ratio potissimum habenda, & cui lex principaliter consultū voluerit) utrū res ablata, an vero inutilis & deterior reddita sit & in ejusmodi rebus mobilibus & solo non affixis facilè aliquid in fraudē Constitutionis comitti possit. Vide *Recess. Imp. Spiræ An. 1600.* ¶ Es ist auch biß anhero im H. Reich ꝛc. ubi pragmatica sanctio est, Rebus in Constitut: fraudē corruptis, velut retibus conscissis, occisisve canibus, aut armentis in flumen actis: processus nō secus quàm iisdē ablatis decernūtor.

45. ¶ Decimò quæsitum est si propter jus aliquod controversum signa, puta castro litigioso insignia affixa, vel vino vendibili hedera suspensa, & id genus alia dejiciantur: ita tamen ut signa

ejusmodi maneant integra, & nihil confringatur, neque corrumpatur, res tamen, corruptæ & confractæ, adeo viles sint, ut paucis obolis aut nummis æstimentur, imo extra omnem æstimationē sint, ita ut hedera & signa sive insignia corrupta, nō multo negotio atque sine labore & sumptu reparari, recuperari, restitui, deleri, & expungi queant an Constitutio pignerationis locum habeat, quia pignerato nihil admodū, aut perexiguum absi., sed contrà Constitutio non exiguum præjudiciū adferat, tàm in puncto mādati & paritionis, quàm in puncto causalium?

Sed communior opinio est ex odio in pignerantem Constitutionem locum habere, quantumvis exiguum sit, quod præter signatum & rem litigiosam alteri absit, dum tamen aliquam recipiat æstimationem, quia potius rei signatæ & controversi juris quàm signi ratio habenda sit. *Vide Rec Imper. Spiræ Anno 16 o.* ¶ Auff den fall da wegen einer &c. ubi sanctio est pragmatica si castro litigioso insignia affixa, aut vino venali hedera suspensa, non solum dejiciantur, sed & confringantur corrumpanturque: & harū & cujuslibet rei vilissimæ, æstimabilis tamen restitutionem mandato injungendam: sed nudā dejectionem pro simplicis turbationis jure censendam esse.

46. ¶ Undecimo quæsitum est an locum habeat Constitutio pigneratitia, si propter jus aliquod litigiosum superficies aliqua, vel res soli quæpiam, puta patibulum, sæpes, casula aliave strues, & id genus alia destruantur, dejicianturve, nihil tamē auferatur. In fraudem Constitutionis illa fieri vipentur, præcipuè verò quod dejectiones & destructiones istius modi

sic

sic fieri non possint, ut res omnes omnino integræ & salvæ maneant, & absque destructione & corruptione materiæ, & sic dici non possit, nihil præter jus quærendum alicui abesse?

Sed contra in considerationem venit quod in hujusmodi casu quis alia ratione in possessione se defendere aut adversarium suum reipsa & revera à proposito suo avertere non queat, & sic non possit quis dici modum excessisse, quæ sola res Constitutioni locum faciat. Quod enim alicui permissum sit id utique eo modo permissum esse quo fieri posset. Si quid igitur eo pacto ruptum alicui abesse inveniatur, id quia in consequentiam eveniat neque ipsa possessionis defensio aliter fieri potuerit attendendũ non esse.

Quamobrem communior opinio est rem judicis arbitrio committendam esse, ut is ex qualitatibus & circumstantiis facti judicet, num quid in fraudem Constitutionis factum sit nec ne, & an hujusmodi factum pro pigneratione habendum sit nec ne? *Vide Recess. Deputat. Imper. Anno 1600.* ¶ Wann sich dann zutrüg das wegen ɾc. ubi pragmatica sanctio est, Si res quæpiam soli, veluti patibulum, sæpes, casula aliave strues ita dejiciatur, ut tamen ex ruderibus nihil auferatur, quia tamen hæc in fraudem Constitutionis admitti videntur, in posterum in hujusmodi non minus quam in aliis casibus, quatenus res æstimationem aliquam admittat, mandata sine clausula decernenda esse.

47. ¶ Denique ut Titulum de jurisdictione Cameræ in causis pignerationum concludã, sciendum est.

I. In Camera tum pœnæ comissæ quæstionem,

tum ipsum pignerandi capiendive jus, discuti atque decidi, absque ulla remissione litis ad alios judices. *Ordin. p. 2. T. 22* v. Vnd soll darauff an dem Cammergericht ꝛc. *Gail. de Arrest. c. 2 n. 4. & 9.*

Ac si probatum fuerit Actorem jure pignerasse vel cepisse, tum eum pignora, illi qui processus impetravit sive pignerato restituta, captivosve relaxatos cum expensis & damnis recipere, salva actione principali utrique parti coram Ordinario & suo loco proponenda. *Ordin. ibid.*

II. In causis pignerationum in Camera possessorium Retinendæ Ordinarium plenè disceptari. *Consult. Camer. Anno 76. Denaiis : Mandata super Constitut. pignerat. §. 9.*

Commentarius.

1. §. Pignerationes] *Pignoratio sive pigneratio a verbo pignero vel pigneror derivatur, quod est pignera accipere vel etiam pignus capere & sibi asserere, quasique obnoxium sibi debitumque rapere ut ex illo Ciceronis loco apparet :* Philip. 14. in fuga inquit Cicero fœda mors, in victoria gloriosa. Etenim Mars ipse ex acie fortissimum quemque pignorari solet, *id est ut Budæus interpretatur, fortissimus quisq; primus in prælio occumbere solet* vide Budæi annot. in ff. ad l. pen. de pign.

2. §. Turbationes:] *Mynsing. obs. 20. cent. 3. vide Gail. de pignerationibus obs. 3. n. 4. ubi omnem pignerationem possessionis turbationē esse dicit, sed nō contra.*

8. § Recessu:] *Recessus ille in Imperio publicatus non est : quidam enim Imperii Status illi Deputatorum decisioni contradicentes, & contra eam protestantes publicationem ejus impedierunt. Sed pleraq; Recessus illius capita postea Recessui Imperii An. 94. inserta sunt.*

&

& quæstio hæc ad conventũ Deputatorum imperii ad die decimam tertiam Iulii Spiræ institutum remissa. ut videre est in dicto Recessu imperii Anno 94. §. weiter vnnd als wir/ fol. 19. p. 2. & §. Was vnd so viel aber/ fol. 33. part. 2. Quamvis igitur Spiræ de hac quæstione inter imperii Status deputatos, iterum iterumq; deliberatum fuerit, attamen planè determinata non est.

Etsi enim inter illos convenerit priorem opinionem approbandam esse, attamen in eo dissensēre quod alii quo ad illa bona quæ aliquis sub alterius jurisdictione haberet, vnder eines andern Herrn Landtsasseren / mandata decernenda esse affirmaverint, alii negaverint: negantes tamen utramque Constitutionem pigneratitiam & arrestorum appendice quadam declarari voluerint, qua Statibus imperii jus illud, quod diutina possessione & usu vel alia ratione pignerando & Arrestando obtinuissent reservetur, salvumq; relinquatur.

Quæ opinionum contrarietas cum inter Imperatoriæ Majestatis Commissarios & Deputatorum principum legatos conciliari non potuerit, quæstionem hanc amplius deliberandam esse censuerunt, ejusque decisioni calendas Maij. Anno 96. dixēre, sed neque die constituto, neque postea Deputati Imperii Ordines convenere: quamobrem de hac & aliis quibusdam quæstionibus ad huc sub judice lis est.

10. ¶ Pro certa parte:] id est pro diviso qua ratione possidens corporaliter possidere dicitur.

11. § Pro indiviso:] Qua ratione possidens intellectualiter possidere dicitur, vide Ioan. Borchold. de acquirenda vel amittenda possessione c, 5. n, 6.

In cujus territorio:] Hujus enim generis homines passim in Germania non sub Dominis quibus serviunt,

sed

sed sub aliis domicilium habent, & propterea horum non illorum subditi sunt, domicilium enim & habitatio subditum facit. L. domicili um ff. ad municipalem l. si patria C. de incol. lib. 10. Myns. d. obs. 12. cent. 1. & Gail. obs. de pigner. obs. 8.

44. § Nono quæsitum est] *in hac atq; duabus sequentibus quæstionibus & factorum generibus Deputati imperii Ordines ex Constitutione pigneratitia processus decernendos esse voluerunt, si Status alicujus subditi aut ministri ex mandatu suorum dominorum venantes, piscantes, ligna cedentes, agros colentes, frumenta aut fœnum metentes, aut in horrea convehentes ab alio Statu aut etiam officialibus ruri deprehensi malè cedantur vulnerentur aut ita tractentur, ut membrorum usum amittant, & in aliis similibus casibus, quò ea ratione res litigiosas ad se pertrahat. quia ejusmodi damna violenta etjam in libero homine & multò magis in subditis & proprius hominibus atq; servis æstimari possint, & ejusmodi facta violenta nimis hodie sint frequentia, & aliis Statibus ea ratione res suæ in fraudem pignerationis prohibitæ auferantur, qui casus hoc tempore plurimùm accidant.*

TITULUS X.

De causis Arrestorum.

QUintum factorum genus in quo jurisdictio Cameralis fundata est, Arrestum & arrestatio & manus injectio appellatur.

2. ¶ Arrestum est impedimentũ sive interdictum judicis seu magistratus quo contra jus, & de facto persona aut res ex loco ubi inventa est excedere vel moveri prohibetur, donec verbi gratia, debitum, pensio, reditus annui, decimæ, collectæ, census, vectigal vel id genus alia præstentur & sol-

& solvantur, aut controversia jure judicioque, vel transactione disceptetur & causa arresti tollatur.

3. ¶ Species manus injectionis sunt repressaliæ, perinde omni jure regulariter & generaliter prohibitæ sicuti arresta. Recess. Imper. Anno 70. ¶ Wann auch die Arresta. *Gail. de pign. obs. 2. n. 2. vide Mynf. obs. 1. cent. 6.*

Repressaliæ sunt, si creditor detinet res aut homines ejus loci vel territorii in quo ipsi fuit denegata justitia, non obstante, quod isti cum creditore nihil vel contraxerint, vel contra eum deliquerint. *Bart. in tract. de Repress. Gail. de pign. d. obs. 2. num. 1.*

4. ¶ Causa arresti est quando actor queritur, se vel sua bona, vel subditum suum ejusve bona contra Constitutionem imperii de arrestis interdicto alterius impediri ut loco excedere, sive moveri nequeant quamvis idoneam cautionem judicio sisti, & judicatum solvi obtulerit, & propterea mandatum sine clausula de relaxando, sibi decerni petit.

5. ¶ Constitutio de arrestis promulgata est in Comitiis Imperii *Spiræ Anno 70.*

Summa illius est, *si quis immediatè imperio subjectus, alterius immediati res subditosve, eorumve bona arrestaverit: nec arrestum oblata idonea cautione judicio sisti, & judicatum solvi relaxaverit, arrestato in Camera mandatum sine clausula cum annexa citatione ad docendum vel videndum decernatur.* Vide Recessum Imp. Anno 70. ¶ Wann auch die Arresta / & An: 94: ¶ Bey den Arresten seindt. Denais Mandat. super cōstit. Arrestor, §. 1.

In causis Arrestorum considerandа sunt.

Quatenus

I.

Quatenus jurisdictio Cameræ in illis fundata sit.

6. ¶ Constitutio hæc in illis tantum arrestorũ casibus locum habet, qui ab eo tempore quo publicata est, contigerunt, non quæ ante. *Recess. imperii Anno 94.* ¶ Vnnd damit allerhandt ꝛc.

7. ¶ Ex Constitutione arrestorũ jurisdictio Cameræ fundata est tantũ quo ad relaxationem & restitutionem rei vel personæ arrestatæ, qua facta, causa sive lis principalis in qua justum nec an injustum arrestum sit exploratur, ad ordinarium & competentem judicem remittẽda est, *Constitut. Arrest. vers.* Da dann demselben Mandat gehorsam geleistet / soll die Hauptsach / darumb das Arrest angelegt an ordenlich Recht/wie sich gebürt/ außzuführen / *remittirt*, vnd hingewisen werden. *Secus est in processu super pignerat. Gail. de Arrestis cap 2. num, 4.*

8. ¶ Jurisdictio Cameræ ex hac Constitutione fundata est, si ad expensas, sumptus, damna facta, deteriorationem rei arrestatæ, & ad id quod interest agatur. Sed judex in condemnando nõ nisi à tempore oblatæ cautionis eorum rationem habeto, & non ulterius nec super aliis expensis aut alio interesse prounuciato nec restitutionem injungito nisi quatenus illa ex re ipsa proveniant. *Recess. Imper. Anno 94.* ¶ Was dann ferner ꝛ. *Denaus d. l.* §. 9.

II.

Propria & genuina significatio vocis Arresti, & quatenus Constitutio arrestorum extendenda vel restringenda.

9. ¶ De propria & genuina arresti significatione, & quatenus Constitutio imperii de Arrestis

ſtis extēdenda vel reſtringenda, in Camera variè diſceptatum eſt. Alii exiſtimarunt arreſtū latè & generaliter pro omni & quovis impedimento atque interdicto accipiendum eſſe, ita ut ſub arreſto etiam mera & vera ſpolia: item retentiones, detentiones & quævis aliæ turbationes comprehenderentur. Et ſi perſona vel res quæpiam quocunque modo & quacunque ratione, quacunque de cauſa id fieri poſſet, ita impediretur, detineretur, vel prohiberetur: ut loco moveri vel locum mutare nō poſſet. & hac ratione cuipiam re ſua & poſſeſſionis ſuæ cō modo pro ſuo arbitrio, lubitu & ſua neceſſitate uti atque frui vel eam auferre, tranſportare vel domū ſuam reverti non liceret: illis caſibus omnibus & ſingulis Conſtitutio arreſtorum locum haberet, & mandata decernenda eſſent, cujus opinionis rationes & fundamenta illis fuerunt. I. Quia non ſolum in lingua germanica vulgari verba hæc Arreſtiren/ verſperren/an/vff oder vorenthalten/ eintrag thun/ uſitatiſsima atque notiſſima & planè ſynonima eſſent, & non rarò alterum pro altero in Conſtitutionibus & Receſſibus imperii poſitum reperiretur & uſurparetur: Verum etiam vocabulum, arreſtū vel arreſtare, ex lingua Gallica originem ducens, ad nos translatum eſſet, & idem quod ſiſtere, impedire, retinere, detinere, prohibere, vel interdicere ſignificaret: & ut jure ac legibus cautum eſſet, à propria verborum ſignificatione non recedendum neque aliena verborum ſignificatio introducenda admittendavè eſſet. II. Quia Conſtitutio arreſtorum per ſe favorabilis, ſummè neceſſaria, ſaluberrima & utiliſſima, nec minus

nus generalis, quàm Constitutio illa de pignerationibus esset, imo altera alteri planè ex iisdem & gravibus de causis, in unum eundemque finem (nimirum ut omnia arresta de facto interposita æque atq; pignerationes in imperio & inter Status atque personas immediate Imperio subjectas prohiberentur, atque tollerentur, & ita publica imperii pax atque tranquillitas & juris atque justitię administratio conservaretur) conformis facta & adsimilata esset, ita, ut si gravatis una via succurrere nō liceret, altera via succurreretur. III. Quia arresta non minus quam pignerationes regulariter prohibita essent; & propterea hanc Constitutionem tanquam favorabilem in odium arrestorum non nihil extendendam esse, quia juri cōmuni id cōveniret, & quemadmodum aliàs quodvis aliud Statutum juri communi conveniens extendendum, ut contra quivis Recessus, & id quod juri communi contrarium odiosumq; sit, restringendum esset. IV. Quia, si arrestum sic acciperetur, nullo modo ejus extensio introduceretur sed ratione subjectæ materię planè propria ejus significatio & interpretatio esset, ut ante dictū: quamobrem hanc opinionem; ut tum idiomati Gallico & Germanico; tum juri communi convenientissimam & maximè consentaneam amplectendā esse voluerunt, præsertim cū ipsi imperii status arrestum ita accepisse viderentur. V: Si spolia sub arrestis non comprehenderentur, necessariò consecuturum, ut spoliatus non nisi multo labore, atq; molestia magna; & diuturno juris processu rem suam recuperaret, & ita spoliator melioris cōditionis futurus & plus quietis atq; libertatis habiturus

biturus esset, quā pignerator: quia hic per mandatum compelli posset ad restitutionem, ille verò non item, & insuper iniquissimum & plane contra jus comune esset aliquem sua possessione absque ordinaria causæ cognitione & de facto dejiciі, & spoliatorē ipsum sibi jus dicere. IV. Quia, si huic opinioni locus nō daretur, sed Constitutio nimium restringeretur, metuendum esset, ne illa facile tandem eludere & ea ratione turbationibus, seditionibus, invasionibus violentis, omniq; malitiæ generi fenestra aperiretur: fore enim, exempli gratia, ut creditores arresta contra suos debitores pro nihilo facerent, & tantum quisque de facto auferret quantū cuique luberet, quemadmodum quotidie subprętextu, juris decimandi, juris collectandi, census agendi &c. fieret. VII. Considerandum, non esse neque etiam consequi quod ea ratione futurum sit, ut quis per mandata Constitutionis arrestorū sua possessione spoliaretur: & de illa dejiceretur, quia per oblatā & pręstitā cautionē, de judicio sisti, & judicatū solvi cuivis latis caveretur. Neque verò quisquam ea ratione primæ instantiæ privilegio privaretur neque Camera imperialis causarū multitudine obrueretur: quia exprefsè & admodū prudenter constitutione arrestorum sancitum esset, ut paritione facta causa principalis ad ordinarium judicem remitteretur. Atque hæc fundamenta sunt eorum, qui extendendam significationem Arrestorum existimarunt.

10. ¶ Alii significationem arresti neque restringendam neq; extendendam; sed rem judicis discretioni atque arbitrio committendam esse, arbitrati sunt, quia tot & tā

varii casus & facta certa aliqua regula sive conclusione comprehendi non possent, sed ex cujusque causæ & facti qualitate atque circumstantiis judicandum esset an Constitutio locum haberet nec ne, quia sæpius aliqua saltem facti circumstantia jus, atq; judicium mutaret, & huic opinioni in effectu contrariæ non fuerunt (hoc potissimum considerato arrestum scilicet diverso respectu late & stricte accipi) opiniones aliorum quæ sequuntur.

11. ¶ Alii arrestum sic interpretabantur, ut illud non solum in propria & genuina significatione & secundum communem loquendi consuetudinem acciperent, quemadmodum veræ atque genuinæ arrestorum significationi conveniret, & vox arrestum nunquam aliter usurpata & accepta fuisset, verum etiam ad differentiam aliarum Constitutionum & turbationũ stricte & limitato modo, non de quovis impedimento aut quavis turbatione, quocunque nomine illa appellaretur, sed tantum de quovis vero & proprio arresto, quocunque etiam modo & ob quamcunque causam illud interponeretur, sive esset licitum sive illicitũ non etiam habita ratione utrum personæ arrestaæ litigiosæ, vel bona arrestata & affecta essent nec ne quemadmodũ secundum hanc significationẽ vox arrestum in Constitutione arrestorum posita & intellecta fuisset: Nequaquam verò ea mẽte ut ultra significationẽ propriam & genuinam ad alias etiam factorum species, quæ propriè & verè arresta non essent, sed potius impropriè & abusivè ita appellatas arrestum extenderetur, & quodvis factum sine discrimine arresto significatum & arrestorũ Constitutione

stitutione comprehēsum intelligeretur.

12. ¶ Ad hanc opinionem proximè accedebant, qui quasvis turbationes, spolia & quosvis violentiæ impetus sub arresto comprehendi & significari voluerunt, catenus tamen quatenus per modum arresti alius alium turbasset, spoliasset aut violentiam intulisset alteri, ita ut consideratis omnibus circumstantiis & causis quamobrem aliquid ablatum, abductum vel detentum & impeditum esset, & factum potius arresto quàm simplici spolio suis circumstantiis & qualitatibus convenire videretur.

13. ¶ Verum enimvero per opinionem tertiam excludebantur reliquæ omnes simplices & meræ turbationes, compensationes, retentiones, occupationes, invasiones, spolia & similia facta, cum primis vero ea quæ ad violenti turbatoris & detinentis commodum privatum tenderent, in quibus Constitutionem hanc locum non habere existimabant.

14. ¶ Et horum omnium sententiæ octo potissimum & non exigui momenti rationibus nitebantur.

I. Quia ab omnibus passim & omni tempore à jure consultis arrestum non aliter nominaretur, sive definiretur, quam impedimentum vel interdictum à judice vel magistratu interpositum, donec, exempli gratia, debitum, pensio reditus annui decimæ collectæ, tributa & similia exsolvantur & præstentur, aut cōtroversia jure judicioque vel transactione disceptetur & arresti causa tollatur: sed nunquam arrestum usurpatum fuisse pro pigneratione, cōpensatione, aut si aliam ob causā aliudve jus sive interesse prætensum, res sua

alii ab alio detenta, aut vi ablata fuisset.

Nam istorum hominum propositum non esse, arrestare aliquid & in arresto ad tempus detinere, sed potius per verū spolium, violentam pignerationem, compensationem, aliasvè turbationes, ad se pertrahere & tanquam rem suam propriam aut saltem affectā & sibi obligatam retinere & illa uti, atque possessionis commodo frui quocunque jure & titulo atq; prætextu illud fieret. quāobrem ubi verba non cō renirent rebus, sed potius ad alios casus dirigerentur & pertinerent (quemadmodum Constitutio arrestorū in multis aliis casibus, & factis vera fieri posset) ibi neq; dispositionem locum habere, nec eò referendam esse.

II. Quia arresta etiam hanc ob causam interponerentur, ut arrestatus, cujus bona obligata sunt, ad ordinarium juris processum & cautionem legitimam compelleretur, & quis eò facilius & certius ad expeditionem litis & executionem perveniret, quod in pignerationibus, spoliis, retentionibus & cæteris turbationibus non fieret.

III. Si Constitutio hæc in ejusmodi factis, ubi nimirum aliquid propter debitum, pensionē, sive redit⁹, decimas collectas, & similia in solutionem, pignus vel cautionem. (etiamsi arrestū hujusmodi factis nō interveniret) propria auctoritate & de facto auferretur aut detineretur, locum haberet, sine omni modo atque discrimine, imò modis infinitis vel ad simplices spoliationes, turbationes & similia facta, quibus aliquis rebus suis privaretur, aut alia ratione impediretur, atque detineretur, extendenda fore, ut ea ratione factum nullum, vel lis nulla incide-

ret,

ret quin ad arresta referri posset. Et inde non levis momenti absurdum & inconveniens consequuturum, & manifestā ac evidentem confusionē & correctionem multarum legum & Constitutionum tum in jure scripto, tum earum, quæ imperii Constitutionibus atque Recessibus de litigiosa possessione, de spolio simplici & pignerationibus extarent, metuendam. Quin imò hac ratione fore, ut si illa ordinaria remedia & juris cōsequendi viæ cum suis distinctis processibus, non prorsus abrogarentur atque tollerentur, attamen frustra cōstitutæ præscriptæque & supervacaneæ essent futuræ, id quod nusquam in Recessibus imperii reperiretur, nec usquam in specie factum esset, quemadmodum etiam semper, quoad ejus fieri posset, ejusmodi significationes & interpretationes evitandæ essent.

Præterea & hoc metuendum ne spoliatus quā facillime tàm in præjudicium Statuū imperii privilegium primæ instantiæ & judices Ordinationis habentium quàm cōtra Constitutiones imperii quarum supra mentio facta est in Camera processus impetraret, si in narratis libelli, id quod per modum simplicis & meri spolii ei ablatum, vel per viam pignerationis, retentionis, aut alia ratione detineretur, arrestum appellaret, & hoc pacto tum inter verum spolium, veram pignerationem & arrestum verū: tum interprocessus & juris remedia atque auxilia planè nullum discrimen esset futurum.

IV. Quia Constitutio arrestorum super jure cōmuni scripto expressè fundaretur jure autem omnia arresta in genere prohiberentur, cum primis verô per Magistratū vel judicem interposita,

& quædam tantū ex consuetudine vel ex privilegio permitterentur: quāobrem nec arrestorum Constitutione novi, vel amplius aliquid constitutum esse, præterquam in eo casu, si nimirum quis immediatè imperio subjectus est, tantum abesse, ut Constitutionis hujus authores, spolia aliasque turbationes sub ea comprehendere voluerint. Itaque ne quis litigatorum aut magistratus aliquis per opinionem illam priorem, secundum quam in casibus omnibus, nullo discrimine habito, processus decernendi forent, suo jure & possessione vel quasi sine causæ cognitione destituere tur gravareturve. aut actor sive supplicans minus idoneam cautionem offerens repelleretur, strictam illam Constitutionis interpretationem secundum literam & quo juri communi scripto minus derogaretur, approbandam atque amplectēdam esse censuerunt.

V. Quia de mente statuentium certò non constaret. qui si aliud voluissent aut intellexissent. sine dubio illud significassent & addidissent, & penes illos esset, hanc controversiam disceptare, & perfectius aliquid statuere, præcipuè verò quò ad illas factorum species, de quibus forsan id emporis cogitatum non esset, neque consilium capi potuisset, sed non præsumi neque verisimile esse, illis mentem atque propositum fuisse, has & alias Constitutiones, quarum supra mentio facta est, ejusmodi turbationibus confundere & miscere, sed potius singularū Constitutionum vires conservare, easque interse certis requisitis qualitatibus, proprietatibus & processibus distinguere & salvas illas manere.

VI. Si Constitutio ita generaliter acciperetur, sæpius

ſæpius eventurum eſſet, ut quis ante cognitionē cauſæ & ante ſententiam illud obtineret & conſequeretur, quod alioquin difficulter & vix per ſententiam poſſet impetrare, relaxationem ſcilicet arrestorum & restitutionē quia ſpoliator ſecundum juris diſpoſitionem non ſemper ante omnia reſtituendus. Et præterea poſt factam paritionem & reſtitutionem rerum ablatarum fere nihil reſtaret de quo coram judice ordinario, ad quem cauſa remittenda, agendum & litigandum eſſet: quia ſæpius de hoc ipſo & principaliter ſolū litigaretur, utrum ſpoliator rem reſtituere teneatur nec ne?

VII. Et ſi videretur arreſtum in hac Conſtitutione impropriè uſurpari & accipi de arreſtis illis admodum frequentibus, quæ magiſtratus imperio immediatè ſubjecti, vel per ſe, vel per officiales ſuos in ſuis territoriis interponere conſuevisſent, attamen propterea nullam ejuſmodi ampliationem ſive extenſionem inde inferendam eſſe, ita ut quævis ſimplices turbationes & ſpoliationes illis includendæ & ſubintelligendæ eſſent, utpote quæ cum ratione impedimenti vel interdicti (quia ſubſtantia ſive eſſentialis forma arreſti, per quam arreſtum facile ab illis turbationibus diſtingueretur, cum primis) à ſpoliis diſtinguenda) nihil commune haberet: illam enim impropriam arreſti uſurpationem ſolummodo concernere ſolennem actus modum, qui arreſto neque adderet neq; detraheret quicquam. Hanc vero ampliationem & extenſionē arreſti omnium rerum in ſuis eſſentiis confuſionē introducere.

VIII. Quia verendum ſit, ne ea ratione, ſi nimis

rum Constitutio arrestorum ad omnia arresta im propria & ficta extenderetur, non solum judicium imperiale processuũ multitudine obrueretur, verum etiam Constitutio illa nisi aliquo modo declararetur, amplius subsistere non valeat, quandoquidem Constitutionis illius remedium sive auxilium extraordinarium esset: quòd locum habere non posset, ubi ordinarium & juris auxilium præsto esset.

15. ¶ Itaque ex diversis illis de arresti significatione propria & genuina, atque Constitutione arrestorum restringenda vel extendenda opinionibus atque sententiis earumq; rationibus duplex quæstio orta.

16. ¶ Prima fuit: an Constitutio arrestorùm haberet locum, ubi arrestum à magistratu vel judice ad instantiam tertii tanquam partis interesse, officii & jurisdictionis ratione interpositum fuisset?

17. ¶ Altera fuit, an locum haberet, si subditi in alienum territorium migrando domicilia mutantes ob non soluta jura emigrationis der nachsteur halber arrestati fuerint?

Ad priorem quæstionem quod attinet, fuerunt, qui statuerent, tam judicem sive magistratum quàm tertium aliquem pro interesse arrestũ postulantē (præcipuè autem illo casu, quo causa adhuc dubia & nondum decisa fuerit) hac Constitutione comprehendi: ita ut contra tertiam illam personam processus in Camera hujus Constitutionis vigore decernendi essent.

Sed contra judicem sive magistratum hanc ob causam, quia is non semper utriusque partis superior esset, neque semper interesset utrum magistratus ad instantiam alterius, an verò privatus aliquis de facto & propria

pria authoritate (inter quæ duo arrestorum genera nullum esset discrimen, nisi quoad modum, id quod etiam præcipua Constitutionis arrestorũ causa fuisset: Cum primis vero qui a verba Constitutionis generaliter posita essent, & uterque tã judex scilicet sive magistratus, quam arrestum postulã- oblatæ & præstitæ cautionis (ad quam verba Cõstitutionis principaliter dirigerentur) rationem habere deberet, & ita etiam Constitutio intelligenda, ne juri communi & prioribus Constitutionibus imperii, utpote quibus istiusmodi arresta propria auctoritate interposita cum ante prohibita essent, amplius aliquid adderetur, quod propter contrarietatem subsistere non posset: & præterea quia facile fieri posset ut Constitutio eluderetur & quivis id quod non liceret neq; concessum esset apud magistratum vel judicem non competentem quovis prætextu impetrare poss i

18. ¶ Sed alii contrarium senserunt, & in tali casu nihil in imperii Cõstitutione dispositũ, nec illam de ejusmodi arrestis intelligendã esse voluerunt, quemadmodum nec verba Constitutionis illud innuerent: nec obstare, quod Constitutio arrestorum non distingueret, nec causam quã obrem arrestum interpositum esset requireret.

19. ¶ Negativæ hujus opinionis argumenta erant.

I. Quia ejusmodi arresta ab ordinario magistratu interposita, potius ad dispositionem juris communis quã ad hanc Constitutionem referenda essent, præcipuè verò iis casibus quibus aliquis in illo loco, ubi arrestum interpositum esset, vel ratione domicilii, vel ratione contractus, vel conven-

tionis, vel pacti, vel transactionis & ob similes causas forum sortiretur.

II. Quod magistratus ad instantiam tertii aliquem arrestans, accusari non posset, quod vi aut infacto processisset: aut seditionis author aut pacis publicæ turbator esset: multò minus verò quod in causa propria judex esset, si quidem à tertia persona, tanquam parte, licito modo ejus officium imploratum esset, in eo quod de jure vel consuetudine concessum esset, & nemini ea ratione præjudicaretur aut injuria fieret, adhæc vel adversus magistratum, vel tertium qui Ordinaria aut extraordinaria juris via processisset, præter quàm quod per remedium appellationis vel nullitatis nihil attentarî posset: Sed longè aliter rem se habere, si quis in propria causa judicis partes sibi sumeret.

III. Si distinctio hæc observanda non esset, utrum scilicet magistratus ad instantiam tertii, an vero authoritate propria arrestum interposuisset, fore ut passim judicia & litigatores magna & infinita litium multitudine obruerentur, molestarentur, atque gravarentur. Quamobrem etiam ut Constitutio arrestorum locum haberet, hoc inter alia, tanquam singulare & necessarium requisitum esse, quod quis per se vel suos officiales. & tanquam pars alterum propria authoritate & de facto arrestasset. Sed illis casibus, si quis propter debitum liquidum atque confessum & vigore instrumenti guarentigiati, velut executio sententiæ & judicati fieret, arrestaretur, & similibus casibus, in quibus arresta jure permissa & licita & ad oblatam cautionem relaxanda non essent, in illis Cōstitutionem arrestorum locum

locum non habere, nec juri derogari & ejusmodi arresta non nisi per satisfactionem & solutionem relaxanda esse ex certis juris fundamentis concludebatur.

20. ¶ Ad quæstionem alteram quod attinet, an Constitutio locum haberet subditis ob non soluta emigrationis jura arrestatis, itemque in aliis ejus generis factis, in quibus quodam modo & ex præsumptionibus juris constaret, magistratui arresta concessa esse, dissentaneæ opiniones fuerunt.

21. ¶ Alii negabant & negativæ illis rationes erant.

I. Quod bona subditorum sæpius tacitè, secundum jus commune vel ex longa consuetudine, dominis territoriorũ ejusmodi emigrationis nomine prioritatis jure obligata & affecta essent & interdum constaret atq; notoriũ esset alios etiam subditos idem antea præstitisse, aut arresto mediante a q; detentos fuisse: nec silentio prætereundum, non omnia arresta jure prohibita aut ad oblatã cautionẽ relaxanda esse, ut supra dictum est.

II. Quod absurdum foret, novum & succedentem dominum sive magistratũ, in cujus territorium subditus migrasset, in Camera ex hac Constitutione novo suo subdito & advenæ bono processus impetrare, & ita eundem simul judicem esse.

III. Quia prioris domini conditio ea ratione lõgè deterior futura esset, tàm in hoc, quòd potentior adversarius illi in judicio opponeretur, quàm in illo, quòd adversus subditum suum juratum, refractarium & protervum, & forsan profugum coram judice non idoneo & minus favorabili & in foro non competenti processũ instituere,

& subdi-

& subitum suum magno sumptu & suo dāno prosequi cogeretur, & tamen de executione certus esse non posset.

IV. Quia metuendum esset, ne si subditis illud adversus suos dominos permitteretur & liceret, ne illi malo exemplo in sua malitia & protervia adversus magistratum divinitus sibi constitutum (qui insuper ipsorum operis & servitiis, quæ subditi suis dominis deberēt, ea ratione privarentur, & aliis suis subditis eo graviora onera imponere cogerentur) confirmarentur, & ad fugam illis occasio præberetur, summo cum dominorum, imò etiam rei publicæ detrimento atque pernicie.

V. Quod summa sit inæqualitas, si subditi alii morigeri & obedientes statim & sine contradictione emigrationis tributum solvere cogantur, immorigeri verò & refractarii immunes dimittantur, aut ad solvendum satis temporis illis concedatur.

VI. Quod Magistratus vel Dominus territorii, qui in quieta possessione vel quasi, ejusmodi juris semper fuissent per Cameræ imperialis processus ad nuda & falsa narrata supplicantium emanāte, inquè illa destituerentur, id quod eò gravius esset, quia juris præsumptio semper pro magistratu militaret, & subditis contra jus & æquitatem vel contra consuetudinem & de facto gravatis, via semper ad tribunal ordinarium pateret.

22. ¶ Alii Constitutionem locum habere affirmabant, hanc potissimum ob causam, quia jus exigendi ejusmodi tributum emigrationis inter partes litigiosum esset, & de eo tanquam re dubia judici nondum cōstaret, sed si postea manifestum fieret, magistratum in possessione fuisse & adhuc

huc esse, eo casu mandata Cameræ cassanda, & impetrantem ad expensarum refusionē condemnandum esse.

13. ¶ Alii ita distinguendum esse censebant, ut si actor sive supplicans negare non posset, sed fateri cogeretur magistratui tributum pro jure emigrationis deberi, & bona illa, quorum nomine illud solvendum esset, arrestata esse eo casu Constitutionis hujus remedium nemini subveniret, quia cautio eo casu non relevaret, sed re ipsa domino territorii arrestanti satisfaciendum esset, sed si res tertia & innocens & quæ cum jure emigrationis nihil commune haberet arresto detineretur, tum Constitutioni locum dandum & processus decernendos esse, quia hujusmodi arrestum à pigneratione vel repræsaliis nihil differet.

III.

Constitutio Imperrii Arrestorum, de quibus Arrestis intelligenda sit.

24. ¶ Hæc de genuina & propria significatione arresti & de Cōstitutione arrestorum extendenda vel restringenda, & duabus illis quæstionibus, in Camera imperiali controversia fuit, quæ ad Imperatorem & Ordines imperii in *comitiis Augustanis Anno 86. delata & ad deputatos imperii remissa. Anno 86. VVormatiæ decisa Anno 94, in comitiis imperii* duplici sanctione pragmatica affirmativa nimirum & negativa determinata est.

25. ¶ Affirmativa Constitutio imperii de Arrestis strictè & propriè locum habeto in arrestis illicitis, quæ de facto & nō jure, authoritate propria & sine cogitatione causæ fiunt.

fiunt, & quæ proprie & vera & jure prohibita arresta sunt. *Recess. Imper. Anno 94. Ratisbonæ.* ¶ Vnnd so viel die vngleiche Meinung *fol. 30.*

26. ¶ Negativa quadruplex est. I. Constitutio arrestorum in arrestis licitis & de jure permissis qualia sunt, quæ fiunt ratione contractus cōfessati sive ex justa causa confessi, rei judicatæ, cōventionis, pacti, transactionis, consuetudinis, privilegii aut ob non solutum vectigal legitimo modo impetratum & cō suetum, locum habeto. *d. Recess. Imp. Anno 94. Ratisbon.* ¶ Vnd so viel die vngleiche.

27. ¶ II. Locum nō habeto in turbationibus simplicibus, pignerationibus, compensationibus, occupationibus, invasionibus, & similibus factis: utpote de quibus peculiares imperii Constitutiones promulgatæ & juris communis dispositiones extant. *Recess. Imperii. d.* ¶ Vnnd so viel die.

28. ¶ III. Locum non habere in arrestis à judice vel magistratu ad instantiam personæ tertiæ tanquam partis pro interesse suo agentis ratione officii & jurisdictionis interpositis. *Recess. eod.* ¶ Ob wol auch &c.

29. ¶ IV. Locum non habeto in arresto ob non solutum jus sive tributum emigrationis interposito so der Nachstewr halber gegen der vnderthanen arresta angelegt wurden quia subditorum bona secundum jura tacitè vel alias de veteri consuetudine eo nomine prioritatis ratione & jure obligata, hypothecata & affecta sunt. *Recess. eod.* ¶ Also auch der nachstewr & *d.* ¶ vnd so viel die.

30. ¶ Sed qui si Magistratus ad instantiam tertii quempiam, in quē neq; ratione contractus, neque ratione domicilii

neque

neque rei arrestandæ jurisdictionem habet, sed tantum per territorium ejus transeuntem (aliis requisitis stantibus & nō deficientibus) arrestaverit, habebit ne locū Constitutio an verò contra arrestum, quia solummodo jure magistratus fiat per viā appellationis procedendum? Fuerunt qui Constitutionem hoc casu locum habere existimarent. I. Quia arrestatus sub jurisdictione arrestantis alio modo nō sit, quàm quòd in territorio ejus reperiatur. II. Quamvis arrestum ad instantiam alicujus partis fiet, attamen de facto & sine ulla causæ cognitione (prout solet) fiat, id quod de facto & citra cognitionem causæ fiat, injuria potius quàm jure factum dici debeat. Sed communior est opinio Constitutionem hoc casu locum non habere, ut pote cujus remedium & auxilium contra illa facta constitutum sit: non si quis ad instantiam tertii ejusq; commodum, sed si quis pro suo interesse sibi ipsi quasi jus dicens, alterum viâ facti molestet, *conclusum Cameræ dub. 31.* In quo inter Status imperii deputatos alii secundam opinionem Cameræ approbarunt, sed hac conditione & appendice, ut istiusmodi arresta solummodo contra subditos intelligenda sint, & locum habeant tantū in arrestis licitis, de quibus est Constitutio Imperii *Anno 94.* Quia absurdum foret, si Elector aut Princeps aliquis ad instantiam tertii in transeundo per pedaneum judicem detineretur aut arrestaretur: Cum par in parem nō habeat imperium & multò minus in majorem.

Alii hanc appendicem non necessariam esse judicarunt: Et Imperatoriæ Majestatis Com-

missarii

missarii monuerunt expressa & clara verba novæ Constitutionis imperialis de arrestis *in Recessu imperii Spiræ Anno 70.* publicato, attendenda esse. v. Wann auch die Arresta/ ut pote quibus justis ex causis recte sanciretur, ut si Status aliquis imperii alterumStatum illius bona aut subditos aut illorũ bona arrestaverit arrestũ illud ad oblatam cautionem de judicio sisti & judicatum solvi relaxetur, nisi relaxatio fieret Statui arrestato mandatum de relaxando cum annexa citatione Camera decernat, & novam illam Constitutionem arrestorum non distinguere, utrum arrestum à Statu arrestante pro suo interesse, aut alterius sive tertii instantiam contra alterum Statum interpositum fuerit: Sed expressè disponere, ut arresta ad oblatam cautionem, de judicio sisti & judicatum solvi, relaxentur: nam contra omnia jura esse & æquitati repugnare, si quis quò ad personam vel bona arrestetur, qui paratus sit se judicio sistere & illud quod indicatum fuerit solvere atque præstare, & nihilominus arrestum quoad corpus vel bona ad cautionem oblatam non relaxetur, sed arrestatus non auditus, non convictus, non condemnatus solvere atque præstare quod adversarius petit, cogatur, aut in arresto hærere & detineri, donec processus causæ post longi temporis spatium expediatur: Interea tamen etiam attendendum, quamvis arresta gegeneraliter in jure prohibita sint: attamen casus quosdam singulares excipi in quibus oblata cautio locum non habeat, exempli gratia, si in continenti probatum fuerit, arrestatum tali pacto aut conventione aliqua ex pacto se obligasse aut jure judicioque quis condemnatus

demnatus fuerit & similes casus.

31. ¶ Quid verò si quis alterius magistratus subdito bona sub sua jurisdictione possidenti res mobiles, eo ex domicilii loco transportatas, ob jus aliquod suum territorium respiciens, videlicet collectæ, vectigalis mulctæ &c. arrestet, an Magistratui arrestati cõtra arrestantem mandatum ex Constitutione de arrestis decernendum fuerit? Contrariæ in hac quæstione opiniones sunt.

Negativæ rationes sunt: I. Quia arrestatus non minus arrestantis quã implorantis pro pro mandato subditus sit (sub illo enim ratione rerũ immobilium quarum respectu collecta vel mulcta vel vectigal exigitur: sub hoc verò ratione domicilii forum sortitur) & arrestans sua jurisdictione in suo territorio jure utatur, sine ullo alterius præjudicio; præsertim cum agatur de jure ad arrestantis territorium & ad jurisdictionem seu subjectionem eò invectorum pertinẽte.

II. Quia arrestatus nõ cogatur coram alio & nõ sub judice litigare, quæ Constitutionis arrestorum & relaxationis arresti ratio sit.

III. Quia non res alia & innocens sed ipsa affecta arrestata sit.

IV. Quia arrestans quò ad illas res in suo jure alia ratione se defendere nequeat.

Sed communior est opinio, Constitutionem locum habere, quia hoc casu tantùm immedietas personæ pro mandato implorantis attendenda sit, ita tamen, ne arrestantis & judicis loci jurisdictioni derogetur & causa principalis ad Ordinarium suum judicem remittatur & coram judice eodem disceptetur.

Consil. Dubium Cameræ trigesimum secundum, *&* vide *Gail. de arrest. cap. 6.* Sed dubium hoc ex eorū genere est de quibus inter Ordines Imperii adhuc controvertitur. Vide *Recess. Imper. Spiræ Anno 1600.* ¶ Es haben uns unsere Keyserlich, c. fol.

IV.

Requisita jurisdictionis Cameralis ex Constitutione Arrestorum fundandæ.

32. ¶ Ut actio ex Constitutione arrestorū de relaxando & restituendo in Camera locum habeat quatuor requiruntur.

33. ¶ Primum requisitum est, quòd pars utraque tam arrestans quàm arrestata immediate Imperio subjecta sit, idque ex eadem ratione, quæ supra in causis pignerationum ad idem requisitū adsignata est, *Constitut. de arrestis. vers.* Da einer dem Reich ohne Mittel *vide supra T. 9. § 7. & seqq. &* vide *And. Gail, de arrestis cap. 4. in princip.* Sed huc repetenda est quæstio supra posita, *qua ratione nimirum quis in causis Arrestorum pro mediate vel immediate imperio subjecto habendus sit.* Utrum sufficiat personam per se immediate Imperio subjectam esse, an vero alio respectu, & de qua supra in causis pignerationum.

34. ¶ Secundum requisitum est, ut arrestanti offeratur idonea cautio de judicio sisti (ut loquuntur) & judicatum solvi: ut arrestans de jure suo securus per cautionē redditus via Ordinaria agere possit. & arrestatus in causa principali conventus, tergiversari nequeat, *dict. Constitut. vers.* auff angebottene gebürtliche *caution. Gail. d. cap. 4. num. 9.*

Idonea verò cautio esse existimatur, quæ per fide-

fidejussores vel hypothecam fit. *Gail. ibid, n. 4.*

Sed quæritur, an cautio sub hypotheca omnium bonorum sufficiens sit:

Sunt qui arbitrantur, ejusmodi cautionem esse sufficientem donec contrarium ex adverso probetur.

Sed communior opinio est, quia facta eorum que circumstantiæ tot & tam variæ sint, ut hac de re certi aliquid statui nõ possit, rem committendam esse arbitrio judicis, ut is pro ratione & conditione & circumstantiis rerum, causarum & personarum, hac in re sententiam ferat. *Vide Recess. Deputat. Imper. Anno 1600.* ¶ So ist auch auß vberreichten / vnnd zusammen ꝛc. ubi pragmatica sanctio est, an cautio sub hypotheca omnium bonorum in causis arrestorum sufficiens sit, hoc considerato quod casus eorumque circumstantię multiplices variique sint, rem committendam esse arbitrio judicis, ut penes illum habita ratione circumstantiarum, causæ, rerum & personarum decisio arbitriumque sit.

35. ¶ Cautio illa etiam ab illustribus personis & Statibus Imperii præstanda est. *Gail. d. c. 4. n. 15.*

36. ¶ Et Princeps aliquis imperii vel alius Imperii Status, si pro subdito ex hac Constitutione in Camera agat, ab ipso, non autem à subdito cautio, judicio sisti, & judicatum solvi, arrestanti præstetur vel ejus nomine offeratur oportet. *Gail. de Arrest. c. 8. n. 5,*

37. ¶ Tertium requisitum est, quod arrestum ob causam civilem & nõ criminalem factum sit, *Memor. visit. Anno 77.* ¶ Nach dem auch zu Regenspurg ꝛc. *Nicol. Cisner. ad Ordinationem Cameræ fol. 341. Gail. d. c. 4. n. 16.*

38. ¶ Quarto requiritur mandatum vel ratihabitio Domini, si per officiales arrestum interpositum fuerit, quemadmodum in causis pignerationum.

39. ¶ In causis Arrestorum non requiritur, personam vel rem tertiā & innocentem arestatā esse, quemadmodum in causa pignerationum: quia plerunque persona vel res sit giotæ & nocentes, vel alia ratione affectæ & obligatæ & ita res ipsæ arrestari consueverunt. Quanquam res innocentes & tertiæ nonnunquam in arrestum venire possint. *Recess. imp. Anno 94.* ¶ Also auch der Nachsteuer 2c *fol. 30.*

Commentarius.

Sicuti Arresta] *Regulariter omni jure tam civili quàm Canonico Repressalias & arresta prohibita esse passim practici testantur, præcipuè vero Henningus Goden.* cons 106. Schurfius cons. 15. n. 1. 2. 3 4. 5 & 6. & cons. 14. cent. 3. VVesenb. cons. 7 Myns. cons. 66. Decad. 7. n. 14. *Colerus* de process. executivis part. II. cap. 2. num. 269. *Quædam tamē jure vel consuetudine permissa sunt. de quibus sequitur.*

Repressaliæ] *Dictæ esse videntur à repræsentatione aliorum, quod videlicet detenti repræsentent personas eorum, qui petitori justitiam denegarunt.* juxta illud Poetæ:

Unius ob noxam & furias &c.

et alibi.

Quicquid delirant Reges plectuntur Achivi.

Coler. de process. execut. part. I. c. 2. n. 269.

Titulus XII.

De causis mandatorum cum vel sine clausula.

Ordin. p. 2. T. 23.

SExtum factorum genus

nus in quo tur jurisdictio Camerae fundata est similiter, quemadmodum supra in causis fiscalibus fuit, non unicum & simplex, sed multiplex & varium est & uno nomine exprimi nequit, quamobrem usu cognoscendū fuerit, quaenam illa facta sint ex quibus causae mādatorū cum vel sine clausula oriantur.

2. ¶ Causae mandatorum cum vel sine clausula sunt, in quibus actor mandatum cum vel sine clausula pro qualitate facti & circumstantiarum ratione habita, sibi decerni & quasi ab executione processum inchoari postulat. Observandū autem est, Mandata sine clausula regulariter ipso jure non valere, quia ab executione non est incipiendum. *l. 1. C. de execut. rei jud. l. nec quicquam §. ubi decretum ff. de offic. procon. Ord. part. 2. T. 23.*

. ¶ Factorum species in quibus jurisdictio Camerae quo ad mandata cum clausula de laxando, vel restituendo, vel non amplius turbando & molestando, vel affligendo decernenda, sunt.

4. ¶ I. Si quis pacem publicā religiosam violaverit. *Memor. visit. An: 79,* Den: Mandata super pace religionis. ¶ 4.

5. ¶ II. Si quis contra pacem publicam professionam alterum vi armata ceperit, vel ex possessione sua dejecerit. *Recess. Imperii Anno 94. Rat. ob n.* ¶ Ferner ertegen fich ic *fol. 25. Gail. lib. 1. de pace pub. cap. 5. num. 16. 17. 18. & seqq.* ubi rationem reddit quare in causis fractae pacis mandata cum clausula, sed in causis pignerationum sine clausula decernantur, videlicet ne accessorum potentius sit suo principali, nimirum citatione: Sed Domini Camerales in suis dubiis de pace publica hanc rationem reddunt, ne reus

per mandatum sine clausula ex possessione sua vel q. dejiciatur absque prævia causæ cognitione vel in puncto citationis causa nondum cognita nimis celeriter & quasi ante tempus condemnetur: & hanc ob causam Constitutionē pacis publicæ in terminis juris cōmunis manere ajunt.

6. ¶ Si judex in justitia administranda negligentem se præbuerit. *Mynſ. obſ. 82. cent. 5. n. 6. Gail. l. 1. obſ. 28. n. 3.* quanquam sint qui hoc casu mandatum sine clausula decernendum esse arbitrentur. *Vide Frid. Mindan de mandat. l. 2. c. 54. n. 5.*

7. ¶ IV. Si quis de fuga non suspectus ex causa civili vinculis teneatur nec relaxetur, cujamsi pignoribus vel fidejussoribus cavere paratus sit. *Gail. lib. 1. obſ. 22. n. 8. & obſ. 25. n. 2.*

8. ¶ V. Si quis ob causam civilem vinculis detentus se præstito juramento securitatis relaxari petat, idque à magistratu vel Domino territorii obtinere non possit. *Gail. lib. 1. obſ. 22. n. 8.*

9. ¶ VI. Si tertius aliquis tempore executionis bona proscripti vel banniti possideat quæ jure obligationis aliove quolibet titulo justo vel injusto occupavit. *Gail. de pace publ. l. 2. c. 17. n. 13.*

10. ¶ VII. Si judex sententiam ante ferre nolit, quàm partes appellationi renunciaverint. *Muran. par. 3. n. 7.*

Hæc inquam factorum genera sunt in quibus mandata cū clausula in Camera impetrātur: Sed plura sunt quæ usus docebit.

11. ¶ Et noveris mandata cum clausula in Camera non decerni, nisi in causis ad Cameram sua natura pertinentibus, & jurisdictione Cameræ quoadreum immediatè fundata. *Ordin. h. T. verſ.* Und in sachen und zwischē rc.

Vide

Vide *Gail. l. 1. obs. 19. in prin.* mandata cum clausula, ait Gailius nunquam decerni possunt nisi jurisdictio Cameræ quo ad reũ immediate fundata sit: & illud pro certa regula accurate observandum esse addit: sed fallere si nõ principaliter sed accessoriè unà cum aliis processibus, qui jurisdictionem Cameræ fundarent, ut in causis fractę pacis pignerationum & similibus petantur: quo casu hujusmodi mandata tanquam accessoria sequuntur naturam sui principalis: memineris in quam, jurisdictionem Cameræ in mandatis cũ clausula decernendis fundatam non esse, si reus primæ instantiæ privilegium habeat, & contra judicem Cameræ excipiat, quo casu mandatum cum clausula impetratum cassari solet: at secus in mandatis sine clausula, in quibus privilegiũ, primæ instantiæ, qualecunque illud sit, locum non habet, neque impetrant exceptio in competentiæ cum effectu objici posset. *Vide Freder. Mindan. de process. lib. 2. c. 8. num. 2.*

12. § Factorum autem in quibus Cameræ jurisdictio quoad mandata sine clausula decernenda fundata est, quatuor genera in *Ordin. h. tit.* ponuntur, quæ vulgò quatuor casus & inde mandata super quatuor casibus appellantur.

13. § Sed sciendum est facta sive casus plures esse, id quod *Ordin. h. tit. vers.* Bund sonst andern fellen/ innuit, & omnia facta in quibus Cameræ mandata sine clausula decernere licet, recenseri non posse. *Recess. imp. Anno 94. Rubr. §* So soll auch zum fünfften.

Primum genus factorum in quo Ordinatio mandatum sine clausula decernendum esse statuit, est, si tale factum,

sit quod omni jure vel de consuetudine prohibitū si, & tale quod nullo jure justificari queat. *Ord. h. t. vers.* Die handlung an ihr selbst von recht. *Gail. lib. 1. obs. 1. num. 5. & obs. 12. num. 3.*

14. ¶ Alterum genus est si factum tale sit ut irrecuperabile damnum inferat. *Ord. ibid,* Ein solch beschwert rc.

15 ¶ Tertium est, si factum sit contra Remp. & ad publicam perniciem tendat. *Ord. ibid. vers.* Die sach wider den gemeinen nutz.

16. ¶ Quartum est, si res morā ferre nequeat. *Ord. h. tit. vers* Oder keinen verzug veluti si novum opus fiat, & ex Edicto nūciationis operis novi agendum, quo casu Camera mandata sine clausula super nunciatione novi operis decernit, ita tamen donec reus cautionem de demoliendo, ut juris est, præstet, *Memor. visitat. Anno 79.* ¶ Ferner. *Cisner. ad T. 13. Ord. fol. 341. Gail. lib. 1. obs. 13. n. 3. & obs. 1. lib. 1. num. 30. & de pace publica lib. 1. c. 5.* ubi septem factorum genera recenset, in quibus Camera mandata pœnalia sine clausula decernere possit quæ tamen cum quatuor illis supra enumeratis si attentius rem consideres conveniunt.*

17. ¶ Primum esse, ait *Gailius,* si subsit justus armorum timor: *Secundū,* si res spectet ad seditionē & tumultum. *Tertium,* si scandalum præbeatur. *Quartum,* si quid contra rem, sive utilitatem & pacem publicam fiat. *Quintum,* si damnum irreparabile inferatur: *Sextum,* si sit periculnm in mora: *Septimum,* quotiescunq; aliquid fiat omni jure cōsuetudineve reprobatum & prohibitum, vel factū tale sit ut nullo jure comprobari queat, & in quo altera parte præsente & invita judex decernendi facultatem haberet. *Ord. d. tit. 23. vers.* Ohne vorgehende

gehende erkandtnuß.

18. ¶ Exempla istiusmodi factorum sunt in pignerationibus, Arrestis & Repressaliis. *Recess. Imper. Anno 70. Spiræ.* ¶ Wann auch die Arresten.

19. ¶ Item, si quis alteri vim publicam minetur, aut inferre in animo habeat. quo casu tamen jurisdictio Cameræ fundatur, si tales minæ sint, quæ ad effectũ perductæ pacem publicam turbare possint. *Gail. lib. 1. de pace pub. c. 2. n. 11. & 12. & obs. lib. 1. obs. 4. numer. 1.*

20. ¶ Item, si mandatis cum clausula vel decretis atq; sententiis judicis Cameralis vel aliorum paritum non fuerit. *Gail. lib. 1. obs. 26. n. 6.*

21. ¶ Quamobrem etsi mandata sine clausula regulariter non decernantur in causis fractæ pacis: *Recess. Imper. Anno 94.* ¶ Ferner erwegen *Gail. lib. 1. de pace pub. c. 5. n. 19. vid. 5. t. 5.* decernuntur tamen si mandatis cum clausula decretis partiq; insinuatis & injudicio reproductis non pareatur, & arctiora postulentur. *Gail. d. c. 1. n. 24.*

22. ¶ Item si quis Commissarius in Camera nominatus & constitutus commissionis negotium non expediat, ut præjudicia extant.

23. ¶ Itemque si princeps aliquis vel Dominus in suos subditos nimium sæviat, eosque insolitas operas præstare cogat: vel turpiter illos emungat & deglubat. *Gail. lib. 1. obs. 17.* Non autem debet esse judex facilis in decernendis hujusmodi mandatis sine clausula, præsertim ad instantiam subditorũ contra dominos, ne fiduciâ talium mandatorum fiant contumaces & refractarii: & quia in dubio præsumptio est & pro Magistratu. Imo mandata sine clausula subditis contra Magistratus inaudita co-

rum in formatione on debent decerni. *Den. Mand.n. sit. claus.n. 5.*

24. ¶ Si quis monopolium exerceat contra imperii Constitutionem Augustæ Anno 1548. publicatam.

25. ¶ Si naufragium passo merces & bona navi vecta auferantur. ut in quibusdam Germaniæ locis fieri consuevit. *Gail. lib. 1. obs. 18.*

26. ¶ Si magistratus mercatoribus aut aliis per territoria ipsorum transeuntibus, & securitatem publicam sive salvum conductum postulantibus deneget, ut præjudicia in Camera extãt.

27. ¶ Si quis subditos alicujus tertii & innocẽtis prætenso jure belli incarceraverit, quemadmodum mandatum decretum est in causa N. N. tutoribus constitutis pupillorum N. N. 25. April. Anno 91.

28. ¶ Si quis Judæos contra aliquem foverit, ut decretum est in causa N. contra N. 10. Janu. Anno 80. Die Abschaffung der Juden betreffendt.

29. ¶ Si quis bona litigiosa alienare conetur, ut decretum est, 9. Feb. Anno 80. & 3. April. Anno 90.

30. ¶ Si cuipiam aditus ad captivum aliquem præcludatur, ut decretum est in causa N. contra N. 27. August. Anno 86.

31. ¶ Si quis contra rem judicatam aliquid attentaverit, ut decretũ est in causa civitatis Tull contra Episcopum ibidem.

32. ¶ Si quis turbetur contra sententiã in Camera pronunciatã quẽadmodum decretum est N. N. contra N. N. 13. Anno 1591.

33. ¶ Si captivi sistendi atque exhibendi fuerint, ut decretum est in Camera N. contra N. Anno 1588.

34. ¶ Si pecunia contra

tra edictum imperii de monetis & contra tenorem instrumenti obligationis expendatur, ut decretum est in causa N. contra N. 12, Septembr. Anno 88. aliaque plura præjudicia in Camera sunt.

35. ¶ Si bona ejus qui sibi ipsi manus intulit, confiscentur, ut decretū est in causa N. contra N. 12. Septemb.

36. ¶ Si quis ad tribunal extraneum & alienū ex ordinario suo foro avocetur, ut decretū est in causa N. contra N. Anno 98.

37. ¶ Si quis testis in judicio nominatus testimonium dicere nolit. *Gail. lib. 1. obs. 98.*

38. ¶ Si contributiones Turcicæ non solvantur, mandata sine clausula ad pœnam dupli decernuntur: nisi tamen cum clausula petita fuerint, aut alia justa causa subsit. *Consult. Cam. Anno 83. Den. Mandata sine clausula ¶ 6.*

39. ¶ Si quis judex secundum ordinationis legem electus judicium nō suscipiat, ut decretum est in causa civitatis R. contra B. quanquam etiam ex capite denegatæ justitiæ hoc casu agi in Camera queat ut præjudicia extant. *Frid. Mindan. c. 54. n. 5. Sed Myns. obs. 82. cent 5. Gail. obs. 41. n. lib. 1.* mandatum cum clausula decernendum esse arbitrantur diversitatis rationem adsignat ibidem. *Frider. Mindan.*

40, ¶ Si quis alterum in prosecutione litis impediat, ut decretum est in causa Hildenhausen cōtra consulem & senatū Bremensem. *Frid. Mindan. c. 29. l. 2.*

41. ¶ Si arbores frugiferæ excindantur & sylvæ vastentur. *Idem lib. 2. c. 39.*

42. ¶ Si filia patri nō exhibeatur, aut pupilli tutoribus

tutoribus non exhibeantur, ut præjudicia] Cameræ annotavit. *Idem Mind. lib. 2. c, 12.*

44. ¶ Denique factum in quo mandatum sine clausula decernitur, est, si debitor creditori cui vigore instrumenti guarentigiati obligatus tenetur non satisfecerit, ut multa in Camera præjudicia sunt. Plura factorum genera in quibus mandata sine clausula decernuntur praxis docebit & suppeditabit.

45. ¶ Sed an super obligationibus & obligationum instrumentis, quæ nõ expresse ad punctum executionis, omisso alio processu vel judicio statim in Camera instituendæ. *Vide Gail. lib. 2. de pace pub. c. 2. num. 26,)* quo casu dubium non est cæteris paribus, dirigantur, sed alias generales & prægnantes clausulas cõtineant, mandata sine clausula decernenda, & ab executione processus inchoandus. Multùm & variè de hac quæstione in Camera disputatũ est: diversaq; præjudicia fuerunt: Quæsitum enim est, primo si clausula executionis illico in Camera sine ullo ordinario processu suscipiendæ in obligationis instrumento expressè quidem posita reperiatur, non tamen universaliter, & pro libitu, sed in specie tantum ad bona hypothecata dirigatur, ita ut liceat creditori in eventum illa occupare, & statim via executiva per judicium Cameræ eorum possessionẽ apprehendere, vel sibi ipsi pro arbitrio ex illis satisfacere, an mandata sine clausula decernenda sint: Etsi quibusdã visum fuerit, hoc casu statim solutionẽ sine clausa mandari posse, cum videatur creditori id quod plus est concessum rei scilicet (quæ haud dubiè majoris sit pretii) incumbere, eamque quasi vendicare, imo

imò sibi ipsi ea ratione satisfacere, quo ipso conditio debitoris durior redderetur: attamen cōmunior opinio fuit hoc casu mandata de solvendo non in personam sed tantum in rem & bona hypothecata dirigenda esse. I. Quia hæc via executiva sit, & propterea strictè intelligenda, & hoc in vera executione & re judicata semper observandum, quod in ea variare vel re certa alicui cuipiam adjudicata contra personam directo procedere non liceret.

II. Quia omnibus circumstantiis in hoc casu ponderatis executio directo contra personam & ejus factum tendens, multis modis difficilior debitori futura, & propterea invitus ea onerandus non sit. Hac enim ratione, si nimirum in personam executio dirigetur non solum pœnæ suppliciū, & postea banni (quod omnium extremū gravamen inferret) damnum atque periculum illi subeundum esse, quorum neutrum debitori facile metuendum, si executio tantum ad bona hypothecata dirigeretur, verum etiam debitoris conditionem meliorem futuram esse, si non præcisè ad certum factū solutionis compelleretur, sed creditori tantummodo bona occupare, & ex illis sibi satisfacere liceret: eo tamen modo pro ut juris esset: neque qui bona haberet, is illico pretium illorum in numerata pecunia integrum habere posset, *Conclus. Camer. Dub. 14.* in quo Deputati imperii secundam opinionem Cameralium approbarunt, ita tamen, si jurisdictio Cameræ per pactum prorogata, aut alias fundata fuerit. Spiræ Anno 95. Vide Recess. Imperii Anno 1600. Spiræ fol. 14. ¶ Do auch vff obligationes &c. ubi pragmatica sanctio

sanctio est, ex pacto seu clausula instrumentorũ, ut liceat bona seu hypothecam citra processum Ordiarium per viam executionis in Camera recta persequi: non de solvendo, nec in personam, sed in rem duntaxat mãdata decernenda esse, iis tamen casibus in quibus jurisdictio Cameræ fundata fuerit,

45. Secundò quæsitũ est, an mandata sine clausula decernenda, si in obligationis instrumento à debitore facultas atque potestas creditori concessa fuerit, pro suo libitu procedendi, & sibi ex pignoribus vel bonis satis faciendi juris via vel sine juris via/ Mit oder ohne Recht.

Alii affirmarunt. I, Quia creditori cui concessum sibi statim de facto satisfacere & solvere, multò magis concessum videatur, via juris quàm expeditissima & executiva creditum consequi, qua debitor minus gravaretur, utpote cui exceptiones competentes opponere liberum adhuc esset, quæ altera via, nimirũ facti illum defendere non possent.

II. Quia verba, sine jure vel juris via, hoc sensu rectè accipi queant, ita ut de hac via executiva, omisso quasi juris ordine, intelligantur.

Sed contra dubitationem habere, an verba hæc (jure sive via juris) ad executivam viam extendenda essent: cum verificari possint in via ordinaria. Et quamvis reliqua verba adjecta (vel sine jure) plus operentur & inferant, attamen illa non nimis latè extendenda esse, neque ad puram violentiam (cum quod juris publici sit, privatorum pactis mutari non possit, unde quisque sibi permittere valeat, executionem vel dacisionẽ) neq; etiam ad viam executivam, utpote quæ

non

non facti, sed potius juris sit atque appellari possit, cum præsertim exceptiones quasi omnes pateant, nec nisi causæ cognitione prævia quicquam decidatur, vel consequatur: Adhæc etiam executio stricti juris sit, & alioquin in dubio interpretatio pro promissore facienda contra stipulantem, qui legem contra-ctui dicere vel præscribere mutuando potuisset apertius. Fuerunt tamen qui existimarent discrimen constituendum & observandū esse an clausula ista ad apprehensionem bonorum solumodo & non simul ad distractionem dirigeretur, & tantum posteriori casu solutionem sine clausula mandari posse.

Alii existimarunt in casu nihil certi statui posse, sed varias facti circumstantias diligenter ponderandas, & ex iis colligendum esse, an contrahentes initio hoc vel illud in obligando voluerint. *Conclus. Camera Dub. 15.* in quo Deputati imperii secundam Cameralium opinionem approbarunt ita tamē ut mandata decernerētur in causis ad Camerā vel respectu rei conventi vel bonorum, vel vigore pacti imediatè pertinentibus, & æquipollentia verba eundē effectum haberent, quem verba (jure vel sine jure) haberent. Spiræ An. 95. *Vide Recess. Imp. ibi. An. 1600.* § Gleicher gestalt ist gezweiffelt/ ubi pragmatica sanctio est, hujusmodi verba mit Recht ad viam executivam non extendenda, sed de via ordinaria intelligenda esse: Secus verò, si verba (oder ohne Recht) quæ interdū plus operentur in instrumēto sposita reperiantur, observandū & hoc casu mandata decernēda esse, sed contra illas personas & in illis causis, quarū ratione jurisdictio Cameræ fundata esset.

46. § Ter-

46. ¶ Tertiò quæsitum est, si in obligationis instrumento executionis mentio nõ fieret, sed aliæ clausulæ prægnãtes cum expresso juramento adjicerentur, an juramentum illud præsertim si re ipsa & solenniter fuerit præstitum vel aliâ juramenti verba ipsa obligationi inserta omnes alias solennitates suppleverint, ita habẽndum sit, ut videatur debitor omni meliori modo se obligasse, & omnibus exceptionibus solutionẽ remorantibus renunciasse, & via executiva directò & statim adversus ipsum procedi possit, ne alioquin in periculum animæ propter perjurium conjiciatur, vel juramentum, à se præstitum disputare & in dubiũ vocare præsumatur. Quidam opinati sunt mandari sine clausula posse.

Sed communior opinio est, mandandum sine clausula non esse. i. Quia tale juramentum quomodocunque interpositum obligationi principali nihil addere possit sed illam tantum ita ut concepta sit roboret atq; confirmet: Atqui processum per viam executivam principali obligatione non contineri sed ejus nomine provisionẽ & obligationem specialem acquiri, qua nimirũ ratione, & qua via in eventum procedi debeat, aliâ jure communi condemnationem præcedere oportere.

II. Quia hujusmodi obligatio separata sit sine qua principalis punctus & contractus subsistere valeat, & propterea non præsumendum aliquem ultra quàm expressum sit, se obligasse & innumeræ quasi exceptiones ejusmodi debitori competere possent, in quibus illi sine periculo, perjurii præsertim, ne via executiva non auditis & examinatis

minatis planè exceptionibus ejus procedatur, & ne coram alio non ordinario suo respondere teneatur, uti liceret. *Conclus. Cameræ Dub. 16.* in quo deputati Imperii secundam opinionem Cameralium approbarunt, ita tamen ut Dubiū illud intelligeretur de causis alias immediatè ad jurisdictionē Cameræ pertinentibus. *Spiræ Anno 95. Vide Receß. Imp. Spiræ Anno 1600.* ¶ Wann in einer verschreibung oder *obligation &c.* ubi sanctio pragmatica est, quòd juramentum instrumento obligationis insertum, quacunque ratione præstitum fuerit, viam executivam operari non debeat, nec mandata sine clausula decernenda sint, sed juramentum saltem pro confirmatione obligationis habendum sit.

47. ¶ Quartò quæsitum fuit an super exhibitis debitoris confessionibus & instrumentis, in quibus postea post obligationem primam debitum fateatur, mandatum sine clausula decernendum, præcipuè verò ubi confessiones geminatæ fuerint. Affirmativam suadere videbatur.

I. Quod malitiis indies crescentibus obviandum sit.

II. Quia in puncto exceptionum debitori liceat obligationem vel confessionē suam impugnare, & non præsumatur quod quis confessionem propriam licet extrajudicialem revocaturus sit, quod improbum existimetur.

III. Quia judex ex collatione manuum originalis obligationis & subsequenti confessione satis certus reddatur, atque aliâs confessio authentica æquiparetur judiciali.

IV. Quia secundum quorundam opinionem ejusmodi mandata sine clausula non tā præjudicent quā executorialia.

Sed communior opinio est mandata sine clausula decernenda nō esse.

I. Quia ejusmodi extrajudiciales & nō recognitæ neq; probatæ confessiones pro sufficientibus non habeantur, præsertim quia solummodo extrajudicialiter exhibitæ, & judex hoc casu in initio in processibus decernendi potestatem nō habeat, neque sufficiat post ea in processu multa sigilla conformia aut manus conformes produci, cum æquè dubia esse, aut dubitationem admittere possint, quapropter etiā ejusmodi sigilla & manus non comparente debitore per testes probari necesse sit.

II. Quia subsequens confessio præcedentē obligationem non mutare, neq; in puncto executionis separatam obligationem operari possit.

III. Quia alias condemnationem præcedere omnino necesse sit, antequam ad executionem procedatur, & hæc confessio condemnationem nón suppleat, quasi condemnatio illa in obligatione vel confessione expressa esset.

IV. Quia ratio mandandi non facile extendenda sit *Conclus. Cameræ Dub. 17.* in quo similiter Deputati imperii secundam opinionem Cameralium approbarunt ita tamen ut hoc dubium intelligeretur de causis immediatè ad jurisdictionem Cameræ pertinentibus *Spiræ Anno 95. Vide Recess. Imper. ibidem Anno 1600.* ¶ Ebener massen sollen ubi pragmatica sanctio est, ut Confessiones & instrumenta in quibus debitor, post primam obligationem debitum extrajudicialiter confiteatur, etiā si iterata fuerit, ad viam executivam operandum non sufficiant, nec mandata sine clausula decernenda sint.

48. ¶ Quintò quæsitum fuit an valeat pactū & contractus sit licitus de restituenda summa principali sive sorte & pretio, ad cujus refusionem debitor se obligat, si pensionem annuam non solverit: & tali casu, extantibus clausulis executivis solutio sortis sine clausula mandari possit? Quia in fraudem usurarū pactum esse videatur, & quod res in causam sive contractum mutui potius transeat; quàm in terminis emptionis subsistere videatur & Constitutione imperii (*Vide Reform. pol. Aug An 1548. public. Tit.* Von Wucherlichen Contracten.) seriò cautum sit, ne reluitio vel renunciatio emptoris, vel creditoris arbitrio relinqueretur: & præterea nō exiguum discrimen sit, inter hujusmodi & alias veras emptiones, quibus lex Commissoria addatur. In his enim nullo quasi negotio rem iu em ptā redhiberi posse quod in illis quorum usus in consumptione sit, non æque liceat, & in his venditori consuli, ut in ipsius arbitrio sit non soluto pretio repetere, rem refuso eo, quod accepet cū usuris, vel pretium nihilominus petere: In illis enim emptori cōsuli soli, & quidē re jam planè perfecta, scilicet per traditionē rei & solutionē prætii, neque redhibitoria, qua emptori consulatur propter vitium rei venditæ, huc accommodari posse videatur, cum de re mobili ibi agatur, & quam emptor accepit, quasi integram, & quidē ob vitium quod initio tempore initi contractus inerat rei, & quod sciens venditor reticuisset (si enim citra ejus culpā quid factum, vel postea supervenit, non jam ad redhibitionem contractus, sed ad id quod interest, vel etiam ad præstandum actiones solum teneatur

venditor: Et sic non cogatur venditor, rem recipere, sed causæ cognitione & condemnatione opus est.)

Atqui secus ex quatuor potissimum rationibus judicatum est.

I. Quia hoc pactum planè diversum sit à prioribus & ad redemptionem rei & repetitionem pretii potius directum, quod arbitrio venditoris regulariter relinquendum, præsertim hoc casu stantibus imperii Cōstitutionibus.

II. Quia iniquum esset, dato tot emptiones & contractus esse quot sunt pensiones, una illarum non procedente totum contractū, omnes etiam quandocunq; secuturos, in nihilum redigi & sic vitium ultra quàm commissum sit, extendi.

III. Quia tale pactum loco pœnæ adjiciatur, cujus non possit haberi ratio nisi saltem ex culpa, præsertim hoc casu ad redhibitorium respiciendo, atque infinita intervenire possint pro excusatione venditoris.

IV. Quia durissimum futurum esset statim ad repetitionem sortis vel pretii & quidem via executiva, quasi defensionibus omnibus rejectis, prosilire & si quis id, quod facilius est, pensiones scilicet solvere non possit, & in præsentissimam perniciem ejus tendat.

Quamobrem multi his rationibus adducti, opinati sunt, tale pactum Constitutionibus Imperii de contractibus usurariis non adeò convenire, & parum admodum differre, an reluitio in hunc eventum non solutionis, vel in alterum eventum repetitionis, cōtra venditorem dirigatur, & propterea à mandato non inchoandum, sed tantum citationem decernendam, & tamen non facilè restitutionem

pretii

pretii injungendam esse, aut si omnino mandata sine clausula decernenda essent, non præcisè unâ pensione non solutâ, sed ad minimum tribus non solutis mandari posse.

Sed communior opinio est, tale pactum esse licitũ & in eventum emptorem rectè per viãexecutionis & mandati ex illo pacto pretium à venditore repetere posse: ita tamen, ut in processu etjam sumarioper judicem decidatur, quomodo & quatenus Reo parendum sit vel non sit, quemadmodũ in aliis similibus mandatis fieret.

Communioris hujus opinionis rationes erant.

I. Quia summa inæqualitas esset, emptorem toto pretio carere, & illud apud venditorem relinquere, & contra commodi nihil sentire & quamvis interesse eo casu præstetur, idem tamen periculum postea nihilo minus metuendum esse.

II. Quia ejusmodi pactum in omnibus emptionibus de jure admittatur, in quibus nulla quasi possit reddi differentiæ ratio, dato enim hanc emptionem esse, sequitur ejusdem naturæ esse.

III. Quia Constitutioni Imperii non admodũ adversetur: utpote qua solummodo caveatur, ne repetitio pretii in arbitrium emptoris conferatur, quando voluerit rem seu prætium reposcere: sed inde non consequi, quod alio modo & in alium eventum pacisci non liceat: præcipuè verò ita ut penes ejusmodi emptorem non sit, an velit esse obligatus ad relinquendum pretium aut habere obligatum venditorem, sed penes venditorem sit, an velit solvere, vel etiam an possit, neque videatur absurdum, ut venditor pactum ita faciat: quam, diu potero præstare vicissi quod debeo tamdiu

volo uti re vel pecunia & precio, aliâs id refundere volo.

IV. Quia venditori adeo difficile non sit, pretium semel restituere & se obligatione illa exvolvere, quàm in posterum perpetuo pensiones solvere & obligatum esse.

Licet enim eo casu liberum ipsius arbitrium reluendi nonnihil constringatur, tamen id ex ipsius facto fieri, neque adeò in ejus perniciem vergere: Neque hoc casu tam culpa venditoris, quàm factum non solventis, & interesse emptoris debitum non recipientis attendendum esse.

V. Quia tanta iniquitas non sit: nec jure prohibitum sed expresse cōcessum, quod totus contractus ob non solutionem partis solum pretii in nihilum redigatur & rescindatur.

VI. Quia emptor & vēditor, sicut & merx & pretium correlativa sint, & sic quod de uno constitutū, id etiam censeatur de altero, & contractus claudicaret, si uni liceret quod alteri non permitteretur, quomodocunque tandem nominetur pactum, sive legis cōmissoriæ, sive redhibitionis vel aliudsimile. Omnia enim illa directò uni competentia alteri saltē non utiliter videri denegãda, neque difficilius hoc casu rem emptam, scilicet annuam pensionem, ad venditorem sed facilè transire, pretium verò non minori vel majori negotio hîc refundi, quàm si res corporalis in empta fuerit, & reluenda foret.

VII. Quia adeo impossibile & difficile venditori futurum non sit, qui pensionem, tanquam minus, solvere nō valeat, si majus & gravius onus imponatur: quia illud etiam absolutæ necessitatis non sit, etiamsi

mag-

mandetur sine clausula, quin exceptionibus ipsius, & causa cognita, ipsi per judicem postmodum non refusio pretii, sed solum pensionum præstatio & cautio injungi possit. Et quod si adeo ipsius res desperatæ sint, ut forte ne cavere possit, aut si compertum ex actis fuerit ipsum brevi fore expeditum, & bonis exutum, utique iniquissimũ esset, emptorem de tota re, seu sorte in dubium venire, & expectare cogi dum quicquid superest pessum eat, & ille deinceps nil penitus recipiat, nisi paucorum annorum pensiones quæ aliâs debitæ, nec in partem pretii cederent, sed integrum maneat necesse sit, quin ipsi sicut aliis creditoribus subveniendum, etiam in principali obligatione, ut salva sit neque sine maximo detrimento & periculo expectandum venditori aliquot annos, dnm magis inopia semel cœpta augescat, quod communiter fiat, sed vicissim malitiis debitorum obviandũ, *Conclusum Camer. Dub. 18* in quo deputati Imperii Collegii Cameralis secũdam opinionem ut juri & æquitati consentaneam approbarunt: ita tamen ut appendix de judicis decisione, quomodo & quatenus reo parendum sit vel non sit, observaretur: & dubium hoc similiter de causis ad jurisdictionem Cameræ pertinentibus intelligeretur. *Spiræ An. 95. Vide Recess. Imper. An. 1600.* ¶ Ferners biß anhero im heiligen ꝛc. ubi pragmatica sanctio est, si debitor ad refusionem sortis se obligaverit, quatenus in pensione annua præstanda moram nectat, ejusmodi contractum in Imperio usitatum atq; licitum esse, & hoc casu pretium à venditore per viam executionis & mandati ex illo pacto exigi posse.

49. § Sextò in causis mandatorum sine clausula super quatuor casibus hoc quæstionis fuit: An hujusmodi mandata adversus personas, non mediatè Imperio subjectas decernere liceat?

Multi in ea sententia fuerunt, ea in re magistratibus proximè immediatis præjudicandũ non esse: Quia illi non minus, imò eò quòd magis vicini essent, aliquantò celerius afflictis æquè auxilio succurrere possint, nec moram facturi, nec auxilium denegaturi sint, & quod alioquin ejus generis mandata sine clausula jurisdictionem Cameræ fundarent, de illis personis intelligendum esse, quas aliâs per mandata sine clausula & statim via ordinaria juris in Camera persequi non liceret, sed duntaxat coram judicibus ordinationis, qui mandandi & exequendi jurisdictionẽ nullam haberent. & quibus ad ejusmodi mandata serò & per multas ambages pervenire daretur, Sed illæ rationes hoc casu locum non haberent.

Alii verò existimarunt quòd vel mediatis ea ratione mandari possit, his argumentorum rationibus adducti.

I. Quòd eo modo judici inferiori non præjudicetur, quia is in illa causa tam in possessorio quàm in petitorio, jurisdictione sua uti, eamque exercere possit, quandocunq; & quomodocunque velit, etiam pendente alibi puncto paritionis, quia in Camera tantum nobili officio judicis procedatur, & de nudo facto exorbitante cognoscatur (non attenta causa justitiæ principali, quàm malè agendo Reus quodam modo vitiet, aut saltem illam separari interim omnino faciat) & illud solùm prohibeatur, quod omni jure prohibitum sit, & per se pœna dignũ, & nul-

& nullo etiam implorante tolli debeat & possit, ut pote reipubl: perniciosum, quapropter celerrimè procedendum.

II. Quia judex inferior sæpe ea qualitate & potentia, quæ hoc casu requiritur, præditus nō esset, & qui cogeretur appellationibus à suis decretis sententiis & mandatis locum relinquere, & ita eorum effectum & auxilium differre, non sine gravi periculo tàm privati quam publici præjudicii.

Quamobrem judex inferior simili modo ex officio teneatur malis mederi & è medio illa tollere, quemadmodum & superiori magistratui id concedendum, & is nō impediendus, sed potius ad id muneris promovēdus esset: quia ea ratione rectius justitia administraretur, & gravamina citius tollerentur: quapropter etiam id, quod judex eo casu faceret, rationem nullam præjudicii vel injuriæ haberet contra judicem inferiorem, etiam quoad ipsum punctum mandati & paritionis, præsertim cum nondum præventio intervenerit, sed res adhuc integra sit.

Alii tamen hoc casu distinguendum esse censuerunt, ita ut tantùm in maximè odiosis factis, & quæ quasi directò ad publicam tenderent perniciem & præsens gravissimumque præjudicium secum traherent, itemq; in casu denegatæ vel protractæ justitiæ, Cameræ mandata decernere liceret: in aliis verò factis, quæ non adeò atrocem haberent facinoris enormitatem, nec damnum irreparabile inferrent, judici inferiori non præjudicaretur. *Conclus. Cameræ Dub. 11.* in quo prima opinio tanquam ordinationi Cameræ juri communi, Stylo consueto & Constitutionibus

Imperii consentanea atque conveniens per Deputatos Imperii approbata est: inter quos quamvis fuerint, qui hanc ampliationem addendā esse censerent, quod in causis denegatæ justitiæ, aut si inferior judex non vellet aut non posset sine clausula mandare ubi de jure vel ex ordinationis dispositione teneretur, eo casu Camera imperialis potestatem habere debeat, id quod juris est statuendi atque mandādi: attamen conclusum est hanc ampliationem supervacaneam & necessariam non esse, quia alias juris non esset, & illi cui justitia denegatur, ordinationis legibus satis provisum esset. *Spiræ Anno 95. Vide Recess. Imperii Spiræ Anno 1600.* § Es wird nicht weniger in zweiffel &c. ubi pragmatica sanctio est, magistratibus proximè immediatis in mandatis ejusmodi decernendis præjudica dum non esse, quia magis vicini sint & læsis juris auxilium expeditius præstare queant nec facile præsumendum implorantibus auxilium ab illis protractum aut denegatum iri. *Confer. Gail. 1. obs. 13. circa finem & obs. 16. n. 11. lib. 1.* ubi ait mandatum sine clausula fundare jurisdictionem Cameræ, quando utraq: pars, immediatè imperio subjecta sit, vel saltem Reus, meminisse tamen se, ejusmodi mandatum decretū esse contra reum mediate imperio subjectum in causa Episcopi Mersburgensis contra Joannē à Dessaw *19. Aug. an 1550.* qui reus non erat immediatè sub imperio, sed hoc factum fuisse ratione bonorū, eò quod Reus bona feudalia immediate ab Imperio recognoverit & possederit. *Vide eundem obs. 1. lib. 2. num. 5.* ubi tradit Mandata sine clausula ex *Ordinat. T. part. 2.* immediatè

mediatè jurisdictionem Cameræ fundare, quando decernuntur contra Reum immediate Imperio subjectum, vel quando qualitas causæ immediate ad Cameram pertinet: in aliis vero casibus adeundum esse Rei vel rerum controversarum judicem. *Ordin. secundum l. final. C.* ubi in rem Actio &c. *c. fin. ext. d. for. comp.*

Commentarius.

5. § vers. Pignorationum:] *Hic mendum subesse suspicor. Agit enim hic Gaillius de mandatis cum clausula, sed in causis pignorationũ mandata non cum clausula, sed sine clausula decernũtur.* Confer. Gail. lib. 1. de pace publ. c. 9. n. 1. Frider. Mindanus tamen lib. 2. de proc. Cam. *se in causa pignorationis mandatum cum clausula decretum esse meminisse testatur*, sed malè ut addit capit. 10. numer. 3.

41. § Sylvæ vastentur:] *Si mandatum inhibitorium de Sylvis non vastandis impetretur, pars autem contra quam impetratur neget sylvas vastari, Commissio in Camera peti potest, ut vel testes examinentur vel in rem præsentem eatur.* Rutger. Ruland. de Commission. lib. 2. cap. 4. num. 9. ubi exemplum annotavit in causa, Der gebrüder von Wițleben/ contra ducem VVilhelmum Administratorem Saxoniæ.

42. §. Instrumenti Guarentigiati] *Guarentigia nihil aliud est quam preceptum factum per Notarium de Instrumento rogatum à partibus, ut observent in Instrumento contenta. Vocantur autem Instrumenta Guarentigiata forsan à Guardia, quod Tuscis & Longobardis custodiam atque securitatem significat, quia per talia Instrumenta pacta plenius serventur.* Vide Colerũ de processs. execut. part. 1. cap. 3. nu, 16. & sequentib.

Et observandum, actorem ex Constitutione Imperii de relaxatione, &c. agere non posse antequam carcere liberetur, quia ea ratione perjuriũ committeret, & agenti exceptio perjurii opponi posset, quæ litis finitæ est: sed postquam dimissus est, si gravatum se senserit, rectè aget. *Gail. dict. obs. 22. nu. 2. Ant. de Butr. in c. dilecti extr. de except. Ias. in l. si quis major. c. de transact. c. si vero d. jurejur.*

4. ¶ Si quis armata manu contra pacem publicam captus sub promissione jurata, de non vindicando carcere, relaxatus fuerit: relaxatione juramenti opus non est, quia juramentũ ipso jure nullum est, quia cõtra bonos mores tàm J. civil. quàm canonici: atque ideo neque ex hoc facti genere, neque ex Constitutione Imperii de pace publica jurisdictio Cameræ fundata est. *Ordin. h. tit.* circa finem *vers.* Aber sonst/ als so einer wider deß Reichs Landtfrieden vnd Ordnung würde verꝛ vrphedet ꝛc. *Gail lib. 1. obs. 22. n. 7.*

TITULUS XIV.

De causa L. Diffamari.

Ord. p. 2. T. 25.

OCtavum factorum genus, ex quo jurisdictio Cameræ fundatur, est diffamatio, qua alius alium diffamat, ex qua causa Legis Diffamari nascitur. Causa Legis diffamari est, cùm actor queritur se à reo diffamari de suo statu, vel de crimine aliquo, vel debito, vel alio modo, videlicet ratione ejus quod sua interest, veluti ratione bonorum sive possessionis, in qua diffamatus jus sibi asserat, & plus juris prætendat quàm actor habeat. *Ordin. part. 2. t. 15. Barthol. Blarer. &c. ad L. diffama-*

L. diffamari c. 2. num. 1. & cap. 5. num. 54. 9. & obs. 81. cent. 5: Gail. lib. 1. obs. 9. n. 1. & 2

2. ¶ Cæterum ut actio ex Constitutione L. Diffamari in Camera locum habeat, tria requiruntur.

3. ¶ Primo requiritur, quòd diffamatus immediatè Imperio subjectus sit. *Ordin. h. tit. vers.* Die ansuchendt parthey *&c Myns. obs 81. nu. 4. cent. 5. Gail. lib 1. obs. 18. n. 1.*

4. ¶ Quare? quia diffamatus in causa diffamationis reus est, unde meritò diffamator, tanquam actor ejus forum sequi debet. Atque sic quotidie processus in Camera decernuntur contra quemcunq; diffamatore etiam imperio mediatè subjectum. Secundum antiquam autem Ordinationem Ratisb. anno 1532. promulgatum necessæ fuit utramq; partem Cameræ subjectam esse. *d. R. Ratisb. vers.* vnd zwischen Partheyen/ *Rubr.* Cammergericht betreffendt.

5. ¶ Contra quemcunque verò diffamatorē etjam mediatè Imperio subjectum jurisdictio Cameræ ex Constitutione L. diffamari fundata est. *Ga l. d. obs. 10. n. 2. lib. 1.*

6. ¶ Secundò requiritur diffamationis qualitas: Cō[...]titu[...]io enim hæc jurisdictionem Cameræ fundat, non in quibusvis diffamationibus, sed tantum in gravioribus & atrocioribus injuriis, quæ pacem publicā turbare & scandalo esse queant, & quæ versute dolo malo, aliove modo, in alterius præjudiciu & gravamen fiunt atq; tendunt. *Ord. h. tit. vers.* Inn Friedbrüchiger schmach &c. *Myns. d. obs 81. cent. 5. Gail. d. obs. 9. n. 1. & obs. 10. n. 1 & 5. lib. 1.*

7. ¶ Tertio requiritur diffamationis documentum, & probabilis quædam notitia: debet enim judici, & assessoribus Cameræ prius constare probabiliter de diffamatione quam

quam processus decertant: idq; vel scripto, vel alio probabili documento: cum alias regulariter quoad fundandam jurisdictionē Cameræ & obtinendos processus narratis supplicationis nudis fides habeatur. *l. cum quandā puella ff. d. jurisd. Ord. Cam. hoc. tit. vers.* Durch Schrifftliche oder ander glaublische ꝛc

8. ¶ Observandum vero est, jurisdictionem Cameræ in hoc causarum genere fundatam esse, vel in utraque causa, in puncto diffamationis nimirum, & principali, vel in causa diffamationis tantum vel neque in causa diffamationis, neque in causa principali. *Ord. h. tit.*

In utraque causa fundata est, si diffamatus jurisdictioni Cameræ in prima instantia subjectꝰ est, & alium judicē non habet, quàm Cameram, vel si causa sua natura ad Cameram pertinet. *Ord. h. tit. vers.* Soll als dann ꝛc. *Blarer. in repetit. L. Diffam. c. 4. n. 29. Gail. l. 1. obs. 12. n. 1.*

9. ¶ In causa verò diffamationis tantum jurisdictio Cameræ fundata est si diffamatus immediatè quidē Imperio subjectus sit, sed primæ instantiæ privilegium habet, & propterea non in Camera, sed coram judicibus ordinationis vel aliis cōveniendus sit. Hoc enim casu jurisdictio Cameræ fundata est tantum quoad causam seu punctum diffamationis & jactationis, ut loquūtur, itemque quoad constituendum terminum agendi coram judice ordinario: vel ad imponendum perpetuum silentium. *Ord. h. tit. vers.* Wo aber der diffamirte ꝛc. *Blarer. d. c. cap. 4. num. 30. Gail. obs. 12. n. 1.*

10. ¶ In neutra autem causa, intellige, neq; diffamationis neque principali, jurisdictio Ca-

meræ fundata est, si diffamatus immediatè Imperio subjectus non sit: neque causa, sua natura ad Cameram pertinet quo casu judex Cameræ causam ad ordinariũ remittit. *vers.* Wo aber der diffamat ꝛc. *Blarer. d.c.4.n.31. ad L. diffam. Gail. d. obs. 12. num. 2.*

Commentarius.

Actor:] *id est diffamatus: hic etenim in judicio sive causa diffamationis actor est, & in causa principali reus.* Ordin. h. tit. vers. Die ansuchende partey / die in der Hauptsach antwortet. Gail. d. obs. 11. num. 2. lib. 1.

A Reo:] *id est à diffamatore, qui in causa diffamationis Reus est, sed in causa principali actor & propterea diffamati forum meritò sequitur.* Gail. lib. 1. obs. 9. num. 7. & obs. 10. num. 1.

Vel si causa naturâ:] *Veluti si quis diffametur de possessione feudi, quod ab Imperio recognoscit, vel aliâ ratione.*

TITULUS XV.

De causis denegatæ vel protractæ justitiæ.

Ordin. part. 2. T. 26.

NOnum factorum genus ex quo jurisdictio Cameræ fundatur est justitiæ Denegatio vel Protractio, ex quo causa denegatæ vel protractæ justitiæ exoritur.

2. ¶ Causæ denegatæ vel protractæ justitiæ sunt, cum actor ab inferiore & competente judice sibi justitiam denegari aut protrahi queritur. *Ordin. d. part. 2. Tit. 1.* ¶ So soll auch ꝛc. *tit. 26.*

3. ¶ Aliud autem est justitiam denegare, einem das Recht verwiegern oder versagen ꝛc. aliud justitiã protrahere, sive differre, einem das Recht verziehen / Hoc etenim fit per negligentiam

gentiam judicis, vel in cognoscendo vel exequendo: illud litigatorē judici libello adeuntem vel litis processum prosequentem apertè repellendo.

4. ¶ Et alio modo causa denegatæ justitiæ ad Cameram devolvitur: alio modo causa justitiæ protractæ.

5 ¶ Nam si justitia denegatur, causa rectà ad Cameram devolvitur, & citatio in Camera contra adversarium ad prosequendum causam principalem decernitur. Sed si justitia protrahitur, causa non rectà, sed per viam promotorialium quasi ambages ad Cameram devolvitur. *Ordin. part. 2. T. 25.* ¶ Und nach dem. *Mynſ. obſ. [illegible] cent. 5. Gail. lib. 1. obſ. 28. n. 5.*

6. ¶ Ut causæ denegatæ vel protractæ justitiæ ad Cameram Imperialem devolvantur, duo requiruntur.

7. ¶ Primum requisitum est quòd justitiam denegans vel protrahens immediatè Cameræ subjectus sit, ita ut actor inter judicem justitiam denegantem vel protrahētem & cameræ imperialis judicem alium nō habeat. *d. T. 1.* ¶ Es soll auch. *& T. d. 26. in princip. Mynſ. obſ. 82. nu. 3. cent. 5. Gail. lib. 1 obſ. 1. n. 26. & obſ. 28. n. 3.*

8. ¶ Alterum requisitum est, quod expressè & manifestò justitia denegata vel protracta sit. *Ordin. d. tit. in princip. vers.* Das Recht fürderlich versagt *&c.*

9. ¶ Et hoc requisitum notorium sit, vel documento sive instrumento requisitionis publico probent oportet. *Mynſ. obſ. [illegible] cent. 2. Gail. obſ. 28. n. 3. lib. 1.*

10. ¶ Et quamvis ordinatio *d. T. circa finem vers.* Da gleich kein Beweiß fürbracht *&c.* statuat, documento requisitionis opus non esse, si promo-

li

torïales ad Electores, Principes, & Status Imperii emanaverint quia litigatores miserabiles, quibus justitia denegata vel protracta est, ejusmodi documenta sive instrumenta requisitionis habere non possint, eo quod Notarii vim ac quã Principum in promotorialium insinuatione metuentes operam ipsi denegent: attamē si postea promotoriales judicialiter in constituto termino reproducantur, documentū requisitionis vel executionis promotorialium simul proferendum.

Nisi enim proferatur, processus denegantur. *Recess Imperii Anno 66. Augst.* ¶ Nach dem benen parthenen. *Myns. obs. 59. cent. 5.*

11. ¶ Sed quid si quis jurato affirmare velit, quod non speret se apud judicem inferiorem justitiam consecuturum, an is audiendus & ad processum admittendus fuerit, *Myns. obs. 58. cent. 3.* affirmat & ita aliquando in Camera conclusum esse testatur, nisi tamen is qui jurare velit antea perjurium commiserit: *sed Gail. negat d. obs 21. n. 3.*

12. ¶ Duobus illis requisitis quidam tertium addunt, hoc videlicet quod judicium coram inferiore judice nōdum sit cœptum: quia si coeptum fuerit judicium, & postea in processu justitia denegetur: vel protrahatur, causa non per viam simplicis querelae, vel ex capite denegatae aut protractae justitiae, sed per viam appellationis ad Cameram deferenda sit. *Mynsing. obs. 82. cent. 5. Gail. lib. 1. obs. 28. n. 2.*

Sed quaestio haec, an promotoriales cum effectu devolutivo causae principalis decernendae, in Camera in utramque partem disputata est.

Negativam opinionem.

ne, nempe quod Cameræ non liceat processum causæ coram judice alio cœptæ, & multo minus definitive conclusæ cognitione suscipere eam quod decidere, & in locum prioris judicis succedere, rationes quædam suadere videbantur.

I. Quia inferiora judicia diversas consuetudines, diversum Stylum, & diversum processum observarent, quæ difficulter in superiori judicio continuari possent, & super quibus non statim & præcise sententia enunciari posset, & secundum superioris judicii Stylo, si vitia justificanda & corrigenda sint, sæpius futurum, ut labor & opera supervacanea impendatur, & de novo quasi processus causæ instituendus sit.

II. Quia judici inferiori concedendum non sit onus, laborem, & odium a se in alium transferre: quia is præcise & quasi ex contractu teneretur etiam judicium corā se cœptam contexere, quemadmodū etiam partes litigantes ex illo quasi contractu tenerentur, litem coràm inferiore cœptam continuare quibus ob culpam tertii judicis scilicet, instantiam unius solum beneficium primæ instantię auferendum non esse.

III. Quia non raro impedimenta inciderent, atque graves causæ essent, quamobrem inferior judex hujus negotium protrahere cogeretur.

IV. Quia tempus pro motorialium conductū nimis angustum sit, ita ut intra illius spacium ad judicem superiorem adire vix daretur: & ea ratione & occasione facilè omnes & quævis causæ pro unius partis arbitrio ad Cameram pertrahi possent. His rationibus quidam adducti judicarunt promotoriales quidem literas decernendas

esse, ita tamen ut illæ devolutionem non operarentur, sed alio modo litigatoribus, vel per viam appellationis, vel per mandata succurrendum esset.

Sed communior opinio fuit promotoriales devolutionē causæ principalis operari, sive lis coràm judice inferiore cœpta sit, sive pendeat, sive non pendeat, sive litis contestatio intervenerit, sive non intervenerit, sive definitivè conclusum fuerit, sive non ita ut nisi intra temporis spacium literis promotorialibus definitum, litigatoribus justitia administretur, causa principalis statim in eo casu, in quo hæret & reperitur, ad Cameram devoluta, ibidem expedienda sit.

I. Quia non solum lex ordinationis, verum etiam literæ promotoriales non solum de jure accipiendo, verum etiam de jure & justitia administranda imperent, quæ verba in latiore significatione accipienda, & distinguendum sit, ubi lex non distinguat.

II. Quia devolutio causæ fiat in odium justitiam denegantis vel justitiæ administrationem protrahentis, id quod non minus lite jam cœpta, quàm initio fieri possit.

III. Quia parcitum litigantium non [illegible] quod recte ad superiorem & omni exceptione majorem [illegible], & aliàs metuendum ipsis sit, ne causa per appellationem, & ita per novam & separatam processus viam, eo devolvenda & ibidem prosequenda sit.

IV. Quia litigatoribus potius obsit & litis processui impedimento sit, & litis expeditionem promoveat, si ratione denegatæ vel protractæ justitiæ appellandum vel mandata impetranda sint.

V. Quia

V. Quia in simili casu, in processibus scilicet causarum coram Judicibus ordinationis expresse statuatur, de causis propter supervenientem in processu protractionem justitiae devolvendi. *Vide ordin. p. 2. T. 8. vers.* Wa [illegible] *&* [illegible] *Camerae. Dub. 9.* in quo deputati [illegible] 95 [illegible] quidem [illegible] declarationem [illegible] esse censuerunt, [illegible] supplicantio [illegible] pendentibus narrare & docere debere. [illegible] Alii hac appendice non opus esse censuerunt, quia ordinationis *part. 2. T. 26.* ex justis causis sancitum esset, quod proximo inferiori judici promotorialibus semel insinuatis, actor non teneatur amplius de justitia denegata aut protracta docere. Cum igitur Domini Camerales in opinione sua secunda in ordinationis dispositione acquiescerent, illā sine omni appendice approbandam esse judicarunt. Et actor si in narratia supplicationis pro cessione contra veritatem [illegible] narrasset, id per [illegible] statim [illegible] pri[illegible] tempore re[illegible] posse, [illegible] in expensas [illegible] condemnato. *Recess. Imp. Anno* [illegible]. § Da auch promotoriales cum effectu, ubi pragmatica sanctio est, Termino in promotorialibus insinuatis constituto sine administratione justitiae lapso: causam quocunque statu sit ad Cameram ipso jure devolvi, ita tamen ut litigatores sine calumnia & secundum Ordinatio-

nis præscriptum procedant.

Commentarius.

Aliud autem] *hæc differentia tamen tam exactè in foro non semper observatur.*

Aliud litigatorem:] *Hæc verba Gailius non habet, sed non incommodè addi posse videntur.*

Titulus XVI.

De jurisdictione Cameræ in causis violati privilegii Cæsarei.

DEcimum factorum genus ex quo iurisdictio Cameræ fundatur, est violatio privilegii Cæsaris. unde causa violati privilegii Cæsarei nascitur.

Causa violati privilegii Cæsarei est cum actor queritur se contra privilegium Cæsaris violatū esse & eum in pœnam privilegio constitutam condemnari petit, *Gail. lib. 1. obs. 1. n. 7.*

2. ¶ Fundandæ autem jurisdictionis in hoc causarum genere ratio est, quia Imperator, qui privilegium actori concessit, meritò de violatione ejus cognoscit, & judicat, & Camera Imperialis Imperatoriam Majestatem in administranda justitia seu ut Gail: loquitur, quo ad cōtentiosam jurisdictionem repræsentat. *Gail. d. obs. 1. n. 7.*

3. ¶ Sed notandum id quod *Gail. obs. 1. ad n. 13.* monet, Principem nimirum de suo privilegio cognoscere, quando de substantia privilegii disputatur, vel quoties privilegium jus principis tāgit: Si verò jus alterius concernat, tunc etiam judicis ordinarii cognitionē locum habere. *Secundum Bald. in prælud. feudor. nu. 18. & in c. 1. de Lege Conrad.*

4. ¶ Sed ut ad pœnā privilegii agi possit, legitima

gitima insinuatio requiritur cum ipsi Cameræ tum parti facta; cujus insinuationis mentio fieri debet, cum processus petuntur. Quod si insinuatio Cameræ facta nō sit, ipsum originale cum supplicatione exhibendum est & narrandum privilegium ad noticiam partis pervenisse. Et huc pertines quod privilegia nō insinuata judici neque parti nihil prosint. *text. in l. si quis per divinam C. de aquæd. lib. 11. Gail. d. obser. n. 11.*

Explicatis factorum generibus in quibus jurisdictio Cameræ fundata est. Sequitur nunc quomodo ratione rerum fundetur:

TITULUS XVII.

De jurisdictione Cameræ in feudis & bonis Imperii litigiosis an fundata sit si de bonis sub diversa jurisdictione situs litigetur?

Rerum ratione jurisdictio Cameralis fundatur, quatenus eam fundan.

aut { *Pœna de quibus lis est.* / *Actus quidam judiciales.* }

2. ¶ Ratione bonorum fundatur in bonis & feudis immediate ab Imperio concessis, quibus aliquis dignitatem vel nobilitatem in Imperio adeptus est, etiamsi is cum quo de ejusmodi bonis & feudis jure judicioque experiundum est, quoad personam suam immediate Imperio subjectus non sit. *Gail. lib. 1. obs. 1 . n. 12. & obs. 30. nu. 20. & in tractat. de Arrest. c. 6. n. 9.*

3. ¶ Intellige tamen jurisdictionem Cameræ Imperialis in controversiis de feudis Imperii fundatam esse, nisi feudum de quo lis est, sit Princi-

patus, vel Ducatus, vel Comitatus &c. Imperii, & alterutri litigatori jure atque judicio auferendū sit, So einem theil endtlich vnnd gentzlich abgesprochen werden sollen/ ut ordinationis verba habent. *part. 2. T 7.* In hujusmodi enim feudis Imperator sibi soli jurisdictionem reservavit. *Ord n. d. T. 7. Gal. l. 1. obs. 1. n. 31.* Causæ enim magnæ majores judices requirunt.

4. ¶ Sic clerici ob dominium, vel territoriū, & rem quamcunq; quàm ab Imperatore & Imperio tanquam feudum recognoscunt, actionibus possessoriis aut realibus conventi rectè in Camera forū sortiuntur. *Gail. lib. 1. obs. 47. n. 4. & 5. & de pig. 1. obs. 7. n. 3.*

5. ¶ Sic ratione rei jurisdictio Cameræ fundata esse videtur, in rebus & bonis controversis sub diversis territoriis ita dissitis, ut dubitari queat, quænam potissimum ex eorū majore parte jurisdictio fundetur & in arbitrio actoris positum fuerit actionem intentare, vel in loco domicilii Rei in jus vocandi, vel ubi res sitæ sunt, & actori metuendum, ne causæ processus in puncto dilatoriarum protrahatur, quo casu statim Imperii tribunal adeundū & pro processibus supplicandū esse Domini Camerales censuerunt.

Nam si judices ordinarii adeundi forent, litis processum non solum in puncto dilatoriarum, verùm etiam per appellationem, & in puncto executionis per juris subsidiales produci existimarunt. *Conclus. Cam. Dub. 8.* in quo Status Imperii Deputati sententiam Cameralium cōfirmarunt. *Spiræ Anno 95.* Sed postea Ordines Deputati. *Anno 1600.* ibidem dubium hoc amplius deliberandum esse censuerunt. *Vide Recess. Imper. ead. Anno publicatum.*

cetum. ¶ Es haben uns auch unsere Key. etc. 2c. *fol.* 45.

Commentarius.

Gentzlich vnnd endtlich :) *Id est totum feudum & per definitivam ut quidam latine reddunt*, vide Ludovic. Schraderū in tract. Feud. part. 10. Sect. 2. n. 68: & ordin. *Cameræ à Iustino Gobler latine redditam*. Confer. Rosenthalū de Feudis cap. 12. Conclus. 3.

TITULUS. XVIII.

De jurisdictione Cameræ in Commissionibus ad perpetuã rei memoriam, Declaratione pœnæ compulsorialium, Executionibus, in Dationibus atque confirmationibus tutorum & curatorum.

ACtus judiciales, in quibus Jurisdictio Cameræ fundata est, sunt.

2. ¶ Primò Commissiones ad perpetuam rei memoriam, intellige si is adversus quem ejusmodi commissio impetranda est, immediate Imperio subjectus sit. *Gail. lib. 1. obs. n. 16. & obs. 9. nu. 2.* Et sufficit Reum immediate Imperio subjectũ esse, etsi Actor non sit, sed civis vel rusticus alterius Status jurisdictioni subditus. *Gail. lib. 2. obs. 1. num. 16.*

3. ¶ Secundò executiones sententiarum. I. laudi, contra Principes vel alias personas immediate Imperio subjectas. *Gail. lib. 1 obs. 1. n. 50.*

II. Sententiæ, quam judices Ordinationis qua si Commissarii Cæsaris pronunciarunt. *Ordin. part. 2. T. 8.* Vnnd so das Vrtheil 2c.

III. Sententiæ per appellationẽ ad Cameram delatæ, appellatione deserta, sed judice inferiore neque secundum jus Camerale potestatẽ exequendi habente. *ordin.*

part. 2. Tit. 30. ¶ Vnd so e. o in einem ꝛc *circa finem vers.* Wo nicht.

4 ¶ Tertiò declaratio pœnæ compulsorialium. *Ordin. part. 1. Tit. 31.* ¶ Vnd damit auch ꝛc.

5. ¶ Quartò dationes & confirmationes tutorum atq; curatorum intellige si tã tutores quã curatores immediate Imperio Cameræ subjecti fuerint. *Gail. lib. 1. obs. 1. num. 42.*

5 ¶ Sed quid si inter Dominos immediate Imperio subjectos jurisdictio litigiosa sit, & uterq; sibi jus tutores atque curatores ordinandi competere pretendat?

Etsi fuerint, qui neutram partem pendente quasi lite & nondum decisa in possessione sua, quo minus ea interim uteretur, turbandam esse censerent: attamen communior opinio fuit, illo casu Cameram tutores & curatores ordinandi confirmandique jus habere.

I. Quia causa favorabilis esset, utpote quæ miserabiles personas concerneret, quæ indefensæ nõ relinquendæ, neq; in discrimen majus adducendæ.

II. Quia neutri parti principali in possessionis causa præjudicaretur. *Conclus. Cam Dub. 7.*

Hoc collegii Cameralis Consultum & decisionem, ut juri atque æquitati consentaneam, Deputati Status imperii approbarunt: *Spiræ Anno 75.*

Et hoc casu Cameræ potestatem tutores atq; curatores constituendi, habita ratione personarum, concedendam esse statuerunt. *Vide Recess. Deputat. Imperii Spiræ Anno 1600.* ¶ Wann zwischen zweyen vnmittelbaren ꝛc. ubi sanctio pragmatica est: ut si inter magistratus immediatos de jurisdictione & jure tutoris dandi lis sit, potestas

ftas tutorem dandi personarum ratione habita penes Cameram sit.

Vidimus huc usque quomodo causa per viam simplicis querelæ ad Cameram Imperialem devolvantur: Investigandum porro, quomodo per viam provocationis.

TITULUS XIX.

Per viam provocationis quomodo causa ad Cameram deferantur.

PRovocatio ad Cameram est, quando causa propter gravamen, sive læsionem, per decretu sive factum magistratus, aut sententiam judicis inferioris illatam, eo defertur, ut decretũ vel sententia impugnetur.

In causis superioribus, simplex quærela, hic multiplex ad Cameram defertur.

2. ¶ Tot enim quærelæ hic esse censentur, quot gravamina, aut nullitatis capita proponuntur: & appellans non solum de lite inter partes exorta, verum etiam de judicis aut Magistratus inferioris eum iniquitate tum nullitate querelã instituit quanquam sint, qui illas simplices sive simplicis querelæ, has vero ad illas quasi relatas considerari & dici existiment.

Commentarius.

Per viam provocationi] *Provocationem genus, appellationem vero, petitionem restitutionis in integrum, querelam nullitatis &c. species provocationis esse testatur celebris practicus* Rob: Maranta in suo speculo part. 6. de Appellationib. in princip. numer. 1. *Appellatio*, inquit, *est provocatio ad majorem judicem ratione gravaminis illati vel inferendi.*

In

In hac si sitiqua, ut Maranta ait, terminus lic, provocatio in loco generis, quia plus continet provocatio, quam appellatio.

Nam provocatio, ait, est omnis actus, per quem judicis officium seu auxilium imploratur, ut dicit Bartol: in L. si minoris col. 2. v. Tertio modo legitur. d. ff. admin. Tutor. vers. 3. *Et idem testantur omnes practici atque Theorici, qui appellationem ita definiunt, ut provocationem esse dicant*: vide Hartmannum Hartmanni pract. forens. lib. 2. de Appellation. T. 15. obs. 29. *provocatio, inquit, sive reclamatio non est proprie appellatio sed omnis modus, per quem quis invocat auxilium superioris judicis provocatio dici potest: quanquam sint, qui appellationem extrajudicialem tantum pro provocationem esse dicant.* Confer. celebrem JC. Rebuffum in L. Liberti ff. de verb. signific.

Magistratus:] *Ut sit in provocationibus quas extrajudiciales vocant.*

Judicis inferioris:] *Notandum, provocationem nō esse nisi à judice vel magistratu id est persona publica: a privata enim regulariter & de jure appellari nequit*, per L. scire oportet in princip. ff. de Excus. Tutor. & Barba. in additionib. ad Bartol. in L. Arbitrio ff. Qui satisdare cogantur, & Jason ibid. Colum. 2. *Unde non valet pactum nec consuetudo, quod ad parem vel minorem appelletur, quia est contra substantiam appellationis.* Gloss. singular. in c. 2. in verb. officiali, de Consuetud. in 6. quae probatur a D. D. in Rubric. De Appellation. in Decretal.

Quo gravamina] *Judex gravare dicitur. l. Quando privat aliquem juris beneficio* per text. in L. praetor. ait §. permittitur, ff. de Minor. *Indultum enim à jure beneficium nemini auferendum est, quomodocunque*

cunque competat, etiamsi per consuetudinem, vel ordinationem. D. D. ad l. indultum de Reg. juris in 6.

II. *Index gravare dicitur, si prapostere procedat.* L. Liber. C. de pet. hered. & l. Dicimus, de Excus. Tutor. Bald. in l. 1. C. de appellation. in 3 notab.

III. *Gravat si denegat dilationem sine causa, & à jure vel consuetudine permissam.* c. 1. & per totum de Dilationi. Innocent. in c. significaverunt de test.

IV. *Gravat si sententiam vel decretum praecipiat impossibile: impossibilium enim nulla est obligatio ff. de Reg. jur. vel id quod parum differt aut perdifficile est.* teste [illegible] in c. Accepimus. [illegible] Panormitan. & alii. de fide Instrum. c. ex part. T. eod.

V. *Gravat si per sententiam sive decretum injungat aliquid contra jus vel rationem.* c. 1. De sent. & re judicata. Rebuff. l. Appellat. [illegible] Glos. 2.

VI. *Index gravat, qui incompetens sententiam [illegible] aut aliquid decernit contra aliquem.* Bald. in l. constit. cod. Col. ult. & D. D. L. 1. Si à non competente judice.

VII. *Gravat, si per sordes sententiam ferat.* L. Si filiusfamilias, ff. de judiciis. *& multis aliis modis judex gravamen partibus infert, quos practica & usus ferendo cebit.*

Et gravamen judex litigantibus inferre censetur per interlocutoriam in definitiva irreparabile:

Primo si per sententiam aut decretum incarceratio aut tortura mandatur, gravamen est irreparabile in definitiva, & praeterea provocatio locum habere debet. L. 2. ff. de appellat. recipiend. Gloss. in verb. ipso jure Clem. 1. de Haeretic. & D. D. in c. super. T. de Appellat. Speculator. & post cum Joan. Andr. in Addition. ad eundem in Rubr. de appellationib. §. In quibus versic. Sed nunquid potest ab interlocut. in 2. part. *Sed ne-*

minus

mineris in Germania & alibi in causis Criminalibus appellationem nō admitti Vide Gail.obs.1.lib.1.n.28.

Secundo per interlocutoriam gravamen irreparabile in definitiva infertur, quando est talis interlocutoria, quæ ad factum compellit, videlicet ut quis procedere teneatur, vel aliud facere, quia factum infectum fieri nequit. L. in bello §. Facta ff. De captivis, ideo gravamen illud irreparabile censetur. D.D. in L. Quod jussit ff. de re judicata &c.

Tertio, quando interlocutoria tangit factum principale, vel substantiam negotii. L. intra utile ff. de Minorib. vel ut, si pronūcietur quis minor vel major, prodigus, vel alio modo inhabilis, quia ex hoc totus annullatur actus. D.D. ad l. Is qui ff. de verbor. obligat.

Quarto, si judex per sententiam actorum copiam deneget. L. 1. C. ut lite pendente.

Quintò si judex justæ excusationi tutoris locum nō relinquat. L. 1. §. Si quis tutor. ff. Quando appellari:

Sextò, si instrumentū procuratoris non admittat. L. 1 C. de procur. ubi D.D.

Septimo sententia super legitimatione personæ dicitur continere gravamen irreparabile: teste Bald. in Marga. verb. sententia quæst. 8.

Ideo si judex pronunciat fideijussores idoneos, gravamen dicitur irreparabile, & appellari potest. L. arbitrio & sequent. ff.

Qui satisdare cogan. Vel sol vendū esse pecuniam minoris sine curatoribus. L. ait prætor. §. permittitur ff. de minorib. Guido Papæ. in decis. Delphin. Quæst. 52.

Octavò, quando interlocutoria meretur executionē, exempli gratia, si partes cogantur facere Compromissū, Barbat. Consil. 85. illud in medium colum. penult. 3. volum. *Vel quando generatur præjudicium circa*

executionem. l. arbitrio. ff. Qui satisdare cog. & alibi in L. Ante sententiam. C. Quorum appellat. non recip.

Nono si iudex pronunciet testes admittendos vel non, dicens gravamen irreparabile, vel alias probationes recipiendas esse vel non esse. Corcetus Consil. 36. [illegible] ca primum in princ. volum. 1.

Decimo licet a sententia in momentanea possessione de iure appellari non possit, quia momentaneae [illegible] possessionis [illegible]. L. [illegible] C. si de momentanea possessione fuerit appellatum. Mynsing. obs. 27. cent. 5. Gail. obs. 7. lib. 1. & obs. 147.

Si tamen per illam sententiam praeiudicium generetur, vel alio modo gravamen irreparabile inferatur, quod per appellationem tunc appellari potest ab ista sententia, si nimirum gravamen esset irreparabile per L. 1. ff. de appel. recipiend. & haec [illegible] col. 2.

Undecimo, quando alia non expectaretur sententia, veluti si quis pronunciet se iudicem competentem vel incompetentem c. significasti & ibi de officio deleg. [illegible] L. [illegible] ff. de minoribus. glos. in Authent. habita in fin. C. Ne filius pro patre. Panormit. in c. super eo. [illegible] De appellationib. Salic. in l. penult. C. Quorum appellat. non recip. Confer Ferrarium de forma appellationis ab interlocutor. glos. ibidem ad verb. [Apud eum incompetentem]

Et idem si post sententiam definitivam interlocutoria pronuncietur, poterit ab ea appellari, tum quod gravamen in definitiva non reparetur, quia iam est lata, tum etiam quod uno tempore prohibitum, alio videtur concessum. L. si ita quis ff. de vulgari.

Duodecimo gravamen irreparabile etiam esse intelligitur, si nec perfecte & plane reparari nequeat in definitiva.

finitiva, quin præjudicium faciat. L. 1. §. Quæsitum ff. de appellation. *ubi permittitur appellatio à Relatione mendaci &c.*

Decimò tertiò. si gravamen quidem sit reparabile; sed magna cum difficultate. Bartol. in L. 1. §. Quæsitum ff. de appellat. & in L. C. de appellat. recipiend. Felin in c. Accepimur colum. 2. de fide instrum.

Decimoquartò. per interlocutoriam gravamen irreparabile infertur, quando parti impedimento est ne ulterius litigando procedere valeat ut si parti via probandi præcludatur. Imbertus de Bovenco. pag 191. Vide summum illum J C. Rebuff. in tractat de sentent. execut. Artic. Io. gloss. 1. *Et quando gravamen possit reparari vel non,* vide Bartol. ad L. 2. ff. de appellat. recip. & Bald. ad L. 2 C. de Episcopal. Audient.

Aut nullitatis] *Nullitas ut vulgò definiunt, est defectus vel vitium rei ex jure non observato proveniens.* Sebast. Vantius in tract. de Nullitat. cap 1.

Et ita sententiam nullam etiam iniquam appellari, & nullitatem sub iniquitate comprehendi unde vulgare illud practicorum axioma, Nulla major est iniquitas, & injustitia quam nullitas. Vide Joan. Ferrar. Montan. lib. 3 c p 3 §. *Nisi forte in consil &c.*

TITULUS XX.

In provocatione quæ consideranda ex jurisdictionis Cameralis in provocationibus fundandæ ratione plenè.

IN provocationibus { tum jurisdictionis fundandæ ratio. / tùm species explicandæ.

2. ¶ Ad jurisdictionem Cameræ Imperialis in provocationibus fundandam duo potissimum requi-

requirantur: quæ duo fundandæ jurisdictionis Cameralis requisita vulgò specialiter in causis appellationum tantum traduntur. [illegible] provocationum communia & propterea generaliter tradenda sunt, secundum methodi legem omnibus artibus atque facultatibus ordine legitimo tradendis commune.

3. § Tertium requisitum est, quod Cam. in formalibus appellationis numerat *lib. 1. obs. [illegible]* ut provocatio fiat gradatim, ita ut si inter judicem à quo provocatum, & Cameræ judicium medius & judice Cameræ proximior sit, is non prætereatur. *Ordin. part. 2. T. 29.* [illegible] appellationibus ad Cameram interdicitur [illegible] & singula Imperii membra judicii [illegible] præterquam in causis [illegible] Cameram [illegible]

Ord. p. 2. t. 2.

4. § Sic in causis nullitatum gradatim provocandum est. *Ordin. part. 2. Tit. 28.* § *Item* [illegible] *Mynsing. obs. [illegible] cent. 4.*

5. § Sic in Reductione ad arbitrium boni viri jurisdictio Cameræ fundata est, quatenus is contra quem Reductio petitur, immediatè Imperio subjectus est. id est quatenus in provocando gradus observari necessi[illegible] *Gail. lib. 1. obs. [illegible] n. 40. & obs. 149.*

6. § Intellige autem gradatim provocandum esse.

I. *Nisi provocatio ab intermedio* [illegible] denegata [illegible] *Ordin. p. 2. T. 29.* [illegible] Quo tamen casu [illegible] non per viam appellationis, sed per viam simplicis querelæ, & ex capite [illegible] ad Cameram devolvitur. *Mynsing. [illegible]*

7. ¶ II. Nisi judex intermedius sive proximior eiusdem conjunctione consanguineus & affinis fuerit. *Ordin. d. p. 2. t. 29. in prin.* Und der freundt verwandt.

8. ¶ III. Nisi inter medius judex esse non possit, quia forsan sufficientis vitio laboraret, aut amicus ob causam inhabilis videtur. *Ordin. ibid.* Und nicht Richter sein könnte etc. *Mynsing. obs. 67. cent. 1.* ubi dicit, alias exceptiones ponit & aliquot praejudicia. *Gail. l. 1. obs. 119. n. [illegible]*

9. ¶ IV. Nisi medius judex esse nollet, & causam sponte ad superiorem remitteret. *Ordin. ibidem* oder wolte. *Mynsing. d. obser. 67. cent. 1. & Gail. d. obs. 119 lib. 1.* quae omnia Ordinatio ita habet. Es soll kein Appellation an dem Kays. Cammergericht angenommen werden / die nicht *gradatim* nach ihrem [illegible] und die einen nähern Richter hätten / [illegible] davon [illegible] nächst underrichter dem Appellanten kündlich das Recht versagt / oder die sach ex verwandt / oder sonst auß mangel [illegible] nit Richter sein könndt oder wolt.

10. ¶ V. Nisi alio consuetudine appellandum sit medio judice omisso sive praeterito. *Mynsing. & Gail. ibid.*

11. ¶ VI. Nisi provocatus tacite jurisdictionem Camerae prorogat, & provocationem gradatim factam non esse non excipiat. *Mynsing. ibidem.*

12. ¶ Alterum in provocationibus jurisdictionis Cameralis fundandae requisitum, est in certa pecuniae summa (vulgo appellationis materiam sive materiale vocant. *Gail. lib. 1. obser. 119.*) seu aestimatione rei de qua litigatur, quae olim fuit florenorum quinquaginta. *Ordin. part. 2. T. 28.* ¶ Und sonderlich [illegible]. *Mynsing. obs. 15. cent. 6. & Gail. lib. 1. obser. 122.* Sed

florenl

[illegible] singuli hic [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] quindecim seu [illegible] [illegible]. *Myns. obs.* [illegible]

Excipiuntur [illegible] causæ [illegible] qui [illegible] ad [illegible] [illegible] quarum [illegible] summa, sed [illegible] quinquaginta florenos in libello [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] auff [illegible] [illegible] werden. *Ordin. part.* [illegible] 28. ¶ Vnnd [illegible] gen de quibus. *Myns. obs.* 98 *cent.* 2. *Denaii appel. n.* 15. *summa. Gail. obs.* 1. 3 *n.* 6. 14. ¶ II. Excipiuntur causæ in quibus de jurisdictione, juribus & [illegible] [illegible] [illegible]. Die [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. *Ordin. [illegible]. Denaii ibid.*

III. Causæ in quibus [illegible] de pensionibus & [illegible] [illegible] & de [illegible] [illegible] [illegible] num procul, ubi liber affecti [illegible]. [illegible] [illegible] Zinse / vnnd [illegible] auch andere [illegible] [illegible] so nit gewisse [illegible] [illegible]. *Ord. ibid. Gail.* [illegible] 123. *Den. ibid.* [illegible]

16. ¶ Postea in Comitiis Imperii. *Spiræ Anno* 70. constitutum est, ut summa ad Cameram appellabilis esset centum & quinquaginta florenorum, [illegible] pensionibus, annuis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] libello [illegible]. Sin vero [illegible] jurisdictioni adhæreant ipsæve proprietas vel quasi ex causa commissi petita tanti esset, quanta supra dicta summa: his casibus Ordinario causa maneret. *Recess. Imperii Spiræ Anno* 70. Als wir [illegible] ¶ Was aber [illegible] [illegible]. *Mynsing. obs.* [illegible] *cent.* [illegible] *Gail. lib.* 1. *obser.* 1. 42. *Denaii appellab. summa* ¶ 2.

17. ¶ Tandem per Deputatos Imperii, *Spiræ Anno* [illegible] [illegible] [illegible]

stitutio promulgata est, qua sancitur ut summa sive æstimatio ad Cameram appellabilis in posterum florenorum tercentenorum sit: sed Constitutio Imperii prior *Anno 70.* facta de summa appellabili sex florenorum in redditibus annuis. de qua est in d. *Recess. An. 70* ¶ Was aber unablösliche rc. rata maneat ita tamen ut secundam summam scilicet centenorum florenorum posteriore Constitutione auctam proportionis ratione habita augeatur. *Recess. Deputat. Imper. Spira Anno 1600.* ¶ Wiewolhun rc. fol 7 pag 2.

18. ¶ Summa provocationis sive litis æstimatio si huic imperii Constitutioni non respondeat, subditis gravamina sua per viam supplicationis ad ordinarium Magistratum intra tempus legitimum deferre liceto *d. Recess. imper. Anno 1600.* Es soll aber den Unterthanen rc.

Et magistratus judex inferior illa admissione & per modum Revisionis ex iisdem actis (nisi partes aliquid novi deducere haberent in quo binis scriptis audiendi essent), litem decidendi pro causarum qualitate, & alterutra vel utraque parte postulante, si graves subsint causæ adversitatem aliquam vel ad unum atque alterum jurisperitum ad revidendum remittendi potestatem habeto. *Recess. eod.* ¶ *eod.*

19. ¶ Porro eadem æstimationis summa observanda, si de nullitate seorsim principaliter agetur, aut si restitutio in integrũ adversus rem judicatam postulabitur, *d. Recess Imperii Spiræ Anno*, ¶ Ebener massen. De nais appellationis summa. ¶ 3. Ex hinc liquet in provocationibus ad Cameram hoc alterum jurisdictionis fundandæ requisitum non minus, quàm

quam primum illud generaliter tradendum est.

20. ¶ Si inter partes litigantes conveniatur an summa appellabilis sit, nec ne, & de qualitate sortis judici inferiori vel Cameræ non constet, judex inferior appellationi nō deferre, nec Camera eam recipere tenetur, nisi appellans juramento affirmet, se [illegible] tanto pecuniâ cariturum, quam destiturum de lite. *Ordin. part. 2. T. 28.* § Und sonderlich sonsten etc. vers. So dann der Richter.

Juramentum hoc etiam in hæredem provocantis transit. *Mynſ. obſ. 47. cent.*

21. ¶ Præterea in hoc altero jurisdictionis Cameralis per provocationis viam fundandæ requisito notandum.

I. Ad cognoscendum summā, ut ita dicam provocabilem attendendum esse, quantum in libello petitum sit, nō quantum debeatur, nec quantum adjudicatum fuerit. *Gail. d. obſ. 119. n. 3. & ſeq.*

22. ¶ II. Plures atque diversas summas & census sive pensiones cessas, cum sorte pro jurisdictione fundanda cumulari posse. *Mynſ. obſ. 83. cent. 5. Gail. d. obſ. 123. num.*

23. ¶ III. Etiam post litem contestatam exceptionem deficientis summæ opponi posse. Quare? quia nullitas jurisdictionis perpetuo opponi potest, etiā post tres sententias conformes & reddit sententiam ipso jure nullam *l. 1. §. hoc autem ff. quod quisque jur. l. 1. C. de pedan. judic.* [illegible] *judic. Mynſ. obſ. 89. cent. 5. Gail. obſ. 124. n. 2. lib. 1.*

24. ¶ Denique quemadmodum summa illa provocationis Constitutionibus imperii definita quoad jurisdictionem Cameræ fundandam attendenda est, ita etiam

summa privilegii, quod de non appellando magistratus sive judex inferior & Cameræ immediatè subjectus impetravit, attendenda fuerit: provocatio siquidem in Camera non auditur, nisi summa litis privilegio sit conformis. *Gail. lib. 1. obs. 123.*

25. ¶ Et privilegia illa majoris summæ ordinibus quibusdam imperii concessa inviolata manent. *Ord. d. T. 28.* ¶ Vnd sonderlich. *Recess. Deput. Imper. Spiræ An. 1600.* ¶ Es soll aber den Vnderthanen vnnd diese vorgemelte Erhöhung. *Denn usfumma appell.* ¶ [illegible]

26. ¶ Quamobrē contra ejusmodi privilegia Ordinum appellationes ad Camerā ne recipiuntor & processus adversus ea penitus nulli decernuntor: decreti subreptionū precibus quandoque primū abolentor: *Memor. visit. An. 95. Recess. Deput. imp. An. 1600. Spiræ* ¶ Wir wollen auch hiemit. *Denen Appellationen privilegia.* ¶ 2. & 4.

28. ¶ Et de indice Ordinum imperii privilegium de nō appellando habentium conficiendo, & in curia Camerali affigendo decretum Visitatorum extat. *Memor. visitat.* ¶ Inn versehung den beschreibt. *Concept. fol. 22. Recess. Imp. Anno 70. Spiræ.* ¶ Wir setzen &c.

Commentarius.

Inviolata manent.] *Quamobrem Constitutione imperii sancitum est, ut omnes imperii principes & Status privilegium de non appellando habentes Cameræ imperiali insinuarent.* Recess. Imp. Spiræ Anno 80. ¶ Wir setzen &c.]

Sed ne quid rerum Cameralium hic desideretur, facere non possum, quin hic indicem principum atque ordinum imperii privilegium de non appellando nisi quoad certam summam appellabilem haben-

[illegible] [illegible] [illegible] Iason. de praesc.

I.

PRINCIPES ELE-

[illegible] appellationibus.

[illegible]

A Curia Domini Electoris & Archiepiscopi Moguntini appellare nō licet, si causa non ascendat ad mille florenos. Appellans quoque priusquam appellatione prosequi incipiat, appellationis juramentum & cautionem praestare tenetur. Collegium privilegiorum anno [illegible]. Personarum quoque ibidem locū non habet. *L. properandum. C. de judic. & auth. qui semel C. quom. & quand. judic. fin. § illud C. de temp. ap. repar. ap.*

Trevirensis Archiepiscopus Elector privilegiū habet de nō vocando subditos ad Rotvvilensē nec ad externa Cōsistoria: Appellatio interdicta in causis [illegible] [illegible] [illegible] bus, [illegible] sententiae contra mandata appellans [illegible] cautionem & cautionē juratoriam sub hypotheca omnium bonorum praestare tenetur, alias appellatio habetur pro nulla & fit executio [illegible]. Simile in causis [illegible] possessionis privilegium habet Archiepiscopus & Elector Coloniensis. 1570.

[illegible] Comes Palatinus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Baiern, [illegible]

Ab Electore & ducibus Saxoniae plane non appellatur. 1559.

Idem privilegium habet

Electo Brandenburgensis 1586.

II.
PRINCIPES ECclesiastici.

BRixensis Episcopi summa appellabilis 400. flor. 1577.

Halberstadensis Episcopi summa appellabilis in immobilibus & reali 600. flor. In mobilibus & personalibus 400. flor. 1558.

Leodiensis Episcopus privilegiatus, ne subditi evocentur extra patriam 1512. Appellatio & querela nullitatis interdicta à quibuscunque decretis interlocutoriis, quæ non obtinent vim definitivæ. Item in judiciis possessoriis, & actionibus injuriarum & in causis concernentibus [illegible] naria. [illegible] summa appellabilis 1000. in realibus & immobilibus 1000. in mobilibus & personalibus 400. in causis censuum redituum, & proventuum annuorum: ita tamen ut Episcopus debitam unicuique justitiam ministret, nec eam negligenter vel malitiose differat. In reliquis causis infra decendium post sententiæ promulgationē coram Episcopo, seu ejus consilio est appellandum: ibidemque juramentum & cautio sufficiens, & idonea præstanda: aliàs appellatio in Camera non acceptanda: Et si excessus summæ in ipsa sententia non exprimatur, in scripto deducendus est, habito respectu non ad propriam appellantium æstimationem vel affectionem, sed ad verum & legitimum valorem, qui per legitimas probationes, non autem juramento probandus est: Nec Episcopus ejusve consilium appellationibus deferre aut a sententiarū suarum executio-

executionis [illegible] pro- [illegible] eorum qui [illegible] probatum [illegible] te declaratos, 1558. 1571.

Magdeburgensis Episcopi [illegible], quod Hallis [illegible].

Metensis Episcopi subditis & aliis contra subditos litigantibus interdicta appellatio, nisi valor summae excedat 500. flor. Rhenan. anno 1563.

Monasteriensis Episcopus pro causis non feudalibus beneficio Ausbregarum, in gratiam subditorum renunciavit adeoque in prima instantia illis in Camera imperiali juri stare tenentur. 1570. [illegible] contra subditum priusquam Episcopus ejusve consiliarii decernant, citationem tentare tenetur concordia, quae [illegible] non [illegible] & in recessum redacta fuit: ab [illegible] appellari potest. Von Gossftagen vnd [illegible] in casibus de jure [illegible] appellatur statim ad Cameram neque vero alii appellationem admittere tenentur: nisi appellans priusquam appellationem suam prosequi incipiat, & cautionem & juramentum appellationis praestiterit, idque vel ipsemet, vel procurator ipsum speciale habens mandatum in animam tam principalis, quam suam propriam 1570. in causis coeptis coram senatu civitatis Monasteriensis appellatur ad Episcopum, als für die Landtfürstliche hohe Obrigkeit. Is vero causam statim ad Cameram remittere tenetur, Dinstags [illegible] de 3. Jul. anno 1565.

Strassburg sive Argentinensis Episcopi subditi privilegium [illegible] contra judicia forensia [illegible] excepta tamen [illegible] & casibus [illegible] & denegatae justitiae [illegible].

Verdunensis Episcopi.

[illegible] Decani & Capituli [illegible] Cathedralis summa appellabilis 1520 [illegible] 1530.

[illegible] Episcopi & Episcopatus [illegible] civitatis [illegible] summa appellando reducendi, [illegible] [illegible] in causis majoribus si appelletur vel reductio peratur, juramentū calumniæ & cautio præstanda, 1538.

[illegible] posse in Camera per [illegible] pro [illegible] religionis [illegible] a Camera jurisdictione. Imperii tamen feuda [illegible] recognoscere & constitutione de pace publica servare tenetur, videtur [illegible] in Comitiis Aug. erectam anno 1548. & confirmatam 1550.

Bavariæ Ducis summa appellabilis [illegible] fl. Rhen. à momentaneæ causa possessionis [illegible] appellatur 1559.

Brandenburgensium principum Georgii & Alberti, & hæredum [illegible] Hall [illegible] summa appellabilis 400 fl. Rhen. Dein [illegible] non appellatur, von [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / vnnd [illegible] In reliquis si appellatur deponi [illegible] & juramentum requiritur, 1541.

Brunsvicensium Principis [illegible] summa appellabilis 600. flor. aur. 1578.

III.

PRINCIPES SEculares.

Burgundiæ Dux [illegible] & membris [illegible] Imperii comprehensus in Comitiis sessionē [illegible] habet sicut Archidux Austriæ, [illegible] [illegible] [illegible] contribuit quantum duo Electores. In expeditione Turcica [illegible] præstat quantum tres Electores. Si [illegible] contribue-

Brun-

Brunsuicensium, & Luneburgensium. Item [illegible] & Wolfenbuttel principum communis [illegible] in summa appellabilis, [illegible] flor. aur. 1566.

[illegible] ducibus [illegible] appellationi [illegible] non [illegible] excedit [illegible] Item [illegible] in iudicio [illegible] a sententia definitiva, in qua [illegible] 1566. Appellatio à [illegible] ad [illegible] landgraviatus [illegible] & [illegible] iud[illegible] & parti adversæ tempus [illegible] mensis insinuari, & si iudex inferior terminum non præfinierit intra trimestre spacium coram proximo superiore iudice introduci debet, alias censetur deserta. Subditi præterea & officiales principis sui sunt contra [illegible] iudicia [illegible] exceptis [illegible] causis denegatæ vel protractæ iustitiæ, 1580.

Hassiæ principis & Landgravii summa appellabilis [illegible] aur. In reliquis principum appellationi [illegible] calumniæ iuramentum, & cautio præstanda 1571.

Holsatiæ principum summa 100. flor. [illegible] & [illegible] in debito liquido & confessato appellationem non admittunt, in cæteris calum. iur. & cautio præstanda 1570. & 78. habent etiam privilegium contra forensia iudicia, 1474.

Lotharingiæ princeps imperium eiusque iurisdictionem agnoscit, quo ad contributionē & pacē publicam feudaque ab imperio dependentia, in cæteris [illegible] quam [illegible] causis [illegible] mandata [illegible] & [illegible] Lotharingiæ [illegible]

[illegible]

actionem molestet: nec fiscalis ratione præter ceterum contributionum amplius contra eundem procedat: processus etiam contra ipsum eo nomine decreti sunt cassati 1542.

Thussanus Episcopus Tullensis, Carolo Lotharingiæ duci cessionem fecerat superioritatis ditionum & regalium, sed eam ut Ecclesiæ Tullensi & S. Imperio perniciosam Ferdinandus Imp. cassam irritam & nullam reddit mandando Episcopo ut cessionem revocaret, & Lotharingiæ duci ut revocationi locum daret, nec propterea Episcopo vel Ecclesiæ Tullensi, ullum negotium faceret, 1564.

Mecklenburg/ Megapolitani principis summa interdictæ appellationis 300. flor. Rhen: Item si aliquis appellans, quive procurator jurare recusat, quod ad Cameram imperialem appellet non malicioso studio protrahendi litem, sed quod bonam causam se habere credant, 1609.

Osterreich/ ab Austriæ archiducibus ad Cameram non appellatur, & tamen non nisi coram vassallo conveniuntur: & subditi privilegiati cont: forenses curias & Rotweil/ nisi in causis aperte denegatæ justitiæ. In bannum etiam apud Archiduces declarati per Cameram Imperialem inde eximi non possunt 1546. 1438 forensia etiam judicia ipsos nec arcessare, nec quid ipsis mandare possunt, nec appellationes recipere, 1550.

Palatinatus. VVolffgangus princeps Bipontinus & Comes Veldentiæ pro se heredibus & subditis privilegium fori habet contra forensia judicia, ut Rotweil/ Westphalisch/ vnd andere vßlendische Landgericht gäntzlich &c. Sed conveniri debent principes in Camera, ut coram consiliariis, aut

juxta

juxta [illegible] 1541.

[illegible] principum [illegible] appellari non potest. [illegible] aliquis appellans principaliter ipse in persona vel si [illegible] per procuratorem antequam appellationem prosequatur, juramentum calumniæ & cautionem præstare tenetur. 1546.

A Saxoniæ & Electoris principum curiis non appellatur 1559.

VVurtzeburgensis princeps conveniendus coram suo [illegible] Rath, exceptis casibus denegatæ justitiæ 1541. Dux & [illegible] privilegiati contra Roth: & alia extranea judicia 1541. Subditi apud ordinarium principis Consistorium conveniri debent, nec ad alios appellationis [illegible]

[illegible]

IV.

PRÆLATI.

Abbas & Conventus monasterii S. Blasii ordinis Benedictini in sylva hercinia [illegible] privilegiati contra Rotweil & alia extranea judicia. 1431 1519.

Abbas & conventus [illegible] ordinis Cistertii in Episcopatu VVurtzeburgensi [illegible] nisi coram [illegible] Camera conveniendi [illegible].

[illegible] ad [illegible] Angulare [illegible] privilegium habere [illegible]

Abbas & conventus [illegible] privilegiati [illegible] 1550.

V.

COMITES ET

Barones

Comites

Comites zu der Eysenburg vnnd Grensaw privil. contr. Roth &c 1569.

Barones à Freundsperg similiter & ab ipsis appellatur ad Imp. præstito juramento 1566,

Fugger privilegiati contra Rotwil & cetera forensia 1530. 1577.

Comites zu Hohen Z[illegible] similiter 1577.

Comites zu Hanaw Herrn zu Lichtenberg/ similiter & advocati debent removeri: conservatores privilegii sunt judex & Assessores Cameræ 1566. 1572.

Comites à Manderscheid. Blanckenheim/ privileg. contr. Rotweil &c. 1488. 1495. 1516. excipiuntur die Ehehafften/ vt & ve informatio Ordinationis 1566.

Comites à Reinach summa appellabilis 200. flor. 1566.

Comitum ab Ottingen summa appellabilis 200. flor. 1570.

Comites ab Ortenburg inter se habent peculiares judices compromissarios, vermög ihrer Erbeinung Confirmirt/ 1567.

Comites à Sultz & Baro à Suende privileg. contra Roth. & alia forensia, 1552. exceptis Ehehafften 1566. & 68.

VI.

CIVITATES IMperiales.

Auch Aquenses cives nullibi ne quidem in Camera nisi coram judicio & scabino civitatis conveniuntur ad recipiendum justitiæ complementum, excepto casu denegatæ & protractæ justitiæ, 1507. 1474. 1577.

Augsburg interdictæ appellationis summa 40. flor. Rhen. 1541.

Bremen 600. flor. In reliquis juramentum & cautio præstanda antequam appellatio in Camera recipienda, 1540. 44. 78.

Cölln

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

nisi summa excedat 100. flor. In cæteris appellans, florenum judicio inferre juramentumque cautionem que fidejussoriam vel pignoratitiam vel in eventum juratoriam vnnd verhafftung deß Leibs / præstare tenetur, Quæ nisi fiant patet executio & appellatio in Camera non recipitur 1512 & 68.

Friedburg Keyserliche vnd deß heilige Reichs burgk / haben suum Burggraffen vnd Burgmenner / coram quibus omnes & incolæ & officiales conveniendi ita ut alio ad forensia judicia non evocentur, unà cum privilegio de nõ arrestando vel impediendo. 1457. 1560.

Von dem Keyserlichen Landtgericht auff der Lauben zu Hagenaw appellare nõ licet. 1497.

Hall in Schwaben / summa interdictæ appellationis, 200. flor. 1567.

Hamburgi interdicta appellatio in causis debiti confessati, injuriarum, ædificiorum civitatis, & aliis valorem 600. flor. in auro non excedentibus. In reliquis appellans intra decendiũ præter appellationem interpositam florenum Hamburgensem in cista, juramentum & cautionem sub noxa etiam corporis si quis petat præstare tenetur. 1554.

Kempten non appellatur von frevein / Schmachsachen / truckenen / fliessenden Wunden / & in causis non excedentibus 100. flor. in reliquis sicut supra.

Lubecæ non appellatur contra propriũ Chirographum vel confessionem für dem Stattbuch oder dem Niederbuch geschehen. summa appellabilis 200. flor. valoris lubecensis in reliquis appellando sicut superior. Hamb. 1544.

Landovienses nulli sibi vel arrestari vel conveniri possunt, nisi corã Schultero civitatis. 1509. 1529. 1563.

Mem-

Memminga summam habet appellandi centum. In ceteris prius quã appelletur, juramentum & juratoria cautio, Mit der hand [illegible] praestanda. 1521.

Monasterium VVestphaliae summam appellandi 200. flor. aut appellans intra decendiũ praestat juramentum: a sententia provocatur ad episcopum qui ad Camerã statim remittit 1563.

Nürnberg in causis civitatis privilegiatos primae instantiae judices habet Weinsheim/ & Weissenburg am Nordgaw/ exceptis tamen casibus Camerae praeservatis ad quam etiam communiter appellatur. 1540.

Privilegium deinde habet contra Judaeos ut cum Noerinberg inhibitis contrahant utrosque desuper Rotweilae vel alibi conveniant. (?) Non appellatur. Von straff und [illegible] in causis aedificiorum mercatorũ der Sandfender/ so lauffen und verlauffen societatum & in aliis 300. flor. non excedentibus. Pars appellans intra decendium personaliter coram senatu cõparare juramentum appellationis & cautionem praestare tenetur & appellationem intra tempus praefinitum introducere. 1495, 1508. 1564.

Regenspurg/ in causis civitatis privilegiatos judices habet Consulem & senatum civitatum Augspurg, Nürnberg/ und Bamberg pro actoris arbitrio 6. aut 7. ex senatu Ratisbonensi ab his ad Cameram appellatur. Cives praeterea nullibi nisi coram senatu conveniendi in prima instantia, nec unquam denegata justitia creditori, nisi prius in civitatem [illegible]. Causae injuriarum communium civium expediendae sunt vor den [illegible] quibus summarie und mündl-

Schweinfurt/ consul & senatus primam instantiam habet coram suo Reichsvogt/ qui sibi aliquot senatores sive scabinos Norimbergenses & Rotenburgenses adjungit, Cives vero coram civitatis judicio conveniendi summa appellabilis 200. flor. in causis deinde injuriarum verbalium non appellatur, 1570. & 71.

Mulhusa, Thuringorum à suis civibus, & subditis non nisi discussa coram tribus ordinibus senatorum causa, in Camera conveniri potest, id quod hactenus eo loci observatu & praejudicus Camerae confirmatum est.

Ulm/ privilegiata contra Judaeos, ut cum civibus nec contrahere nec ullibi desuper eos convenire possint, 1541. & 61.

Uberlingen/ simile habet privilegium exceptis nundinis & utensilibus quodidianis praesenti pecunia emendis, 1566.

Windsheim/ nec Senatus nec subditi, exceptis Ehehafften/ citari possunt Rothwilam, nec ad alia forensia judicia. Anno 1576. concessu. Appellatione interdictum est, in causis injuriarum inter subditos cives. Anno 1550. Item in causis non excedentibus summum 14. flor. Si appelletur praestatur juramentum, & cautio sampt verhafftung deß Leibs/ alias appellatio non recipitur.

TITULUS XXI.

Provocatio ad Cameram quotuplex, appellatio quid sit, de nullitate per appellationem devolutione & quatenus nullitates in Camera attendantur.

Provocatio ad Cameram est vel { *Solenni* / *Simplex.*

1. § Provocatio solen-

nis est quando certis quibusdam solennibus adhibitis causa ad superiorem defertur quæ speciali nomine appellatio dicitur: quanquã promiscue sæpius hæ voces usurpentur.

3. ¶ Per appellationem etiam nullitas ad Cameram incidenter autem deferri dicitur quando simul cum querela iniquitatis defertur & appellans alternative primum ut nulliter, aut si nullitas nulla appareat, injuste judicatum esse postulat. *Ord part. 3. T. 34. in princip.*

4. ¶ Et quamvis lex *Ord. Cameræ part. 3. T. 34. in princip.* nullitates in judicio Imperiali attendere vetet, attamen lex illa exceptiones quasdam habet.

Prima exceptio est nisi nullitas parti litiganti vel causæ principali damnum irreparabile inferat. *Ordin. ibid. Mynſ. obſ. 27. cent. 1. & obſ. 93. cent. 5.*

5. ¶ Secunda est, nisi acta prioris instantiæ ita confuse conscripta fuerint, ut Status causæ inde cognosci non possit quo casu in Camera plerunq; vel ex officio processus annullari, injungique partibus litigantibus solet ut legitimo ordine in causa principali procedant, salvis tamen manentibus actis probatoriis. *Mynſ. d. obſ. 93. cent. 5. Gail. lib. 1. obſ. 42. nu. 7. & ſeq.* ubi appendicem illam sententiæ ut partes de novo procedant in Camera omitti dicit.

6. ¶ Tertia exceptio est, nisi in actis nullitas tam manifesta deprehendatur quæ in alia instantia justificari non possit, veluti si ex actis appareat judicem laicum in matrimoniali aliave Spirituali causa, vel alio modo incompetentem sententiam dixisse. *Mynſ. d. obſ. 93. cent. 5.* ubi observa, Cameram forum esse competens contra Clericum

cum actione reali conventum, & quando persona Ecclesiastica spoliatur sua præbenda, aut rebus ad præbendam pertinentibus.

Commentarius.

Incidenter autem:] *Nullitas ad Cameram incidenter aut principaliter defertur: incidenter, ut* Mynsing. obs. 91. cent. 5. num. 8. & 9. tradit, *quando disjunctim appellatur. Dico sententiam nullam esse, & si qua est appello: & quatenus ut fiat nullitatem incidenter aut principaliter proponi* vide D.D. per Mynsing. ibidem allegatos. *Notabunt igitur sive Tyrones distinctionem inter appellationem quæ incidenter ad superiorem defertur, & eam quæ principaliter defertur, de qua infra.*

Simul cum querela.] *Observa nullitatem in causa appellationis incidenter venire, licet de ea nihil dicatur, & judicem ex officio eam attendere debere.* Mynsing. obs. 91. numer. 7. cent. 5. Gail. lib. 1. obs. 127. num. 2. & obs. 77. n. 6. per text. in l. Quædam mulier ff. Fam. Hercisc. Bartol. in l. 1. nu. 9. & 11. C. *Quando provocare non est necesse. sed intellige per causam appellationis nullitatem quoque ad judicem appellationis devolvi, quod illud locum habeat in appellatione a sententia definitiva, non autem ab interlocutoria, quia per appellationem ab interlocutoria tantum gravamen in appellatione expressum devolvitur, non autem nullitas* per c. ut debitus & c. Romana. de appellat. Gail. d. obs. 127. n. 4.

Duplex autem hic quæstio incidit.

Prima est, quomodo appellatio nullitatem devolvat cum appellatio & nullitas sint contraria, ut est in L. 1. C. de litis & L. contra majores C. de in officios. Testam.

Altera num libellus hic subsistere possit. Dico senten-

tiam esse nullam. & si qua est appello &c.

Ad primam quæstionem logicus responderit, appellationem & nullitatem perpetuam contraria dici, & appellationem potius subjectam, nullitatem verò & quodvis gravamen appellationis adjunctum esse. Vide de hac quæstione. Bartol. ad L. si expressum. ff. de appellat. *& cũ practici (ut hoc addã) cum primis verò ἄλογοι, appellationem & nullitatem contraria appellant, hoc innuere velle videntur appellationem à nullitate super vacaneam esse,* per l. ex consensu ff. de appellat. & l. 1. C. *Quando provocare nõ est necesse.*

De altera quæstione vide practicam. Pet. de Ferrar. in forma libelli appellat. à definit. sententia in Cõmentat. ad verba, & in quantum sit aliqua & nu. 3. *& Ioannem Ferrarium Montanum, de Appellationibus,* & lib 3. cap. 3. circa finem. *Quod si alias sententia scilicet ait Ferrarius, sit nulla, ejusque causa apud tribunal rediri queant, per appellationem quasi aliqua sit, recipi videtur. & à modo ut nulla impugnari non solet, quod ne obsit cautelosi appellatores addunt, sententiam dicta esse nullam & si qua est appello.* Vide interpretes ad L. licet. ff. de re judicat. & cum minor. §. Falsus ff. Rem ratam hab

Injustè judicatũ esse.] *Dicitur autem incidenter institui, quando disjunctim, ut dictum est appellatur, Dico sententiam nullam, & si qua est appello,* gloss. in l. 1. C. *Quando provocare non est necesse est.* Mynf. obs. 91. cent 5. n. 9. *Et sic observatur, addit Mynsingerus ibidem quod nota. Nam etsi pronuncietur malè judicatũ tamen de nullitate amplius agi non potest, nisi & eadem nullitas in hac instantia peracta vel sententia contineret expressum juris errorem.* d. L. expressum. ff. de appellat. idem obs. 93. cent. 4. num. 5.

TITU-

TITULUS XXII.

In appellationibus quæ Considerando.

IN appellationibus videndum quomodo vel { *instituantur.* | *tollantur.* }

2. ¶ In appellatione instituenda consideranda sunt appellationis { *tum fundamenta,* | *tum formalia.* }

3. ¶ Appellationis fudamenta potissimum posita esse videntur, { *Et in facultate appellandi,* | *Et in actu prioris instantiæ eorumq; editione.* }

4. ¶ Ut appellandi facultas cognoscatur, dispiciendu { *Tum a quibus judicibus ad Camerã appelletur.* | *tum quinã litigatores appellent.* }

TITULUS XXIII.

A quibus judicibus ad Cameram appelletur, & quatenus à Magistratu extra judicialiter gravamen inferente ad Camerã appellari possit: ubi de appellationis insinuatione.

NOn solùm ab ordinariis judiciis rectà sub Camera constitutis, sed etiam à judicibus Ordinatione delegatis de quibus supra *in Comment. ad T. 2.* ad Camerã, salvis tamen privilegiis appellatur. *Ord. p. 2. T. in princ. Denais Appellationis interpositio.* ¶ *1.*

2. ¶ Idem in specie de Delegatis inter principes obtineto. *Ordino part. 2. Tit. 2. in princ. Den. ibid.* ¶ *2.*

3. ¶ Et in causis Spolii simplicis coram iisdẽ ventilatis. *Ordin. p. 2. T. 81.* ¶ Wurde aber in erster instantz Sed in appellatione à delegatis Ordina-

tione nisi quod ante latuisse vel proferri non potuisse & ad causam tamē pertinere jurabitur, nihil novi admittitor. *Ord. part. 2. T. 6. in princip. Denais de jur. Camer. T.* Appellationis prosecutio. ¶ 1. idemque multò magis in spoliorum causis obtineto. *Ord. d. T. 5.* Wo aber der beklagte. Denais ibid. ¶ 2.

4. ¶ A, Commissariis Imperatoris ad instantiam partium datis & delegatis ad Cameram appellari posse negat *Gail lib. 1. obs. 121.* Addit tamen ibidem appellationem ad Camerā aliquando locum habuisse & parum interesse utrum ab ejusmodi Commissariis ad Imperatorem ipsum, vel ad Cameram appelletur, quia Imperator causam & acta prioris instātiæ ad Cameram transmittere consueverit.

5. ¶ A Magistratu etiam extra judicialiter gravante ad Cameram appellare licet.

6. ¶ Sed in extrajudicialibus appellationibus observandum fuerit, utrum magistratus vi potestatis, seu jurisdictionis, seu tanquam judex, vel per se vel ad alicujus partis instantiā, proprio vel alieno subdito per decretum aliquod extra judiciale sive interdictum, sive per impositionem mulctæ an vero tanquā adversarius, & pars gravamen intulerit.

7. ¶ Si magistratus tanquam judex aliquem gravet appellatio in Camera locum habebit, sed processus non decernuntur, nisi gravamen prius verisimiliter probetur, & à magistratu tanquam judice, illatum esse demonstretur. *Recess. Imp. Anno 94. Ratisb.* ¶ Wann aber von gemeiner *interlocutori, vers.* aber nach dem die *extrajudicial. Confer. Mynſ. obſ. 43. cent. 4. Gail. lib. 1. obſ. 120.*

8. ¶ At si quis à Magistratu

gistratu tanquam adversario gravetur, & ex narratis interpositæ appellationis extrajudicialis in processu apparuerit, magistratum tanquam partem & adversarium, non tanquam judicem processisse, appellationi in Camera locus non relinquitur: quia hoc casu potius simplex querela, quā appellatio locum habet, & princeps gravans alterum, coram judice suo Ordinario, judicibus videlicet Ordinationis cōveniendus fuerit.. *d. Recess. Imp. Anno 94. d.* ¶ Wann aber rc. *Denais, Appellatio extrajudicial. Gail. d obs. 120. lib. 1. n. 4.*

9. ¶ De appellatione à judicibus Rotvvilensibus ad Cameram Constitutum est *in Recess. Imper. An. 70. Spræ.* Vnnd nach dem vns fürkommen. *Gail. lib. 1. obs. 48. num, 4.* ubi vocatus contra privilegium ad judicium à quo exemptus est licet compareat, & in ejus jurisdictionem consentiat, tamē eam prorogare nō potest in præjudicium eximentis: sed appellatio permittitur, rc.

¶ Et à sententiis Ecclesiasticorum principum, qui propter regalia sive bona feudalia, quæ ab Imperio recognoscūt, immediatè imperio subjecti sunt, ad Cameram appellari, non ad pontificem Romanum testatur. *Gail. lib. 1. obs. 30. n. 2. Confer. Frider. Mindan. lib. 1. cap. 11.*

11. ¶ Ab Electorum Imperii Sententiis non appellatur ad Cameram, neq; alium superiorem. secundum auream Bullam T. Von der Churfürst. freyheiten: Elector tamen Palatin⁹ huic privilegio renunciavit.

12. ¶ Item à judice feudorum generali & à paribus Curiæ ad Cameram appellatur. *Mynſ. obs. 90. cent. 5. Gail. obs. 1. lib. 1. n. 56.*

13. ¶ Neque verò so-

lum coram judice inferiore verum etiam, illo absente, coram Notario fide digno atque approbato & testibus appellare licet. *Ordin. part. 2 T. 29.* ¶ Item so soll einem jeden *Mynsing. obs. 14 cent. 2. & obs. 44. cent. 4 Den. Appell. coram Notario* ¶ *1.*

14. ¶ Sed coram Notario & testibus si appellatum fuerit, judex inferior postquam appellatio legitimo modo illi insinuata fuerit, Appellanti Apostolos decernito, & tempus appellationem prosequendi prestituito, non secus atque si coram ipso appellatum fuisset *Ord. d. T. 29. d.* ¶ Item so soll einem jeden 2c.

15. ¶ Appellanti vero liberum fuerit Apostolos petere vel non petere. *Ordin. part. 2. Tit. 30. in princip.*

Item appellanti liberũ relinquitur, appellationem coram Notario factam, judici a quo, insinuare vel non insinuare: Sed ut contra judicem inferiorẽ attentantem agere possit, appellationem insinuare necesse habet. *Ord. p. 2. d. T. 29. d.* ¶ Item so soll einem 2c. *Vide Mynsi. obs. 44 circa finem cent. 4. Hartm. Eppin. T. 19. de Appellat. obs. 7. & 8.*

16. ¶ Nisi enim appellatio judici inferiori insinuetur, & is ad instantiam partis & executionem sententiæ aliave ratione in jure processerit, antequam judicium Camerale inhibeat, attentasse non censetur, neque appellans in Camera super attentatis acturus auditur, sed in appellationis articulo procedere cogitur. *Ord. d. t. 29. d.* ¶ Item so soll einem 2c. *Mynsi. obs. 12. & 85. cent. 2. & obs. 44. cent. 4 Denais T. Appellatio coram Notario.* ¶ *2.*

Commentarius.

Extrajudicialibꝰ appellationi-

tionibus:] *Extrajudiciales appellationes sunt, quando quis appellat ab actu extra judicium facto*, c. Bonæ de Appellat: *sive quando quis extra judicium magistratus decreto, mandato, vel interdicto, aut mulcta imposita gravatus provocat*. Recess. Imper An. 94. § Wann aber *vers.* Aber nach dem die ꝛc.

Corãm Notario & testib⁹.] Confer. VVesenb. consil. 1. n. 30. *&* *Danielem Mullerum*, in comment. ad Const. Sax. p. 1. c. 20. *ubi hanc ordinationis legem attingunt*.

Apostolos decernito:] *Actorũ edito Apostolorũ vicẽ hodie supplet*. No: Murer. p. 3. n. 80.

Apostoli sunt literæ dimissoriæ, ut nominantur, quas judex, à quo appellatur, tradit appellanti ad instantiam ejus, ad judicem ad quẽ appellatur deferendas, quibus significat, quomodo à sententia sua appellatũ sit, & quibus judex ad quẽ appellatur de negotio causæ educetur atque informatur l. post appell. ff. de libellis dimisso riis. l. judicibus C. de Appellat *&* *dicuntur libelli dimissorii sive literæ dimissoriæ, quia per illas causa ad quem appellatur dimittitur.*

Apostoli sunt vel { *Conventionales.* / *Testimoniales.* }

Conventionales sunt, si pars adversa appellationem admittat sive in judicio judice refutante seu renuente, vel tacente & permittente, sive extra judicium. c. oblatæ ext. de appellat. *Et hi dantur vel ab ipso appellato, vel à Notario*. Petr. Termin. in process. cap. de appellat.

Testimoniales sunt, quia testificantur de appellatione facta coram judice, vel corã publicis honestis atq; fide dignis personis, id quod fit, aut cum judex Apostolos dare recusat, aut cum judex reperiri non potest. c. oblatæ Ext. de appellat. c. pastoralis de offic. ordin.

Hi

Hi sunt, vel { *Reverentiales.* / *Refutatorii.* }

Reverentiales sunt, in quibus judex quo appellatur, appellationi defert in honorem & reverentiam judicis superioris, ad quem appellatum est. L. eos. §. Super his c. de appellat. *quos vulgo etiam dimissorios appellant, quia judex appellationi deferendo, litigatores ex sua jurisdictione dimittit ad eum, ad quem appellatum est.* L. unic ff. de libellis Dimissor.

Refutatorii sunt, quibus appellatio ad judicem inferiorem refutatur & recusatur ob certas causas & rationes, quamobrem appellationi locus relinqui nequeat l. fin. §. in refutatoriis c. de appellat. Vide Speculatorem. part. 2. T. *de Apostolis & Lexicon doctiss. viri Simonis Schardii quondam Cameræ Assessoris de vocabulo Apostolis & processum judiciarium Termineri* cap. 33.

Hæc contra judicem inferiorem attentantur.] *Appellatione si non sit judici & parti insinuata, vel ut vulgò loquuntur & barbarè, intimata non fiunt attentata.* Lancelot. de Attentatis. c. 12. n. 8. & 9. *Insinuatio enim sive intimatio appellationis licet non requiratur, quoad effectum devolutivum, attamen necessaria est.* Lancellot. Ampliat. 15. n. 11. *Nihil enim reputandum judicatum partibus non vacantibus pendente appellatione, si appellatio non fuerit intimata judici. Lancellot. ibid.* Vide tract. tract. fol. 355. num. Tom. 3.

TITULUS XXIII.

Quinam ad Cameram appellare possint.

AD Cameram appellare possunt, quotquot per sententiā judicis aut magistratus inferioris gravantur. *Ordin. part. 1. Tit. 28.* ¶ Und dieweil rc.

Et sub-

Et subditos ab appellando nemo carcere, jure jurando, minis abstineto, contra si fiat gesta irrita sunto, appellationis prosecutio salva maneto *Ordin. ibid. Den. appellat. Renunciatio § 1.*

2. ¶ Et neque statuto neque consuetudine appellatio ad Cameram impediri potest, de quo tamen Dd. variant *in l. omnes popul. ff. de just. & jur. Et Decius consil. 553. nu. 2.* concludit valere statutū. & talia statuta extant in quibusdam locis Germaniæ. Sed Camera ejusmodi statuta non attendit. *Myns. obs. 14. cent. 1. Gail. lib. 1. obser. 135. numer. 12.*

3. ¶ Denique ad Camerā appellare possunt, quotquot justam appellandi causam habent, argum: ¶ Darzu dieweil ꝛc. *Ord. d. T. 28.*

TITULUS XXIV.

De actorum editione & quomodo judex inferior acta prioris instantiæ edere teneatur

Ordin. p. 2. T. 31.

ALterum appellationis fundamentum, in actorum editione positum est quanquam acta nòn solum in appellationum, verum etiam aliis provocatiorum, & quibusdam simplicis querelæ causis Denegatæ videlicet justitiæ & aliis judici superiori edenda sint.

2. ¶ Quamobrem ut causæ appellationum expediantur, appellans post interpositam appellationem per procuratorem prioris instantiæ monitus, sive Apostolos Reverentiales, sive Refutatorios, sive nullos omnino obtinuerit, intra triginta dierum spacium ab interposita appellatione acta prioris instantiæ, instanter & oblata cautione solvendæ mercedis, à judice inferiore vel scriba petito.

petito, & judex justo pretio sine mora postulanti edito. *Ordin. p. 2. T. 31. in princip. & p 3. T. 31.* ¶ Derowegen dann. *Recess. Imp. Anno 70.* ¶ In den appellation sachen. *Den. Act. editio.* ¶ *1.*

3 ¶ Acta prioris instantiæ integra judici Cameræ edenda, cum primæ vero mandata procuratorum illis inferenda sunt. *Ord. p. 2. T. 31.* ¶ Wurbesichte *Den. ibid.* ¶ 2.

4. ¶ Si quid actorũ defuerit, judex ejusque Notarii sive scribæ sumptibus propriis, sine appellantis dispendio, supplento. *Ordin. ibid. Den. ibidem.*

5. ¶ Actorum editione omnia quæ vel ante sententiam vel simul postea ve exhibita, decreta, gesta ve fuerint, plene continentor. *Recess. Imp. Anno 70.* ¶ In den Appellation sachen. *Den. Act. editio* ¶ 7.

6. ¶ Quamobrem in judiciis inferioribus vel proceditor in scriptis, vel acta omnia literarũ monumentis sedulo cõsignantor. *Ord. p. 3. T. 31.* § Darneben ist. *Den. Act. confectio.* ¶ *1.*

7. ¶ Si acta prioris instantiæ integra haberi nequeant, vel quia sunt amissa, vel quia judex ea diligenter consignanda non curavit, & ob defectu actorum appellans in Camera procedere nequeat, causa pro conclusa ex officio acceptatur, & interlocutoria pronunciatur, qua actori originario id est, illi qui in priori instantia actor fuit, injungitur ut in Camera de novo agat *Mynſ. obſ. 11, cent. 1. Gail. lib. 1. obſ. 114. n. 21.*

8. ¶ Judex inferior, à quo appellatur, diẽ, imo etiam horam, si fieri possit, qua sententia publicata aliorumq; gestorum, non festis aut Dominicis, sed numero cujusque mensis distinctè atque clare assignato. *Ordin. d. T. 31.* ¶ Und nach dem 2c.

Denuo

Denais Actor. Editio. § *3.*

9. § Acta omnia in charta, non membrana inscribuntor, ne litigatores sumptus facere cogantur: vel non pluris quam in charta æstimantor. *Ordin. d T. 31,* § Weiter. *Den. ibid.* § *4.*

10. § Si coram judice inferiore lingua Gallica litigatum fuerit, acta ex lingua Gallica in latinã translata eduntor. *Ord. d T.* § Nach dem auch. *Den. ibid.* § *5.*

11. § Si appellatus actis prioris instantię quę appellans redemit & judicialiter produxit per æque opus habuerit, & de expensis pro editione actoru factis inter partes lis oriatur, an nimirum appellatus appellanti aliquid expensarũ hoc casu refundere teneatur: pars appellationi, utpote quæ utrique parti communis exitibus, adhærens parti alteri acta prioris instantiæ redimenti, eo nomine satisfacito: sin ea de re inter partes convenire nequeat, judex officium & authoritatem suam interponito, quid, & quantum appellanti refundendum sit, decidito & moderator. *Memorial. vist. Anno 64.* § Nach dem auch. *Cis. ad T. 31. Ordin. p. 2. fol. 324. Confer. Mynf. obs. 21. cent. 1. Den. Actor. expensæ.* § *1.*

12. § Acta ne supra quam par est æstimãtur, in calce pretium adscriptum habento. *Ord. d.T. 31.* § Als sich auch & § Und nach dem. *Den. Act. Æstimatio.* § *1.*

13. § Actorum singula folia binis ternisve cruciatis, sigillatio flore-no uno, ligatura semisse: latine controversorum actorum singula folia floreni quadrantibus æstimantor. *Den. ibid.* § *2.*

14. § Rotwilensis judicii acta suæ ordinationis præscripto redimuntur. *Den. ibid.* § *3.*

15. § Actorum taxationem

tionem petentibus partibus inferiore judice etiã inaudito, Camera moderator, eoque nomine monitoria decernito. *De nouis ibid.* § 4.

16. § A moderatione facta ne excipiente quidem contra eam judice inferiore Camera recedito, quod supra exsorum futi restituitor. *Denuis ibid.* § 5.

TITULUS XXV.

Formalia appellationũ quid, & quomodo à sententiis tũ definitivis tum interlocutoriis ad Cameram appellantium.

FOrmalia appellationum sunt quædam solennitates in appellationibus observandæ & quibus observatis appellationes tanquam per suam formam subsistunt.

2. § Solennitates illæ observantur vel { *in solenni modo à sententiis appellandi.* / *in appellationis formalibus.* }

3. § Sententiæ à quibus ad Cameram appellatur, sunt interlocutoriæ vel definitivæ & interlocutoriæ aut simplices sunt, aut vim definitivæ habent.

4. § Ab interlocutoriis non appellatur, nisi vim habeant definitivæ. *Ordin. part. 2. T. 26.* § Und so den Urtheilen. vel nisi gravamen contineant, quod per appellationem a definitiva reparari nequeat, quas in foro sententias interlocutorias simplices appellant, & meras & ipso jure appellabiles. *Ordin. part. 2. T. 28.* § *finali* & *T. 29.* § Wo aber ein andern. in *Gail. lib. 1. obs. 128. n. 1* & *obs. 130. n. 8.* Denuis appellatio

appellatio ab interlocutoria. ¶ 1.

5. ¶ Et quotiescunque appellatio interponitur, aut in continenti ſive ut in foro loquuntur, in inſtanti, judice præſente & in tribunali adhuc ſedente; aut ex intervallo poſt ſententiam publicam interponitur.

6. ¶ Si appelletur à definitiva vel ab interlocutoria vim definitivæ habente, in continenti viva voce appellandum fuerit, & ſufficit, quod per ſententiam gravatus dicat (appello) idque per Notarium in Actis conſignandum curet. *Ordin. part. 2. T. 29.* ¶ Vnd ſo von ꝛc. *Mynſ. obſ. 15. cent. 3. Gail. lib. 1. obſ. 119. nu. 1. & obſ. 120. n. 5. Denaiſ Appellatio à definitiva.* ¶ 1.

7. ¶ Sin ex intervallo appelletur, ſemper in ſcriptis appellandum, ut appellatio ratione formalium ſubſiſtat. *Ordin. ibid. Mynſ. obſ. 66. cent. 1. & obſ. 15. cent. 3. Gail. d. obſ. 119. n. 1. & obſ. 130. n. 5. Denaiſ ibidem.*

Itemque in ſcriptis appellandum, quotiescunque ab interlocutoria gravamen continente, quod per appellationem à definitiva reparari nequeat, appellatur. *Ordin. part. 2. T. 29.* ¶ Wo aber von andern ꝛc. Et in ſcriptis appellandum eſt à Sententia competentiæ, quando nimirum judex tacite vel expreſſè ſe competentem declarat atque pronunciat. *Receß. Imp. Anno 94. Ratiſb.* ¶ Vnd demnach den rechten ꝛc.

8. ¶ Sed à definitivis, & ab interlocutoriis ejuſmodi in ſcriptis appellandum eſſe memineris, niſi Statuto vel privilegio vel conſuetudine aliud introductum & receptum ſit quod viva voce appellatio interponatur. *d. Receß. Imp. An. 94. Mynſ. obſ. 66. cent 1. Gail. li. 1. obſ. 130. n. 3. & 4.*

9. ¶ Si primum viva voce, & poſtea in ſcriptis

appelletur, in arbitrio appellantis positum est, utram appellationem prosequi velit. *Mynsing. obs. 9. cent. 1.*

10. ¶ Sed obiter hic notandum, in scriptis appellationem interponi & dici, quando judici à quo per schedulam aut libellum sive instrumentũ à Notario factum appellatio insinuatur, id quod fieri solet si appellans coram judice inferiore appellationem interponere nequeat, quia abest vel sibi ab illo metuit. *Ord. part. 2. T. 29.* Wann so foll ꝛc.

11. ¶ Et quamvis appellans viva voce appellationem Notario dictaret & Notarius postea eam in scripturam redigeret, non tamen in scriptis appellasse censebitur, velut si ceteris appellatio in scriptis facta, sed elapso decendio ad appellandum concesso, sententia in rẽ judicatam transiret. *Blarer. ad L. Diffamari c. 10. num. 23. Mynf. obs. 45. cent. 4. Hartman. Hart. T. 19. d. Appellat. obs. 4.*

12. ¶ Nec sufficit quod Notarius in instrumento appellationis dicat, & testetur coram se appellationem in scriptis interpositam esse, nisi dicat in his scriptis, & libellus ille appellatori⁹, vel Schedula appellationis solenniter & verbotenus instrumento inseratur. *Recess. Imp. Anno 94. Ratisb.* ¶ Gleicher gestalt ꝛc *Confer Blarer. ad L. Diffamari d. cap. 10. n. 23.*

13. ¶ Quid autem si in actis prioris instantiæ dicatur in scriptis appellatum fuisse, neque tamen scriptura appareat? Hanc quæstionem *Blarer. d. c. 10. ad L. Diffamari, num. 23. & Mynf. obs. 45. cent. 4 proponunt sed Lectorem ad Imnolam & alios D. D. remittunt.*

14. ¶ Verum enim verò ab interlocutoriis meris & simplicibus non solum in scriptis appellandum,

landum, verũ etiam tanquam appellationis formale in illis observandũ, ut causa gravaminis instrumento aut Schedulæ appellationis nuncupatim inseratur, quia appellatio ab ejusmodi sententiis, non nisi ex eadẽ causa & ijsdem actis justificanda, & in appellationibus ab hoc sententiarũ genere vulgare illud axiõma (non deducta deducam, & non probata probabo) locum non habet. *Ord. part. 2. T 29.* ¶ Wo aber von andern *interlocutorien. Mynſ. obſ. 15. cent 3. Gail. obſ. 130. num. 1. & d. 2. Denais appellatio ab inter locutoria.* ¶ 2.

15. ¶ Nec sufficit causam allegare per relationem ad acta nisi tamen appellans aliquas causas expresserit, & quo ad cæteras se ad acta retulerit. *Gail. d. obſ. 30. n. 1. Vantium d. nullitate ex defectu processus. num. 105. Ruland. de Commiſſ. cap. 13. nl 15.*

Et causa allegati gravaminis in appellatione ab ejusmodi interlocutoria justa esse debet, ut appellatio recipiatur, non levis. *Ruland. d. cap. num. final.*

16. ¶ Si causa gravaminis non exprimatur sentẽtia clapso decendio in rem judicatam transit *Rulandus ibid.*

Sed in appellationibus à definitiva sententia, itẽ si causa gravaminis in mero jure consisteret, & nullam facti probationẽ requireret, itemque ab interlocutoriis vim definitivæ habentibus, necesse non est Instrumento appellationis gravamen inserere. *Mynſ. obſ. 15. cent. 3. n. 3. Gail. lib. 1. obſ. 130. n. 1 Ioannes Ferrarius Montanus de Appellat. lib. 1. cap. 4.* ¶ *Sunt tamen.*

17. ¶ Præterea tanquã formale in appellationibus requiritur, ut instrumentũ appellationis nõ in papyro, sed membrana scribatur. *Receſſ. Imp.*

Colon. An. 1512. T. De Notariis. ¶ Item die Notarien.

18 ¶ Nisi tamen aliud consuetudine receptum fuerit. *Gail. libr. 1. obs. 119. num. 3.*

19. ¶ Denique in formalibus & solennibus appellationum numeratur forma appellandi Statuto vel privilegio præscripta; qualis est ut appellans certā pecuniæ summam deponat, vel juret se non appellare animo calumniandi. *Ord. part. 2. T. 29.* ¶ Wo auch die undergericht. *Denaus appellationis privilegia.* ¶ *1.*

20. ¶ Quamobrem ut appellatio ratione formalium subsistat, formæ illæ appellandi & similes observandæ atque præstandæ fuerint. *Ordin. ibid. Mynf. obs. 6. cent. 2. & 3. Gail. lib. 1. obs. 119. n. 1. & obs. 124.*

21. ¶ Observandæ, inquam & præstandæ fuerint à scientibus, sed ignaris nullum præjudicium generant. *Ordin. d.* ¶ *& Denaus, Appellationis privilegium. d.* ¶ *1.*

22. ¶ Si appellans ejusmodi solennitate forsan omiserit, & in Camera præstare paratus sit, appellatio locum habebit. *Gail. d. obs. 124.*

Commentarius.

Vim habent definitivæ:] *interlocutoriæ vim definitivæ habentes sunt, quæ non integre definiunt causam principalem, sed per indirectū respiciunt atq; definiunt articulum ad sententiam definitivam pertinentem, vel quibus publicatis judiciis officium expirat, aut sententia definitiva non speratur alia, aut quæ aliquid dare fierive jubet.* Gail. lib. 1. obs. 130. Mynf. obs. 88. cent. 3. *ubi ejusmodi sententiarum species aliquot enumerat, & sententias vim definitivæ habentes esse ait, sententias absolutorias ab instantia vel observatione judicii, si pronuncietur appellationem*

lationem esse desertam, intellige si pronuntietur super desertione appellationis à sententia interlocutoria interpositæ. Mynſ obſ 36. cent. 3. Gail. lib. 1. obſ. 138.

Item sententia de precepto solvendo, de secundo decreto: Item competentiæ fori, revocationis attentatorũ, de procedendo in lite vel non procedendo, impositionis perpetui silentii, exceptionem peremptoriam obstare vel non probatam esse, & id genus aliæ. vide Gail. obſ. 130. lib. 1.

Gravamẽ quod per appellationẽ à definitiva:] *De quibus supra in Commentat.* ad T. 19. §. *Et gravamen judex irreparabile* & 3.

Interlocutorias ſimplices:] *Veluti si judex interloquatur fidejussores esse idoneos, qui tamen non sint: si copia actorum per sententiam denegetur, si judex excusationem tutoris nominati legitimam non admittat: si judex jubeat solvere minori pecuniam sine authoritate tutoris & similes.* Vide Guidonem Papam Deciſ. 7. & alios quos allegat. Mynſ. obſ. 43. cent. 4. & Gail. lib 1. obſ. 129.

TITULUS XXVI.

De fatalibus appellationum, & de fatali appellationis interponendæ tempore.

FAtalia appellationũ ſunt certa temporum ſpacia appellationibus conſtituta.

2. ¶ Hæc ſunt appellationis vel { *interponendæ.* / *proſequẽdæ.* }

3. ¶ Fatale tempus appellationis interponẽdæ, eſt decendium, intra quod vel coram judice a quo vel coràm Notario appellandum eſt.

4. ¶ Tempus hoc appellationis interponendę præciſè obſervandum eſt, niſi enim obſeruetur ſententia in rem judicatam tranſit. *Ord. part.*

2. Tit. 29. ¶ So sollen auch ꝛc.

5. ¶ Et nullius judicis auctoritate immutator. *Ordin. ibid. Denais appellationis interposito.* ¶ 4.

6. ¶ Quin imò neq; per ipsas partes ex compromisso abbreviari vel prorogari potest. *Mynſ. cent. 68. cent. 2. & obſ. 11. obſ. 3. Gail. lib. 1. obſ. 139. n. 6. gloſſ. Cõmuniter approbata in c. cum ſit Romana. extra de appellat.*

7. ¶ Practici decendium hoc ita numerari vel computari volunt ut initium ejus constituatur hora quacunque ejus diei, qua sententia fuit lata, finis verò eadem hora diei sequentis undecimi, secundum *L. 1.* ¶ *Biduum ff. Quomodo appellandum Ruland. de Commiſſ. lib. 6. c. 3. n. 13.*

8. ¶ Quamobrem Notarii in actis vel instrumentis appellationũ non solum diem, verum etiam horam, qua sententia lata aut appellatio interposita est, rectè adsignant, ut judex ad quẽ appellatur, cognoscat, an decendium præcise observatum, & jurisdictio sua fundata sit, nec ne. Confer. *Mynſ. obſ. 2. cent. 2. & obſ. 11. cent. 3. obſ. 12. cent. 6. Gail. obſ. 139.* ubi tradunt hoc decendii tẽpus à momento ad momentũ numerari & primum decendii diem non computari totum, & horam imò momentum & punctum diei primi, quo sententia lata aut appellatio interposita fuit, ad decimũ diem & diei decimi horam vel momentum, sive punctum referendum esse, indeque fieri posse, ut dies decimus undecimo desinat.

9. ¶ Ut tempus decendii appellandi currat duo necessariò requiruntur.

Primùm est, ut appellans sciat sententiam esse publicatam: Alterum est ut sciat contra esse latam.

Ita-

10. ¶ Itaque non nisi à tempore scientiæ decendium illud currit. *Mynſ. obſ. 2. cent. 2. Gail. 1. obſ 139 num 7. & 8.*

11. ¶ Attendendum tamen fuerit an Dominus litis in priori instantia defensus sit, ut in foro loquuntur, id est, procuratorē apud acta habuerit necne, hoc casu enim appellatio intra decendiū à die scientiæ interposita inutilis fuerit. *Vide Gail. d. obſ. 139. n. 8.*

12. ¶ Si tertius aliquis appellationi ab alio interpositæ pro suo interesse adhærere voluerit, etsi is intra decendiū appellare non teneatur, attamen appellationem ab alio interpositam ratam habere tenetur. *Gail. lib. 1. obſ. 122 num. 5.*

13 ¶ Denique in hoc fatali spacio decendii observandum, quod currat quando gravamē est momentaneum: secus si causam continuam & successivam habeat, quia tunc tanquam à præsenti & continuo gravamine semper appellare licet. *Gail. d. obſ. 139. n. 13.* ubi exemplum ponit in eo qui carceri mancipatus est, & in eo qui ad locum non tutum citatur: quia quoties citatur ad locum non tutum, toties appellare potest: nam gravamen habet causam continuam.

Commentarius.

Fatalia appellationū] *Fatalia appellationibus constituta appellationum solennia esse & solennia nominari patet* ex L. 11. C. de Administrat. Tutor. & testatur idem Cujacius lib. 1. obs. cap. 1.

TITULUS XXVII.

Fatale appellationis prosequendæ quid, quotuplex appellationis introducendæ quid sit.

Fatalia appellationis prosequendæ sunt, intra quæ appellationis interpositæ processus expediendus est.

2. ¶ Hæc sunt vel { appellationis introducendæ / appellationis finiendæ.

3. ¶ Fatale appellationis introducendæ, est spacium aliquot mensiũ videlicet duorum, trium vel sex ad summum, quorum singuli triginta diebus constant, intra quod citatio non solum in Camera impetranda & appellato insinuanda, verũ etiam judicialiter reproducenda sive introducenda est, sive appellans Apostolos petitos Reverentiales sive Refutatorios acceperit. *ordin. part. 2. T. 30. in princip. Mynſ. obſ. 31. cent. 1. & obſ. 57. cent. 5. & obſ. 12. cent. 6. Gail. obſ. 140. lib. 1. n. 4. Denais Appellationis introducendæ ¶ 4. & 5.*

4. ¶ Estq; vel { hominis. / legis.

Receſs. Imper. Spiræ An. 70. ¶ Ob auch wol bey Cammerrichter. *Gail. libr. 1. obſ. 140. n. 1. & 2. Mynſ. obſ. 12. cent. 6.*

5. ¶ Fatale hominis est, quod judex inferior pro arbitrio habita ratione causarum constituit unum, aut duos, aut tres, aut sex ad summũ menses præfigendo. *Ord. part. 2. T. 30. in princip. Mynſ. obſer. 15. & 22. cent. 3. & obſ. 12. cent. 6. Gail. obſ. 140. num. 3.*

6. Fatale legis quod & legitimũ vocant, quod legibus ordinationis definitum & observandum est.

7. ¶ Fatale legis vel trium mensium est, ut in appellatione à delegatis ordinatione judicibus in spoliorum simplicium causis *Ordin. part. 2. T. 8.* ¶ Wo aber der beklagte Churfürst 2c. & ¶ *sequent. Denan appell. introd.* ¶ 6.

8. ¶ Vel

8. ¶ Vel sex mensiũ ut in reliquis causis omnibus. intellige si tempus ab inferiore judice nullũ præstitutum fuerit. *Ord. d.* ¶ Wurde aber ꝛc. & ¶ dergleichen so ꝛc. *Mynſ. obſ. 31. cent. 1. & obſ 15. 22. cent. 3. & obſ 57. cent. 5. & obſ. 12. cent. 6. Gail. obſ. 140. nu. 3. lib. 1.*

9. ¶ Fatale hoc, non à die latæ sententiæ, aut à tempore scientiæ, sed interpositæ appellationis currrere incipit, & quemadmodum illud interponendæ, ita hoc introducendæ continuum est, & à momento ad momentũ numeratur. *Ord. d. T. 30. p. 2. verſ.* von zeit an der interponirten *in princ. Mynſ. d. obſerv. 31. cent. & 12. cent. 6. Gail. obſ. 40. lib. 1. num. 1.*

10. ¶ Tempus sive terminũ legis judex inferior tantum abbreviare, sed judex appellationis petentibus etiam prorogare potest. propter locorum distantiam, vel ob iter non satis tutum, vel propter aquarum inundationem, vel bellum. item si nuncio processus exequenti casus fortuitus contingat, aut ante terminum redire nequeat, aut aliud impedimentum legitimum intervenerit. *Ord. part. 2. T. 30.* ¶ Wurde aber ꝛc. *Mynſ. obſ. 62. cent. 2. & obſer. 54. 92. cent. 3. Gail. lib. 1. obſ. 140. n. 7. Den: Appellationis introductio.* ¶ *3. Appellationis desertio* ¶ *8.*

11. ¶ Intellige autem hoc fatale prorogari posse, si prorogatio petita fuerit in tempore & intra sex menses, & sic intra temporis fatalis spacium: quia post ejus lapsum non potest fieri prorogatio, sed restitutio in integrũ postulanda, quæ non facile conceditur, cũ partes habeant viam ordinariam prorogationis, nisi impediti sint justis ex causis etiam illa uti. *Mynſ. d. obſ. 62. cent. 2. & obſ. 54. 29. cent. 3. Gail. lib.*

1. obs. 143. ubi legitimam impedimentum probandi rationem & restitutionem in integrum adversus lapsum fatalium impetrandam esse monent. *Denn im Appellationis Desertio.* ¶ *7. & 8. vide infr. T. 29.*

12. ¶ Idem jus appellationis introducendæ illis qui coram Notariis appellaverint competito. *Ordin. d. t. 30.* ¶ Dergleichen ꝛc.

13 ¶ Per visitatores Cameræ aliquando constitutum est, ut fatali hoc ex allegata causa prorogato, prorogatio processibus insereretur. *Memor. visitat. Anno 600.* ¶ Als sey dann.

14. ¶ Quæsitum igitur & dubitatum est, an etiam causa quamobrem prorogatio concessa fuerit, simul processibus inserenda sit, nec ne.

Sed constitutione Imperii sic res decisa est, ut sex menses fatales sine probatione justi impedimenti in decernendis processibus ne prorogentur quos vero judex inferior pauciores præfinierit vel cura probationem judici Cameræ prorogare liceat sed prorogandi causæ neutro casu processibus inserantur. *Recess. Imp. Anno 94.* ¶ Als sich auch der Appellation ꝛc *fol. 31. Den. Appellationis introductio.* ¶ *10 11. & 12.*

15. ¶ Si terminus hujus fatalis in ferias incidat, & post ferias fatale legis aut hominis lapsum fuerit, impedimentum illud feriarum incidens reproductioni processuum non obstabit, nec desertionē operabitur, sed non obstante impedimēto hoc citatio finitis feriis ab appellante reproduci & procedi potest. *Recess. Imp. Spiræ. An. 70.* ¶ Ob wol auch bey dem Cammerrichter ꝛc. *Gail. obs. 140. num. 4. Den. Appellationis introd.* ¶ *8.*

16. ¶ Fatale hoc appella-

pellationis introducendæ, ex compromisso, vel partium consensu prorogari posse. *Gail. existim. obs. 140. lib. 1. n. 8.*

17. ¶ Sed quid si appellatus in termino appellationis introducendæ à sua parte pro suo interesse appellationẽ prosequi voluerit, appellans vero tãtùm de diligentia protestetur, & postquam tempus fatalium abierit, processus cum nuda protestatione de diligentia reproducat? Cum appellationis beneficium utrique parti commune sit, prosecutio appellationis à parte appellati locum habebit, & appellatio nequaquam deserta censebitur, quamvis appellans post terminum processus reproduxerit. *Recess. Imp. An. 94. Ratisb.* ¶ Wann auch wol bißweilen. *fol. 33. Myns. obs. 59. cent. 2.*

Commentarius.

Appellationis introducendæ.] *Practici hoc fatale promiscuè nunc appellationis introducendæ, nunc prosequendæ appellant, ut patet ex* Myns. obs. 31. cent. 1. & obs. 54. cent. 3. *sequentius & rectius introducendæ dicitur.*

Commune:] *Vide* Myns. obs. 21. cent. 2.

TITULUS XXVII.

De fatali appellationis terminandæ.

TEmpus appellationis terminandæ sive ut vocant finiendæ, de jure cõmuni annus, & ex legitima causa bienniũ est. *Authen. Et qui, &c. & l. ult. §. illud. C. de Tempor. appellat.*

2. ¶ Fatale hoc in Camera non observatur propter causarũ multitudinẽ, sed si coràm judice inferiore observatũ non fuerit, appellatio in Camera non recipitur, sed veluti deserta rejicitur & ad judicem, à quo

pro

pro executione remitti tur: tametsi ubique ferè locorum in judiciis hujus fatalis nulla ratio habeatur. *Myns. cent. 6. obs. 12. & Gail. lib. 1. obs. 141. num. 8.*

Hucusque de modo appellationis instituendæ: sequitur modus tollendæ.

TITULUS XXVIII.

Quot modis appellatio tollatur, & quinam ad Cameram appellare prohibeantur.

Tollitur appellatio quatenus vel { *non admittitur,* / *deserta redditur.* }

2. ¶ Non admittitur appellatio ratione vel { *Personarum.* / *Causarum.* }

3. ¶ Ratione personarum ad Cameram appellantes non admittuntur.

4. ¶ I. Qui appellandi beneficio voluntariè renunciarunt *Ord. part. 2. t. 28.* ¶ Und dieweil, etc. *ibi* Es were dann.

5. ¶ II. Qui judicis inferioris privilegio prohibentur. *Ord. ibid. vers.* oder aber.

6. ¶ III. Si appellatio ex alia causa sit illicita, quibus casibus jus comune & ordinario locum habento. *Ordin. ibid.*

7. ¶ IV. Ad Cameram appellare prohibentur, non habentes legitimam appellandi causam, qui non solum in expensas condemnãtor, sed etiam aliis juris pœnis afficiuntor. *Ord. d. T. 28.* ¶ Darzu weil etc. *Den. Appellat. temeraria.*

8. ¶ Frustratòriæ appellationis pœna de hinc arbitraria & ad minimũ decem marcarum argenti esto. *Memor. visit. Anno 74.* ¶ Als man auch etc. *Denan Appellatio Temeraria hodie pœna decem marcarum*

carum auri puri est, Recess. Deputat. Anno 1600. ¶ Vnd ob wol weiter rc.

9. ¶ Pauperes ad Cameram appellantes non admittuntur, nisi prius de justa litigandi causa constet, & fides de paupertate judici fiat, testimonio vicinorum aut Magistratus, aut publico instrumento. *Gail. lib. 1. obs. 143. num. 7. Barth. in l. 1. de ætate in 7. ff. de minorib.*

Commentarius.

Appellandi beneficio renunciarunt:] *Renunciatio appellationi duplici ratione accidit, expressè videlicet & tacitè: de utraque* vide Rebuff. in Constit. Reg. Tract. de Appellat. ad Art. 17. gloss. 1.

Expressa est, inquit Rebuffus, quando quis per pactum vel alio modo expressè appellationi renunciat interpositæ §. *ille denique & c.* dilectæ de appellat. Bald. ad L. tale pactum §. Qui provocavit ff. de pactis. *Et si quis renunciet appellationi, videtur in totum renunciare, & appellationi & juri appellandi* per text. in L. si quis libello C de appellat ideo iterum appellando nihil agit, Bartol. Alex. & alii D. D. L. cum procurator ad l. 1. ff. de oper. novi nunc.

Sed si quis renunciet appellationi fortè mutando vel emendando, tunc juri appellandi renunciasse non censetur Bald. in addit. ad specul. col. 15. *quandoq; quis renunciat. Certum enim est, quod per pactum de consensu ambarum partium renunciari potest appellationi interponendæ.* L. ult. §. fin. C. de Tempor. appellat. *secus fit per renunciationem.* Rota Decis. 287. *licet appellationi in* no. gloss. ad D. D. ad lib. 1. C. de pact.

Tacitè renunciatio appellationi fieri censetur.

1. *Si quis post appellationem ab interlocutoria adeat judicem à quo, ut justitiam in illa causa recipiat* c. si à judice

judice d. r appellat in 6. c. Gratum de officio Delegati c. solicitudinem in fin. eod. Nisi pr. testaretur. Alex. consil. 130, in causa vol. 4. & Guido Papæ in Decis. Delphin. q. 364. Si quis. Aufrer. Decis. 162. Confer practic. Petri de Ferrar. De forma appellationis ab interlocutoria in gloss. ad vers. causis & rationibus. num. 8. *Aut inquit appellans prosequitur simpliciter causam sui gravaminis probando de suo gravamine, & non videtur appellationi renuntiare: Aut prosequitur causam principalem, & tunc videtur appellationi renunciare* per gloss. & Joan Andream si à judice De appellat in 6 c. Relatum de officio Delegat. c. cum venisse De testib.

II. *Qui super judicati tra[n]sigit.* L. Tale pactum. §. Qui provocavit ff. de pact. 15.

III. *Qui judicatum facere promiserit.* Lanfranc. in Repet. c. Quoniam in verbo. interlocutiones. col. 26. de probation. & Cotta in Memorabil b. juris part. 2. ad verbum Appellari.

IV. *Appellans qui lite pendente super appellatione spoliat adversarium, sed secus stante judicium cœptum:* ut text. est in c. ex parte. 2. de Rescrip. c. an sit & c. cum causam, de appellat. gloss. ult. in c. Non solũ eod. tit. in 6. Matthes. not. 28 Nota quod act. Felin. in c. ex parte colum. 3.

V. *Qui Apostolos non petit intra triginta dies* c. ab eo. de appellat. in 6. & L. 1. ff de libell dimiss. & Bart. ad eandem: sed hoc in Camera non observatur.

VI. *Si appellans in præstituto termino ad sistendum se coram judice ad quem non sistat* c. personas de appellat. Bald. in l. præses C. eod. & D. D. c, sæpe eod.

VII. *Si appellans non facit id quod facere tenetur ex lege, consuetudine vel Ordinatione.*

dinatione. Bald. in addition. ad Speculatorem de Appellat. vers. sed pone dicit Statutum. Jason in Auth. Qui rem col. 6 v. 10. adde C. de S. Sancta Ecclesia.

VIII. Qui petit dilationem ad solvendum judicatum, vel alio modo acquieverit L. ad solutionem ff. de re judicata.

Plures casus quibus appellationi aliquis renunciare censeatur, vide apud D. D. in l. si quis separatim in fin. ff. de Appellation.

In criminalibus appellationi non renunciari vulgò existimant: quia hæc sapiat defensionem. c. cum inter & c. olim, de except. glossa in L. pactum inter. ff. De pactis, & non audiatur volens perire. l. non tantum ff. De appellat.

TITULUS. XXIX.

In quibus causis appellationes ad Cameram non recipiantur.

Appellationes in Camera non recipiuntur.

I. In causis sive factis criminalibus quibus pœna corpori infligēda est, so Leibstraff auff jhnen tragē. *Recess. Imp. Anno 1530. Augustæ.* ¶ Als jetzt ettliche zeit rc. *Ordin. part. 2. T. 28.* ¶ Item nach dem rc. *Mynſ. obſ. 41. cent. 4. Gail. lib. 2. obſ. 1. num. 27. & 28. Den. Appellat Receptio ¶ 1. limitationem tamen vide infra T. ult. ¶ 4.*

2. ¶ Appellationi verò à mulcta, sed ea quæ in locum pœnæ corporalis ex communicatione forsan per gratiam facta non successit, & quæ summæ Ordinationis appellabili convenit, in Camera locus est. *Mynſ. obser. 41. cent. 4.*

3. ¶ II. Si quis aliquē criminis in judicio criminali accusaverit, & accusatus per sententiā absolutus contra accusatorem ad expensas, & ad

recompensationem injuriæ & damni facti reconveniendo agat, quo casu accusator in expensas & alia condemnatus ad Cameram appellans, non auditur. *Const. 1. Carol. criminal. Art. 12.* So bald der angeklagt.

4. ¶ III. Appellationes in causa possessorii momentanei in Camera locum non habent: at secus in causa possessorii plenarii. *Mynſ. obſ. 13. cent. 6. lib. 1. obſ. 7. n. final. & obſ. 147.*

5. ¶ IV. Appellationes in causis matrimonialibus in Camera non admittuntur. Causæ enim matrimoniales sive sint simplicis querelæ, sive appellationis per decretū Imperatoris ex Camera exterminatæ sunt. *Receſſ. Imper. Spiræ Anno 70.* ¶ Wann auch der Kayserlichen. *Gail. lib. 1. obſ. 112. n. fin.* Nisi forsan ratione nullitatis ad Cameram devolvantur.

6. ¶ V. Appellationes in causis decimarū in judicio petitorio ad Cameram nō admittuntur. *Mynſ. obſ. 10. cent. 5. Gail. lib. 1. obſ. 8. n. 2.*

7. ¶ VI. Si a Commissariis testes ad perpetuam rei memoriam in causis litigiosæ possessionis aliisve ad informatiō nē duntaxat judicis examinantibus, tanquam suspectis ad Cameram appelletur, appellatio nō attenditur, sed examen nihilominus ad finē perducendum fuerit *Mem. Visit. Anno 68.*

Commentarius.

In Causis criminalibus] *causæ criminales* peinliche Sachen die Leibstraffen auff jhnen tragen/ *neque in prima, neque in secunda, vel ulteriori instantia in Camera locum habent: Excipiuntur. I. Causæ fractæ pacis. II. Delicta fiscalia. III. Si crimen intentetur personæ Camerali,* ut supra T. 3. dictum est.

IV. Si

IV. *Si causa criminalis ex capite nullitatis principaliter & seorsim deducta ad Cameram devolvatur.* Confer. Mynſ. obſ. 14. Rurger. Rulandum de Commiſs. lib. 2. c. 3. *ubi hanc quæstionem, an causæ criminales in prima instantia ad Cameram pertineant in utramque partem disputat, sed tandem negativam ex rationibus non infirmis concludit.* Vide VVurmbſ. T. 24. obſ. Frider. Mindan. de proceſſib. lib. 1. c. 9. *ubi affirmativam tuetur.*

In cauſis matrimonialibus:] *Qua tamen ratione nullitatis principaliter propositæ perinde ut criminales in Camera dijudicandæ recipiuntur.* Vide infr. T. XXXI.

Hæ igitur personæ & causæ sunt à quibus appellationes in Camera non recipiuntur, & in genere sciendum est, in omnibus causis tàm civilibus quam criminalibus appellationem permissam esse, nisi expresse prohibita reperiatur per text. in L. Et in majoribus. C. de appellat. *Causas vero sive casus quibus appellatio prohibita est, præter supra positos recenset* Speculator in T. de Appellat. §. *In quibus autem casibus, quem videre licet.*

Hactenus fuit de primo appellationis tollendæ modo: Sequitur alter qui in appellationis desertione est.

Titulus XXX.

Appellationes quomodo desertæ reddantur.

Videndum hic primũ, quomodo appellationes deſertæ reddantur. Deinde quæ deſertionis iſtius effecta ſint.

2. ¶ Deſerta redditur appellatio.

Primò ſi tempus fatale appellationis interponẽdæ non obſervetur. *Mynſ. obſ. 22. cent. 3.*

3. ¶ Secundò ſi intra

fatalia judicis vel legis citatio in Camera obtenta nō reproducatur quo casu appellato super desertione si volet procedere licet, sed sententia ne confirmator in Camera, & executio remittitor ad inferiorem, si jus habeat exequendi: sin minus à Camera implorata executioni mandator, & ad versus hæc nec ignorantia partium, nec locorū consuetudini quicquam indulgetor *Ord. part. 2. t. 30.* ¶ Unnd so also inn einem ꝛc. *&* ¶ *final. Den. Appellationis Desertio.* ¶ *1. 2. 3.*

4. ¶ Intellige autem fatali introducendæ appellationis non observato appellationem deseri.

5. ¶ I. Nisi pauper sit, qui fatale neglexit: Pauperibus enim ob fatalia appellationis introducendæ vel terminandæ non observata appellatio deserta non redditur, at secus si fatalia interponendæ appellationis puta decendium non observarint. *Mynſ. obſ. 97. cent. 4 Gail. lib. 1. obſ. 142.* quod tamen simpliciter acceptum dubio non caret: Jason quidem absque distinctione defendit pauperi decendium currere. Sed Guido decis. 436. distinguit, an appellatio in scriptis ab interlocutoria vel diffinitiva ex intervallo, aut viva voce, videlicet à diffinitiva incontinenti, interponenda sit: primo casu, propter sumptus pro instrumento appellationis expendendos paupertatē excusare existimat: posteriore non. Sed Jasonis opinionem Camere adprobavit.

6. ¶ II. Nisi terminus introducendæ in ferias incidat, ita ut sex mensium terminus in feriis expiret, & introductio propter ferias antè finem termini fieri nequeat.

queat. *Recess. Imper. Spi- ra An. 70.* ¶ Ob wol auch Cammerrichter &c. *Gail. lib. 1. obs. 140. num. 4. 5. & 6. Den. Appellat. introd.* ¶ 8.

7. ¶ III. Nisi judex appellationis ex justis causis terminum prorogaverit, quod potest. *Ord. p. 2. t. 30.* ¶ Würde aber &c. ¶ 5. T. 25. ¶ 8. ¶ IV. Nisi tractatus transactionis aut compromissi fatalis cursum impediret, quo casu tamen tutius fuerit pendēte transactione vel tractatu concordiæ appellationem in termino introducere. *Gail. d. obs. 140. n. 8. & 9.*

9. ¶ Tertiò appellatio deserta redditur, si appellans intra spacium triginta dierum Apostolos non petiverit: Sed ordinatio appellanti liberum relinquit Apostolos petere vel non petere. *Ordin. part. tit. 30. in princ. Myns. obs. 49. cent. 2. & observ. 21. cent.*

10. ¶ Quartò si fatalia introducendæ, per culpam nuncii, ante insinuationē effluxerint: Sed hoc casu appellans in integrum restituitur, vel illico & ex officio, si in termino citatus comparuerit, vel si emaneat prævia citatione ad eam rem petita. *Consul. Cam. 76. Denais Appellat. desertio.* ¶ 6.

11. ¶ Quintò appellatio deseritur & appellans in integrum restituitur: Si non culpa sed casu executio sub fatalium exitum facta, prorogatioq; petita, ac processus postea intra eam reproducti fuerint: sed citatus tamen non comparuerit. *Consult. Cameræ. Anno 83 Denais ibidem.*

12. ¶ Sextò, si procuratores ultimo die fatali instante ejus in tempore prorogationem petere, causas justas postea

Camera pronunciat.

18 ¶ Nam si pronunciaret, sententia esset nulla, propter defectum jurisdictionis, quia prior sententia abiit in rem judicatam, ideoq; ipso jure revoluta est jurisdictio ad judicem â quo. *Mynf. obf. 59. cent. 2. & obf. 22 cent. 3. Gail, lib 1. obf. 137. num. 1. & sequent.*

10. ¶ Sed istius regulæ, judicem nimirum appellationis appellatione deserta in causa principali pronunciare non posse exceptiones quædã sunt.

20 ¶ Prima est. nisi appellans eam deserat, appellatus autem intra fatalia eam prosequatur, sorte confirmandæ vel reformandæ prioris sententiæ aut expensarum consequendarum gratia. *supra T. 28. §. fin.*

21. ¶ Altera nisi sententia à qua fuit appellatum confirmanda foret, puta quando de injustitia appellantis ex actis prioribus constaret & à parte adversa desertio nõ sit allegata, quo casu Camera & alius judex appellationis quicunque, si velit desertione non attenta in causa principali pronunciare & sententiam à qua confirmare posset. *Mynf. obf. 60. cent. 2. Gail. obf. 137. n. 2. Den. Appell. Desertio. ¶ 6.*

22. ¶ Tertia est nisi judex appellationis ante pronunciasset se competentem, causam legitimè devolutam vel nõ desertam esse appellationem: tunc enim valet processus in negotio appellationis, licet revera causa nõ sit devoluta, quia vel nulliter appellatum, vel appellatio deserta est. *Mynf. d. obf. 66. cent, 2.*

23. ¶ Quarta est, axioma illud judicem scilicet appellationis appellatione deserta in causa principali pronunciare non posse, locum nõ habere, intellige quoad sententiam desertionis, &

condemnationem expẽsarum, quia judex appellationis appellatione deserta nihilominus jurisdictionem habet in cognoscendo an sua sit jurisdictio utrum appellatio sit deserta & super expensis frustrationis vel retardati processus. *Gail. de obs. 137. n. 3.*

24. ¶ Quamobrem appellatione deserta sumptuum ejus taxatio duntaxat, executioque ad Cameram pertinet reliqua ad judices priores remittuntur. *Ord. part. 3. tit. 50.* ¶ Wo aber. *Den. appellat. desertio.* ¶ 4.

Commentarius.

Per culpam nuntii:] *Consultũ Cam. Anno 83. quo hæc sancita sunt, sic habet,* Es begibt sich bißweilen/ daß die Cammerbotten *sine culpa partis aut procuratoris,* Nach dem allbereit die *fatalia* verflossen / die appellation Procesß zu spat exequiren.

Ob nu wol die Botten deß Gerichts diener/ derowegen derselben vnfleiß dem Appellanten billich vnnachtheilig / dieweil aber hergegen *Appellationis introducendæ fatalia*, da sie allbereit verflossen / nicht Prorogirt werden können/ so soll demnach auff obgesatztem fall / die sache als *desert* nicht angenommen / jedoch der Appellant (da doch der Appellat auff außgangene Citation erscheinet / oder durch ein Anwaldt gegenwertig ist) ohne einige vmbwege / Als baldt dars begern / oder auch *ex officio restituirt* werden / auff den fall aber *citatus absens*, Alsdann soll auff ansuchen *citatio ad videndum restituï* ertandt / vnnd der bott nach ermeßigung seines vnfleisses inn allwege gestraffet/ da er dem ꝛc. *Id est accidit interdum ut nuncii sine culpa partis aut procuratoris, posteaquam fatalia jam præterierunt appellationum processus nimis serò exequantur.*

tur. Etsi igitur nuncii ministri judicii sint, & propterea illorum negligentia appellanti damno esse nequeat & fatale appellationis introducendæ, utpote quod jã abierit prorogari nõ poßit. illo casu locus appellationi tanquam desertæ amplius non esto, sed appellans illico (si modo appellatus in termino Citationis comparuerit, & in judicio vel ipse, vel per procuratorem comparuerit) & simulatque postulaverit, vel ex officio in integrum restituitor: Sin verò citatus absens fuerit cũ ad instantiam appellantis citatio ad videndum restitui decernitor, & à nuncio pro arbitrio, prout negligens deprehensus fuerit, pœna exigitor.

Quintò appellatio:] Consultum Camerale sic habet. Also auch wann die Appellation proceß, zu rechter zeit extrahirt, vnnd dem Cammerbotten auffgeben / aber dieselbe durch ihnen auß erheblichen seinen verhinderungen / gar wenig tage ante finem fatalium exequirt Jedoch durch den procuratorn vnder dessen ob distantiam loci fatalium prerogatio gebetten vnd hernacher intra tempus petitum die Proceß reproducirt, aber der Citirte oder jemands von seinetwegen gar nicht erschelnet/ so soll wider jhn kein proclama viel weniger in contumaciam procediret, sondern die sache vor desert gehalten werden/ vnnd dem appellanten das beneficium Restitutionis an die handt zu nemen bevorstehen / id est, idem esto, si processus appellationis intra tempus legitimum impetrati nuncio committantur exequendi, sed is forsan propter justa impedimenta paucis diebus ante finem fatalium illos exequatur, & tamẽ interea per procuratorem ob distantiam loci fatalium prorogatio petita fuerit, & postea intra eam processus reproducantur, sed neq; citatus ipse

neque alius ipsius nomine in judicio compareat, quo casu non proclama adversus illũ decernitor, neque in contumaciam proceditor sed causa pro deserta habetor & appellanti beneficio restitutionis in integrũ uti liberũ esto.

Decimo appellatio:] *præter illos decem modos plures à practicis recẽsentur, velut si quis appellationem intra annum vel biennium prosequutus non fuerit.* c. cum sit Romana de Appellat. Auth. Si quis appellat C. de Tempor. appellationum.

Item si quis appellaverit ad judicem quidem competente sed plures fuerint cõpetentes ad quos, sive superiores, & pars appellans intra tempus præstitutum se nõ declaraverit ad quem illorũ appellationem prosequi volit, Gloss. ad c. si is cui De officio Delegat. in 6. D.D. ad L. Qui Romæ §. petest. ff. De verbor. oblig. Alex. Consil. 12.

Item si quis ab interlocutoria non appellaverit in scriptis, sed viva voce tantum c. 1. de Appellat. in 6. Guido Pap. Consil. 77. in causa. Col penult. *Quanquam sint qui appellationem invalidam potius quam desertam hoc casu dicendã esse existiment*

Sed quid si multi appellaverint simul tanquam cõsortes & postea tres vel duo tantùm appellationem prosecuti fuerint an quoad cæteros non prosequentes appellatio deserta esse censebitur? Ruffus negat præjudiciũ allegando in Comment. ad consti. Reg. De appellat. Artic. 5. gloss. unica. num. 20.

Et notandum quod in dubio appellatio deserta non præsumatur, & judex potius judicare & pronuntiare debeat appellationem desertam non esse, quia judex eam viã potius eligere debet, per quã utrique parti consulitur. Jason. ad l. 1. ff. Si quis caut. 9. no. Decius consil. 34. & pro tenui nu. 5.

Ad effecta desertionis:] *In effectis desertionis*

inter

inter alia etiam numeratur, quod postea quam appellatio deserta fuerit, tota causa ipso jure perdita censeatur, quia retro fingitur nihil actum. argum, L. Neratius. ff. De manum testamento. *Et quando appellatio deserta est postea processus non valet nec sententia, quia judex est incompetens.* Clem. appellationem, De appellat. Alexand. consil. 64. & consil. 18. in 6. volum. Anchar. Consil Deserta: *Vnde si appellationis desertæ ratione non habita, sententia pronuntietur super negotio principali & sententia prior confirmetur aut reformetur, hæc confirmatoria pro nulla habenda fuerit, quia tanquam à judice non suo, sive alieno lata est, imò ne ad excipiendum quidem valebit.* Clement. si appellationem. de appellation. & Bald. in Authent. & qui. in fin. de Tempor. appellat. & in §. si quo tempore miles. Guid Papæ. consil. 10. In præsenti. in fin. *ubi asserit judicem ad quem nec de nullitate quidem cognoscendi facultatem habere post appellationis desertionem: utpote de qua judex Ordinarius cognoscere habeat.* c. Dilecto De appellat. nam principali extincto & accessorium extinguatur oportet. L. cum principalis. ff. de Reg. juris. *Itaq; judex super appellationis desertione pronunciare, & nullitatem ad Ordinarium remittere potest:* secundū Ancharan. Consil. 345. *Iam deserta: nec poterit pronunciare benè vel male judicatū esse.* Bald. Consil. 20. volum. 1. *Denique appellatione deserta nec super attentatis pronunciari potest: quia ut prædictum est, si super principali pronunciare non licet nec super accessorio licebit. & quia post desertionem causa non secus habetur, ac si appellatio nunquam interposita fuisset.* c. licet. De sententia Excom. in 6. D D. ad L. fin. §. illud. C. De Tempor.

appellat. Rota Decision. 1. in notab. ubi plura recenset & Card. in Clem. de Appellat.

Licet revera causa non sit de voluta:] *differunt appellationem deseri & non devolvi: quamobrem judex aliam sententiam pronunciat appellatione non devoluta, & aliam appellatione deserta, In ista, causa expressè remittitur ad judicem à quo, quia fundata esset jurisdictio Cameræ per appellationem ritè interpositam, si non obstaret summa ordinationis non appellabilis vel privilegii de non appellando ideoq; postquam in puncto devolutionis à parte appellati sufficienter probatum fuerit summam litis ordinationis legibus aut privilegio non convenire, necesse est causam ob non devolutã appellationem ad judicem à quo expressè remitti: In hac vero videlicet desertionis, nõ fit remissio ad judicem à quo quia ipso jure ad eum causa redit.* Gail, obs. 123. & obs. 138.

Condemnatione expensarum] *An appellatione deserta judex appellationis nihilominus in pœnam temerè litigantis condemnare possit disserit* Gail. obs. 137. n. fin. lib 1. *à quo tempore expensæ desertionis postulentur.* Vide obs. ead. n. 5. & sequent.

Adhuc de provocatione solenni videamus nunc de simplici.

TITULUS XXXI.

Simplex provocatio ad Cameram quid, & quotuplex, & de jurisdictione Cameræ in causis nullitatis.

SImplex provocatio ad Cameram est, quando causa ab inferiore judice omissis appellationis solennibus defertur.

2. ¶ Hæc est vel { *Querela nullitatis principaliter deducta,* / *Petitio restitutionis in integrum.* }

¶ Que

3 ¶ Querela nullitatis principaliter intentatæ sive deductæ, est imploratio officii judicis qua actor sententiã nullam vel actu nullum rescindi petit, nulla appellationis mentione facta. *Ordin. partis 1. t. 3. Tit. 34.* ¶ Wo aber von vrtheilen nicht *appellirt. Ord. part. 2. t. 28.* ¶ Item nach dem auch ꝛc. *Vide Mynſ. obſ. 91. cent. 5. circa finem Gail. obſ. 127. VVurm obſ. T. 24. De appell. obſ. 35.*

4. ¶ Per viam nullitatis principaliter intentatæ etiam causæ matrimoniales, alioquin ex Camerali judicio exterminatæ & relegatæ à judicibus immediatè Cameræ subjectis ad Cameram devolvuntur, de quo *vide Frider. Mindanum de proceſſ. libr. 1. cap. 10.* & causis matrimonialibus ratione nullitatis processus in Camera locum esse multa præjudicia testantur.

5. ¶ Per hanc viam nullitatis etiam causæ criminales ab iisdem ad Camerã deferuntur. *Receſſ Imp. Auguſtæ. An. 1530.* ¶ Item als etliche zeit ꝛc. *& Ordin. part. 2. Tit. 28.* ¶ Item nach dem auch ꝛc. *Mynſ. obſ. 41. & 42. cent. 4. Gail. lib. 1. obſ. 1. num. 27. & 28.*

6. ¶ Nullitatis quæstione in causis criminalibus in judicio Camerali decisa, principale negotium ad judicem ordinarium remittitur. *Ord. d.* ¶ Item nach dem auch ꝛc. *circa finem*

7. ¶ Exempla nullitatum ex quibus jurisdictio Cameræ in causis criminalibus fundatur, sunt, si contra accusatũ absentem non legitimè citatum vel inauditum vel à non competente judice, vel contra rationẽ naturalem & æquitatem, vel legitimo processu nõ observato, judicatũ fuerit. *Mynſing. d. obſ. 42. cent. 4. Gail. 1. obſ. 1. num. 28.*

8. ¶ Sed

8. ¶ Sed jurisdictionem Cameræ in causis criminalib⁹ ratione nullitatis principaliter deductæ tantùm quoad reum fundatam esse censent, nō quoad accusatorem, nisi forsan accusatori ex processu criminali atque sententia pœna talionis immineret. *Mynʃ. d. obʃ. 42. cent. 4.*

9. ¶ Et notandum primò, quemadmodum causa appellationis ad superiorem devolvit causam nullitatis, sic vice versa per viā nullitatis principaliter intentatæ simul principalem causam & totum negotium ad Cameram imperialem devolvi, ita ut judex Cameræ super meritis cognoscere atque ex nova causa & novis probationibus sententiam confirmare vel reformare queat, nisi tamen error in sententia sit expressus, quo casu judex sententiam primam confirmare non posset, quia secunda illa sententia confirmatoria æquè nullitatis vitio laboraret atque prima: aut nullitas ex defectu & ineptitudine libelli appareat: quo casu judex nullitatis sententiam nullam reformare non potest, sed super nullitate pronunciare necesse habet. *Vide Gail. lib. 1. obʃ. 127. n. 1. 2. & 3.*

10. ¶ Secundò appellatione deserta vel per privilegium aut rescriptum remota, non propterea desertam vel remotam censeri nūllitatē. Quamobrē desertionis, vel privilegii, vel rescripti nulla ratione habita causa per viā nullitatis principaliter intentatæ ad Cameram deferri potest. *Mynʃ. obʃ. 77 cent 2. & obʃ. 64. cent. 4. Gail. lib. 1. obʃ. 135. Quia appellatio & nullitas remedia, ut Gail. ibid. ait, diversa sunt.*

11. ¶ Tertiò nullitatem usq; ad triginta annos deduci posse secundum communem & in

Camera receptam opinionem. *Mynſ. obſ. 92. cent. 5. Gail. obſ. 127. lib. 1. n. 8.*

12. ¶ Quarto ex ſingulari cautela practicorum per viam nullitatis principaliter intentatæ, cauſas ad Cameram devolvi, ſi conſtituto tempore appellatum non fuerit aut ſumma appellationis imperii Conſtitutionibus vel privilegio de non appellando conformis non fuerit, *Gail. lib. 1. obſ. 127.* ſed ſummā appellabilem etiam in cauſa nullitatis attendendam eſſe ſupra patuit.

13. ¶ Quintò privilegia de non appellando in cauſis nullitatum non attendi: quamobrem privilegia ejuſmodi Impetrantibus conſultum fore ſi ab Imperatore non ſolum iniquitatis ſed etiam nullitatis ratione privilegium ſub certa ſumma impetrent *Gail. monet. 1. obſ. 135. n. 8.*

Commentarius.

Imploratio officii:] *Quia proponenda eſt non jure actionis ſed officio judicis, quod 30. annis durat, ſicut alia perſonalis actio.* Innocent. c. ult. de officio judicis. Mynſing. obſ. 92. cent. 5.

Nulla appellationis mentione:] *Nam appellatio à nullitate ſupervacua eſt,* L. ex conſenſu ff. de Appellat. *Cauſæ & exempla hujuſmodi nullitatum ſunt, ſi juramentum calumniæ exactum non præſtetur.* c. 1. De juramento calumniæ in 6. Bartol. in L. de pupill. §. Qui operis. ff. De oper. novi. Idē in l. prolatum. C. de Senten. & interloc. omnium judicum. Sebaſt. Vant. Tit. Quibus modis Sent. null. *ſed in Camera hoc non attenditur, licet enim in prima vel ſecunda inſtantia juramentum calumniæ à parte exactum ſed præſtitum non ſit, attamen proceſſum non* reddit

reddit nullam: sed hoc non obstante in causa principali sententia pronunciatur maximè verò si pars quæ tale juramentum exegit judice ad uniter ora procedente non appellaverit, sed causam ad conclusionem usque prosecuta fuerit. Gail. lib. 1. obs. 84. n. 1. & 2.

Item si actori via probandi quæ ampliandâ semper est, præcludatur: L. Quoniã C. de Hæret. Bald. in Authentica. Qui semel. C. quo & quando judic. *A qua tamen præclusione appellare licebit.* c. interpositæ De appellat. in 6. c. inter de senten. & re judicat. *Itẽ si ex falsa causa sententia pronunciata fuerit.* Speculat. De fide instrum. §. v. Ecce c. sicut inter cætera. Ext. De re judicata.

Item si sententia contra dispositionem juris pronunciata fuerit, aut judex de causæ meritis non satis edoctus sententiam dixerit c. tum ex literis de Restit. in integr. c. 1. de re judic. *Item si sententia præcipitanter fuerit lata.* l. judices C. d. jud. l. 2. de sententia & re judicat. 2. q. 1. c. Deus omnipotens.

Plura et ferè infinita alia exempla vide apud Sebastianum Vantium de Nullitatibus: practic. Petri de Ferrar. ad verb. Nos Bernard. n. 12. & sequent.

Ad judicem ordinariũ remittitur] *Hanc ordinationis legem etiam in causis matrimonialib⁹ ratione nullitatis ad Cameram devolutis locum habere puto.*

Sed observandum hic quinam judices nullitatis esse possint, de quibus Mynsing. obs. 92. cent. 5. *quem omnino vide.*

Titulus XXXII.

De jurisdictione Cameræ in petitione Restitutionis in integrum.

PEtitio restitutionis in integrum est, qua per sententiã judicis inferioris læsus se adversus eandem restitui postulat.

Querelæ

Querelæ nullitatis & petitionis restitutionis in integrum cumulatio admittitur in judicio Camerali, ut præjudicium annotavit. *Mynſ. obſ. 25. cent. 2. in cauſa Eccleſiæ de* Falckenberg *contra Ioannem de* Falckenberg *febr. an. 53.*

Commentarius.

Læsus] *Læſus dicitur, qui per ſententiam damnum aliquod patitur.* argum L. Quod ſi minor & L. patri § ſi minor. ff. de Minorib.

Reſtitui] *Id eſt, ad rem & jus priſtinum reduci, vel jus ſuum integrum recipere, Judex enim dicitur reducere vel reddere, pars vero jus recipere, quod amiſerat, ut patet ex* d. L. Quodſi min. ff. de Minorib. *ubi textus dicit, jubeat prætor emptorem fundum cum fructibus reddere, & pretium recipere.*

Reſtitutio igitur eſt, ad rem ſive priſtinam cauſam reductio: & juris integri receptio. L. Quæſitum §. ex hoc interdicto. ff. De precar. *ita ut tantum tribuat reſtitutio, quantũ abſtulit læſio.* per L. fin. C. de ſententiam paſſis.

Titulus XXXIII.

De jurisdictione Cameræ in Reductione ad arbitrium boni viri.

AD ſimplicem provocationẽ pertinet Reductio ad arbitrium boni viri.

2. ¶ Reductio etenim ad arbitrium boni viri, eſt à ſententia arbitratoris ad judicem competentem provocatio. *Gail. libr. 1. obſerv. 149. n. 2.*

3. ¶ Et in reductione ad arbitrium boni viri judex Cameræ competens eſt, ſi is contra quẽ petitur immediatè Imperio ſubjectus ſit, & Reductio locũ habeat, per ea quæ notat. *Gail. obſ. 1. lib. 1. n. 49.*

Commen-

Commentarius.

Ad simplicem provocationem:] *intellige tanquam ad genus suum non ad solennem illam, quam appellationem propriè nominari dictum est. Et Reductionem istius solennis speciem esse vel inde patet, si primitiuus rem introspiciam⁹, quia solēne illud appellationis requisitum, ut videlicet intra decendium reductio petatur, quemadmodum in appellationibus fieri solet, hic non attenditur, sed verior & cōmunior opinio est, Reductionem usq; ad annos triginta peti posse, & sententiam arbitratoris propter fatale decendiu, neglectum in rem judicatam non transire, teste.* Gail. lib 1. obs. 150. n. 1.

Boni viri.] *Id est judicii Ordinarii, qui vir bonus in jure dicitur,* per tex. in l. vir bonus ff. judicarum solvi. Gail. lib. 1. obs. 149. num. 3.

A Sententia:] *Quam vulgò arbitramentum & voce magis barbara &, neptiore laudum appellant. sed latinè alii & rectum arbitrium vocant,* vide Corrasium in Miscellan. lib. 4. c. 18.

Arbitratori:] *Differunt arbitri & Arbitratores. Arbitri sunt judices partium conventione ita electi, ut coràm illis juris ordine observato procedatur,* per tex. in L. 1. ff. De recept. arbit. & gloss. ibid.

Arbitratores verò sunt, qui nulla juris solennitate observata controversias amicè ex æquo & bono componunt. D D. ad T. ff. De Arbitris vide Speculatorem in T. de Arbitris & Arbitratoribus, Oldendorpius in lexico juris in verb. (Arbitri) *opinatur arbitri nomen per Commentatores ineptissimè tractari, rem prorsus Reipub. saluberrimam non attingi,* Corrasius lib. 4. Miscellan. c. 18. *totam Arbitratorum declarationem commenticiam esse putat.* Vide Gail. 1. obs. 150. n. 4. *ubi monet procedendi modum spectandum esse,*

esse, ut cognoscatur utrum aliquis inter partes arbiter vel arbitrator constitutus fuerit.

Nam si in aliquem compromissum fuerit ut arbitratorem, sed hac conditione ut libellum, responsiones ad libellum, & probationes recipiat, & juris ordinem observet, illum etsi arbitrator nominatus sit, tamen non arbitratorem sed arbitrum constitutum & pro arbitro habendum esse: & contra si in aliquem compromissum sit, ut arbitrum, sed ea lege ut controversiam de plano sine processu litis amicè componat, & ex æquo & bono decidat, hic etsi arbiter appelletur non tamen arbitrum, sed arbitratorem potius censendum esse. Hæc observanda sunt monet Gail ibidem quo ad fundandam jurisdictionem Cameræ in decernendis processibus, ut forma & modus compromissi diligenter consideretur, an nimirum sint arbitri vel arbitratores, à quorum laudo reductio petatur.

Nam à sententia Arbitri regulariter nō appellari quia ex ea neque actio in factum ex re judicata, neque exceptio rei judicatæ nascatur.

Reductio locum habeat:] *Regulariter enim à sententia Arbitri non appellatur ut dictum est, nisi laudum sive sententia arbitri contineat enormissimam læsionem, vel evidentem & manifestam iniquitatem, quo casu appellatio locum habet etiamsi compromissum jure jurando confirmatum fuerit, per ea quæ notat* Gail. lib. 1. obs. 149. in princip. & obs. 150. n. 8. & sequent. *Et quæ sit evidens iniquitas non ex certa doctrina sed & circumstantiis cognosci posse, & à sententia arbitri appellare non licere si compromissum fuerit pœnale, vel stipulatione firmatum, quia illo casu ad pœnam vel interesse quod in locum pœnæ succedit agatur.* Gail. ibid. tradit.

Præterea de reductione quæstiones quædam controversiæ hic notandæ sunt:

Prima est, an reductio appellationis species sit? Ad quam respondet Maranta. part. 6. n. 122. *& Reductionem speciem appellationis esse dicit, licet non sit revera appellatio secundum.* L. *Non distinguemus.* §. *Cum quidam & ibi notata.* ff. *de arbitris.*

Et practicorum Coryphæus Speculator in T. arbitris §. 1. verf. *Quid si à tempore. Reductio ait arbitrium boni viri non dicitur propriè appellatio sed potius quædam attestatio.*

Habet tamen, addit, quandam similitudinem cũ appellatione: quia sicut appellatio impedit executionem, ita etiam reductio, secundum. Bald. in c. final. verf. quod tria Bartol. in L. societatem. § arbitrorum, num. 2. ff. pro socio. num. 21. *petitionem reducendi provocationem quandam ad judicem competentẽ esse concludit.* Gail. lib. 2. obf. 149. n. 2.

Altera est: An & quomodo differant Reductio ab arbitri laudo & reductio à laudo arbitratoris: ita enim quidam distinguunt & alteram ab altero differe tradunt, ut à laudo arbitri reductionem sive appellationẽ locum habere negent sive pœna compromisso adjecta sit, per L. diem proferre. §. Stari. ff. de arbit. ad quã vide Adverfaria Costalii & L. 1. C. eod. Mynf. obf. 68. cent. 4. Vaud. lib. 1. Quæst. Var. Quæst. 14. Marantam. p. 6. de appell. n. 261. cum feqq. *locum inquam appellationi esse negent, nisi pactum de appellando fuerit appositum, vel constet de coactione judicis ad compromittendũ argum.* L. ex confenfu de appell. l. 2. C. de fruct. & lit. expenfis L. Arbitrio. ff. Qui fatifdare cogantur. L. ult. *A quibus appellare licet vel non: vel nisi super causa emergenti & incidenti arbiter electus fuerit.* Mynf. d. obf. 68. cent. 4. *vel nisi sententia manifestè iniqua aut nulla esset, vel enormissimã læsionem contineret ut supra*

dictum

dictum est, vel nisi sententia lata fuerit per arbitrum statutarium & necessariũ. Vide d. obs. Mynſ. 68. cent. 4. Gail. 1. obs. 33. nm. 18. VVurmser. T. 25. appell. obs. 6.

Sed à laudo arbitratoris indistincte appellationem licitam esse, & usque ad annos triginta reductionem ad arbitrium boni viri peti posse asserunt. Vide Marantam part. 6. de Appell. n. 125.

Tertia quæstio est coram quo judice reductio petenda sit?

Et communior opinio est, quam in Camera approbari testatur. Mynſ. obs. 61. cẽt. 2. & Gail. obs. 149. *judicem partis adeundum esse, qui causæ ejus cujus reductio petitur. si compromissum non intervenisset judex ordinarius & competens sit, non judicem laudantis.*

Quarta est, An reductionis petitioni renunciari possit quemadmodum appellationi? Quæstio hæc deciditur in Practica Petri de Ferrar. in for. libello quo agitur, ad pœnam ex compromisso in gloss. ad verba hæc reductio peti hoc modo: Aut arbitrator, inquit tulit sententiam per dolum, & tunc renunciatio non habet impedire petitionem reductionis. quia ad dolum de futuro renunciatio non extenditur. L. si unius §. illud ff. de pactis & l. convenire. ff. de pact. dotal. Dynus c. scienti. de Reg. jur. lib. 6. *Aut tulit sententiam per imperitiam & bona fide: & tũc aut per sententiam infertur læsio in magna quantitate, & tunc renunciatio etiam si sit vallata juramento nõ nocet, quia habet in se tacitam conditionem. si ex ea nõ inferatur læsio magna.* arg. l. si libert ff. de op. libert. & l. fin C. de non. n. pec. & tex. est in c. 2. ext. de Arb. confer Marantam part. 6. de appell. *ubi Quæstionẽ hanc explicat.* n. 127.

An contra laudũ juratũ. quando renunciatum est reductioni, possit peti reductio, & an saltẽ sit necessaria absolutio à juramento. d. n. 127.

Quinta est. An à judice reductionis confirmante vel retractante laudum appellari posʃit? Et communis opinio est licitam eʃʃe appellationem vide Gail. obʃ. 149. num. 4,

Sexta & ultima est, An in reductione ad arbitrium appellationis ʃumma attendenda ʃit, quemadmodum in cauʃis nullitatum & Reʃtitutionis in integrum? Sane ubi eadem legis ratio locum habet ibidem etiam legis vel Conʃtitutionis diʃpoʃitio meritò locum haberet. Sed contrarium ʃtatuendum eʃʃe videtur argumento. §. fin. T. 31 Ordin. part. 2. *& aliqua diverʃitatis ratio in medium afferri poʃʃet.*

Corollarium.

In provocationibus ʃive provocationum cauʃis, quibus de rebus nihil Ordinatio cavit, jus commune obʃervandum fuerit, ita traditur expreʃsè *§. fin. T. 31. Ordin. p. 2.*

Hactenus de jurisdictione Cameræ Imperialis: Sequitur nunc de proceʃʃu Camerali.

PAN-

PANDECTARUM CAMERALIUM:

SIVE

JURIS CAMERALIS

Liber Secundus.

DE PROCESSU AUDIENTIÆ JUDICIALIS

TITULUS I.

Processus Cameralis quid, & quotuplex, quid Audientia & quotuplex sit.

PRocessus Cameræ Imperialis, est legitima in judicio Cameræ procedendi ratio.

2. ¶ Processus Cameralis est vel { *Audientiarum.* / *Causarum.* }

3. ¶ Audientiarum est qui in audientiis Judicialibus peragendis observandus est.

4. ¶ Audientia est actus publicus ad litium negotia judicialiter sive pro tribunali tractanda institutus: Unde audientiam agere vel celebrare idem significat, quod judicium exercere. *Ord. part. 3. tit. 1. in princ. vers.* Gericht vnd Audientz gehalten.

5. ¶ Et sæpius audientia pro juridica videli-

cet dic & contra usurpatur in foro Camerali.

6. ¶ Ut audientiæ judicialis processus cognoscatur, consideranda fuerint, tùm { Forma Audientiæ, Circūstantiæ.

7. ¶ Ratione formæ audientia est vel { Solennis, Minus solennis.

8. ¶ Solennis est, quæ ritu planè solenni celebratur { tàm à parte judicis, quàm à parte litigatorum.

9. ¶ Hæc etiam Ordinaria dicitur, ut videre est in *Memor. visitat. Anno 27. vers.* Nach der *Ordinarii* Audienz.

Commentarius.

Procedendi:] *Procedere propriè dicuntur ambulantia cum ab uno loco in alium progredi pergunt. Sed per metaphoram & usum, hoc verbum fori quasi proprium factum est: & procedere dicuntur non solum litigatores, dum litium negotia in judicio gerunt, & causas viva voce vel inscriptis proponunt, aguntque: Verùm etiam judex, cum processus in judicio emittendo, interloquendo vel alia ratione officio suo in judicio fungitur.*

Processus igitur nihil aliud est, quàm Ordo judicarius, ratio atque via qua judices atque litigatores procedunt, donec litis judicii scopum & finem propositum consequuntur.

Audientia est actus.] *Audientiam Cujacius notionem definit* in pra. tit. ad Tit. C. de Epis. audieut. *Alii judicium atque notionem definiunt, quæ Episcopo in Clericos & Monachos competunt. Audientia ut* Godofredus ad d. T. *annotavit non est jurisdictio, ut voluit, Haloander, quia ut foro ita apparatione et executione*

ecutione carent Episcopi: sed judicium est atq; notio quæ Episcopo in Monachos, atque Clericos competit.

TITULUS II.

Qua solennitate audientia judicialis à parte judicis in Camera celebretur.

SOlennitas Audientiæ Cameralis à parte judicis Ordine consessus solenni celebratur.

2. ¶ Ad audientiam enim celebrandã primo & summo loco Judex Cameræ ejusve Vicarius in tribunali Imperiali, quod loco nonnihil editiore sub aulæo serico positum est diebus & horis constitutis considet: dextra sceptrum judiciale jurisdictionis & justiciæ administrandæ symbolũ tenens.

3. ¶ Denique judici Adsessores aliquot ab utroque latere assident: interdum duo tantum, interdum quatuor: interdum plures.

4. ¶ Sententiarũ publicationi dimidia pars assessorum alternativè, & illi cum primis, qui sententiis concipiendis præfuerunt & qui de statu & meritis causæ in qua sententia publicanda est, retulerunt, assidento. *Rec. Imp. An. 70.* ¶ Unnd die weil nit nötig ꝛc. *Memor. visit. An. 87.*

5. [¶ Publicationi sententiæ Banni Imperialis, præsides atque assessores omnes præstò sunto. *Mem. visit. An. 73. §. 7.* Ob wol auch/*et* §. *8.* damit dann. *Cisn. ad T. 1. Ord. p. 3.*]

6. ¶ Deinde Notarii cum lectore ad mensam intra subsellia tribunalis Imperii collocatam consident, ut ea quæ judici & assessoribus litigatorum nomine viva voce poponuntur, quos vulgò Recessus appellant, tum scriptis consignata in judicio producuntur, annotent, atq; excipiant. Hæc

inquam Audientiæ forma atque solennitas est, à parte judicis.

Commentarius.

Sceptrum judiciale:] *Quod in foro Romano festucam & virgulam prætoriam appellabant, & Græci à* δικεῖον *dixêre*, *de quo* vide Guliel. Lerovil. *justiciæ & injusticiæ compendium.* lib.3. cap.3. de judic. *virgam ait, in manu dextra tenet ad denotandum potestatem regendi: quæ sibi à Principe data est. Facit illud* Exod.cap.4. *Virgam quoque hanc sume in manu tua, in qua facturus es signa. Etenim baculo seu virga corriguntur perversi. De baculo autem dicitur,* 1 Reg.17. *& tulit baculum suũ, quem semper habebat in manibus. Nec illam virgam judex deponere seu projicere debet: ne illa quæ pulchra est & recta si projiciatur in terram, vertatur, in colubrum. Sicut scriptum est de virga Aaronis.* Exod.7.

Quod intelligendum est, ne virtus justitiæ, quæ per correctionem exercetur, & illius formidinem seu metũ, si abjiciatur, in injusticiam convertatur. Si enim correctione judex benè regere non potest, argumento. l.congruit. ff. de offic. præf. *illatum quippe supplicium delinquentibus reliquos salvos facit, in* Authen. de mandat Princ. §. homicidia col.3. & in Authen. de nupt. §. *Si verò filios ex aliqua.* vers. *Si quis enim. Ideò si projiciatur virga, id est, si non profertur contra malos sententia, filii hominũ absque timore perpetrant mala. Vnde etsi negligenter ea, malè usurpantur omittimus, excessibus viam aliis aperimus.* In c. pervenit ad nos circa finem 93. distinct. *Sic Lerovilla. Si non apposite, saltem religiosè ne dicam ridiculè de virga judiciali philosophatur.*

TITULUS III.

Quæ

Quæ solennitate audientia judicialis à parte personarũ litigantium celebretur, & de Advocatorum & Procuratorum in audientiis ordine.

SOlennitas qua judicialis Audientia à parte litigatorum celebratur in solenni ordine & ritu procedendi perspicitur.

2. ¶ Ordo autem hic, ritusq; in Audientiis procedendi solennis observatur tum { *inter personas litigantes,* / *in rebus pro tribunali agendis.* }

3. ¶ Quod ad personarum litigantium ordinem attinet, solent Advocati & Procuratores Cameræ Imperialis (hi siquidem principalium litigatorum nomine agunt atque loco sunt) dũ audientæ celebrantur tribunal Imperii circumstare vel circumsedere eo ordine dispositi, quo in Cameram imperialem recepti sunt, ita ut quantò diutius Advocatus vel Procurator quispiam in judicio Camerali advocando & procurando partibus litigantibus operã suam præstiterit, tantò altiorem locum & tanquam dignitatis gradum inter Advocatos & procuratores teneat.

4. ¶ Hoc igitur ordine advocati & procuratores in audientiis collocati procedunt & res judiciales agunt, ac in audientiis procedendo alii aliis non præcurrunt. *Ord. p. 3. t. 4.* ¶ Vnnd soll sonst / sed ordinem accuratè observant: nisi quis adversario ordino & suo loco agenti respõdere sive, ut in foro loquuntur, ex adverso recessum habere cogatur.

5. ¶ Nam quotiescunque procurator aliquis ab alio procuratore suo adversario pro tribunali ad procedendũ quasi provocatur, confestim &

antequam ordine suo in loco procedendi tangatur, provocanti respondet, quocunque in loco collocatus sit.

Hic personarũ litigantium in audientiis procedendi Ordo attingitur. *Ord.p.1.t.23.* ¶ Darzu soll ꝛc. *& p.3.T.4.* ¶ *fin.*

Titulus IV.

De Ordinibus rerum in audientiis agendarum observandis.

QUemadmodum procuratoribus nõ semper, nec quando libet, sed ordine quasi interpellatis, aut ab adversario provocatis, ita nec in quovis rerum sive causarũ genere agere semper & pro lubitu concessum est.

2. ¶ Quamobrem ut inter personas certus ordo procedendi observatur: ita rebus & causis in audientiis agendis certi ordines legibus ordinationis praescripti sunt.

3. ¶ Et de his ordinibus rerum & causarum non minus quàm personarum in audientiis diligenter observandis earumque confusione non admittenda passim ordinationis legibus, & Imperii constitutionibus cautum est, praecipue verò *Ord, part. 3.t.5.* ¶ Unnd nach dem ꝛc. *Decret. Cam. 2. Feb. An. 94.* ¶ Wann auch befunden ꝛc. & de causis cujus vis rogationis omnibus continua serie proponendis, per *Memor. visitat. An. 57. Den.* Rogationes Audientiarnm. ¶ *4.*

4. ¶ Ordines illi rerũ agendarum nũcupantur vulgò postulationes, rogationes, vel interrogationes circulares, umbfragen/ per Metonymiam adjuncti, pro subjecto:

5. ¶ Olim enim antequam ordo aliquis rerũ in audientiis inchoaretur judex interrogare solebat. I. An quis ad publicatas modo sententias

agere

agere haberet? II. An in caussis novis? III. An sumpto datove termino? IV. An ex præscripto ordinationis agere quis vel submittere? V. An suam contumaciam purgare? VI. An alienam accusare velit? *Ord. p. 3. t. 2 in princip. vers.* Die umbfrag durch den Cammerrichter. *Dep.* Rogationes Audientiarum. ¶ *1.*

6. ¶ Sed hodiè procurator ordinis alicujus initium faciens uno atque altero verbo præfari & significare solet, in quo rerum ordine agendum sit, quem deinceps cæteri procuratores in eodem rerum sive causarum ordine procedentes sequuntur.

Ut protonotarii procuratorem illum quem proxima superiori audientia Ordo rerum agendarum destituerit, in protocollis notent, & postea in judicio moneant lege Ordinationis constitutū reperitur. *p. 3. t. 5.* ¶ *fin.*

TITULUS. V.

Ordo rerum in audientiis agendarum quatruplex: et de sententiarum Ordine.

Ordin. p. 3. T. 6.

Ordo rerum in audientiis agendarum vel { *Continuus.* / *Discontinuus.* }

2. ¶ Continuus est, qui inchoatus antequam inter procuratores, quibus in hoc ordine agendum est, expediatur, per alium ordinē nunquam interrumpitur, qualis est ordo, quem sententiarū sive super sententiis appellant.

3. ¶ Ordo sententiarum est, in quo super sententiis publicatis agendum est. *Ord. part. 3. t. 6, in princ.*

4. ¶ Hunc continuum nominare placuit, quia per alium nō interrumpitur,

rumpitur, id est, ut magis perspicuè dicam, cum ad illum perventum est, ad alium ordinem ante nō proceditur, quàm procuratores omnes & singuli, quotquot super sententiis agere habent, omnes ac singuli id, quod per sententiam illis injunctum est, vel statim agentes vel ad agendum dilationem atque terminum postulantes auditi fuerint. *Ord. p. 3. tit. 5.* ❡ So soll auch.

5. ❡ Itaque si Procurator quispiam ad probandum per sententiam admissus fuerit, is sententiis omnibus publicatis statim in eadem audientia in qua sententia illa publicata est, super ea agit & terminum probandi sibi constitui postulat *Ordin d. t. 6.* Dergleichen wo ꝛc.

6. ❡ Item si procuratori alicui litis contestatio, vel conclusio causæ, vel aliud quippiā per sententiam injunctum fuerit, illi sententiis publicatis vel statim vel postea in ordine præfixarū litis contestanda vel concludendum est. *Ord. d. t.* ❡ Da aber einem ꝛc.

Commentarius.

In ordine præfixarum concludendum:] *Sic lex ordinationis.* d. T. & §. habet: *& olim forsan observatum fuit. Sed hodie ejusmodi sententia publicata, dilatio sive terminus, usque ad proximam postulatur, & in ordine novarū concluditur.* Vide. T. seq. 5.

Titulus VI.

De Ordine Novarum,

Ordinat. part. 3. t. 7.

DIscontinuus Ordo est, qui antequam inter Procuratores omnes expediatur per alium ordinē aliquando interrumpitur.

2. ❡ Discōtinuus Ordo est,

est, vel { *Novarum,* / *Præfixarum.* }

3. ¶ Ordo novarum, sive ut vulgò appellant in novis in quo causæ novæ, & quæ ad causas novas pertinent agēda sunt. *Ordin. part. 3. T. 7. in princip.*

4. ¶ Hic ordo antequam inter procuratores in orbem compleatur & expediatur sæpius per ordinem sententiarum interrumpitur. Quamvis enim lex *Ordinationis. T. 5 part. 3.* ¶ *fin.* jubeat, ut in omnibus audientiis omnes ac singuli procuratores in novis aliquid agere habentes, à primo ad infimum usq; procedentes audiantur, attamen propter multitudinem litium in Camera hodiè prudentium & judicii negotia in audientiis omnibus ac singulis procuratoribus in novis procedendi locus dari non potest: & hinc fit, ut ant qui ordo novarum inter procuratores omnes expediatur sæpius ordo sententiarum interveniat.

5. ¶ Quamobrem per visitatores Cameræ Imperialis constitutum est, ut in ordine Novarū quilibet procurator tantum in sex causis ageret. *Memor. Visitat. Anno 56.* ¶ Als auch bißhero *Cisner. ad T. 5. Ord. part 3.*

6. ¶ Sed hodiè cuilibet Procuratori Ordine Novarum interpellato, non tantum in sex causis, sed, quicquid causarum novarum habet, simul agere licet. *Cisner. ibid.*

7. ¶ Et in unà audientia si omnes atque singuli procuratores in Novis agere non possint, in audientia sequenti, is procurator Ordinem novarum denuò incipit. & continuare pergit, apud quē proxima superiori audientia desierat, quocunq; loco & gradu ordinis Procurato-

curatorū collocatus sit: sive primus in ordine procuratorum sive ultimus sive quocunque alio loco fuerit. Et interdum duabus aut pluribus audientiis Ordinis Novarū cursus perficitur & inter procuratores in orbem completur.

8. ¶ Causæ novæ, & in ordine novarum agendæ, sunt Citationes, inhibitiones, Compulsoriales, mandata pœnalia & id genus alii processus. *Ordin. p. 3. T. 7. in princip.*

9. ¶ Quamobrem. I. Hujusmodi processus in ordine Novarum reproducendi sunt *Ordin. ibidem.*

10. ¶ II. In ordine novarum producenda sunt mandata procuratoria, instrumenta appellationum, petiones executorialium, libelli, productiones actorum & reproductiones eorundē: item Rotuli examinum. *Ordin. ibid.*

11. ¶ III. Si in lite aliqua pendente pro citationibus, inhibitionibus aliisque processibus & rebus supplicandū fuerit: in novis supplicandum, & ad proximam in novis super ejusmodi supplicationibus agendum est. *Ordin. part. 3. Tit. 35. in princip.*

12 ¶ IV. Si appellans propter impedimentum legitimum, & quia copiam actorum prioris instantiæ habere non possit: prorogationem termini ad producendū libellum & acta postulare necesse habuerit, in hoc rerum ordine postulabit. *Ord. ibid.*

13 ¶ V. Ad ordinē novarum punctus paritionis in causis mandatorum & articuli causales in causis pignorationum pertinent. *Memor. Visit. Anno 60.* ¶ Demnach auch 2c. *Decret. Cam. 10. unii. Anno 80. Recess. Imperii Anno 94.* Wann auch befunden 2c. Sed

ea

ea quæ caufales confe- quuntur in ordine præfixarum peragi confueverunt.

14. ¶ VI. In ordine novarum juramenta calumniæ & malitiæ præftanda funt. *Memor. Vifit. Anno 68.* ¶ Aber uber diefes.

15. ¶ VII. In ordine novarum purificatio termini indicanda & contumacia non agendo, five non procedendo comiſſa accufanda eft. *Decr. Cam. 28. Maij. An. 62. & 3 Oct. Anno 83.*

16. ¶ VIII. In ordine novarum expenfarum defignationes producendæ funt, & exceptiones contra eafdem: in puncto enim expenfarum celeriter procedendum eft: quia pars & appendix quædam eft puncti executionis, nec ordinis novarū curfus hac ratione impeditur, tum quia fubmiſsiones in hoc puncto non admodum frequentes fiunt: tum quia expenfæ fæpius compenfantur. *Decret. Cam. 23. Augufti Anno 85. Conclus. Cam.* quod *Deputati Imperii. Anno 95. Spiræ approbarunt. Dub. 119. Vide Receſſum Imperii Spiræ Anno 1600.* ubi pragmatica Imperii fanctio eft, ut Defignationes expenfarum & exceptiones contra eafdem in Novis proferantur. ¶ Diewell in puncto expenfarū &c. Olim in ordine præfixarum, extraordinariarū producebantur: ut patet ex *Ordin. part. 3. tit. 8.* ¶ *Taxationes & d. Receſs. Imp. d.* ¶ *Diewell in puncto.*

17. ¶ IX. In Ordine Novarum caufæ concludendæ funt: quamobrem procuratoribus dilationem five terminum concludendi, ufq; ad proximam obtinentibus ad conclufionē adverfæ partis definitivæ & viva voce factam fi nullum fcriptum five productū amplius locū habet, ad proximam in novis concludendum

dendum est. *Decret. Cam. 7. Iulii. Anno 85.* olim in præfixis præcisè concludendum erat. *Ord. part. 3. T. 6.* ¶ Da aber ꝛc. *circa finem & T. 23.* ¶ Vnd welcher theil ꝛc.

18. ¶ X. In Ordine novarũ exceptiones dilatoriæ ante libellum in novis producendæ sunt:

Itemque exceptiones non devolutionis, desertionis & similes. *Decret. Cam. 15. Decemb. An. 93.*

19. ¶ XI Et de exceptionibus quidem dilatoriis & declinatoriis, ante libellum dubium nõ est, quin in novis producendæ sint. Imò in præfixis produci nõ possunt, quia illis producendis tempus nondum præfixum est: sed de illis quæ post libellum, & termino postulato atque obtento producuntur, dubitatum est.

Distinguendum enim & attendendum esse quidam censuerunt, an illis annexæ sint res in eventum agendæ, nec ne: ita, ut priori casu non nisi in ordine præfixarum: posteriori vero in novis producendæ sint. Sed communior opinio est, in utroque casu Procuratoribus liberum relinquendum esse, utrum illas exceptiones in novis, an verò in præfixis producere velint, ut ea ratione punctus hic privilegiatus processu expediatur, & necesse non sit per annos aliquot expectare, donec cursus præfixarum absolvatur: ita tamen, ut quatenus etiam in novis res agendæ, nõ simul annexæ producantur pars producens periculum & præjudicium inde imminens, si exceptiones oppositæ non fuerint relevantes, subeat atque expectet. *Conclus. Cam. Dub. 98.* in quo Deputati Imperii status opinionem Cameraliũ approbarunt *Spiræ Anno 95. Vide Receß. Deput. Imp. Spiræ An. 1600.* ¶ Wir setzen ordnen vnnd

wollen

wollen auch ꝛc. ubi pragmatica ſanctio eſt, ut procuratoribus poſt libellū & termino ſuper libello procedendi poſtulato atque obtento, dilatorias vel declinatorias exceptiones ſive illis eventualia annexa ſint ſecundum *Receſſ. Imp. Anno. 94. Ratisb.* ſive non ſint; in novis aut præfixis producere liberum relinquatur.

20. ¶ XII. In Ordine Novarum omnes cauſæ agendæ ſunt in quibus periculum in mora, aut armorum metus ſubeſt. *Memor. viſit. An. 61.* ¶ Ferner auff den fürbrachten ꝛc. *fol. 470. Ciſn. ad T. Ord. 7. & 35. p. 3. Receſſ. Imp. An. 66. Aug.* ¶ So declariren ꝛc.

21. ¶ XIII. In Novis commiſſiones non tamen viva voce poſtulandæ, ſed in ſcriptis & cum aliis rebus agendis. *Decret. Cam. 5. Iunii An. 84.*

22. ¶ XIV. Procurator fiſci Imperialis, ſi quid habet agere in ordine novarum agendi facultatē ſemper liberam habet: vel nulla ordinis procuratorum ratione habita. *Memor. viſit. An. 97.* Ob wol auch ꝛc. *Ciſner. ad T. Ord. 17. part. fol. 116.* Et quotieſcunque Procurator fiſci Imperialis in ordine Novarum agit procuratores ex adverſo in ordine novarum illi reſpondento, & contra agunto: aut quamobrem agere non poſſint ſe excuſanto. *Mem. eod.*

23. ¶ Sed quæritur hic I. Quia mandata cum clauſula, hodiè videri poſſent quaſi redacta ad meram & ſimplicem executionem quæ ad novas pertinet, an illa etiam ad eandem rogationem novarum pertineant quo ad exceptiones ipſas, cū ad primum terminum ſive citationis, ſive deinde per ſententiam, quaſi prorogatione præfixum pertineant, & ad inſtar cauſarum ſeſe habeant. Quin in novis producen-

dæ exceptiones extra dubium est, quod ad subsequentia verò quæ ad exceptiones agenda, sunt quidam qui distinguendum putant, an de meris dilatoriis nec ne, item an de paritione ipsa solum agatur? Omnes autem ferè existimant non nisi necessitate libellandi, & litem contestandi sublata. Cæterùm rem ad meram executionem nō redactam, & cognitionem super causa principali superesse, ideoque reliqua secundum Ordinationem expressam, in extraordinariis præfixis peragenda. Exceptis tamen causis, ubi de relaxandis captivis, vel de executione alicujus sententiæ, vel de casu agitur ubi evidens in mora, & præsens periculum judex æstimaverit, quod genus sicut priori tempore, ita etiam deinceps in novis pertractandum. Dubium hoc est tertium ex illis octo, quorum decisio in conventum aliquem Statuū Imperii rejecta est. *Vide Recess. Imper. Anno. 1600.* ¶ Sintemal fürter bey wehrender *ec.*

24. ¶ II. Quæritur ex quo hodie post dictū recessum Anno 94. in causis simplicis querelæ seorsim priori locò totus dilatoriarum punctus in præfixis peragendus, in quib⁹ hoc in puncto vix post plurimos annos ad conclusionem nedum ad decisionem pervenire licet, an non punctus ille dilatoriarum in novis pertractandus? Ordinationem circa hæc planā citra superiorum authoritatem mutari licitum non videtur, cæterum id per se non quidem inutile existimatur, sed tamen cavendum ne interim ille ipse ordo novarum alias plus satis numero agendorum obrutus magis etiam adhuc impediatur, ideoque huic non minus quam præfixis subveni-

subveniendum, ne tandem nulla spes reliqua maneat causam ullam finiendi, quæ ipsa res omnis, exactiori & perspicaciori Statuum judicio permittitur. Dubiū hoc sextum est ex illis octo, de quibus amplius deliberandis in Recessu Imperii est. Anno 1600. d. § Sintemal bey wehrender &c.

Commentarius.

Inde imminens:] *Intellige si non simul unà cum exceptionibus ejusmodi res in eventum annexæ producantur.*

Periculum & præjudicium:] *De quo constitutum est in Recessu Imperii Anno 94.* vide lib. 3. de termino secundo Instantiæ.

Non fuerint relevantes:] *Nam si relevantes fuerint exceptiones oppositæ, non est quod reus illas opponens & res eventuales omittens, ex omissione illa periculum aut præjudicium metuat.*

Nisi necessitate libellandi:] *Nota mandata cum clausula ad meram executionem non redacta, sed tantum libellandi necessitatem in illis sublatā esse.* Rec. Deput. An. 94. Ratisb. § Dieweil auch &c. *circa Mandata cum clausula.*

Extraordinariis præfixis:] *Hæc opinio quibusdam placuit: nempe in præfixis reliqua tractanda & peragenda esse, exceptis captivorum & aliis favorabilibus causis, quæ moram ferre nequeant, ideoque in novis expedienda.*

Judicio permittitur:] *Placuit tamen plerùque in hoc dubio Ordinationis legē & stylum observandum, & dilatorias in præfixis tractā das esse, quia novarum ordo sua mole laboraret.*

Titulus VII.

De Ordine præfixarum.

Ordin. p. 3. T 8.

ORdo præfixarū, seu ut vulgo appellāt in præ

fixis est, in quo res sive causæ aguntur, quibus agendis certus terminus præfixus est, intellige, vel per ipsos litigatores, vel per Ordinationis legem, vel per sententiam judicis. *Ord. d. p. 3. T. 8. vers.* Durch vrtheil oder ꝛc.

2. ¶ Excipiuntur causæ novæ citationum & cum primis mandatorũ sine clausula præcipuè verò pignorationum in puncto paritionis & causalium. Etsi enim in Citationibus & causis pignerationũ tam in puncto paritionis, quàm causalium & similibus causis mandatorũ sine clausula terminus præjudicialiter præfixus fuerit: attamen non ad ordinem præfixarum sed novarũ, pertinent: Et in ordine novarum citationes reproducendæ, punctusq; paritionis atque causalium peragendus est. *Decret. Cam. 20. Iunii Anno 66.* ¶ Auff den fall einer ꝛc. *fol. 269. & Recess. Imperii An. 94. Ratisb.* ¶ Wann auch befunden.

3. ¶ In hoc ordine exceptiones declinatorias & dilatorias producere licet, quamvis etiam in ordine novarũ eædem locum habeant. *Decret. Cam. 13. Decemb. Anno 93.*

4. ¶ Ordo præfixarum, antequã inter Procuratores in orbem compleatur per sententiarũ & novarum ordines sæpius interrumpitur: & inter procuratores tardius expeditur: tum ob causarum novarum in Camera pendentium multitudinem: tum quod in præfixis non procedatur nisi contingat in audientia aliqua omnibus ac singulis procuratoribus in novis agere habentibus, agendi locum procedendique dari: Ita ut ordo novarum ad Procuratorem illum, qui primùm in novis agere cœpit, revertatur, & sic in una audientia inter procuratores

res in orbem compleatur. Tunc enim si quid temporis audientiæ destinati supereſt, illud cauſis rebusq; in ordine præfixarum agendis atque producendis tribui ajũt. 5. ¶ Sed quamvis interdum accidat, ut ea ratione ad ordinem præfixarum deveniatur: attamen is in audientia proxima ſequenti, non continuatur: ſed ad ordinem novarum reditur, qui in illo procuratorum loco denuò inchoatur, ubi in proxima ſuperiori audientia deſierat. Qua ratione fit, ut Ordo præfixarum penes unum procuratorem per hebdomadas aliquot hæreat, & inter procuratores vix ac ne vix quidẽ anni & ſæpius ne biennii quidem ſpacio in orbem compleatur. Quamobrem, ut ordo hic citius expediatur, conſtitutum eſt: ut in Audientiis Sabbathinis aliàs cauſis fiſcalibus deſtinatis tempore æſtivo ab hora ſeptima uſque ad octavam: Et tempore hyberno ab octava, uſque ad nonam in præfixis procedatur. *Decret. Cam. 28. Maji. Anno 83. Et Receſſ. Imp. An. 94. Ratisb.* ¶ Neben diesem ist auch ꝛc. ¶ Olim in audientiis Sabbathinis horis inſtitutis, & in Novis id quod reſtabat agendũ erat. *Mem. viſit. Anno 80.* ¶ Nach dem allbereit ꝛc. *Cijn. Ord. fol. 51.*

6. ¶ Hodie ſecundũ noviſſimam Deputat. Imperii Conſtitutionẽ hebdomatim ſingulo quoq; die Lunæ, Mercurii & Veneris, per horæ ſpacium à nona uſque ad decimam in præfixis procedendum. *Receſſ. Imp. An. 1600.* ¶ Vnnd als gleicher maſſen ꝛ.

TITULUS. VIII.

De ordine præfixarum extraordinariarum, & quæ cauſæ extraordinariæ ſint.

Ordin. part. 3. T. 3.

DE causarum extraordinariarũ processu ac celerando, ordinationis lex est, *part. 3. Tit. 2. in princip.*

2. ¶ Sed inter causas extraordinarias & ordinarias in judicio Camerali, quo ad processus modum atque celeritatem exigua differentia est: *teste And. Gail, lib. 1. de pace publ. c. 9. n. 7.*

3. ¶ In Ordinibus enim sententiarum & novarum discriminis causarũ extraordinarium, & ordinariarum ratio nõ habetur, sed promiscuè in utroque causarum genere proceditur *Ordin. d. T. 2. p 3.* ¶ Vnd soll solche/ *vers.* Aber auff vrtheil vnd *in Novis.*

4. ¶ Verùm enim verò, ut causæ extraordinariæ secundum Ordinationis Cameræ legem saltem aliqua ratione præ cæteris expediantur, etsi sancitum sit *in princ. d. T.* 2. ut in causis extraordinariis alternis diebus procederetur: attamen usus in judicio Cameræ contra illã Ordinationis dispositionẽ aliquandiu obtinuit, ut numerus dierum judicialium anni universi inter causas extraordinarias, & ordinarias ita distribueretur, ut semper extraordinariis causis biduum, & ordinariis unus tantum dies assignetur. Quamobrem advertendum fuerit, an dies, quoad Ordinẽ præfixarum devenitur extra ordinariis causis assignatus sit. Nam si extraordinariis adsignat⁹ fuerit, in præfixis extraordinariis: Sin ordinariis, in præfixis Ordinariis agendum & procedendum est.

3. ¶ Et dies Sabbathi, quo in præfixis agendum esse supra monui ratione Ordinis præfixarum ex proxima die juridica præcedenti judicatur: Ita ut si in præfixis extraordinar. is

nariis proxima superiori juridica actum fuerit, etiam die Sabbathi in Ordinariis agendum & procedendum sit.

6. ¶ Ordo præfixarum duplex est { *Extraordinariarum, vel Ordinariarum.* }

7. ¶ Ordo præfixarum extraordinariarum est, in quo causæ extraordinariæ agendæ sunt,

8. ¶ Causæ extraordinariæ. *Ordin. part. 3. T. 3. numero triginta recensentur.* I. Si quis contra judicium Camerale exceptionem incompetentiæ opponat, & se ad judicem competentem atque ordinarium remitti postulet. II. Si formalia appellationis impugnentur. III. Si ad editionem actorum & pœnam compulsorialium agatur etiamsi causa appellationis Ordinaria fuerit. *Ordin. part. 3. T. 31.* ¶ Vnnd soll inn solchem *et.* IV. Causæ attentatorum & inhibitionum. V. Causæ fractæ pacis. VI. Causæ spolii violenti. VII. Si interitus rei, de qua lis est ob processus tarditatem metuatur. VIII. Si rotulus exanimis producatur, & contra rotulũm ante publicationem agatur. IX. Causæ ex quarum protelatione ingens aliquod damnum imminet. X. Si secunda vel tertia dilatio probandi petatur. XI. Taxationes expensarum & damnorum: sed punctum expensarum hodiè in ordine novarum peragendum esse supra monui. XII. Petitiones alimentorũ. XIII. Causæ liquidationis & executionis sentẽtiarũ. XIV Omnes causæ mandatorũ pœnalium. XV. Causæ litigiosæ possessionis. XVI. Causæ L. Diffamari. XVII. Causæ relaxationis juramenti ad effectũ agendi. XVIII.

Causæ nullitatū contra processum & sententiam intentatæ. XIX. Tutorum & curatorum petitio atque administratio. XX. Si petatur sequestratio rei in Camera non litigiosæ.
XXI. Causæ in quibus decreti interpositio postulatur.
XXII. Insinuationes donationum. XXIII. Confirmationes dotium.
XXIV. Exemplationes privilegiorū.
XXV. Missio ex primo decreto. XXVI. Missio ex Edicto D. Adriani. XXVII. Si mulier ventris nomine in possessionem mittatur. XXVIII. Novi operis nunciatio.
XXIX. Cautiones damni infecti. XXX. Causæ appellationum ex causis simplicis querelæ extraordinariis natæ.

TITULUS IX.
De ordine præfixarum ordinariarum.

Ordin. part. 3. T. 4.

ORdo præfixarum ordinariarum est, in quo causæ præfixæ ordinariæ agendæ sunt.

2. ¶ Causæ præfixarum ordinariæ sunt quæcunque extraordinariarum numero non continentur. *Ord. p. 3. T. 4.*

Commentarius de Ordinibus rerum.

Ordo rerum in audientiis agendorum in Ordinatione sextuplex constituturus fuit. Ordin. p. 3. T. 5. *Sed hodiè triplex vel si ordinem præfixarum in extraordinariarum & ordinariarum ordinem dividas quemadmodū in Camera dividitur quadruplex potius non sextuplex est, sententiarum scilicet, novarum, præfixarum extraordinariarum, & Ordinariarum, ut ex titulis præcedentibus patuit. Præter illos tres aut quatuor, ordines ante hac in Camera tres alii fuere.*

Ordo

Ordo scilicet in Ordinariis dictus, & duplex contumaciarum. Ordo in Ordinariis dicebatur non à causis Ordinariis sed à termino procedendi, quem Ordinationis vocabant, quia in hoc ordine illis agendum erat, qui ordinationis terminum obtinuerant. Ord. part. 3. t. 9. in princip. *Sed terminus ordinationis sublatus est & ad duos contumaciarum Ordines, quantum attinet, in primo contumaciarum ordine procedebant illi, quibus excusatio afferenda erat, quãobrem in contumaciis constituto, aut alias obtento termino non processissent, aut quibus concludendum erat in puncto causarum, sive rationum, quas pars adversa, quamobrem non egisset sive processisset pro tribunali allegaverat.* Ordin. part. 3. T. 5. in princip. & t. 10. §. Vnd sollen demnach 2c.

In secundo contumaciarũ ordine, contumacia eorum accusabatur, qui in constituto termino ordinationis nõ procedebant: & qui postquã prorogationem termini obtinuissent, quamobrem in primo contumaciarum ordine non processissent se non excusabant. Ord. ibid.

Sed hic duplex contumaciarũ ordo in desuetudinem abiit, & in ejus locum successit terminus quem prajudicialem vocant. de quo infra. Vide Cisn. ad t. 10. Ordin. p. 3. in margine & Den. T. Rogationes audientiarum. §. 5. *ubi excusationum de hinc rogatione cessante vicissitudinem accusationum contumaciæ & præfixarum successisse notavit,* daß die excusationes biß auff weitere vnd bessere verordnung hinfüro eingestellet/ vnnd an deren statt die vmbfrage *in accusationibus & præfixis*, der gestalt geordnet vnd angestelt / daß in denselben beyden vmbfragen Monatlich/ oder wo es Cammerrichter vnnd beysitzer vor gut ansehen / abgewechselt werden soll. Decret. visitat. An. 67. quod refert. Cisner. fol. 409. circa fin. & Den. ibid. §. ult. *ubi*

excusationum ordinem tardum admodum & propemodum obsoletum esse testatur.

Hodie in ordine novarum purificationem termini indicari & hac ratione contumaciam accusari supra monui.

Adhuc de audientia solenni Sequitur minus solennis.

TITULUS X.

De rebus quæ coram Deputatis agendæ sunt.

Ordin. p. 3. T. 11.

AUdientia minus solennis est, quæ post Ordinariam coram Deputatis instituitur.

2. ¶ Hæc extraordinaria esse intelligitur, si superior solennis Ordinaria est, ut nominatur in *Mem. visit. An. 72. vers.* Nach der Ordinari Audientz ꝛc.

3. ¶ Peragitur hæc audientia coram uno atque altero adsessore, quos Deputatos vocant: quia per judicium Cameræ deputantur, sive constituuntur, ut quasi extraordinariè partes litigantes in certis quibusdã punctis procedentes audiant, & ad submissiones exigui præjudicii statim interloquantur. *Ord. p. 3. T. 11. in princip. Mem. visit. An. 59.* ¶ Vnnd damit ꝛc. *Cisn. ad hunc T.*

4. ¶ Adsessores illi deputati ante hac solenni audientia finita semper & sua sponte manebant: Sed hodiè non manere solent nisi Procuratores per ministrum judicii publicum quem bidellũ vocant, significant, habere se aliquid coram Deputatis agere.

5. ¶ Coràm Deputatis sigilla, notariorũ signa, manus & documenta literaria recognoscenda sunt. *Ord. p. 3. T. 11.* ¶ Erstlich als mit. *Mem. visit. An. 72.* ¶ Vnd dieweil ec. *Cisn. ad hunc Tit,*

Item

6. ¶ Item coram Deputatis Commissariorũ & quæ inde pendent. tùm nominatio postulatioque tùm adprobatio aut recusatio, vel in scriptis cum articulis simul, responsionibusque vel viva voce coràm Deputatis exhibentur: Commissarii nominantur, Comissiones tum in scriptis, tũ viva voce & tam Ordinariæ sive ad perpetuam rei memoriam postulantur. *Recess. Imp. 70.* ¶ *Die Commissarii Memor. visit. Anno 86.* ¶ *Derohalben haben rc. Decret. Camer. publicatum. 23. Augusti Anno 86.*

7. ¶ Si quis Commissarios viva voce postulaverit, nomina Commissariorum in charta consignata exhibeto. *Decret. Cam. eod.*

8 ¶ Præterea coràm Deputatis exceptiones in scriptis, nõ verbo contra Comissarios & commissiones opponuntur, & in hoc puncto, si inter loquendum sit, ad cognitionem judicis submittitur. *Memor. visit. Anno 57. Denais commissariorum Recusatio.* ¶ *1. Recess. Imperii Anno 70.* ¶ *Die Commissarien rc. Decret. Cam. 5. Iunii An. 84. 23. Aug. An. 85.*

9. ¶ Commissarii tamen & quicquid ad punctum Commissariorum pertinet, unà cum articulis probatoriis per libellũ supplicem separatim in Audientia solenni & ordinaria nominare & postulare & exceptiones cõtra eosdem opponere, vel in illos consentire, & vel una cum responsionibus in scriptis, vel posteà coram Deputatis, & coram ijsdem usq; ad conclusionem procedere licet. *Recess. Imp. eod. d.* ¶ *Die Commissarien rc.*

10. ¶ Item coram Deputatis dilationes probandi postulantur, & causæ, quamobrem intra tempus

tempus primæ vel secundæ, & ulterioris probationis dilationes commissionis negotium expediri non potuerit, exponuntur. *Ord. d. T. 11.* ¶ *fin.*

11. ¶ Item coram Deputatis acta ab inferiore judice edita clausa proferuntur, & protonotario præsente illæsis Sigillis aperta recipiuntur. *Ordin. part. 3. T. 31* ¶ So alsso dem Procurator deß Appellanten 2c.

12. ¶ Item si judici significandum sit, litigatorem principalem vita defunctum esse, aut inter partes litigantes trans actum iri coram Deputatis, significator: Et non nudis tantùm verbis significator, sed aliqua etiam ratione docetor. *Ordin. d. Tit. 11.* ¶ *Item* Wann die Procuratores. *Memor. visit. An. 78. Cisn. ad tit. eundem.*

13. ¶ Denipue coram Deputatis in puncto tutorum & curatorum pro cedendum est. *Recess. Imp. An. 70.* ¶ Wi: eben in 2c. *Mem. visit. An. 72.* ¶ Und dieweil in denen fellen. *Cisn. ad d. T. Ord. 11.*

Commentarius.

Coram uno atque altero.] *Hac ratione parum à solenni differt: quia etiam hanc coram uno atque altero adsessore hodie peragi ferunt, vel ad summum quaternis Adsessoribus.*

Ad submissiones:] *hoc in Ordinatione quidem additur, sed hodie non observari puto.*

Hactenus de forma audientiæ. de circumstantiis dispiciendum nunc sequitur.

TITULUS. XI.

Ubi & quando audientiæ celebrentur.

Circumstantiæ audientiarum tum in subjecto loco audientiis destinato, tum in adjunctis

earum conſiderantur.

2. ¶ Locus, ubi audientiæ judiciales in Camera celebrantur, auditorium Cameræ judiciale appellatur. *Mem. viſit. An. 59. Ciſn. ad t. 1. p. 3.*

3. ¶ Ad audientiarũ adjuncta quod attinet, audientiæ foribus apertis ſedente judice ejusve Vicario & adſeſſoribus quaternis poſt ſententias publicatas remanentibus exercentor. *Ord. p. 3. T. 1. in princ.*

4. ¶ Et ſedulo præbentor, ſecus enim ſi fiat partibus litigantibus juſtitia quodammodo denegatur. *Receſs. Imp. An. 70.* ¶ Sintemal auch ꝛc.

5. ¶ Quapropter aũdientiæ ne quidem propter exequias, quibus Collegium totum adeſt, intermittendæ: Sed ſi univerſo collegio funus aliquod deducendum fuerit, nihilominus funere deducto aliquid temporis audientiæ tribuendũ, & ſaltem ad horam quartam uſque audientiæ prębendæ fuerint. *Memor. viſit. An. 75.* ¶ Da ſich auch ꝛc. *Ciſn. ad T. 1. Ord. part. 3.*

9. ¶ Et adjuncti temporis ratione audiẽtię ſunt,

vel { *Antemeridianæ,* / *Pomeridianæ.* }

7. ¶ Antemeridianæ audientiæ ſunt, quæ ante meridiem celebrantur, tempore æſtivo hora ſeptima: hyberno autem hora octava inchoatæ ad horam decimam uſque continuantur.

8. ¶ Tempori æſtivo in Camera ratione audientiarum inchoando Calendas Aprilis, & hyberno Calendas Octobris conſtitutas eſſe ferunt.

9. ¶ De antemeridianis audientiis quater hebdomatim peragendis nimirum ſingulo quoque die Lunæ, Mercurii, Veneris & Sabbatbi ſancitũ eſt. *Mem. viſit. An. 87.* Et de iiſdẽ, ſi contingat illas

in diem aliquem festum incidere, anticipiandis, id est audientiis pridiè aut postridiè diei festi augendis. *Mem. eod.*

10. ❡ Sed antemeridianæ audientiæ per Deputatos Imperii Anno 95. abrogatæ sunt: quia ad sessorum relationibus impedimento esse existimabantur: Exceptis Sabbathinis in quibus tempore æstivo ab hora septima usque ad nonam in præfixis procedendum, & reliquum tempus, usque ad horam decimam causis fiscalibus tribuendum. *Memor. visit. Anno 70.* ❡ Wie hoch ꝛc. *Cisn. ad Tit. 1. part. 3. in margine. 5. T.*

11. ❡ Pomeridianæ audientiæ sunt, quæ à meridiè hora prima inchoatæ usq; ad horam quartã tempore hyberno: aut quintam tempore æstivo continuãtur. *Receß. Imp. Anno 70.* ❡ Derhalben setzen wir ꝛc.

12. ❡ Præterea in adjunctis audientiarum alternatio earum fuit Die vmbwechselung etlicher Sachen ꝛc. Quæ olim observabatur, tam in causis extraordinariis, quàm in causis simplicis querelæ & appellationis, de qua alternatione sancitum est. *Tit. 2. Ord. part. 3. & Receß. Imp. An. 70.* ❡ Vnd damit ꝛc.

13. ❡ Sed hodiè alternatio illa locum non habet: Imò abrogata est. *Memor. visitat. Anno 70.* ❡ Auß was vrsachen ꝛc. *Cisner. ad Tit. 4. Ordin. p. 3. in margine. Decret. Cam. 8. Ianuarii Anno 72. publicatum.*

TITULUS. XII.

De Feriis quibus Camera Imperialis ab audientiis vacat.

Ordin. p. 2. T. 33.

HIc de feriis dicendi locus est, utpote quæ audientiis accidunt, & propte-

propptereà earum adjuncta atque circumstantiæ sint.

2. ¶ Olim in hebdomade diebus ternis, Lunæ scilicet, Mercurii & Veneris, & à meridiè tantùm audientiæ agebantur: Sed hodie singulis quibusque diebus exceptis diebus Dominicis, ac festis divino cultui, aut ex hominum instituto sanctorum recordationi consecratis, & quibusdam aliis, de quibus. *Ord. part. 2. T. 33. & Recess. Imp. An. 70.* ¶ Derhalben setzen ordnen vnd wöllen wir/ daß hinfürter an vnserem Kays. Cammergericht alle tag ꝛc. *Memor. visit. Anno 82.*

3. ¶ Quamobrem Camera Imperialis feriatur die Dominico quem vocant (Esto mihi) usque ad diem Jovis proximũ à die Dominico quem vocant (Invocavit) exclusive. *Ord. d. T. & d. Mem. visit. An. 82.*

4. ¶ Die Palmarum & seqq. usque ad diem Jovis proximum à festo Paschæ exclusivè. *Ord. ibid. & Memor. eod.*

5. ¶ Pridiè diei Festi Pentecostes usque ad diẽ Jovis proximè sequentẽ exclusivè. *Ordin. ibid. & Memor. eod.*

6. ¶ Die octava Julii. & seqq. usque ad diem decimum quartum Augusti inclusivè, quas ferias caniculares sive magnas nominant. *Ordin. ibid. & Memor. eod.*

7. ¶ Et notandum hic, ferias magnas intelligendas esse quotiescunque hæc clausula (feriis exclusis) processibus inserta reperitur. *Memor. visit. eod.*

8. ¶ Item XII. Apostolorum diebus.

Itẽ diebus Epiphaniæ.

Purificationis, Annũciationis, Assumptionis, Natalis — *Beatæ Mariæ Virginis*

S. Marci, S. Lucæ — *Evangelistarũ.*

Ascensionis Christi.

Corpori

Corporis Salvatoris.
Joannis Baptistæ.
S. Laurentii.
Michaelis Archãgeli.
Omnium sanctorum.
S. Catharinæ.
S. Martini, sanctorum omnium sanctissimi, & tota Europa celebratissimi. *Mem. visit. eod.*

9. ¶ Præter ferias enumeratas aliæ qualescunque illæ fuerunt sive Palatii sive Chori, sive quocunque alio nomine appellatæ, abrogatæ sunto. *d. Mem. visit. An. 82.*

10. ¶ Sic de feriis Cameræ observandis per Status Imperii & visitatores constitutũ est. Sed noveris illas secundum Ordinationis legem & Visitatorum statutũ non ita præcisè observari & ferias paschatis, pentecostes aliasque: quas etiã magnas appellant: Imò etiam Bachanaliorũ secundum utrumque stylum, non quidem ex aliqua Imperii lege, sed cõsuetudine observari. Solæ feriæ messis ut olim indictæ sunt ita etiamnũ hodie observantur.

Tantum de Processu Audientiæ judicialis: Sequitur de processu causæ.

PANDECTARUM CAMERALIUM:

SIVE

JURIS CAMERALIS

Liber Tertius.

DE PROCESSU CAUSÆ

TITULUS I.

Processus causæ quid, quæ ejus partes, præparatio processus quid, & quibus rebus constet.

PRocessus causæ est, qui in causis peragendis observandus est.

2. ¶ Hujus partes sunt { *Præparatio* & *Prosecutio*. }

3. ¶ Præparatio est, qua processui causarum, ut facilius & citius expediatur, via sternitur.

4. ¶ Præparatio processus causæ constat { *Processuum emanatione* & *Terminorum procedendi præfixione*. }

5. ¶ Processus sunt literæ quas judex in expediendis litiũ negotiis emittit. *Ordin. part. 3. T. 12.* ¶ Und so solche 2c. à quibus, quia processus

titulo atq; sigillo Cæsareo emittũtur. *Ord.part. 3. T.12.* ¶ Vnd so solche. ꝛc.

4. ¶ Judex in decernendis processibus plerumq; narratis supplicationum nititur, & partis periculo illos decernit, quotiescunque jurisdictio Cameræ in dubium vocari potest, maximè si supplicans suo periculo processus sibi decerni petat: & decretis processibus judex inhæret donec narrata libelli falsa esse cognouerit. *Gail. lib. 1. obs. 31. num. 1. & obs. 119. num. 6. & 7.*

5. ¶ Et in processibus decernendis judex atque Adsessores narrata libellorum diligenter attendunto & ponderanto, & ne processus cõtra Imperii constitutiones, vel jus commune super similibus casibus & factis dissimiles ne decernant, cavento. *Recess. Imperii. Anno 70.* ¶ Damit aber alle verendrungen. ꝛc. & ¶ Als dann auch ꝛc. *Recess. Imperii. Anno 94.* ¶ *Memor. visitat. Anno 70.* ¶ In verfassung ꝛc. *Cis. fol. 62.* So sol auch zum Fünfften.

6. ¶ Secus si fiat & æqualitas in processibus decernendis non observetur, Commissarii Imperatoris & visitatores in Visitatione Cameræ à supplicantibus requisiti causam cognoscunto, & adsessores quàmobrem processus postulatos denegaverint audiunto, & petitionem actoris, si fundatam esse viderint, processus decernunto, sin minus deneganto. & pro obtinendis processibus supplicantem à limine judicii repellunto. *d. Recess. Imp. Anno 70.* ¶ Da auch in diesem. ꝛc.

7. ¶ Si judex viderit processum propter aliquem defectum vel conclusione libelli decerni non posse, & supplicanti facilè esse defectum illum resarcire per decretum libello supplici inscriptum significato, pro

cessus postulatos secundum narrata, sive petita denegatos esse. *d. Recess. Imp. Spiræ. An. 70.* ¶ Und auß sondern &c.

8. ¶ Processibus inserenda est causa, vel factum sive negotium super quo processus sunt postulati, ut is, contra quem emanant, instructus ad tribunal veniat. *Ordin. p. 3. Tit. 12.* ¶ Und sollen in solchē Ladungsbrieffen. *Mynſ. obſ. 85. cent. 5. Gail. lib. 1. obſ. 51. & lib. 2. de pace pub. c. 7. n. 2. & 1.* Quanquam specialiter ibi citationi causam inserendam esse tradant, quam Ordinatio non solum citationi, verum etiam mandatis & cæteris processibus inserendam esse generaliter statuit.

9. ¶ In decernendis processibus causarum appellationis & materialia & formalia appellationum antequam processus decernantur diligenter examinanda sunt. *Gail. lib. 1. obſ. 119. n. 1.*

10. ¶ Processus autem ex Camera non emananto, sive exeunto, quã ad postulationem sive ad instantiam, ut loquuntur, partis litigantis principalis aut ejus mandatarii, aut Advocati & Procuratoris Cameræ jurati, de jure principalium instructi atque edocti, & præterea caventis de mãdato iu primo termino, itemque ratificatione retro actorum, si necesse fuerit per judicem decreti, per Notarium judicii Imperialis in registro consignati, vel, ut vocabulo fori utar, registrati fuerint. *Ordin. part. 3. Tit. 12.* ¶ Unnd erstlich &c.

12. ¶ Interdum tamen etiam ex officio judex processus decernit, ut infra patebit.

13. ¶ In processibus nomina & cognomina eorum ad quos decernuntur, assignator. *Recess. Imp. An. 1566.* ¶ Der dann ein *procurator* & *sequent.*

quunt. Ord. p. 3. t. 12. ¶ Und wo also *Mynſ. obſ. 66. cent. 2. & obſ. 50. cent. 5. Gail. lib. 1. obſer. 50.* Nam quod Ordinatio ſpecialiter in citationibus obſervandum imperat, & illi monent, generaliter ad omnium proceſſuum genera pertinet.

14. ¶ In proceſſibus tamen ad civitates, collegia & univerſitates & familias ſingulorũ nomina aſſignare neceſſe non eſt, ſed ſufficit conſulem civitatis, plebem, Collegium vel univerſitatem in genere nominare. *Mynſ, & , Gail, ibidem.*

15. ¶ Proceſſus jurisdictione Cameræ non fundata, non decernuntor, ſed decreti caſſantor. *Ord. p. 2. t. 1.* ¶ Es soll auch demnach ꝛc.

16. ¶ In decernendis proceſſibus judices ne nimis ſcrupuloſi difficilesque ſunto. *Mem. viſit. Anno 57. Den. proceſſuum decret. negat.* ¶ 2.

17. ¶ Proceſſibus ſuper religionis poſtulatis, opera dator, ut quàm primum quod æquum eſt decernatur. *Mem. viſit. An. 61. Den. ibid.* ¶ 3.

18. ¶ Narratis ſupplicationum poſt proceſſuum denegationem mutatis, & exempli gratia à pignoratione ad fractã pacem deſultoriè translatis: ne quid temerè præcedenti decreto contrarium ſtatuitor. *Mem. viſit. An. An. 68. Den. ibid.* ¶ 4.

19. ¶ Proceſsibus denegatis ſi denuò ſupplicetur, & ſtylus contrarius, vel ſimiliter proceſſus decreti allegentur, judex vel vicarius tum eoſdem tum alios plurés, veluti ſenos, octonos, denos, ſtyli peritos adſeſſores adhibeto: hi rem ſummo ſtudio perpendunto & ad juris æqualitatem reducunto. *Receß. Imp. Anno 70. Spiræ Den. ibid.* ¶ 5.

20 ¶ Proceſſus quam-

vis in genere decreti, nisi personis nominatis ne exeunto. *Recess. Imp. Anno 66.*

21. ¶ Verum enimverò processuum decernendorum impetrandorumvè ratio per varias & singulas processuum species plenius & rectius cognoscetur. De quibus deinceps videamus.

Commentarius.

Secundùm narrata denegatos:] *Quibus verbis monetur supplicans, fore ut processus impetret, si defectum suppleverit aut restituerit, vel errorē correxerit.*

TITVLVS III.

De variis & summis processuum generibus.

PRocessus decernuntur

vel { *inter partes litigantes,* / *parti ad tertium.* }

2. ¶ Processus qui partibus ad partes decernuntur sunt

vel { *Multarū causarum communes* / *unius causæ proprii.* }

3 ¶ Multarum causarum communes sunt,

vel { *Citationes,* / *Edicta.* }

TITULUS IV.

De citationibus earumq; variis formis, ubi de citationibus ad reassumendum, & denunciationibus.

CItationes sunt processus quibus partes litigantes ad judicem citantur sive vocantur, & terminus in judicio comparendi præfigitur.

2. ¶ In Camera legitimæ citationis requisita observantur, quæ sex sunt.

3. ¶ I. Nomen judicis citan-

citantis ut possit citatus videre an judex competens sit nec ne. *Gail. lib. 1. obs. 48.* In dubio tamen citatus tenetur comparere & causam quam habet allegare. *Myns. cent. 6. obs. 7. Gail. d. obs. 84. n. 8.*

4. ¶ II. Nomen & cognomen ejus qui citatur. *Gail. ibid.*

5. ¶ III. Nomen & cognomen citantis. *Gail. ibidem.*

6. ¶ IV. Citationis causæ. *Gail. ibid.*

7. ¶ V. Locus judicii. *Gail. ibid.*

8. ¶ VI. Dies atque terminus citationis. *Gail. ibid.*

9. ¶ Sed illa requisita citationis propria non sunt, sed quorundam aliorum etiam processuum communia.

10. ¶ In citatione plurium locis disjunctorū, una omnibus certa ad comparendum dies præfigitor: totidemq; nuncio exempla, & cum his originale reproducendum, insinuanda traduntur. *Ord. p. 3. t. 12.* ¶ Als auch nach 2c.

11. ¶ Citationum variæ formæ & varii formis cōjuncti fines sunt: nam pro causarum qualitate variantur.

12. ¶ Sic, ut Cameræ Imperialis stylus est, in causis fractæ pacis publicæ citantur accusati ad videndū se omnes ac singulos propter cōmissum crimen fractæ pacis publicæ in pœnā jure communi, ordinatione & constitutionib. Imperii de pace publica constitutam precipuè verò Cæsareæ Majestatis & Imperii bannū incidisse sententia & jure declarari & publice denunciari, vel ad producendum exceptiones, quamobrem illud fieri non debeat, vel ad videndum declarari in pœnā privationis vel se privari omnibus gratiis, privilegiis & juribus, quæ à Cæsarea Majestate, ejusq; majoribus, & Impe-

Imperio recognoſcit, aut ad producendum exceptiones quamobrem illa declaratio fieri non debeat &c. quemadmodum citari ſolent perſonæ Eccleſiaſticæ, itemque fœminæ fractæ pacis publicæ accuſatæ.

13. ¶ In cauſa purgationis fractæ pacis publicæ ſuſpectus & accuſatus citatur ad purgandum.

14. ¶ In cauſis relaxationis ad effectum agendi citatur reus ad videndum relaxari juramentum vel excipiendum.

15. ¶ In cauſa dationis & confirmationis tutorum & curatorum citantur nominati ad videndum ſe ordinari tutores vel ad excuſandum: & teſtamento tutor conſtitutus, ſi non admittatur, nec tabulæ teſtamenti exhibeantur, ad exhibendum.

16. ¶ In cauſis pignerationum citatur pignerator ad docendum de paritione & articulandum de jure pignerandi capiendive, vel ad videndum ſe ob non præſtitam paritionem in pœnam declarari. *Ord. part. 2. T. 22. Gail. de pign. obſ. 13. Den. Mandata ſuper Conſt. pign.* ¶ 2.

17. ¶ In cauſa reſtitutionis in integrum ad videndum ſe reſtitui.

18. ¶ In cauſa exonerationis mandati procuratorii ad videndum exonerari.

19. ¶ Debitores ære alieno obruti, qui dilationem quinquennii, vel ut vulgò appellant, quinquennale ſive moratorium ab Imperatore impetrarunt, citantur ad creditorum inſtantiam ad ſatisdandum vel fidejuſſum præſtandum, quemadmodum proceſſus in Camera decreti ſunt civibus Francofurtanis cōtra civitatem Erphurdiā Anno 1570.

20 ¶ In cauſis L. Diffamari,

famari, citatur Reus sive diffamator ut compareat ad videndum & audiendum sibi postquam diffamatio probata fuerit certum terminum præsti ut ad deducendum & prosequendum jus per diffamationē prætensum coram judice Cameræ Imperialis, intellige si causa immediate ad Cameram pertineat, vel coram judice competente & nisi ea ratione in termino cōstituto processerit perpetuum silentium sibi imponi. Daß der beklagte oder Diffamant auff N. Tag selbst oder durch einen vollmechtigen Anwaldt erscheine/ zu sehen vnd hören/ jhme nach dem die obgenandte diffamation in recht ferner würde dargethan werden/ einen benandten Termin/ seine durch solche diffamation angemaste spruch vnd forderung an gebührenden Orten inn recht zu thun fürzunemen vnd ansetzen/ vnd im fall er daß als dann also nicht thete/ ein ewiges stillschweigen zu erkennen vnnd aufflegen 2c. *Vide Elzerum ad L. Diffamari cap. 5 num. 50. & n. 71.* ubi in causis L. Diffamari interdum citationem cum comminatione pœnæ in judicio Cameræ Imperialis decerni dicit *& num. 54. & 61.* ubi eandem cū mandato impetrari in Camera tradit.

21. ¶ Ad confirmationes contractuum citatur adversa pars ad videndum confirmationē. *Gail. lib. 2. obs. 1.* vel contra ad videndum rescindi vel cassari videlicet contractum, si bona alienentur, quorum alienatione interdictum est.

22. ¶ In causis denegatæ justiciæ citatur reus ad prosequendum causam.

23. ¶ In causa citationis ad purgandum ob suspicionem articuli causas purgationis continentes quos vulgo purgatoriales appellant, citationi inserendi sunt, & prætereà securitas publica ci-

tato denuncianda & præstanda. *Ord. part. 2. T. 10. in princip.* Doch das dem Richter. *Mynſ. obſerv. 81. cent. 2.* (ubi notandum, in cauſa purgationis additionales articulos ad purgatoriales quidem admitti, ſed Reum ad eos reſpondere non compelli, ſine nova Citatione) *Gail. lib. 2. de pace publ. c. 7. num. 3.*

24. ¶ In cauſis appellationum Citationibus fatalium prorogationes inſerendæ ſunt. *Memor. viſit. An. 59. Den. proceſſ.* emanatio, ſed cauſa prorogationis inſerenda nō eſt. *Vide ſup. lib. 1. T. 25.*

25. ¶ Citatio in Camera Imperiali ad totam cauſam & unica atq; generalis ad omnes & ſingulos judicii actus ſive terminos decernitur, ita ut etiamſi ſententia definitiva pronuncianda ſit, citatio tamen nova ad audiendum ſententiam non requiratur. *Mynſ. obſ. 33, cent. 4. Gail. lib. 1. obſer. 59. n. 10. Blarer. ad l. Diffamari c. 6. n. 42.*

26. ¶ Cauſæ tamen quædam ſunt in quibus plures citationes in Camera requiruntur & decernuntur, veluti I. in cauſis fractæ pacis. *Ord. p. 2. t. 10.* ¶ Wurde ſich aber 2c. *Mynſ. obſ. cent. 2. & obſ. 33. cent. 4.*

27. ¶ II. In cauſa L. Diffamari. *Mynſ. d. obſ. 81. Gail lib. 1. obſ. 12. n. 4. Blar. ad L. Diffam. c. 6. n. 40.*

28. ¶ Et in hoc cauſarum genere, ut illud hic obiter addam, citatio non aliter quàm ex fundamento juris communis decernitor. *Memor. viſit.* Item nach dem 2c. *Ciſn. fol. 345. Confer. Gail. obſ. 10. lib. 1. n. final.*

29. ¶ III. In cauſa Reſtitutionis in integrū contra lapſum fatalium appellationis proſequendæ. *Gail. lib. 1. obſerv. 143. n. 1.*

30. ¶ In judicio Imperiali etiam citationes per edictum in locis publicis

blicis affigendæ decernũtur, veluti in causis fractæ pacis si in personam vel ad domum solitæ habitationis executio citationis fieri nequeat (im fall die Citation dem Citirten nicht vnter Augen oder in seine gewönliche behausung verkundt werden möchte ꝛc. *Ordin. p. 2. t. 10. in princ. v.* Welche ladung auch *Gail. lib. 1. obs. 57.*

32. ¶ Per Edictum Regis Galliarum & Ducis Brabantiæ subditos Cameram aliquando citasse observavit. *Gail. lib. 1. obs. 36. n. 7.*

32. ¶ Si inquam citationum formæ pro caussarum qualitate & varietate formantur, & quarũdam causarum speciales & propriæ sunt, quæ rectius ex usu & praxi quã præceptis addiscuntur. Sed citationis multarum causarum forma comunis est, ut veniat Citatus ad petitionẽ sive postulatũ actoris responsurus.

34. ¶ Pauperibus ad Cameram provocantib⁹ citationes non decernuntur, sed tantum compulsoriales, ne sumptibus graventur, & ex actis ad Cameram delatis per functorieque examinatis, si verisimiliter de justa litigandi causa constet tunc demum citatio pauperi decernitur. *Ord. p. 1. tit. 41. in princ. Gail. lib. 1. obs. 31. num. 8.*

35. ¶ Sed quid si pvovocatus præveniat provocantem, & judici appellationis per literas vel supplicationem statum causæ significet allegando causas relevantes, quã obrem appellanti processus decernendi non sint, quod scilicet sententia à qua appelletur non sit Ordinationi aut privilegio conformis & ad acta se referat, an ille audiendus fuerit & in dubio pro cessus decernendi? *Gail. ibid. n. 9. & sequent.* audiendum esse negat.

36. ¶ Procuratore aut altera

altera parte ante vel illo etiam post litis contestationem defunctis: procurator alter citationem ad reassumendum ante omnia, si velit postulat. *Memor. visit. An. 57. Den. Citatio ad reassumendū.* ¶ 1. 37. ¶ Sic contra nominatos vel laudatos in judicio, Citatio decernitur, ut causæ defendendæ adsint, intellige si reo sua sponte non adsistant, quā Citationem proprio nomine Denunciationem vocant.

Commentarius.

Quinquennale sive moratorium.] *Vide Guidonem Papam* Quæst. 97. & 109.

Ad satisdandum vide L. quoties & L. universa C. de precibus Imperatori offerendis D. D. ad easdē *sed noveris inducias illas quinquennes, ut illud hic addam, nulli nisi qui testimonio magistratus sui, vel aliis documentis se non vitio sed fortuna et calamitate ad inopiam pervenisse, concedi, et concessas nullas irritasque esse*, vide Recess. Imp. An. 49. Den. induciæ.

Citatio ad reassumendum.] *Intellige citationem ad reassumendum decerni nisi duo procuratores constituti fuerint, & alter adhuc superstes sit*, vide Rulandū de commiss. lib. 1. num. *ubi præjudicium annotavit in causa* Brandenburg. *contra* Nurnberg.

Altera parte:] *Intellige contra heredes, si ante cōclusionem causæ pars vita defungatur, etiamsi procurator vita defunctæ partis per contestationem litis dominus factus sit.* Gail. lib. 1 obs. 109. *Nam si post conclusionem moriatur, distinctio quædem observanda, de qua infra suo loco.*

Nominantis sive laudantis:] *Differunt authoris nominatio & laudatio. Nominat authorem reus conventus actione reali ob rem quam possidet nomine non suo sed alieno, puta si conveniatur*

niatur is, qui rem tenet conductam, aut depositam, aut commodatam, aut precario datam. Vide Mynſ. obſ. 58. cent. 2 & obſ. 24. cent. 3. obſ. 14 cent. 5. & obſ. 33. cent. 6. *Laudat verò authorem qui convenitur actione reali ob rem quam accepit à tertio, qui author ipſi eſſe dicitur, utpote à quo cauſam habeat: Et rem ſi habet ex titulo lucrativo laudatio ante litem conteſtatã proponenda eſt: At ſi ex oneroſo, tam poſt, quàm ante litis conteſtationem locum habet: de laudatione & nominatione auctoris* vide in Speculat. part. 6. membro 5. & 6.

Denunciationes:] *Antehac Camera proceſſus quos Denunciatoriales appellabant, emittere conſuevit, quibus judex parti in judicio ſuccumbenti, & procuratorem apud acta non habenti ſententiam latam eſſe ſignificabat: quos hodie in deſuetudinem abiiſſe ferunt.*

TITULUS V.

De Mandatis cum clauſula.

EDicta ſunt quibus judex aliquid edicit, ſive id jubendo fiat, ſive vetando.

2. ¶ Hæc ſunt vel { *Mandata.* / *Monitoria.* }

Mandata in Camera decernuntur vel { *cum clauſula.* / *ſine clauſula.* }

3. ¶ Mandata cum clauſula ſunt, quæ annexam habent clauſulam, ut vulgò appellant, juſtificatoriam.

4. ¶ Clauſulæ juſtificatoriæ formula hæc eſt, ut reus mandato pareat, rem oblatam reſtituendo, captivum relaxando, actorem non turbando vel in termino conſtituto compareat ad allegandum cauſas, quãobrem

obrem mandato parere non teneatur. *Ord. part. 2. Tit. 23. in princ. Gail. obs. 19. lib. 2. n. 2.*

5. ¶ Mandata cum clausula reo in constituto termino comparente mandata sive præcepta non manent, sed in citationem simplicem resolvuntur (hic siquidem illius clausulæ justificatoriæ effectus est) intellige tamen non simpliciter & absolutè in citationem resolvi, sed effectum duntaxat suspendi, ut Consultum Camerale statuit Anno 76. *Denais Mandata cum clausula.* ¶ 2.

Itemque in citationem resolvi quo ad partem litigantem, non quoad judicem.

Itaque si is, cui cum clausula mandatum est, causas relevantes, quamobrem mandato parêre non teneatur excipiendo non opposuerit, mandatum ratione judicis manet firmum, ita ut judex reo per sententiam injungere possit, ut exceptionibus nō obstantibus mandato pareat. *Gail. lib. 1. obs. 19. n. 5. & lib. 1. de pace publ. cap. 5. n. 20. Sed contra hanc opinionem Gailii disputat Frider. Mind. lib. 2. c. 7. n. 2.*

6. ¶ In causis fractæ pacis mandata cū clausula justificatoria de relaxandis captivis amplius non turbando & restituendo unà cum citatione in Camera decernuntur, quæ quidem mandata principaliter & separatim à citatione deficiente jurisdictione concedenda non forent. *Gail. lib. 1. de pace publ. c. 6. in princip.*

7. ¶ Sed duobus casibus immediatè absque citatione in Camera decerni. *Gail. ibid. notavit.*

I. Quando actor in libello supplici factum super quo ejusmodi mandatum sibi decerni postulat, constitutioni pacis publicæ conformat & narrat

narrat, quod violenta & armata manu hominib⁹ coactis per insidias dolo malo, & de industria captus aut rebus suis simili modo vis illata sit, quia enim jurisdictio Cameræ super hujusmodi narratis fundata est, merito etiam absque citatione mandata supplicanti decernuntur ex constitutione Imperatoris Carol. V. *Anno 48. T.* Daß am Kays. Cammergericht nicht allein auff die peen/ sondern auch vmb zugefügte schäden. *part. 2. Receß. Imp. fol. 45. Gail. ibid. n. 5.*

8. ¶ II. Quando reus immediatè subjectus est jurisdictioni Cameræ, ita ut in Camera in prima instantia conveniri possit. *Gail. ibidem.*

9. ¶ In mandatis cum clausula, aliisque processibus ex constitutione fractæ pacis decernendis vel denegandis judex ex circũstantiis narratæ & perpetratæ violentię ex verbis mente, & dispositione constitutionis de pace publica & juris communis dispositione se informato. *Receß. Imperii Anno 94. Ratubonæ* ¶ Ebener massen ist man ꝛc.

In causis plene & ordinario judicio discutiendis, non temerè Mandata cum clausula, sed facilius Citationes decernendæ sunt. *Consult. Cam. An. 76. Denais Mandata cum clausula ¶ 1.*

TITULUS VI.

De mandatis sine clausula.

Mandata sine clausula sunt, quæ clausulam justificatoriam annexã non habent, & quibus judex reo paritionẽ è vestigio præstandã præcisè imperat, & quibus sine exceptione parendũ est, Die ohne alle einred/oder einige widerred/ oder verhinderung zu volnziehen.

Mandatis

Corporis Salvatoris.
Joannis Baptistæ.
S. Laurentii.
Michaelis Archāgeli.
Omnium sanctorum.
S. Catharinæ.
S. Martini sanctorum omnium sanctissimi, & tota Europa celebratissimi. *Mem. visit. eod.*

9. ¶ Præter ferias enumeratas aliæ qualescunque illæ fuerunt sive Palatii sive Chori, sive quocunque alio nomine appellatæ, abrogatæ sunto. *d. Mem. visit. An. 82.*

10. ¶ Sic de feriis Cameræ observandis per Status Imperii & visitatores constitutū est. Sed noveris illas secundum Ordinationis legem & Visitatorum statutū non ita præcisè observari & ferias paschatis, pentecostes aliasque: quas etiā magnas appellant: Imò etiam Bachanaliorū secundum utrumque stylum, non quidem ex aliqua Imperii lege, sed cōsuetudine observari. Solæ feriæ messis ut olim indictæ sunt ita etiamnū hodie observantur.

Tantum de Processu Audientiæ judicialis: Sequitur de processu causæ.

PANDECTARUM CAMERALIUM:

SIVE

JURIS CAMERALIS

Liber Tertius.

DE PROCESSU CAUSÆ

TITULUS I.

Processus causæ quid, quæ ejus partes, præparatio processus quid, & quibus rebus constet.

PRocessus causæ est, qui in causis peragendis observandus est.

2. ❡ Hujus partes sunt { *Præparatio & Prosecutio.*

3. ❡ Præparatio est, qua processui causarum, ut facilius & citius expediatur, via sternitur.

4. ❡ Præparatio processus causæ constat { *Processuum emanatione & Terminorum procedendi præfixione.*

5. ❡ Processus sunt literæ quas judex in expediendis litiũ negotiis emittit. *Ordin. part. 3. T. 12.* ❡ Und so solche ꝛc. à quibus, quia processus

titulo atq; sigillo Cæsa-reo emittűtur. *Ord.part. 3. T.12.* ¶ Vnd so solche. ꝛc.

4. ¶ Judex in decernendis processibus plerumq; narratis supplicationum nititur, & partis periculo illos decernit, quotiescunque jurisdictio Cameræ in dubium vocari potest, maximè si supplicans suo periculo processus sibi decerni petat: & decretis processibus judex inhæret donec narrata libelli falsa esse cognouerit. *Gail. lib. 1. obs. 31. num. 1. & obs. 119. num. 6. & 7.*

5. ¶ Et in processibus decernendis judex atque Adsessores narrata libellorum diligenter attendunto & ponderanto, & ne processus cõtra Imperii constitutiones, vel jus commune super similibus casibus & factis dissimiles ne decernant, cavento. *Receß. Imperii. Anno 70.* ¶ Damit aber alle verenderungen. ꝛc. & ¶ Als dann auch ꝛc. *Receß. Imperii. Anno 94.* ¶ *Memor. visitat. Anno 70.* ¶ In verfassung ꝛc. *Cis. fol. 62.* So sol auch zum Fünfften.

6. ¶ Secus si fiat & æqualitas in processibus decernendis non obseruetur, Commissarii Imperatoris & visitatores in Visitatione Cameræ à supplicantibus requisiti causam cognoscunto, & adsessores quàmobrem processus postulatos denegaverint audiunto, & petitionem actoris, si fundatam esse viderint, processus decernunto, sin minus deneganto: & pro obtinendis processibus supplicantem à limine judicii repellunto. *d. Receß. Imp. Anno 70.* ¶ Da auch in diesem. ꝛc.

7. ¶ Si judex viderit processum propter aliquem defectum vel conclusione libelli decerni non posse, & supplicanti facilè esse defectum illum resarcire per decretum libello supplici inscriptum significato, pro

cessus postulatos secundum narrata, sive petita denegatos esse. *d. Recess. Imp. Spiræ. An. 70.* ¶ Vnd auß sondern *x*.

8. ¶ Processibus inserenda est causa vel factum sive negotium super quo processus sunt postulati, ut is, contra quem emanant, instructus ad tribunal veniat. *Ordin. p. 3. Tit. 12.* ¶ Vnd sollen in solchē Ladungsbrieffen. *Mynſ. obſ. 85. cent. 5. Gail. lib. 1. obſ. 51. & lib. 2. de pace pub. c. 7. n. 2. & 1.* Quanquam specialiter ibi citationi causam inserendam esse tradant, quam Ordinatio non solum citationi, verum etiam mandatis & cæteris processibus inserendam esse generaliter statuit.

9. ¶ In decernendis processibus causarum appelationis & materialia & formalia appellationum antequam processus decernantur diligenter examinanda sunt. *Gail. lib. 1. obſ. 119. n. 1.*

10. ¶ Processus ante ex Camera non emananto, sivè exeunto, quā ad postulationem sive ad instantiam, ut loquuntur, partis litigantis principalis aut ejus mandatarii, aut Advocati & Procuratoris Cameræ jurati, de jure principalium instructi atque edocti, & præterea caventis de mādato in primo termino, itemque ratificatione retro actorum, si necesse fuerit per judicem decreti, per Notarium judicii Imperialis in registro consignati, vel, ut vocabulo fori utar, registrari fuerint. *Ordin. part. 3. Tit. 12.* ¶ Vnnd erstlich *etc.*

12. ¶ Interdum tamen etiam ex officio judex processus decernit, ut infra patebit.

23. ¶ In proceessibus nomina & cognomina eorum ad quos decernuntur, assignator. *Recess. Imp. An. 1566.* ¶ Da dann ein *procurator & sequent.*

quunt. *Ord. p. 3. t. 12.* ¶ Und wo also *Mynſ. obſ. 66. cent. 2. & obſ. 50. cent. 5. Gail. lib. 1. obſer. 50.* Nam quod Ordinatio ſpecialiter in citationibus obſervandum imperat, & illi monent, generaliter ad omnium proceſſuum genera pertinet.

14. ¶ In proceſſibus tamen ad civitates, collegia & univerſitates & familias ſingulorũ nomina aſſignare neceſſe non eſt, ſed ſufficit conſulem civitatis, plebem, Collegium vel univerſitatem in genere nominare. *Mynſ, & Gail, ibidem.*

15. ¶ Proceſſus juriſdictione Cameræ non fundata non decernuntor, ſed decreti caſſantor. *Ord. p. 2. t. 1.* ¶ Es ſoll auch demnach rc.

16. ¶ In decernendis proceſſibus judices ne nimis ſcrupuloſi difficileſque ſunto. *Mem. viſit. Anno 57. Den. proceſſuum decret. negat.* ¶ 2.

17. ¶ Proceſſibus ſuper religionis poſtulatis, opera dator, ut quàm primum quod æquum eſt decernatur. *Mem. viſit. An. 61. Den. ibid.* ¶ 3.

18. ¶ Narratis ſupplicationum poſt proceſſuum denegationem mutatis, & exempli gratia à pignoratione ad fractã pacem deſultoriè translatis: ne quid temerè præcedenti decreto contrarium ſtatuitor. *Mem. viſit. An. An. 68. Den. ibid.* ¶ 4.

19. ¶ Proceſsibus denegatis ſi denuò ſupplicetur, & ſtylus contrarius, vel ſimiliter proceſſus decreti allegentur, judex vel vicarius tum eoſdem tùm alios plures, veluti ſenos, octonos, denos, ſtyli peritos adſeſſores adhibeto: hi rem ſummo ſtudio perpenduntо & ad juris æqualitatem reducunto. *Receß. Imp. Anno 70. Spiræ Den. ibid.* ¶ 5.

20 ¶ Proceſſus quam-

vis in genere decreti, nisi personis nominatis ne exeunto. *Recess. Imp. Anno 66.*

21. ¶ Verum enimverò processuum decernendorum impetrandorumvè ratio per varias & singulas processuum species plenius & rectius cognoscetur. De quibus deinceps videamus.

Commentarius.

Secundùm narrata denegatos:] *Quibus verbis monetur supplicans, fore ut processus impetret, si defectum suppleverit aut restituerit, vel errorē correxerit.*

TITVLVS III.

De variis & summis processuum generibus.

PRocessus decernuntur

vel { inter partes litigantes, parti ad tertium. }

2. ¶ Processus qui partibus ad partes decernuntur sunt

vel { Multarū causarum communes, unius causæ proprii. }

3 ¶ Multarum causarum communes sunt,

vel { Citationes, Edicta. }

TITULUS IV.

De citationibus earumq; variis formis, vbi de citationibus ad reassumendum, & denunciationibus.

CItationes sunt processus quibus partes litigantes ad judicem citantur sive vocantur, & terminus in judicio comparendi præfigitur.

2. ¶ In Camera legitimæ citationis requisita observantur, quæ sex sunt.

3. ¶ I. Nomen judicis citan-

citantis ut possit citatus videre an judex competens sit nec ne. *Gail. lib. 1. obs. 48.* In dubio tamen citatus tenetur comparere & causam quam habet allegare. *Myns. cent. 6. obs. 7. Gail. d. obs. 84. n. 8.*

4. ¶ II. Nomen & cognomen ejus qui citatur. *Gail. ibid.*

5. ¶ III. Nomen & cognomen citantis. *Gail. ibidem.*

6. ¶ IV. Citationis causæ. *Gail. ibid.*

7. ¶ V. Locus judicii. *Gail. ibid.*

8. ¶ VI. Dies atque terminus citationis. *Gail. ibid.*

9. ¶ Sed illa requisita citationis propria non sunt, sed quorundam aliorum etiam processuum communia.

10. ¶ In citatione plurium locis disjunctorũ, una omnibus certa ad comparendum dies præfigitor; totidemq; nuncio exempla, & cum his originale reproducendum, insinuanda tradun-tur. *Ord. p. 3. t. 12.* ¶ Als auch nach rc.

11. ¶ Citationum variæ formæ & varii formis cõjuncti fines sunt: nam pro causarum qualitate variantur.

12. ¶ Sic, ut Cameræ Imperialis stylus est, in causis fractæ pacis publicæ citantur accusati ad videndũ se omnes ac singulos propter cõmissum crimen fractæ pacis publicæ in pœnã jure communi, ordinatione & constitutionib. Imperii de pace publica constitutam præcipuè verò Cæsareæ Majestatis & Imperii bannũ incidisse sententia & jure declarari & publicè denunciari, vel ad producendum exceptiones, quamobrem illud fieri non debeat, vel ad videndum declarari in pœnã privationis vel se privari omnibus gratiis, privilegiis & juribus, quæ à Cæsarea Majestate, ejusq; majoribus, &

famari, citatur Reus sive diffamator ut compareat ad videndum & audiendum sibi postquam diffamatio probata fuerit certum terminum præstitui ad deducendum & prosequendum jus per diffamationē prætensum coram judice Cameræ Imperialis, intellige si causa immediate ad Cameram pertineat, vel coram judice competente & nisi ea ratione in termino cōstituto processerit perpetuum silentium sibi imponi. Daß der beklagte oder Diffamant auff N. Tag selbst oder durch einen vollmechtigen Anwaldt erscheine/ zu sehen vnd hören/ jhme nach dem die obgenandte diffamation in recht ferner würde dargethan werden/ einen benandten Termin/ seine durch solche diffamation angemaste spruch vnd forderung an gebühren den Orten inn recht zu thun fürzunemen vnd ansetzen/ vnd im fall er daß als dann also nicht thete/ ein ewiges stillschweigen zu erkennen vnnd auffzulegen etc. *Vide Elaterum ad L. Diffamari cap. 5. num. 59. & n. 71.* ubi in causis L. Diffamari interdum citationem cum comminatione pœnæ in judicio Cameræ Imperialis decerni dicit. *& num. 54. & 61.* ubi eandem cū mandato impetrari in Camera tradit.

21. ¶ Ad confirmationes contractuum citatur adversa pars ad videndum confirmationē. *Gail. lib. 2. obs. 1.* vel contra ad videndum rescindi vel cassari videlicet contractum, si bona alienentur, quorum alienatione interdictum est.

22. ¶ In causis denegatæ justiciæ citatur reus ad prosequendum causam.

23. ¶ In causa citationis ad purgandum ob suspicionem articuli causas purgationis continentes quos vulgo purgatoriales appellant, citationi inserendi sunt, & præterea; securitas publica ci-

tato denuncianda & præstanda. *Ord. part. 2. T. 10. in princip.* Doch das dem Richter. *Mynſ. obſerv. 81. cent. 2.* (ubi notandum, in cauſa purgationis additionales articulos ad purgatoriales quidem admitti, ſed Reum ad eos reſpondere non compelli, ſine nova Citatione) *Gail. lib. 2. de pace publ. c. 7. num. 3.*

24. ¶ In cauſis appellationum Citationibus fatalium prorogationes inſerendæ ſunt. *Memor. viſit. An. 59. Den. proceß* emanatio, ſed cauſa prorogationis inſerenda nō eſt. *Vide ſup. lib. 1. T. 25.*

25. ¶ Citatio in Camera Imperiali ad totam cauſam & unica atq; generalis ad omnes & ſingulos judicii actus ſive terminos decernitur, ita ut etiamſi ſententia definitiva pronuncianda ſit, citatio tamen nova ad audiendum ſententiam non requiratur. *Mynſ. obſ. 33, cent. 4. Gail. lib. 1. obſer. 59. n. 10. Blarer. ad L. Diffamari c. 6. n. 42.*

26. ¶ Cauſæ tamen quædam ſunt in quibus plures citationes in Camera requiruntur & decernuntur, veluti I. in cauſis fractæ pacis. *Ord. p. 2. t. 10.* ¶ Wurde ſich aber ꝛc. *Mynſ. obſ. cent. 2. & obſ. 33. cent. 4.*

27. ¶ II. In cauſa L. Diffamari. *Mynſ. d. obſ. 81. Gail lib. 1. obſ. 12. n. 4. Blar. ad L. Diffam. c. 6. n. 40.*

28. ¶ Et in hoc cauſarum genere, ut illud hic obiter addam, citatio non aliter quàm ex fundamento juris communis decernitor. *Memor. viſit.* Item nach dem ꝛc. *Ciſn. fol. 345. Confer. Gail. obſ. 10. lib. 1. n. final.*

29. ¶ III. In cauſa Reſtitutionis in integrū contra lapſum fatalium appellationis proſequendæ. *Gail. lib. 1. obſerv. 143. n. 1.*

30. ¶ In judicio Imperiali etiam citationes per edictum in locis publicis

blicis affigendæ decernũtur, veluti in causis fractæ pacis si in personam vel ad domum solitæ habitationis executio citationis fieri nequeat (im fall die Citation dem Citirten nicht unter Augen oder inseine gewönliche behausung verkundt werden möchte rc. *Ordin. p 2. t. 10. in princ. v.* Welche ladung auch *Gail. lib. 1. obs. 57.*

32. ¶ Per Edictum Regis Galliarum & Ducis Brabantiæ subditos Cameram aliquando citasse observavit. *Gail. lib. 1. obs. 36. n. 7.*

32. ¶ Si inquam citationum formæ pro causarum qualitate & varietate formantur, & quarũdam causarum speciales & propriæ sunt, quæ rectius ex usu & praxi quã præceptis addiscuntur. Sed citationis multarum causarum forma comunis est, ut veniat Citatus ad petitionẽ sive postulatũ actoris responsurus.

34. ¶ Pauperibus ad Cameram provocantib⁹ citationes non decernuntur, sed tantum compulsoriales, ne sumptibus graventur, & ex actis ad Cameram delatis perfunctorieque examinatis, si verisimiliter de justa litigandi causa constet tunc demum citatio pauperi decernitur. *Ord. p. 1. tit. 41. in princ. Gail. lib. 1. obs. 31. num. 8.*

35. ¶ Sed quid si provocatus præveniat provocantem, & judici appellationis per literas vel supplicationem statum causæ significet allegando causas relevantes, quã obrem appellanti processus decernendi non sint, quod scilicet sententia à qua appelletur non sit Ordinationi aut privilegio conformis & ad acta se referat, an ille audiendus fuerit & in dubio processus decernendi? *Gail. ibid n. 9. & sequent.* audiendum esse negat.

36. ¶ Procuratore aut altera

altera parte ante vel illo etiam poſt litis conteſtationem defunctis: procurator alter citationem ad reaſſumendum ante omnia, ſi velit poſtulat. *Memor. viſit. An. 57. Den. Citatio ad reaſſumendū.* § *1. 37.* § Sic contra nominatos vel laudatos in judicio, Citatio decernitur, ut cauſæ defendendæ adſint, intellige ſi reo ſua ſponte non adſiſtant, quā Citationem proprio nomine Denunciationem vocant.

Commentarius.

Quinquennale ſive moratorium.] *Vide Guidonem Papam* Quæſt. 97. & 109.

Ad ſatisdandum vide L. quoties & L. univerſa C. de precibus Imperatori offerendis D. D. ad eaſdē *ſed noveris inducias illas quinquennes, ut illud hic addam, nulli niſi qui teſtimonio magiſtratus ſui, vel aliis documentis ſe non vitio ſed fortuna et calamitate ad inopiam perveniſſe, concedi et conceſſas nullas irritasque eſſe*, vide Receſs. Imp. An. 49 Den. induciæ.

Citatio ad reaſſumendum.] *Intellige citationem ad reaſſumendum decerni niſi duo procuratores conſtituti fuerint, & alter adhuc ſuperſtes ſit*, vide Rulandū de commiſs. lib. 1. num. *ubi præjudicium annotavit in cauſa* Brandenburg. *contra* Nurnberg.

Altera parte:] *Intellige contra heredes, ſi ante cōcluſionem cauſæ pars vita defungatur, etiamſi procurator vita defunctæ partis per conteſtationem litis dominus factus ſit.* Gail lib 1 obſ. 109. *Nam ſi poſt concluſionem moriatur, diſtinctio quædem obſervanda, de qua infra ſuo loco.*

Nominantis ſive laudantis.] *Differunt authoris nominatio & laudatio. Nominat authorem reus conventus actione reali ob rem quam poſſidet nomine non ſuo ſed alieno, puta ſi conveniatur*

niatur ei, qui rem tenet conductam, aut depositam, aut commodatam, aut precario datam. Vide Mynſ. obſ. 58. cent. 2 & obſ. 24. cent. 3. obſ. 14 cent. 5. & obſ. 33. cent. 6. *Laudat verò authorem qui convenitur actione reali ob rem quam accepit à tertio, qui author ipſi eſſe dicitur, utpote à quo cauſam habeat: Et rem ſi habet ex titulo lucrativo laudatio ante litem conteſtatã proponenda eſt: At ſi ex oneroſo, tam poſt, quàm ante litis conteſtationem locum habet: de laudatione & nominatione auctoris* vide in Speculat. part. 6. membro 5. & 6.

Denunciationes:] *Antehac Camera proceſſus quos Denunciatoriales appellabant, emittere conſuevit, quibus judex parti in judicio ſuccumbenti, & procuratorem apud acta non habenti ſententiam latam eſſe ſignificabat: quos hodie in deſuetudinem abiiſſe ferunt.*

TITULUS V.

De Mandatis cum clauſula.

E Dicta ſunt quibus judex aliquid edicit, ſive id jubendo fiat, ſive vetando.

2. ¶ Hæc ſunt vel { *Mandata.* / *Monitoria.* }

Mandata in Camera decernuntur vel { *cum clauſula.* / *ſine clauſula.* }

3. ¶ Mandata' cum clauſula ſunt, quæ annexam habent clauſulam, ut vulgò appellant, juſtificatoriam.

4. ¶ Clauſulæ juſtificatoriæ formula hæc eſt, ut reus mandato pareat, rem oblatam reſtituendo, captivum relaxando, actorem non turbando vel in termino conſtituto compareat ad allegandum cauſas, quã-

obrem

narrat, quod violenta & armata manu hominib⁹ coactis per insidias dolo malo, & de industria captus aut rebus suis simili modo vis illata sit, quia enim jurisdictio Cameræ super hujusmodi narratis fundata est, merito etiam absque citatione mandata supplicanti decernuntur ex constitutione Imperatoris Carol. V. *Anno 48. T.* Daß am Kays. Cammergericht nicht allein auff die peen/ sondern auch vmb zugefügte schäden. *part. 2. Receß. Imp. fol. 45. Gail. ibid. n. 5.*

8. ¶ II. Quando reus immediatè subjectus est jurisdictioni Cameræ, ita ut in Camera in prima instantia conveniri possit. *Gail. ibidem.*

9. ¶ In mandatis cum clausula, aliisque processibus ex constitutione fractæ pacis decernendis vel denegandis judex ex circũstantiis narratæ & perpetratæ violentię ex verbis mente, & dispositione constitutionis de pace publica & juris communis dispositione se informato. *Receß. Imperii Anno 94. Ratubonæ* ¶ Ebener massen ist man rc.

In causis plene & ordinario judicio discutiendis, non temerè Mandata cum clausula, sed facilius Citationes decernendæ sunt. *Consult. Cam. An. 76. Denais Mandata cum clausula* ¶ *1.*

TITULUS VI.

De mandatis sine clausula.

MAndata sine clausula sunt, quæ clausulam justificatoriam annexã non habent, & quibus judex reo paritionẽ è vestigio præstandã præcisè imperat, & quibus sine exceptione parendũ est, Die ohne alle einred/oder einige widerred/ oder verhinderung zu volnziehen.

Mandatis

2. ¶ Mandatis sine clausula annectitur citatio non ad contradicendum vel allegandum causas, quamobrē reus mandato parere nō teneatur, ut fit in mandatis cum clausula, sed ut in termino, qui in mandato in specie designatur compareat ad docendum de paritione jam facta, & nisi docuerit ad videndum se in pœnam mādati declarari. Quemadmodum in mandatis ex Constitutione pigneratitia Mandata sine clausula decernuntur cum annexa citatione ad docendum de paritione vel videndum se declarari in pœnam mandati. *Gail. lib. 1. obs. 15. num. 5.*

3. ¶ Hæc communis omnium ferè mandatorum sine clausula forma est, in quibusdam additur, ut compareat reus ad allegandum causas quamobrem declaratio in pœnam mandati fieri non debeat, in quibusdam verò hæc clausula omittitur. *Vide Friderum Mindan. de Mandatis lib. 2. num. 7.*

4. ¶ Consuevit antè hac Camera Imperialis super factis nullo jure justificandis mandata sine clausula, & reo illis non obtemperante, postea seorsim citationem ad docendum vel videndum se declarari decernere, sed ut partes duplicibus sumptibus ne graventur, & lites abbrevientur sancitū est, ut ejusmodi mandatis sine clausula semper citationes, ad docendum de paritione vel videndum annecteretur & illa seorsim non decernerentur. *Recess. Imp. An. 70.* ¶ Ferners statuiren *&c. Mem. visit. An. 80.* Da auch einig Mandat. *Cisn. ad T. Ordin. fol. 512. Recess. Imp. An. 94. Ratisbonæ.* ¶ Demnach aber etc. *Gail. lib. 1. obs. 15. n. 8.*

5. ¶ In causis pigneratitionum sine clausula justificatoria, & sub pœ-

na certa & pecuniaria, quæ mandato semper inseri solet mandatur reo ut captivo è vestigio, & sine omni exceptione pignora restituat & captivos, posteaquam veteri modo receptum & consuetum juramentũ præstiterint, nec ante & aliter, quàm si promiserint, si iterum sistere, quaten⁹ hoc jure & judicio decretum fuerit relaxet, & simul citatur reus, ut in termino præfixo in judicio compareat, tum ad docendum de paritione, tũ ad jus pignorationis, ita uti decet, deducendum, vel ad audiendum atque videndum se in pœnam mandati declarari. *Ord. part.3. T.23. Gail. de pign. obs.13.n.2.*

6. ¶ Mandatis sine clausula ex Constitutione pignoratitia inter alia inserenda sunt hæc verba, ut restitutio vel relaxatio fiat sine captivi sumptu atque dispendio, Ohne entgelt / *Recess. Imp. August. Anno 66.* ¶ Als auch im zwey vnnd zwantzig sten ꝛc.

7. ¶ In causis pignerationum si partim res tertiæ partim res ipsa pignorata fuerit, veluti si quis jus lignandi sibi vindicet, & plaustra & equi, unà cum ligno litigioso auferantur & pignorentur mandata de restituendo, solummodò de re quatenus est tertia & innocẽs intelligenda & pignoratori restitutio rei ipsius non statim mandanda. *Recess. Imp. An. 94. Ratub.* ¶ Da aber in Pfandungs Sachen ꝛc.

8. ¶ Sic in causis arrestorum mandata sine clausula justificatoria decernuntur, quibus reo mandatur, ut rem vel personam arrestatam è vestigio, & postquam arrestatus sufficientem cautionem præstiterit, relaxet cum annexa citatione ad docendum de paritione, vel advidendum & audiendum se in pœnam

mandati declarari. *Receß. Imperii Anno 70. Spiræ.* ¶ Wann auch die Arre-sta ꝛc. *& Receß. eod.* ¶ Als auch ꝛc.

9. ¶ Subditis contra magistratum neque ex Constitutione Imperii pigneratitia, neque Arrestorum mandata de relaxando decernēda sunt. *Memor. visit. Anno 77.* ¶ Nach dē auch zu Regenspurg ꝛc. *Cisn. fol. 341.*

10. ¶ Et mandata de relaxando sine clausula, ex Constitutione arrestorum decernenda sunt, etiamsi cautio nondum præstita, neque documentum aliquod interpositæ vel oblatæ cautionis exhibitum fuerit. *Receß. Imp. Anno 94. Ratisb.* ¶ Dergleichen sollen auch ꝛc. *Gail. de arrest. cap. 4. numer. 1.*

11. ¶ Si tamen cautio pro qualitate & gravitate causæ quodam modo dubia aut non sufficiens esse videatur, tam decretis quàm mandatis specialis hæc clausula. Auff vorgehende genugsame würckliche Caution, quatenus sufficiens cautio & re ipsa præstita fuerit, inserenda. *d. Receß. Imperii Anno 94.* ¶ Dergleichen sollen auch bemelte ꝛc.

12. ¶ In mandatis de relaxando arresto decernendis res tertia innocens non adeò ex actè attendenda est. *Receß. eod.* ¶ Also auch so der Nachstewr ꝛc. *vers.* So viel die *requisita &c.*

13. ¶ Si ostensa semel paritione ob iteratam pignerationem aut arrestum iteratum, vel simile postea ob idem jus factum admissum in alia quidem causa, sed ubi de eodem jure inquam & inter easdem personas agatur, pro novis mandati sine clausula processibus supplicandum fuerit, & extrajudicialiter supplicetur, id quod supplicanti liberum est, & ad accelerandum causæ pro-

cessum

cessum valet, pœna prioris mandati aucta & gravior alteri mandato inserenda. *Recess. Deputat. Imper. An. 1600.* ¶ Dieweil auch bey unsern Kayser. Sin processus arctiores postulentur, judicialiter apostulandi sunt, & sub pœna banni decerni solent.

14. ¶ Super instrumentis guarentigiatis mandata sine clausula in Camera decerni, supra *lib. 1. patuit.*

14. ¶ Sed hoc quæstionis fuit, si supplicetur pro mandatis sine clausula de solvendo super obligationibus vel obligationum instrumentis, quibus inter cætera puncta clausulæ quædam jure prohibitæ continentur, an quemadmodum in aliis supplicationibus (quibus plus petitur, quam decerni queat) separatio & distinctio punctorum fieri, & aliquid saltem decerni debeat, quia & aliàs clausula salutaris in supplicationibus non multum operetur, an verò propterea supplendum & processus generaliter decernendi, an verò omnino denegandi, quia pacta illicita uno præsertim actu in contextu addita (puta usurarum) totum contractum suspectum reddant, & quasi substantiam totius immutent, aut certè non parũ iis detrahant, quapropter partes litigantes potius ad ordinariam juris viam, qua omnia plenius hinc inde discutiuntur, remittendæ videantur, præsertim verò cum in his mandatorum causis exceptiones valdè restringantur? Sed communior opinio est, hoc casu præcipuè verò, si quid usurarii intervenerit, separationem & distinctionem non ineptè in processibus fieri posse.

1. Quia ipsæ imperii Constitutiones distinctionem illam observant,

ac statuant, ut si quid in ejusmodi contractibus usurarium vel de obstragio & similia reperiantur judex usque ad modum legitimum & jure permissum officium atq; auxilium extendat atque impertiatur & non ultra. II. Quia alias utile per inutile non vitietur. III. Quia ex salutari clausula supplicationum illud tantum quod petitum non est, neque ex narratis sive relatis percipi potest, ex mero officio non supplendum, ubi verò certa atq; distincta in specie narratis inseruntur, & exprimuntur, aut narrata relativé, & petitiones ad Cameram diriguntur, eo casu id quod in specie expressum positumque est, ab eo quod ineptum illicitumque esse censetur, commode separari possit ac debeat Conclusum *Cam. Dub. 13.* in quo Ordines Imperii Deputat: opinionem Cameræ per majora & stylum Cameræ usitatum confirmarunt, statuentes ut istis casibus separatio fiat. *Spiræ. Anno 95. Vide Recess. Deputat. An. 1600.* ¶ Inn fällen da umb ꝛc. *Et Consultum Cam. An. 94. apud Denau: executio instrumentorum.* ¶ *2.* Ob clausulas, ait, instrumento insertas illicitas non eò minus ex reliquis ejusdem nō prohibitis pactis mandata sine clausula suis casibus decernenda.

16. ¶ Et observandū subditis contra magistratus mandata sine clausula non facile nec prius esse decernenda, quàm informatio illorum audita fuerit, ne ad rebellandū illis fenestra sive janua ea ratione aperiatur. *Recess. Imp. Ratub. An. 94.* ¶ So soll auch zum fünfften ꝛc. *Memor. visit. An. 68. Den. mandata sine clausula* ¶ *5. Gail. 1. obs. 13. n. 5.*

17. ¶ Mandata de restituendo aut relaxando, ut hoc addam, cum clausula & annexa citatione obtento:

obtento: super eodem facto (si res ferat) etiam sine clausula mandatum impetrare licet. *Consult. Cam. An.83. Den. Mandata super pace publica* § 4.

18. § Quæsitum est, an non solum in causis pignerationum, verum etiam aliis mandatorum causis relaxatio vel paritio per mandatum impo sita sine sumptu, *ohne entgelt*/ fieri debeat, ita ut etjam illud, quod ratione ipsius juris principalis, puta, collectæ, mulctæ, debiti nomine &c. extortum est, restituendū sit. Negativa his rationibus asseri posse videbatur. I. Quia hæc verba, *ohne entgelt*. sine sumptu *tit. 23. ordinat. part. 2.* omissa, & propterea etiam non sine causa Mandatis sine clausula in quatuor illis casibus hæc clausula, *ohne entgelt*/ non inseratur. II. Quia ejusmodi mandata (quæ alias stricti juris essent) nō extendenda, sed sufficeret, quod relaxatio per Mandatum impo sita sequuta & præstita fuerit. III. Quia Magistratus alia ratione adversus refractarios se tueri, neque alia ratione jus suum exercere, & conservare queat. IV. Quia sæpius delinquentibus propter delictū tàm carceris pœna, quàm mulcta infligatur, & ita carcer nō adgravamen quasi insontis tendat, neque in eum finem adhibeatur, ut per illum captivo mulcta vel aliud quippiam sic extorqueatur. Sed communibus votis pro affirmativa conclusum fuit I Quia ejusmodi verba, *Ohne entgelt*/ in Ordinatione satis expressa sunt, eo ipso, quod illa imperet, ut ejusmodi Mandatis sine omni exceptione pareatur, quæ verba tanquam magis universalia, quam illa, sine sumptu aut dispendio *ohne entgelt*/non solùm de captivis, sed de omnibus restitutionibus, de qui-

bus omnibus ordinatio ibidem agit, intelligenda sint, quamobrem etiam Ordines imperii his verbis generalioribus uti voluerint. II. Quia relaxatio plenariè intelligenda sit, ita ut captivus in pristinam libertatem & statum, in quo ante capturam fuisset, restitueretur, quod dici vel esse non possit, quamdiu carceris nomine illi aliquid absit, pecuniæve aliquid ab eo expositum sit, pro cibariis, vel pro mercede ostiario carceris, aut pro mulcta impensum, IV. Quia capientis odium & captivi favor principaliter attendatur, & ideo restitutio cum omni causa facienda sit. V. Quia aliàs facilè aliquid in fraudem fieri, & innocentes forsan personæ ob controversiam inter alios exortam onerarentur, aut nimis affligerentur. VI. Quia carcer semper pro pœna cumulativa allegari posset, & ita semper duplici pœna non tantùm ab utroque litigante de jure aliquo, sed etiam ab uno eodemque gravaretur. *Conclus. Cam. Dub. 40. Vide Recess. Imp. An. 1600* Auch ist zweiffel vorgefallen &c. ubi pragmatica Imperii sanctio est, quòd hujus generis Mandatis clausula, ohne entgelt/ perinde ut in pignerationum causis inesse intelligenda atque censenda sit, ejusque vi extorta quovis modo restituenda esse. *Vide Gail de pign. obs. 16.*

Commentarius.

Sine exceptione:] *Exceptiones tame admittũtur.* Vide infra de processu in causis Mandatorum sine clausula, & Recess. Imp. Anno 1600. Spiræ. §. Auch ist zweiffel vorgefallen &c. circa finem.

Semper citationes:] *Intellige, quando citationes habent locum: non enim semper locũ habent ut videre est*

In compulsorialibus ad edendum, quibus citatio non annectitur: quemadmodum etiam mandata sine clausula prohibitoria interdum citationem annexam non habent.

Recessum Imperii:] *Qui ad processus facilius obtinendos allegari consuevit.*

Propterea supplendũ:] *Sic in foro loquuntur, id est generaliter Processus decernendi.*

Non facilè] *Non igitur plane neganda fuerint.*

Titulus VII.

De Monitoriis.

Monitoria sive monitorialia sunt, quibus judex non tam mandat sive imperat, quàm monet, ut reus quod debet solvat, aut præstet: quanquam Monitoriorũ nomine etiam Mandata cum clausula quidam intelligi velint, attamen ita differe dicant, ut mandata cum clausula cum aliqua cognitione causę, monitoria verò ex abrupto sine ulla cognitione non secus atq; Citationes decerni putẽt. *Confer. Frider. Mindan. lib. 2. de process. c. 7. n. 1.*

2. ¶ Hujusmodi processus Camera decernit:

I. Contra status Imperii qui in præstandis collectis sive contributionibus conservandæ Cameræ Imperiali destinatis, aliisve moram nectunt. *Ord. part. 1. T. 17.* ¶ Und nach dem ꝛc.

3. ¶ II. Pro exigendis debitis Cancellariæ. *Recess. Ord. Deput. Imper. Anno 57. Den. Cancellariæ debita* ¶ *5.*

4. ¶ III. Advocatis & Procuratoribus cõtra litigatores principales salarium debitũ ipsis, non solventes. *Memor. visitat. An. 57.* ¶ Im fall aber ꝛc. *& An. 59. Gail. lib. 1. obs. 1. n. 3. Den. Monitoria* ¶ *unic.*

5. ¶ IV. Monitoria

Camera decernit contra judices inferiores à quibus ad Camerã provocantes immoderata taxa gravantur, quibus ejus quod ultra modum acceptum est restitutio ab illis exigitur. *Resolut. dub. An. 63 visit. Cam. Act. æstimatio.* ¶ *1.* & forsan aliis casibus,

Hactenus de processibus, qui multis causis communes sunt: sequuntur proprii,

TITULUS. VIII.

De mandatis de non offendendo, Avocatoriis, & Auxiliatoriis.

PRrocessus unius causæ proprii sunt vel { *Criminales,* / *Civiles,* }

2. ¶ Criminales sunt qui in causa Criminali fractæ scilicet pacis publicæ decernuntur, quales sunt. I. Mandata de non offendendo.

3. ¶ I. Mandata de non offendendo sunt quibus Camera Imperialis Reo qui vim alteri publicam minatur, & inferre in animo habet sub pœna banni vel privationis sine clausula mandat, ut à propositio violento desistat, & jure atque judicio potius, quam violentia & de facto jus suum persequatur. *Ord. part. 2. T. 9.* ¶ Vnnd ob sich zutrüge etc. *Gail. lib. 1. de pace publ. n. 3. c. 3.*

4. ¶ Mandata de nõ offendendo in causis L. Diffamari plerumque una cum citatiooe decernuntur. *Gail. 1. obser. 10. num. 8.*

5. ¶ Hæc nihil præjudicii adferunt Reo, cõtra quem decernuntur. Quamvis enim sub pœna banni aut privationis decernantur, attamẽ si contra mandatum violentia & vis publica nihilominus illata fuerit ad pœnam

nam banni vel privationis agi non potest, sed contra mandatum violatus, si vim allatam jure atque judicio persequi velit, denuò Cameræ supplicare & de vi contra mandatum sibi allata cõqueri necesse habet. Et vis illata si armata, atque publica, & ex dolo propositoque profecta fuerit, citatio contra offendentem decernitur ad videndum audiendumque se incidisse & declarari in pœnam mandati, banni scilicet vel privationis. Sed si vis illata publica non fuerit, neque armamata, neque ex dolo illata, processus negantur & supplicans ad ordinarium judicem remittitur. Quia illis fractæ pacis pub. requisitis deficientibus deficit jurisdictio. *Gail. lib. 1. de pace publ. c. 2. n. 17. & c. 3.*

6. ¶ Mandata avocatoria sunt quibus Camera sine clausula sub pœna banni & amissionis omnium privilegiorum mandat arma & seditionem in Imperio moventibus ut militem collectum dimittant, & militibus isto modo stipendia merere sub pœna banni vetat, & ab armis avocat. Unde mandata avocatoria sive de militia avocanda appellantur, Gemeine abforderung ꝛc.

7. ¶ De hujusmodi mandatis est in *Ord. p. 2. d. T. 9.* ¶ Wo aber der oder die ꝛc. *& in Recess. Imp. Aug. An. 1548. Vide Gail. lib. 1. de pace publ. c. 4. nu. 1. & 5.*

8. ¶ Mandatis avocatoriis si non obtemperetur ad pœnam banni aliasque juris communis pœnas tam contra Duces belli: quàm milites agitur atque proceditur. *Gail. ibid.*

III. Mandata auxiliatoria, quibus Camera Imperii Statui imperat, ut alteri Statui vicino vim publicam metuenti vel sustinenti auxilium

ferat: *de quibus Ord. part.* 2. *d. Tit.* 9. *d.* ¶ Wo a- ber &c. *verf.* Dergleichen &c.

TITULUS IX.

De Inhibitione litigiosæ possessione.

PRocessus civiles sunt, qui in causis Civilibus decernuntur, videlicet in causi { *Litigiosæ possessionis, &* *Operis novi nunciationis.*

2. ¶ Processus qui in causa litigiosæ possessionis partibus ad partes sive inter partes decernūtur inhibitionis nomine appellantur.

3. ¶ Litigiosæ possessionis inhibitio est, qua Camera Imperialis alter utri vel utrivis parti immediatè Imperio subjectæ imperat, ut à possessione abstineant, tantisper donec judex de possessionis controversia & jure cognoscat. *Ord. p. 2. T. 21. in princip.*

4. ¶ Contra alterutram partem judex inhibitionem decernit & emittit, quando alterutra ex imperii constitutione de litigiosa possessione primo vel secundo capite citationem impetravit, quemadmodū sæpius impetratur & cōtra illam partem inhibitio decernitur, qui in deductione atque probatione possessionis succubuit. *Vide Ord. ibid.*

Sed contra utramque partem inhibitio decernitur ex constitutionis capite ultimo, si videlicet inter partes immediatè Imperio subjectas possessio vel q. ex justis causis dubia sit, & armorum periculum immineat, & seditio in Imperio metuatur, quo casu Camera alterutra parte postulante vel ex officio contra utrā que partē inhibitionem vel sequestrationem decernit.

cernit. *Ord. d. T. 21.* ¶ *ult. Gail. lib. 1. obs. 5. n. 2.*

Observandum autem, si constet alteram partẽ possidere & possidentem ab altera turbari, inhibitionem non decerni etiamsi armorum periculum subsit, quia ea ratione possidenti injuria fieret. *Gail. obs. 5. lib. 1. n. 5. & 6.*

Commentarius.

Inhibitionem non decerni:] *Intellige ex capite ultimo constitutionis, de quo* Gail. in observ. *illa agit, ut ex observationis principio apparet.*

TITULUS. X.

De mandatis prohibitoriis & demolitoriis in causa Novi operis nunciationis.

PRocessus, quos Camera decernit ex edicto de novi operis denunciatione, In sachen/ Revertüng digung eines newen Bawes betreffendt &c.

sunt vel { *Prohibitoria*, *Demolitoria.*

7. ¶ Prohibitoria, sive inhibitoria, ut appellant, decernuntur contra vel { *Ædificatorem*, *Nunciatorem.*

Prohibitoria contra ædificatorem sunt, quibus in ædificatione novi operis cœpti, sed nondũ perfecti pergere ædificans prohibetur. *Gail. 1. obs. 16. num. 1.*

3. ¶ Prohibitoria contra ædificatorem decernuntur, si ædificator, cui novum opus nunciatum est post denunciationem legitimo modo vel verbis vel per prætorem, vel per jactum lapilli factam contra nunciationem nulla ejus remissione im-

ne impetrata ædificare obstinatè perexerit. *Gail. d. obs. 16. n. 11.*

4. ¶ Mandata super nunciatione novi operis à prætore implorato tantisper dum reus præstationē legitimę cautionis de demoliendo offerat, decernuntor. *Memor. visit. Anno 79.* ¶ Aber die *Mandata. Cisn. fol. 341.*

5. ¶ Prohibitoria contra nunciatorem sunt, quibus ædificantem in novi operis ædificatione impedire nunciator prohibetur?

6. ¶ Decernuntur hæc, si nunciator intra constitutum tempus de suo jure non docuerit & oblatam cautionem idoneam de opere demoliendo accipere recuset.

7. ¶ Quemadmodū igitur superiora novum opus inhibent, ita hæc novi operis impedimentū & turbationē prohibent, & ædificationem permittunt unde etiam permissoria appellantur.

8. ¶ Mandata demolitoria sunt quibus novi operis absque remissione nunciationis ædificanti demolitio imperatur. *Gail. d. obs. 16. n. 13.* quæ etiam vulgò restitutoria appellantur.

9. ¶ Hæc cum prohibitorio prioris generis simul & conjunctim postulata, ut interdum postulantur simul & conjunctim decernuntur.

10. ¶ Triplex hoc mandatorum genus in causis ex edicto novi operis nunciationis Cameræ Imperialis sine clausula decernere consuevit. *Gail d. obs. 16. n. 11. & 13.*

Commentarius.

Nondum perfectis:] *quia edictum novi operis nunciationis adversus futura opera constitutum est, non adversus præterita, hoc est, adversus ea quæ nondum facta sunt, ne fiant, nā si quid operis fuerit factum, quod fieri non debuit, cessat edictū nov.*

novi operis & interdictum quod vi aut clam, locum habet. Ulpian. in l. 1. ff. de n. operis nunc. Gail. d. n. 16.

Nulla ejus remissione:] *Remissio nunciationis triplex est. I. Quæ ipso jure fit, puta, si notorie injusta sit nũciatio. II. Quæ fit causa cognita per judicis sententiam. III. Quæ fit per satisdationem extrajudicialem.* l. prætor in princip. ff. de novi operis nunc. Gail. d. obs. 16. circa finem.

Intra constitutũ tempus.] *Quod de jure communi trium mensium spacium est, sed hoc in Camera non ita precisè observatur.*

Enumeratis processibus qui inter partes, sive parti contra partem decernuntur: audiamus nunc de illis qui parti ad tertium decernuntur.

TITULUS XI.

Processus ad tertiũ quinã sint et de Inhibitionalib⁹.

PRocessus ad tertium sunt, qui partibus decernuntur ad tertium sive eum qui cum processus impetranti nihil litis est, nisi forsan tertius ille judicis officio fungens malè judicando litem suam fecerit aut processibus emanantibus non paruerit, qua ratione fit, ut tertius partem litigantẽ quodammodo se constituat, & contra illum tanquam partem ad instantiam partis processus citationum & mandatorum sine clausula decernuntur.

2. ¶ Processus ad tertium judicii cursum vel { *Inhibent,* / *Promovent.* }

3. ¶ Processus judicii cursum inhibentes, inhibitionales sive inhibitiones appellantur.

4. ¶ Inhibitionales sunt, quibus Judex superior inferiorem inhibet, ne in lite disceptanda ul-

tertius

terius procedat.

5. ¶ Hoc processuū genus a superiore plane diversum est, licet nomina utrobique eadem sint.

Illud de possessione contendentem vel novū opus ædificantem, hoc judicē ulterius quam licet procedere conantem inhibet: Illud parti ad partem litigantem decernitur, hoc parti ad judicem inferiorem: Illud in causis simplicis querelæ, hoc in provocationū causis locum habet.

6. ¶ Inhibitiones hæ quemadmodū etiam illæ superioris generis sine clausula decernūtur. *Gail lib. 1. obs. 134. n. 7. & seqq.*

7. ¶ Et cum simplices tum arctiores decernuntur.

Arctiores si simplicibus non pareatur & cum annexa citatione ad videndum se in pœnam declarari, decernuntur.

8. ¶ Sed pro arctiori inhibitione unà cum Citatione non secus atque pro arctioribus compulsorialibus decernendis nova petitio exhibenda est. *Gail. d. observ. 134. & num. 2.*

9. ¶ Inhibitiones in Camera decernuntur, sive à sententia definitiva sive interlocutoria vim tamen definitivæ habente appellatum fuerit & indistincte decernūtur, sive judex à quo appellationi detulerit, sive non detulerit. *Recess. Imp. An. 94.* ¶ Die *Inhibitiones, fol. 32. Gail. lib. 1. obs. 144. in princ. & n. 3.*

10. ¶ Secus si ab interlocutoria simplici sed tamen appellabili appellatum fuerit quo casu secundum jus commune inhibitio nō decernitur nisi evidens periculū in mora fuerit vel inde damnum irreparabile sit consecuturum, id quod tamen antè docendum *d. Recess. Imp. Anno 94.* ¶ Wann aber von gemeiner. *Gail. d. obs. 144. n. 4.* ubi rationē reddit, quamobrē

si ab

si ab interlocutoria simplici appellabili tamen, appelletur, inhibitio nō sit decernenda.

Quia inquit judici appellationis de veritate gravaminis constare debet.

11. ¶ Inhibitiones nō decernuntur. I. In possessorio retinendæ quando appellatus est in possessione. *Recess. Imp. An. 94.* ¶ Die Inhibitiones. *Gail. l. 1. obs. 144. n. fin.*

12. ¶ II. Si de jurisdictione judicis ad quem non satis constet. *d. Recess. Imper. Anno 94.* ¶ Die Inhibitiones *Gail. d. obser. 144. n. 4.*

13. ¶ III, Si appellatio jure communi prohibita sit. *Recess. Imp. eod. d.* ¶ Die Inhibitiones. *Mynsi. obs. 87. cent. 3. Gail. lib. 1. obs. 144. n. 4.*

14 ¶ IV. In appellationibus extrajudicialibus omninò ante non decernitor inhibitio, quā jurisdictio & appellatio satis fundata & justificata & lis contestata sit, aut saltem adversarius auditus fuerit. *d. Recess. Imper. Anno 94.* ¶ Wann aber von gemainen rc. *Gail. d. obs. 144. n. 8. & obs. 120.*

15. ¶ V. In causis nullitatum, quando ratione nullitatis principaliter appellatum est, quia sententia in rem judicatam transivit, cujus executio nullitatis prætextu impediri nequit, & res judicata jus inter partes facit. *Mynsing. obs. 64. cent. 4. Gail. d. obs. 144. n. 6. & obs. 127.*

16. ¶ VI. Non decernuntur adversus tertium pro suo interesse appellantem & pendente appellatione aliquid innovantem. *Gail. lib. 1. obs. 72. n. 6. & obs. 144. n. 0.*

TITULUS. XII.

De promotorialibus, von promotorial schreiben.

PRocessus judiciorum curium promoventes vel

vel { *officium tertii excitant,* / *Negotium judiciale tertio committunt.* }

2. ¶ Qui officium tertii excitant sunt

vel { *Promotoriales,* / *Compulsoriales.* }

3. ¶ Promotoriales sunt quibus judex Cameræ inferiori judici justitiam protrahenti aut deneganti & superiorem, quam Cameræ judicem non habenti imperat, ut supplicanti jus atque justiciam administret. & certū temporis spacium administrandæ præfigit. *Mynſ. obſ. 57. cent. 3. Gail. lib. 1. obſ. 28. n. 7. vide ſupra lib. 2.* De cauſis protractæ vel denegatæ juſtitiæ.

4. ¶ Hi proceſſus etjam in camera decernuntur, ſi judex judicii proceſſum protrahat, veluti ſi ſtudio & malitioſè ſententię publicationem vel ſententiæ, quæ in rem judicatam tranſiit executionem protrahat. *Mynſ. obſ. 82. cent. 5. Gail. d. obſ. 28. n. 7.* & quotiescunque juſtitia protrahitur.

TITULUS. XIII.

De Compulſorialibus.

COmpulſoriales ſunt quibus judex ſuperior inferiorem judicem aliumve ad officium juris præſtandum comminatione pœnæ compellit ad editionem ſcilicet actorum judicii, litisve aliarumque rerum, aut ad agendum aliquid, ſive præſtandum, exhibendū faciendumve aliquid.

2. ¶ Decernuntur hujuſmodi proceſſus pro vocantibus ad impetrandum acta à judice inferiore, ſed non niſi ſupplicans doceat, ſe judicem à quo, diligenter & legitimè requiſiviſſe, ut ſibi acta ederet. *Ord. part. 2. T. 31. in*

T 31. in princip. & non solum in causis provocationum, verum etiam simplicis querelæ, denegatæ scilicet & protractæ justitiæ, ut supra lib. 2. annotatum est. Et decernuntur in Camera absque clausula justificatoria, quia judex acta edere jure tenetur. *Gail. lib. 1. obs. 134. n. 3.*

3. ¶ Sed quamvis absque clausula & sub pœna pecuniaria judici inferiori mandatur, ut intra certum terminum acta edat, attamen judice mandato obtemperante non statim declaratio fit in pœnam, neque arctiores Compulsoriales sub pœna banni decernuntur, sed petitio in scriptis exhiberi, vel viva voce proponi solet pro arctioribus Compulsorialibus cum annexa citatione ad videndum se incidisse in pœnam Compulsorialiū simplicium. *Gail. lib. 1. obs. 134. n. 3. & 4.*

4. ¶ Ejusmodi igitur petitione judici oblata arctiores cōpulsoriales decernuntur postequā de legitima requisitione & insinuatione simplicicium compulsorialium judici fides facta est, & arctioribus illis citatio inseritur ad videndum se incidisse in pœnam simplicium, vel allegandum causas justas, quamobrē hoc fieri non debeat, & judici iterum mandatur ut legitimè requisitus acta pro debita mercede edat, si pœnam banni evitare velit. *Geil. ibid.*

5. ¶ Quamobrem in termino arctioribus cōpulsorialibus prolatis judex à quo causas impedimenti & moræ propter quam acta non ediderit, allegare pœnamque simplicium sic evitare poterit. *Geil. d. obs. 134. lib. 1.*

9. ¶ Arctiores igitur compulsoriales nihil admodum præjudicant, quia editio in termino facta à pœna, uti edictū est, liberat.

De Commissionalibus, von Commissional oder Comissions brieffen/ ubi de commissionib, earumq; formis, itemq; de Cõmissariis & rebus ad Commissiones atq; Cõmissarios pertinentibus.

PRocessus quibus tertio judicio negotia committuntur sunt

vel { *Commissionales & mutui compassus.* | *Sequestratiões & Arresta.* }

2. ¶ Commissionales sunt, quibus judex uni vel pluribus cõmissariis nominatis partis alicujus litigantis probationẽ recipiendam committit.

Cõsideranda hic sunt.

I.

3. ¶ Quæ commissionum speces & formæ.

Ad species quantum attinet, sunt

vel { *Ordinariæ,* | *Extraordinariæ.* }

4. ¶ Ordinariæ sunt quæ juris ordine observato postulantur & decernuntur.

5. ¶ Extraordinariæ verò quas vulgo commissiones ad perpetuam rei memoriam appellãt, sunt quæ extra ordinem sive juris ordine non observato postulantur & decernuntur.

6. ¶. Testes ad perpetuam memoriam recipiuntur, quando vel ob decrepitam ætatem, corporisq; ægritudinẽ mortalitati proximi esse judicantur, vel ob diuturnã peregrinationis absentiã suo tempore haberi nequeant, ut veritati testimonium perhibeant. *Memorial. visitat. Anno 85.* ¶ Derhalben ꝛc. *Gail. lib. 1. obs. 92. nu. 3. Confer. practic. Ferrarienf. Quando testes producuntur ad æternam rei memoriam.*

7. ¶ Commissiones ad memoriã petentibus decernendæ sunt nullo discrimine habito, nata sit an nascitura actio

12. ¶ Sed in meliori & optima forma sunt, quibus comissario conceditur plenior potestas, intellige non solum testes recipiendi & examinandi & in rem præsentem eundi, verum etiam instrumenta transumendi. *Geil, d. obs. 94. n. 1.*

13. ¶ Sed quæsitum est, an clausula de instrumentis transumendis cõmissionibus inserta communem commissionis formam mutet?

14. ¶ Commissionibus in communi forma in Camera decretis clausula instrumenta transumendi interdum annexa fuit, quia clausula illa communem formã commissionis non mutare visa est, quandoquidem nihilominus non parũ discriminis adhuc sit inter has & alias, quæ in meliori vel optima forma decernuntur utpote in quibus plenior potestas cõmissario concedatur, nimirum non solum ea, quæ ipsi proponuntur transumendi, verum etjam partes compellendi, ut instrumenta quæ habent, edant, & transumẽda proponant & alia præterea faciendi quæ in cõmissionibus communis formæ non cõprehẽduntur, & judicatum est, hoc juri & Doctorum opinioni consentaneum esse & multoties Cameræ stylo ita observatum fuit, sed per majora conclusum potestatem illam transumendi solummodo meliori & non comuni formæ, quæ non nisi inspectionem ocularem continere potest, attribuendam esse, alias in aliam & diversam meliorẽ scilicet transire: neque verò per commissiones in meliori forma commissariis potestatem fieri, partes ad editionem instrumentorum compellendi, utpote quod non nisi ordinario judici competit, & in specie peti atque decerni debet, quod ferè nun-

quam fit, sed solùm generaliter scilicet tantum ad transumendum super quo etiam tunc commissiones in meliori forma decretæ fuerũt, quemadmodum etiam visitatores Cameræ statuerunt, ad obtinendam commissionem in meliori forma in specie causam significandã esse, quamobrem originalia in ipso judicio produci nequeant, eamq; caussam solã sufficere voluerunt, ad decernendũ in forma meliori, ut scilicet ita transumptio fiat per Cõmissariũ recognitione prævia, aliâs enim, si etiam compulsus inesset, alia, simul & graviori causa ad committendum exprimenda foret, & in hanc partem plura etiam præjudicia extare existimãt. Fuere tamẽ qui hoc temperandum & mediam quandã viam inveniendam esse arbitrati sunt, hanc videlicet, ut si commissio non expresse in communi forma sed his verbis (in communi forma) omissis solummodo commissio cum clausula transumẽdi decernenda sit, sed prior sententia per majora placuit. *Conclusum Cameræ Dub. III. Vide Recess. Imperii Spiræ Anno 1600.* ¶ Wir erkleren auch. *fol.* 43. Ubi pragmatica Jmperii Constitutio est, ut clausula transumendi instrumenta (cum optimę duntaxat formę conveniat) commissionibus in communi forma conceptis ne adnectatur.

Commissiones igitur in meliori & optima forma decernuntor, quando litigatores instrumẽtis atq; documentis originalibus, ut vocant, quæ non sine itineris maximeq; longinqui periculo transportãtur, intentionem & caussam probare necesse habent, velutĩ quando libri censuales, aut feudales aliave documenta, in archivo aliquo publico inspiciẽda transumenda

sumenda & producenda, aut scripturæ vel sigilla non recognita per testes probanda, aut aliæ circumstantiæ fuerint. *Memorial. visitat. Anno 56.* ¶ Auff das auch ꝛc. *Cis. fol. 427 Recess. Imp. Anno 76.* ¶ Mit was gefahr ꝛc. *Mem. visit. An. 76.* ¶ Vnd dieweil ꝛc. *Cisner. fol. 438.*

15. ¶ Probatoriorum transsumptione permissa eorundem designatio apud Acta deponenda Cancellariæ exhibetor. *Mem. visit. An. 78. Denais. commißio in meliori forma* ¶. 3.

16. ¶ Commissiones extraordinariæ ad perpetuam rei memoriam in meliori & optima forma ad instrumenta transsumenda non decernuntur, quia nullū interitus periculū subest, *Geil. lib. 1. obs. 94. n. 1.* Aliquando tamen decretæ sunt in causa, Der Ritterschafft Bergen / contra die Ritterschafft vnd Graffschafft von der Marck. 26. Junii An. 78. idq; propter bellorū periculum allegatum his verbis, Die brieffliche vhrkunden aber durch verlengerung der Zeit / auch leichtlich bey diesen geschwinden Nachparlichen Empörungen abhendig gemacht / / verlegt / verlohren / oder sonsten schaden nehmen möchte / Id est, Documenta autem literaria temporis progressa & ob bella vicinis imminentia facilè surrippi, seponi, perdi aut damnū pati possint. *Vide Tractat. Nicolai de Lescut & Rulandi part. 2. cap. 4.*

II.

Commissarii à quo, quomodo, quinam & quales deputandi.

17. ¶ Etsi regulariter partes commissarios nominēt & ordinari petant, attamē aliquando etiam judex Cameræ ad instantiam partis Commissarium nominat & ordinat,

nat. si videlicet testes in loco sint aut non longè à Camera absint. *Vide Ruland. de commiss. lib. 2. cap. 6. n. 11.*

18. ¶ Duo pluresve Commissarii nominati conjunctim & divisim in Camera deputantur, & propterea alter alterum subdelegare potest. *Myns. obs. 41. cent. 3. Geil. lib. 1. obs. 97. n. 7.* ubi Commissariorum subdelegationes in Camera locum habere testatur.

10. ¶ Pluribus commissariis repudiatis, si unus tantum inter illos idoneus, & omnibus exceptionibus major reperiebatur, parti à qua nominati fuere per decretum tempus præstitutū fuit ad nominandū plures non suspectos simul cum illo, qui idoneus cēsebatur, sed quia hac ratione probatio & processus protrahebantur, placuit hunc in Commissariis deputandis procedendi morem atque stylum, antea observatum abrogare atque antiquare, & idoneum inventum deputari: imputet enim sibi, qui plures idoneos non nominaverit, & quilibet tenetur eas personas nominare, quarum una quæque per se & sola cōmissionis negotio expediendo par atque sufficiens esse queat, ut ea ratione processus acceleraretur.

Quod si vero talis fuerit, ut alias ob causas necessum sit plures nominari, vel principalis ipse plures simul cum illo, qui superest & tanquam idoneus repudiatus non est, nominandos esse duxerit terminumq; alios nominandi postulaverit, cum comminatione præclusionis viæ probandi, vel unius istius deputandi terminus postulatus præfigitor. *Conclus. Cam. Dub. 109. Vide Recess. Imp. An. 1600.* ¶ Nach dem hie bevor ꝛc. cujus summa est, ut pluribus Cōmissariis

rejectis,

re'ecti, si ut u... eperiatur idoneus aliorum nominatio decreto ne exigatur: Quod si judex ex causa plures nominandos esse cognoverit, parsve obtulerit, tamen comminatio non præclusionis viæ probandi, sed unius illius deputandi subnectatur. *Den. commiss. recusatio* ¶ 5.

20. ¶ Adversus commissarios in genere duntaxat, quòd sint conjuncti ne excipitor, nisi in continenti probetur. *Decret. Cam. pub. 7. Octob. An. 13. Den. ibid. §. 3.*

21. ¶ Si exceptiones minus relevantes contra commissarios oppositæ fuerint, non statim nominatis præteritis alii & procul absentes ex officio surrogantor. *Mem. visit. An. 62.* ¶ Wann von 2c. *Cisn. fol. 437.*

22. ¶ Commissarii ad commissiones extraordinarias nominati periculo partis impetrantis admissi deputantor, & hoc expressè interlocutoriæ inseritor: adversa enim pars à judicio abest, & hoc casu non auditur. *Memor. visit. An. 79. Cisn. fol. 439.* Et ita deputantor, ut parti adversæ liberum relinquatur, testium examini Notariũ adjungere, excepto casu contumaciæ.

23. ¶ Nam si contra contumacem in Camera eo usque processum fuerit, ut commissione decreta commissarii deputentur, non permittitur contumaci ut Notarium examini adjungat, neq; in commissionis decreto adjunctio Notarii reservatur, quemadmodum alias reservari solet. *Conclus. Cam. Dub. 112. Vide Recess. Imp. An. 1600.* ¶ Da in *contumaciam comparentis &c.* Commissarius tamen hoc casu adversarium ad actum productionis citato, & adjunctus à contumace ultro adhibitus ne rejicitor. *Recess. Deput. An. 1600* ¶ Ze-

Auch sol auff solchen fall ꝛc. *Denais cōmissariorum Adjuncti.* ¶ 2. Vide infr. commissariorum salarium. num. 5.

24. ¶ Commissarii idonei rerum judicialiū periti cōstituuntor, non comminus enim litigatorum interest, commissarium illis idoneum constitutum esse, quàm judicem. *Ordin. part. 3. t. 16.* ¶ Dieweil auch ꝛc.

25. ¶ Procuratores Cameræ Imperialis, præcipuè verò multarū causarū negotiis occupati, item Notarii, Protonotarii, Lectores & similes judicii imperialis personæ Commissarii non deputantor, nisi certis de causis Judici & Adsessoribus sic visum fuerit, & absque negotiorum judicialium impedimento fieri possit, & suspicio absit. *Ordin. d. T. 16.* ¶ So sollen ꝛc *Memorial. visitat. Anno 59.* ¶ Uber dieses ꝛc. *Cisn. fol. 440. & Memor. visit. Anno 64.* ¶ Die Protonotarien ꝛc. *Cisn. fol. 174.*

26. ¶ Procuratores novitii nullis vel paucis causarū negotiis occupati, ad cōmissiones admittuntur, ita tamen ut illi & alię personę Camerales sub prætextu Commissionis demandatæ visitationi se non subtrahant. *d. Memor. visitat. Anno 59. Cisner. fol. 440.*

27. ¶ Si Commissariis nominādis certum tempus præfigendum sit, ut in judicio Camerali fieri solet, quando nimirū judex animadvertit in cōmissariorū nominatione moram necti, & procuratores intra terminū constitutum cōmissarios nominare non possint, quia de illis à suis principalibus certiores nondū sint redditi, hac cautela utuntur ut nominent in termino cōstituto commissarios sibi notos, & postea si à partibus alii illis nominentur, hos superiorib. addi petāt. *Rutg. Rul. de cōmiss. l. 2. c. 4. n. 7.*

In

28. ¶ In caussis pauperum Camera Commissiones ad magistratū sub quo testes domicilium habent, vel alium non procul ab illis absentem decernere solet, ne pauperes sumptus facere cogantur. *Geil lib. I. obs. 43. num. 19.*

29. ¶ Commissarii qui nominanti & petenti propter subjectionem, ministeriū vel alio modo suspitionis vitio laborant non deputantor. *Memor. visitat. Anno 79.* ¶ Die Keys. Commissarii. *Cisner. fol. 439.*

III.

Quid Commissario in commissionalibus praecipuè mandandum.

30. ¶ Judex inter alia Cōmissariis mandabit, ut parti contra quam testes producuntur, tempus sive terminum congruum constituant, & nomina testium transmittant, ac testes super articulis, & interrogatoriis ea qua decet diligentia examinent, & praeterea ut nō minus quàm Notarius examini adjunctus religiose jurisjurandi praestiti dicta testium, tantisper dum publicetur, secreto secū habeāt. *Mem. visi. Anno 79.* ¶ Wann auch ꝛc. *Cis.. f. 439.*

31. ¶ In Commissionibus melioris sive optimae formae commissario mandabitur, ut instrumenta transsumpta examini inserat, & unà cum examine transmittat. *Mem. visitat. Anno 56.* ¶ Auff deß *Cisner. fol. 437.*

IV.

De Commissariorum officio.

32. ¶ Commissarius ad receptionē probationum partes citato & cōvenientem illis terminum in citatione constituito, *supra num. 3.*

33. ¶ In commissionibus ad perpetuam rei memoriam Commissarius non solum rotulum examinis verum etiam utriusque notarii protocollum præsentibus Notariis obsignatum ad Cameram imperialē transmittit. *Mem.visit.An.79.* ¶ Derhalben in dem fall ꝛc. *Cisn.fol.440.*

34. ¶ Commissiones illæ si extrajudicialiter impetratæ fuerint, ut sæpius impetrantur, rotulus ad Cameram transmissus non judicialiter producitor, sed Lectori scripto eam rem professo in tabulario adservand⁹ & in codicem referendus committor. *Memor. visitat. An. 80.* ¶ Die Procuratorn. *Cisn.fol.514. vide Geil.lib.1.obs.93.*

35. ¶ Sed quæsitum est, an rotulus ad Cameram transmissus, si ex archivo reposcatur, ad nuda narrata sine ulteriori indagine, an & ad quid reposcens opus habeat, restituendus sit? quod deponenti restituendus etjamsi tertius contradicat, vel contra protestatus fuerit, & liber iste quoad proprietatem pro communi nō habendus, sed solius producentis sit, qui redemit & operarum quoque mercedem solvit, nec aliorum præsentia opus sit, quàm quorum interest, & quia recognitio atque publicatio ejus non in Camera, sed tantùm coram suo & Ordinario judice locum habeat, editionem ejus denegandam nō esse quidam putant.

36. ¶ Alii verò periculosum esse existimavere, rotulum producenti sive supplicanti ad nuda narrata restituere, quando nō constat, an lis cœpta & pendens sit, aut ad quid is, qui reposcit rotulum, illo opus habeat, & quia metuendum, ne hoc modo dicta testium revelentur, vel alia ratione, quis eo abuti posset,

forsan

forsin ad instrumendum testes vel ad differendam litem fortè nondum cœptam, donec testimonia depereant: quamobrem tutius esse arbitrati sunt, ut rotulum reposcens documentum adferret à judice coram quo lis est, causam esse cœptam, & attestationibus opus esse vel partem adversam in editionem consentire.

27. ¶ Nam attestationes, id est testium dicta utriusque partis communia esse, nec solo sumptu producentis, sed & partis adversæ quæ citata fortè non solum comparuerit (quod præsumitur) sed etiam adjunctum adhibuerit, operamq; ei præstitam exsolverit, aut aliquid expenderit, & interrogatoria exhibuerit &c. *Decret. Cam. pub. 30. Martii An. 93. Conclus. Cam. Dub. 10. Vide Recess. Imp. Anno 1600.* ¶ Als auch offtermals Commissiones ꝛc. ubi pragmatica Imperii constitutio est, ut ad præcavenda varia pericula, in posterum ejusmodi attestationes reposcens documentum proferat à judice coram quo lis pendet, causam esse pendentem, & attestationum illarum editione opus esse aut adversariũ ipsum non contradicere.

V.

Commissariorum Salarium.

38. ¶ Inter alia etiã ad officium Commissarii pertinet, testes nominatos citare, & noverint cōmissarii Cameræ, quod testes etiam immediatè imperio subjectos, vigore commissionis citare possint: quia hujusmodi commissiones emittuntur, sub nomine & sigillo Imperatoris, qui superiorem non habet, & cujus jurisdictioni hoc casu meritò parent omnes. *Vi. Rutger. Ruland. de comm iss. lib. 1. c. 5. n. 6. & c. 3. n. 25. & Gail.*

& Gail.lib. 1. obs. 98. & T. seqq ¶ 2.

39. ¶ Licet delegatus ab ordinario alium subdelegare regulariter non possit, attamen Commissarius Cameræ subdelegare potest. *Gail obs. 97. lib. 1.*

40. ¶ Commissariis, dum absunt dumq; Rotulos perlegendo conficiunt diurni, & præterea in singulos testes singuli floreni: tum pro Denunciatione, certificatione, testium citatione, Rotulique subscriptione simul, sigilloque florenus ubique unus.

41. ¶ II. Pro Instrumento transsumpto semiflorenus.

42. ¶ III. Pro aliis rebus trassumptis in singula folia octoni: descripti, quaterni: denique pro schedis, quibus terminus comparendi præfigitur, tagzetteln/ quini cruciati sive cruciferi præbentor.

43. ¶ IV. Pro Examine in mundum redacto, pro foliorum ratione cruciati bini vel terni: pro colligatione florenus unus taxator.

44. ¶ V. Notario adjuncto, æstimationis instius dimidium: cæteris, qui ultro adhibiti fuerint, & scribis nihil adjudicator. *Taxatio in visitatione Anni 1583. exhibita & approbata. Denais Commissariorum Salarium.*

Commentarius.

Ocularem inspectionem] *Quæ omnium firmissima probatio est*, per text. in L. si irruptione §. ad officium. ff. fin. Regund. & l. Quæ tutor. §. 1. C. de administrat. tutor. *& ea quæ tradit Gailius* lib. 1. obs. 26. num. 9. *Hæc cuicunq; probationi prævalet*, Azo in summa. C. ad l. Aquilam Alexand. consil. 124. vol. 1. & consil. 85. volum. 2. Matth. de Afflict. Rubr. 21. n. 71. lib. 1. Joan Borch. Instit. lib. 3. de gradib. cognat.

cogita ad verba, Quod verita magis oculata fide, quā per aures animis hominū infigatur. De oculari inspectione vide Tract. Nicol. Lescut. li. 3.

Commissiones ad perpetuam :] *De quibus vide Gailium* lib. 1. obs. 92. & Tractatum de commiss. Nicolai de Lescut. part. 2. Rut. Ruland. lib. 2. de Commiss. cap. 4.

Titulus XV.

De Processibus Dilationum.

AD processus commissionales pertinent processus, quos vulgò vocant Dilationum.

2. ¶ Etsi enim primæ dilationes probādi simul cum ipsa commissione petantur decernanturq; & commissionalibus inserantur, & Commissario nuncientur, secus tamen observatur in secundis, tertiis, & quartis dilationibus, quæ non commissionalibus, sed separatis literis emittuntur, & propterea ut separati processus à commissionalibus distinguendos, & seorsim hic proponendos esse dixi.

3. ¶ Processus igitur dilationum sunt, quibus dilationes ultra primam concessæ Commissario nunciantur. Vulgò hi processus secūda, vel tertia, vel qusrta Dilatio in Camera inscribuntur.

Commentarius.

Cum ipsa commissione :] *Vide infr. c. 24 vbi de dilationibus probatoriis est.*

Quibus dilationes :] *Dilationes generaliter quietem à litibus significant : hic terminos recipiendis pbationibus constitutos, denotant : de quibus infra, ubi de terminis agetur, dicendi locus fuerit. Et notabis hic commissariū finita aliqua dilatione, examinando testes aliaq; commissionis negotia expediendo procedere posse, modo*

modo ipsi constet, aliam dilationem aut prorogationem in Camera concessam esse, etjamsi processus illarum nondũ ipsi redditi fuerint, quod tamen in protocollo, ab ipso consignandum est, ut præjudicium in Camera in causa Seen *contra* Wiedt/ *observavit & annotavit.* Rutger. Ruland. lib. 2. de cõmiss. c. 7. n. 24.

TITULUS. XVI.

De literis mutui compassus, Von Compaß oder Bittbrieffen.

Literæ mutui compassus sunt, quibus judex de causa cognoscens, aliusve, cui id muneris commissum est, ad aliũ & alterius provinciæ, sive territorii magistratũ sive judicem scribit, cujus jurisdictioni testes subsunt, ut illis mandet, ut coràm commissario addicendum testimoniũ compareant, vel alienæ provinciæ magistratus ipse, testes illos examinet, aut examinandos curet, ejusve subsidium aut auxilium in administrando jure atque justitia requirit.

2. ¶ Dicuntur etiam literæ subsidiales, literæ requisitionales, imploratoriæ & remissoriæ.

3. ¶ Literis mutui compassus compellatus locum illis relinquere tenetur, *per Novel. de Testib.* ¶ Et quoniam.

4. ¶ Literas mutui compassus Camera decernit & emittit, vel Cõmissario constituto emittendi potestatem facit, si testes examinandi jurisdictioni Cameræ subjecti non sint, vel personæ Ecclesiasticæ coram judice Laico testes nominentur, & producantur, quemadmodum præjudicia in Camera extant, *de quibus vide Rutgerum Ruland. de Commiss. lib. 6. cap. 4.*

5. ¶ Itemque si bona in quibus executio facienda

enda extra imperium sita sint quemadmodum decernuntur in causa fractæ pacis, quando executio in bona proscripti extra Imperium sita, facienda sit. *Geil. lib. 2. de pace publ. c. 17. n. 35.* ubi literas mutui compassus etiam subsidiales & remissorias appellat, *Confer. cum Geil. Myns. obs. 68. cent. 3. & Hieron. Schurf. cons. 33. cent. 1.*

TITULUS XVII.

De Sequestratione.

PRocessus sequestrationis sunt, quibus custodia personæ, vel rei de qua lis est tertio alicui, quem sequestrum appellant, ad tempus usque ad finem litis committitur.

2. ¶ Hujusmodi processus Camera decernit in causis litigiosæ possessionis alterutra parte postulante, vel ex officio, quando inter partes immediatè Imperio subjectas possessio dubia est, armorumque periculum subest. *Gail. part. 2. T. 41. ¶ ult.*

3. ¶ Et quemadmodum in eodem causarũ genere inhibitiones, ita sequestrationes non decernuntur, nisi de armorum periculo saltẽ summariẽ, puta per epistolã, stolam, doceatur, vel aliàs judici constet.

4 ¶ Sic aliquando in Camera Imperiali sequestratio cujusdam puellæ sponsæ, de qua lis exorta fuit, decreta est. *Geil. lib. 1. obs. 112. n. 15. 16.*

TITULUS. XVIII.

De Arrestis.

PRocessus arrestorum sunt quibus arrestatio personarum vel rerum magistratui, in cujus territorio sunt, committitur.

2. ¶ Sic Arrestorum processus aliquando cuidam Norico N. N. in

Camera decreti sunt ad omnes Imperii Status, contra N. Roseneck Polonum, qui Norico contra jus & æquitatem cautionem extorserat, quibus Camera omnibus & singulis Imperii Ordinibus imperavit, ut Poloni istius bona omnia tā mobilia, quàm immobilia in ipsorum territoriis reperta, so viel deren hinder die Stende deß Reichs kommen weren/oder noch kommen würden / & quicquid in omnibus haberet uspiam, usque ad certam aureorum summam, quæ mandato designabatur, ubicunque locorū essent in universo imperio, wo vnd hinder wem die inn dem heiligen Reich vnd teutscher Nation gelegen vnd betretten wurden / arresto detinerent, & ea nec mutari nec alienari, nec loco moveri permitterent, nit nichten verendert/vereussert/noch verruckt/durch sie selbst heimlich oder offentlich auff keinerley weiß/ biß so lang N. von Polnischer seiner habe fertigung abstünde/ vnnd seinen gegentheil der aussgegeten Caution erledigt/oder biß auff andern deß Cammergerichts bescheidt, &c. neque per se ipsos neque per alios, neque clām, neque apertè, neque quacunque alia ratione sub pœna ... marcarum auri, donec Polonus Roseneck ... contra Noricum in regno Poloniæ mota desisteret, aut Noricū à cautione imposita, liberaret aut Camera secus decerneret, cum annexa citatione contra Polonum ad excipiendum, si arresti mandato se gravatum esse existimaret.

3. ¶ Hujusmodi processus in Camera etiam decernuntur, ad instantiā creditorum contra debitores vagabundos, & latitantes, ut ubicunque locorum in imperio prehendi & inveniri queant, manus illis injiciantur, das sie auff Recht allenthalben im H. Röm. Reich angehalten

[illegible] quemadmodum contra eosdē in aula Imperatoris diplomata offensi [illegible] decernere statur. *Gail. l. 2. obs. 44. n. 3. [illegible] de pign. obs. 1. n. 2.*

TITULUS IX.

De literis pro informatione judicis, von schreiben umb bericht.

AD processus pertinēt literæ, quas pro judicis informatione appellant. Nam causæ quædā sunt, in quibus judex processus postulatos ante nō decernit, quam circumstantias facti à magistratu edoctus fuerit, quamobrem hoc processus prodromos non inepte nominaveris.

2. § Hoc processuum genus Camera decernit in causis relaxationis juramenti ad effectum agendi, in quibus Camera nunquam citationem decernat, ni Dominū territorii, à quo supplicans in vincula conjectus fuit, literas mittit, quibus de facti qualitate & circumstantiis certior reddi cupit, & certum temporis spacium præfigit, [illegible] & distantiæ locorū ratione habita, [illegible] ultra constitutum terminu judicē informaverit, fore, ut petita relaxatio juramenti decernatur. *Ord. Cam p. 3. T. 24. Mem visit. An. 78.* ¶ Ob wol under Ordnung rc. *Cisn. fol 343. Gail. lib. 1 obs. 22 n. 4. & obs. 31 n. 7.* atq; sic casum habemus, quo non statur narratis supplicationū, cum regulariter in extrahendis sive decernendis processibus ad fundandā jurisdictionem Cameræ fides habeatur nudis supplicationem narratis donec in processu cōtrariū probetur. *Gail. 1. obs. 31.*

3. ¶ Idē processuum genus aliquando emanavit in causa denegatæ justitiæ litigatoris cujusdam pauperis N. VVindmans cōtra N. [illegible] &c.

4. ¶ Antequam enim Camera contra judicem citationem ad prosequendum litem decerneret, ad magistratum scripsit, & de circumstantiis facti intra spacium mensis edoceri voluit.

5. ¶ Unde apparet hujusmodi literas in Camera nunc parti ad partem, nunc parti ad tertiũ, & non solum in causis relaxationis juramenti ad effectum agendi, verùm etiam in aliis decerni.

6. ¶ Et generaliter in causis pauperum hujusmodi processus decernendos esse statuitur. *Recess. Ord. Deput. An. 1600.* ¶ Dann ob wol in vnserer ic. *fol. 5.*

7. ¶ Item emittuntur hi processus, quotiescunque subditi pro mandatis sine clausula contra magistratum supplicant. *Memor. visit. An. 78. Den. Mand. sine clausula.* ¶ *5.*

Hactenus de ratione processus decernendi: videndum nunc de ratione impetrandi.

TITULUS XX.

Quomodo processus impetrandi. & supplicationes pro processibus impetrandis formandæ sint.

QUemadmodum processus extrajudicialiter vel in causis jam pendentibus judicialiter (ut supra dictum est) decernuntur, ita etiam impetrantur, aut per litigatores ipsos, aut eorum mandatarios, advocatos nimirum, & procuratores Cameræ juratos, deque principalium suorum jure edoctos atque instructos & de mandato & rato principalium nomine caventes. *Ord. part. 3. T. 12.* ¶ Vnd erstlich ic.

2. ¶ Processus per supplicationes in Camera impetrantur. *Ordin. p. 1. T. 22.*

3. ¶ Supplicationes sunt

ſunt preces, quæ judici pro obtinendis proceſſibus ſcripto offeruntur, vel viva voce proponuntur.

4. ¶ Quæ ſcripto offeruntur, tam extrajudicialiter quàm judicialiter exhibentur: ſed quæ viva voce fiunt judicialiter ſive in audientiis judicialibus tantum proponuntur, quemadmodum citationes ad reaſſumendum, accommiſſiones, & interdum arctiores proceſſus in audientiis poſtulantur ſecundum *ordin. T. 35. p. 3.*

5. ¶ In ſupplicationibus conſiderandum.

tùm quomodo { *formandæ.*
    judici offerendæ.

6. ¶ In ſupplicationibus formandis opera danda eſt. I. Ut juri communi & conſtitutionibus Imperii conformentur. *Memor. viſitat. An. 50.* ¶ 12.

7. ¶ II. Ut ordine atque concione concipiantur. *Mem. eod.*

Quamobrem in ſupplicationibus, intellige illis quæ ſcripto offeruntur, communes illæ omnium orationum partes obſervandæ ſunt, exordium inquam, propoſitio, narratio & cōcluſio, quarum materia pro variis cauſarum generibus varianda fuerit.

8. ¶ Exordium honorificam judicis compellationem, officium atque titulum, partium litigantium nomina cōtinet, in quibus idem obſervandum quod in citationibus.

9. ¶ Propoſitio, cōtroverſiæ ſummariam deciſionem ex jure communi, vel aliqua Imperii Conſtitutione ſpeciali, & interdū ex utroque, paucis definit, & actionis, quā actor intendit, ſummam & quaſi fundamentum ponit: veluti in ſupplicationibus pro obti-

nendis processibus ex Constitutione Imperii de pace publica, propositio est juris tum communis, tum Imperii specialis dispositione constitutũ esse, ne quis alteri vim publicam inferat &c. in causis litigiosæ possessionis, itemq; pignorationũ ne quis alterum in possessione rerum suarũ vel quasi turbet: in causis arrestorum, processum ab executione inchoandum non esse, & singulari imperii constitutione de arrestis caveri ne quis Imperii Status &c. & in causis provocationum non solum de jure communi, verum etiam ex Imperii Ordinatione cuivis gravato ad superiorem provocare fas esse &c.

10. ¶ Narratio in causis simplicis quærelæ facti ex quo controversia nata est, circumstantias & qualitates commemorat & in causis provocationum continet querelam de gravaminibus quopiam vel de legitima processus ratione non observata, vel utroque conjunctim, vel de læsione aliqua, veluti in petitionibus restitutionis in integrum, denique quicquid præter exordium & conclusionem in supplicatione est, narratorum nomine hic intelligitur & vulgo appellatur.

11. ¶ In narratione non solum perspicuitas, & cum primis forma, apte concludens judici placet, verum etiam brevitas, ita tamen, ut hæc nihil ad obtinendum processus & jurisdictionem Cameræ fundandam necessarium prætermittat, quemadmodum contra narratio obscura & verbosa displicet, unde illa supplicationum decreta, Wofern der Supplicant förmlich und eingezogener supplicirt wird / soll darauff ergehen was recht ist.

Conclusio complectitur petitionem processuum, qui vel in genere, vel

ut quæ ſalutius ſæpe eſt, in ſpecie ſignificentur, & in ſecundum hanc clauſulam ſalutarem (ut appellant) annexam habeant, ſuper quibus omnibus rogo jus & juſtitiam mihi adminiſtrari, non tantum petitio, ſed omni meliori modo atque forma, qua fieri poteſt vel debet, ex Imperii Conſtitutione Auguſtæ Anno 1551. promulgata. ¶ Nach dem ꝛc.

12. ¶ Sed ſciendum eſt poſteaquam ſupplicantes illa clauſula abuterentur, legem illam antiquatam eſſe, *per Receſſ. Imper. Spiræ Anno 1557.* ¶ Wiewol dann ꝛc. & ¶ Wiewol in der *Viſitation &c. per totum. Vide Mem. viſit. & Ciſner. ad Ordin. p. 1. T. 22. fol. 142. & Gail. lib. 1. obſ. 41. n. 12.* ubi fori Tyrones diligenter adinoni[admoniti]tos vult, clauſulas ſalutares tantum in libellis locum habere, non in ſupplicationibus, quæ pro obtinendis proceſſibus judici offeruntur.

13. ¶ Narratio & cõcluſio ſupplicationũ aliquid difficultatis habent, & plus artis requirunt, quàm cæteræ partes: quapropter in his, præcipuè autem narratione aptè formanda, diligentia adhibenda.

14. ¶ Inter cætera verò accuratè atq; expreſſè narrandæ ſunt qualitates tam perſonarum, quam cauſarum, & ſingula requiſita juriſdictionẽ Cameræ tribuentia.

15. ¶ Narrata ſiquidem ſupplicationum juriſdictionem Cameræ fundant, donec contrarium probetur, & niſi notorium fuerit, rem aliter ſe habere, quam ſupplicans narravit. *Gail. 1. obſ. 31. Mynſ. obſ. 9. cent. 2.* ubi quæſtionem hanc, an ſufficiat allegare qualitatẽ juriſdictionem tribuentẽ ad obtinendos proceſſus à judice, vel ea ſit probanda, & neceſſaria ſit cognitio judicis, in utramque partem diſputat, &

pro negativa concludit.

16. ¶ In quibusdam causis quædam narrationis specialia & quasi propria observanda fuerint.

17. ¶ Sic in causis fractæ pacis publicæ religiosæ, inter alia, in specie narrandum, turbationē, religionis intuitu, ab aliquo Imperii Statu alteri ejusdem Status illatam esse. Constitutio Imperii de pace publica religiosa *sup. lib. 1.* de causa fractæ pacis publicæ religionis ergo.

18. ¶ An autem in hoc causarum genere ad processus impetrandum omnino necesse sit, ut supplicationi prædicta illa clausula inseratur, dubitatum est, sed crebrius placuit in suplicatione pro processibus ex hac Constitutione impetrandis, citatione videlicet & mandato de relaxando subdito, sub religionis prætextu capto, hujusmodi clausulam omitti posse, & sufficere si ex facti narratione rerumque circumstantiis aut verbis æquipollentibus, hæc qualitas colligi queat: ut pote si narretur turbationem fieri in persona supplicantis vel ejus bonis contra Constitutionem religionis, quia ad fundandum jurisdictionem judicis sufficit allegare qualitatem jurisdictionem tribuentem. *Gail. lib. 1. obs. 3. n. 1.*

19. ¶ Ad obtinendū processus, in causis fractæ pacis profanæ citationē scilicet, & mandata de restituendo, vel relaxando, inter alia in specie narrandum, vim publicam per coadunatos homines ex dolo atque proposito illatam fuisse. *Recess. Imp. An. 94.* ¶ Also ist auch zweiffel / ibi in andern fellen ꝛc.

20. ¶ Nisi tamen omittendo pax publica violata fuerit, tunc enim ad processus impetrandos necesse non est, ut in narratia supplicationis

violentiæ

violentiæ & coadunationis mentio fiat. *Recess. Imp. An. 94. d.* ¶ Also ist auch ⁊c.

21. ¶ Neque vero violentia & coadunatio hominum aut dolus verbo tenus, vel secundum literam & verbis expressis narranda, sed satis fuerit si ex circumstantiarū & facti narratione colligi queant. *Recess. Imper. eodem d.* ¶ Also ist auch ⁊c. & ¶ Ebener massen vnd demnach auch ⁊c.

22. ¶ Et ut contra civitatem vel universitatem in causis fractæ pacis processus obtineantur, in supplicatione pro obtinenda citatione, qua litas legitime factæ convocationis, narranda est, nimirum cives vel universitatem per signum, Campanæ, vel tubæ, vel aliud consuetum, convocatam esse, atque exproposito atque communicato consilio pacem publicam violasse. *Geil. lib. 2. de pace publ. c. 9. n. & 7,*

23. ¶ Et clericus (ut quasi per transcursum illud hic addam) quo processus impetret, requisita ex Constitutione fractę pacis jurisdictionem Cameræ fundantia narrabit, sed solenniter in supplicatione testatum faciat necesse est, se non ad pœnam sanguinis, nec vindictam publicam, sed civiliter tantùm, videlicet ad restitutionem bonorum per vim publicā ablatorum, & damna hostiliter data acturū qua solenni protestatione omissa clericum incidere in pœnam canonicam, irregularem fieri, & honore locoque privari testatur *ibid. Gail. in 15. per textum & Dd. Mynſ. obſ. 51. cent. 2. Geil. lib. 1. de pace publ. c. 8. n. 14.*

24. ¶ Sed Episcopis Herbipolensi nimirum & Bambergensi tanquā principibus & Statibus Imperii processus super fracta pace An. 51. in Camera decretos fuisse con-

tra principem Albertum Marchionem Brandenburgicum & illos ad pœnam banni egisse, & bannum contra Marchionē obtinuisse *Mynſ. d. obſ. 51. teſtatur.*

25. ¶ Ad obtinendum mandatum de non offendendo narrata libelli supplicis super Constitutione violatæ pacis publicæ fundanda fuerint. *Gail, lib. 1. obſ. 1. n. 4. & obſ. 4. & lib. 1. de pac. pub. c. 2. & 3.*

26 ¶ In causis litigiosæ possessionis supplicans narrabit, se in possessione vel quasi rei aut juris litigiosi esse, non adversariū aut saltem se potiorē esse in possidendo atmonumq; periculū præsens esse aut imminere.

27. ¶ In causis pignerationum præcipue narrādum est, I. pigneratum in possessione esse ejus loci, vel juris ejus, ubi & cujus respectu pigneratio facta est, 2. quòd pignerator per pignerationem jus novum sibi acquirere conetur, & quæ aliud notum in specie exprimendum est. *Receſſ. Imper. Anno 94.* ¶ Wir wollen auch ꝛc. *fol. 27. 3.* personam captam sive rem pigneratam esse innocentē, sive [illegible] *vide ſupra l. [illegible] d. Rec. §.* Dieweil [illegible] *fol. 26.*

28. ¶ In causis arrestorum ad obtinendum processus inter alia narrandum est arrestatum arrestatori cautionē judicio sisti & & judicatum solvi &c. obtulisse, etiam num offerre, & reipsa præstare paratum esse, *Conſtit. Imp. d. arreſt. §.* [illegible] auff angebottene gebürliche *Caution. Receſſ. Imp. An. 94.* ¶ Dergleichen sollen auch gemeldte. *fol. 30. Gail. de Arreſt. c. 4. n. 9.*

29. ¶ Et de cautione oblata si narretur, alia probatio non requiritur. *Receſſ. Imp. Anno 94.* ¶ Dergleichen sollen auch gemeldte ꝛc.

30. ¶ Ad impetrandum mandata sine clausula, facti, contra quod man-

mandatum postulatur, qualitates & circumstantiæ ita narrandæ fuerint, ut judex intelligat, factū tale esse quod omni jure vel de consuetudine prohibitum sit, & tale quod nullo jure justificari possit, quod damnum irreparabile inferat, quod ad publicam perniciem tendat & periculum in mora sit. *Vide supra lib. 1* De causis Mandatorū cum vel sine clausula.

31. ¶ In mandatis sine clausula impetrandis non solum pro mandato, verum etiam simul pro citatione supplicandum. *Recess. Imper. Anno 70.* ¶ Ferners statuiren rc.

Et secus si fiat petitio processuum tanquam informi locus non relinquitur. *Memor. visit. An. 77.* ¶ In was sondern rc. *Cisn. fol. 342.*

32. ¶ Ad obtinendū mandatum sine clausula promittendo flumine, littore, via publica, titulus & jus utendi allegandum est, ut aliquando in Camera decretum est in causa Civitatis Ulm contra Fuggaros Anno 82 Das bornflöß auff der hollen betreffend.

33. ¶ Ad obtinendum processus in causa relaxationis ad effectum agendi cumprimis facti, propter quod quis in vincula conjectus sit, qualitates atque circumstantiæ narrandæ sunt, ut judex cognoscat qualis causa carceris fuerit, civilis ne an criminalis: *vide Ord. p. 2. t. 24. v.* Das der klager umb begangener rc. & præterea forma juramenti præstiti narranda, ut judex videat an citatio decernenda sit, nec ne *vide Gail. lib. 1. obs. 22. n. 5. & 6.*

34. ¶ Ad obtinendum processus in causa denegatæ aut protractæ justitiæ actor narrabit, sibi ex presse atq; manifesto justitiam denegatā vel protractam esse. *Ord. p. 2. t. 26. vers.* Das recht unbtlich rc.

35. ¶ Ut contra Cæsa-

rē

ris privilegium violatus, facilius processus impetret, se ab adversario ex proposito & dolo contra privilegium violatũ esse narrabit, itemque privilegium reo convento legitimè insinuatum esse, quæ si in narratis omittantur processus negantur, ut negati aliquãdo fuerunt Comiti à Rheinstain contra Halberstadt.

36. ¶ Ad citationes per edictum impetrandũ judici tria loca vicina, ubi affigendæ sint, in supplicatione designanda & statim si designari nequeant, supplicans se in Cancellaria postea designaturum esse significabit. *Geil. lib. 1. observ. 57. num. 10.*

37. ¶ Ad obtinendum processus commissionales in supplicatione expressè & speciatim narrandum, in quo puncto, super quibus articulis probandis testes producendi sint. *Mem. vis. an. 62.* ¶ Die Procuratores. *Cisn. fol. 437.*

38. ¶ Et ad commissionem in optima atque meliori forma impetrandum in supplicatione casus narrandi sunt, quibus ejusmodi commissiones decernendæ, itemq; circumstantiæ atque justæ causæ quamobrem decernendæ sint, quia videlicet instrumenta & documenta, quibus causa probanda sit, commodè & sine periculo peregrè transportari nequeant & similes circumstantiæ, & secus si factum fuerit, Commissiones in optima & meliori forma non decernuntor. *Mem visit. An. 78.* ¶ Und dieweil ꝛc. *Cisn. fol. 348.*

39. ¶ Sic ad commissiones extraordinarias obtinendum diserte in supplicatione narrandũ Commissarios nominatos pro extraordinaria commissione supplicanti, neque à consiliis esse neque ministerio, neque juramen-

juramento, neque ſubjectione, neque ullo alio modo devinctos aut obligatos teneri. *Memor. viſit. An. 78.* ¶ Die Keyſ. Commiſ. *Ciſn. fol. 419.*

40. ¶ Et cum ſupplicatione pro commiſſione extraordinaria articuli probatorii judici exhibendi ſunt, cum annexa teſtium nominatione & ætatis ſingulorum teſtium adſignatione, aliarumque qualitatum atq; circumſtantiarum narratione, quales ſunt, teſtes valetudinarios eſſe, aut peregrè profecturos eſſe. *Memor. viſit. An. 85.* ¶ Darhalben ꝛc. *Gail, lib. 1. obſ. 91. n. 3.*

41. ¶ In ſupplicationibus pro obtinendis proceſſibus cauſarum appellationis viva voce interpoſitæ formandis obſervandum.

42. ¶ I. Ut tenor ſive quantitas ſententiæ, à qua appellatum eſt, ſupplicationi inſeratur. *Ord. part. 1. Tit. 22. in princ. Memor. viſit. An. 59.* ¶ Item das ſie ꝛc. *Ciſn. fol. 143.*

43. ¶ II. Ut in omnibus ſupplicationibus pro obtinendis proceſſibus cauſarum appellationis dies & forma ſententiæ latæ adſignetur, ut judex ſententiæ qualitatẽ, aut a quibus ſententiis appellatũ ſit cognoſcat. *Memor. eod. d.* ¶ *Ciſn. ibid.*

44. ¶ III. Ut gravamen appellationis in ſpecie ſignificetur, ſatis tamen fuerit, ſi à definitiva ſententia, vel vim definitivæ habente appellans ſe per ſententiã iniquam, ſalvo tamen judicis inferioris honore cõtra ſe latam gravari, aut gravatum eſſe in genere dicat. *Myn ſ. obſ. 15. cent. 3.* At ſecus in appellationibus ab interlocutoriis, in quibus omnes cauſæ nominatim & in ſpecie exprimendæ fuerint, ut judex inde cognoſcat, an interlocutoria à qua appellatum eſt, ſit appellabilis,

bilis, id est tale gravamen inferat, quod per appellationem à definitiva reparari nequeat. *Ord. p. 2. t. 20.* ¶ Wo aber von ꝛc. *& tit. 28* ¶ *fin.*

Et exprimere causam per relationem ad acta non sufficit, nisi relatio ad acta ita fiat ut in specie exprimatur in qua parte actorum hoc dicatur: quia illa relatio specialis perinde habetur, ac si nominatim causa expressa fuisset. *Mynſ. d. obſ. 15. cent. 3. n. 5. Geill. 1. obſ. 129. in princ. & obſ. 138. n. 2.*

45. ¶ IV. Expressis verbis narrandum est, quod summa litis imperii constitutionibus vel privilegio de non appellando conformis sit. *Geil. lib. 1. obſ. 123. n. 1.*

46. ¶ Ut reductionem in Camera petens processus impetret singularis cautela est, ut in libello supplici pro obtinenda citatione enormissimam læsionem vel nullitatem manifestam alleget, seque ad acta, quæ inter easdem partes notorium fecerunt, referat necesse est, *Geil. lib. 1. obſ. 130. num. 10.*

47. ¶ Et ad obtinendam citationem in causis nullitatum necesse est, ut in Supplicatione vel instrumento nullitatis nominatim causæ nullitatis exprimantur, easque diligenter judex attendat *Ord. p. 3. T. 34.* ¶ *final. Geil. obſ. 127. n. 9.* Secus si fiat judex hoc modo decretum interponit, Wofern der Supplicant nullitates in specie deduciren wird / soll darauff ergehen was recht ist / ut in causa Mirbach / contra Xanthen 3. Martii Anno 78.

Hanc ob causam processus denegati sunt in causa Krafften zu Dels Mießingen / contra Marggräffische Badische Hoffräthe zu Carlsberg / auch Landvogt und Richter zu Kopff / 10. Januarii Anno 68.

48. ¶ Et sciendum causas esse, in quibus una

unu processuum genus sed plura eaque diversa impetrari possint.

49. ¶ Sic in causis fractæ pacis impetrantur citationes & mandata de restituendo, de relaxando, de non amplius turbando. *Geil. lib. 1. de pace publ. c. 5. n. 1.* Item mandata de nõ offendẽdo, mandata avocatoria, itemq; auxiliatoria, ut supra patuit

50. ¶ In causis protractæ justitiæ primum impetrantur promotoriales & deinde si promotorialibus non pareatur, citationes. *Ord. p. 2. T. 26.* ¶ Vnnd nach dem ꝛc. *Recess. Imper. Anno 66.* ¶ Nach dem denen ꝛc. *Mynſ. obſ. 56. cent. 5.*

51. ¶ In causis denegatæ justitiæ impetrantur citationes, itemque mandata cum, vel ut alii volunt, sine clausula. *Mynſ. obſ. 82. cent 5. Geil. lib 1. obſ. 28. n. 2. 3 & 7.*

52. ¶ Sic in causis appellationum impetrantur citationes & compulsoriales & in quibusdam etiam inhibitiones simul, ut supra intelleximus.

53. ¶ Sic contra judicem Ordinationis designatum, & ut causa disceptationem atque judiciũ recipiat, requisitum, sed moram in cognitione causæ vel judicis officio suscipiendo nectentem, mandatum sine clausula decernitur. Decernuntur etiam promotoriales ut in causa civitatis Coloniensis contra Archiepiscopum. *Frid. Mind. lib. 1. c. 19. num. 6. vide Mind. de judicib. Ordin.*

54. ¶ Sic in causis L. Diffamari interdũ cum citatione mandatum in Camera decernitur. *Blar. ad L. Diffamari cap. num. 54. & 61.*

57. ¶ Denique notandum est in processibus impetrandis principes atque Dominos sæpius subditorum suorum nomine processus in Camera impetrare, licet

non principaliter Dominorum sed per consequētiam intersit: puta si quis alterius subditis collectas imponat, vel illos in agricultura & bonis agrorum sui principis vel domini iniquè turbet, molestet, aut spoliet, aut in contumeliam Domini injuria afficiat, quemadmodū quotidie ferè mandata de restituendo, de non turbando, de relaxando & citationes super injuriis Dominis in causis subditorum decernuntur *teste Geil. lib. 1. obser. 125. n. & 7.*

56. ¶ II. Ad impetrandum arctiores compulsoriales, quemadmodum etiam arctiores inhibitiones, novam supplicationem judici offerendam esse. *Geil. lib. 1. obs. 134. n. 7. & seq.*

57. ¶ III. Processus decretos quibus certum tempus non præfigitur annales & intra anni spacium ex Cancellaria redimendos atque executioni demandandos esse, & secus si fiat expirare nullumque effectum habere, rescripta tamen eo nomine petere licitum esse. *Memor. visit. Anno 80.* ¶ Auß sondern ꝛc. *Cisn. fol. 511. Recess. Imp. An. 94. Ratisb.* ¶ Als ferner ꝛc.

58. ¶ IV. Pro impetrandis processibus supplicanti, si judici per falsa & conficta narrata imposuerit, & ea ratione processus impetranti, pœnam procuratori fisci Imperialis dependendā irrogari: quemadmodū factum est in causa mandati executorialis G. W. Actoris contra C. L. & H. a. L. in qua actori multa marc: auri imposita est Imperiali fisco pendenda, wegen seiner bey außbringung deß Mandats vnerfindtlichen angebens ꝛc.

59. ¶ Denique in supplicationibus formandis observandum Tutorum, heredum, consortium & omnium, qui processibus sunt comprehendendi, nomi-

di, nomina in libello supplice edenda, & in executionem rejicienda non esse. *Ordin. part. 3. tit. 22.* ¶ *Item* welcher auch umb ladung.

Commentarius.

Judici:] Vide ord. p. 1. T. 22. §. 2. *Alias supplicationes sunt preces, quibus cōdemnat⁹ judici vel superiori supplicat pro emendatione sententiæ, contra quam appellatio locum non habet.*

Jus novum:] *Pignerator enim in articulis suis causalibus, ut suo loco dicetur, jus pignerandi, quod prætendit, deducere & postea in processu probare tenetur, eoque probato superior & victor evadit sin minus succumbit, & judex jus illud novum narratu mandati inserit, ut pignerator sciat, quid sibi in causalibus suis potissimum deducendum, & à sua parte probandum sit.*

Tria loca:] *Citando vicina loca sunt, qui à domicilio ejus non longè distent & unde verisimiliter citationis notitiam habere possit.* Ord. p. 2. t. 10. Unnd nn zwdydn oder dreyen enden/ da dannen die ladung dem Citirten zuversehentlich zu wissen kommen möchte ꝛc.

Titulus. XXI.

Quomodo pro impetrandis processibus supplicationes judici offerendæ, & de documentis supplicationum simul exhibendis.

SI mādatarius aliquis, qui advocati aut procuratoris Cameræ jurati munere in Camera non fungitur pro obtinendis processibus alieno nomine supplicet, advocatus aut procurator Cameræ juratus supplicationi nomen subscribito, *Ord. p 3. T. 12.* ¶ Und erstlich ꝛc.

2. ¶ Supplicationes initiò statim in duplo judici offerendæ sub pœna judicis arbitraria, & postea supplicationum documenta, aliaque ad sup-

plicationes pertinentia, quicquid eorum referendarii necessariò requiri judicaverint, Cancellariæ insinuandum, ut casus futuri decretis facili' expediri queant. *Decret. Cam.publ.30. Martii An.93. Conclus. Cam. Dub. 2.*

5. ¶ Cui decreto atq; Concluso Camerali causam præbuit quod supplicationibus cum inscriptione decretorum & documentis adjunctis ex Cancellaria supplicationibus restitutis, quemadmodū semper restitui consuevere, inde factum esset, ut si partes decretis, quibus processus denegati fuerant, acquiescerent aut processus decretos extrahere, aut extractos executioni mandare nollent, postea in judicio nihil de istiusmodi rebus constaret, quæ tamen scitu necessariæ essent, præcipuè verò propter præjudicia, ut in stylo Camerali æqualitas observari posset, verum etjam per litigatores supplicantes postquam processus ipsis vel omninò vel quadantenus denegati fuissent, longo intervallo pòst, quando vel Adsessores, qui prorsus denegassent, vel Notarii in judicio non amplius versarentur, vel causa oblivioni tradita esset, supplicationes primò oblatæ aut nonnihil aut omnia, quoad inscriptionem sive titulum & transpositionē consortum mutatæ, vel ab aliis procuratoribus subscriptæ offerrentur, & præterea supplicationū copiæ, sive exempla non semper bona fide descripta exhiberentur, atque sic sub & obreptione judici facta non facilè deprehenderentur. *Conclus. Cam.* quod Deputati Status Imperii suo placito confirmarunt *Spiræ Anno 95. Dub. 3.* Vide hac de re pragmaticam Imperii Constitutionem fol. mihi 11. ¶ Ferner als bißanhero diese ꝛc.

Supplica-

4. ¶ Supplicationum documenta sunt, quibus supplicationum narrata in continenti probantur, & sine quibus si supplicationes offerantur processus denegantur aut difficulter impetrantur.

5. ¶ Sic ad impetrandum mandatum de non offendendo, non necesse est, ut narrata libelli constitutioni fractæ pacis conformentur, sed satis fuerit, si vis publica imminens quodam̃odo doceatur, aut notoria fuerit *Recess. Imp. An. 94. Ratisb.* ¶ Zum andern wann *Mandata fol. mihi 28.*

6. ¶ Ut processus ex Constitutione litigiosæ possessionis obtineantur periculum futurum aut pręsens summariè vel per Epistolam, vel per instrumentum docendum, aut de eo judici constet necesse est. *Conclus. Cam. An. 94. Den. Possessio Litigiosa ¶ 7.*

7. ¶ Et quemadmodum in causis denegatæ justitiæ unà cum supplicatione documen n ũ offerendum est, quo requisitio judicis doceatur. *Ord. p. 2. T. 26. in princip. vers.* Das recht kundlich. *Myns. obs. 74. cent. 2.*

8. ¶ Ita in causis protractæ justitiæ ad obtinendum citationem de requisitione promotorialium, executione, & justitia denegata docendũ fuerit. *Recess. Imp. Anno 66. Aug. fol. mihi 267. p. 2. Myns. obs. 56. cent. 5.*

9. ¶ Ut mandata sine clausula impetrentur, & subditis contra magistratum decernantur, de narratis, nisi verisimilia appareant, verisimiliter docendum fuerit. *Recess. Imp. An. 94.* ¶ So sollen auch zum fünfften ꝛc.

10. ¶ Ad impetrandũ mandatum sine clausula ex edicto nunciationis novi operis de nunciatione vel verbis, vel per jactum lapilli, vel per prętorẽ facta instrumento publico docendum est.

Gail. lib. 1. obs. 26. num. 11.

11. ¶ Ad obtinendum mandatum sine clausula, vigore obligationum guarentigiata aliaque obligationum instrumenta in originali, aut copia authentica producenda sunt, *vide supra lib. 1.*

12. ¶ Ad obtinendũ processus in causis ex l. Diffam. non sufficit qualitates jurisdictionem Cam tribuentes narrare, sed præterea documentum aliquod diffamationis, veluti Epistola, vel pictura, vel scriptura, requiritur. *Geil. lib. 1. obs. 10. n. 7. & 8.*

13. ¶ In causis tutelarum & curatelarum, unâ cum supplicatione, pro ordinando tutore vel curatore, si nominati impositam sibi tutelam vel curatelam non recusaverint, exhibendũ est, mandatum ad nominandum & petendum tutores vel curatores, itemq; documentum, quo nominatorum tutorum vel curatorum consensus doceatur, & maedatum ad jurandum, atque secus si recusaverint, hoc siquidem casu supplicatio nuda offertur pro decernenda citatione ad videndũ se tutores vel curatores ordinari, vel ad excusandum.

14. ¶ In causis violati privilegii Cæsaris, processus non decernuntur, citationes videlicet ad videndum incidisse in pœnam privilegii nisi Cameræ & parti privilegiũ insinuatum fuerit, ut supra dictum est. Quod si verò privilegium insinuatum non sit, ad impetrandum processus necesse est, ut ipsum originale una cum supplicatione exhibeatur, intellige si antea Cameræ exhibitum non sit. *Geil. lib. 1. obs. 1. n. 9.*

15. ¶ Ad impetrandum processus appellationum, unâ cum supplicatione instrumentum appellationis offerendum est,

est, intellige si quòd sit, & ex intervallo coram Notario & testibus in scriptis appellatum fuerit.

16. ¶ In appellationis instrumento recensenda sunt. I. Dies, quo appellatio interposita fuit. II. Nomen appellantis. III. Nomina judicis à quo, & judicis ad quem. IV. Tenor sententiæ latæ, *tit. 22. ¶ 1.* V. Schedula appellationis, appellationes enim in Camera ex intervallo coram Notariis factæ non recipiuntur, nisi schedula appellationis instrumento inserta fuerit, id quod supra monui. *lib. 1. t. 23.* iterumque monẽdum esse censeo.

17, ¶ Hæc inquam instrumentorum appellationis requisita sunt, de quibus uno atque altero verbo ad instrumentorũ marginem rubrica adnotandis, & judici quasi indigitandis decretum Cameræ aliquando me videre memini.

Commentarius.

Instrumentum si quod sit:] *Nam viva voce si appellatum fuerit, instrumento opus non est.* Vide sup, lib. 1. De appellationibus.

Explicata prima præparationis processus parte, quæ est in processuum Emanatione, sequitur nunc altera, quæ est de terminorum procedendi Præfixione.

TITULUS. XXII.

Terminus procedendi quid, & de terminis processus in genere.

TErminus procedendi, est certum temporis spacium ad procedendum vel negocio judiciali expediendo constitutum.

2. ¶ Tempus terminorum in Camera interdum aliquot audientiarum, interdum dierum vel mensium aliquot nu-

mero sive spacio definitur, & singuli menses in Camera diebus triginta Constant. *Mem. visit. An. 70.* ¶ Damit auch *disputationes. Cisn. fol. 393.*

à. ¶ Et memineris hodie quemvis terminum in Camera præjudicialẽ esse. *Recess. Imper. Anno 1600.* ¶ Demnach auch nun mehr rc. *fol. 32. Excepto Termino citationis:* Vide infra de processu in causis Mandatorũ sine clausula. *Dub. 2.*

Et hoc terminorum præjudicium ad processum causarum acceleran dum constitutum esse: *Recess. Imp. Anno 94.* ¶ Wann dann jetzt gedachte .e. *vers.* Dadurch die gerichtliche sachen mercklich befürdert/der Proceß abgekürtzet rc. ubi [illegible]citur, ut termino finali prorsus sublato præjudicialis de hinc perpetuò observetur.

4. ¶ Quamobrem termino procedendi constituto, intra spacium sive tempus termini constitutum & antequam extrema dies termini abeat, procedendum fuerit, aut termini prorogatio impetranda, quæ tamen absque documẽto legitimo, & de novo sive ex improviso incidentis causæ atque impedimenti neque à partibus postulanda, neque à judice concedenda. *Mem. visit. An. 73.* ¶ Als auch fürkommen/ das rc. *Cisn. fol. 473. Decret. Cam. publ. 7. Iulii Anno 90.*

5. ¶ Sin intra constitutum tempus non procedatur, sed procurator aliquis terminum in quo agere potuisset, labi patiatur, tunc terminus ut verbo fori utar, purificatur, & parti adversæ jus, ex illa termini purificatione acquiritur, parti verò quæ terminũ non respexit, ut in foro loquuntur, id est neglexit sive non observavit, sed inutiliter labi & purificari passa est, præjudicium atque periculum inde existit, ita ut illi ulterior sive novus

vus terminus procedendi non concedatur, sed via agendi sive ulterius procedendi præcludatur, nec alia ratione quàm causa cognita & partibus hinc inde auditis per remedium restitutionis in integrum succurratur. *Decret. Cam. eod. Recessus Deput. imperii. Anno 1600. Spiræ.* ¶ Demnach auch nun mehr ꝛc. *fol. 31.*

6. ¶ Quin imò si procurator quispiam rebus termino constituto agendis proferendisve maturè instructus fuerit, ex fide atque jurisjurandi vinculo, quo judicio Camerali obstrictus est, agere & proferre tenetur etiãsi dies termini præstituti extrema nondum venerit, & secus si factum fuerit, terminus pro purificato habebitur. *Receß. Imper. Anno 94. Ratisb.* ¶ Vnd darmit hierunter ꝛc.

7. ¶ Termino constituto breviore, longiorẽ è vestigio petere liceto. *Ord. p. 3. t. 6.* ¶ So wollen wir auch ꝛc. Olim procuratores primũ petebant terminum procedendi & postea sejunctim primã termini prorogationem, sed hodiè in omnib⁹ causis tempus pro primo termino simul & termini prorogatione petendum & concedendũ, tempore scilicet duplicato, ut præcipit. *Mem. visit. An. 81.* ¶ Wiewol auch bey nechster ꝛc. Postea verò ulterius tempus sine probatione justi impedimenti non postulandum. *Decret. Cam. publ. 28. Maii An. 82. Receß. Imp. An. 94. Ratisb.* ¶ Nemlich der gestalt ꝛc.

8. ¶ Termino obtento purificato nov⁹ terminus vice prorogationis non postulandus. *Decret. Cam. publ. 7. Iulii An. 90.*

9. ¶ Nemo procurator terminum longiorem, quã ordinatio vel judex præfixerit, sive in judicio sive extra judicium concedito. *Receß. Imp. Anno 66. Ratisb* ¶ Ferner nach dem befunden ꝛc. si

quis prætendat fore ut inter partes transigatur, sed fictè: & terminum hoc prætextu postulet non auditor. *Memor. visitat. Anoo 57.*

10. ¶ Termini præjudiciales utiliter cadere intelliguntur. *Memor. visit. An. 80. Den. Terminorum cursus.* ¶ *4.* tàm in ordine novarum quã præfixarum. *Consult. Cam. An. 86. Den. ibid.* ¶ *ult.*

11. ¶ Sed quamvis utiliter cadant, attamen eorum prorogationes antequam labantur postulandi fuerint. *Cam. Anno 85. Den. Terminorum prorogatio* ¶ *1.*

12. ¶ Termino præjudiciali lapso procuratoribus primò suo ordine ante alias omnes causas agere liceto. *Memor. visit. Anno 67.* ¶ Inn der Advocaten &c. *Cisn. fol. 385. & 386. Den. Terminorum cursus* ¶ *1. Decret. Cam. publ. 10. Iunii An. 80.*

13. ¶ Adversæ partis procuratore, defuncto termini non eò minus labuntur, quamobrem antequam labantur. simul ac novus procurator successerit, primo ordine quod convenit, sub præjudicio agendum, & novus eo nomine terminus non postulandus, secus qui fecerit ordinationis mulctam subibit. *Dec. Cam. publ. 7. Iul. An. 85.*

14. ¶ Ad evitandum termini labentis periculum atque præjudicium solent interdum procuratores allegare transactionem aut obitum partium; aut concordiæ tentationem, verùm illa nõ modo alleganda, sed unà etiam per literas aliisve modis eodem momento probanda fuerint. *Mem. visit. An. 75.*

13. ¶ Procuratores in Constituendo Termino, inter se non colludunto neque pòst lapsum termini agentem admittunto. *Decret. Cam. 6. Iulii An. 79.*

16. ¶ Terminum cõstitutum anticipare licet.

Ord.

Ord. part. 3. tit. 37. vers, zu anticipiren macht haben soll ꝛc.

17. ❡ Consueverunt procuratores quibus terminus procedendi constitutus erat, prævidentes sibi intra constitutũ terminum locum proceden di vix datum iri, ad purificationis termini periculum atque pœnam evitandum, in ordine novarum significare & protestari in hac vel illa causa terminum procedendi sibi constitutum, & rebus agendis proferendisvè se instructos, & ordine interpellatos ad procedendum paratos esse. Verũ illa significatione & protestatione hodie nihil opus est, sed procuratores ipso termino obtento primove suo ordine quod agendum est agunto, nec id verbis frustra præmonento protestantorvê, aut pœna arbitraria mulctantor. *Mem. visit. An. 62.* ❡ In der *Advocaten circa finem Cisner. fol. 385 Mem. visit. An. 80.* ❡ Auff die frage ꝛc. *Cisner. fol. 510. Recess. Imp. An. 94.* ❡ Demnach ein zeitlang ꝛc.

18. ❡ Quæsitum est, si tempus termini à procuratore obtenti præterierit, sed is ante ordinẽ suum, id est antequam ordine procedendi tangatur vita defunctus fuerit, an in ejus locum surrogato novus terminus indulgendus sit, aut ille proximo suo ordine agere teneatur, quia procuratorem defunctum intra terminum paratum fuisse oportuerit, etiamsi ordo illum nondum re tigerit, & procurator sub sequens id quod agendũ est, (utpotè qui in loco sit) facilè impetrare & habere possit, neque id negari ipsi possit, & ulteriori tempore opus non habeat? sed placuit procuratore post terminum sed ante ordinem suum defuncto quia multa impedimenta saltem ex mora atque intervallo inter

veniente incidere possint successori ejus pro novo termino breve tempus postulanti concedendũ esse, quo rebus agendis se instruere, easq; ad manus habere possit. *Recess. Imp. Anno 1600.* ¶ Da bey lebzeiten 2c. *fol. 28.*

39. ¶ Ad doctrinam de terminis in genere, terminus proximus sive ad proximam vel ad secundam videlicet audientiam sive juridicam pertinere videtur, utpote qui in omnes terminorum species incidat, item quæ de termino vel proximam vel secundam sancita sunt pertinere videntur. De termino igitur ad proximam sive ut appellantur in Camera de dilationibus deliberatoriis generaliter præcipitur, ne temerè postulentur. *Memor. visit. Anno 77.* ¶ Ebener massen 2c. *Cisn. fol. 412. Decret. Cam. publicat. 3. Julii Anno eod. Cisn. fol. 413.* neve ulteriora reserventur, aut certe proxima vel secunda audientia, vel agatur quod oportet, vel agendi terminus petatur. *Recess. Deputat. Imp. Anno 1600. Spiræ.* ¶ Nach dem aber auch die Straff 2c. *circa finem. Den. Terminorum petitio* ¶ 7.

20. ¶ An dies adsignationis termini computetur in termino quæstio controversa est, puta judex parti assignat hodie decem dies ad comparendũ, nunquid hodiernus dies computandus fuerit in hoc ipso termino? Et non computari diem assignationis in termino ex Cameræ Imperialis observatione *Mynſ.* concludit *observ. 15. cent. 5.*

Commentarius.

Terminus:] *Terminũ in veteri jure hac significatione non usurpatum reperiri. sed jus Pontificium & usum fori eam vocem ceu nuperam nobis obtudisse, nõ tam significanter, quando à fine*

à fine dicatur & per συνεκδοχὴν ex parte totum intelligatur Ioannis Ferrarii opinio est: in judic. præexercit. lib. 3. c. 5.

Termino finali sublato:] *utpote per quem (ut Senatus consultum Camerale habet) tempus teneretur. partes litigantes detinerentur qui judici, & adsessoribus itemq; protonotariis, notariis, & lectoribus in consignandis Recessibus non necessariis & completione protocollorum negotium facesseret. Nam ad terminum finalem obtinendum recessus habendus erat, quem sequebatur accusatio contumaciæ, hanc verò terminus præjudicialis, qui vel ab adversario vel per judicem concedebatur, & prorogatione interdum negata & termino purificato restitutio in integrum petenda erat.*

Primove suo ordine:] *Quia termini utiliter constituti intelliguntur & utiliter cadunt, ita ut is cui terminus constitutus est procedere non teneatur, nisi primo suo ordine,* In seiner nechsten ordnung/ oder so bald jhn die ordnung erreichet/ *& quando agere potest.*

Non computari in termino:] *secus statuendum de die postremo termini, qui in termino computatur.* Vide Rut. Ruland. lib. 3. de Commiss. cap. 12.

Titulus XXIII.

Terminus procedendi quotuplex sit, & de termino ordinationis.

Terminus procedendi est vel { *Legis* / *Arbitrarius.* }

2. ¶ Terminus legis est, qui per Ordinationis vel Constitutionis Imperii legem præfigitur.

3. ¶ Terminus Ordinationis olim in causis ordinariis erat audientia duodecima, & in causis extraordinariis Audientia sexta: *Ord. p. 3. T. 13. in princ. & passim titulus seqq.*

Sed

4. ¶ Sed postea pro termino Ordinationis constitutum est spacium quatuor hebdomadum in causis extraordinariis, & sex hebdomadum in causis Ordinariis. *Mem. visit. An. 73.* ¶ Vnd dieweil ꝛc. *Cisn. fol 411.*

5. ¶ Postea 22. Junii eodem anno per Decretum Cameræ in extraordinariis causis audientia decima, & in ordinariis audientia vicesima terminus Ordinationis constitutus fuit, extra quam si quis ad agendum eadem vel proxima audientia tenetur. *Cisn. fol. 411.* ¶ Letzlich ist ꝛc. *Den. Terminus ordinationis.* ¶ *2. & 3.*

6. ¶ Et qui sine termini adjectione aliquid proferre jubebatur, ei terminus ordinationis præstitutus intelligebatur. *Ord. p. 3. t. 6.* ¶ So wollen wir auch ꝛc.

7. ¶ Sed tandem placuit ut procuratores loco termini ordinationis, Termino præjudiciali uterentur, & sibi invicem tàm pro primo termino, quàm ejusdem prorogatione terminum congruum procedendi, pro qualitate causarum, locorū distantia aliarumque circumstantiarum ratione habita concederent, & concessum acceptarent. *Recess. Imp. An. 70. Spiræ.* ¶ Welcher massen eines jeden ꝛc. *Mem. visit. An. 77.* ¶ Vnd dieweil ꝛc. *Decret. Cam. publ, 3. Iunii An. eod. Cisn. fol 412.* ¶ Letzlich ist ꝛc. *Den. Terminus Ordinationis* ¶ *4. & 5. & Termini concessio.* ¶ *6.*

8. ¶ Sic terminus legis constitutus est adversario si pro obtinenda commissione ad perpetuam rei memoriam judicialiter supplicetur, quatuordecim scilicet dierum, aut ad summum quatuor hebdomadum spacium. *Mem. visit. Anno 75.* ¶ Doch dargegen ꝛc. *Decret. Cam. publ. 30. Martii Anno 93. Recess. Imp. Anno 1600. Spiræ.* ¶ Wann

judicialiter

judicialiter pro &c. Denais commissiones, ¶ *2.* judicis tamen arbirrio in hoc termino legis prorogando habita ratione circūstantiarum & partium distantiæ, derogatum non est. *d.* ¶ Wann *judicialiter pro &c.*

9. ¶ Sic terminus legis est, ut illi qui fatalia appellationis aliumve terminum præjudicialē labi passus est ad petitionem restitutionis in integrum instituendā tantundem temporis indulgeatur; quantum re adhuc integra habuisset vel quantum amissum dicetur. *Conclus. Camer. Dub. 60.*

10. ¶ Et tempus hoc continuum postulandū, vel Restitutio pro præscripta protinus habenda *Consult. Cam. An. 94. Den. Restitut. in integrum* ¶ *4. Recess. Deput. Imper. Spiræ Anno 1600.* ¶ Als auch die *Restitutiones contra &c.*

11. ¶ Sed Restitutio adversus interlocutoriā, si adversarius procuratorem apud acta habuerit, etiam sine Citatione rectà intra justum tempus postulánda. *Den. ibid.* ¶ *5.*

12. ¶ Sic pro termino legis constituta est actori audientia proxima ad concludendum viva voce ad conclusionem rei verbalem, & vicissim reo concludente actore. *Ord. part. 3. Tit. 23. in princ. &* ¶ Gleicher gestalt ꝛc.

13. ¶ Denique quotiescunque ordinatio aliquid in eadem aut proxima audientia agendum imperat pro termino ordinationis aut legis habendum fuerit.

TITULUS XXIV.

Terminus arbitrarius quid & quotuplex sit, & terminus procedendi quomodo constituatur inter partes litigantes earumve procuratores.

TErminus arbitrarius est, qui pro arbitrio consti-

constituitur, habita nimirum ratione causæ, articuli, in quo designandus est, loci, aliarumque circumstantiarum. *Decr. Cam. publ. An. 77. Recess. Imper. Ratisb. An. 94.* ¶ Sollen sich ꝛc.

2. ¶ Constituitur hic vel à { *Partibus,* : *Iudice.* }

3. ¶ Inter partes litigantes terminus procedendi, cõstituitur, si procuratores ipsi ultro citroque cum præjudicio terminum procedendi capiant concedantq;. Nam si procurator unius partis pro tribunali certam aliquod temporis spacium pro primo termino & prima termini prorogatione sibi adsignari postulet, procurator partis adversæ cum comminatione præjudiciali consueta in continenti illud concedere, & terminum postulans pro termino & prima termini prorogatione præjudicialiter sub ordinationis mulctatempus concessum acceptare cogitur. *Memor. visit. Anno 75.* ¶ Auß sondern ꝛc. *Cisner. fol. 473. Decret. Cam. publ. 3. Iunii An. 77. Cisn fol. 412. Recess. Imper. Ratisb. An. 94.* ¶ Wann dann jetzt gedachte Cammerrichter ꝛc.

4 ¶ Et hæc temporis pro termino & prima termini prorogatione postulatio, concessio atque acceptatio perinde obtinebit atque operabitur, ac si præjudicialiter præfixum fuisset. *Memor. visit. Anno 73.* ¶ Derhalben setzen ꝛc. *Cisn. fol. 411. d. Recess. Imper. Anno 94.* ¶ Wann dann jetzt gedachte ꝛc.

TITULUS XXIV.

Iudex quando terminum procedendi constituat.

IUdex terminum procedendi cõstituit, quotiescunque judici stylus

aus

aut judicis officium illud requirit, veluti in citationibus, & omnibus perpetuò Decretis certum terminum præfigit. *Mem. visit. An. 78. Den. Terminorum præfixio* ¶ *5.*

2. ¶ Sic judex terminum constituit, quoties cunque instrumenta, literas, mandata atq; alia proferre jubet. *Ord. p. 3. T. 6.* ¶ So wollen wir rc.

3. ¶ Item judex terminum solutioni præfigit, quotiescunque expensarum taxatarum solutionem imperat. *Ord. p. 3. T. 50.* ¶ Weiter ordnen rc.

4. ¶ Item judex terminum procedendi constituit, quotiescunque de temporis intervallo pro termino & prima termini prorogatione constituendo cōvenire nequit, forsan quia lis sive causa magni momenti est aut rebus agendis difficultas quædam subest, vel ob locorum distantiam, & similes circumstantias, & propterea ad cognitionē judicis submittatur. *Decretum Cam. publ. Iulii An. 90. Recess. Imp. Ratisb. n. 94.* ¶ Sollen sich aber auch Sachen rc.

5. ¶ Item judex terminum constituit quotiescunque termini prorogati prorogatio postulatur. Procuratores enim alii aliis terminum prorogatum iterum prorogare non possunt, sed judex si justa & legitima causa petitæ prorogationis secundæ allegata & quodamodo probata fuerit, per decretum, terminum prorogatum prorogat, aut novum terminū constituit. *Mem. visit. An. 75.* ¶ Es sollen auch rc. *Cis. fol. 474. Dec. Cam. publ. 10. Iunii Anno 80. & 28. Maii 82. Recess. Imper. An. 94.* ¶ Sollen sich auch sachen zutragen rc.

6. ¶ Sed judex si viderit absque causa & tantummodo ad protrahendam litem prorogationis prorogationem peti, aut petitio ꝓrogationis ipsi

ipsi suspecta fuerit, locũ petitioni non relinquito & mulcta arbitraria petentem afficito, aut per decretum prorogationẽ negato, aut eam postulãti per decretum injungito, ut impedimentum probet, quamobrem in constituto termino procedere nequeat, quin immò ad indagandum veritatem prorogationem prorogationis postulanti juramentum deferre judici fas esto. *Memor. visit. An. 73.* ❡ Als auch ꝛc. *Cisn. fol. 473. Decret. Cam. publ. 10. Iunii Anno 80.*

7. ❡ Cum aliquando inter partes earumve procuratores in dubium vocaretur, postulatis atque obtentis comminationibus præjudicialib⁹, quomodo per contumaciam purificatæ intelligendæ essent, & quam pœnã intelligerent, constitutum est, ut post obtentam comminationẽ præjudicialem si prorogatio ulterior postulanda, sed jure neganda foret, ut eo casu referentes per interlocutorias comminationes illas præjudiciales hoc modo adderent atque declararent, videlicet prorogationem postulatã negatam esse, & litem pro contestata, articulos pro confessis & reponsiones pro sufficientibus acceptatas esse. *Memor. visit. Anno 75.* ❡ Wann aber nun mehr ꝛc. *Cisn. fol. 473.* Sed postea per Dubia Collegii resoluta & Dominis Visitatoribus Cameræ exhibita Anno 83. ❡ 8. lege illa abrogata sancitum est, si ulterior prorogatio nondum lapsa, aut purificata prima per sententiam neganda esset, comminationes illæ tanquam superfluæ omitterentur.

4 ❡ In secundis verò prorogationibus quatuor præcipuè observanda fuerint.

9. ❡ Primùm est quod

termino

termino præjudiciali per decretum semel proroga to, prorogatio ulterior sine submissione indulgenda sit. *Memor. visit. Anno 75. Den. Terminorũ prorogatio* ¶ *1.*

10. ¶ Alterum est: quòd tempus pro secunda termini prorogatione à judice postulatum, & adsignandum non à die habiti recessus, id est, quo secunda prorogatio in judicio petita fuit, inchoandum, sed cum termino & prima termini prorogatione continuandum sit. *Decret. Cam. publ. 3. Octob. An. 83 Consult. Cam. Anno 85. Den. Terminorum cursus* ¶ *6.*

11. ¶ Tertium est, quòd tempus termini à die habiti recessus currat, si ratione termini ad cognitionẽ judicis submissum fuerit. Itaque sive judex statim interloquatur, sive aliquanto pòst tempus tamen termini à die habiti recessus currit, sive postulatum tempus concedatur, sive per sententiam brevior terminus præfigatur. *Memor. visit. An. 77.* ¶ *in fatem. Coss. fol. 473. Decret. Cam. publ. 23. Aug. An. 85. Den. Terminorum cursus* ¶ *9.*

12. ¶ Quartum est, quòd intra prorogationis petitæ terminum pro curatoribus ultro agendum, judicis interlocutoria non expectata. *Decret. Cam. publ. An. 94. Den. ibid.* ¶ *6.*

TITULUS XXV.

De Dilationibus probandi.

AD terminos à judice constituendos pertinent dilationes, quas vocant, probatoriæ.

2. Dilationes probatoriæ sunt termini recipiendis probationibus partium litigantium à judice constituti.

3. ¶ Dilationes quadruplicis generis sunt.

Prima quæ primum

cōceditur: Secunda quæ secundum.

Tertia, quæ tertium:

Quarta quæ quartum conceditur.

4. ¶ An quinta dilatio locum habeat quæritur, sed negatur, & quāvis præjudicium Cameræ extet, in causa Hirten/ contra Pflüger/ tamen per errorem id contigisse existimat Rulandus de cōmission. *lib. 2. c. 8. n. 20. Vide Mynsing. obs. 73. cent. 1.* ubi hæredi post dilationem quartam, non quintam in Camera, sed novam concessam esse nec illo casu juramentū requiri testatur.

5. ¶ In dilationibus consideranda sunt quædam { *Generaliter,* / Specialiter.

6. ¶ Generaliter considerantur, quæ omni dilationum generi communia sunt.

7. ¶ Omnibus autē dilationibus communia sunt. I, Quòd omnis dilatio regulariter sit peremptoria & non detur nisi semel in causa civili. *Mynsing obs. 71. cent. 1.* id quod tamen multoties fallere. *Mynsi. ibid. & Gail. lib. 1. obs. 91. testantur.* & intellige omnem dilationem peremptoriam esse tam ante litem contestatam, quàm post contestatam, & tā in articulis sive punctis emergentibus sive incidentibus, quàm super meritis causæ *Hartman. de dilation. obs. 3.*

8. ¶ Itaque testibus post dilationis demum tempus jurejurando adactis, maxime verò ubi dilatio vel ulterior, prorogatiovè non competit vel terminus ad producendum rotulum præfixus fuerit, examen testium nullius momenti fuerit: sed intra dilationem juratorum utcunque postea examinatorū testiū dicta subsistunt. *Recess. Deput. Imper. Spiræ Anno 1600.*

pden. ¶ Nach follinoꝛc. *Dem. Dilationes probatoriæ* ¶ *13. confer practicam Petri de Ferrar.* in forma opponendi contrateſtes. ¶ Suntque publicatis *n. 16. & Ruland. lib. 2. cap. 7. num 16.*

9. ¶ II. Quod non concedantur niſi cauſa cognita. *Mynſ. obſer. 58. cent. 2. & obſ. 24 cent. 3. Gail. lib. 1 obſ. 91. num. 4.* Niſi tamen partes in dilationem ſine cauſa petitã conſenſerint, aut ſaltem nõ contradixerint. *Mynſ. obſ. 71. cent. 1. Ruland. de Commiſſ. lib. 2. c. 7. n. 2.*

10. ¶ III. Quod vel ad inſtantiam partis, aut ex officio decernantur. *Ruland. ibid. n. 5.* Sed hoc omnibus terminis commune eſſe noveris.

11. ¶ IV. Quod certum illis tempus præfigatur pro arbitrio judicis: *Ordin. part 3.* ¶ Was aber ꝛc, *&* ¶ So derbalben ꝛc. *verſ.* Nach ermeſſigung deß Gerichts ꝛc. id quod ſimiliter omnibus terminis commune eſſe ſupra patuit.

12. ¶ V. Omnibus commune eſt, quod in dubio judex eas concedere, & in earum favorem pronunciare debeat, quia facultas probandi amplianda non reſtringenda eſt. *Gail. lib. 1. obſer. 91. num. 7.*

13. ¶ Specialia dilationum & ſpecialiter conſideranda ſunt, quæ quibusdam dilationibus propria ſunt videlicet

aut { *Prima vel quarta tantum,* / *Pluribus ſimul, ſed non omni dilationem generi communia ſunt.* }

Primæ dilationis propria ſunt.

14. ¶ I. Quod cum ipſa commiſſione petatur decernaturque. *Rutg. Ruland. lib. 2. de commiſſ. c. 8. n. 1.*

15. ¶ II. Quod aliquando ita conſtituantur,

ut nullam ulterioris dilationis secuturæ spem relinquat, veluti si terminus certus & unicus, vel unica dilatio pro omni constituatur *Ruland. ibidem.*

16. ¶ Sed unica dilatio pro omni non ad cujusvis voluntatem, sed ex lege aut jure communi & veteri consuetudine in Camera decernitur. *Memor. visit. Anno 76.* ¶ Man tompt ꝛc. *Cisner. fol. 442.*

17. ¶ III. Quòd sine aliqua impedimenti allegatione decernatur, cum ejus causæ cognitio in eo solũ consistat, quantum temporis illi præfigendum, & sola ne an vero cum aliis decernenda. *Ruland. lib. 2. c. 8. n. 2.*

18. ¶ IV. Quod sine mora ex Cancellaria sit redimenda. *Memor. visit. An. 57.* ¶ Zu dem ꝛc. *primam secundam &c. Cisn. fol. 441. & An. 59.* ¶ Dieweil sich auch befinden ꝛc. *Cis. fol. eod.*

19. ¶ V. Quod hujus dilationis initium incipiat currere ab eo tempore, quo è Cancellaria redempta est, ut patet ex *Memor. visit. An. 64.* ¶ Wir setzen/ ordnen vnd wöllen ꝛc. *Cisn. fol. 441.* quo sancitur, ut secunda dilatione petita judex & adsessores semper de tempore redemptæ è Cancellaria commissionis inquirant.

20. ¶ Alii eam currere statuunt, ab eo die quo asignata sive concessa est, de jure ordinationis *part. 3. T. 59.* quia nõ reperiatur mutatum, & confirmari hoc putant *Memor. visitat. An. 57.* ¶ Zu dem *primam &c. Cisner. fol. 44.* quod ideo primã, secundam vel tertiam dilationem cito è Cancellaria redimendam esse jubeat, ne opus sit ex causis non fundatis sive minus legitimis quartam petere, & propterea tempus ejus currere antequam redimatur.

Alii

21. § Alii à die Commissionis præsentatæ sive Commissario insinuatæ eam currere statuunt, quamobrem sæpius judex Cameræ ut altercandi occasionem præcidat & tollat, consuevit assignare tempus à quo prima dilatio currere debeat. *Vide Ruland. d. lib. 2. c. 8. n. 5.*

22. § VI. Quod prima dilatio etiam mortuo adversæ partis procuratore, si eo vivo submissum fuerit, illi qui superstes est eamque petivit decernatur. *Recess. Deput. Imp. Spiræ An. 1600.* § Als dann fernere die verweisung 2c.

Sæpius enim probationes frustrà protrahebantur, solummodo ex hac causa, quod Procurator ex adverso in Camera vita fungeretur, & ea ratione processus impediretur, donec alius in ejus locum succederet. Interea verò multi anni laberentur, præcipuè verò si adversarius præsens causam sive litem non processu expediri aut promovere cuperet, quod in fugientibus partib⁹ multoties fieret. Quia verò omnibus in puncto commissariorum, quemadmodum etiam in puncto secundæ, tertiæ, & quartæ dilationis, ejusdemque prorogationis, peractis atque conclusis procurator adversæ partis nihil amplius agere haberet, quàm quod judicis cognitioni rem committeret, qui alias suo sciret fungi officio, & præterea id quod post decretam primam, secundam, tertiam & quartam dilationem & quicquid, illi agendum restaret, non in Camera cũ procuratore, sed duntaxat coram commissario cum principali adversario tractandum esset, & procurator præsens cui decreta seu concessa commissio vel dilatio esset in Camera, remoto adversarii procuratore, solus expedire in Cancellaria

ſollicitare, redimere & transmittere cogeretur & deberet. Quamobrem neceſſarium eſſe viſum eſt, ut primæ dilationes probandi quamobrem vivis adhuc procuratoribus, planè ſubmiſſum fuiſſet, etiamſi procurator ex adverſo deceſſiſſet parti præſenti, quæ illam poſtulaſſet, decernerentur, & poſtea ſequentes dilationes atq; prorogatio nihilominus currerent, poſtularentur, concederentur, & præfigerẽtur, quàm ſi procurator adverſarius adhuc ſuperſtes eſſet, ſub ſolitis præjudicijs, quæ alias non magni ponderis & rariſſimè ad præcluſionẽ viæ probandi deſcenderetur ſive procederetur, niſi forte dilationis quartæ prorogatione lapſa. Sed pragmatica ſanctio ad primas dilationes tantũ reſtringitur.

Hæc inquam dilationis primæ propria recenſentur.

23. ¶ Quartæ dilationis propria ſunt. I. Ut eam poſtulans juramentum ſolenne præſtet ſe non malitiosè aut calumniãdi animo eam petere. *Ord. part. 3. T. 16.* § Was aber die *dilationes &c.* *Mynſ. obſ. 70. cent. 1. Gail. lib. 1. obſ. 91.* ubi hoc juramentum partium conſenſu omitti poſſe teſtatur.

24. ¶ II. Quòd dilationem quartam petituri neceſſe habeant ſimul ſpeciale mandatum, niſi clauſulam ſpecialem mandato inſertam habuerint, proferre: aut receſſus procuratoris eo nomine habitus ordinationis pœna reſervata rejiciatur. *Decret. Cam. publ. 10. Iunii Anno 80.*

Itaq; non ſufficit clauſula in mandato conſtitutionis poſita de juramento quocunque præſtando. *Gail. lib. 1. obſ. 91. n. 19.* Sed requiritur ut mandato procuratorio clauſula de juramento præſtan-

præstando pro quarta dilatione obtinenda expresse inserta sit, & inde repetatur. *Decret. Cam. eod.*

25. ¶ III. Ut dilationem quartam petituri ejus mandatum intra tertiam dilationem, vel suæ diligentiæ speciem aliquam exhibeant: & secus si fiat recessus propterea habitus tanquam nullius momenti cum pœna rejiciatur. *Recess. imp. An. 94.* ¶ Nicht weniger ꝛc. *Den. dilat. probat. §. 11.*

26. ¶ IV. Quòd post tertiam dilationem probandi terminus ad producendum vel Rotulum vel mandatum præstandi juramenti quartæ dilationis non postulandū alternative: sed vel illud solū, peracto videlicet examine: vel si opus mandatumque in promptu sit, dilatio quarta ejusq; juramenti delatio petenda. *Decret. Cam. publ. 3. Octob. An. 83. Den. ibid. §. 9.*

28. ¶ V. Quòd quartæ dilationis prorogatio solum modo concedenda, in reliquis neganda imo ne postulanda quidem sit *Recess. Deput. Imper. Anno 1600. Spiræ* ¶ Obwol in unserer ꝛc. *Decret. Cam. publ. 13. Decemb. An. 93.* Id quod contra ordinationem Cameræ cōstitutum est, quæ trium priorum dilationū prorogationem concedit ordinat. *T. 16.* ¶ Was aber die *dilationes &c.*

28. ¶ VI. Quòd judex in petitione dilationis quartæ interloqui soleat, si solennitas omissa fuerit, aut inter partes de tempore ejus non conveniat *Ruland. d. c. 8. lib. 2. num. final.*

29. ¶ Quæ pluribus dilationibus cōmunia sunt

vel { secundæ tertiæ et quartæ simul. / secundæ et tertiæ tantū. } Communia sunt:

30 ¶ Secundæ tertiæ

& quartæ commune eſt, quod in petitione illarũ cauſæ exponendæ ſint, quamobrem petantur. & non niſi cauſa cognita & diligentia demonſtrata decernantur. *Ord. part. 3. T. 16* ¶ Was aber die *dilationes &c.*

31. ¶ Cauſæ illæ tales ſunto, ut judex intelligat poſtulantem omnem diligentiam adhibuiſſe, nec tamen commiſſionẽ expedire potuiſſe: cauſæq; cognitio multò exactior in his requiritur, quàm in prima. *Ordin. d. T. &* ¶

32. ¶ Impedimenta verò quæ commiſſionibus obſtaculo eſſe ſolent, quo minus intra dilationum ſpacia expediantur justa atque legitima ſunt teſtium multitudo, eorumve abſentia vel contumacia, & adverſa commiſſarii valetudo *Gail. li. 1. obſ. 91. n. 6.*

33. ¶ Et impedimentum illud per juramentũ dilationẽ poſtulantis probari poteſt. *Mynſ. obſ. 2. cent. 1. Gail. d. obſ. num. 5. lib. 1.*

34. ¶ Secundæ verò & tertiæ cõmunia ſunt. I. Quod, ſi quis obtento poſt dilationem primam termino ad producendum rotulum, deinde nihilominus ſecundam vel tertiam dilationem petat, petita deneganda & calumnioſa litis protelatio pro arbitrio mulctanda ſit. *Mem. viſi. An. 77.* ¶ Welcher maſſen den Procuratorn ꝛc. *Ciſner. fol. 442.*

35. ¶ II. Quod intra tempus prioris & ex cauſis ſolitis poſtulandę ſint: poſt tempus verò non niſi fide facta diligentiæ adhibitæ impetrentur. *Decret. Cam. publ. 3. Iulii An. 77. Den. Dilationes probatoriæ.*

36. ¶ III. Quod intra tempus prioris petitæ ſine impedimenti allegatione expreſſa, nec concedendæ nec denegandæ ſint: ſed receſſus eo no-

eo nomine habitus rejiciendus sit, & procuratori ordinationis pœna irroganda. *Recess. Deputat. Imp. Spiræ An. 1600.* ¶ Rach dem audi hiebevor &c. *Den. Dilationes probatoriæ* ¶ *9.*

39. ¶ IV. Quod secunda & tertia dilatio nō aliter quàm expressis in specie probatisve impedimenti causis sub ordinationis pœna petenda sit. *Decret. Cam. publ. 13. Decembr. Anno 93. Den. ibid.* ¶ *11.*

38. ¶ Denique ut hoc silentio ne prætereatur dilationes in omnibus commissionibus locum habent, extra quam in commissionibus ad perpetuam rei memoriam: quia supplicans pro commissione ad perpetuam rei memoriam dilationē juris habet, si nimirum futurus sit actor, annū: sin verò reus pro suo arbitrio, quandocunque vult testes producere potest. & ita in Camera observari attestatur. *Gail. obs. 94. lib. 1. nu. 3. & obs. 92. nu. 4.*

Tantum de præparatoriis processus causa: sequitur nunc processus prosecutio.

Titulus XXVI.

Prosecutionis processus quid & quotuplex sit, de terminis & qua processus prosecutionis partes.

PRosecutio est qua processus causæ præparatoriis inchoatus perficitur.

2. ¶ Processus prosecutionis primum est vel { *Generalis.* *Specialis.*

3. ¶ Generalis est, qui in pluribus & diversis causarum generibus observatur:

4. ¶ Specialis contra qui in uno causarū genere tantum observatur.

5. ¶ Deinde instituitur

2. ¶ Instantia constat { *Disceptatione partium & Decisione.*

3. ¶ Disceptatio partium est mutua litigatorũ actio, qua omnia hinc inde judici deducuntur, quæ ad victoriam causæ obtinendam facere existimantur.

4. ¶ Disceptationi generali contra obedientem termini viginti in ordinatione constituti reperiuntur, *part. 3. T. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. & 33.* qui omnes si præceptis atque titulis conjungantur, quemadmodum rectius atque commodius conjunguntur, quam separantur, undecim tantum fuerint.

5. ¶ Sed memineris hic, quod supra monui iterumque moneo, de terminorũ numero pro qualitate causarum augendo minuendove.

Commentarius.

Disceptatione:] *Hæc vox ex illarum numero est, quæ tum in genere tum in specie in rebus judicialibus usurpantur.*

TITULUS XXVIII.

De primo instantiæ termino, & rebus termino primo peragendis.

Ordin. part. T. 12. & T. 31.

IN primo termino, quẽ citationis vocant, tum quia in citatione præstituitur, tum quia citatio in eo reproducenda est, & in causis simplicis querelæ, & in causis provocationum à parte actoris vel provocantis.

2. ¶ Primò reproducenda est citatio cum inscripta executione, sive relatione tabellarii de executione facta, sive citationis insinuatione aliorum-

ne compareat significato. *Ord. Cam. ibid.*

9. ¶ Et procurator mandatum habens generale id est ad plures causas tum jam pendentes tum futuras constitutus principalis sui nomine prima vice in judicio cōparens ad personam suā legitimandam mandatum illud constitutionis generale exhibet. Sed postea iterum personam suam ad alienam causam legitimaturus mandati originalis sive authentici exemplum, per protonotarium vel lectorem Cameræ cum origioali collatum exhibet cum signatura, id est designatione causæ in qua, & tēporis quo originale exhibitum fuit exemplo in scripta, quæ mandata cū signatura vulgò appellantur. *Ord. d. T. 12.* ¶ Und so ein Procurator ꝛc.

10. ¶ Si alterius nomine litigaturus mandatū constitutionis in primo termino exhibere nequeat, aut exhibuerit quidem sed non sufficiens neque legitimum, is aliter quàm de rato atque mandato cavens ne admittitor *Ord. d. T. 12.* ¶ Im fall aber ꝛc.

11. ¶ Sed quæsitum est, an cautiones hujusmodi de mandato & rato indifferenter in omnib⁹ causis admittendæ sint? Contrariæ in hac quæstione opiniones fuerūt: alii in casibus, & articulis, in quibus periculum in mora, vel damnum irreparabile vel annullatio sententiæ metuenda, admittendas esse negarunt: alii indifferenter admittendas esse affirmarunt. Prioris distinguentis sententiæ rationes in medium allatæ fuerunt, quod cōtra procuratores de mandato & rato caventes, sed re ipsa mandatum non producentes pendente termino cautionis commodè procedi vel citra periculum clusionis futuræ & nec quidem

esset, & restitutionem expensarum, quæ propter moram illam & tanquā termino cautionis pendente factæ essent, & pœna illa non principali ut pote qui facilè se ab ea liberare possit, si cautionē se mandasse, aut ea ratione mandasse negaverit, aut alias per se non stetisse prætendat) sed procuratori luenda sit, ita ut posito etiam quod res æstimationem recipiat, restitutio tamen illa expensarum & pœna facilis & levis admodum sit, & is qui potissimum autor & in culpa sit principalis scilicet citatus imprimis evadat. Quamobrem ut illa omnia præcaveātur, & ne quicquid actum est in dubio sit, ejusque effectus in unius tantū partis arbitrio ponatur, & judex aliquid certi tam in principali, quā ratione temporis & termini cum comminatione aliqua solum decernere possit per majora coclusum est, quotiescunque tale periculum damni scilicet irreparabilis vel annullationis sententiæ metuendum, illis casibus in posterum cautiones non admittendas, sed statim in contumaciam procedendum, vel breve aliquod temporis spacium ad veram legitimationē (quæ in primo termino fieri debebat atque poterat) præfigendum esse, sed in aliis articulis & submissionibus ejusmodi cautiones postulari & admitti posse. Posterioris & simpliciter affirmātis sententiæ rationes sunt. I. Quia si tempus earū sine legitimatione haberetur statim prævio proclamate in contumaciam ad declarationem pœnæ procedere liceret, ad quod ab initio cautione hujusmodi rejecta statim commodè perveniri nequeat.

II. Quia extra judicantis officium quodamō do sit partibus præscribere, quid sibi bono face

re

re aut omittere debeant. III. Quia præter consuetudinem & stylum esse videatur si in uno articulo cautio illa repudianda, sit, *Vide Recess. Deput. Imp. An. 1600. fol. 26.* ¶ Wenigers nicht ist ꝛc. Ubi pragmatica imperii sanctio est, ut quibus in causis periculum damni irreparabilis vel annullationis sententiæ ex mora metuendam in posterū cautio rati loco mandati non admittatur: sed illico in contumaciam procedatur: vel tempus perbreve habita ratione locorum quibus partes litigantes distent, ad veram legitimationem sub comminatione proclamatis præfigeretur, in aliis verò articulis & submissionibus cautiones tolerentur.

12. ¶ Extraneus subditum imperii in Cameram conventurus in Imperio satisdatione caveto. *Ord. p. 3. Tit. 9.* ¶ Weiter wo jemands ausserhalb deß Reichs ꝛc. Sed quid si quis in causa jam pendente sua sponte & sine citatione ad reassumendum se intromiserit atque caverit? *vide infra de processu contumaciæ.*

13. ¶ Si quis tutorū curatorūve nomine procurator constitutus litē prosequatur, non satis fuerit mandatum constitutionis sive procuratorium ad legitimandum personam suam proferre, sed una cum mandato illo tutorium vel curatorium id est documentum quo cum à quo mandatum litem prosequendi habet, legitimè tutorem vel curatorem constitutum esse probet, exhibendum est: aut si testamento tutor constitutus fuerit testamenti exemplū authenticum atque recognitionem aliudve documentum exhibendum est. *Gail. lib. 2. obs. 107.*

14. ¶ Tutoribus verò vel curatoribus in Camera

mera constitutis & confirmatis absque tutorio vel curatorio agere licet. *Gail. ibid.*

Sed hoc casu solent procuratores summodo diem quo quis tutor vel curator in Camera constitutus fuerit significare.

15. ¶ Maritus in judicio imperiali nomine uxoris litigaturus, absque mandato speciali admittitur, dummodo de rato caveat, intellige si de bonis uxoris receptitiis litigandum sit: nam si de dotalibus aut paraphernalibus lis mota fuerit, etiā sine cautione de rato admittitur. *Mynſ. obſ. 53. cent. 3. Gail. l. 1. obſ. 133.*

16. ¶ Tertio producendus est libellus sūmarius vel articulatus: *Ord. p. 3. T. 12.* ¶ Zum andern/ so viel ꝛc. *& T. 31. in princ. Receſſ. Imp. An. 70.* ¶ Wie wol auch ꝛc.

17. ¶ Olim in primo termino libello sūmario proposito postea lite contestata terminus ad producendum articulos postulatus obtinebatur, *Ordin. d. T. 12. &* ¶ *& T. 13.* ¶ Dargegen soll ꝛc. *& T. 14. in princ.*

18. ¶ Hodie actori vel appellanti in primo termino liberum est libellū aut gravamina summatim vel articulatim proponere: sed si libellus summarius propositus fuerit postea ab articulis abstinendum est. *Receſſ. Imp. An. 78.* ¶ Wiewol auch ꝛc. *Gail. lib. 1. obſ. 79. num. 3.*

19. ¶ Articuli libelli numeris distincti sive ut vulgo & barbare appellāt quotati exhibendi sunt ne ad illos respondendo error committatur. *Ord. part. 3. T. 14.* ¶ Und sollen ꝛc.

20. ¶ Et medio juramento dandorum articuli sive positiones, ut appellant, exhibendi sunt. *Gail. obſ. 79. l. 1. n. fin.*

21. ¶ Juramenta dandorum & respondendo-

rum tantum in productis unà cum articulis offeruntur & exiguntur, & ſuper hoc ſine ulteriori imploratione uſq; ad cōcluſionem proceditur, ita ut judex demum poſt concluſionem illud animadvertat, quæſitū igitur eſt an non pro juſtificandis probationibus & veritate imploranda judex teneatur illorū præſtationē partibus injungere ut & illis præſtitis articulos & reſponſiones repetant, & quia ſcripta non minus quā viva vox quin magis perpetuo loquerentur, & juramenta hujuſmodi in præfixis præſtanda ſecundū. *Ord. p. 3. T. 15. in princip.* concluſum eſt præſtationem illam juramentorum & repetitionem omitti poſſe niſi ſimul viva voce judicialiter oblata atq; exacta fuerint. Nam in productis magis ex more & ſtylo advocatorum, quā inſtanter juramenta iſta offerri & exigi, quemadmodum etiam in productis ſive ſcriptis illorum præſtatio præciſè nō exigitur, ſed his verbis, profero articulos ſive reſponſiones medio juramento, quod offero & viciſſim exigo immò etſi expreſſè exigantur attamē quia ad ulteriora hinc inde procederetur, & viva voce nō exigerentur aut poſtularentur quemadmodum etiam viva voce præſtanda ſint in eo acquieſcendum & nihil amplius requiri videatur, & oblatum pro præſtito aut remiſſo haberi poſſe. Præterea hujuſmodi juramenta ad ſubſtantiam proceſſus non pertinere vel etiam ipſarum probationū quin ſubſiſterent iis etiam petitis licet omiſſis: & ad litium protelationem occaſio præberetur ſi propterea concluſiones cauſarum reſcindendæ, aut propterea novi termini conſtituendi forent, quamobrē non incommodè & ex-

preſſè

prehé constituendū esse placuit: ut juramenta ista pro præstitis aut omissis habeantur, salvo tamen semper judicis arbitrio, si quando putaverit exigenda vel præstanda esse. *Vide Recess. Imp. An. 1600.* ¶ Es ist auch bey unsern Kayserlichen ic. Ubi hoc Cameræ imperialis conclusum sanctione pragmatica confirmatur.

32. ¶ In articulis libelli non jus sed factum deducendū est, nisi quis jus quod ex facto oritur, allegare velit, id quod tamen parce non superfluè allegandum. *Ord. p. 3. T. 40.* ¶ Was aber die schrifftliche ic. *Mynſ. obſ. 88. cent. 5.*

In causis simplicis querelæ libellus statim in primo termino producendus est, sub pœna absolutionis à citatione. Atqui secus in causis appellationum observatur, in quibus libellum edere, nisi communicatis actis nemo tenetur. *Ordin. part. 3. tit. 31.* ¶ Wo aber der Appellant *Den Termin. primo peragenda. §. 6.*

Quamobrem si appellans in primo termino acta prioris instantiæ nō producat, sed tantū compulsoriales, aut documentum requisitionis actorum: tunc terminum libellandi postulans obtinebit, donec acta prioris instantiæ producat. *Ordin. d. t. 31. part. 3.* ¶ So also dem ic. *&* d. ¶ Wo aber der Appellant ic.

33. ¶ Sed quæsitū est, an actor, Reo forsan nō comparente, in primo termino libellum producere necesse habeat, præsertim quando incertum adhuc est, an libello opus sit, & utrum actor hanc viam in principali scilicet causa, in qua sola libello opus est vel in contumaciam procedendi electurus sit: hæc enim via contumaciæ scilicet si procedatur, (vide infra tit: Adversus rei non comparentis contumaci

am quomodo sit procedendum) quemadmodū antequam proclama decernatur nullo omnino libello opus est, sed tum demum si post proclama in principali processus inchoandus sit, aut alias citatus si comparuerit, sed actor interim ejusmodi actione inani onerandus non sit, præcipuè verò sub tam gravi pœna peremptæ nimirum instantiæ, & quidem in favorē contumacis & delinquētis, qui nec ipse, nec judex ante, quod conquerantur vel requirat, habet, & si quæ culpa erat ea cum pari contumacis compensanda, præsertim cum præjudicium illud non ipso jure sed mediante judicis sententia & officio, ejus quasi mercenario contingat, & alias contumaci nihil præjudicii facile adquiratur, sed solum præsens ad ulteriora sine termino præjudiciali admittatur: adhæc non possit pronunciari facile quicquam nisi Reus verè vel præsumptivè prævio scilicet proclamate, adsit, proclamare vero & vocatum non venientem absolvere, postea non videntur satis congruere, neq; tenetur judex in favorem contumacis supplere, nisi quæ ad merita, veritatem ipsam & justitiam causæ principalis spectāt, nequid injusti fiat: quoad processum vero, quem citatus nunquam instituere vel agnoscere voluit, aliquid supplere, id advocati potius quàm judicis munus esse censendum est, sed quamvis primū à dominis Cameralibus, & deinde à deputatis imperii in senatu Electorum Spiræ Anno &c. 95. pro contraria opinione conclusum fuerit ex rationibus sequentibus. 1. Quia lex ordinationis generalis sit, & non distinguat. 2. Quia judici liceat processū accelerare, & contra negligentem

gentem actorem ex officio procedere, & alteri etiam contumace præjudicialem terminum præfigere aut concedere, quæ admodum etiam in dilationibus hoc casu contumaciæ observetur. 3. Quia culpa rei actoris contumaciam per se majorem præsertim in non agendo, quod præsens agere debuit, excuset, cum circa diversa agatur. 4. Quia actor paratus in judicium venire debeat, tempore qui satis temporis habuerit ad consultandum. 5. Quia alias recessus peculiares habendi essent, quibus judicium aliæque causæ protraherentur. 6. Quia nihil novi esset citationem extingui sive deleri aut instantiam perimi altero absente, forte per circumductionem, atque hæc absolutio nihil aliud sit, quàm instantiæ peremptio, quæ etiam sine proclamate fieri possit citatione jam extincta, aut saltem effectu ejus dissoluto. Ex his, in quam rationibus, quamvis pro contraria opinione tam à Dominis Cameralibus ipsis quā in Electorū senatu conclusum fuerit attamen prior in senatu principum obtinuit & postea pragmatica Imperii sanctione cōfirmata est. *Vide Recess. Deput. Imper. An. 1600.* § *Dieweil auch bey unsern* &c. *fol. 38.* Ubi statuitur, actorem, in primo termino illico non comparente, in qui ista actione sive libelli editione onerandū nō esse, quia ordinatio parte 3. *tit. 12 in princ.* & § 1. ita intelligenda sit, videlicet libellum producendum esse, si citat⁹ vel ipse vel per procuratorem illo termino comparverit, & ex aliis rationibus priori opinione supra adductis.

24. § Item quæsitum fuit, an & quibus in causis libello in scriptis opus sit styloq; variatum est. Et in hoc quidem inter

omnes unanimis consensus fuit, in causis simplicis quærelæ, quia in his ex narratis sive præmissis conclusio, & ex hac actio certa & jus petendi necessario consequatur, non aliter quàm in scriptis libellum proponendū esse, in illis verò causis in quibus sine litis contestatione procedere licitum est, itemq; in causis appellationum & in causis mandatorum sine clausula, judicatum est, viva voce per repetitionem narratorum aut actorum loco libelli, libellum edi posse: in causis tamen mandatorum cum clausula, in scriptis potius libellum proponendū esse, & fuerunt qui inter executorialia & alia mandata cum clausula distinguendū, & illo casu ejusmodi libello opus non esse censuerunt, unde jus actoris concludi possit, ad quod sententia dirigatur & secus si fiat metuendū esse ne tam in processu, quàm decisione causæ magna obscuritas, rerum confusio, & alia inconvenientia consequantur: ubi verò contra statuerunt, libello opus non esse in executorialibus mandatis & aliis cū clausula, quibus de relaxando captivo ageretur, quia illa per comparitionem non resolverentur: sed processus nō alio modo instituerentur aut peragerentur, quā in mandatis sine clausula, ubi planè nullo libello opus esset, Reus statim quasi actoris partes sustineret, & factum suum justificare cogeretur, sed in aliis causis mandatorum cū clausula necesse non esse peculiarem libellum producere, quia narrata atq; conclusio, quinimò sentētia quasi ipsa jam in illis nō aliter quā in causis mandatorū sine clausula expressè comprehenderetur: quia tamen in illo casu, super jure & causa principali definitivè pro-

nun-

nunciandum sit, & partibus per sententiam expresse aliquid adjudicandū vel auferendū, & tam in petitorio quàm in possessorio: interim & clariores atq; liquidos sua majoribus conclusum est, istiusmodi casibus repetitionibus narratorum certam & brevem petitionē annectendam esse intra modum recessibus verbalibus præfinitum, atque præscriptum, sed inter omnes conveniebat, etiamsi libellus in scriptis propositus fuisset, attamen narrata vel acta mādati repetenda, iisdemq; petitionem sive conclusionem annectendam esse, & si quis alia quàm supra concessa ratione libellū proferret eum pro non libellante habendū esse. *Vide Recess. Deputat. Anno 1600.* ¶ Demnach ferner in dem Regenspurgischen rc. *fol. 38.* Ubi pragmatica sanctio est, in Recessu Ratisponensi Anno 594. ¶ *Dieweil* und circa mandata &c. satis dispositum esse, quibus casibus viva voce aut in scriptis libellandum sit & illi dispositioni standum esse libellumque in scriptis etiam cum habendum esse, qui narratorum vel actorum repetitionem continet, iisq; conclusionem subjunctam habet, & si quis alia quàm supra concessa ratione libellum proposuerit, eum pro non libellante habendum reumq; citatione absolvendum esse. Quibus igitur casibus imperanti liberum atque concessum est, utrum in scriptis an viva voce libellū proferre velit, & ad libellum proponendum terminum congruum postulaverit aut obtinuerit, ea ratione in edicto nondum illi adempta est, neque propterea præcise tenetur libellum in scriptis & multo minus articulatim proponere. Etiamsi enim ad repetitionem aut libel-

lum summarium non multum temporis indigeat, neque vero eam ob causam tantū temporis ad producendum libellū postulasse videtur, quia jam ante penes se constituit, qua ratione ita plenius libellum proponere velit: attamen impetrans illo tempore etiam ad deliberandum quomodo agere velit opus habet, cū primis verò in appellationum & nullitatis causis, (nam in causis simplicis querelæ statim in primo termino libellandū est) ut primum acta describantur, perlegantur, & passim ponderentur, neque etiam procurator statim scire possit, quid animi habeat principalis ejusq; advocatus, atque etiam illi tale propositum pacto nullo sub secuto mutare liberum adhuc sit, quemadmodum etiam videantur Recessus isti Imp. Anno 70. § *Wiewol auch vermög ꝛc. &* *Anno 79.* § *Aber in fal-* len et appellanti liberum permittere in termino libellandi acta loco libelli repetere, vel alio modo libellum edere. *vide Recess. Deput. Imp. Anno 1600.* § *So soll auch vermög ꝛc.* ubi pragmatica Imperii sanctio est, intra terminum ad libellandum obtentū (veluti in appellationum nullitatumq; causis) vel in scriptis libellum proponere, vel acta viva voce repetere licere. *Vide Decret. Cam. publicat. 13. Decembr. Anno 97.* quo Domini Camerales statuerunt in causis, in quibus litis contestatio requiratur semper & non aliter quam in scriptis, in aliis verò in quibus sine litis contestatione procedere liceat, & in causis appellationum sive ad libellandum terminus obtentus fuerit, vel non obtentus, vel scripto vel viva voce tantum per repetitionem actorum loco libelli, & cum annexa brevi petitione (secundum decretum

decretum 7. Julii Anno 90. publicatum) sub pœna absolutionis à citatione libellum proponendū esse.

25. ¶ Sed major dubitatio fuit, si quis prorogationem termini ad libellandum obtenti sine probatione impedimenti postulasset aut in eventū acta loco libelli repetiisset, aut postea termino lapso in scriptis libellum proposuisset, an ista repetitio loco libelli admittēda? De libello enim scripto ut serius producto nullum dubium est: procurator enim ea ratione testatū facit, quod à suo principali illud in mandatis habuerit, id quod et jam illa quæ postea aguntur ostendunt & manifestum faciunt, utpote ex quo notorium principalem in scriptis libellum producere voluisse, sed intra terminum libello instructū nō fuisse, quia procuratori mandaverit, ut viva voce libellum proponeret. Sed pro minori modo conclusum est, quo illo casu libellus ultimus non admittendus, neque tamen etiam primo repetitio repudianda sit, cum non prohibeatur procurator per se etiam sine speciali instructione consulere, prout etiam alias tenetur ita appellare, & ea in re principalem non contracturū, sicuti etiam non præsumatur malle totius causæ jacturam facere, quā id approbare quin ita acturus si fuisset præsens, quā potestatem expresse procuratori concedit mandatum. Sed fuerunt qui existimavere procuratorem qui ita inutiliter & frustra egisset mulctandum esse, *vide Recess. Deputat. Imperii anno 1600.*

¶ Inn dem fall da einer i. Ubi pragmatica sanctio est, non recte id est, sine documento impedimenti petita prorogatione loco libelli in eventum facta repetitionem

admittendum, sed scriptus libellus, si postea producatur rejiciendam esse.

Præterea quæsitū est, quod si semel summariè in scriptis aut viva voce libellus editus fuerit, an postea variare & articulatim aut primum viva voce postea in scriptis libellum edere liceat? multi sane in ea opinione fuerunt, quod in eo à jure communi *per Recess. Imperii Anno 70.* ¶ Wiewol auch vermög rc. discessum non sit, & jure communi cum liceat etiam universum libellum ante litis contestationem mutare. Utpote à qua primum judicium super re in illud introducta initiū sumat, neque vero Recessus de illis exigui momēti variationibus, sed ita intelligendus sit, ut si ab initio & ante litem contestatam summariè libellus propositus fuerit, postea post litem contestatam non liceat libellū articulatum proponere, & propterea novus terminus constituendus, aut novus processus instituendus sit ad articulandū, respondendum &c. Sed si quis actionem suam articulatim proponere in animo habeat, statim in primo termino proponat, sed post terminū non audiatur, cumque correctoria quasi sit dicta constitutio juris communis & ideo, nō extendenda, neque præsumatur voluisse id mutare, ut re quasi integra & ante litem contestatam atque ceptam adhuc non liceat consilium in melius reformare: quemadmodū etiam processus per ejusmodi mutationem aut variationem parum aut nihil admodum, præcipuè verò, si terminus ad libellandum per actorē obtentus anticipetur, & postea illo nondum omnino adhuc lapso, mutaretur, cum & confessionē priusquam acceptetur,

revocare

revocare liceat.

Alii vero per majora concludere variationem illam concedendam non esse: simulatque enim aliquis termino obtento uteretur, ita ut adversarius super illis quæ acta sunt terminū obtinuerit tunc primum terminum finitum esse sive cessisse & alterum incipere qui parte invita revocari aut utrique quasi eventualiter simul currere nō possit, & in recessu ponantur verba geminata prægnantia ut simul & in primo termino articuli proponantur, aut postea post primum terminum scilicet articulis via præcludatur: nam alioquin etiam ex illa leviore & fortè nō necessaria causa litis contestationi non parum remora injici possit & existimatum est magnū discrimen esse inter hanc variationem circa processum semel electum, & aliam, quæ ad merita & actionē ipsam, quæ forte nec hodiè mutata censenda. *Vide Recess. Deput. Imp. Anno 1600. Spiræ.* ¶ Es soll auch wann einmahl *fol. 39.* ubi sancitur, ut libello semel sive in scriptis, sive viva voce proposito, nec articuli postea, nec libelli variatio, & ne durante quidem termino permittatur. *Conf. Recess. Imper. An. 70. Spiræ* ¶ Wiewol auch vermög ꝛc.

¶ Secundum ordinationis legem *part. 3. T. 35.* ¶ Und so fern von einer ꝛc. in causis apppellationū à simplici interlocutoria non aliter quam per repetitionem instrumenti vel schedulæ appellationis libellandum est quia ex instrumento & Actis prioribus ejusmodi appellatio justificanda; ad hoc vero cum nullū omnino tempus requiratur, & sæpius termino postulato & ex adverso cōcesso ea ratione protelationi processus causa præbeatur, placuit, dispositioni *d. t.* ¶

d. t. ¶ Vnd so fern von einer beschwerung rc. standum esse, & procuratoribus, injungendũ esse serio & sub pœna ut in inscriptione causarum tam præsentium quàm futurarum significent appellationis ab interlocutoria causã esse. *Vide Receß. Deput. Imp. An. 1600.* ¶ Nach dem inn unser Keyserlichen.

Ut libellus integer sit, repetitioni instrumenti aut schedulæ appellationis brevis petitio annectenda est, ut judex bene appellatum, & malè judicatum esse pronunciet. *Ordin. part. 3. d. t. 31.* ¶ Vnnd so fern von einer beschwerung.

Sed à definitiva vel vim definitivæ habente, si appellatum fuerit libellus in communi forma, id est, simplex vel articulatus in scriptis exhibendus est cum annexa petitione, ut judex male sive nulliter judicatum & bene appellatum esse pronunciet. *Ord. d. t. 31.* ¶ Wo aber von einer rc.

In gravaminibus appellationum sæpe multoties dubitatur, & non satis liquet an & quatenus illa admittenda sint, quia plerumque generaliter deducuntur, & prior tantum libellus de verbo ad verbum repetitur, qua ratione judices sæpius supervacanea & molesta repetitione actorũ gravantur contra legem ordinationis *part. 3. t. 32.* ¶ So sollen auch die circa finem quemadmodum etiam citra controversiam non est an planè priores articuli sine omni discrimine, si modo pro relevantibus illi admissi fuerint, probandi, præcipue vero omni forsan modo quo ab initio probari fuere, & forte etiam per eosdẽ testes. Quamobrẽ nisi non defuerint, qui judicarent hoc factu difficile & stylo contrarium esse, & Anno 81. inter alia dubia quidem propositum; sed visitatorum probatio

ne

ne omissum fuisse, & insuper judex ejusmodi deductione advocatorum pati non posse, & actorū hinc inde deductorū revisione, magis molestaretur atq; gravaretur: attamen per majora conclusum est appellantibus injungendum esse, ut in gravaminibus suis in specie exprimantur, quid de novo proponant & de novo praeterea deducere in animo habeant & qua ratione illud in secunda instantia amplius probare velint, qua in re & quam obrē per judices priores se gravatos esse existimet & ita in istis omnibus tanquam in incerto vagandū non esse, quemadmodum illud etiam in *Ord. p. 1. t. 41. § 2.* De partibus pauperibus constitutū repeteretur. Et quia haec res in arbitrio judicis posita esset contra ejusmodi deductionem specialem non opus esse deductione speciali contraria ex parte appellati, quia gravamina & acta alias hac ratione satis declararentur, & ea ratione multo facilius videre & concludere haberet quid ad probandū admittere vel nō admittere debeat, de quo unico in puncto gravaminum agatur: & quod Anno 85. propositum fuisset id ad appellatum pertinuisse, illi videlicet injungendum esse ut gravamina deducta in specie impugnaret, quod illi factu impossibile esset.

In hoc dubio ad deputatos Imperii ordines Anno 1595. Spirae delato, senatus Electorum, cui l. per hanc de Temp. & repar. appellat. nimium restringi visa est. Quamobrem secundam Cameralium opinionē approbavit hac declaratione addita ut in posterū appellantes in suis gravaminibus non solum in specie exprimerent, qua in re per judices priores se gravatos esse arbitrarentur,

rentur: & quodnam illud esset quod jam ante in prima instantia propositum fuisset & amplius probare vellent, verũ etjam quod ex integro proferre habeant, & qua ratione appellans hoc vel illud (citra tamen onus superflui, & cum reservatione eorum, quæ ad cõservationem juris sui valere illis videbuntur: & quę in eorũ notitiam postea demum venissent) in secunda instantia amplius probare in animo haberet, ne appellantes ita in incerto vagarentur, & judex statim videre posset an gravamina ejusmodi proponerentur, quæ admittenda essent.

Sed reliquorum principum & ordinum senatus censuit legi ordinationis, utpote quæ juri scripto & stylo maximè conveniens inhærendũ & propterea decretum Cameræ 13. Decemb. Anno 91. publicatum antiquandũ esse, cujus summa fuit ut semper cum gravaminibus appellans quâ in re se gravatum existimaret, quidve amplius, & quibusmodis, de novo probare vellet sigillatim & scripto exprimeret significaretque: & secus si fieret gravamina ne admitterentur, *vide Recess. Imp. An. 1600. Spira.* § Es seind in den gravaminibus &c. Ubi illa senatus principum cæterorumque ordinum opinio supra posita sanctione pragmatica confirmatur, & decretum istuc Cameræ antiquatur.

Quartò causæ in primo termino suis inscriptionibus sive titulis signandæ atq; distinguendæ sunt, intellige si plures causæ inter easdẽ partes in judicio pendeant. *Ord. d. t. 12. p. 3.* § Und wo also in rc.

Titulus causæ adsignatus ad finem usque litis & tantisper dum in titulo causæ nominari in lite fuerint retinendus.

Et ter-

Et tertius interveniens citulum causæ primò nõ mutato. *Ord. d. t. 12 p. 3.* § So auch forgende ꝛc.

Hæc, inquam, *in primo termino tam in causis simplicis querelæ quã appellationis peragenda* fuerint.

Sed præterea in causis appellationum.

Quintò processus inhibitionum & compulsorialium executi producendi sunt *Ordin. p. 3. t. 31. in princip.*

Sexto ad formalia appellationis probandũ justificandumq; acta prioris instantiæ, aut si corã notario appellatum fuerit instrumentum appellationis producendũ est. *Ordin. ibid. &* § So fel- len sie ꝛc.

Et hæc omnia literarum notis signata atq; distincta producuntor sed productorũ contenta ne repetuntor. *Ord. d. t. 12.* § Und soll das alles ꝛc.

Instrumento appellationis nõ statim in primo termino secundum ordinationis legem ad justificandũ formalia producto præjudicium sive pœna dissimilis hacten⁹ fuit: quia ordinatio hoc casu pœnam expresse nõ constituit, sed duntaxat si acta non producantur absolutionem à citatione imperat. *part. 3. tit. 31.* § So sollen ꝛc. *sed in memoriali visitationis An. 64.* Demnach ꝛc. arbitraria tantum pœna cum eo quod interest contra procuratorem statuitur. Sed cum ordinatio § Dieweg[il] ꝛc. *d. t. 31.* in aliis casibus levioris momenti veluti si acta aut documentũ requisitionis non producuntur, & eadem pene ratione (quod putatur) quia nimirum formalia non justificantur pœnam absolutionis à citatione constituat, & ea ratione in casu proposito lites similiter sine justa causa protrahantur, & judici molestia aspergatur, quia forsan

posset

postea contingat, ut instrumenta illa tanquam non sufficientia & minus legitima agnoscantur & propterea nihil negotii facessat, utpote, quem instrumenta, si quæ sunt statim in principio litis ad processus nempe impetrandos in promptu habere oporteat, & quibus principales amplius opus non habeant, aut illa à notario facile si necessitas ita postulet habere possit, instrumenta appellatiōis in posterum in primo termino producenda esse placuit, sub præjudicio sive pœna absolutionis à citatione, id quod pragmatica imperii sanctione extat. *Recess. Imperii Anno 1600. Spiræ* ¶. Wen die instrumenta appellationis.

Septimò actis nōdum à judice obtentis, quàm citò ea se editurū judex pollicitus fuerit, documēto, (quod requisitionis vocant) appellans in primo termino docebit, vel saltē processus compulsorialium hoc termino postulabit. *Ordin. d.t. 31.* ¶ Derwegen dann rc.

Quibus prætermissis, nec justis impedimenti caussis atq; excusationibus allatis, appellatus si petat sine mora à citatione absolvēdus. *Ordin. d.t. &* ¶ Derwegen dann rc.

An documentum requisitiōis actorum præcisè & sine discrimine statim in primo termino sub præjudicio sive pœna tam gravi jactura scilicet totius caussæ producenda sint, sæpius in Camera dubitatum fuit? Et quidam existimaverunt, documentum illud tam exiguo temporis spacio impetratu difficile esse cum primis vero partibus ab inferiore judicio longè dissitis, vel si plures sint, & sæpius Notarii haberi non possint & judices non raro in documentis ejusmodi cōmunicādis litigatoribus sese difficiles præbeant. Præcipuè

cipuè verò si per compulsoriales ad editionem actorum compellantur, & propterea metuendū ut appellantes pro evitando tanto periculo facile cōpulsoriales ante citationis reproductionem impetrent, aut impetratas non ante quā sub ipsum fatalium finem, & ita aliquando longè post terminum citationis reproducant, sed differant, & videant an interim ejusmodi documentum impetrare queant. Etsi enim teneretur appellans statim post interpositam appellationem editionem actorū postulare. *Ordin. part: 2. T. 31.* § Derowegen 2c. attamē etiam illi tempus ad deliberandum de prosecutione concedendum esse: & requisitionem istam ante factam esse sed nihil obtentum & nullā editionis spem esse in decernendo compulsoriales, alioquin enim istis sumptibus se gravaturus non esset, nec ante cōpulsoriales documento aliquo opus esse de requisitione, sed stari narratis. Postea vero scilicet postquam compulsoriales emanaverint, ejus scilicet quod præcesserit nullam rationem habendā esse, quod post compulsoriales decretas finem & res quasi aliam faciem sortita sit. Quamobrem quidam putarunt de rigore aliquid remittendū esse, vel rem ita temperandā esse, ut appellans statim in primo termino eo nomine ne periclitaretur; sed illi ultra tempus prius paucarum hebdomadū vel dierum spacium, vel saltem sex juridicarum quemadmodū in circumductionibus indulgeretur, præcipuè verò intra fatalia adhuc, quod tempus illi utile esset per totū & appellantem si tempus illud anticipare & causam promovere cuperet propterea periculo exponendum non esse.

Alii & plures quidem

existimavere ab expressa ordinationis dispositiõe & decreto Cameræ publico per visitatores approbato discedendũ non esse, quia appellans non satis tẽporis haberet, sex scilicet mensiũ spacium, intra quod documentum impetrare posset, nec cõpulsoriales expectandæ ipsi fuissent, nec etiam ordinationem ipsam & publicum Cameræ Decretũ post compulsoriales demũ documentum requisitionis exigere, sed generaliter statuere, ut in primo termino cõparitionis appellans de requisitione illa doceat, etiamsi fatalium tempus nondum abiisset: Et nec ordinationem nec decretum distinguere, nec ullum de fatalibus ibi verbum facere, & constitutũ esse ne res in primo termino agenda in plures atque distinctos recessus dividerentur & appellanti nisi citationem reproduceret periculum processus in contumaciam subeundum esse & inconvenientia reliqua allegata dispositionem ordinatiõis mutare non posse, quia non præsumendum per status Imperii ut legum ordinationis cõditores, illa ponderata non fuisse, *vide Recess. Imper. Spiræ Anno 1600.* ¶ Ob auch die documenta requisitionis in primo termino &c. ubi pragmatica Imperii sanctio est documentum requisitionis in primo termino nisi quis tota causa cadere velit producendum, nec ab expresso ordinationis textu, neq; à decreto publico per visitatores Anno 85. approbato recedendum esse.

Si quãdo ab initio cũ aliis processibus, processus compulsorialium extrajudicialiter non emanaverit, quidã existimavere nihilominus, cũ reproductione citationis de requisitione actorum docendum esse, quemadmodum

modum docendum foret si cõpulsoriales emanassent. Quia alio casu præsumptio cõtra appellantem fortior esset quam aliàs quod videlicet non in judice, sed in appellante ipso culpa sit quo minus acta producerentur: quia ipse judicaverit judicem ad editionẽ actorum promptum atq; paratum fore, & compulsorialibus opus non esse, & propterea, quia per judicem non steterit, eò magis appellãti incumbere, ut adhibitæ diligẽtiæ documentũ producat, quod hoc casu facilius impetrare possit, si judex paratus sit edere, & aliàs quãtumvis compulsoriales non exierint, quia etiam appellans ante & statim post interpositam appellationẽ acta ab inferiore judice postulante atq; requirẽte teneatur, quemadmodum etiam ordinatio, ¶ Wo aber tit. 31. part. 3. quoad documenta hæc producenda non distingueret utrum compulsoriales emanaverint nec ne.

Alii verò isthoc casu documeno requisitionis opus nõ esse censuerunt, quia ordinatio d. ¶ Derowegen t. 31. expressè statueret, quod sufficiat isto casu, si nimirũ neq; compulsoriales emanaverint, neq; documentũ requisitionis exhibitũ fuerit, compulsoriales in primo termino petere, & ad impetrandos compulsorialium processus documentum non requiri, & fieri possit quod appellanti bona spes de edendis actis à judice facta fuerit, ita ut non putaverit documẽto aliquo aut cõpulsorialibus opus fore, sed postea editio actorum non sequeretur, aut protraheretur, quemadmodum etiã ordinationis constitutio suprà allegata publico Cameræ Decreto septima Junii Anno 85. publicato repetita fuisset, quamobrem

ab ordinatione & decreto illo publico recedendum non esse voluerunt, *Vide Receß. Imp. An. 1600.* § Ferners ist zu vnserer. Ubi pragmatica imperii sanctio est si ab initio cũ aliis processibus compulsorialium processus non emanaverint appellantẽ documentum requisitionis impetrare & cum reproductione citationis exhibere non teneri.

Sed quid si appellans in primo termino comparens sed reo non comparente, documentũ requisitionis nõ producat, sed postea demum in secundo termino appellato comparente producat sed appellatus illud impugnet eò quod serius atque post terminũ producatur anpropterea reo absolutio à citatione decernenda? fuerunt qui existimarunt parem culpam impetrantis non decentis & citati non comparentis compensandam esse & primum terminum illum habendum esse, quo uterq; præsens est ut agi possit: cũ primis vero cum defectus ille ex officio & parte nõ postulante non sit attendendus, neque absolutio illa post primum terminum per citatum peti non possit, (ut insequentibus dicetur) quapropter sicuti serius producentem ita serius petentem audiendum non esse sed contrarium ab aliis & per majora conclusum est, quod appellatus, etiamsi postea comparuerit, attamen in primo comparitionis suæ termino audiendus sit, quia appellantem in primo & citationis termino paratum & documentum producere oporteat, quatenus illud ad manus habeat, sin minus illum in culpa deprehendi. Ergo &c. Et neque ordinationem neque decretum Cameræ distinguere, sed generaliter statuere quãobrẽ sive appellatus, compa-

reat,

rear, distinguendum non esse & satis esse existimatur, quod citatus nihil dũ egerit, vel ad ulteriora nondũ processerit: nam si prius comparuisset, prius absolutionem à citatione pervisset. *Vide Re-c.ß. Imper. Anno 1600.* ¶ Gleicher massen sind bißher ubi sanctio est pragmatica, appellatum, quatenus compulsoriales emanaverint, non minus audiendum & absolutionẽ à citatione decernendam esse.

Quod si ex actis & rebus in primo termino peractis appareat judicẽ acta editurum non esse, sed editionẽ negaturum, veluti si eo nomine excepertit, aut erga nuncium Cameræ de actis non edendis se declaraverit: aliqui in ea fuerunt opinione, quod nihilominus teneatur appellans probare se requirendo nihil intermisisse, quia alias factum certi illũ non excusat, & appellans etiam scire non possit, quid judex, si requisitus fuisset, animi habiturus fuisset, neq; jus per omissionem requisitionis appellato quæsitũ auferri debeat. Sed alii per majora concluseré, quia isto casu impossibile sit documentũ requisitionis à judice impetrare, & nemo ad illud quod manifestè laborem inanem pariat cogendus sit, & præterea hoc casu constet quod per judicẽ, non per appellantem, steterit, de cujus diligentia debita potius quã de lata culpa præsumendũ: Quã obrem appellantem hoc casu extra periculum, & à pœna immunem esse, & excusatum haberi debere: & ab aliis præterea consideratur, quod loco requisitionis sufficiat, si probetur documentum requisitionis haberi aut requisitionem fieri non potuisse. *Vide Receß Imp. Spiræ An. 1600.* ¶ Wann auch auß den Actis ubi pragmatica sanctio est, ap-

pellatū pro excusato habendū esse, si ex actis. & illis, quæ primo termino aguntur, expresse appareat, judicem acta edere nolle & editionem eorū negasse.

Si nuncius Cameralis in relatione sua de executione inter alia referat, judicem ad insinuationē compulsorialium declarasse, quod intra certum temporis spaciū acta edere velit, à multis judicatum atque ita observatū fuit, ꝙ hoc pro documento requisitionis sufficiat, quia pars relationis atq; executionis nūcii sit, qui vigore dispositionis legibus ordinationis expresse quicquid ipsi in processuum insinuatione responsi datum est, diligenter consignare & relationi suæ inserere, sine dubio hanc ob causam, ut judex inde sciat, quid sibi faciundum sit: & sic consequenter omnibus his necessario fides habenda, & res quia unus atq; continuus actus est, nō facile separationem patitur, ut partim relationi credatur, partim nō credatur: & alias ut ante dictum est sæpius difficile sit, alia documenta ob distantiam domicilii appellātis à judice ob defectū Notariorū impetrare: adhæc ordinatio atq; DecretūCameræ magis principaliter documentū requirere videatur, quā cito judex acta se editurū receperit quā quod judicem requisiverit: sufficere enim videtur quod constet judicē etiam citra requisitionē vel cautionem de mercede acta transscribendi paratum quidem esse acta edere, sed non potuisse, ita ut statim primo termino produci potuerint & quantum temporis ad reproductionē eorū adhuc indulgendum sit, sicut nec opus est de requisitione maturius & ante compulsoriales insinuatas, facta docere, sed satis est, quod quandocunq; etiam

etiam post compulsoriales, judex requisitus sit, quomodo id factum illi in primo termino docetur.

Sed ab aliis existimatū est quod hoc per se, extra officium nuncii, judicis munus sit, & appellantis præcipue partes sint id curare & expedire, & quidem mature, atque intra triginta dies, post appellationem interpositam secundum ordinationis constitutionem, ut documentum haberi possit: appellantem enim judicem requirere, & de mercede cavere quorum nihil ferè commode per nunciū judicis non partium negotio expedientem peragi possit, quemadmodum etiam huic negotio operam navare nō possit nec debeat: sed per majora conclusum est, nuncios Camerales speciali juramento cō adstringendos esse, quod requisitionem illam, quatenus appellantes hoc ab illis petiverint, diligenter exequi & quo pacto hoc ab illis petitum, & à se expeditum sit, & quid responsi acceperint, in relationibus suis diligenter consignare velint: & ejusmodi relationibus fidem tribuendam esse: quæ conclusio *per Recessum Imper. Spiræ An. 1600. confirmata est:* ¶ Demnach auch nicht außdrücklich ꝛc.

Si appellatus absolutionē à citatione ex causa non factæ requisitionis petere omiserit, sed in causa procedere perexerit, pleriq; judicarūt absolutionem ab officio decernendam esse quia citato jam jus quæsitum fuerit & non præsumendum illum facile de suo jure cessurum, quia cum primis ad certam & præsentē victoriam totius causæ expeditissimam ou desertionē inde cōsequentē cū expēsis valeat, id quod etiam retractatu quam difficilimum sit, siqui-

dem appellans, quia ſatis temporis mature id curandi habuit, non facile ullam aut ſufficientem cauſam pro reſtitutione obtinenda prætendere poſſit, quamobrem non præſumendum omiſſionem petitionis appellati voluntate, ſed potius ſi non colluſione, ſaltem negligentia procuratoris accidiſſe.

Et præterea illud non ſolum in partis verum etiam judicis favorem & ipſius etiã contemptum, ſi omittatur vergere. Et quamvis ordinatio adverſæ partis imploratio-nem requirat, attamẽ id temporis terminũ præjudicialẽ nondũ cõſtitutũ fuiſſe qui jam obſervetur, per quẽ ipſo jure aliquid parti adquireretur & propterea etiam verba illa ad implorationẽ partis in ordinatione poſita in Decreto Cameræ omiſſa, ſed abſolutionis cõminationẽ ſimliciter hoc caſu poſitam eſſe.

Sed cõtra opinionem hanc per majora concluſum eſt abſolutionem illam ex officio fieri non poſſe, quia ordinatio expreſſe implorationem partis requireret, quo caſu judex officium ultrò non impertiretur, ſed vigilãtibus ſuccurrit, & ſibi imputare debet, qui vel ipſe petitionem omiſit, vel procuratorem ea de re nõ admonuit, contra quem etiam regreſſum haberet: neq; vero exiſtimetur hic terminos (quicquid de aliis ſit) ſic omnino prejudiciales adeſſe ita ut ipſo jure parti jus aliquod quæſitum ſit, ſine prævia cognitione & declaratione abſolutionis, qua utiq; opus erat, alias enim ea ſuperfluè ſequeretur: & potius præſumptionem in bonam partem, quàm de colluſione negligentia vel culpa locum haberet, & citatus forſan ſuo juri fidere & cauſſas expedire mallet, quàm in

procef-

processus periculum in puncto responsionum & restitutionis (cujus infinitæ causæ esse possunt, quas difficile sit divinare) in integrū se cōjicere & forsan communi appellationis beneficio uti mallet, utiq; etiā facta expressa ejus circa hæc voluntas censenda ex quo ad ulteriora procederet, hoc omisso cum non ignoraret, nec ignorare deberet, quid pro se hoc casu constituū esset: *Vide Recess. Imper. Anno 1600. Spiræ* ¶ Wann fer-ners der Appellant rc. Ubi pragmatica imperii sanctio est, appellato absolutionē à citatione ex causa non factæ requisitionis non petent: sed in causa ad alta procedente, absolutionem à citatione non ex officio, sed secundum jus scriptum ad implorationem partis decernendum esse.

Quod si verò hoc casu appellatus omninò non compareret, & ita multò minus præsumendum esset, quod studiose, sciens & prudens petitionem absolutionis à citatione omiserit, sed potius quod omni meliore modo processum causæ expedire cupiat magis quasi dubium fuit: attamen ex rationibus jam adductis conclusum est hoc casu contumaci & quasi delinquenti minus patrocinandum esse, siquidem illud magis in favorem partis quam judicis ita constitutum esset, quo se indignum reddidit, & sibi imputare debet, qui bonam causam suam vel contemnendo judicem, male, vel omittendo, quod jus exigit, tam negligenter agit, quorum neutrū, citra culpam fieret: & illud in eum finem ita principaliter constitutū esse, ne pars victrix in prima instātia diuturno processu detineretur quę causa cessaret dum appellatus abesset, *vide Recess. Imper. Spiræ Anno 1600.* ¶

Dz auch auff negligentiam fall. Ubi pragmatica sanctio est, appellato absenti & contumaci non parendum & multo minus absolutionem à citatione decernendam esse.

Si vero appellatus postquam aliud quippiam egerit, tum demum senserit se petitionem absolutionis à citatione omisisse, vel ea de re per aliū admonitus absolutionē à citatione petiverit, quidam judicavere illum ob non probatam requisitionem tantisper admittendum, & audiendum dum terminus ad excipiendum dilatorié lapsus fuerit quicquid interim actum sit cum secundū ordinationem exceptiones dilatoriæ, qualis hæc est: simul & semel produci in secundo termino debeant & possint. Alii vero arbitrati sunt quamvis exceptio hæc pro dilatoria habenda, attamen quia in continenti notoria & sine multa deliberatione proponi possit, & ita rerera potius quædam accusatio contumaciç sit in judicio noviter commissæ viva voce proposita, quàm propriè exceptio, & ita ad petitionem illam absolutionis non plus temporis quàm ad alios recessus viva voce habendos requiratur, quemadmodū etiam quovis tempore & primū in termino secundo dilatoriis destinato exceptio illa proponi possit & per illius oppositionem aliæ scilicet quæ restant, exceptiones per illam non adimerentur (quod in aliis fieret exceptionibus semel propositis) & propterea solummodo ad proximam aut donec appellatus aliud quippiam agere posset aut ageret admittendas esse, similatq; verò appellanti tempus ad productionem actorum vel ad libellandum concessū fuerit, aut appellatus ad repetitionem actorum

tempia

tempus postulaverit existimatum est, quasi huic exceptioni renunciasset & ab ea ad alia recessisset, cæteroquin si postea demum ejusmodi petitionibus locus relinquendus esset interea temporis recessibus & submissionib9 plane supervacaneis causa præberetur, quæ omnes per absolutionē tollerentur, cū primis verò quia in causis appellationum terminus ad excipiendū interdum nimis longè etiā ultra terminū secundum & post libellum interim & prius compulsorialibus actis libello producendis, extenderetur & appellatus non ante terminum nullū habet, sed omnia priora per appellantē agenda, pro uno & primo termino haberentur. *Ord. t. 32. p. 3. Vide Recess. Imp. An. 1600.* ¶ Wann aber der Appellant. Ubi pragmatica imperii sanctio est, si appellans in primo termino documentum requisitionis non producat & appellatus propterea non excipiat neque absolutionem à citatione petat, sed posteaquam petitionem illam sc. omisisse senserit, tum demum absolutionem petiverit, exceptionem & petitionem istam ut serius propositam attendendā nō esse: & contra si in primo termino exceptio opposita, aut propterea tempus non ulterius quam usque ad proximam, aut donec appellatus aliud quippiam ageret, postulatum fuerit, exceptioni & petitioni locum relinquendum esse.

Octavo tempus actorumq; describendorum copia atq; facultas, appellato in hoc termino primo conceditur, & productioni eorundem terminus præfigitur. *Ord. d. t. 31. p. 3.* ¶ Weiter soll dem Appellanten 2c.

Nono si cum citatione inhibitio emanaverit, & contra inhibitionē attentatum fuerit, & ad pœ-

nam

tam agendum. *Ord. d. t. 31.* ¶ So mit und neben herklagen rc.

Si tu inhibitio non emanaverit, & attentatum fuerit, attentatorū revocatio in scriptis postulanda est. *Ord. ibid.*

Decimo in causis appellationum observanda est constitutio, quæ est in *Recessu Imper. An. 94.* ¶ Wann auch befunden wirdt/ qua sancitur ut procuratores ultimo die fatali instanti ejus in tempore prorogationem petant: & postea in processuum reproductione causas justas scripto exhibeant, audito q; adversario, in hoc articulo submittant, id ante litis contestationē, ni fecerint, appellatio pro deserta habeatur & judex hunc defectum deprehendens in quacunq; parte judicii super eam pronunciet.

Hæc igitur à parte actoris vel appellantis in primo termino peragenda & proferenda fuerint sed à parte rei vel appellati duntaxat mandatum constitutionis, intellige ab eo qui alieno nomine judicio se sistit, producetur, aut de rato cavetur, & eorū quæ à parte actoris vel appellantis proposita fuerunt copia sive exemplum & terminus procedendi postulatur.

Commentarius.

Articuli sive positiones:] *Differentia ista inter articulos & positiones quam practici vulgo constituunt in Camera non observatur.* Vide Gail. Obs. 79. lib. 1. *n.* 1. 2, & 3.

Terminum libellandi] *solent procuratores appellantium in primo termino sive actis prioris instantiæ producant sive non producant terminum libellandi postulare.*

Ut in inscriptione causarum:] *Quo judex statim scire possit quid circa processum faciendum, & si propterea lis orta fuerit, eam in initio litis dirimere habeat & pro-*

& municipal futuro modum praescriberit.

TITULUS. XXIX.

De secundo termino instantia & rebus termino secundo peragendis.

Ord part. 3. t. 13. 24. & 31.

IN secundo termino à parte Rei vel Appellati.

Primò, si exceptiones illi fuerint declinatoriae aliaeve ante litis contestationem opponendae hoc termino opponuntur. Ordin. d. t. 13. in § princ. § finali & t. 24. Et exceptiones illae omnes simul eodemque libello & articulatim proponendae. Ord. part. 3. 24.

Secundo in causis simplicis querelae libello exhibito litis contestato à

Reo sive vel { in eventum, / pure.

In eventum si simul exceptiones litis contestationem impedientes, opponantur. Purae si nullae exceptiones opponantur. Recess. Imp. An. 70. Spira § Demnach sollen auch rc. & An. 94. Ratisb. § Gegen demnach ordinirt rc.

Formā litis contestandae tū in causis simplicis querelae tum appellationum ordinatio praescribit.

In causis simplicis querelae à parte Rei litis contestatio perficitur sola narratorum negatione & petitione absolutionis ab actione cum expensis & damnis, etsi litis contestationis mentio expressa non fiat. Ord. d. t. 13. § Und nach dem bißher die Procuratores rc.

A parte vero Actoris litis contestatio, quam vulgo affirmativam vocant, ut superiorem negativam, perficitur, si contra repetat libellum summarium vel articulatum loco positionalis

fire

ſive articulorum.

Si ſummarium repetat, ſimul ad ulteriora Zu ferrer handlung ſe admitti petit.

Sin articulatum, pro ut in libello petitum eſt petit. *Ord. ibid.*

In cauſis appellationum Appellatus ad con teſtandum litem negat narrata libelli pro ut narrantur, & petit ut judex pronunciet bene judicatum malè appellatum eſſe aut ſententiam reformet atque pronunciet in hoc puncto benè in illo vero malè aut nulliter pronunciatum eſſe cum expenſis & damnis.

Appellans vero contra repetet libellum ſummarium vel articulatum loco poſitionum vel gravaminum, & hic petit ſecundum contenta ejus pronuntiare, illic verò ad ulteriora tempus ſibi cōcedi: vel ſi appellans nihil novi prpponere, ſed ſtatim ſuper actis prioris inſtantiæ (id quod liberum illi relinquitur) concludere velit hoc caſu contra repetit libellum appellationis & acta prioris inſtantiæ loco gravaminum & petit pronuntiari ſecundum petita libelli appellationis, & ad cognitionem judicis ſub mittit. *Ord. p. 3. t. 32.* ¶ Vnd ſollen ſolche.

Hæc inquam litis conteſtandæ forma in ordinatione præſcripta extat ubi obſervabis in cauſis appellationum lite conteſtata appellanti vel ſi is concluſerit, appellato terminum concedi. *Ord. p. 3. d. t. 32.* ¶ *final.*

Verum noveris illam litis conteſtandæ formã in ordinatione quidem præſcriptam eſſe, ſed in judicio Camerali adeò exactè non ſemper obſervari, ſed partes litigantes frequentiſſimè tã in cauſis ſimplicis querelæ quàm appellationum, non ſolum viva voce narrata libelli negando ſive diffitendo, ſed etiam ſcripto

scripto litis contestationem perfici. *Gail. lib. 1. obs. 73. n. 1.*

Et in omnibus causis appellationum sive ab interlocutoriis sive à definitivis sententiis ad Cameram appellatum fuerit in judicio Camerali lis contestanda est, & satis non fuerit semel in priori instantia litis contestationē in causa principali factam esse, *Mynſ. obſ. 1 cent. 1. Gail. lib. 1. obſ. 76. num. 2.* In appellationibus tamen à meris interlocutoriis litis contestatio necessaria non est. *Cisn. adr. Ord. 31. fol. 462. in margine.*

Et bis si provocatū vel appellatum fuerit, ita ut in judicio imperiali tertia instantia sit, quæ contra jus commune in Camera locum habet, litis contestatione secunda instantia omissa sententiā non viciat, quo minus judex Cameræ eā reformare vel confirmare possit. *Gail. obſ. 76. n. fin. libr.*

Et in causis appellationum partibus præsentibus litis contestatio necessaria non est. *Mynſ. obſ. 38. cent. 1.*

Litis contestatione in termino prætermissa sine imploratione ulterioris partis adversæ pro facta acceptatur *Mem. visit. An. 56.* ¶ Dieweil sich. *Cisn. fol. 390. Recess. Imp. Anno 94.* ¶ In Appellation sach aber.

Deniq; observandum hic ante litis contestationē merita causæ in dilatoriis aut declinatoriis exceptionibus frustra non disputanda: sed ea duntaxat, quæ ad exceptiones illas deducendum & expediendum faciunt, allegandа esse. *Ordin. p. 3. t. 36.* ¶ Unnd sonderlich wollen.

Superioribus temporibus tum in causis simplicis querelæ tū appellationum Reus secundū constitutionem *imp. An. 70.* ¶ Demnach sollen auch die gewöhnliche / cum exceptionibus declinatoriis

alias

aliisve litisque contesta tione eventuali, preterea ad articulos libelli cum exceptionibus contra eosdem, responsiones suas, etsi quos haberet articulos peremptoriales sive defensionales producebat: sed hodie in causis simplicisquerelę alia producendi ratio constituta est. Nam libello per sententiam admisso tum demum articulis, si exhibiti fuerint respondetur & per emptoriales sive defensionales adduntur. *Vide Rec. Imp. An. 94.* ¶ Setzen demnach ordnen vnd wollē rc.

Plane siquidem iniquū esse videbatur Reum tā exiguo temporis spatio ad producendum suas defensionales coarctari, cū actori satis temporis fuerit ad deliberandum, de genere & modo actionis adversus Reum instituendo: imò interdum vix fieri posse videbatur, ut Reus statim in secundo termino defensionales suos produceret, præcipue vero in factis antiquis aut jure antiquo, & preterea in considerationem veniebat, quamvis Reus haberet atque opponeret exceptiones suas declinatorias in facto & jure fundatas, attamen nihilominus cogeretur ea ratione causam principalem coram judice de cujus jurisdictione aut competentia nondū constaret deducere, & ita jurisdictione Cameræ imperialis non fundata inanibus sumptibus gravaretur, quinimò quod actor ea ratione etiam per falsa narrata processibus impetratis de jure & titulo, quo Reus rem petitā possideret ante fundatā jurisdictionem edoceretur, & deniq; quod Reus hac procedendi ratione quodammodo compelleretur adversario arma sua procedere atque subministrare. Ex his inquā rationibus constitutio illa imperii Anno 70. ꝓmulgata de producēdis defensio-

defensionalibus in secundo termino in causis simplicis querelę iterū abroganda esse videbatur. *vi. de Recess. imp. An. 94.* ¶ Wiewol wir nun solche negst angebeute *& aliquot seqq.*

Itaque constitutione illa imperii Anno 70. ¶ Demnach sollen auch die gewöhnliche ꝛc. de Responsionibus & Defensionalibus tàm in causis simplicis querelæ, quàm appellationum in secundo termino producendis quoad causas simplicis quærelæ abrogata ea quæ in causis appellationum eadem constituta exstant, etiamnum hodie adhuc rata habentur atq; observantur. *Recess. Imp. Anno 94.* ¶ In Appellationsachen aber ꝛc. Quia in illis, quæ ratio *d. Recess. &* ¶ additur, merita causæ principalis in prima instantia jam deducta atq; disputata sint.

Tertiò igitur in causis Appellationum, Exceptiones declinatoriæ, dilatoriæ vel litis contestationem impedientes producendę sunt, cum annexis exceptionibus contra articulos, & responsionibus ad eosdem in eventum annexis, & præterea peremptoriales sive Defensionales, si quos habuerit Reus proferendi sunt. *d. Recess. Imp. An. 70.* ¶ Demnach sollen auch die gewöhnliche ꝛc.

Et in appellationibus ab interlocutoriis simplicibus appellatus exceptionibus contra formalia aut devolutionē aliisve dilatoriis in eventū litis contestationem semper annectit. *Recess. Imp. An. 70.* ¶ Aber in Appellation sachen davon bey urtheiln. *Den. termin. secundo peragenda.* ¶ *8.*

In cæteris appellationibus, si gravamina articulata fuerint exhibita: appellatus suis contra devolutionē aut formalia aliisve dilatoriis exceptionibus, preter eventualē litis contestationē, etiam

exceptiones contra gravamina & in eventum responsiones & defensionales aliudve quidvis horũ loco annectito: & eadem exceptionib⁹ omissis pręstato. *d. Receß. Imp. An 70.* ¶ Sonsten in andern Appellationsachen ꝛc. *Denau ibidem.* ¶ *9.*

Sin libellus editus fuerit summarius extra responsiones reliqua jam dicta proferuntur *d. Receß. Imper. An. 70.* ¶ Da aber nur ein Summarius Appellation. *Denau ibid.* ¶ *10.*

In utrisque, videlicet simplicis querelæ vel appellationum causis si exceptionum prædictarũ una pluresve, vel omnes hoc termino prætermittantur: postea locum amplius non habent sed hoc ipso termino lite contestata, vel in contumaciã ut prædictum est, pro contestata acceptata, porro secundum ordinationis præscriptum proceditur. *Receß. Imp. An. 94.* ¶ Inn Appellationsachen aber. *Den. termino secundo peragenda* ¶ *14.* nisi tamen exceptionem aliquã omittens jurejurando affirmare possit se exceptionem illam, quam post terminum opponere conatur ante ignorasse, & jam primum rescivisse. *Mynſ. obſ. 89. cent. 1.*

Eventualia sive in eventum agenda omnia simul & semel producenda, & ita purificatio termini in omnibus & singulis punctis simul & semel agendis præcavenda, *Decret. Cam. publ. 11. Iunii Anno 80.*

Sed hic quædã ultrà illa quæ supra dicta sũt observanda tum { *in Exceptionibus,* / *in Responsionibus.* }

In exceptionibus observanda, I. Non temere adversus articulos excipiendum esse, sed ex legitimis, necessariis atq; sufficienti-

sufficientibus causis, nec viva voce, aut per generalia contra, sed scripto, & articulos contra quos excipitur in specie atque distinctè enumerandos, & prætereà expressè causam allegandam esse quã obrem admittendi non sint sub pœna solita. *Ord. part. 3. t. 15.* ¶ Und erstlichen ic.

II. Ut exceptio contra formalia appellationis clara atque specifica non generalis neque obscura sit. *Ord. p. 3. tit. 32.* ¶ So sollen auch.

III. Ut contra gravamina excipiens, quænam, quibusque ex causis admittenda non sint in specie significet. *Consult. Camer. An. 90. Den. Exceptionum forma* ¶ 3.

IV. Observandum exceptiones non devolutionis desertionis, & similes interdum hanc solummodo ob causã rejectas fuisse, quod non scripto, sed tantum viva voce, quanquam paucis verbis oppositæ fuissent: & hac de re in Cameræ controversiam extitisse ita ut alii existimarent ejusmodi exceptiones simul & conjunctim opponendas esse secundum *Ord. part. 3. t. 24.* ¶ 2. Quemadmodum etiam commode illud in specie (quod ordinatio requireret *part 3. t. 32.* ¶ 3.) viva voce paucis fieri non posset, præsertim cum hodie res in eventũ semper simul annecti oporteat. Sed conclusum esse ex hac solummodo causa exceptiones, quod viva voce prolatæ fuissent, non esse rejiciendas, quatenus tamen ordinationi conformes atq; notoriæ essent, vel si ad acta ipsa aut instrumentum referrent. Quemadmodum etiam hodiè & quotidiè sic ratione non factæ requisitionis, lapsorum fatalium vel terminorũ, exciperetur, & super ejusmodi exceptionibus causa cognita interlo-

cutoriæ sententiæ interponerentur, cum tamen exceptiones istæ aliæ nō sint, quàm declinatoriæ, & extra caussam principalem, & ejus merita, & in causis appellationum exceptiones non commodè simul & conjunctim proponi queant; quia multæ ejus generis exceptionum in processu causæ etiam post litem contestatam primum nascerentur, & exceptiones illæ, si semper in scriptis opponendę essent adversa pars terminum semper postulatura esset, qua ratione litium protelationi & submissionibus non necessariis occasio præberetur. *Vide Recess. Imper. An. 1600* ¶ Wir setzen ordnen vnd wollen auch daß die Exceptiones &c. Ubi pragmatica imperii sanctio est, Exceptiones non devolutionis, desertionis & similes viva voce oppositas, & ordinationi conformes, & notorias, vel ad acta ipsa aut instrumentum se referentes, nulla ratione rejiciendas, sed quamvis nudis verbis, intellige si paucissimis id fieri possit opposita, admittendas & recipiendas esse.

V. Quæsitū esse, An exceptiones dilatoriæ hanc duntaxat ob causam rejiciendæ sint, & terminus pro purificato etiam in causa principali quoad res in eventum agendas habendus, quia exceptionibus istis secundum præscriptum *Recessus Imperii Anno 70.* in eventum agenda annexa non sint? Fuerunt, qui arbitrarentur idem esse non agere, & non debito modo agere: quemadmodum igitur illo casu, quo intra terminum nullæ omnino exceptiones oppositæ fuissent, non attento quales exceptiones reo fuerint, litis pro contestata acceptanda esset, ita etiā hoc casu fieri debere. Ubicunque enim ejusmodi exceptiones essent,

quæ

quæ jurisdictionem judicis penitus annullarēt, sive tollerent, illis etiam post litem contestatam locum relinquendū esse. Alii verò quasi communiter jus hoc nimis rigorosum esse judicarunt, cū primis vero has ob causas, quia Recessus Imperii nullam comminationem haberet, & id tempori terminus præjudicialis nondum introductus fuisset, sed longo tempore post, & per se pœnalis esset, & propterea restringendum potius quàm extendendum esse: quemadmodum etiam puncta plane diversa atq; separata essent, nihilque inter se commune haberent, & ea ratione utile per inutile vitiaretur: & forsan etiam fieri posset, quod in principali agere necesse non sit exceptionibus relevantibus invētis, quo casu sine culpa pœna nimium gravis sequeretūr, aut pars ad superflua adigeretur: & præterea alio nomine quam in eventū agenda Eventualhandlung non appellarentur, quæ in illum eventum producantur, quatenus videlicet exceptiones oppositæ pro relevantibus nō sine habendæ: Et propterea etiam super illis exceptionibus duntaxat in illum eventum tā ratione præclusionis viæ, quàm eorum quæ continerent decerni atq; pronunciari posset, & exceptiones jurisdictionem continentes discutiendæ essent, & causæ cognitio propterea interponenda esset etiamsi non omnino perimerēt jurisdictionem modo ipsæ suo tempore productæ &c. quæ semel per sententiam rejectæ difficulter resuscitari possent, & judici incumbat processum ejusmodi, qui postea concidere possit, non admittere, præsertim cum facili negotio & citra ambages plures id potuisset expedire: si enim post litis contesta-

tionem exceptiones non nullæ admittendæ, multò magis ex hac leviori & separata causa. Quamobrem isto casu comminationes eventualiter solummodo intelligendas esse putarunt, & præjudiciorum effectum in suspenso manere, & ad definitionem sive decisionem puncti exceptionū cum quo stent vel cadant rejiciendum & differendum, & unicuique liberū esse suo in eventum periculo secuturo exceptionibus suis in eventum agenda, prout exceptionibus consideret, annectere vel illa omittere. *Vide Recess. Deput. Imper. Anno 1600.* ¶ Ob auch *exceptiones dilatoriæ &c. fol. 40.*

VI. Si primum exceptiones postea separatim in eventum agenda, attamen intra terminum vel in proximo ordine præfixarum, proferantur, fuisse, qui existimarent eventualia illa admittenda esse idque potissimum ex mente constituentiū Anno 70. quorum intentio & propositum fuisset lites abbreviare & terminorum numerum temperare, ne demum quemadmodum antea fieri consuevisset, & in ordinatione constitutum fuisset, post litis contestationem & expeditum punctum dilatoriarum peculiaris termini præfixione & novo processu ad articulandum opus esset, & quò causa principalis simul cum puncto exceptionū expediretur, & postea in medio cursu impediretur, aut protraheretur, & non præsumendum ordinum Imperii mentem fuisse, quod per eventualia illa & incerta alterum punctum dilatoriarum impedire & quasi in infinitum rejicere voluerint quemadmodum sæpissimè fieri oporteret si exceptionibus semper eventualia annectenda essent plerumq; enim punctū exceptionum non minus

nus quàm punctum principalem expediendũ esse: si igitur hic punctus suspendendus esset, donec reus in principali rebus in eventum agendis instructus fuerit, & eventualia illa simul producantur, inde futurum, ut necessariò & invitis etiam partibus, quantumvis ad finem litis properantib⁹ aliis vero fugientibus, idque avidè ample ctentibus termini multò longiores eorumq; prorogationes constituendi essent & postea per longum tempus acquiescendum foret, donec per ordinem præfixarum agere liceret, quæ ordinum imperii mens nõ fuisset, sed hæc duntaxat, ne punctus principalis interim plane in suspenso hæreret sed simul etiam in illo in eventum procederetur, quæ unica illius cõstitutionis causa atq; ratio fuisset, quemadmodũ ratio illa constitutionis verbis exprimeretur, videlicet zu mehrer schleunigkeit der rechtlichen processen/ rc.

Secundum quam rationẽ in lege expressam omnia alia extendendo & restringendo interpretationem reciperent, quã obrem etiam verba de rebus simul in eventum agendis ita accipienda esse, ne isti rationi repugnent, ut scilicet simul procedatur, nec per punctũ exceptionis pendentem causa principalis interim in suspenso sit, sed etiam in illo in eventum procedatur, quemadmodũ etiam in hoc simultaneo processu ea quæ agẽda sunt, separari queant, sine ullo inconvenienti (ut in cap. sequenti) dũ ne usq; post litis contestationem punctus principalis differatur: neque vero ejusmodi separationem tantoperè metuendã esse, quia penes Reum atq; fugientem staret ea ratione processum litis accelerare, & illi si punctũ

exceptionis ita expediri cuperet, hoc non prohibendum sed concedendum esse: verumenim vero his non attentis per majora conclusum est ejusmodi separationẽ rerum simul agendarum hoc casu admittendam non esse, quia cõstitutio verbis aliquoties geminatis illud sanciret scilicet nebẽ den Exceptionib⁹, simul cũ Exceptionibus, item im zweyten termin in secundo termino item zugleich simul sive conjunctim quæ omnia separationẽ non admitterent & ibidẽ hanc rationẽ addi, ut termini aliquo modo immutarẽtur, numeroq; temperarentur, id quod separatione admissa non fieret, sed duplicibus recessibus & rebus agendis audientiæ, & illæ etiã & aliæ caussæ protraherentur, quod ipsum etiam contra mentem & verba legis esse videretur. *Vide Recess. Deputat. Imp. Anno 1600.* § Wir setzen ordnen vnnd wollen auch / daß einige separation / &c. Ubi pragmatica imperii sanctio est, si primum contra libellum nude exceptum fuerit, postmodum vero separatim eventualia intra terminum ad hoc obtentum nondum adhuc lapsum, vel in proximo præfixarum ordine, So bald einen die ordnung in præfixis erreichen würde / producantur, illa admittenda non esse: si tamen appellatio cõtra privilegium de non appellando aliave instituta fuerit, & illi quibus hoc privilegium cõcessum est se interposuerint, hoc casu punctũ devolutionis ante omnia expediendum & partes litigantes rebus eventualibus onerandas non esse.

VII. Si ante editum libellũ statim eadẽ proximave vel secunda audientia post declinatoriæ exceptiones producantur, ita ut impossibile sit simul in principali caussa nondum

nondum quasi proposita nedum cœpta eventualiter aliquid agi & rebus istis in eventum agendis terminus præfigendus sit quæsitum fuisse, quia hoc contra dispositionem & verba constitutionis fieri videatur secundum quam conjunctim agendum cessaret, & citatus se ab eventualibus istis liberasset, dum ipse processum accelerare cuperet: Sed conclusum est separationem hoc casu fieri posse & debere, & citatum nihilominus teneri separatim in principali caussa in eventum agere, ne in ipsi⁹ arbitrio sit se ab illa necessitate resolvere unica vice maturando, & illud cõstitutioni non adversari, utpote quæ expresse statueret licet exceptiões appellato nullæ sint, sed litis contestatio pure fiat attamen eventualiter agendum esse *d.* ¶ *Dennoch Recess. Imp. Anno 70. circa fin. Vide Recess. Deputat. Imper. Anno 1600.* ¶ Wann aber ante libellum oder gleich/ rc. Ubi pragmatica sanctio est, si ante libellũ propositum proximave vel secunda audientia exceptiones declinatoriæ producantur, ita ut impossibile sit, in principali caussa nondum proposita nedũ cœpta eventualiter agere separationem hoc casu secundum ordinis dispositionem admittendam ac deinde porro in utroque articulo exceptionũ videlicet & libelli (ut in Decreto Cameræ 13. Decẽb. Anno 93. publicato & idem statuente additur) sub solitis præjudiciis (si exceptiones non relevantes inventæ fuerint) procedendum esse.

VIII. Exceptiones simul cum reb⁹ eventualibus prolatis sæpius per procuratores copiã sive exẽpla exceptionũ duntaxat, non etiam rerum eventualiũ adversæ parti cum cõmunicata fuisse, tamen constitutio im-

perii ¶ Da aber darauff ferner/ꝛc. expresse statuat, ut conjunctim procedatur: nam secus si fieret, parũ admodum processus causæ promoveretur, Itaq; placuisse ejusmodi recessibus & submissionib⁹ supervacaneis sub pœna seriò interdicendum esse. *Vide Recess. Deputat. Imper. Anno 1600.* ¶ Dieweil auch befunden/ ꝛc. Ubi imperii sanctio est, ut procuratores alii aliis etiam rerum euentualium exempla communicent.

IX. Et hoc quæstionis fuisset quoq; nimirum cõjunctim eventualiter procedendum an in punctis responsionum, Defensionalium & Elisivorum tantum, an vero etiam in articulo cõmissariorũ & probationum aliquid & quatenus agendum & procedendum quia sæpius articulus exceptionum in multos annos protraheretur ita ut interea testes vita fungantur, & alia inconvenietia ex mora proveniant, & tantum cõmissio si decernenda sit nulla oblatio concedi queat, nisi illico procedi possit. & si partibus etiam in articulo probationũ procedendum sit, id cum periculo atque præjudicio partium non levi conjunctũ fore ob dubium adhuc litis in puncto exceptionum eventum, neque id facile admittendum esse lite revera nondum contestata, etjamsi vel commissarii tantùm petendi, in eventum nominandi sint & contra illos excipiendum sit, & illi interea vita fungi vel alia ratione mutari queant. *Vide Recess. Imper. Anno 1600. d.* ¶ Dieweil auch befunden / ꝛc. Ubi sancitur Imperiali constitutione Anno 70. ¶ Da aber/ꝛc. constitutum esse quousque in eventum procedendum sit, & dispositionem istius constitutionis ratã & immutabilem

tabilem observandã esse.

Hæc igitur sunt, quæ in Exceptionibus observanda fuerint.

Ad Responsionẽ quannum attinet.

I. In scripto exhibendæ sunt, & ad omnes & singulos articulos sigillatim per verbũ credo vel non credo, pure atq; simpliciter respondendum est. *Ordinat. part. 3. tit. 15.* ¶ Zum andern die *Responsiones &c.*

II. Ad positionem sive articulũ nihil aliud quã jus continentem respondendum non est, nisi jus non scriptum seu consuetudinem contineat. *Ord. d. t. &* ¶ *Gail. lib. 1. obser. 12. n. 13. & 14.* est. n. consuetudo facti.

III. Si in articulo mentio fiat instrumenti sive documenti alicujus literarii & hoc modo responsum fuerit. Credo sive respondeo ita esse, ut instrumentum vel documentum habet hæc responsio sufficiens est, & in judicio Camerali acceptatur: at si quis hoc modo respondeat, non credo nisi instrumentum exhibeatur sive appareat, hujusmodi responsio repudiatur. *Mynſ. obser. 86. cent. 1. Gail. lib. 1. obſ. 82. n. 24. & 27.*

IV. Semper cum clausula salvo jure impertinentium & non admittendorum respondendũ est. *Ord. p. 3. t. 15.* ¶ Zum andern die *Responsiones &c. Mynſ. obſ. 56. cent. 2. Gail. lib. 1. obſ. 81. num. 12.*

V. Sine omni appendice & modo cũ primis vero sine hac appendice, nõ credo prout articulus sive positio habet respondendum est. *Ord. d. t. 15 &* ¶ *p. 3. Gail. d. obſ. 82. lib. 1. num. 7.*

VI. Si articulus plura capitula sive puncta contineat, quorum unum credatur alterũ negetur in responsionibus articulus distinguendus atque in quo puncto credatur,

tur, & in quo negetur distinctè indicandum est. Itaq; huius generis articulus partim affirmari partim negari potest. *Ordin. p.3. d.t.15. &* ¶ Zum andern die Responsiones &c *Gail.obs.82.n.15*

VII. Responsiones medio juramento respondendorum producendæ aut repetendæ sunt. *Ord. part.3.tit.15 inprinc. Gail. lib.1.ob.79 n.fin.* & quod supra in primo termino de juramento dandorū, dictum constitutumque est, idem in juramento respondendorum locum habet. *Vide Recess. Imper. Anno 1600.*

VIII. Articulus sive positio partim vera partim falsa absque perjurii metu tota negari potest, intelige si positio qualitatem cōtineat atqui secus si quantitatem. *Mynſ.obs. 51. cent.2. Gail. lib.1.obs.82. n.16.17.18. & 19.* ¶

IX. Responsiones hujusmodi positio est facti alieni, est multiplex, generalis, negativa, obscura, dubia, impossibilis, captiosa, criminalis sive injuriosa & propterea non responsalis, etsi jus commune admittat, attamen judicium imperiale repudiat. *Gail. obs. 81, lib. 1. n. 8. & 11.*

X. Responsiones sub conditione, si sufficiant, non approbandæ. *Decret. Camer. publicat. Anno &c. 79.*

XI. In puncto responsionum non temere submittendū est. *Ord. d.t. 15.* ¶ Dieweil auch uns ꝛc.

XII. Ultra exceptiones & replicas in puncto responsionum non procedendum: sed statim supra replicis concludendum. *Ord. p.3. d. t. 15. &* ¶.

XIII. Respondere per sententiam jussus ni paruerit articuli pro confessatis habendi. *Ord. d. tit.15.* ¶ Begeb sich aber ꝛc. *part.* 3. Sed quid si procurator quispiam posteaquam terminum ad respondendū articulis obtinuerit

tinuerit ante lapsum termini vita fungatur & principalis ad reassumendū citatus fuerit, sed non compareat an hoc casu articuli pro confessis acceptandi? de hac quæstione infra suo loco dicetur.

Quartò in hoc termino vel postea quandocunq; petitum fuerit juramentū calumniæ præstandum est. *Ord. p. 3. t. 11.* ¶ Dergleichen so der Eide für gefer e zc.

Et quamvis hoc juramentum in prima instantia præstitum fuerit attamen in causis appellationis exactū iterum præstandum est. *Ord. p. 3. t. 32.* ¶ *fin.*

De juramentis calumniæ major dubitatio fuit quàm de juramentis dandorum & respondendrū, an videlicet illa in scriptis solū & non viva voce exacta præstanda sint, vel præteriri possint, cum expressi juris sit, quod in quacunque judicii parte petita fuerint nō possint citra nullitatis vitium omitti & revera non magnum discrimen situtrū in scriptis fiat an viva voce, eaq; petitio & submissio per processum ad ulteriora de jure non censeatur remissa vel sublata omnino cum primis quo ad judicem, qui processū justificare teneatur, nec facere ut aliquid vitii relinquatur etiamsi partes incuria transierint. *Gail. l. 1. obs. 64. per totam.* Alii vero existimarunt, quod etiam hoc juramentum viva voce non exactum per judicem præcipuè vero post longum intervallum præteriri queat, quia non debito loco & modo petitum, quemadmodū etiam hactenus ita observatum sit teste *Gail. d. observ. 84. ad finem*: quia nō solū petitum sit, verumetiam simul offeratur & præstetur oportet dum modo exigens illud ex adverso præstari velit, id quod vero in scripto sine recessu peculiari viva voce ha-

bito

bito fieri non possit, & ita in scripto hoc casu ineptè exigatur, quamobrem procuratorib⁹ injungendum esse placuit, ut si seriò hoc juramentũ præstitum cupiant id viva voce petant, quod judex statim id quod res est videre possit: Conclusum Cameræ dubio 107. quod sanctiõe pragmatica cõfirmatum, *Extat in Recess. Deputat. Imper. Anno 1600.* ¶ Als auch unserer / und der Ständtendschiedt. ꝛc.

TITULUS XXX.

De tertio Termino.

Ordinatio part. 3. T. 14. 25. & 33.

IN tertio termino, Primo ab Actore articulorum ante productorum additionales si opus sit producuntur.

Sed sæpius Additionales Additionalium & supra additionales, eorumque additionales quasi in infinitum hinc inde cumulari fuere, quamobrem placuit quosdam generaliter statuendum & observandum ne sæpius quàm semel additionales, iique omnes & simul una vice ab unaquaq; parte producerentur, ultra illos nihil amplius nec alii articuli admitterentur nisi prævio juramento, quemadmodum in Ordinatiõe constitutum sit. *part. 3. t. 14.* ¶ Es sollen auch / ꝛc. *& t. 15.* ¶ zum dritten / ꝛc *& tit. 27.* ¶ und sollen solche / ꝛc. Quidam vero rem amplius deliberandã esse per majora censuerũt, quia propter facilitatem jurandi cum periculo partiũ conjunctum foret si regulariter & sine discrimine ad juramentum illud adigerentur, quamobrem judicis arbitrio illud committendũ esse judicarunt, quemadmodum etiam per ordinatiõis leges arbitrium illud judici non adimeretur. *Vide Recess. Deputat.*

Deputat. Imperii Anno 1600. § Es sollen auch Additionales, ubi pragmatica sanctio est, ut ex æquo & bono judex moveretur, quaten' additionales articuli admittendi sint, & propterea statuitur ut nulli cuique procuratori liceat additionales, vel declaratorios aliosve articulos tum demum ad probãdum proferre, posteaquam adversarius dilationes suas probandi habuerit, multò minus quando Rotulus productus, publicatus, ejusque copia sive exemplũ communicatum fuerit, *cõfer. Ordinat. d. t. 15. &* § zum dritten *part. 3.*

Secundò in puncto exceptionũ dilatoriarũ vel respõdetur, vel replicatur summarie aut articulatim. *Ordin. part 3. t. 25.*

Sed in appellationum caussis notandum.

I. Si partes nihil novi in medium afferre nec in prima instantia allata probare vellet, appellantem hoc tertio termino articulis actisve repetitis vel voce vel scripto concludere atque omnia simul producere. *Ordinat. part. 3. tit. 33. in princ.*

Idemque appellatus vel in instãti vel termino proximo facit, sed ulteriora scripta locum non habent. *Ordinat. eod. tit. &* §.

II. Si in Appellationum caussis neq; appellans neque appellatus vel nova deducere vel in priori instantia deducta probare velit utriq; in suo termino vel verbis vel scriptis concludendum esse: nec amplius postea audiendi. *Ordinatio ibid.* § Wo aber inn obgemeltem fall rc.

III. Si appellans statim post litem contestatam libellum appellatiõis vel acta prioris instantiæ loco gravaminum repetiẽrit, concluseritq; termino proximo appellatus respondebit, omniaque producet ac scripto concludet vel viva voce confestim

festim submitteret. *Ord. d. t. 33.* ¶ Wo aber in obgemeltem fall ꝛc.

II. Sin appellans vel appellatus amplius quid proferre & probare aut prius deducta amplius probare voluerit, eodem termino id proferre tenetur. *Ord. d. t. 33.* ¶ Im fall aber da der Appellant/ ꝛc.

V. In appellationibus à definitivis aut earum vim habentibus sententiis etiam ex novis causis à prioris instantię tamen actione non alienis in altera sive ulteriori instantia agere licebit. *ord. d. t. 33.* ¶ Und soll in solchen sachen ꝛc. Itaque appellanti f.. non fuerit novā actionem instituere, sed priori inhærere, & articulos ex priori actione deducere cogitur.

Quod si partes nihil novi vel narrabunt, vel probare animus illis fuerit: acta prioris instantię ad articulandum non admittuntur sed sine mora concludere jubentur. *Ordin. d. t. 33.* ¶ Wo aber obgemelter massen ꝛc.

Duplex autem cautela hoc loco observanda est.

Prima est pro litigatoribus justam causam foventibus, quam observavit. *Gail. lib. 1. obs. 118. n. 4. & 5. ex edicto t. 43. & §.* Wo aber obgemeldter massen ꝛc. ut videlicet coram judice prioris instantiæ causam accurate instruant pleneque jura sua deducant, quo facto, ait, si alteruter litigatorum à sententia lata appellet, & postea in gravaminibus, quæ sunt immediata causa appellationis, coram judice appellationis omnia priora puta jam antea allegata in priori instantia repetat, & articulatim deducat: & appellatus statim post factam litis contestationem responsionibus omnino omissis, super nō admissione gravaminum appellationis, eò quòd nihil novi cōtineant per generalia con-

lia concludat ad acta se referendo, quæ inter easdem partes notorium in ducunt; nam tunc judex causa cognita, talia gravamina neque ad respondendum, neq; ad probandũ admittere, sed causam ex officio pro conclusa acceptare & definitivè pronunciare quod juris est, tenetur, quemadmodum quotidie in Camera sic procedendo observentur. *Hæc Gail. d. obs. 128.*

Altera cautela est pro appellatis, ut videlicet coram judice appellationis renuntient puncto sive articulo appellationis, petantq; appellantem compelli, ut in principali, omisso puncto appellationis à sententia interlocutoria, procedat: Cui petitioni judex locum relinquere tenetur maximè si appellantẽ injustã fovere causam & tergiversari animadvertat. *Vide Gail. lib. 1. obs. 136. ubi hujus cautelæ præjudicia aliquot camera annotavit.*

TITULUS XXXI.

De quarto termino.

Ordinat. part. 3. tit. 15. & tit. 26.

IN quarto termino.

Primò contra articulos excipitur aut si exceptiones nullæ sint illis respondetur. *Ord. p. 3. t. 15. in princip.*

Secundo articuli defensionales & peremptorii sive elisivi producebãtur *Ord. ibid.* sed intellige in causis simplicis querelæ hos articulos in quarto termino hodiè producendos esse: *vide sup. t.* ¶

Tertio juramentum articulorum hinc inde petitum præstatur ejusq; vigore articuli vel respõsiones repetuntur. *Ord. d. t. 15. in princ.*

Quartò commissarii postulantur si ita videatur, & probandi dilatio petitur. *Ord. d. t. 15.* ¶ *fin.* Weiter soll. rc.

Quinto in puncto ex-

ceptionum dilatoriarũ, vel articuli probãtur, vel duplicatur: atq; illico ex adverso concluditur. *Ordin. t. 26. p. 3.* ¶ wo aber die *replicatori* Artikul rc.

Deniq; exceptionibus dilatoriis per sententiam reprobatis lis confestim contestanda, vel pro contestata acceptanda est. *Ordin. d. t. 26. part. 3.* ¶ Und so noch gethanem: sed noveris hanc ordinationis legem antiquatam esse. *vide sup. t. de secundo ter.*

Commentarius.

Comissarii postulantur:] *Commissariorum nominatio & quæ ad commissarios pertinent una cum articulis probatoriis sed libello supplice separato exhibetur, vel postea coram deputatis commissarii viva voce nominantur & postulantur.* Recess. Imp. Spiræ An. 70, Die Commissarien.

Et in commissionibus petendis obiter hic notandum. 1. Commissionum aliquando postulari simulatq; responsum est, ad libellum, etiamsi in puncto responsionem, an videlicet sufficienter sint nec ne submissio a libro hæreat, nec dum judicium interlocutoria publicata sit. Ord. tit. 15. ¶ Weiter soll/ rc. Ruland. de Commission. lib. 2, c. 4. n, 2. *2. Actori prius quàm Reo commissionem probandi impetrandam esse: sed si Reus consenserit utrique parti simul probationes injungi atque decerni posse.* Ruland. de Commission. libr. 2. capit. 1. numer. 18.

Si ita videatur.] *Nam non sequenti termino illos postulare licet.*

TITULUS XXXII.

De quinto termino.

Ordinatio part. 3. tit. 26. & tit. 28.

IN quinto termino. Primò, in puncto exceptionum contra articulos replicandum & concludendum-

cludendam: intellige ni-si termino proximo fu-periori replicatum atque conclusum fuerit. *Ord. part. 3. t. 15.* ¶ Vnd so asso bibat/ &c.

Secundo, Commissa-rii, si non antè petiti fue-rint coram deputatis po-stulantur. *Ord. p. 3, t. 6. in princip.*

Tertio ex adverso con-tra agitur & si de Comis-sariis inter partes litigan-tes coram deputatis con-venire non possit, exce-ptiones contra eosdem opponuntur, quas postea actoris replicæ excipiunt *Ord. d. t. 16.* ¶ Dargegen der ander theil/ &c.

Quarto si probatione non fuerit opus uno scri-pto universæ causæ meri-ta discussa hoc termino proponenda fuerint & concludendum. *Ordin. d. t. 16.* ¶ So fern aber die Cläger/ &c.

Quintò ad articulos defensionales sive perem-ptorios intellige in cau-sis simplicis querelæ, vel respondetur vel replica-tur. *Ord. p. 3. t. 28.*

Commentarius.

Exceptiones contra:] *Intellige simul cum responsio nibus vel viva voce coram deputatis.* Vide sup. lib. 2. tit. 10.

Titulus XXXIII.

De sexto termino.

Ordinat. part. 3. tit. 17. & t. 29.

POsteaquam terminus probandi constitutus effluxerit, in sexto termi no primò actor simulat-que ordine procedendi interpellatus fuerit atte-stationum publicationẽ petit: instrumenta atque jura producit: & tempus adversario, nisi conclu-dere in continenti is ma-lit: contra agendi pote-statem concedit. *Ord. p. 3. t. 17. in princ.*

Secundò sin onus pro-

bandi actori impositum non est aut probatione opus non fuerit à parte Rei concludendũ. *Ord. d. t. 17.* ¶ Im fall aber daß ꝛc.

Tertio, in puncto defensionalium articuli vel probantur vel ad replicatorios respondetur, negatosque probandi facultas conceditur: vel denique duplicatur: nec ultra triplices proceditur. *Ordin. part. 3. tit. 29.* Wo aber der klåger/ ꝛc. ¶ Wo aber solch deß klågers.

Commentarius.

In sexto termino.] *Vt ad terminum sextum perveniatur solent procuratores attestationibus suam intentionem probaturi antequam terminus probandi labatur vel post ejus lapsum terminum ad producendum Rotulum examinis postulare, sed in hac termini postulatione Lex illa observanda fuerit,* de qua supr. t. 23. §. 1.

Actor simulatque] *Vtpote qui imprimis intentionem suam probare necesse habeat, ut supra dictum est, itemque Reo sufficit tandem eque intelligere, si exceptionem suam probationem suscepit.*

Attestationum publicationem:] *De testium publicatione ejusque effectu consr* Mynf. obs. 32. cent. 2. & Gail. obs. 104. & 105. n. 5. lib. 1.

Titulus. XXXIV.

De septimo & reliquis terminis videlicet, octavo, nono, decimo & undecimo.

Ord. p. 3. t. 18. t. 19. t. 20. t. 21. t. 22. & t. 23.

IN septimo termino à die quo copiæ attestationum communicatæ sunt, computando, probationes à parte actoris judicialiter prolatæ exceptionibus à reo impugnantur. *Ordin. part. 3. t. 18. in princ.*

Intellige autem terminum hunc à die communicatio-

[illegible] copiarum com-
putari & de diligentia
[illegible] in illis pe-
tendis ex protonotario-
rum relatione constet.
[illegible] visit. A. 75. § [illegible]
[illegible]. Cisn fol. 445.

Quamobrem scribæ
[illegible] diem quo
copiæ attestationū peti-
[illegible]que fuerunt. &
copias expeditas factas
quæsisse tum procurato-
ribus, tū protonotariis,
ut ea de re si opus fuerit
referri & testari queant,
significabunt. Ordin. d. t.
27. part 3. § Damit man
auch ꝛc.

Et memoriali visita-
tionis Anno 56. § Ob
auch wol den Partheyen/ ꝛc.
cautum est, ut procura-
tores attestationum co-
pias sibi è Cancellaria e-
di postulantes schedis di-
em ascribant, schedarum
que istarum postea exem-
pla ad excusationem sui
proferant, & secus si faci-
ant post lapsum termini
ne audiantur. d. Memor.
visitat. Anno 56. & §
Ob auch wol.

Sed cum post attestati-
ones publicatas habitos
recessus à procuratoribus
multiplicati fuerint; dū
post terminum super dі-
lis procedendi obtentum
ab illis significatum est
attestationum copiam
sibi primum esse com-
municatam & propterea
petitum ut terminus a
tempore habiti recessus
id est quo copiam sibi
communicatam esse in
judicio significarunt, di-
numeretur, quia vero
hoc per se juris est, & or-
dinatio statuit part. 3. 4.
18. in princip. & § 2. Ut
terminus iste non nisi à
copiis habitis compu-
tetur & ex hujusmodi re-
cessibus sine difficultate
atque disquisitione mul-
ta cognosci non possit,
an res ita se habeat, an
& quando procurator ex-
peditionem copiarū sol-
licitaverit & quando illæ
factæ fuerint, ne quando
illas postea redemerit, à
quo tempore præscribet,

minus incipere debet, non etiam à die habiti recessus, quo id post significatum est, modò alias per ipsum non steterit. Quamobrem ut judex quovis tempore de procuratorum diligentia vel negligentia certior reddatur & recessus isti super vacanei tollantur placuit in posterum istiusmodi recessibus planè interdicendum, & diligenter semper observandum esse, quando & quoties procuratores attestationum copiam earumque expeditionem sollicitaverint, quo die expeditæ atque factæ, & redemptæ fuerint, originalibus attestationibus in judicio adservatis consignetur, & ibidem tàm judex quàm procurator adversarius sine difficultate & ambagibus quovis tempore ea de re edoceri queat, secundum *Memoriale visitat. Anno 76. Vide Recess. Deputat. Imperii Anno 1600.* § Als auch bißher post publicatas &c. ubi pragmatica Imperii sanctio est, ne tempus quo attestationes e Cancellaria obtentæ sint in posterum judicialiter significetur: sed præfectus diem quo solicitatæ & expeditæ fuerint & is qui copias redemit atq; accepit diē quo redemptæ fuerint originalibus rotulis inscribant.

Denique ut reliquos terminos persequamur: in octavo ab Actore replicatur, eiq; omnia producere libet. *Ordin. part. 3. t. 19.*

In nono, à reo duplicatur. *Ord. p. 3. t. 19.*

In decimo, conclusio scripto à parte Actoris profertur, *Ordinat. part. 3. tit. 21.*

Sic inquam terminorū aliquorum materiam sive actus describit.

Sed memineris hodiè ex constitutione Imperii Anno 70. Spiræ publicata, terminorum istorum numerum diminutum, & post

& post attestationes publicatas utrivis parti bina tantum scripta producenda esse, sed neutri duorum scriptorum numerum metamve excedere jus esse, quia in judicis arbitrio sit, quantum fidei testium dictis tribui debeat, *Recess. Imper. Anno 70.* § Was vnd wie viel den abgehörten Zeugen/ rc.

Verū enimvero quia multifariam contra constitutionem hanc commissum fuit, & per indirectum plura scripta sive producta in judicium irrepsere, quæ res multis recessibus nō necessariis habendis occasionē præbuit, dum Reus tantum temporis spacium quantum actor sive appellans postularet, & quamvis illud effluxisset, attamen super adversarii probationibus quasi re integra agendi facultas Reo concederetur, & plerunque unaquæque pars processum peculiarem una videlicet in puncto positionalium, altera in articulo sive puncto defensionalium institueret & prosequeretur, ex quo tandem variæ conclusiones eventuales nimirum puræ, itemq; finales consecutæ sunt, ita ut non semper judex ea in re officio suo, ut decebat, justo tempore & maturè fungi potuerit. Sed quamvis in hoc dubio non omnium unanimis opinio esset, attamen pleriq; omnes judicarunt magis seriò constitutionis illius dispositionem iterandā & præcisè observationem ejus injungendam esse, ita ut neutri parti ulla ratione producta duobus plura producere liceret, id quod hoc modo commodissimè fieri posse visum fuit, si nimirum actor (quemadmodum ea de re lex ordinationis esset *parte 3. tit. 17. in princip.*) vel appellans hujus rei initium faceret, & deinde Reus eli-

ſiones defenſionales & exceptiones ſuas ſine diſtractione i. e. ab articulo poſitionalium non ſegregatas proponeret, & has tandem ordine concluſiones ſequerentur. Nam ſi cuilibet litigatori termino peculiariter cōſtituto ſua ſcripta producere liceret, fieri non poſſe, quin plura producta & rerum agendarum ſeparationes inde naſcerentur: & Reo etiam ſatis temporis ſuppetere, quo termino actoris durante copias ſibi in Cancellaria expediendas curare, & poſtea illicò ad probationes adverſarii terminū procedēdi poſtulare poſſit, ita tamen ut ejus eſſet judici ex ſpeciali cauſa pro qualitate negotii cauſa cognita à parte unius vel alterius litigatoris pluribus productis locum relinquere, *ſecundum Ord. part. 3. t. 28. Vide Receſs. Anno 1600.* ¶ Nach dem in dem Reichs abſcheidt *Anno 70. &c.* Ubi ſanctio eſt pragmatica ut poſt atteſtationes publicatas neutri parti ultra duo ſcripta producere liceat & decretum Cameræ Anno 93. Quo idem ſancitur, & articuli poſitionalium à defenſionalium articulo ſegregatione expreſſè interdicitur.

Commentarius.

Tantum temporis:] *Et ita terminus utrinque poſceretur.*

Quamvis illud effluxiſſet.] *id eſt ea ratione actoris terminus purificatus & via procedēdi præcluſa eſſet.*

Quaſi re integra:] *id eſt termino quaſi nondū purificato nec via procedendi præcluſa.*

Ejus rei initium faceret:] *Producendo videlicet ſcriptum probationis de quo* Gail. lib. 1. obſ. 105. nu. final. *& poſt publicationem atteſtationum contra perſonas dictaq; teſtium cæteraq; acta probatoria excipiuntur.*

quam-

quamvis de ejusmodi exceptionibus post publicationem attestationum opponendis protestatio sive clausula reservatoria non praecesserit aut praemissa fuerit, ut vulgò praemitti solet. Gail. obs. 67. l. 1. n. 4. 5. & seq.

Titulus. XXXV.

De conclusione causæ.

Ord. part. 3. t. 21. t. 22. & t. 23.

Conclusio causæ est actus judicialis, quo causa vel causæ articulus aliquis concluditur aut pro concluso habetur, ita ut disceptationi partium amplius locus non sit.

Itaque concludere in judicio idem est, quod ulteriori disceptationi sive disputationi renunciare, & causam vel causæ articulum cognitioni judicis committere sive judicis cognitioni ut vulgò loquuntur submittere, & pro concluso habere.

Conclusio causæ quamvis in processu necessariò non requiratur, sive ut in foro loquuntur, de substantia processus non sit, sed absq; nullitatis vitio omitti queat, attamen in judicio Camerali nunquam omittitur, & ne interlocutoria quidem sententia unquam publicatur, nisi conclusio partium præcesserit aut causa à judice pro conclusa accepta fuerit. *Gail. lib. 1. obs. 107. n. 1. & 2.*

Itaque in Camera tum ad interlocutorias tum ad definitivas semper concludendum.

IN CONCLUSIONE videndum.

I.

Conclusio quotuplex sit, Conclusio causæ fit

vel { *facto partium interveniente.* / *ipso jure.* }

Factum ad conclusio-

nem inter veniens

est { scriptum / aut vox viva:

Hanc verbalem appellant, quamquam practicorum vulgus etiam illam interdum verbalem indifferenter nominet.

II.
DE ADJUNCTIS conclusionis.

Inter adjuncta conclusionis primò tū tempus tum modus concludendi numerantur.

1. De tempore concludendi ordinationis leges sunt: 1. Ut ad conclusionem rei verbalem actor illico: Ad scriptam illico vel proximo termino viva voce concludat. *Ord. p. 3. t. 23. in princ.*

2. Ut reus actore concludente idem vel confestim vel proximo termino faciat. *Ord. d. t.* ¶ gleicher gestalt so der rc.

3. Ut per decretum judicis jussus concludere, incontinenti parere necesse habeat. *Ord. eod. T. eod.* ¶ Wo aber einem procurator &c. Ad concludendi modum quantum attinet conclusiones recebit iisq; paucis & sine repetitione priorum, & hac verborum forma præstantor: In causa N. contra N. dico ad ea quæ ab adversario acta sunt generalia, & repeto priora & ad cognitionem judicis submitto. *Ordin. d. t.* ¶ Und sollen hinfürter solche rc.

Quoties ab altera litigantium parte nihil novi in medium allatum fuerit alteri viva voce concludere & adversario nisi causas novas jurejurando probet eandem concludendi necessitatem afferre licebit. *Ord. d. t.* & ¶ Und sollen hinfürter/ v. Oder auch mit einführung etwas newes rc. & ¶ So aber etwas newes/ rc.

Extra

Extra hunc casum nemini alterum conclusione subita obruere sive cõcludendo præcipitare liceto. *Ordin. d. t.* ¶ So aber ausserhalb dessen &c. & nemini procuratorum nisi mandato sufficienti ad judicium legitimato in causa concludere fas esto. *Ordinatio d. t.* ¶ Es soll auch kein *procurator* &c.

Procuratores si quid ad causam pertinens pro ser re habuerint, inscriptis proferunto, adversario illud oppugnandi facultate concessa, & viva voce ne concludunto, nisi meritis causæ ante sufficienter discussis. *Memor. visitat. Anno septuagesimo octavo.*

Cui scriptum amplius proferre nullum licet, illi per generalia, antequã quam vero scripto aut schedulam concludendũ sive submittendum. *Decret. Cam. publicat. 13. Decemb. Anno 93.*

Conclusionibus scriptis novi nihil nisi quod antea latuisse, & nunc primum innotuisse jurejurando affirmatum fuerit, immiscendum. *Ord. part. 3. t. 21.*

Et eadem lex Reo nisi viva voce concludere malit, obseranda. *Ord. part. 3. t. 22.*

Secundò inter conclusionis adjuncta numeratur cõclusionis rescisio, de qua in scriptis postulanda, & cò quod æquum fuerit statuenda, intellige si quid novi post conclusionem causæ inciderit, quod in medium afferens se antea ignorasse jurejurando asserit. *Ord. p. 3. t. 23. statuit.* ¶ So aber etwas newes / &c.

Tertium conclusionis adjunctum est conclusionis prioris dissimulatio, de qua *part. 3. tit. 23.* ¶ *finali* cavetur, ut procuratores posteaquam causam concluserint, & post conclusionem aliquid proferre necesse habuerint,

habuerint, conclusionē antè factam non dissimulent.

Quartum conclusionis adjunctum est, quod sit quasi quædam termini ad procedendum petitio. *Ord. p. 32. ¶ fin.* Ubi Ordinatio statuit, ut in causis appellationum post factam litis contestationem appellanti, vel si ad litis contestationem in continenti concluserit appellato terminus ad procedendum ulterius concedatur.

Quintū conclusionis adjunctum est clausula reservatoria, quæ vulgò fieri solet, salva nimirum scripturarum productione, sed in judicio Camerali conclusio cum reservatoria ejusmodi nō admittitur, quia secundū leges processus omnia & singula suo loco atq; ordine proponenda & producenda sunt. *Gail. lib. 1. observ. 107. num. 15. & finali.*

Sed cum clausula absolutionis (si quid facto) cō clusum esse parti concludenti profuerit: quia vigore hujus clausulæ in Camera conclusiones sæpius rescinduntur, & facti, quod in actis quidē allegatum sed sufficienter probatū non est, probatio ulterior adjungitur *Gail. d. obs. 107. lib. 1. num. 8. & 9.*

III.

DE PUNCTIS SIVE articulis in quibus ordinationis Decreta aliæve leges conclusionem præcipiunt.

Punctorum sive articulorum in quibus ordinationes aliæve leges conclusionē præcipiunt genera quinq; sunt:

Primum genus est exceptionum. In puncto exceptionum contra articulos non duplicandū sed ad replicas utrinque concludendum est, *Ordinat.*

dinat. part. 3. t. 15. § Vnd so also wider/ etc.

In puncto dilatoriarũ & similium exceptionũ ultra duplicas non procedendum sed in eadem vel proxima audientia concludendum. *Ord. p. 3. t. 16.* § Wo aber die *Replicatorien, etc.*

In articulo exceptionum peremptoriarum cum triplicis conclusiones simul in scriptis proferendæ mox sine ulteriori scripto viva voce utrinque concludendum submittendumque. *Ordinat. part. 3. t. 29.* § Wo aber solch/ etc.

Secundum genus est in puncto responsionũ, in quo non replicandũ, sed replicis omissis concludendum & submittendum. *Ordinat. part. 3. t. 17.* § So auch jetzt angeregter/ etc.

Tertium genus est in puncto attestationum, in quo duo utrinq; scripta & non plura producenda & postquã ea prolata fuerint in hoc puncto concludendum. *Vide supra t. de sexamo, & reliquum terminum* § *etc.*

Quartum genus est in puncto executorialium, de quo suo loco.

Quintum est in puncto expensarum, de quo infra.

Præterea hic notandum, I. quod licet post conclusionem causæ nihil amplius judici exhibendum sit, attamen in judicio Cameræ Imperialis judici consilia sive informationes juris exhiberi soleant. *Gail. obs. 107. n. 13.*

II. Quod conclusio in termino omissa pro facta intelligenda sit. *Memor. Visit. An. 56. Cisn fol. 390. Dco. Terminorum præjudicium.* § *2.*

Commentarius.

Sit quasi quædam termini] *Vide Denais conclusio in causa* § *9. Vbi l. c. ordinationis, quæ est part. 3. t. 31.* §

t. 32. ¶ final. *his verbis reddit: litis contestationi, ait appellans conclusionem si velit loco petitionis termini adnectito.*

TITULUS. XXXVI.

De Terminis instantiæ observandis & præteritis vel mendose habitis reparandis.

Ord. part. 3. t. 36. t. 37. t. 38. & t. 39.

HÆc igitur terminorum instantiæ in judicio Camerali series, hic actuum judicialium sive rerum in singulis terminis tractandarum ordo est, & termini illi diligenter observandi fuerint, nisi enim observentur, Ordinationis mulcta cõmittitur, ut lex ordinationis est *part. 3. T. 37.*

Sed hodiè terminorũ non observatorũ pœna præjudicialis. Et numerum productorum quæ terminorum adjuncta sunt legibus ordinationis definitum, duplicas inquam, & quadruplicas excedere non licet, & si quid amplius accesserit ex actis exterminandũ. *Ordinat. part. 3. t. 38. & 40.*

¶ Wo auch die Procuratores. si tamen necessitas causæ ita postulaverit judex partibus postulantibus aut ex officio etiam triplicas & quadruplicas admittit ita tamen si jurejurando affirmatũ fuerit necessitatẽ causæ ita postulare. *Ordin. part. 3. tit. 38.*

¶ Et quando in causa aliqua aliæ exceptiones vel res necessario agendæ, quæ legibus ordinationis definitę nõ sunt inciderint, etiam in illis supra præscripto modo procedendum. *Ord. part. 3. t. 36.*

Præterea termini essentiales vel præteriti vel mendose habiti non iterata productione priorũ scriptorum, & paucis verbis instaurantor: simulque

musque cum antea actorũ nuda repetitione & adsertione concludendũ. *Ord. part. 3. t. 39.* quam vulgo processus instaurationẽ vel redintegrationẽ vel reparationem vel renovationem vocant.

Ad processum igitur reparandum primum actor libellum pro tribunali repetet, tempusque, diem videlicet & annum significet, quo antea libellus fuerit exhibitus. Et secundum illius tenorem dicit actionem suam optimo jure fundatam esse animo intentione litem contestandi, quam statim contestatur ad omnem legitimum effectum.

Post Reus conventus repetit exceptiones suas, & similiter diem annum que significat, quo judicialiter antea exhibitæ fuerint, & ad litem negative contestandum, actionem adversarii fundatam esse negat. Deinde Actor repetit juramentum calumniæ à se præstitum cum omnibus clausulis. *Vide Iohannis Oldendorpii Progymnasmata for: De renovatione processus judiciarii inutilis, &* *Noeum Murar. part. 4. nu. 13.* Von Ernewerung deß Proceß.

TITULUS. XXXVII.

De Processu instantiæ in quibusdam causis speciali.

PRocessus instantiæ specialis in plerisque causis observatur, quæ sua natura ad Camerã pertinent, quales potissimę sunt.

1. Causæ Mandatorum.
2. Mandatorum cum clausula.
3. Causæ Mandatorum sine clausula (à causis enim Mandatorum initium processus specialis facere lubet, utpote, quę in plura causarum genera incidant.)
4. Causæ fractæ pacis.
5. Causæ purgationis.

9. De

6. De processu in causa fractæ pacis profanæ.
7. De processu speciali in causa purgationis.
8. De processu in causis fiscalibus.
9. De processu in causis litigiosæ possessionis.
10. De processu in causa relaxationis juramenti ad effectum agendi.
11. De processu in causis pignorationis.
12. De processu in causa L. Diffamari.
13. De processu nullitatis.
14. De processu reconventionis.

Titulus XXXVIII.

De processu in causis Mandatorum.

COnstitutiones quædam imperii sunt de processu, quæ non ad certam aliquam causarum mandati speciem, sed in genere ad omnes mandatorum causas, qualescunque sint pertinere videntur, cujusmodi sunt.

I. Si in primo termino vel etiam ulteriori de paritione non doceatur, sed tantummodo exceptiones, sub & obreptionis eæque prorsus irrelevantes & frivolæ & vix speciem aliquam habentes, quamobrem attendi debeant, producantur, diversæ in Camera opiniones fuerunt, alii voluerunt ulteriorem terminum ad docendum de paritione non præfigendũ sed statim ad declarationem pœnæ procedendum esse, cum jam constet de contumacia & temeritate paritionem protrahentis: Alii id stylo in Camera usitato contrarium esse judicarunt, & sine statuum Imperii voluntate nihil hac in re mutandum, neque verò hoc casu aliquid certi statui posse, sed potius & regulariter judicis arbitrio committendũ esse, quænam adeo frivolæ exceptiones dici & haberi debeant. Imò fieri posse,

ut

se, ut non solùm partes ipse, tanquam in propria caussa affectionatæ (quãobrem etiam doli accusari nequeant) verum etiam judices ipsi ejusdem ac in re sententiæ non sint, attamen, si iudices unanimiter judicaverint exceptiones ejusmodi colorem sive prætextum ad remorandum paritionem nullam habere, & partes ea de re facilè per advocatos peritos edoceri potuisse, vel debuisse (veluti si exceptiones ad caussam principalem solummodo & jus ipsum dirigantur, vel constitutionibus imperii ipsis expresse prohibitæ & repudiatæ sint;) illo casu ad declarationẽ pœnæ procedere liceat, ita tamẽ ut ad parendum terminus angustior & perbrevis præstituereetur, & forsan etiam in comminatione eventuali declarationi pœnæ simplicium simul annectatur, quod in eventum paritionis non præstitæ arctiores processus sine ulteriori implorationeex cancellaria postulanti edi debeant. Et hac controversia ad status *Imperii deputatos Anno 95. Spirà delata*, alii secundam opinionem simpliciter amplexi sunt: alii distinguendum esse putarunt inter exceptiones dubias & frivolas, atque omnino irrelevantes; quas judex ex circumstantiis æstimare & omnino irrelevantes si deprehenderet, è vestigio Reum in pœnam declarare deberet. *Vide Recess Imp. Anno 1600.* § Im fall da in *primo termino, &c.* Ubi pragmatica Imperii sanctio, si in primo termino vel ulteriori nihil de paritione doceatur, sed tantummodò exceptiones sub & obreptionis proditantur, sed illæ prorsus frivolæ & nulla ratione admittendæ sint, non statim ad declarationem pœnæ procedendum, sed hactenus

nus ſtylum Cameræ uſitatum obſervandum eſſe, ita tamen ſi exceptiones irrelevantes eſſe judicentur unâ cum eventuali declaratione in eventum paritionis non præſtitæ, arctiores proceſſus ſine ulteriori imploratione decernantur.

Si exceptionibus non obſtantibus, paritio per ſententiam Reo injuncta fuerit & is poſtea intra terminũ aliquo modo, attamen non plenè, ſed tãtùm particulariter paruerit, & de paritione docuerit, interdum hactenus, quia aliquid præſtitum eſt parendo, & contumacia nõ vera ſive plena commiſſa, neq; tempus ulterius ad docendum ſub eventuali declaratione præfixum eſt, & ea ratione ſæpius debita paritio protracta fuerit, & id non ſemel, ſed poſtea ſæpius factum & continuatum fuerit, & ſemper evitanda & eludenda pœna tantum particulariter aliquid præſtitum, ratione ejus, in quo paritio præſtita non eſt, ad cognitionẽ judicis ſubmittendum ejusq; decisio, expectanda fuit, idq; non parum tum judicio tum cauſſis impedimento eſſet, concluſum eſt in poſterum exceptionibus ſub & obreptionis locum amplius non habentibus, ſed per ſententiam rejectis & vel ex mandato vel aliundè ſi conſtet, quantum & qua in re parendum ſit, & nulla amplius liquidatione vel declaratione opus fuerit, & tamen Re' omne id, quod jam certum & liquidum eſt non plene, ſed particulariter præſtiterit, & de eo intra terminũ docuerit, hoc caſu rectà ad declararionem pœnæ procedendum eſſe, ut fraudi paritionem protrahentium & remorantium obviatur, cum alias idem ſint non facere, vel non debito modo facere.

cere, & quidem scienter & ex proposito facere. *Vide Recess. Imp. Spiræ, Ann. 1600.* ¶ Dieweil auch zu vnser vnd gemeiner standt/ꝛc.

3. Rebus ablatis ex mora peremptis vel nō amplius extantibus earum æstimatio debetur. Quæsitum igitur fuit; si in mandatorū caussis æstimatio damni facti ex impensarū sive sumptuum summā viginti florenorum non excedat, an hoc casu exigua illa summa præcipue verò, si lis sit inter imperii status vel personas immediatè Imperio subjectas sine discrimine juramento judicialiter præstando vel in tam exigua summa judicis æstimationi vel moderationi, quæ præcedere consuevit standum, & sine alia partis æstimatione juratoria paritio secundum summam per moderationem constitutam statim injungenda, quia in hoc puncto de eo duntaxat lis esset, quod justum pretium excederet, id quod in tam exigua summa infrà 20. florenos adeo magnum esse non possit, & propterea etiam utriusque partis existimationi non parùm detrahatur, si vel illud petat vel præstare cogatur, cum juramentum maximi momenti & periculi res, & exorbitans quasi remedium sit, quod non nisi in magni ponderis negotiis admittendum quemadmodum etiā de stylo Cameræ ex similibus caussis quod videtur in expensis idem observatur, si illarum taxatio 20. florenorum summā non excedat condemnatio vel adjudicatio simpliciter & absq; juramēto fiat. Sed cōmunior opinio fuit stylū hactenus usitatum observandū esse esse. 1. Quia tale juramentum plerunq; non ipsos principales, sed tertios, quibus damnum datum est concernat, qui simul juramentum pręsta-

re cogantur. 2. Quia principales omnia certo scire nequeāt, & inter se propterea litigent, juramentumq; præstare si illis grave sit, partis adversæ monito acquiescere possit. 3. Quia discrimen sit inter expensas, quæ verè notoriæ sint & inter æstimationem quæ ex affectione cujus incrementū capere possit& revera juramentum in litem sit. *Conclus. Camer. Dub. 41. Quæ communis opinio Ordinum Imperii pragmatica sanctione Spiræ Anno 1600.* ¶ Obwol auß vorgedachtem bedencken confirmata est. 4. In puncto sub & obreptionis processus multis modis producebatur, & per partes litigantes non secus atque in processu ordinario per multos articulos, responsiones multiplices, & in probationibus per plures dilationes hinc inde procedebatur contra visitatorum *Cameræ Decretum Anno 68.* ¶ Demnach/ etc. Sed quia in hoc puncto rarius submittebatur, & propterea à judice non statim animadverti, neque ut decebat mutari poterat publica Imperii lege Domini Camerales conscribendam esse censuerunt, ut magis propriè procedatur, & id quod ad caussam principalē pertineret, nunquam immisceretur, atque in probationibus caussarum ratione habita angustiora oblationum spacia cōstituerentur, & legem hanc violantes grauiori pœna afficerentur, & superflua reijcerentur. *Conclus. Camer. D. 48. Vide sanctionem Imperii pragmaticam hac de in re Recessu Spiræ Anno 1600. &c.* ¶ Es ist nicht wenig verhinderlich.

Titulus. XXXVII.

De processu in caussis Mandatorum cum clausula.

In

IN caussis Mandatorũ cum clausula actor in termino reproductionis, ut vocant, olim libellum proponere necesse habuit, sed hodie necesse non habet, secundum Constitutionem Imperii Anno 94. Ratisbonæ ¶ Dieweil auch / circa Mandata cum clausula, &c. Ubi sancitur hodie in caussis mandatorum cum clausula Actorem libellũ producere necesse non habere, sed à parte citati sive Rei producendos esse caussales, sive exceptiones, quamobrem mandato parere non teneatur. *Confer Decretum Camerale publicatum 13. Decemb. Anno 93.* quod in caussis mãdatorum cum clausula libellum vel in scriptis, vel viva voce dũtaxat per repetitionem narratorum loco libelli proferre jubet cum annexa petitione omnia verbis quàm paucissimis, *secundum Decret. 7. Iulij, Anno* publicatum: sub pœna absolutionis à citatione. Et sufficit, si à parte actoris ad caussales illos sive exceptiones oppositas declaratio pœnæ duntaxat petatur, quemadmodum in caussis Mandatorum sine clausula fit.

Sunt tamen qui ex re Actoris esse arbitrantur, si Actor, actionis summa in narratis supplicationis vel mandati non satis dilucidè neque plenè deducta, libellum articulatum vel in primo termino Rei exceptionibus non obstantibus, vel postea exhibeat idque *d. Recess. Imper. Anno 94.* & ¶ Dieweil auch / ꝛc. circa mandata confirmari asserunt. *Vide Frider. Mindan. lib. 2. de Process. cap. 9. num. 5. Confer Novum Murer, de Process. Com. part. 2. num. 175.*

Causales sive exceptiones Rei interdum sequuntur Replicæ, & Replicas Duplicæ & Duplicas conclusiones, sed ultra Duplicas secũdum

Ordinationis legem non proceditur, nisi judex etiā triplicas ex certa caussa admiserit.

Exceptiones si à Reo articulatim deducantur ut interdum deduci consueverunt, & relevantes sint Actori ad easdē, nisi ultrò respondeat, responsiones injunguntur & cōtra illas, si velit, defensionales sive peremptoriales producit: ad quos postquam Reus responderit, & alteruter vel uterq; commissarios & testes nominaverit, attestationes, hinc inde prolatas tandem scriptum probationis excipit & ad finem usq; proceditur, quemadmodum in aliis caussis simplicis quærelæ.

In caussis mandatorū cum clausula inter mandata cum clausula de relaxandis captivis & alia, puta de restituendo, non turbando, & similibus, distinguendum esse arbitratur. *Gailius lib. 1. obs. 78.* In illis absque litis contestatione, atque solenni processu & summarie procedendum esse: in his verò legitimum processum & juris ordinem observandum esse putat.

Si quis paritione facta pœnaque mandati persoluta mandatum impugnare eoq; nomine cum adversario jure judicioq; experiri velit: in foro ordinario lis illa disceptanda est. *Ordin. p. tit. 23. vers. Wolte aber in angeregten fällen/ꝛc.*

Sed dubia hîc quædam sunt Ordinibus Imperii Deputatis Anno 1600. à Dominis Cameralibus proposita, sed nōdum in Imperio decisa.

Quæritur enim 1. si hodie in caussis mandatorum cum clausula in primo termino citatus Reus compareat, & nihil excipiat, sed terminū solummodo idq; vel generaliter, vel ad excipiēdum petat, quin is ei, etiamsi nihil impedimenti allegaverit vel docuerit, indul-

indulgendus sit, nemo est qui dubitat, sed ambigitur, qua forma is terminus, sive ad quid faciendum concedendus sit, an ad paritionem, an ad agendū, an verò ad utrunque simul alternative? Parere mandato quin Reo semper integrū sit, extra controversiam est: Verum quamdiu de eo quasi deliberādi spacium super est, neque dum constat, an Reus excipiendo non amplius audiendus sit. De paritione quicquam, vel alternative etiam statui posse plures negant: Nam id esse superfluum per se, cum alias insit, nec non nisi effectu, pendente nimirū adhuc eligendi & delibe-randi termino, putant. Citationem enim conditionalem esse, sicut & mandatum, scilicet si Reus se gravatum vel nō gravatum putaverit, hoc casu pareat: sicut & hoc casu non citetur quidem ad agendum quisquam in judicio, illo vero casu, videlicet si se gravatum putet, citetur, idque ad eum finem, ut caussas gravaminis proferat. Cur igitur compareat planum est, atque licet adhuc animum mutare possit, tamen ut mutet, vel circa paritionem quicquam agat, cōstringi prius non posse, quàm puncto exceptionum penitus expedito (quam ad rem judicis cognitione opus sit.) Et tunc demum in puncto paritionis & pœnæ, procedi posse: Prius verò sine omni præsertim citatione eo in puncto nequaquam, quare nondum de paritione quicquam pronūciari posse existimatur, aut ejus in sententia mentionem cum effectu & pro qualitate hujus processus & mandati fieri posse. Ne tamen paritionis necessitas penitus sublata censeatur, majoribus placet, generaliter pronuncian-

dum sic esse, Was sich zu handlen gebühret/& ad hoc præfigēdum terminum, magisquàm jux a verba citationis specificè ad excipiēdum, vel gravamina caussalesve producendū.

Alii autem mentionē expressam paritionis minimè omittēdam in sententia existimant, utpote quæ principalis pars sit mandati & nondum sublata, quin imò priusquā exceptiones producantur, nec revera suspensa sit, cùm potius exceptiones quam paritio (quæ purè & statim sub pœna fieri jussa) in arbitrium citati conferantur, atque altero hoc casu citationis, non comparitio solum, sed simul conjunctim caussalium deductio requiratur, quæ nisi ut utraque, prout decet, præstentur, mandatum ab initio sine clausula censetur, ab initio plenas vires habuisse, atque si paritio silentio prætereunda foret ansa præberetur Reis, per se plus satis ad fugiendum propensis, magis de quibusvis subterfugiis, quàm de paritione cogitandi, maximè cum scituri sint contumaciam & tergi versationem, sine ullo periculo futuram, quare horū quidam paritionē simul injungendam censeant, hac formula. Ist erkandt daß Reus dem Mandat gehorsamlich geleben/vnd was sich sonsten gebühret in N. zeit handeln soll/ ꝛc. Aliqui terminum ad parendum præfigendum putant, nonnulli etiam docendum de paritione, ut in mandatis sine clausula terminum præfigunt.

Quæ comminatio hoc casu termino præjudicialiter præfixo, annectenda, an eventualis, declarationis pœnæ, an præclusionis viæ, an verò alia, & sic si terminus ille ita præfixus purificatus fuerit, quid deinde in hujusmodi contumaciam in agendo statuendum?

Non

Non pauci eventualem declarationem pœnę approbant, cum justificatoria clausula mandati jam sublata nihil aliud videatur reliquū, quod partes agere, vel judex pronuntiare possit, præsertim cū in ipso mandato cominatio expressa habeatur aliquoties, his verbis: Als lieb dir sei diese Straff zuvermeyden/ ꝛc. Et rursus nisi hoc feceris, soll in contumaciam etiam non comparentis mit erkandtnuß erklärung vnd andern ergehen/ ꝛc. neque obstat, citationem ad vidēdum nullam extare. Sufficit enim citatum adesse, & terminum præter terminum citationis obtinuisse, quo casu nulla amplius præsentis, in judicio citatione opus est, quin quod jussus est, perindę ac si ad id expresse citatus esset, agere teneatur, sicuti nec citatione opus est alia, postquam definitivè in ejusmodi mandatis pronunciatum fuerit, sed statim terminus ad docendum, sub eventuali declaratione præfigitur, Alii verò plures, comminationem hanc præmaturam & præproperam putant, cum factum per se nō adeo iniquum præsupponatur, atque pendente tempore ad deliberandum, quasi de paritione cōcesso, nulla interim contumacia committatur, eo verò lapso licet Reus jam ad parendum præcisè teneatur sub pœna, non tamen simul statim in pœnam incidisse dici potest, quin aliqua cognitio super purificatione termini & facti qualitate & an quis parere teneatur & saltem declaratio super hoc præcedere debeat, de quo postquam constiterit, & revera Reus jam obligatus apparuerit jā deinceps competens spacium tam ad parendum quàm docendum non denegādum est, sed concedēdum. Neq; enim re-

trotrahi obligatio potest sine clausula, prout ex ipsis verbis utrunque manifestum est, quare prius aliam comminationem addendam censent, cui deinceps cognitioni causæ, & alia sententia circa docendum & declarationem pœnæ prævia altera illa declarationis eventualis, subjungi commodè possit, & hac in parte sunt, qui ita pronuntiandum nisi ita egerit, Daß also denn auff gegentheils anruffung ergehen soll was recht ist. Idque ideo potissimum ne actori potestas in causa principali ad definitionem totius negotii, si vult, procedendi præripiatur, Alii tamen majoribus id aliàs integrum semper esse arbitrantur, atq; novas ambages & moras, donec actor denuo imploret ex illa forma oriri posse, ideo iis placet comminatio conclusionis in puncto, quam procurator illico purificato termino urgere

sed præceptum, quod paritionem sub pœna exigit, nihilque de declaratione pœnæ agit, tunc demum incipit stringere & revera vires sortiri, & tūc alterā etiam partem (declarationis pœnæ scilicet) assumit & instar mādati sine clausula redigitur, ut ex tunc intra congruum spatium (illico enim & priusquam hoc principalis absens resciverit impossibile est) parere & simul docere de paratione, prout in mandatis sine clausula Reus teneatur, vel declarandus sit in pœnā, quo faciunt cōminatoria verba mandati cum clausula, dz also dann mit geweldter erkantniß vnd erklerung vnd andern gehandelt vnnd procedirt / wie sich das seiner ordnung nach gebühret/ ubi relatio fit & restrictio ad superiora & ad conditionem naturāque hujus mādati, quod per se longe diversum à formula mandatorum

urgere sine alia instru ctione potest. Nam & rem omnem penes judicem ejusq; arbitrium situam esse putant, qui de facto ejusq; qualitate nec non de paritione & pœna, etiam de principali causa statuat quod juris est & res exigit.

3. Quia mandatū cum clausula nō comparente citato non resolvitur in simplicem citationē, an statim adversus non comparentem prævio proclamate ad declarationem pœnæ descendendum sit, non pauci ajunt, utpote mandato jam justificato, quod quidem per se duplicem comminationem continet primò pœnæ nisi statim pareatur, deinde declarationem pœnæ nisi causæ adferantur, &c. & judici circa hæc nihil imputandum, si post peremptoriam illam citationē moram aliam necti non permittit, neque illam citationem elusoriam reddi, suamque auctoritatem impune contemni patitur. Alii vero majoribus sentiunt, contumacem in non comparando ipso tempore reproductionis, nihil adhuc circa paritionem ipsam peccasse, videri posse, cum pendente termino citationi inserto utiq; facultatem habeat deliberandi, utrum velit parêre, an verò comparendo causas; quare id non teneatur, producere, sicut nec ad docendum paritionem citatus sit, sed duntaxat peccasse circa citationem in spem emendatam ad causales, si se gravatum putet, producendos, pœnam igitur fines illos non debere excedere, sed prius Reum sive tacitè sive expresse in illam & quidē talem solùm pœnam declarandam, quod scilicet ob contumaciam jam teneatur præcisè parere, & deinceps in puncto declarationis pœ-

næ

næ mandati, quaſi ſine clauſula procedēdum ſit, quam ad rem, quia non adeſt, compelli nequit. neque illi [illegible] per aliam citationem ad docendum vel videndum declarari, &c. terminus conſtitui itaque citationem hujuſmodi contra eum tali caſu decernendam putant.

An in mandatis cum clauſula hodie teneatur Reus in primo termino illo, omnes exceptiones tam peremptorias quam dilatorias ſimul proponere quidam negant. Id enim hodie poſt receſſum Imperii Anno &c. 94. in appellationum ſolummodo cauſſis obtinere in aliis verò omnibus ſublatum, & alias adverſus dictum receſſum reſuſcitari Die Eventual bindung / Prius igitur ſeorſim declinatorias ſolū diſcutiendas exiſtimant. Alii verò cenſent diverſum & tertium quaſi genus eſſe horum mādatorum à cauſſis appellationum & ſimplicis querelæ cum circa hæc mandata dictus receſſus alibi ſeorſim generaliter, & definitivè ſtatuit cauſſas & gravamina, cur parere quis non teneatur, primo & uno termino eſſe producenda, prout etiam illa ſe habent mandatorū iſtorum verba quibus citatur Reus, ad deducendum cauſſas & exceptiones non cur ſtare juri vel reſpondere non debeat, ſed Warumb er dem Mandat zu gehorſamen nit ſchuldig / atque alias niſi cauſſæ illæ à mere ſimplicis querelæ diſtarent, nec conveniens videtur poſt expeditum punctum dilatoriarum tandem ita pronunciari teneri reum cauſſas cur non obligatus ſit proponere, &c. itaq; omnes ſimul exhibendas. Dubium hoc in ordine quintum eſt inter illa octo, de quibus in *Receſſu Imperii. Anno 1600. Spiræ* d. § Sintemal fürter bey

wehrender

wehrender diser Deputations handlung/rc.

Titulus XL.

De processu in caussis Mandatorum sine clausula.

ETsi in omnibus caussis Mandatorum sine clausula expresſè præcipitur: Primùm ut Reus è vestigio mãdato pareat; Deinde, ut in primo termino, qui eidem in specie constituitur atq; præfigitur, compareat, ad docendum de paritione jam facta aut videndum se in pœnam mandati declarari aut ad allegandũ & deducendum caussas, quare declaratio illa fieri non debeat: attamen plerunque nihil istorum à Reo fieri solet sed de novo terminus postulatur & licet is sub eventuali declaratione pœnæ ad docendum præfigatur & concedatur, attamen Reus etiam illud temporis spacium in effectu habet duntaxat ad excipiendum, & non ad docendum præcisè de paritione, ita ut postea exceptiones quales quales prolatæ acceptentur & super relevantia earum judicis cognitio sine ullo alio præjudicio aut pœna interponatur. Unde tam primum tempus in mandato quam secundum per sententiam constitutum; unâ cum comminationibus suis utrobique annexis frustratorium elusoriumque reddatur & interea temporis caussa magno cum damno cum primis verò, si illa captivos concernat, protrahatur, & interdum in fraudem & ad litis protelationem studio atq; ex proposito terminus longior eiusdemque prorogatio postuletur & obtineatur: Sed etsi Domini Camerales à stylo cõsueto quoad præclusionem vix excipiendi vel etiam declarationem pœnæ, præcipuè

puè verò generaliter & sine gravioribus causis aliis recedere non voluerunt: attamen statuerunt ultra terminum primum in mandato constitutum tempus amplius sive longiorem terminū & multò minus termini prorogationem sine gravi causa concedendū, quàm circumstantiarum ratione habita unius, duorum aut ad summum trium mensium, quia in primo termino illud fieri debuisset, & potuisset, & propterea procuratoribus serio injungendum, ut ad præcavendas submissiones non necessarias & causarum protelationes non facile tempus alterius vel si ex gravibus causis longior terminus requiratur, non tamen ultrà quam suprà definitum est postulent, aut alii aliis concedant. *Conclus. Camer. Dub. 33.* quod status Imperii deputati Anno &c. 95. Spiræ approbarunt, ita tamen circumstantiarum & distantiæ locorum ratione habita trium illud mensium spacium à Dominis Cameralibus definitum usque ad quatuor aut quinque ad summū extenderetur, quod Deputatorum placitum pragmatica Imperii sanctione confirmatum est. § Ob wol in allen *Mandaten sine clausula.*

Sed ut partes litigantes ab ejusmodi dilationibus frustratoriis & litium protelationibus sibi temperent, Domini Camerales censuerunt, si exceptiones sub & obreptionis oppositæ minus relevantes deprehendantur, & præcipue, si non statim in primo termino vel ad proximam, sed post intervallum producantur, & illis non obstantibus paritio injungenda sit, Reum, (nisi aliæ & maxime graves subsint causæ, aut exceptiones illæ valde urgentes & dubiæ sint,) semper

per

per in expensas purè & non duntaxat eventualiter, ut antea plerunque factū, condemnandum esse ut ea ratione disputatio, an condemnatio expensarum purè vel conditionaliter intelligenda sit, simul tolleretur, cum illa expensarū restitutio alias quasi pars mandatæ paritionis sit, utpote, quæ absque omni sumptu fieri & præstari debeat, sub quo omnes expensæ & damna comprehendantur, ut restitutio integra dici posset, id quod tamen adeo stricte in Camera non observatum neque petitum fuit, quanquā etiam expensæ petitæ taxatæ fuerint non secus atq; si condemnatio pura fuisset. *Vide Recess. Imp. An. 1600. Spiræ* ¶ Damit sich aber auch die Parthyen dergleichen/ ꝛc.

In causis mandatorum sine clausula nullæ exceptiones admittuntur, nisi sub & obreptionis, itē maleficii, banni, privationis & similes. *Recess. Imperii Ratisbonæ Anno 94.* ¶ Dann auch zum dritten/ ꝛc.

Et ad exceptiones illas adversarius arbitratu suo vel tempus postulato, vel generalia illico submittito. *Consult. Cam. An. 89. Denais Mandata sine clausula. §. 6.*

In causis mandatorum sine clausula, si Reus paritione facta, pœnave exsoluta mandatū impugnare & de causa sive jure principali cum adversario in judicio amplius experiri velit ad forum ordinarium remittuntor ibidemque controversia finitor. *Ord. t. 23. p. 1. v.* Wolte aber inn angeregten fällen der theil/ wider den solche Mandata erkant/ ꝛc. Sed hac ordinationis lege executioni sententiæ publicatæ & executorialibus nihil detractum esto, sed secundum jus commune & secundum Ordinationis consti-

constitutionem de qua infra illa, servantor.

Sed duo adhuc dubia sunt, ad processum mandatorũ sine clausula pertinentium, septimum nimirum inter illa & octavum *Deputatu Imperii tertia Septembris Anno 1600.* *Spiræ* à Dominis Cameralibus proposita, sed per ordines Imperii nõdum decisa, de quibus *Recessus Imperii eadem Anno publicatus* §. Sintemal fürter bey werender/ꝛc.

Primum est in mandatis sine clausula, si Reo comparenti ab initio ultra citationis terminum alius ulterior per judicẽ concedendus, qua forma, quibusve verbis pronunciando utendum? Hactenus communiter hæc fuerunt verba sententiarum hujusmodi Ist D. N. gläublich anzeig zuthun/ daß dem Mandat alles seines Innhalts gehorsamblich gelebt sey / zeit N. Monat zugelassen vnnd angesetzt *sub commination*e, *&c.* Daß Beklagter jetzt alßdann/vnnd dann als jetzo in die Peen Mandati hiemit erkläret / ferner Proceß auch erkandt/ daß er dem Gegentheyl die Gerichtskosten zubezahlen schuldig seyn soll.

Hanc formam verborum, uti rei minus convenientem, mutandam esse quidam putant. Certum enim esse quod post talem sententiam exceptionibus producẽdis omnino locus relinquatur, iisq; qualibuscunq; productis comminationem pœnæ nunquam effectũ aliquem sortiri, sine alia cognitione & sentẽtia, immo sine alio termino, & sic inania elusoriaque esse, hæc duriora verba præcisè quasi solum paritionem exigentia, sicut & Mandatum ipsum sine clausula non excludit omnes omnino exceptiones, & ita terminos Mandati etiam hæc forma quasi excedere videatur. Accedit, quod

quod partes mentem judicis exilitis verbis non perspicientes, & perterriti rigore, & stricto verborum sententiae intellectu suas exceptiones sibi competentes, & quidem forte jurisdictionem ipsam enervantes omittere poterant: maximè cũ quandoq; judex eadem forma etiamsi nullam exceptionum nõ obstantium mentionem faciat, tamen nullis exceptionibus locum deinceps fore innuere sentire possit, uti fit cum Reus ultro paritionem offert & ad id solummodo terminum petit.

Itaq; existimant quoties exceptionibus locus adhuc est, potius tali forma pronunciandum esse: Jst N. N. Was sich zu handeln gebühret / vel alternative ita glaubwürdig zu thun / daß dem Mandat gehorsamlich gelebt sey / oder was sich sonsten zu handlen gebühret / 2c. Ut ita punctus exceptionis inclusione unius expressa, non censeatur exclusus.

Sed primam opinionem alii in retinenda prima & consueta forma approbarunt, quia caeterae opiniones sunt generales & incertae, quae causam obscurent litesque protrahant atque producant.

Alterum dubium est, an in mandatis sine clausula Reus ab initio contumax in non comparendo post factum proclama & lapsis sex juridicis (*Vide infrà de processu contumaciae Tit. adversus Reum contumacem quomodo procedendũ.*) illico & recta in poenã mandati condemnandus sit. Quidã negant ex quo terminus citationis nunquã praejudicialis est, & poenae declaratio semper dolum malum requirit & delictum de quo judici certo constet: quod hic potest esse ambiguum, cum alias non terminus quantumvis

remotius agentibus partibus, semper tamen non nisi paucorum dierum spacium contineat, & facilimũ sit impedimenti aliquid ingruere, de quo judici ex sola executione mandati constare non potest. Adhæc ut in contumaciam quid decidatur processu peculiari & cognitione pleniori opus est, sicut & de veritate narratorum, in primis constare debet, quæ in contumaciam non cõparentis nunquam pro confessatis habentur. *Ordin. part. 3. tit. 48. in princ.* quia in terminis fortioribus rei judicatæ scilicet & jam executioni mandandę certe contumax in non comparendo, non protinus condemnatur, sed solent ad instantiam partis victricis arctiores executoriales sub pœna Banni decerni & pars victa & contumax, nisi pa ruerit mandato arctiori peremptorie citari, ut, certa die cõpareat, ad videndũ & audiendũ se in pœnã in executorialibus expressã declarari aut ad causas deducendum, cur hoc fieri non debeat. &c. Sic ibidem t. 42. in pr. de processibus in contumaciam generaliter & sine distinctione loquitur, neque aliud uspiam constitutum reperitur, quod pœnæ declarationẽ hoc casu fieri velit. Accedit styli dissimilitudo aliquoties ut Anno 64. 28. August. Anno 66. 1. Februarii An. 67. 10. Novembr. An. 92. 10. Octobris. Aliquando absenti & ad comparendum & ad docendum brevis terminus sub eventuali dedeclaratione concessus, aliquando citatio ad videndum declarari, aliquando arctius Mandatum prius decretum fuit. Et sanè exigua hæc mora in effectu nihil præjudicat pœnæ commissæ. interim tamen iniquitatis periculũ submovet, cum aliàs etiam plurimæ ambages

bages

restitutionū in integrū uti soleant. Neque novum videtur semel citatum & contumacem denuo citari, ut patet ex citationibus per edictum, quæ ex lege Diffaniari. Quibus de causis hi censent vel novam citationem ad videndum declarari, vel arctius mandatum cum citatione hujusmodi annexa, vel saltem terminum adhuc ad cōparendum & docendum, &c. sub eventuali declaratione concludendum.

Alii autem plures stylo frequentiori moderno inhærendum & hoc casu declarationem pœnæ nō differendam censent, cū de contumacia solum agatur, quæ ex insinuatione certa redditur, alias enim proclama minimè decerneretur: & eo proclamate facto, jam non solum sex juridicæ sed septem etiam priusquam promissa ante post & proclama compleantur, aliquot non paucæ dies præterlabuntur, præsertim antequam declaratoria sententia feratur, cujus publicationem si Reus quandocunque comparendo anteverterit, ab omni periculo se unico floreno oder Außgülden exsolvit, nihil etiam habeat, de quo hac in parte meritò conqueri possit: sicut & in tanto mandatorū istorum numero admodū raro contumaciæ hujusmodi & declarationes eā propter eveniunt, & sanè siquidem Rei animadverterint, impunè se se nō comparere, vel etiam jam proclama factum contemnere posse, nemo unquam primo termino aderit, quin facti sui conscius facilimè procurabit, ne in faciem aut in præsenti sibi mandati insinuatio fieri possit, ut ita novū terminum, vel novam citationem impunè, aut saltem exiguo suo cum commodo, magno verò cum incommodo & periculo partis

interim oppressæ vel etiam incarceratæ, exspectet. Quo facit *Recess. Imp. An. 70.* ¶ Fernert/ ꝛc. *& visit. An. 79.* ¶ In was sondern/ ꝛc. *Et visitat. An. 8?. Memor. jud.* ¶ *pen.* ubi eam ob rem, ne scilicet nova citatione vel alia mora opus sit constitutum fuit, mandatis illico citationem ad videndum declarari, &c. initio annectendam, neque sine ratione, cum facti aperti iniquitas & periculum moram non patiatur. Ideoq; paritio mandatur fieri, Ohne Verzug oder Einrede/ ꝛc. *Et ut Ordinatio habet tit. 23. part. 2.* Ohne einige Widerrede oder Verhinderung/ ꝛc. De veritate narratorum aut processu communi in contumaciam non est quod agatur in hoc casu, ubi illa merita causę istius integra manent, & solum de contumacia & ejus pœna agitur separatim, quam & d. t. 23. *aperte separat ibid.* Oder so er wegen seines ungehorsams/ ꝛc. quo in puncto etiam contumaci quasi solo denuo aliquem citari solitum non est: Exceptionalium alia ratio est, quę mitius semper aguntur cum victo, terminumque laxiorem indulgent, & semper ferè ulteriorem cognitionem saltē in puncto liquidationis desiderant, sicut & alias etiam plurimas ferè exceptiones admittunt, ob restitutionis petitiones fortè subsecuturas, nihil videtur omittendum ex eo quod juris ratio alias exigit, quanquam vix illis locus hoc casu facile esse. & siquidem est citra ambages majores expediri res posse videatur. In hoc dubio posterior opinio in observando processu consuetudo & per majora approbata placet.

Titulus XLI.

De processu in causis fractæ pacis profanæ.

In

IN fractæ pacis profanæ quemadmodum etiam aliis cauſis duplex punctus conſiderandus, mandati & citationis.

In puncto mandati non ſecus proceditur ac que in aliis mandatorum cauſis, & quo proceſſu ſupra.

In puncto citationis, in cauſa fractæ pacis vulgo tradunt tanquam ſpeciale libellum producendum eſſe ſecundum conſtitutionem *imperii Anno &c. 70. Spiræ* ¶ Inn der Appellation/ ꝛc. Ubi cauſæ fractæ pacis inter cauſas ſimplicis querelæ referuntur. Idque ſub pœna abſolutionis à citatione. Sed illud cauſis fractæ pacis cum aliis commune: Hoc verò peculiare eſt, quod qualitates ad fundandam jurisdictionem neceſſariæ, ſi ſecundum jura & conſtitutiones Imperii & pro qualitate cauſæ ſufficienter probatæ non fuerint, Reus in puncto citationis & mandati abſolvendus, & ad ordinarium judicium remittendus ſit.

Sed ut partes litigantes hoc caſu abſolutionis ſcilicet Rei in puncto citationis ſuper fracta pace, ſi actor Reum coram judice ordinario ſuper ſpolio, turbatione, injuria &c. vel alias ob cauſas jure atque judicio perſequi velit, cauſæ eo citius expediantur, & partes litigantes novo onere probationis deducendæ & ſubſtinendæ, & ſumtibus litis ne graventur, ſed jus ſuum conſequantur, judex Cameræ per viam implorationis ſubſidiariæ requiſitus judici ordinario, ad quem cauſa pertinet, acta in Camera, diſceptata atq; ventilata communicat, id quod proceſſus cauſarum fractæ pacis ſpeciale habet, eaque coram ordinario tantum momenti atque ponderis obtinent, quan-

tum haberent, si coràm eodem prolata atq; deducta fuissent, ita tamen, ut parti utriq; probatio ulterior salva sit *Recess. Imp. An. 94.* ¶ Dieweil dann ferner gedacht/ꝛc. *Confer. Gail. lib. 1. d. pac. pub. c. 13.*

In causis fractæ pacis reconventio locum non habet: Quamobrem Reus conventus si actorem super alio delicto contra pacem publicam commisso, reconvenire velit, reconventioni locus in Camera non relinquitur, sed super novo illo facto nova citatio & novus processus, & nova tela judiciaria instituenda fuerit. *Gail. lib. 1. de pac. pub. c. 11. n. 6.*

Admittitur tamen reconventio, si actor contra libellũ reconventionis exhibitum nihil opponat, & jurisdictionem Cameræ tacitè ita prorogat. *Gail. ibid. n. 9.*

In causa fractæ pacis licet criminalis sit commissio ad perpetuam rei memoriam ex parte Rei accusati in Camera decernitur. *Mynſ. obſ. 40. cent. 3. Vide Rutg. Rul. & Nicol. de Lescut. l. 1. c. 4.*

Denique in causis fractæ pacis articuli in contumaciam actoris nõ respondentis pro confessis non acceptantur: quemadmodum etiam in ijsdẽ sigilla literarum vel instrumentorum ex parte rei n contumaciam non recognoscentis pro recognitis non acceptantur, veluti literas diffamatorias sive belli denunciatorias sive hostiles scribens Absag brieff oder Vhed brieff / ad Cameram ex Constitutione fractæ pacis citatus non compareat, hoc casu sigilla literarum istarum in contumaciam pro recognitis nõ acceptantur, sed ad probandũ per testes vel literarum comparationem admittuntur. *Gail. lib. 1. de pac. publ. c. 15. n. 13. & 21.*

Articuli tamen Rei conven-

conventionales in contumaciam actoris non respondentis in contumaciam pro confessis acceptantur, in favorē defensionis. *Gail. d. obs. 15. lib. 1. num. 20.*

TITULUS XLII.

De processu speciali in causa purgationis.

Ordinat. part. 2. t. 10. & 11.

CAusa purgationis est qua ex indiciis fama ve fractæ pacis opisvè auxiliiq; præstiti suspectus, nec tamen convictus se crimine senatusconsulto purgare cogitur.

Et fractæ pacis auxilii vè suspicione laborantes coram suis judicibus ordinariis, vel coram Imperatore, vel in Camera in jus vocati, per jusjurandū innocentiam suā probare coguntur. *Ord. part. 2. t. 10. in princ. vers.* Vnd dieselben doch auff redlichen.

Et violatorum pacis publicæ bonis in fraudē alienatis, tam venditores quam emptores alienantes receptatoresque suspecti se purgare tenētur. *Ord. p. 2. d. t. 11.*

In causa purgationis summariè procedendū est. *Ordinat. d. t. 11. part. 2.* ¶ Vnnd soll in solchen Sachen.

Processus hic quemadmodū in aliis causis à citatione initiū sumit sed citationi huic specialia quædam sunt.

I. Quod priusquam decernatur, justæ suspicionum causæ judici articulatim sint exponendæ. *Ord. d. t.* ¶ *in princ. vers.* Doch daß er dem Richter ꝛc.

II. Quod suspicionis articuli citationi inserendæ sint, quos vulgò purgatorios sive purgatoriales appellant. *Ord. ibid. v.* Soll er Ladung erkennen vnd derselben ꝛc.

III. Quod fidem publicam seu salvū conductū continere debeat. Or-

[t] *ibid. vers.* Auch mit und neben solcher Ladung ꝛc.

IV. Quod Reo imperet, ut (si nō sit princeps) coram adsit & Respondeat & denique jurejurando se purget: sed secus fit si princeps fuerit, qui per procuratorem comparere jubetur. *Ord. ibid. vers.* Und also den Verdachten wo es kein Churfürst oder Fürst ꝛc.

Sic olim legibus ordinationis constitutū est: sed hodie quibusvis citatis ad purgandum in primo termino respondere articulis per procuratorem licet: postea vero ubi juramentum præstandum fuerit ut coram adsint citantur.

Et hoc modo citationum processus in Cancellaria formandi. *Memor. visit.* ¶ Wiewol dann in *Causis, Cisn. fol.* 325.

V. Si Reo citatio nec coram sub oculis, nec absenti domi recte insinuari queat, quod duobus tribusve locis qui opportuniores videbuntur affigatur. *Ord. ibid. v.* Welche Ladung auch im fall ꝛc.

In primo igitur termino Reus ad articulos suspicionis respondere tenetur. *Ordinatio ibidem vers.* Zu erscheinen und auff die Articul ꝛc.

Si articuli negentur & actor suspicionis causas indiciis legitimis, vel fama, unove teste omni ex certione majore, & denique si actor honestioris, Reus vero vilioris conditionis sit, propriæ credulitatis jurejurando confirmaverit: tum Reus Sacramento se purgare necesse habet, idq; corā, nisi judex ex causa mittere malit, cui juretur. *Ord. ibid. v.* Und so er der verneinen würde.

Si universitas vel civitas suspecti postulabitur senatus ejus in duas partes divisus, & in his quisque maxime suspectus coràm Commissariis juranto. *Ord. ibid. v.* Würde aber ein commun ꝛc.

Si

Si horum quidam suo nomine ut privati suspecti fuerint: de his tanquam de singulis & privatis statuendum. *Ord. ib. v.* Und wo derunter.

Si reus gravi suspicione laboraverit, etiam cum illo alii plures quos sacramentales, compurgatores & conjuratores vulgo vocant, probatæ vitæ homines, qui à Reo sibi recte juratum videri de credulitate jurent, adhibentur. *Ord. ibid. v.* Und ob der beschuldiget ꝛc.

Numerus iste sacramentalium sive conjuratorum in arbitrio judicis positus est. *Ordin. ibid. v.* So soll zu bescheidenheit deß Richters ꝛc.

Et Reus posteaquam juramentum præstiterit, criminis innocens eo usque habetur donec ordinaria actione instituta de mendacio & perjurio convincatur: & convictus non solum ut pacis publicæ violator verum etiam ut perjurus pœnas luit. *Ord. ibid. v.* Als denn soll und mag er als dem uberwunden.

In purgando comparendo vel contumaciter pro convictis habentur, & ad videndum se declarari in pœnas fractæ pacis citantur: ac citra aliam probationem (nisi innocentiam suam probare parati sint) condemnantur. *Ord. d. t.* § Würde sich aber der beschuldigte. *Mynsing. obs. 54. cent. 3. & lib. 1. c. 15. n. 27.* ubi articulos actoris in causa purgationis pro confessis in contumaciam acceptari tradunt, licet secus in causis fractæ pacis observetur, in quib. articuli pro confessis in contumaciam non accipiantur. *Gail. lib. 1. de pac. pub. c. 15. n. 3. & 13. vide T. proxime præcedentem § denique.*

Ad purgandum citati morbo aliave necessariis causis impediti, sui aut vicini magistratus testimonio docebunt: & vel terminum ad juramentum impetrent, si per

exiguum temporis spacium abfuturi sint, vel coram commissariis juramentum præstant. *Ord. d. t. 10.* § Wo aber der fenige ꝛc.

Si sit Elector, vel princeps, licebit ei per procuratorem, qui tamen ad minimũ nobilis sit, hoc juramentum præstare

Forma juramenti hæc est: Decernimus quatenus N. per Deum dejeraverit, se in commisso fractæ pacis crimine neque consilium, neque auxilium neque subsidium vel adjumentum præstitisse, quod hoc audiri, & porro sive hoc faciat sive non, fieri debeat, quod juris est, hoc est. Mag vnnd soll N beclagter ein Eydt zu Gott schweren/ daß er zu solcher geklagten Landfridbrüchigen that vnnd handlung kein Rath/ hülff/ beystand oder fürschub gethan habe/ das soll gehöret werden/ vnd als dann er thu das oder nicht/ ferner ergehe was recht ist.

Purgationis necessitatem judex etiam ex proprio motu vel ex officio suspectis imponit. *Ord. d. t. 10.* § Es sollen vnd mügen/

Injustè citatus ad purgandum citantem, qui temerè mota suspecti accusatione destiterit, aut causa ceciderit, actione injuriarum persequi licet. *Ord. d. t. 10.* § *fundl.* Wo aber jemands. *Mynsi. obs. 82. cent. 2. Confer. Gail. lib. 2. de pace publ. cap. 7. num. & cap. 8.*

TITULVS XLIII.

De processu in causis fiscalibus.

CAusarum fiscalium quædam ordinariæ, quædam extraordinariæ sunt.

In causis fiscalibus ordinariis, quales sunt causæ fractæ pacis, causæ exemptionum, item causæ pœnales & aliæ, in quib⁹ ordinaria via i. e. juris

ordine

ordine observato per citationem & libellũ proceditur. *Gail. obs. 20. l. 1. n. 5.*

Ad causas exemptionũ quantum attinet, quæ fiscalibus annumerantur, & de libellis à procuratore fisci in iisdem formandis *vide obs. Gail. 21. lib. 1. n. 9.* Procurator fiscalis ait Gailius in causis exemptionũ hoc pacto libellũ conceptis articulis formare consuevit.

I. Pono & dico quod N. Comes vel Baro eximendus, jam olim in matriculam imperii ut status imperii receptus atq; inscriptus sit.

II. Quod feuda, dignitates & regalia ab imperatore & imperio immediatè habeat & recognoscat.

III. Quod ad Comitia & conventus imperii perinde atque alii status vocetur & vocatus comparuerit.

IV. Quod consilium & votum in consilio imperiali habeat,

V. Quod indictiones contributiones & collectas imperii pro rata sua quovis tempore solverit &c. Hic inquam libelli in causis exemptionis modum quem procurator fisci proponit, forma est, de causis exemptionum *vide Recess. Imp. Anno 1548. August.* ¶ Vnd als durch die Kriegsverordnete/ ꝛc. *& sequentib.*

In causis fiscalibus extraordinariis ut sunt causæ pensitationum sive collectarum imperii in quibus de plano extra juris ordinem & celeriter proceditur, nulla citatione prævia, exigendo solum, compellendo & exequendo *vide Marantam parte 6. de citation. num. 6.*

In primo enim processuum fiscalium termino vel de paritione docendum vel causæ quare non parere teneatur, nec ulterior dilatio conceditur *ordinatio part. 1. tit 17.* ¶ Vnd nach dem die Anschlege.

Myes.

Mynſ. obſ. 90. cent. 5. Gail. l. obſ. 20. n. 5.

In cauſis fiſcalibus obſervandū quod procurator fiſci juramentum calūniæ non præſtet. *Mynſ. obſ. 74. cent. 1. Gail. 1. obſ. 90. num. 4.*

Titulus XLIV.

De proceſſu in cauſis litigioſæ poſſeſſionis.

JUdicium poſſeſſorium Retinendæ ſive Diſceptatio judicialis de poſſeſſione retinēda duplex eſt, una Ordinaria: altera, Summaria ſive extra ordinaria, quam & momentaneam appellant.

Ordinaria eſt in qua juris ordine obſervato proceditur, & principaliter atque abſolute de poſſeſſione partium diſceptatur pleneque probationes requiruntur. *Gail. lib. 1. obſ. 7. n. 1. 2. & ſeq.*

Summaria eſt, in qua nullo juris ordine obſervato ſummariè & celeriter proceditur & probationes ſemiplenæ atque imperfectæ recipiuntur de quâ promulgata eſt imperii conſtitutio *Ord. Cam. p. 2. t. 21. Gail. 1. obſ. 7. num. 5. & 6.*

Proceſſus judicii poſſeſſorii in Camera imperiali hoc modo inſtituitur.

Primum inhibitione vel ſequeſtratione contra utramque partem ex officio ſcilicet vel alterutra parte poſtulante decreta & facta utrique parti injungitur, ut in Camera conſtituto termino comparcant, & jura ſua ſummatim & per articulos proponant, & ſimul nominationem teſtium atque commiſſariorū proferant. *Mynſ. obſ. 96. cent. 2. Gail. lib. 1. obſ. 6. num. 1. 2. 3. & ſeq.*

Alterutra pars ſi in articulis exhibendis & teſtibus nominandis moram nectat, judex ex officio per interlocutoriam terminum conſtituit

ad

ad producendum articulos & nominandum testes. *Gail. d. obs. 6. n. 8.*

Ad articulos quod attinet, non quivis sed ad judicium hoc summarium pertinentes tantum admittuntur. *Gail. d. obs. 6. num. 8.*

Itaque si nimis effusi longa serie, longo ordine, & magno numero propositi fuerint ita ut altiorem indaginem requirant, & potius ad plenarium sive ordinariū possessorium pertineant tūc aut omnino rejiciuntur, aut partim rejiciuntur partim admittuntur. *Gail. d. obs. 6. n. 8.*

Exhibitis hinc inde articulis possessoriis factaque nominatione commissariorum, & testium quæ cum articulis exhiberi solet nulla fit partibus actorum sive scriptorum prolatorum comunicatio, copiæ sive exempla non decernuntur responsiones ad articulos non exiguntur, litis contestatio nulla fit, non juratur de calumnia, cōmissarii nominati deputantur, comissio in communi forma decernitur, dilatio nulla conceditur, sed certum temporis spatium habita ratione personarum atque causarū pro omni dilatione assignatur. *Gail. ib. Roland. de commiss. lib. 2. c. 8.*

Commissarii probationibus recipiendis constituti, si forsan contra illos excipiatur, aut ab iisdem appelletur, nihilo minus testes examinare pergunt, quia testes in hoc causarum genere solummodo ad informationem judicis examinantur. *Memor. visit. Anno 68.* § *Auß auch Cam. fol. 356.*

Attestationibus utrinque exhibitis nulla earū publicatio fit, sed in causa statim concluditur, & tandem super momentaneo possessorio in favorem ejus qui melius probaverit pronunciatur, salvo

ordina-

ordinario ſive plenario poſſeſſorio & petitorio coram judice competente inſtituendo *Gail. d. obſ. 6. n. 3.*

Titulus XLV.

De proceſſu in cauſa relaxationis juramenti ad effectum agendi.

IN cauſa relaxationis ad effectum agendi Camera poſtulatos proceſſus citationis ante non decernit nec immittit, quam à magiſtratu inferiori à quo ſupplicans captivus in vincula fuit cõjectus de qualitate facti fuit informatus. *Ordin. part. 3. tit. 24. Gail. lib. 1. obſ. 22.*

Primum igitur ad magiſtratum ſcribit ab eoq; petit ſe de qualitate informari & ad informandum certum tempus præfigit, cum annexa comminatione niſi intra tempus præfixum informatio illa ſubſecuta fuerit, fore ut proceſſus poſtulati & decreti emittantur. Et judex de qualitate facti edoctus informationem acceptam ſupplicanti communicat & ſi quidem probabiliter eam refutare queat citationem petitam vel mandatum decernit: ſin minus, ut puta ſi judex ſcribat ſupplicantem ob crimen ſeu maleficium captũ fuiſſe & ex gratia ſub jurato elogio vel urpheda de carcere non vindicando liberatũ fuiſſe, citatio negatur: quanquam interdum etiam ex juſtis cauſis illa informatio à magiſtratu tranſmiſſa auctori non communicetur, *Gail. ibid.*

Et ſolet judex in decernenda citatione juramenti præſtiti formam perpendere utrum nimirum captus juraverit tantum carcerem non vindicare an verò etiam ſimul jure non experiri: quanquam Gailius hanc differentiam in Camera

quando

quandoque non attendi, sed indifferenter & iudicii facti informationem à magistratu requiri tenetur.

Caeterum circa processum in causa relaxationis aliquando in Camera variatum est, alii enim libellum exhibendo, litem contestando adeoq; legitimo juris ordine observato processere, qualem processum Gailius perperam institutum fuisse *obser. 27 lib. 1.* asserit, quia ea ratione ex causa sum̃aria qualis est causa relaxationis, processum ordinarium fecerit.

Alii reproducta citatione exhibuerunt tantùm implorationem judicis pro facienda relaxatione & per generalia ad exceptiones adversarii concluserunt nulla litis contestationis mentione facta, quē processum Gailius ibidem approbat & praejudiciis quibusdam Camerae confirmat.

Tandem lata sententia super relaxatione juramenti opus est nova citatione in causa principali, puta ratione injuriae vel damni dati, itemque nova opus est instantia novoque prothocollo. *Vide Gail. obs. 24. circa fin.*

Titulus. XLVI.

De processu in causis pignorationum.

Quemadmodum ait Gailius de arrestis c. 1. nu. 4. in C. duplex punctum est, Mandati nimirum & citationis ita duplex processus, sed hoc causis pignerationū speciale sive peculiare nō est sed punctus mandati etiam in aliis causis consideratur.

In primo igitur termino processus citationis citatus sive pignerator articulos ut appellant causales producit.

Materia sive argumentum causalium est quod pignerator jus pignerandi

sandi in loco ubi pignoratio facta est semper habuerit atque etiamnum hodie habeat, quod jam ante actus pigneratitios exercuerat, quos specia-tim deducit & proinde in possessione vel quasi tuendus sit, & quod adversarius in illo loco nihil juris habeat sed pigneratorem turbaverit. *vide Mynsing. obser. 12. cent. 1. Gail. de pign. obs. 21. n. 3. & in tract. de Arrestis cap. 2. num. 4.*

In causa citationis ex constitutione pigneratoriorum attentata jure communi censentur.

Ad causam principalē continuandam possessionem spectantia pro attētatis ne habentur. *Den. attentata* § *4. & 25.*

Si pateat actorē jure pigneravisse vel cepisse, tū is pignora restituta captivosve relaxatos cum expensis & damnis recipito: salva actione principali utriq; parti suo loco proponenda. *Ord. p. 2. 22.*

Pignerationibus inter easdem partes super eodem jure repertis: mandatorum possessoriorū petitionis duntaxat articulis diximitor, citationis causa ad proximā communine tentatam actionē rejicitor; *Mem. visit. an. 67. Denais. Mandata super constit. pig.* § *1.*

Titulus XLVII.

De processu in causis L. Diffamari.

IN causis L. Diffamari duplex processus observatur diffamationis & actionis sive causæ principalis. *Gail. obs. lib. 1. obs. 11.*

In processu diffamationis diffamatus tāquam actor summariam petitionem exhibet, in qua diffamationem deducit petitq; diffamātē tanquā Reo terminum ad probandū suam diffamationem coram judice ordinario vel competenti sub pœna perpetui silentii præfi-

præfigi. *Gail. d. obs. 12. de forma libelli Vide Blarerum ad l. diffamar. cap. 5. Mynſ. obſ. 78 cent. 3.*

In termino igitur citationis ſi diffamator cōpareat & diffamationē fateatur, aut eo negante legitimè per actorem probetur, tunc ei præfigi debet terminus agendi in judicio actionis ad proſequendā ſuam prætenſam cauſam, idq; fieri debet in camera ſi cauſa eò immediatè ſpectet, vel corā judice ordinario ſi cauſa ad Cameram non pertineat. *Vide Gail. obſ. lib. 1. obſ. 12 n. 2.*

Quod ſi autem diffamator non compareat ad primam emanatam citationem, ſecundò citandus : Ratio eſt, quia unica citatio ad perpetuum ſilentium imponendum ob contumaciam nequaquam ſufficiens eſt, ſicuti etiam non ſolum cōmunis, ſed etiam in Camera approbata ſententia. Ratio autem rationis eſt, quia per decretum impoſitionis perpetui ſilentii plenum prę judicium diffamanti gignitur, adſtipulante *etiā eodem Gail. d. lib. 1. obſ. 12. num. 4.*

TITULUS. XLVIII.

De proceſſu nullitatis.

DE hac materia nullitatis agitur *Ordin. 3. part. tit. 34. per totum ibid.* ubi regulariter ita diſpoſitum & conſtitutum eſt, ut nullitas, & iniquitas in uno eodemque libello alternativè tamen, deduci debeant, ita nimirū, ut primò ſuper nullitate, ea verò deficiente ſuper proceſſus, & ſententiæ iniquitate pronunciari petatur, aſtipulante *Mynſing. cent. 4. obſ. 63. in princip. ibidem.*

Et nullitas ita incidenter propoſita cum iniquitate ſimul iiſdē terminis, qui in cauſa appellationis præſcripti obſervan-

tur deduci, & expediri debet. *Ordin. 3. part. t. 34. § 2. attestante etiam Mynsing. d. cent. 4. obser. 63. in princ. & cent. 3. obs. 91. n. 8.*

Quod tamen non absque limitatione, & distinctione accipiendum est, ita quidem, ut, si nullitas evidens, & notoria sit, ante litis contestationem judex competent ex officio parte etiam non petente desuper finaliter judicare, & pronunciare possit. *Ordin. 3. part. t. 34. § 2. Teste quoq; Mynsing. cent. 1. obs. 20. per totum.* Secus verò, ubi de ea non constat, & altiore indagine opus est.

Tum autem evidens, & notoria nullitas esse dicitur, cum ea ex actis, & actitatis primæ instantiæ, quæ notorium, atq; adeo verum inducunt, liquido appareat, & in secunda instantia ratificari nequeat. *Ord. 3. part. tit. 34. § 2.*

Ad extremum & illud observandum est ut semper & ante omnia causæ commissarum nullitatis specificentur. *Ord. 3. p. tit. 34. § fin.*

TITULUS XLIX.

De processu reconventionis.

DE causa seu materia reconventionis agigitur *Ord. 3. p. t. 30. per totum ibid.* Et hujus tituli analysis brevis, & perspicua hæc esse potest, quod reconventio fiat, aut ante litis contestationem, aut illicò post litis contestationem vel saltem ad proximam, vel secundam audientiam, quo utroque casu antè vel post litis contestat. causa con, & reconventionis simultaneo processu expediri debet.

Quod si autem longè post litis contestationē, & quidem ad primam & secundam audientiam fiat, (modò tamen ante causæ conclusionem fiat) cum qualibet causa, nempe

nempè con. & reconventionis distinctè ventilari & peragi debet.

Quod tamen Mynsingerus cent. 1. obs. 10. haud sine distinctione accipiendum esse putat, dum ibidem sic ait, si de utraque causa con. & reconventionis pariter cōstat tum utraq; causa simultaneè expediri debet, secus verò si prius de una quā de altera liqueat.

Titulus L.

De Contumacia accusanda, Contumacia quotuplex, contumaciter præsentes quinam sint.

Ord. part. 3. t. 14.

Contumacia comissa accusanda est, & con tumacia accusata in continenti agendum est, nec ad proximam dilatio petenda sub pœna arbitraria. *Decret. Camer. 3. Iulii Anno 77.*

Contumacia est vel { *præsentium*, *absentium*.

Contumaciter præsentes, qui vel ipsi, vel per procuratorem in judicio comparent, sed id quod agendum est, non agunt, *Ord. p. 3. t. 41. in princ.*

Contumax in non agendo, non nisi damnis, & expensis refusis ad causam, eo statu in quo erit persequenda, admittitor: & adversario interim procedendi jus esto, & hoc reliquis juris communis pœnis accedito. *Ordin. ibid.*

Sed hanc præsentiam & non agentiū contumaciā hodie per terminū præjudicialē ejusq; præjudiciū coerceri puto. *Vide supra lib. 2. Comment. ad ordinem rerum.*

Contumaciam non agentium in termino accusaturi, diem quo agi oportuit in specie nominanto *Mem. vis. An. 67.*

Denaiis Contumaciæ accusatio § 1.

Et contumaciæ accusatus per præfixionē termini ad agendū compellitor. *Mem. visit. An. 78. Den. ib.* § 2. Sed hanc visitatorū legem de termino ad agendum contumaciæ accusato præfigendo hodie propter terminum præjudicialem constitutum antiquatam esse opinor.

Commentarius.

Contumacia accusanda.] *Nisi enim accusetur, contumaci nō nocet*, per text in L. properandum §. Et si quidē C. de Judiciis, & DD. ibidem.

Præsentium vel absentium.] *Hæc διχοτομία ex rubrica, sive inscriptione* T. 41. & sequentium tit. parte 3. patet.

TITULUS LI.

Contumaciter absentes qui nā dicantur, & quotuplex contumacia absentium sit, ubi de circūductione termini citationis

CONtumaciter absentes sunt, qui neque ipsi neque per alium in judicio comparent: vel quamvis semel atque iterum comparentes libellū exhibuerint, & lite contestati fuerint, attamen postea non comparendo contumaces se gerunt. *Ord. p. 3. t. 41. §* Wo aber *& § fin. & t. 44. in princ.*

Porro tam in causis simplicis querelæ, quàm appellationibus contumacia committitur, vel ab utraq; parte in primo termino citationis, vel ab alterutra tantū modò in primo termino, modò in sequentibus: Illo casu termini circumductio locum habet, hoc vero tum termini circūductio tum proclama.

Termini circumductio est citationis emanatæ exstinctio sive delctio.

Quamobrem si in termino citationis & actor, & Reus abfuerint, terminus citationis circumducitur.

ducitur, id est, citationis effectus exstinguitur, ita ut Actori processum instaurare volenti nova citatio impetranda sit. *Ordinatio parte 3. tit. 12. ¶ final.*

Sed hodie in Camera Actori sex dierum juridicarū spacium ultra terminum citationis in Camera conceditur (olim triduum duntaxat concedebatur) intra quod si compareat, & ad partis adversæ instantiam, causas atque impedimenta alleget, quamobrē comparare non potuerit, ad processum non secus admittitur, atque si in termino citatione constituto comparuisset. *Ordin. d. tit. 12. final. ¶ part. 3. Decret. Cam. publ. 17. Aug. An. 74. Cisn. ad d. ¶ fin. in margin.*

Quod si verò sex dies juridicæ post terminum citationis effluxerint, & neque Actor neque Reus intra illud sex dierum spacium comparuerit, sive ut ordinationis verbis utar, nemo in judicio se intromiserit, terminus citationis pro circumducto habetur, & citationis effect⁹ exstinguitur. *Ordin. d. t. 12. ¶ final. part. 3.*

Et licet Actor post sex juridicas comparens legitimū impedimentum alleget, attamen citatio exstincta non revivifcit, sed nihilominus reiterāda vel renovanda fuerit. *Ord. d. t. ¶ final.*

Sed nota id quod *Cisn. ad d. ¶ finalem tit. 12. partis 3.* addit in observationibus illis Mynsingeri repugnantiam aliquā subesse,

Termini circūductio duntaxat in causis simplicis querelæ locum habet, sed in causis appellationum terminus citationis non circumducitur. Ut est recessus Imperii Augustæ Anno 66. ¶ So viel die appellationes,

Quamobrem etsi neq; appellans, neque appel-

latus in termino citationis comparuerit, attamē terminus propterea non circumducitur.

Majus enim periculū appellanti in termino citationis non comparenti, ex lapſu fatalium imminet, quam ex termini circumductione.

Et termini circumductio ſi in cauſis appellationum locum haberet, facilè eveniret, ut appellantes omninò cauſa caderent, utpote quibus ſæpius difficile, imò impoſſibile futurum eſſet novam citationem impetrare, & intra fatalium tempus reproducere. *Mem. viſit. An. 64.* ¶ So viel weiter ꝛc.

Sed quæſitum eſt an circumductio termini citationis locum habeat, in cauſis Mandatorum, etiam executorialium, itemque citationibus ad reaſſumendum, ſive illæ in cauſis ſimplicis querelæ, ſive appellationis in judicium introductis emanaverint?

Et Domini Cameraïes in hoc quidem omnes unanimiter conſenſere quod poſteaquam cauſa appellationis ſemel legitimè in judiciū introducta, & lis pendens facta fuerit, conſtitutionis ratio, quamobrem nimirum terminus citationis in cauſis appellationum non circumducatur, ne ſcilicet fatalia labantur, amplius locum non habeat.

Sed in appellationum cauſis jam productis atque pendentibus & aliis ſupra nominatis dubitatum fuit, præcipuè verò in citationibus ad reaſſumendum, & executorialibus quæ in Appellationum cauſis emanaſſent. Et ratio dubitandi fuit, quia in illis procurator jam apud acta eſſet, quo caſu ſecundum DD. opinionem, terminus, non circumduceretur, quia citato quovis tempore vel ſine citatione com-

comparenti, & id quod agere necesse haberet, cū effectu illi agere, & in præsentis contumaciam (cui terminus nihilominus curreret) procedere liceret, & executoriales quasi pars prioris judicii essent, & interdum uterque procurator apud acta esset. quo casu rursum circumductio termini locum haberi vix posset. Sed his rationibus non attentis pro contraria opinione conclusum est.

Existimarunt enim unius partis præsentiam circumductionem termini impedire nō posse. Quamvis enim aliquis apud acta esset attamen citatū comparere & non reproducentis processus contumaciam accusare posse quemadmodum etiam adversus comparentem post terminum procedere posset, si vellet in principali causa & præcipue vero, si citatio ante terminum reproducta, & postea non repetita fuisset, quo casu haud dubiè circumductioni locus, & citatio solummodo propterea circumduceretur, quod in termino constituto non reproducta fuisset, eoque citationis effectum & sublatum esse, & citatum non amplius ad comparitionem arctare. Quemadmodum enim citatus teneretur sub pœna contumaciæ (licet procuratorem apud acta haberet) in specie comparere, ita etiam impetrantē teneri in specie comparere, & illam legitimè reproducere, ut æqualitas observetur, aliàs enim impunè quandocunque citatio ad reassumendū produci posset, & in puncto executionis propterea in specie comparendum, & mandatum antea productum repetendū esse, quia citatio illa eò dirigetur, non verò procurator per literas Cæsaris moneretur & ci-

taretur, non modò ad pertexendum causam, & id quod reliquum est peragendum, verum etiam ad docendum de paritione, vel videndum se incidisse, quod cū causa principali nihil commune haberet. Etsi n. pars victa sine ejusmodi executorialib. & citationibus se intromittere posset, attamē ad declarationem pœnæ nec procedi, neque per sententiam condemnato paritionem injungi posse, quia definitiva nihil amplius comprehenderet, quam condemnatum aliquid debere, & si quid ultra illud ipsi injungi vellet sub certa pœna, sive comminatione aliter id fieri non posset, quam in puncto expensarum fieret: nam ut in pœnam quis declaretur, necesse esse quod mandatum præcesserit, & ad videndum in specie citatus fuerit: id quod peculiarem processum requireret; & idem de aliis mandatis statuendum esse: teste VVarembero *dispt. 16. lit. O. libr. 1. Vide Recess. Deputat, Imperii An. 1600.* ¶ Wir setzen/ ordnen und wollen auch daß in causis, ubi pragmatica sanctio est. In causis Mandatorum & Executorialium itemque in citationibus ad reassumendum, sive causa appellationis, sive simplicis querelæ sit circumductioni termini non secus atque in aliis citationibus locus est.

Commentarius.

Terminus citationis circumducitur:] *Confer Ioannem Berberium in practica sua, quam vocant Auream, sive viatorium juris* part.4. *De judiciis ubi quatuor modos ponit comparendi in judiciis, quorum tres rectius contumaciæ, meo quidem judicio quam comparitionis dixisset.*

Primum esse ait, quando uterque comparet Actor scilicet

licet & Reus.

Secundum, quando neuter:

Tertium, quando comparet Actor, Reus verò non:

Quartum quando contrà Reus comparet, Actor non:

Secundo casu quando neuter comparet, nulla inquit partes judicio sunt; quia non comparitione partium Terminus circumducitur, seu pro cancellato habetur Edictum Citationis. ita ut instantia tantum pereat, sed ex integro litigari possit. L. Et post edictum §. Circumducto, ff. de judic.

TITULUS. LII.

De proclamate, quid sit quomodo, & quando postulandum atq; decernendum & quae ejus effecta sint.

PRoclama est citatio, quam Bidellus Camerae contra partem litigantem alterutram contumaciter absentem in primo termino vel aliis sequentibus proclamando exequitur.

Proclamata non conditionaliter in aliqua factum, quatenus minimū quis ad proximum se legitimaverit, sed purè vel decernuntor vel negantor: *conclus. Cam. de l. 73. Recess. Imper. An. 1600.* § Demnach der citirt,

Et non ex officio sed ad instantiam partis adversae contra contumaciter absentes decernenda sunt.

Et non decernuntur contra citatum contumacem, nisi citationis executio vel insinuatio legitime ipsi facta fuerit, *Recess. deput. Imp. Spirae An. 1600.* § Demnach der citirte als bald.

Atqui secus si citationis executione sive insinuatione illegitime facta, citatus nihilominus comparuerit, citationē verò impetrans non comparuerit, quo casu citato contra citantem sive impetrantem proclama decernitur.

Simul atque proclama

decretum, nec dum per Bidellum factum fuerit, contumacia solutione mulctæ florenariæ Bidello contumacis nomine purgator sub pœna arbitraria. *Decret. Camer. publicat. veneris 30. Mart. Anno 93. vers.* Sonsten auch gegentheyls.

Sed si contra senatum, vel collegiũ, aut universitatem decretum fuerit, non unius tantum floreni sed plurium solutione pro judicis arbitrio purganda est, *Decret eod. vers.* Unnd da er gegen eynem Rath/ꝛc.

Et procurator pro cõtumace comparaturus contra quẽ proclama decretum est, ultrò se contumaciam unius vel plurium florenorum solutione purgasse significato, vel eam in judicio offerret, *Decret. eod. v.* Unerwartet, *conclusum Camer. Dub. 71. Recess. Imp. An. 1600. Spire.* ¶ Es seind auch/ Ante hac procuratores sententia interlocutoria de proclamate decreto publicata, statim agere incipiebant, antequã Bidellus proclama exequeretur (nomina siquidem contumacium ex interlocutoria ante executionem illi cognoscenda & desumenda) & interea tẽpor is contingebat ut procurator, contra quẽ proclama decretum esset, statim in primo rerum agẽdarum ordine super sententiis sive decretis mandatũ exhibendo aut cautionem præstando ad judicium ita se legitimans compareret, sed quia executio proclamatis nõdũ facta esset, se ad cõtumaciam purgandum non astrictũ esse arbitraretur. Quoniam a. comparitio illa nimis sera & res non amplius integra esset & in primo termino & impune vel ante sentẽtiam etiam fieri debuisset, quo semel decreto & cõtumacia jam declarata, & citatus teneretur causam in eo statu in, quo est reassumere

ſumere, & ejusmodi ſententia, de proclamate decreto nulla atq; eluſoria amplius reddi nō poſſet, quandoquidē in termino non cōparens jam multis modis judicio negotium feciſſet, & eā ob cauſſam principaliter, non propter Bidelli clamores in proclamate exequendo contumaciæ purgatio inſtituta eſſet, iſtiusmodi ſubmiſſionibus inanibus ſub gravi pœna interdicendum eſſe, & ſine hujusmodi & ſimilibus exceptionibus contumaciā purgandam eſſe Domini. *Cam. judicaverunt. Vide Receſſum Imperii An. 1600.* § *Wann das ruffen ertennet/ꝛc.*

Sed quæſitum fuit I. Quando proclamata poſtulanda atq; decernenda ſint, an ſtatim in primo termino & intra ſex dies juridicas (olim ſecundum ordinationis legem *t. 42. part. 3. & 43. in princip.* tres juridicæ obſervandæ erant) poſtulari & decerni poſſint, quia illis nondum lapſis terminus in effectu & purè nō circumducatur. Sed nihil obſtat, quo minus ſtatim in primo termino & antequam ſex juridicæ labantur, poſtulari atque decerni poſſint, & illud 6. dierum ſpacium nō proceſſui ad proclama, ſed expreſſè poſtea videlicet poſt factum proclama ad ulteriorem proceſſum in contumaciam præſtitutum ſit, attamen ne locus diſputationibus inanibus relinquatur iſtam ordinationis declarationem illo caſu neceſſariā eſſe exiſtimarunt concluſ. *Camer. dub. 70. Vide receſſum Imp. Spiræ An. 1600.* § *Es iſt auch bißhero in zweiffel gezogen worden/ꝛc.*

II. Quæſitum eſt, an non certum aliquod temporis ſpatium conſtituēdum ſit, intra quod proclama poſtulari & in contumaciam procedi debeat, an verò tempus in infi-

in infinitum concedendum & partim in arbitrio committendum, quandocunque velint proclama postulare? Accidit enim interdum ut ad processus reproductos nemo compareat, & propterea processus causæ aliquandiu suspensus hæreat, & denuum longo tempore mensibus nimirum vel aliquot annis post proclama adversus contumacem postuletur, & processus in contumaciam instituatur.

Sed tempus illud in infinitum indulgendum esse non pauci existimarunt, quia ex similibus causis quod videtur processus obtenti atque decreti per lapsum unius anni extinguantur, & contumacia impetrantis in non agendo major sit, quam citati, & propterea certum terminum constituendum esse, nisi enim hoc fieret evenire posse, ut partes ipsæ principales vel earum procuratores, vel causæ ipsæ litisve personæ multis modis mutarentur, ita ut aliquando processus in contumaciam nulliter, vel inique saltem instituendus esset, quemadmodum etiam *Mynsingerus hoc casu cent. 4. observ. 33. per c. consuluit.* De officio delegat. aliquot hebdomadas concederet. Sed secundum Ordinationem *part. 3. t. 41. & t. 43. in princ. & t. 45.* in fine statim in primo termino proclama postulandum, & post lapsum sex juridicarũ processum in contumaciam instituendum esse.

Alii verò existimarunt partes hoc casu arctandas non esse, quia instantia in Camerali judicio propterea non perimeretur, & contumacia absenti non patrocinari, nec illum in meliori conditione constituere valeret.

Adhæc partibus multiplices causas esse posse, quam-

quamobrē ad proclama non procederent, forsan ob tractatum cōcordiæ, aliasve ob causas procuratori significatas, quo casu quemadmodum etjam alias periculosum esse instantiam pro perempta haberi, quæ postea non nisi per multas ambages novæ citationis, imò tantum per viam restitutionis in integrum reparanda esset, & præterea ad illud non brevem aliquem terminum, sed longiorem concedendū esse, ut spacium esset deliberandi, & procuratorem instituendi, qua via in contumaciam procedere deberet. Sed cum non facile in stylo hactenus observato aliquid mutandum, ad status Imperii hanc quæstionem remittendam esse censuerunt. *Conclusum Cameræ Dub. 72. Itaque deputati status Imperii Spiræ Anno 95.* conclusi istius opinionem secundā utpote ordinationi consentaneam approbarunt, ita ut partes à citandis nō esse statuerent, quia instantia judicio Camerali non perimeretur & contumacia absenti non patrocinaretur, vel in meliori conditione ipsum constituere posset, & verba ordinationis *t. 12. & 43. part. 3.* de proclamate postulando non permissivè sed præceptivè ponenda, id est, Actori in ordinatione imperandum esse, ut in primo Termino, ubi citatio cum executione legitimè reproducta fuerit, contra citatum non comparentem, proclama simul petat, & ad proclama petitum secundū ordinationis leges, primo quoque tempore, vel intra spacium sex mensium (quod tempus omni appellanti pro fatali in Camera præfixum esset) in causa principali procedat, vel causas alleget quare non, sub comminatione Absolutionis à

nis à citatione. *Vide Recess. Deputat. Imperii Spiræ Anno 1600.* § So auff die Reproducirte processus, &c.

III. Quæsitum est an sex juridici post factum proclama pro continuis vel saltem ultimus pro utili habendus sit, quia sciri nequeat, an alicuius & utrius partis procurator mandatum comparendi habeat, cumq; ordo procedendi ultimo sive 6. die forsan non tangat. Sed à Dominis Cameralibus conclusum fuit, sex illos juridicos continuos esse, quia Ordinatio sex dies præcisè præstitueret, & non ultra concederet, donec videlicet quis ordine procedendi & id quod convenit agendi inter procuratores completo interpellaretur. *t. 42. & seq. par. 3.* Alioquin enim non tantū sex dies, sed plures constituti fuissent: & præterea tardi atque nullius judicii illud esse: nam si procuratorū quispiam legitimatione instructus esset, illum simulatque adversarius in contumaciam procedere cuperet, comparere, & causam in illo statu in quo est reassumere posse. *Conclusum Cameræ dub. 74. Vide Recess. Deputat. Imper. 1600. Spiræ* § Welcher massen ob die sechs Gericht täge &c. ubi pragmatica Imperii sanctio est sex istas juridicas pro merè continuis habendas esse.

Commentarius.

Contumacia jam declarata citatus teneatur. *Conclusum hoc quamvis specialiter loquatur atque statuat de citato, attamen generaliter accipiendum est & locum habet sive contra citatum vel reum, sive contra appellatum sive actorem appellantem proclama postulatum decernatur, quemadmodum etiam decretum Camerale generale est. Idemq; de conclusis sequentibus intelligen-*

telligendum esse censeo.

Ad ulteriorem processum in contumaciam] *Secundum decretum Cameræ Anno 74. publicatum quod à proclamate decreto post sex demum juridicas in contumaciam procedere jubebat.*

Pro utili habendus] *ita scilicet ut procurator non nisi ordine interpellatus & quando potest, agere vel in contumaciam procedere teneatur.*

TITULUS LIII.

Adversus actoris vel appellantis contumaciam quomodo procedendum sit.

Ordinatio part. 3. tit. 42. & tit. 44.

SI actor vel appellans contumax fuerit, contumaciam committit.

vel { *in Termino citationis.* / *postea.* }

Si in termino citationis contumaciam commiserit citato proclama postulari decernitur, isque proclamate facto post lapsum sex juridicarum absolutionem ab instantia aut citatione cum refusione expensarum petere atque impetrare potest : *Ordin. part. 3. t. 42. in princ.*

sin postea { *sive post citationis terminū* / *sive ante litis cōtestationem* / *sive post litis cōtestationem contumax est.* }

Si post comparitionē libelliq; editionem, sed tamen ante litis contestationem actor abfuerit, citato duplex in contumaciam contra illum procedendi ratio præscripta est.

Aut enim citato, quæ prima ratio est, proclamate facto, & sex juridicis effluxis liberū est absolutionē ab observatione judicii sive citatione postulare *Ord. d. t. 42. p. 3. §*

Wo aber der Cläger ec.

Et quamvis actor postquam sex juridicæ præterierint comparens causas atque impedimenta allegat quamobrem in termino citationis nõ comparuerit, attamen non audietur, sed similiter terminus citationis circumductus atque extinguitur, & Actori si processũ instaurare velit, nova citatio impetranda fuerit. *Gail. 1. obs. 59. num. 2. & seqq.*

At licet Reo litẽ contestari, litemq; prosequi & merita causæ deducere, ut eum si item ut ab Actione quoque absolvatur, [illegible] §. Wo aber der Cläger ec.

Sin actor postquam libellus exhibitus, ad eũque a Reo Responsum, & lis contestata fuerit, non comparendo contumacem se gesserit, judex & tunc litem reo postulante ad definitivam procedunto, & secundum merita & jura causæ deducta atque probata pro actore aut reo, id quod justum est, decernunto, & pronunctianto, & obediens, et amsi succumbat, attamen expensas refundere non tenetur. *Ordinatio part 3. tit. 42. §. final.* qui enim contumaciter abfuit sive vincat, sive vincatur, illi qui in judicio præsens fuit in expensas condemnari debet, sed non ante quàm lis decisa fuerit. *Ord. p. 3. t. 45. § final.*

Ex tribus istis contra Reum citatum absentẽ in contumaciam procedendi modis, Actori etiã post litem contestatam electum variari & alium eligere licet.

Idem contra appellantem in termino citationis non comparentẽ, aut aliquando quidem comparentem sed ante vel post litis contestationem contumaciter absentem, contumaciæ processus observator: si tamen appellatus appel-

lationi

lationi adhærere velit, libello oblato appellationem prosequitor. *Ordin. p. 3. tit. 44. in princ. &* ¶ Neben dem soll den Appellanten/ rc.

Ita tamen ut prius formalia appellationis ad fundandum jurisdictionem Cameræ doceat, atque acta producat. *Ord. d. tit. 44.* ¶ Doch soll inn diesem fall.

Et si quid ulterius deducere voluerit, eo modo procedendum quemadmodum in contumacem Reum processum *Ordin. supra præscripsit. d. t. 44. &* ¶ Wo aber der Appellat rc.

Sin nihil novi deducere voluerit: simpliciter super actis prioris instantiæ concludito: nisi judici placuerit, rem vel differre ad proximam, vel aliud quippiam decernere. *Ord. d. t. 44.* ¶ Doch soll in diesem Fall/ rc.

Sed quæsitum est, cum appellanti liberũ sit post terminũ citationis, quia hic in causis appellationum non circumducitur ut supra dictum est, quandocunque voluerit, & poterit, dummodo intra fatalia id faciat, processus reproducere, & causam judicialiter introducere, utrum appellato, qui citatus est, in termino, vel post terminum adhuc intra fatalia comparere, citationem insi insinuatam reproducere, proclama postulare, eoque decreto & facto & sex juridicis præteritis, absolutionem à citatione durantibus adhuc fatalibus petere liceat, quo ipso necessario consequeretur desertio, ex quo non potest nova citatio intra fatalia reproduci, an verò appellato expectandum donec fatalia labantur? Dñi Camerales generali ordinationis dispositioni standum esse concluserunt, utpote quæ hoc casu non distinguat & vice versa appellanti contra appellatum

non comparentem statum & indifferenter, vel intra fatalia processum in contumaciam institui liceat (quanquā non tanto cum periculo) & impetrantis cōditio hoc casu potior esse non debeat cum ipsius contumacia major sit. Et hoc Dominorum Cameralium conclusum pragmatica ordinum Imperii sanctione confirmatum extat in *Recess. Imperii Anno 1600.* ¶ Demnach dem Appellanten frey gelassen.

Commentarius.

Absolutionem ab instantia seu citatione:] Vide Frider. Mindan. lib. 1. cap. 20. num. 8 *ubi tradit differentiam inter absolutionem à citatione & ab observatione judicii sive instantia: hoc nimirum pinguius esse remedium, quo plenius consulitur reo, quàm illud. Nam si reus veniens sit contentus solùm, ut citatio facta cassetur ad nudam edicti peremptorii circumductionem agendo: indubitanter absolutionem ab edicto vel citatione emissa obtinebit, absque ulla causæ cognitione sine ulla absentiæ actoris evocatione: quia terminus cum insequentibus juridice plenè purificatus, circumductus est* d. l. & post edictum. §. 1. p. t. 42. *sed per hanc cassationem non plene consultum est reo: quia actor veniens refectis expensis potest eum de novo citandum curare super eodem libello. Ergò si libello exhibito, lite contestata, aliisque actibus judiciariis habitis, reus sibi plenius velit consultum, absolutionem ab instantia & observatione judicii petet: quā tamen obtinere non poterit, nisi adversarius ad videndū & audiendum citetur* arg. l. si præses c. quem. & quand. Innocent. in c. consuluit, de offic. deleg. *Si tamen certum sit constitutū tempus intra quod actor se compariturum repromisit vel satis dedit, & tamen non compareat,*

comparеat, citatione opus nõ est, auth. quod fieri C. de dilat. vid. Barth. auth. Qui semel n. 13. C. *Quomodo & quando judex. Circumductione verò judicii & instantiæ & absolutione ab ea ejusve observatione obtenta, omnia acta pereunt, quæ ad litis ordinationem pertinent: ut citatio, libellus, litis contestatio, terminus probatorius, satisdationes, & similia:* l. properandum. c. de judic. *Actis causæ solummodo manentibus. qualia sunt Depositiones testium, instrumenta, & alia similia acta probatoria.* Barth. l. cum lite mortua ff. judic. solv. vide Marant. part. 5. in princip. n. 55. *Quot autem modis & quomodo absolutio ab observatione judicii fiat vide eundem d. part.* 5. n. 45. & seq.

Appellationi adhærere.] *ut prioris sententiæ confirmationem obtineat, vel propter expensas in priori instantia à judice omissas aliasve ob causas & gravamina sibi illata. Appellationis enim beneficium tam appellanti quam appellato commune est.* Mynſ. obſ. cent. Gail. l. 1. obſ. 122. n. 3.

Titulus LIV.

Adversus rei, vel appellati non comparentis contumaciam, quomodo procedendum.

Ord. p. 3. t. 43. & t. 45.

Actori contra reum in primo termino contumaciter abſenti procla ma poſtulanti decernitur, quo facto & ſex juridicis effluxis triplex in contumaciam procedendi via conſtituta eſt, *Ord. part. 3. t. 43. in princ.*

Prima via eſt, qua actori ad bannũ procedere licet contra reum. *Ord. ib. & Gail. obſ. pract. l. 1. obſ. 60.*

Sed actor ad bannum acturus citatum contumacem denuò legitimè citandũ curato ad videndum & audiendum ſe ob contumaciam conſiliam

in bannum declarari, vel ad allegandum causas quamobrem declaratio illa fieri non possit, nec debeat. *Ord. d. t. 43.* Doch wo der Cläger 2c.

Et ita denuò citatus si emanserit, & proclama decretum factumque fuerit, & sex juridicæ effluxerint in bannum declarator. *Ord d. t. & §* Doch wo der Cläger 2c.

Altera via est, qua licet actori ad immissionem ex primo decreto in bona citati procedere secūdum rei debitę naturam. *Ordinatio part. 3. d. tit. 42. in princip.*

Et reo ob contumaciam in bannū declarato, vel actore ex primo decreto immisso fas esto actori bona Rei citati coram judice cameræ designare & immissionem in illa petere, & Cameræ causa cognita actorem in illa immittere liceto. *Ord. d. t. 43.* § Und so also der antworter.

Magistratus sub quo in bannū declaratus domicilium habuerit, aut ejus facultates bonaque sita fuerint, immissionem illam non impediunto, sed ad eam auxilium præstanto. *Ord. ibid.*

Sed bonorū feudalium fructus Dominus feudi deductis impensis, banno durante Actori permittito. *Ord. ibid.*

Si Actor duabus superioribus viis omissis in causa principali procedere malit, quæ tertia in cōtumaciā rei absentis, quā ordinatio *d. t. in princ.* præscribit, procedendi via est, proclamare decreto factoq; & sex juridicis lapsis, lis Actore postulante pro contestata habetur, & vel articulis producendis terminus ad proximam conceditur: vel ipso libello in continenti loco articulorum, si fortè articulatim propositum exhibuisset, & accusata contumacia tempus probandi postulat: judici tamen, si causa fuerit, ad proxi-

ad proximam rejicere licebit: & deliberatione habita, si articulos admittendos esse decreverit, dilationem ad probandum arbitrariam concedet, & probatoriis aliisque actis examinatis põderatisque, tandem sententiam pronunciabit: Actorem tamen etiamsi succubuerit expensarum non condemnabit, sed ipsum contumacem, sed non nisi sub judicii finem. *Ordinatio d. t. 43.* ¶ Wo aber der Cläger disen weg/ ic.

Et appellanti contra contumacem appellatũ ex tribus superiorib. viis unam eligere liberũ est: Sed in causa principali si processum elegerit, eadem proclamate decreto factoque & sex juridicis exactis formalibus justificandis, libellumque edendo aliisq; quæ rebus conveniunt, agendis, præstabitque quæ appellato præstanda ordinationis lex paulo supra præscripsit. *Ord. p. 3. t. 45. in princip. ¶ penult. & ult.*

Deniq, notandum est in hoc processu contumaciæ contra Reum vel appellatum absentem articulos Actoris ad probãdum admitti, & à judice dilationem arbitrariam, ut dictum est, ad probandum concedi, sed secus observari, si Reus, postea quam in judicio comparuerit, ad articulos ab actore exhibitos non respondendo contumacẽ se gerat, eoq; casu articulos ad probandum non admitti, sed pro confessis in contumaciam acceptari, ut ordinationis lex est *part. 3. tit. 15.* ¶ Begebe sich aber ic. Et diversitatis rationem hanc afferri, quod contumacia semel vel sæpius in judicio comparentis & postea absentis major sit quam ejus, qui nunquam comparuit.

Sed quid si contingat procuratorem quempiã, posteaquam terminum

ad respondendum articulos obtinuerit, & antequam is labatur ex vita concedat, & propterea principalis ad causam in suo statu reassumendum citatus non compareat, an articuli pro confessis acceptandi, quasi hanc ob causam contumax emanserit, ne scilicet respondere cogeretur, juxta c. de confess. in 6. Et quia discrimen observandum inter eum qui statim ab initio non comparet, & eum qui aliquando comparet, & eo usque processit, ut sciret quid agendum sit & propterea non solum in constituto termino comparere, verum etiam respondere teneatur, videretur dicendum articulos pro confessis acceptandos. Sed per majora conclusum præjudicium confessatorum hoc casu locum non habere, contra eum qui procuratorem apud acta nullum haberet. I. Quia etiã aliæ absentiæ causæ min' odiosæ esse possent quia & imò si cõpareret causas habere posset, quã obrem non teneatur respondere aut si nullas haberet adhuc terminũ petere, & obtinere breviorẽ posset & sic prior terminus pro purificare non habendus, præsertim cũ nõ ex culpa sed casu mortis contigerit, ut pro absente haberetur II. Quia differentia nulla compareret inter non comparentem in initio & postea, quia similiter in contumaciam prævio proclamate procederetur, neque vero quis præcise teneretur ad respondendum, sed ad reassumendum causam in suo statu, videlicet ut periculum responsionum pertexat, novo quasi in termino, quo nondum petito neque obtento nulla purificatio & consequenter neque præjudicium sequi queat. III. Quia textus d. c. 1. non obstet; ibi enim agi de casu cum

quis

quis in cōtinenti respondere jussus fuisset, qui etjam juramentum respondendorum atque calumniæ jam præstitisset. *Vide Recess. deputat. Imperii Spiræ Anno 1600.* ¶ Fürters soll inn dem fall/ da ein Procurator ꝛc. Ubi pragmatica Imperii sanctio est. Si procurator quispiam termino ad respondendum articulis obtento, antequam is effluxerit, ex vita decedat, & principalis ad reassumendum causam in suo statu citatus fuerit, illo casu procuratorem apud acta non habenti, quasi contumaciter emansisset, cō fessatorum præjudicium subeundum non esse.

Commentarius.

Pro qualitate rei debitæ:] *Advertendum etenim, utrum Actio Realis intentata sit,* Ob die Clage auff Habe vnd Güter/ welche der Clager als sein Eigenthumb ansprechen thete/ *An verò personalis intentata sit,* Oder auff einen Persönlichen spruch vnd fôrderung gericht- tet. *Nam in realibus actionibus si tota res petita fuerit, in totam, si pars in partem fit immissio: Sed in personalibus pro mensura debiti, seu quantitatis & summæ debitæ in libello designatæ atq; petitæ immissio fit: quæ quā etiam propter expensas (non in tantum) ut practici loquuntur, verum etiam in plus fieri queat.* Vide c. *Quoniam frequenter. §. in aliis verò casibus. Vt lite nō contestata:* & glossam ad c. prout. ad verbū [Terminetis] *De dolo & contumacia:* Matth. VVesenb. in paratitlis digestorum ad t. 2. lib. 39.

Causas habere possit, quamobrem nō respondere[.] *quemadmodū, exempli gratia ad positionē sive articulum certo tempore nō definitum in causa mutui, reus cogi nequit ut respondeat, neque respondere recusans pro confesso habendus fuerit.* Mynſ. cent. 1. obſ. 92.

TITULUS LV.

Adversus tutores vel curatores cõtumaces quomodo procedendum.

SI contra tutores, vel curatores cõtumaces procedendum fuerit, nõ in causa principali sed cæteris Ordinatione præscriptis viis, videlicet contra personas, aut ad bannum, aut ad immissionẽ in bona procedendũ. *Decret. Cameræ publicat. 30. Martii Anno 93. Conclus. Camer.* Dub. 78. Nam si tutores vel curatores in culpa deprehendantur, pupillis fraudi esse non debet, sed jura ipsorum intacta & salva conservanda cum delictũ non nisi suos autores tenere debeat.

Fuerunt quidem qui hoc casu contra tutores vel curatores (qui citati essent ut tales, & ex quo non comparerent, nec contradicerent pro talibus habendi) ea ratione, & sine discrimine procedendum esse statuerunt, ita tamen ut si processus impetrans in causa principali procedere vellet, is antequã procederet, qualitatem à se allegatam, quod nimirum tutores essent probaret: Sed quia hoc in præjudicium indubitatũ pupillorũ non defensorum cedere atque redundare visum fuit, & postea per multas ambages reparandum, neque possit causa semel læsa atque vulnerata, non aliqua cicatrix reliqua manere, prior opinio obtinuit. *Vide Recess. Deput. Imper Spiræ Anno 1600.* § Inn dem fall aber da contra tutores &c Ubi pragmatica sanctio est: proclamate contra tutores vel curatores contumaces facto, si in contumaciam procedendum sit, processus non in causa principali pupillorum, vel minorennium, sed contra curatores tutoresve, ad bannum videlicet

aut

aut contra ipsorum bona instituatur, quia citati in culpa deprehensi, eaq; pupillis fraudi non esse debeat, sed illorum jura inviolata & sarta atque tecta merito conservanda sint.

Commentarius.

Ut tales & protalibus:] Confer l. Si quis ex aliena. ff. de judic. & ibid. DD. notata.

TITULUS. LVI.

Adversus contumaciam procuratorum quomodo procedendum, & contumaciæ ab illis commissæ pœna.

SI procurator quispiã sua culpa ex negligentia, atq; temere non procedendo contumaciam commiserit, ex ære proprio absque principalis sui detrimento contumaciæ pœnam exolvito, damnumque rependito. *Ordinatio part. 3. t. 41. in princip.*

Procuratores pro contumacibus habentur, intra tempus constitutum personas suas ad judiciũ non legitimantes: in idẽ siquidem recidunt, alterius nomine in judicio non comparere, vel comparere quidem sed non legitime, *per jura vulgata.*

Quamobrem adversus procuratores de rato, atque mandato caventes, & intra tempus constitutum mandatum non producentes proclama ex adverso postulari decretumque fieri aut ordinationis pœna reservari solet. Et procurator quispiam si in caussa aliqua pendente se intromittens caverit, antequam citationẽ ad reassumendum impetret & tempus cautionis frustra labi passus fuerit, ita ut demũ post illius tẽporis lapsum citationem ad reassumendum impetrare necesse habeat, in

non ſolum in expenſas moræ ſive retardatæ litis condemnator, verum etjam graviores pœnes ſubito, & ſi quid inde damni parti adverſæ datum fuerit, quod per legitimationem tempeſtive factã præcaveri potuiſſet præſtato. *Dec. Cam. publ. 30. Mart. An. 93. v.* Wo aber erſt ladung/ *Concluſ. Camer. Dub. 53. Vide Receſſ. Deput. Imper. Spiræ Anno 1600.* § Würde aber einer *in cauſa jã pendente &c.* ubi ſanctio pragmatica eſt, ut ſi procurator in cauſa aliqua jam pendente ſine citatione ad reaſſumendum ſe intromittens caverit, & tempus cautionis inutiliter labi paſſus fuerit, ita ut poſt tempus prius inutiliter lapſum, citationem demum impetrare neceſſe habeat, is in poſterum graviori, quàm antea factum, afficiatur, quemadmodum etiam pari pœna afficiendus, ſi ejuſmodi cautio præſtita, & tempus cautionis inutiliter lapſum cauſã ſit, unde præcipuũ aliquod præjudicium adverſæ parti exiſtat, quod non exſtitiſſet, ſi legitimatio ſtatim ſubſecuta fuiſſet.

Sed notandum hic terminum cautionis procuratoriæ juſtis cauſis allegatis probatiſque prorogari. *Memorial. viſitat. Anno 78.*

Commentarius.

Fruſtra labi paſſus.] *intra conſtitutum tempus mandatum producendo ſi nõ legitimaverit.*

In expenſas;] *ut conſtitutum eſt* in Receſſu imperii Aug. Anno 66. §. Als auch fürkompt.

TITULUS LVII.

Adverſus contumacem tandem comparentẽ quomodo procedendum.

Ord. part. 3. t. 46.

CONtumax poſt unũ vel alterũ terminum ſi tandem

si tandē compareat sive actor fuerit, sive Reus,

vel comparet { *ante conclusionē,* / *post conclusionem causæ.* }

Si ante conclusionem causę litem in eo statu in quo ante conclusionem est reassumito, sed ad terminos præteritos ipsi redire ne liceto. *Ord. d. t. in princip.*

Expensas & damna ex arbitrio judicis refundito. *Ord. ibid.*

Et hæc constitutio adversus contumaces quoscunq;, sive contumaciam non comparendo, sive alio modo in principio, medio, aut fine litis commiserint, semper observator. *Ord. ibid.*

Sin post conclusionem causæ finalem comparuerit, & conclusionem rescindi petiverit, non nisi ex legitimis, justisque causis & nisi etiam hoc casu expensas refundat & damna præstet, ne obtineto. *Ord. ibid.*

Ob banni contumaciam condemnati, si cum adversario transigere parati sint, si de transactionis modo nō convenerit, penes judicem atq; adsessores esto, quomodo in bannum contumaciæ declaratus cōtumaciem emendare debeat. *Ord. d. t.* ¶. Wo auch jemand vmb Vngehorsam ꝛc.

Et cōtumax si id, quod judicis decreto illi impositum est præstiterit quicquid ejus bonorum ex vigore banni ablatū est, ea æstimatione atq; pretio, in quo tunc repertum fuerit, illi restituitor, extra tamen fructus perceptos. *Ord. d. t. & ¶.*

Sed cum Fisco transigere necesse non est, nisi ei peculiariter in pœnam condemnatio facta fuerit. *Ord. d. t. & ¶.*

Si actor judici expensarum atque damnorum contumaciæ designationem exhibere nolit, illa actoris

actoris mora absolutio-ni à banno impedimento non est, sed illo casu judicium Camerale pro-scripto per sententiã vel decretum injungere potest, quod absolutionem à banno impetrare debeat, quatenus cum procuratore fisci imperialis (intellige si illi in pœnã peculiorem condemnatus fuerit) transigat, & adversario de expensis atque damnis caveat,

Titulus. LVIII.

Judicii decisio quid, & quænam in eo consideranda.

Partium disceptationem tandem litis per judicẽ decisio sequitur.

Decisio litis est, qua finis liti per sententiam definitivam imponitur.

In hac considerandũ tum { *publicatio*, *Impugnatio.* }

Ad publicationẽ sententiæ ejusque processũ quantum attinet, etsi de jure communi partes ad publicationem sententiæ citandæ sint, & vel sententia principis omissa partium citatione publicata non subsistat, attamen in Camera Imperiali partes ad audiendum sententiam nõ citantur, sed sufficit generaliter & semel in principio litis legitimè citatas.

Sed si contigerit alterutram partem, posteaquã in causa conclusum fuerit, mori, tunc hæredes ejus citantur non ad reassumendum causam, sed ad audiendum sententiam, ita tamen si pars adversa hoc postulavit, & mortem adversarii in judicio allegaverit, sin minus absque citatione heredum sententiam publicatam, si mors partis allegetur, sententia per interlocutoriam in heredes transfertur.

Verum cum vero cũ aliquando Visitatores Cameræ Imperialis accedent

derent non raro evenire, quod non modo posteaquam in causis conclusum, & acta ad referendum tradita, verumetiam inter referendum alterutrius partis procurator vel principalis ipse e vivis excederet, & postea partium procuratores, se vel serius vel omnino nō legitimarent, ea ratione non solum causæ vetustæ & diutino processu in Camera agitatæ, præ cæteris, quemadmodum legibus ordinationis cautum esset, referendo non expedirentur, verum etiam quamvis causarum relationes in Senatu inchoatæ continuarentur, votisq; adsessorum deciderentur, attamen ex defectu mandati procuratorii sive legitimationis procuratorum magnis Imperii sumptibus & temporis dispendio neque sine partium litigantium damno hærerent, nec expedirentur, decreto publico sanxerunt, ut in causis id temporis conclusis, & ad referendum traditis, etiam si nulla citatio ad reassumendum causam vel audiendum sententiam postulata aut decreta fuisset, nihilominus sententia in ipsos principales, præcipue vero si pro ipsis sententia ferenda esset, aut illis vita defunctis contra procuratores eorum sententia publicaretur, ita tamen ut postea partes litigantes eorumvè hæredes in puncto executionis citarentur, & contra illos, in constituto termino non comparentes, in contumaciam secundum ordinationis leges procederetur. *Memor. visit. An. 78.* ¶ Und demnach sich offtmalen &c. *Ordin. part. 1. fol. 138.*

De jure communi si procurator litem contestatus sit, sententia non in principalem sed procuratorem fertur, verū de stylo Cameræ consue-

ro sententiæ contra Dominum litis feruntur atque publicantur, quamvis in Camera omnes causæ per procuratores agãtur, secundũ Ordinatio: constitutionem p 1. t. 25.

Excipiuntur causæ injuriarum, in quibus sententiæ contra procuratorem publicari solent, id quod tamẽ in arbitrio judicis positum est, qui habita ratione qualitatis & atrocitatis injuriarum contra Dominum litis sententiam ferendo procedit. *Mynſ. obſ. 11. cent. 6. n. 3. Gail. d. obſ. 111. lib. 1. & obſ. 102. lib. 2.*

Sed quæsitum fuit, si contingeret alterũ principalem post litis contestationem aut posteaquã in causa conclusum fuisset, diem obire, quando & quatenus hoc casu cõtra procuratorem tanquam Dominum litis procedendum. Et conclusum est absque citatione ad reassumendum publicatione sententiæ contra procuratorẽ procedendum non esse.

Etsi enim Recessus Imperii Anno 70. Spiræ ¶ Nach dem unser unnd gemeiner Ständ ꝛc. jus scriptũ comuni hoc casu observandum esse statuerit, attamẽ illud aliquandiu stylo Cameræ observatum non esse: Et Visitatores Cameræ Imperialis ipsos supra allegato Memoriali Anno 78. ¶ Und demnach ꝛc. illam Imperii constitutionem ad conclusiones definitivas duntaxat restrinxisse, quanquam etiam de illis antea dubitatum fuisset, id quod tamen de jure communi minus dubium videbatur: & revera non exigua differentia esset inter submissiones interlocutorias & definitivas: in illis enim nunquam quasi dubium fuisse, quin indifferenter ante & post litis contestationem subsistendum sit, quemadmodum in Camera observatum esse testatur

statur *Gail. lib. 1. obs. 109. n. 6.* ita ut etiamsi procurator eo casu pro Domino litis haberetur, attamen sine citatione ad reassumendum neq; processus institutus, neque sententia publicata fuerit: revera enim procuratorem litis Dominum non esse, neque sine instructione atq; consensu, quod subsistat agere quic quam posse, cum sit contra mentem procuratorem constituentis, & consensum illum etiam deficere. Adhæc deliberandum esse hæredibus utrum litem continuare an verò cedere & quid agere nunc velint facie litis per mutationem personæ non mediocriter ferè immutata. Fuerunt equidem qui existimarent hoc casu interlocutoriarum discrimen constituendum atque observandum esse, an nimirum in punctis quibusdam jam pure, & ita conclusum sit, ut nihil amplius quam sententia restet, & sententia nihil amplius quod in judicio agendum sit, procuratori injungat, & hoc casu procurator pro Domino litis habendus, ut sententia publicari queat, sed in cæteris punctis absq; citatione ad reassumendũ procedi non possit. Sed prior opinio communiter aprobata fuit: *Conclus. Camer. Dub. 57. Vide Recessum Deput. Imper. Anno 1600.* ¶ Nach dem auch inn zweiffel gezogen wollen werden/ etc. Ubi pragmatica sanctio est, ut si in causis definitivè conclusum fuerit, tunc sine citatione ad reassumendũ &c. sententia contra procuratorem in Dominum litis publicetur, sed in aliis omnibus causis citatio ad reassumendum impetretur.

Præterea & hoc quæstionis in Camera fuit, an d. ¶ *in Recess. Imp. Anno 70.* Nach dem vnser vnd gemeiner Stånd etc. locũ haberet

beret procuratore utriusque partis defuncto, ita, ut etiamsi neutra pars procuratorem apud acta haberet, attamen definitive, pronunciari queat. Contrariæ in hac quæstione opiniones fuerunt? Alii enim judicarunt, quod etiam hoc casu in personas principalium (id quod alias semper in de[illegible] fiat) sententiam publicare liceat. Etsi n. *Recess. Imp. an. 70.* in singulari numero loquatur attamen solummodo exempli causa, quod regulam non restringat illud ita loqui & semper fore qui pro parte Actrice se intromittens judicem de causa instructurus & processus necessarios postulaturus sit, neque enim de ratificatione dubitandum. Alii vero per majora contrarium concluserunt, quod recessus Imp. Anno 70. de unico tantum casu disponat, cumque decisio[illegible] & aliquid novi sit, quod judex utraque parte absente, & judicio pro duabus tertiis deminuto nec dum integro pronunciari debeat, quemadmodum etiam postea in processu ulteriori plus confusionis inde existere queat, si forsan plures procuratores unius ejusdemque causæ patrocinium suscepturi essent, & sine partium principalium consensu necessarii processus impetrari nequeant: & ad hæc si quis pro parte victa ultro se intromissurus sit, quod præsumatur fore ut effectus sententiæ & Revisionis tempus propter ignorantiam partis diu in suspenso hæreat. *Vide Conclus. Cam. Dub. 58. & recess. Imp. Anno 1600.* ¶ Gleicher massen sind auch ungleiche meinungen etc. Ubi pragmatica sanctio est. Eo casu quo nemo procurator, neque pars ulla præsens fuerit, nulla ratione pronunciandum esse, ut ex ratione confusio aliaque inconveni-

entia

nientia prætaveantur.

Ad extremum ne illud silentio hic prætereatur, quãvis judex Ordinarius sententiam interpretari sive declarare possit, attamen sententiæ publicatæ declaratio in Camera locum non habet. *Gail lib. 1. obs. 110. circa finem.* Sed duplex ejus impugnatio, de illa igitur videamus.

Commentarius.

Sin minus absq; citatione heredum] *Etiamsi judici extrajudicialiter de morte partis constet: Quia de morte partis judici constare debet, ut judici, hoc est, ex allegatione in judicio facta. Non enim sufficit judici scire mortem partis ut privatam, sed necesse est ut sciat tanquam judex.* Gail. d. obs. 109. confer Rulandũ de cõmissionibus lib. 2. c. 5. *ubi de stylo Cameræ Imperialis visitato refert & testatur citationem hoc casu non semper locũ habere. Quamobrem, inquit Rulând⁹ quæritur, an sententia contra heredes decernenda, in qua distinctionem hanc Camera observat, utrũ ante vel post conclusionem caussæ pars ex vita discesserit. Priori casu officium judicis imploratur, ut contra heredes decernat citationẽ ad reassumendam caussam: Posteriori casu iterum distinctio observatur: Aut scivit judex ut judex post conclusionem, & injungit legitimationem, quia non sufficit scire ut privatum.* Gail d. obs. 109. n. 4. *Aut post sententiam rescivit, & per interlocutoriam sententia in heredes transfertur.* Gail. d. obs. & hujus styli cameralis Ruland. ibid. *præjudicia quædam annotavit.*

Duabus tertiis demi-nuto] *Vulgo enim tres quasi judicii partes constituunt, primam in judicis persona: secundam in actore, tertiam in Reo.*

Titulus LXI.

Hh

De restitutione in integrum contra sententiam Cameræ Imperialis.

Ordinat.part.3.t.52.

SEntentia cameralis impugnatur per remedium juris:

vel { *Ordinariè,* / *Extraordinariè.* }

Ordinariè sententia Cameralis impugnatur per petitionem restitutionis in integrum.

Petitio Restitutionis in integrum est, quia judicis Cameræ officium imploratur, ut sententiā à se latam certis de causis retractet, & rem sive jus alteri per sententiam ablatum restituat.

Restitutiones in integrum contra sententias non per calumniam postulantor: neque verò ex caussis jam antea judicialiter deductis, neq; ex aliis non legitimis nec satis relevantibus: & secus si fiat, executio non differtor *Ordinatio part.3. t.52. in prin.*

Et in expensas principalis aut procurator in culpa deprehensus condemnator. *Ordin. ibid.*

Si justæ caussæ Restitutionis subesse videbuntur: articulatim deductæ proponendæ fuerint. *Ordinat. ibid.*

Petitionibus Restitutionis in integrum non solum contra sententias definitivas, verumetiam contra interlocutorias in Camera locus relinquitur.

Sed in petitionibus restitutionis in integrum adversus interlocutorias, si procurator apud acta fuerit, nova citatione ad videndum restitui opus non est, quia in hujusmodi pūctis celerius procedendum. *Conclusum Cameræ Dub. 221. Vide Recess. Imp. Spir. An. 1600. § Wann gegen einer Interlocutori* &c. Ubi constitutione pragmatica hoc confirmatur.

Et

Et petitiones restitutionis in integrum contra interlocutorias statim in judicio summariè vel articulatim judici offerendas esse sancitum est: Et quamvis fuerint, qui legem Ordinationis potius de Restitutione contra definitivas potius quam contra interlocutorias simplices intelligendam & ad easdem restringendam esse voluerint, placuit tamen judicis arbitrio rem committendam esse, ita ut ille jus potestatemq; habeat partibus articulatam deductionem injungendi. *Recess. eodem d.* §. Wann gegen einer interlocutori &c.

Et notandum hic ad petitionem Restitutionis in integrũ generale mãdatum procuratorium non sufficere, sed speciale requiri.

Commentarius.

Sententiam à se latam retractet) *Nam si judici inferiori licet contra rem judicatam & sententiam a se latam restituere secundum l. in causæ 17. §. final. & l. præfecti ff. De minoribus, multo magis superiori, & summo imperii judici illud licebit.*

De restitutione in integrum videant tyrones fori C. si adversus rem judicatam & DD. ad idem & Canonistas ad c. Auditis. de restitutione in integrum: cumprimis Ioannis Ferrarii Montani commentarium de usu supplicandi cap. 6. De beneficio restitutionis adversus rem judicatam, &c. & sequentibus in quibus tractat de discrimine appellationis, supplicationis, & in integrum restitutionis, ubi præcipuè illa observanda fuerint quæ de remediis ibi contra sententiæ læsionem cautè instituendis tradit. fol. mihi 140. quæ verbotenus hic subiicere lubet: quia commentarii istius exemplaria non amplius prostare scio. Quapropter investigandum erit, ait Ferrarius, quo casu appellatio,

Ordinatio part. 3. t. 53.

EXtraordinariè sententia Cameralis impugnatur

vel per { *Revisionem,* / *Syndicatum.*

Revisio est impugnatio sententiæ Cameralis, sine dolo quidem, culpa tamen errore ve vel procuratorum, vel judicum malè latæ.

Revisio vulgò & rectè quidem, ut mea fert opinio, judicium Revisionis & Revisorum nuncupât. Nam si revisio judicialis quædam disceptatio est, ut nemo harum rerum peritus inficias iverit, sane judicium sit oportet, sed à judicio Camerali distinctum atque separatum: judices enim hic non Domini Camerales sed alii sunt, & processus hic diversus aliusque quam Cameræ Imperialis.

In judicio igitur Revisionis videndum:

I. De modo ejus constituendi sive præparatorius, ubi consideranda sunt:

I. Insinuatio sive designatio, quæ Electori Moguntino ut Imperii Cancellario in scriptis fit. *Ordinatio d. tit. 53. in princ. vers.* Unsern newen rc. & §. ult.

II. Tempus revisioni insinuandæ præstitutum, nimirū ut fiat duobus mensibus (quod tempus 2. mensium secundū ordinationem præstitutum erat, hodie verò triū mensium secundum recessum deputat: anno 57. §. Wiewol ferner rc.) Ante Calend. Majas ejus anni, in quo sententia lata est, intellige si tantum temporis à publicatione sententiæ adhuc superfuerit: Sin à die latæ sententiæ non toti tres menses superfuerint, in annum sequentem Denunciatio illa differenda, *Ordinat. ibidem.*

III. Officium Electoris Moguntini in judicio Revisorio constituendo sive præparando: ut is Cæsaream significet, & visitatoribus ejus anni, Cameræque Imperiali, ut mittant commissarios, & consiliarios excellentes, eruditos & in revidendis actis peritos, qui unà cum præside & Adsessoribus Cameræ per quos sententia fuit lata, omnia caussæ revidēdæ acta summo & accurato judicio revideant, & id quod juris est, decernāt. *Ord. ibi.*

IV. Officium judicis, & adsessorum Cameræ, ut si quis priorum judicum, judicio abierit, vel absfuerit, eum revocent. *Ord. ibid.*

Si Elector Moguntinus in sua caussa aut alius contra illū Revisionē petat, Elector Trevirensis in Revisione denuncianda dirigendaq; Mogūtini partes sustineto. *Recess. Imp. An. 94. Ratisbonæ,* § Als uns auch &c.

V. Judices qui fuerunt Imperatoris commissarii, & Ordinum Imperii visitantium legati, item Adsessores Cameræ, & qui sententiæ, cujus revisio petitur, concipiendæ interfuerunt. *Ordin. supr. h. t.* & hos judices ordinarios non delegatos esse censent. *Gail. lib. 1. obser. penult.*

VI. Depositum certæ summæ pecuniariæ quantam, Visitatores, habita ratione personarū caussarumque arbitrabuntur quæ fisco Imperiali, si revisionem postulans succumbant, dependenda. *Ordinat. d. t. 53.* § Und damit in solchen &c. & § Ob sich aber &c.

Et pro ista pecuniæ summæ revisionē postulans cavere tenetur. *Ord. d.* §. Und damit in solchen &c.

Secundo in Revisione videndum de ratione procedendi, tum à parte litigatorum, tum à parte judicum.

De processu litigato-

rum

rum unicam legem Ordinatio præscribit, ut pars utraque si velit sua gravamina singulis scriptis deducta proponat: sed nec novi quidquam proferat: nec ultra scriptum unicum procedat. *Ord. d. t.* §. Erstlich sol ꝛc.

Et novissima Imperii cõstitutione sancitur, ut revisionem postulans adversa parte petente juramentum calumniæ corã judice Cameræ, præsidibus & adsessoribus, vel ipse, vel per procuratorẽ constitutum præstet. *Recess. Imper. Anno 1560.* §. Und ob wol hierbey erinnerung ꝛc.

Ad processum à parte Judicum, sive revisorum quod attinet, illi antequam judicent, solenne juramentum præstare tenẽtur. Non se antea in caussa consuluisse: judices priores in honore atque precio habere: diligentiam in revidendo, fidem in judicando, jusque & justitiam adhibituros, & munera non capturos. *Ord.* §. Und sollen der Keysers. Mayest. Juramento præstito Commissarii Cæsareæ Majestatis, & cæteri judices, cũ præsidibus, & assessoribus à quibus sententia lata est, primum acta omnia & singula revident, & revidendo ponderant. *Ord. h. t.* §. Darauff sollen.

Et quemadmodum commissarii Imperatoris & consiliarii in perpendendis actis diligentiam atq; fidem jurarunt: ita Judex Cam. Præsides & Assessores vinculo & religione jurisjurãdi, quod in Camera judices constituti aliquando jurarũt, ad eandem diligentiam atque fidem astricti caussas atq; fundamenta sententiæ abs se latæ proferunt. *Ord. h. t.* §. Darauff sollen ꝛc.

Deinde commissarii & cõsiliarii soli momentis caussæ ponderatis, id quod æquum bonumque est decernunt & pri-

orem sententiam si justam esse cognoverint eā confirmabunt, aut si erroneam, nullamve & juri contrariam reformabunt. *Ordinat. ibidem.*

Sententia priore per Revisores retracta: parti victrici deposita pecuniæ summa restituitur: & revisorum sententiam Camera exequitur. *Ord. d.t.* & §. Darauff sollen.

Et nullitas vel iniquitas sententiæ prioris si sine dolo quidem, culpa tamen, aut errore vel procuratorum, vel judicum malè judicatum fuerit, contra nocentes deprehensos secundum ordinat. jurisq; præscriptum proceditur. *Ordin. h. t.* §. Und ob ꝛc.

Sententiæ verò ratione habita atq; intuitu judices eodem loco pariq; caussa, cum inferioribus judicibus, à quibus appellatum esset sunto. *Ord. h. t. d.* §. Und ob solche ꝛc.

Sententia autem priore confirmata, pecunia deposita in sumptuum factorum reparationem compensationemq; ejus qui revisionē petivit, cedit. *Ord. d. t.* § Im fal aber da die Revisorn.

Revisore uno plurimbusve emanentibus reconventione in annum sequentem revisio differtor: iidemq; rursus conveniunto. *Recess. imp. August. a. An. 85.*

Revisores si non convenerint tempore constituto, vel acta non relegerint: Camera sine mora sententiam suam executioni demandato: ita tamen si constet revisionem petentis culpa impedimentum intervenisse, cæterū revisionis auxilium salvum integrumq; esto. *Ord. h. t.* § Ob auch die Revision.

Tertiò considerandum in quibus causis revisio locum habeat: Et sciendum in cōpromissis sive arbitris, quæ in Camera locum habeant. *Ubi de quib. lib. 1. t.* Quando ratione personarū jurisdictio cameræ fundata (sic) revisionem

ni locum non esse, nisi partes de læsione enormissima conquerantur, de qua liquidò & manifestè ex actis constet, adeo que pravum sit arbitriū, ut manifesta ejus iniquitas appareat, quo casu revisio non neganda sed locus ei relinquendus. *Recess. Imp. Ratisbon. a. 94.* ¶ Als auch der Compromiß. In caussis l. diffamari revisionē locū habere *Gail. arbitratur l. 1 obs. 132. n. 9.*

Itemq; in sententiis interlocutoriis vim definitivarum habentib. *Gail. l. 1. obs. 155 nu. 6.*

Si dilatio probandi illegitime i. e. sine cognitione causæ concessa fuerit, locum habet revisio.

Quartò videndum revisioni quomodo renunciandum. Ab his qui à revisione desistere & nō prosequi volunt sex ante visitationem Camer. Imperii, hebdomadis Moguntino electori renunciando, sumptusque eo nomine So und das auß vnnd abschreiben der Revision vnnd was sonsten auffgangen, factos refundunto. Si non revocabunt eo tempore & calumniam petivisse judicabuntur; arbitrio commissariorū & visitatorum habita ratione personarum & caussarum puniuntor, simulque expensas restituunto. *Recess. visi. an 57.* ¶ Wie wol ferner inhalt v. vnd dann so einer oder mehr.

Quintò perpendēdum an revisio executionem suspendat. De hac quæstione tum in Impe. tum in Cam. aliquandiu controversia fuit, Nam quæsitum est, si pars aliqua in sententia contra se lata revisionē legitimo modo petiverit, eaq; per electorem Moguntinum Cam. Imper. denunciata fuerit, an nihilominus ad instantiā partis victricis & ad caussam oblatā in puncto executionis procedendū, an vero executio usque ad revisionis

expeditionem suspendenda, maximè vero quando visitatio instans aut revisio subsecutura sit? Diversæ in hac quæstione in Camera opiniones fuerunt: Alii enim hoc casu sine discrimine executionis punctum suspendendum esse judicarunt, & sine expressa ordinum imperii declaratione nihil omnino hoc casu tentandum & multo minus decidendum vel statuendum esse. Quia in Ordinatione. ¶. Im fall aber ꝛc. & ¶ Ob auch die *Revision* ꝛc. *§. penult. part. 3.* quæstio hæc definiatur, & exprese constitutum sit, sententiam executioni mandandam esse, si per Revisionem confirmata fuerit, & sic à contrario sensu & inclusione unius &c. res in aliis casibus non videatur planè dubia, & idem in ¶ Gleicher massen sequenti confirmetur his verb. Daß als dann mit der Execution fürgangen unnd nicht weiter ꝛc. & non ultra, & propterea subsistendum esse; sed si notorium fuerit, partem implorantem in revisione impetranda & obtinenda negligentem fuisse, & ut commissarii conscriberentur, eam diligentiam non adhibuisse, quam adhibere debuisset, & Ordinatio non solum expresse de casu isto disponat, verum etiam expresse addat per adversativam, quæ utique ad priorem casum referenda, an scilicet suspendenda executio, & subsistendum sit, Dann sonsten ut verba ordinationis habent. Wo der mangel an der Parthey ihn nichten gestanden / soll durch die säumniß der Commissarien an diesem Beneficio nichts benommen / sondern / ꝛc. quibus ordinationis verbis innuitur quasi alias ad viam executionis procedendo beneficio isti præjudicaretur, & revisio per se processum illum impedi-

ret. & suspenderet.

Alii autem & per majora contrarium statuerunt, non per omnia & sine discrimine executionis processum suspendendû, & præcipuè quovis tempore executoriales ad instantiam partiû, (si modò hæc locum habituræ sint, ut cum de condemnatoriæ non de alia, vel etiam interlocutoriæ paritione agitur) decerni, ex Cancellaria emanare, insinuari & reproduci posse, non attento quod revisio petita, & futurum sit, ut locum habeat, quia existimatum non est, revisionem effectum sententiæ vel rei judicatæ per se & ipso jure suspendere, vel revisionem circa hæc aliquid commune habere cum appellationibus à definitiva, prout nec ipso jure ad revisores jurisdictio devolvatur (ut qui nulli quasi adhuc certi sint) & priori judic, adimatur quin penes eum aliqua, neque ea exigua illius pars integra remaneat, ut ex sequentibus rationibus ex ordinatione deductis liquidum magis fieret, & faceret textus in Authent. Et sponsalitia largitas §. Aliud quoque ubi gloss. per l. unic. C. de Sententia præf. ct. prætor. isq; processus nullo cum præjudicio minimo labore instituetur, magnoque fiet temporis compendio in casum seu eventû victoriæ, pro qua præsumptio est, cum non nisi magna & insigni negligentia vel etiam culpa judicis retractatio fieri possit.

Quousq; autem tunc in puncto executionis procedendum, duo casus distinctè positi fuerunt. Aut enim revisio eodem Anno intellige quo sententia lata est, instituitur aut in annum sequentem & futurum protrahitur: priore casu processu quiescendû

esse

esse censuere, quemadmodum etiam reproductione executorialium & rebus à parte citati agendis, tantum temporis consumendum esset, ut interim revisio finem sortiatur: sed altero casu placuit, processu non prorsus acquiescendum, sed hinc inde procedendum esse, & caussa prætensæ revisionis, quæ & qualis sit ponderanda, & cognitioni judicis partibus utrinque auditis submittendum esse, idque ex d. ¶ Ob auch ꝛc. v. Doch anderer gestalt nicht als da sich rundbarlich vnd beweißlich (scilicet in puncto executionis, alias enim de jurisdictione penitus suspensa id innotescere posse) erfünde/ daß ein anmassende Parthey/ quibus verbis etiam judicio Camerali de qualitate seu vitio revisionis cognitio satis aperte & expresse tribueretur, quemadmodum ea ratione etiã Cameræ imperiali aliàs co-

iam in puncto executionis cognoscendi ius non adimeretur, sed potius tacitè concederetur quemadmodum etiam in hoc & similiter in præcedenti ¶ nõ agereturan in puncto executionis procedendum, vel jurisdictio pro suspensa habenda sit an, & in quibus casibus executio realiter, & cum effectu solito, irrevocabiliter scil. sine omni exceptione, impedimento, appellatione, supplicatione, revisione ad effectũ perducatur, & præterea quo casu processus executionis instituendus, & si susceptus beneficio Revisionis nihil detrahere debeat, quemadmodum etiam in præcedentibus ¶ ¶. verba illa, sine impedimento vel ulteriori revisione non sine causa omissa sint. Quamobrẽ existimatum fuit, quemadmodũ illis casibus quibus sententia iam cõfirmata, aut culpa, vel negligentia aliqua etiam par-

[illegible]

tis unà cum facto judicis (intellige revisionis) non procedentis deprehensa, executio cum effectu plenario fieri posset, ita etiam alias ubi citra præjudicium revisionis locū habere posset, in eventum procedi posse, in puncto executionis quia nusquam in ordinatione, & ne litera quidem unica reperiatur, quod Cameræ jurisdictio per revisionem petitam quasi inhibitionem suspenderetur: & argumentum à contrario sensu nihil hic ad rē facere, quia ibi, ut dictum est, non tractaretur, aut decideretur, an executio penitus suspendenda, sed an executio perpetuum & irrevocabilem habeat effectum, ita ut nec impediatur, nec revocetur, & illud etiam regulariter citra ullum caussæ principalis præjudicium fieri possit, cū primis verò, quia non indifferenter, & sine ulla quasi discretione in ejusmodi puncto procedatur (ut inferius dicetur) & per cautionem partes satis assecurentur & res paucis recessibus habendis absq; longa actione judiciali expediri queat, cum non liceat regulariter duplicare in puncto executionis seu paritionis & omnia fere penes judicem sint, qui alias tenetur & quidem maturè dum omnia in recenti memoria hærent, sub incudem revocare, quæ egit, ut ad revisionem futuram instructus atq; paratus veniat, sicut & quæ ad cautionem & alia extrinseca pertinent, paucis expediri possint. Sed contra si processus in pūcto executionis diutius & forsan in multos annos differretur, donec revisio procedat aut expediatur fieri nō posse, quia tam judex, quam partes summe gravarentur, pro quibus tamen stet sententia, & res judicata, quę nō nisi ob graviores ini-

quita-

quietates, minimè hoc in loco præsumendas, retractari, vel annihilari potest: præterea partes, ut dieculam habeant interea temporis, quia certæ sunt, quod pendente revisione procedi non possit, impune tergiversaturas & eo promptiores futuras esse ad traducendũ judicium Imperiale supremũ, si penes illas staret nuda revisionis denũciatione sine ulla cautione, juramento & pœna judicibus manus præcludere: parti v. victrici non solum in universa caussa principali, verùm etiam in eo præjudicari, quod parti victæ eo licentius in bonis dubiis vagari liceret, quod nõ citra ambages in puncto liquidationis, neq; unquã integrè refundi aut restaurari posset: adhæc etiã revisione finita, tẽpus illud quo revisio durasset, consumendũ & punctus executionis de novo inchoandus, & instituendus esset.

Quamobrẽ existimatũ quod nõ obstante hujusmodi revisionis denũciatione interea temporis semper non incommodè executoriales decerni, emanare, insinuari & reproduci queant atq; debeant, & revisio denũciata, vel significata si in ho anno non procederet, & de eo satis & liquidò constaret, diutius in processu executionis non quiescẽdum, ita tamen ut judices ante simili planè modo quemadmodum alias ad futuram revisionem facere solerent, omnia acta & vota adhibito uno atq; altero deputato, de novo revideant, ponderent & significent, adhuc planè existiment sententiam priorem facilè ut juri consentaneã & de jure retractari non posse, & rem si ita se habere deprehenderent, eo casu ulterius ad declarationem simplicium, & ad arctiores procedendum esse, sed ad declaratio-

rationem habent, aut quia hoc gravissimum & irreparabile damnum atque periculum personæ atque vitæ conjunctum haberet, hoc casu procedendum non esse, sed ab eo interim & tantisper abstinēdum donec revisio ad finem perducta foret, vel ad aliā pœnam puta immissionis in bona vel privationis descendendum esse, ne ea ratione executio frivole temerè protrahatur, sed processu expediatur, & pars negligens moramque nectens non impunita evadat, nec sententia & res judicata diu impunè eludatur. Quamobrem simul quasi in eventuum punctum executionis expediendum (ut in aliis rebus quæ in eventum agerentur, fieret) & partibus exceptiones suas producendas esse sub comminatione præclusionis viæ, & hac ratione neutram partem habitura de quo conque- tamen neque alia ratione periculum irreparabilis damni subditorum, neque fere ut aliás morosæ disceptationes supervacaneæ & non necessariæ excitarentur: & partes si negligentes se gererent & præberent in revisione promovenda, eo casu sine mora atque dubio more solito & plenariè ad executionem procedendum esse. *Vide Recess. Imperii. Spiræ. Anno 1600.* §. Belangend aber causas mandatorum &c. Ubi constitutio pragmatica est in causis mandatorum de relaxando captivo & decretorum alimentorum revisionem nemini negandam esse, sed nihilominus pendente revisione injunctæ paritionis de relaxando captivo ad oblationem & præstationem debitæ & sufficientis cautionis effectum non esse differendum & captivum relaxandum esse, quemadmodum etiam in causis

caussis decretorum alimentorum effectus sententiæ nō suspendendos, sed ad executionem sine impedimento procedendum esse, & sanctionem hanc ad casus & caussas futuras duntaxat restringendam esse.

Commentarius.

Extraordinarie sententia impugnatur] *Etsi enim revisionis remedium, sive auxilium ordinatione Cameræ præscriptum constitutumque sit, attamen propterea pro ordinario non habetur. Vide elegantem tractatum de Revisione Ludovici Benderi conclus. 1. num. 10. & seq.*

Sine dolo quidem culpa tamen errore] *confer Iohannis Borcholt. commentar. ad instit. lib. 4. t. 5.*

Cavere] *sic ordinatio quidem habet, sed alterutrum sufficere arbitrantur, nempe ut Revisionem vel Syndicatum petens, vel statim istam pecuniæ summam deponat, vel pro illo caveat: vide Gailum obs. 154. num. [illegible] & Commentar. Benderi de revisione cap. 6. Sed quid si quis ob paupertatem istam pecuniæ summam deponere nequeat, an propterea Revisionis beneficio privabitur? Nequaquam quia iustitia suum cuique tribuit & diviti & pauperi. Gail. d. obs. 155. num. 4. Ludovic. Benderus de Revision. conclus. 5. Sed si pauperi[illegible] usque ad Revisionem vel Syndicatum provocaverit, poena pecuniaria in corporalem in Camera commutatur. Gail. ibidem Burger. Roland. De commissionib. cap. 22. num. [illegible]*

Sed nec novi quicquam] *Nam in iudicio Revisorio beneficium l. per hanc C. de Temporibus. Appellationum, videlicet quod non deducta deduci & non probata probari possint, locum non habet.*

In Compromissis sine arbitratu] *Vide consilium unum atque alterum Matthæi Vuesenbecii, quæ valde [illegible] esse sinit, in caussa*

Pica-

Nicolai Broms contra Senatum Francofurtanum, Francofurti typis divulgatum in 8o.

Quintò perpendendum:] *An per Revisionem sententiæ suspendantur.* Vide Gail. lib. 1. obs. 135. circa finem & observ. 154. num. 3. & in tractat. de Arrestis cap. 11.

TITULUS. LXI.

De Syndicatu.

Ord part. 3. t. 53.

SYndicatus est, quo sententia, per dolum, corruptionemve, aut affectum judicum prævaricationemve procuratorum lata, impugnatur. *Ordin. d. t.* § Ob sich aber auß den Partheyen ꝛc. In petendo instituendoq; Syndicatu eadem forma, eædemque processus leges, quæ in Revisione observantur. *Ord. d. tit.* § *fin.* 7. Auch den Proceß derhalben fürzunemmen.

Commentarius.

Per dolum:] *Confer his iterum commentarios Ioannis Borcholt ad institut. lib.* 4. cap. 5.

Prosecutionis processus partem primam de instantia accepimus: accedamus nunc ad alteram quæ de processu executionis est.

TITULUS LXII.

Quid executio quæ ejus media, & modus seu processus.

POsteaquam sententia Cameralis publicata, in rem judicatam transit quod fit si neque restitutio in integrum; quæ tamen nō calumniosè, nec temerè, sed ex legitimis causis articulatim deductis atque propositis postulanda. *parte 3. Ordinat. tit. 25.* neque revisio, de qua parte eadē *tit. 53.* adversus illam petita fuerit ad executionem tum de-

mum proceditur, siquidem sententia legitima est causa executionis tanquam effectus.

Executio autem est actus legitimus, quo judex sententiam suam latam, quæ in rem judicatam abiit, exequitur. *3.p. Ordin. h. t. de execut. in pr.* Media per quam executio fit, sunt tum compulsoriales, tum mandata executorialia. *Mynſ. cent. 5. obſer. 94. idem cent. 6. obſ. 24. per totum ibidem. Gail. pract. obſ. lib. 1. obſ. 113. n. 1. & 13.*

Porrò compulsoriales sunt literæ, quibus judex sententiæ latæ paritionem victæ parti sine clausula justificatoria, præfixo ad hoc termino sex septimanarum & trium dierum. imperat, juncta citatione ad docendum de paritione, vel videndum se declarari in pœnam insertam executorialibus, aut adducendũ causas quamobrem talis declaratio fieri non debeat. *Gail. d. obſerv. 113. n. 1.*

Compulsoriales sunt duplicis generis, nempe simplices, aut arctiores. *part 3. Ordinat. tit. 48. in princip.*

Simplices compulsoriales sunt, quæ primo simpliciter sub cominatione tamen pœnæ insertæ in consueta solitaque forma emanant.

E contrario arctiores compulsoriales sunt, quæ non absque gravioris pœnæ cominatione emanant. *part. 5. tit. d. 48. princ.* nam si simplicibus executorialibus non obtemperetur, tum denique arctiores cum annexa cominatione banni decernuntur, & in contumaciam in pœnam banni proceditur ob regulam illam juris communem, crescentibus delictis, cujusmodi & contumacia est, pœnæ etiam merito crescere debent. *Gail. d. obſer. 113. in princip.*

Cæterum

Cæterum mandatum executoriale, seu executivum est, quando judex ad quem, executionem sententiæ judici à quo demandat. *Mynſ. d. cent. 5 obſ. 94. & cent. 6. obſ. 24. Geil. d. obſ. 113. n. 13.*

Idque pari ratione tū simplex, tum arctius est, instar executorialium. *Gail. d. obſ. 113. n. 15.*

Quod a. non solū simplex: sed etiam arctius mandatum executoriale sit, ex antecedentiū collatione quodam̄odo manifestum est, ideoq; utriusque speciei adjectione opus non est. Et hæc de mediis executionis nunc deinceps de ejus modo seu processu generatim dicendum est.

Cum autē omnis processus duplex sit, alius ordinarius, alius extraordinari⁹, ut Dd. & interpp. communiter & unanimiter tradunt, utrumq; processum in puncto executionis diverso tamen respectu, locum habere respondetur. Ordinarius processus locum habet quando actio in factum ex cap. judicati proponitur, & ordinarie deducitur: Extraordinarius v. quando nobile officium judicis nō tamen in formam seu modum actionis sed simpliciter, & summatim pro expediendа executione sententiæ imploratur: Isq; in Camera Imperiali locū habet. *part. 3. Ord. d. t. 48. per totum ibid. Geil. obſ. 113. n. 9. & 10.*

Præterea cū extraordinarius processus subdividatur, isq; sit ratione ordinis aut probationis, quæri etiam poterit, uter ex duobus illis processib. extraordinariis adhibendus sit. Et priorem nempe ratione ordinis locū habere respondetur recte *Gailio d. lib. 1. pract. obſ. 106. n. 3.*

Quemadmodū autem ordinarius processus certos suos terminos, uti vocant, seu actus habet:

ita quoque extraordinarius nõnullos ſuos actus habet ſed tamen longè diverſimodos.

Nam in primo termino, qui executorialibus præſtitutus eſt proceſſibus, impetrantis nomine reproductis à parte ejus contra quem emanarunt, de paritione docendum, aut contra executionem excipiendum eſt, *Geil. d. obſ. 113. n. 4.*

Atqui objectæ exceptiones non facilè, nec omnes indiſcriminatim admittendæ ſunt.

Proinde inter exceptiones hac in parte diligens adhibenda eſt diſtinctio, cujuſmodi hæc eſt, aut exceptiones oppoſitæ merita cauſæ concernunt, aut contra: Priore caſu executor exceptiones allegatas ad priorem judicem remittere, nec de ſuper cognoſcere debet. Poſteriore caſu executor quidem de ſuper cognoſcere poteſt, ita tamen ſi apparet illas relevantes eſſe, & executioni obſtare, etiam ad priorem judicem remittere, & executione ſuperſedere debet: ſi autem irrelevantes exceptiones eſſe executor animadverteret, tunc ille non attentis iis ſententiam exequatur. *Geil. dict. obſerv. 113. num. 8.*

Quamvis autem Ordinatio tertiæ partis *tit. 48.* § Simpliciter contra exceptionem oppoſitam in cauſa executionis replicationem permittere videatur, tamen *per Mem. viſitationis anno 72.* § Dem alten Sprichwort nach ꝛc. ſancitum eſt, ut judex diligenter exceptiones objectas in primo termino accuratè attendere, & trutinare debeat, ne temere terminum ad replicandũ concedat.

Quod ſi executorialibus intra tempus præfixum non pareatur, in paritionis termino à parte victrice executorialium

proceſſus

processus reproductis partis succumbentis contumacia accusanda, & parti victrici arctius mādatum sub pœna bannū postulanti decernendum victusque si obstinatè contumax sit, ob contumaciam in pœnam & bannum declarandus est. *parte 3. Ordinat. d. tit. 48. in princip. &* § Würtemb. *ubi* 10. Quæ ita de processu executionis extraordinario in Camerali judicio usitata pro ratione temporis, & hîc ne tertio libro imponendo obiter proposita sint.

PANDECTARUM CAMERALIUM:

SIVE

JURIS CAMERALIS

Liber Quartus.

DE JUDICII CAMERÆ PERSONIS

Titulus I.

Personarum Cameralium nomine quinam intelliguntur, & de earum divisione.

EXplicata Jurisdictione Cameræ itemque processu judiciariæ audientiæ, & causarum sequitur nunc de personis Cameræ.

Personarum Cameræ Imperialis nomine intelliguntur, qui Cameræ Imperiali operâ idoneè navant.

Unde de personis Cameralibus non nisi idoneis recipiendis lex ordinationis generalis est, *Part. 1. tit. 3. in prin.*

Personæ Camerales duplicis generis sunt: Necessariæ quas [illegible] necessarias: quas minus necessarias etiam [illegible] utiles appellant.

Necessariæ sunt sine quibus maximè judiciũ subsistere nequit.

Necessariæ subdividun-

tur in primarias & secundarias.

Primariæ sunt, quæ primas in judicio Camerali tenent.

Cujusmodi est tum Judex tum judicis vicarius, qui & præses dicitur.

Secundariæ sunt, quæ secundas tenent: cujusmodi sunt assessores.

Minus necessariæ sunt sine quibus equidem judicium subsisteret, sed adhibitæ faciliorem exitum judicio præbent.

Hæc vel partibus litigantibus, vel negotiis judicii expediendis inserviunt.

Quæ partibus inserviunt sunt advocati & procuratores.

Iidemque sunt vel Fisci, vel principalium.

Advocati & procuratores fisci sunt, qui publicè cuivis, privatim, fisco constituti sunt.

Advocati & procuratores principalium sunt, qui non nisi ipsis partibus constituti sunt.

Personæ Cameræ inservientes præstant operam in judicio, vel extra, (ut Quæstor est.)

In judicio, nimirum administrando, ut est Administrator, vel administratori parendo.

Persona quæ parent sunt Cancellariæ, vel viliores.

Cancellariæ negotiis occupatæ personæ sunt, primo Protonotarii, & notarii.

Secundo Lectores, & magistri tabellariorum.

Tertiò ingrossistæ & copistæ.

Quartò famulus & pedellus.

Personæ vilioribus officiis occupatæ sunt tabellarii.

Huc usque ita de ipsis personis Cameralibus, sequitur nunc de earum officiis.

TITULUS II.

De judice Cameræ imperialis & ejus officio, itemque vicario.

JUdex universi judicii Cameralis caput, atq; director est. *Ordin. part. 1. tit. 7. § final. & tit. 9. in princ.*

In cujus persona potissimum duo consideranda sunt, nempe constitutio judicis, & constituti functio seu officium.

Constituitur autẽ vel nominatur à Cæsarea Majestate, aut Romanorum Rege, qui Cæsaris loco est, *Ord. p. 1. t. 1. § Nemblich. & t. 4. in princ.*

Judice Cameræ vita defuncto, vel munere abs se abdicato Cæsar extemplo certior redditus aliũ subrogare tenetur, *Ord. part. 1. t. 4.*

Qualitates seu adjuncta judicis Cameræ sunt, ut sit vir strenuus, & gravis, judicii que facultate præditus, ex Imperio oriundus, & ordine principum Ecclesiasticorum, vel secularium aut saltẽ comitum, & Baronum Imperii delectus. Secularis tamen si quis sit Ecclesiastico præfertur, ad judicandum idoneum iterumque experientia valens, non solum consuetudinum & statutorum germaniæ bene gnarus, verum etiam peritus processum judiciarium dirigendi, & controversias tollendi, ac talis omnino esto, quam cæteræ imperialis judicii personæ reverantur. *Ord. p. 1. t. 1. & 3. in princ.*

Ei honorarium sive stipendium duplici ratione respectu diversarum personarũ constituitur. Nam si ex Comitum, vel Baronum ordine est, duo milia florenorũ illi penduntur. Si verò Princeps est, tum salarium dignatis & eminentiæ intuitu augetur. *Ordinat. 1. tit. 4.*

Sequitur nunc officiũ Judicis in genere.

Judex totius judicii

caput

caput, norma, atque ordinationis custos vindexque sit acerrimus, ex fide officii negligentes, & delinquentes castiget, mulctas per Pedellum colligat, nemini ullius rei intuitu parcat: Denique se talem gerat, ut & apud alios honor, reverentiaque, & in exequendo munere authoritas inviolata consistat. *Ordin. part. 5. tit. 3.*

In obeundo munere assiduum se, rigidumque eo tamen respectu quo par est erga dignitatis gradusque viros, juxta Ordinationem se exhibeat. *mem. visit. an. 62.*

Per Senatus Assessorum relationes & suffragia diligenter observet: ut ritè omnia peragantur provideat, aliena, & superflua amoveat, celeritati, & expeditioni studeat. *Ord. p. 2. t. 10.*

Sententiam efflagitantibus importunè, hoc tantùm respondeat: relatum iri suo quamque causam loco, & ordine, à quo verò, quando, quove senatu, id prudenter celet. *Ordin. ibid.* ¶ Es soll auch ꝛc.

Et hæc de officio judicis, si præsens est, in genere breviter dicta sint. Quod verò attinet ad officium judicis in specie, cujus non unum seu simplex, sed varium, & multiplex est, utpote in assessoribus recipiendis, vel minus idoneis repudiandis, sicut & in aliis compluribus actibus tum judicialibus tum extrajudicialius aliisque in rebus exercendis, de his aliquando suo loco & tempore, si Deus ita voluerit, dicemus.

Quod si verò Judex absens est tum vicarius ex præsidibus adhibendus est.

Est autem Vicarius Judicis, qui judicis absentis vices sustinet. *Mem. visit. Anno 77. fol. 17.*

Judex enim à judicio absens, vel morbo, vel

negotiis per mediocre temporis spatium avocatus, partes suas, voluntate & consensu assessorũ, alicui de comitibus vel Dominis, quos præsidentes appellant, & in Assessorum numero sunt, vel alii, demandat. *Ord. p. 1. tit. 12. in princ.*

Quomodo autem ab Imperatore Præsides cõstituantur, *vide Ordinat. p. 1. t. 1.* ¶ Nemblich wollen rc.

Quamvis autem olim duo tantum Præsidentes constituti fuerint. *Ord. part. 1. t. & ¶ jam d.* tamen hodiè illis tertius additus fuit. *Recess. com. Imp. An. 70. pag. 16.*

Vicarius Judicis & Præsidentibus etsi pleraque omnia officia incumbant, quæ Judici ipsi, attamen singulariter quædam illis injungenda sunt.

Is in consilium adhibiti deputatis Assessoribus negotia Cameræ extraordinaria expediat & nihil pro suo lubitu faciat.

Si extraordinaria negotia in pleno senatu tractanda fuerint, judicem certiorem reddat, eidẽq; significet, & nũ ipsemet tractationi interesse velit sciscitetur. *Mem. vis. An. 77. fol. 14.* ¶ Da beneben.

De rebus extraordinariis, quicquid judice absente tractatum est, ad judicem redeuntem deferant, ut in illis omnibus suo officio fungi possit. *Mem. An. 77. fol. 14.*

Quamobrem rebus illis extraordinariis tractandis & expediendis semper Protonotariũ vel Notarium aliquẽ adhibeat, qui id quod conclusum est in peculiari protocollo cõsignent. *Mem. An. 77. fol. 14. & 15. v. 1.*

Et rerũ omniũ judice absente tractatarum peculiare regestum habeat, ex quo judicem de omnibus, & singulis edocere queat. *Memor. vis. An. 79. fol. 15.*

Et quo

Et non solum judicem de causis extraordinariis, & extra collegium incidentibus, verum etiam de excessius, ἀταξία, denique de rebus omnibus, quæ in absentia judicis accidunt, judicem redeuntem edoceat, ut officium suum in omnibus facere possit. *Mem. vis. An. 79. fol. 15.*

Sed & in gravioribus causis semper Notarium adhibeat, qui quicquid deliberatum est diligenconsignet. *Mem. eod. fol. 15.*

Si peregrinandum ipsi fuerit, judici significet, ut alium ipsi substituat. *ibid.*

Senatum plenum non convocet, nec ad convocandum, neque per Deputatos, neque per alios, sibi persuaderi patiatur nisi judici ante significaverit. *ibidem.*

Ad Præsidentium officium quod attinet, his singulariter & similiter injungatur ne illi plenũ Senatum sine judicis venia atque consensu convocet, sed ordinariis suis expeditionibus & justitiȩ administrationi, in quȩ finem constituti sunt, summa diligentia incumbant, aliaq; negotia omnia extraordinaria ad judicem deferant. *Memor. visit. An. 77.* § Wann dann auß rc. *fol. 18.*

TITULUS. III.

De Cameralibus assessoribus & eorum officio.

ASsessores judicii Cameræ sunt, qui proximum à Judice locum tenent, eidemq; assident, & omnem operam in cognoscendis, & dijudicandis causis præstant.

Iidemque sint Comites, vel Barones, aut equestris ordinis, & jureconsulti. *Ord. p. 1. t. 1.*

In quibus primò, tum Ortus, tum Natio diligenter consideretur.

Ortus, ut sint ex justo, & legitimo matrimonio procreati,

procreati. *Mynſ. cent. 4 obſ. 31. per tot. ibid.*

Natio, ut ſint ordinariè, & regulariter germani *Ord. p. 1. in pr.*

Nec immeritò originarii extraneis præferantur, cujus hæc ratio eſt, quia originarii melius cenſentur ſcire mores & conſuetudines ejus provinciæ ex qua ſunt oriundi. *Mynſ. d. cent. 4. obſ. 30. per tot. ibid.*

Deinde etiam in Aſſeſſoribus tum NOMINATIO, tum ELECTIO attendatur.

Eſt autem NOMINATIO actus legitimus quo hic vel ille pro aſſeſſore Camerali nominatur & commendatur.

Nam primò Cæſar Cam Aſſeſſores ex Comitum ordine binos, binos ex J.C. & contemplatione hæreditariarum, provinciarum Electores ſenos, circuli duodenos nominent. *Ordin. part. 1. tit. 1.*

Præter ſuperiores, electores alios 2. circuli ſenos nominandi poteſtatem habeant. *Receſſ. 66.*

His Cæſar ex Comitibus, vel Baronib. unum: 6. circuli junctis Auſtria & Burgundia provinciis, ſenos per vices adjũgant. *Receſſ. 70.*

Si quis Aſſeſſorum ſuo munere ſe abdicaverit, vel deceſſerit Judex id ei, ad quem tum nominatio pertinebit, denunciet. is intra 6. mẽſes à die requiſitionis, duos vel 3. alios nominet, idque tamen citra fraudem, & ambitum. *Ord. p. 1. t. 4.*

Si ejuſdem circuli nulli idonei extent ex proximo petantur *viſit. 50.*

Et denunciatio per certũ tabellarium tranſmittatur. *viſ. 57.*

Electoribus ſuo commodo vel nobiles, vel J. C. nominare liberum ſit. *deput. 67.*

Plures duobus autemib. ſimul ne nominentur. *viſ. 73.*

Hæc igitur de NOMINATIONE.

NATIONE, nunc sequitur de ELECTIONE.

ELECTIO Assessorũ Cameræ est actus legitimus, quo hic vel ille ex nominatis & commendatis assessorib⁹ tandem pro Assessore Camerali suscipitur.

Ex iis itaque qui nominantur, judex & assessores maximè idoneum cooptent: Si omnes non idonei visi fuerint alios intra constitutum tempus deposcant: quo citra idoneam citationẽ transmisso ipsi etiam circuli, de quo agitur originarium, vel ex vicinia, quicunque videbitur, adsciscant. *Ord.p.1.t.4.*

Si unicus præsentabitur, isque idoneus sit ejus eligendi potestas sit *Ord. p.1.t.4.*

Si nec idonei nobiles extent, J. C. in eorum locum suscipiantur. *Ord. p.1.t.3.*

Judex, & assessores, omnesque adeò Camerales nulla veteris religionis, vel confessionis distinctione promiscue nominentur, atque seligantur. *Recess. 55.*

In his etiam qui assumuntur ex officio assessoribus eadem utriusque religionis ratio habeatur *Deput. 57.*

Duo fratres alter in assessorum numerum in procuratorum alter ne recipiatur. *eodem Deputat. 57.*

In assessorum electione nulla habita consideratione vel ordinis, vel elogii in nominatione adhibiti is qui diligentiss. habetur, præferatur. *Mem. 62.*

De nominatis diligens inquisitio procedat, nisi explorata per relationẽ causæ industria est jusq. in suffragium non eatur. *Recess. 70.*

Si plures duobus vel trib, nominentur, qui se primò sistunt, examinentur, & ex his si quis idoneus sit, cooptetur. *Recess. 76.*

Alium

Alium à priſca religione, vel Auguſtana confeſſione aſciſcantur. *eodem.*

In Nominatis & Electis etiam habenda eſt ratio ejus adjuncti, qui Habitus dicitur.

Eſt autem habitus decorus cultus, ſeu veſtitus, qui aſſeſſores Camerales decet.

Habitu itaque honeſto, & decoro reliquis actionibus præ cæteris conſpicui ſint, memores tum ſortis ſuæ, tum Imperialis Majeſtatis, cujus & locum tenent, & juſtitiæ præſunt. *Ordin. part. 1. t. 8.*

Cumprimis autem in judicio & ſenatu veſtib⁹ honeſtis, decentibuſque compareant. *Mem. 56.*

Aſſeſſores ſiquidem cum judice, Cæſaris unà ordinumque in Imperio vicem gerunt, & perpetui, & togati Imperii ſenatores ſunt, decenti, & honorabili cultu utantur. *Memor. 70.*

Et ut idipſum diligenter obſervetur, & ſiat, judex provideat, & contumaces, eo uſque, donec ordinationi ſatisfaciant, & ſenatu & ſtipendio arceantur. *Memor. 70.*

Officium tandem Aſſeſſorũ ſequitur, de quo breviter, quæ ſequuntur, obſerventur.

Primo, Aſſeſſores ſ. de judicio Camerali operã navent, & ab aliis negotiis, mercimoniis, advocationibus, conſultationibus judiciorũ, litiumque alienarum penitus abſtineant: à Cæſaris, atque aliis commiſſionib⁹ immunes ſint, a jure dicendo, & recta officii ratione nulla jurisjurandi religione, vel obligatione avertantur. *Ord. part. 1. t. 6.*

Secundo, non ex proprio, undoque arbitrio, ſive conſcientia, ſed legibus, conſtitutionibusq; publicis, & probatis conſuetudinibus jus dicant: Idq; æqualiter inter om-

ntes sine affectu dispertiantur. *Ord. p. 1. t. 13.*

Tertiò, nullis negotiis causarum Cameralium progressum remoraturis in senatu vel alibi occupentur. *Ord. ibid.*

Quartò, relationes attente audiant, sententias ne interrūpant, nec aliud agant. *Ord. ib.*

Quinto, in puncto horæ in Senatu ad sint, nisi necessitate præpediti, & distenti, nec cæteris moram injiciant. *Ord. ib.*

Sextò, litigantibus, vel liti affines seu propinqui, consensu judicis causa facessant, sin minus conjunctionem Procuratores Judici clanculum, & opportunè detegant. *Ordin. ibid.*

Septimò, idem Procuratores ex quavis justa suspicionis causa faciant. *Ord. p. 1. t. 21.*

Octavò, quas ante assessoratum causas egerunt, deserant, sin partibus cognatione, vel arcta affinitate juncti sint, consulendi porrò facultatem habeant. *Ordin. p. 1. t. 13.*

Nonò, in Senatu gesta, dicta & judicata æterno silentio involvant, nulli injussu Cæsaris revelent. *Ord. ibid.*

Decimò, res proprias extra senatus, judiciique tempus curent. *Recess. 33.*

Undecimò, suspicionis amovendæ causa, Procuratorum familiaritatem nimiam, domesticamq; consuetudinem evitent. *Memor. 56.*

Duodecimò, Præmia emerita, & honoraria à nemine capiant, aut durante officio saltem resignent. *Mem. ibid.*

Decimotertiò, processus Judicialis periciam ipsi habeant, nec ab aliis mutuentur. *Mem. eod.*

Decimoquartò, partes in Camera litigantes in domū, vel in familiam ne admittant. *Mem. 57.*

Decimoquintò, de literis contumeliosis, vel minacibus

minacibus ad collegium scriptis, querelam vel ad Cæsarem, vel scribentis magistratum deferant, vel ipsi contra auctorem defensionem publicè edant. *Mem.* 57.

Reliqua commodior temporis ratio, Deo ita volente, suppeditabit.

Titulus IV.

De Cameralibus Advocatis, & procuratoribus fisci, & utriusq; officio.

ADvocatus fisci est, qui advocaturam causarum fiscalium in Camera Imperiali exercet.

Procurator vero fisci est, qui procuraturam earundem ibidem exercet,

Quemadmodum autem Advocati & Procuratores fisci diversæ Personæ sunt: ita & utriusqi diversa munera seu officia sunt, licet ad eundem finem & effectum tendant.

Uterque & advocatus & procurator fisci, verū fiscalium peritus & à Cæsare creatus sit. *Ord. part.* 1. *tit.* 15.

Hi soli causis fiscalibus nec aliis occupentur. *Ordin. ibid.*

Quæ autem causæ fiscales sint, supra enumeratæ sunt.

Cum autem Fisci Advocati officium per se certum, & manifestum sit paucula quædam de officio Procuratoris Fisci subjiciemus.

Primò, ipsemet Procurator Fisci constitutus causas fiscales peragat. Quod si autem impeditus fuerit, quo minus id facere possit, non nisi solum Advocatum Fisci sibi substituat. *Ordin. part.* 1. *tit.* 15.

Secundò, Procurator Fisci arbitrio Deputatorum obtemperet. *Ordin. part.* 1. *t.* 16.

Tertio, si quem sine eorum voluntate convenerit, expensas de suo refundat.

fundat: cæterum Fiscus ipse, si sic Camera pronunciavit, restituat. *Ord. ibidem.*

Quintò in fisci reditus diligenter inquirat, pœnas ex causa fractæ pacis potissimum, easque ultro exigat, pecuniā mulctatitiam undique contrahat, qua in re Cameræ adminiculo utatur. *Ord. ibid.*

Sextò, in scriptis agat, brevitati studeat, ac legibus Procuratorum pareat. *Ord. part. 1. t. 17.*

Septimò, vetustiores causas primo proponat, æqualitati adhæreseat, nullius cujusquam præterquam Cæsaris, & Ordinum è comitiis mandato contrario inde dimoveatur. *Deput. 57.*

Octavò, in causis exemptionū summariè procedat, conclusionemque acceleret. *Mem. 80.*

TITULUS V.

De Advocatis & Procuratoribus partiū & eorundem officiis in Camera.

ADvocati & procuratores partium sunt, qui ipsis Principalibus advocando & procurando & procurando respectivè in Camera inserviunt.

Præter utrumque tamen etiam alius adjungitur, sed extraordinariè nempe in causis Principum, Prælatorum, Comitum, Baronum, Nobilium & Civitatum, modò sint illorum advocati & Procuratores, honesti & idonei, & de calumnia, & malitia jurent, *Ord. p. 1. t. 25. per totum ibidem.*

Advocati & Procuratores partium quædam COMMUNIA: quædam verò PROPRIA habent.

COMMUNIA inter sese habent, Primò, quod uterq; Advocatus & Procurator partium per judicem & assessores recipi debeat. *Ord. p. 1. t. 8.*

Secundò quod uterq; legitimæ originis, natalium, status, morum, vitæ, qualificationis, conditionis & reputationis

sit. *Ordinatio ibidem.*

Tertiò ut etiam uterque cogi possit, ut in causis pauperum serviat. *Ord. p. 1. t. 19. § fin. Mynſ. cent. 4. obſ. 31. per tot. ibid. Geil. lib. 1. pract. obſ. 43. n. 6.*

Quæ Procuratorum partium Propria sunt, ea concernunt illorum officia, quæ aut Generatim aut Speciatim considerantur.

Quoad Generalia, primò curent ne plures suscipiant causas, quàm peragere possint. *Ord. p. 1. t. 19.*

Proinde judex diligenter inquirat de multitudine causarum in procuratoribus, & ne sese iis nimium prægravent, provideat. *Ord. ibid.*

Secundò, sua duntaxat munera obeant & cætera intermittant. Qua tamē in parte recentibus seu novitiis procuratoribus indulgendum est, idque consensu judicis Cameræ. *Ord. ibid.*

Specialia officia sunt quæ exercentur in Judicio, aut Consilio, aut extra Utrumque nempè coram Cancellaria.

Cum autem officium Procuratoris in Judicio potissimum sit, primò & præcipuè videant, ut in judicium ingressuri, coram tribunali graviter & honestè sese gerant, horis solitis satis maturè compareant, in suo loco & ordine consistant, nec inde absque venia recedant, sed finem exspectent. *Ordinatio part. 1. tit. 23.*

Non inutilibus & jocosis colloquiis, sed utilibus & seriis sermonib⁹ in judiciali audientia studeant. *Ord. ibid.*

Unusquisque eorum in Judiciali audientia, ea quā propositurus est, diligenter attendat. *Ord. ib.*

Acturi ante omnia & imprimis suas personas ad agendū per sufficientia mandata legitiment.

Si autem non habent sufficientia mandata de

cata

rato caveant. *Ordin. part. 1. t. 21.*

In reproducenda citatione, item in reproducendis instrumẽtis, actis prioris instantiæ, atque aliis, cautionem de rato, si velint, præstent, sed nõ nisi ad litis contestationẽ usq;, postea mandatum sufficiens, non tamen sine clausula ratificatoria retroactorũ producant. *Ord. ibid.*

Quod si generalia mã data habent, copias collationatas in aliis causis, quas habent, producant. *Ord. p. 3. t. 21.*

Deinceps materias suas quascunque in scriptis proponant, & in illis nihil aliud quam in hunc modum ponant.

In causa N. & N. una atque ex altera parte exhibeo illud scriptũ nempè libellum, exceptionẽ, replicam, duplicam, &c. *Ord. p. 1. t. 13.*

Eaque scripta, non habitis prolixis, sed brevibus recessibus, exhibeant, & in iis nõ nisi necessaria deducant.

Et ita dictando producant, ut verba eorũ Protocollistæ calamo excipere possint. *Ord. ib.*

Unusquisq; Procuratorum, cũ eum ordo attigerit, procedat, nec aliũ præcurrat. *Ord. ib.*

Alter alterum sermocinando non impediat. *Ord. ibid.*

Causas ordinarias cũ extraordinariis nõ commisceant. *Ord. ibid.*

Quisquis suum protocollum habeat & diligenter id inspiciat. *Ord. ib.*

Hucusque de Procuratorum partium officiis in Judicio: Nunc de eorum officiis Corã Vel In Consilio despiciendũ est.

In obtentionibus mãdatorum, ac processuum in causis, in quibus viva voce appellatum est, qualitates sententiæ, & à qua sententia appellatum est, an summa pecuniaria ordinationi consentanea

sit, in supplicationibus procuratores indicent. *Ord. p. 1. t. 22.*

Nullus procuratorũ de uno consilio ad aliud supplicet, sed quovis tempore supplicationes suas ad ipsum consilium, in quo Judex Cameræ est, & nõ in particularib⁹ consiliis præsentet. *Ord. ib.*

Procurator cui semel aut iterum processus denegati sunt, si rursus ex novis rationibus, ut etiã alia via suplicandum putet, priores supplicationes, una cum earum annotatis decretis, si in promptu habeat: sin minus earum copias similiter cum illa ultima supplicatione exhibeat. *Ord. ibidem.*

Nomina eorum contrã quos supplicatur, exprimat, & circumstantias in supplicatione pro sententiis addat. *Ord. ib.*

Supplicatur de parti obtinendo processu mandatum exhibeat. *Ord. ib.*

Et nomine partis, quæ absens est, supplicationi subscribat. *Ord. ib.*

Et si quid petere velit in causa judiciaria, non nisi judicialiter petat. *Ordin. ibid.*

Coram CANCELLARIA copias attestationũ aliarumque materiarũ, Procurator primo petat ac redimat.

Deinde pecuniam debitam exsolvat.

Tertio, nec cancellos ipsos: sicuti quarto nec Archivum ingrediatur. *Ord. p. 1. t. 24.*

Ad extremum Procurator causas absque voluntate & consensu judicis alii non tradat. *Ord. part. 1. t. 20.*

Absens autem Procurator, venia judicis ante impetrata, & alium substituere potest. *Ord. ib.*

Titulus VI.

De Administratore Camerali, & ejus officio.

Administrator Cameralis est, qui omnia negotia

negotia in Camera Imperiali administrat. *Ord. part. 1. t. 18*

Ejus officium consistit tum in personis REGENDIS, tum rebus ipsis DIRIGENDIS. *Ord. ib.*

PERSONAS cancellariæ Cameralis ita regat, ut eæ operas suas gnaviter præstent, debito ac consueto tempore sedulæ in Cancellaria & consilio sint, maneant, ad quod quisque ex officio tenetur, aut alias sibi per Administratorem in negotiis Cācellariæ ex causis emergentibus & contingentibus præcipitur, mature & diligenter expediat & perficiat. *Ord. ibidem.*

In rebus ipsis Dirigendis ante omnia ordinem observet. *Ord. ib.*

Primo itaque & præcipuè hoc in specie curet, ut acta omnia, in quibus submissum & conclusum est, sint completa, & cōpleta ad referendum prębeantur.

Secundò, ut processus & literæ non retardentur, ita quidem, ut si opus sit, ipsemet manum etiam admoveat. *Ord. ib.*

Tertio, ut omnia, quę è cancellaria Imper. sub scriptis seu literis emanaverint, ipsemet revideat, revisa subscribat, & subscripta Imperiali signo consignet.

Quartò, & postremo, ut in genere tam in personis, quàm rebus defectus depræhensos corrigat, & si virtute & vi officii sui hoc efficere nō possit, in consilium, & auxilium Archipiscopū Moguntinensem adhibeat. *Ordin. ibidem.*

TITULUS. VII.

De Camerali Quæstore, & ejus officio.

QUæstor Cameralis est. qui rei pecuniariæ in Cam. Imperiali præest. *Ord. p. 1. t. 50.*

Ejus officium consistat

in pecunia recipienda, & recepta benè Custodienda: aut benè custodita Eroganda, & super erogata tandem Ratione Reddenda. *Ord. ib.*

In receptione, circũstantia, & qualitas monetæ considerentur. *Ord. ibidem.*

Circumstantia sit loci, aut temporis.

Locus deponendæ, vel exsolvendæ pecuniæ sit, ut aut directa, & prima quoque via Spiram ad Quæstorẽ, aut verò Augustam, Francofurtũ, & Norimbergam ad Burgimagistros mittatur & ibidem deponatur, adjunctis simul literis ad judicem Cameralem datis, de quantitate pecuniæ transmissæ, & exsolutæ, data desuper quietantia. *Ord. ibid.*

Temporis exsolvendæ pecuniæ sit spacium singulorum semestriũ mercatus Francofurdensis. *Ord ibid.*

Qualitas exsolvendæ monetæ sit, ut ea sit proba, & justa: sin injusta & reproba reprobetur. *Memor. 72.*

In custoditione considerentur etiam potiss. locus, & receptaculũ. *ibid.*

Locus sit Camera Imperialis, ubi pecunia traditur & deponitur.

Receptaculũ verò area sit in qua deposita unà cum scheda testificatoria præsente judice vel alio ejus loco, à Quæstore ponitur, cujus clavis soli Quæstori concredita sit. *Ord. ibid.*

In Erogatione consideretur, an ea debita, vel ordinaria: an v. indebita & extraordinaria sit, nec ne. Priore casu, si erogatio facta fuerit, expedita est: Posteriore verò contra. Proinde indebitis & extraordinariis erogationibus, nullis Cameræ decretis injussu judicis, adigatur: Si contra mune-ris rationẽ perurgeatur, ad judicẽ jussũ querimoniũ deferatur. *Mem. 77.*

Inde-

indebitum a. hic non tantum ratione personæ, cui non debetur, sed etiã ratione temporis considerari potest. Proinde ab ordinibus, civitatibusve delegatis ante diem stipendium non solvatur. *Mem. 72.*

In redditione rationis considerentur primò ipsum ratiociniũ, nempè accepti & expensi deinde tempus nimirum annuæ visitationis: 3. personæ, cujusmodi sunt Visitatores. *d. ord. t. 40.* etiam ipse judex & assessores, quib. si petãt, ratio reddatur *R. 31.*

Appendix officii Quæstoris Cam. hæc sit, ut is inobedientes, & non solventes quotam debitam, Fiscali illico indicet, ut contra eos debito modo procedat, & ad solutionẽ properam coarctet. *Ord. part. 1. t. 40.*

TITULUS VIII.

De Cameralibus Protonotariis, & Notariis, & eorundem officiis.

PRotonotarii, & Notarii Camerales sunt, qui in Camera Imperiali potissimum rerum peractarũ ibidem literas concipiunt & perficiunt.

Et quia hæ personæ officia comunia & cognata habent, ea itaque, quæ de protonotariis hic proponuntur, etiam de Notariis intelligenda sunt. *Ord. p. 1. t. 29.*

Quamvis autem, ut ex definitione præmissa liquet, Protonotariorum, & Notariorum officium maximè consistat, tàm in literis rerum peractarum in Camera concipiendis, tum conceptis perficiendis, tamen etiam in aliis exerceatur.

Munia sua per se, non per alios obeant: nisi ad breve tempus ex morbi aliavè justa causa Præfecto cognita & approbata. *Ord. p. 1. t. 28.*

Eorũ unus assiduè senatui in tempore adsit: Assessorum sententias & suffragia, præsertim in

definitivis cōſcribat: ſententiæ formā ex mente majoris partis concipiat: Aſſeſſoribus priusquam dilabantur, recitet: Referentibusq; ſubſcribendam porrigat. Inter referendum, atque ubi eo præſente opus non erit, conſenſu Judicis ad munia revertatur. *Ord. ib.*

Tertiò tempus commeatus dati, & reditus cujusq; Aſſeſſoris adnotatum ad Quæſtorem deferant. *Ord. ibid.*

Quartò in Judicio geſta, dicta, alter ambove juncto Notario pro ſe quisque excipiant ſumma fide poſt audientiam continuo protocolla ſua cōferant. *Ord. ib.*

Quintò errores in protocollis obſervatos Judici & Aſſeſſoribus modeſtè indicent: in ſenatu neminem interpellent. *Ord. ibidem.*

Sextò, in Judiciis ſubmiſſiones leviores, quæ nec actorum inſpectionem deſiderant, notent: poſtridie ex protocollo ex tempore decidendas & propediem publicandas in Senatu prælegant. *Ord. ibid.*

Septimò, in cancellaria, ſententiarum, aliarumque rerū monumenta conficere, deſcripta relegere & ſubſcribere, Procuratorum poſſiſſimum opus ſit. *Ord. ibid.*

Octavò, ſubmiſſiones codici ſuo inſcribant, lectoribus tradant, ut acta cum primum compleantur, perficiant. *Ord. ib.*

Nonò, Procuratorib' ipſi, Notariivè denegatorum proceſſuum cauſas ne prodant. *Ord. ib.*

Decimò, in judicio præter receſſus, etiā quæ incidenter dicuntur, manu aſſequantur. *Mem. 59.*

Undecimò, in Senatu ſubveniant, ut rectè protocolla conficiantur, cōferanturq; & annua ſententiarum volumina deſcribantur, ſubmiſſionū que liber abſolvatur, prævideant. *Memor. 57.*

Duode-

Duodecimo, Procuratorum recessus ad verbū scribant, longiores aliavè de causa prohibitos notent. *Vis.59.*

Decimotertiò ob negotiorum multitudinē, periculumvè causarum, extra horas solitas, dieb⁹ veneris conveniant, residua absolvant. *Vis.59.*

Titulus IX.

De Lectoribus Cameralibus & eorum officio.

LEctores Camerales sunt, qui præcipuè in Camera Imperiali omnia acta, & producta colligunt, & sibi invicem ea in re mutuam & fidelem operam præstant, & in complendis actis Protonotariis, & Notariis adjumēto sunt. *Ord.p.1.t.28.*

Eorum officiū maximè consistat in actis & productis recipiendis, & receptis, aliisque recondendis. *Ord. ibid.*

Recepta acta, & producta notent, signent, & inscribant. *Ord. ibid.*

In quibus causis, & in quo puncto submissum & conclusum est diligenter adnotet. *Ord. ib.*

Quoad submissiones, circa terminorum prorōgationes, dilationes, responsiones, admissiones commissariorum, & legitimationes Procuratorū referendas ne dent, nec pro interlocutoriis, nisi ex causa & jussu judicis, inscribant. *Mem.68.*

Pro recondendis actis & productis archivum ordinatur, ut recondita facilè, & assiduè depromi possint. *Ord.p.1.t.30.*

Idque duplex sit. *ibid.*

Unum pro omnibus actis, quæ sunt simplicis querelæ, aliisque ejus generis. *ibid.*

Alterum pro causis appellationum, & aliis ad eas spectantibus. *ibid.*

Ne quisquam ad utrūque admittatur. *ibid.*

Titulus X.

De Tabellariorũ Cameraliũ Magistro ejusq; officio.

Magister tabellariorum Cameraliũ est, qui tabellariis in Camera Imperiali præest. *Ord. p.1.t.35.*

Ejus officium spectatur in tabellariis Amandandis & amandatis redeuntibus Audiendis, *Ord. ibid.*

In amandandis ordinem nuntiorum præfectus observet. *Ord. ib.*

Idq; propterea ne quis nunciorum præ alio prægravetur. *Ord. ibid.*

Quem in finem etiam suum catalogum diligenter habeat, nec se audientiis judicariis subducat. *Ord. ibid.*

In redeuntibus audiendis relationẽ ipsemet diligenter annotet, diem reditus assignet, cui nuncius subscribat. *ibid.*

TITULUS XI.

De Cameralibus Ingrossistis et copistis ac eorũ officio.

Ingrossistæ & copistæ Camerales sunt amanuenses seu scribæ, qui in Camera Imperiali debita sua officia expediunt. *Ord. p.1.t.31.*

Idque non solum mandato, & jussu administratoris, sed etiam tum Protonotariorum, tum Notariorum, tam intra, quàm extra cancellariam.

TITULUS XII.

De Pedello & famulo Camerali, & utriusq; officio.

Pedellus Cameralis est præco Cameræ, *Ord. part. 1. tit. 34.*

Ejus officium potissimum sit, tum in decretis proclamationibus expediendis, tum in productis à procuratoribus exhibitis lectori offerẽdis.

Quod utrumq; fiat in Cancellaria tẽpore judiciariæ audientiæ. *Ord. ib.*

Reliquum ejus officium extra Cancellariam *Ord. p. ibid.*

Idque

Idque in faciendo, vel omittendo.

In faciendo, ut Assessores convocet. *Ord. ib.*

Et fores consultatorii hypocausti aperiat, & apertas recludat. *Ord. ib.*

In Omittendo, ut ab ingressu, & egressu quoad consultatoriũ hypocaustũ, tempore consultationis abstineat, & traditurus, vel significaturus aliquid fores pulset.

Hæc de Pedello & officio ejus: nunc de famulo, & ejus officio quoque paucula dicenda.

Famulus Cameralis est, qui in Camera Imperiali famulatur. *Ord. p. 1. t. 32.*

Ejus officium sit in foribus Cancellariæ aperiendis & apertis recludendis. *ibid.*

Idque debito & consueto tempore.

Et tam intra, quam extra Cancellariã diligenter exequatur, quod illi commissum est.

TITULUS XIII.

De Tabellariis Cameralibus, & eorum officiis.

TAbellarii Camerales, sunt nuntii Cameræ Imperialis, qui tabellas & processus asportant.

In quibus primò tum Constitutio, tum Remotio consideretur.

In constitutione præcedat diligens perquisitio, præ judicem & assessores, de eorum vita & moribus, utpote fide, probitate, atq; integritate, quæ omnia si in illis deprehendantur, per Judicem & assessores recipiantur.

Deinde eorum adjuncta, seu qualificationes quoq; attendantur, quæ cum in lectione tum in scriptione consistant.

Tales itaque suscepti suas pixides habeant. *ibidem.*

In remotione tabellariorum ineptitudo, seu inhabilitas eorum spectetur, qua de causa etiam removeantur.

Secundò,

Secundò officium eorum consideretur ratione discessus, & reditus.

Circa officium ratione discessus quædam in Genere, quædam in Specie perpendantur.

In Genere, & quidem primò, ut tabellarii equos habeant.

Secundò, ut equitaturi debito loco, & tempore præsentes sint.

Loco, adfores cancellariæ exspectent.

Tempore, tam ante quam post meridiem Ordine interim observato, nempe ut is semper appareat, quē ordo attingit.

Tertiò, etiam requiritur tū promptitudo, tum alacritas in tabellariis.

Quartò, ut non nisi ab ipso magistro tabellariorum bene instructi expediantur & ablegentur.

Quintò, modestia & decor in iis elucescant. *ib.*

Circa officium ratione discessus in specie spectentur, et quæ sequuntur:

Ante omnia autē hic habeatur ratio, seu distinctio personarū, quæ sit publica, aut privata.

Publica in Magistratu constituta, eademq; secularis, aut Ecclesiastica.

Secularis superior, aut inferior.

De quibus omnibus & singulis deinceps videndum.

Primò, Electoribus & Principibus, tabellarius processus mandata, seu literas insinuaturus, ad eorum secularium sedes consuetas, de quibus antea diligenter inquirat, num ibi præsentes sint, se conferat, & illis ipsis, si poterit, submissè originale insinuet, aut si plures faciendæ sunt insinuationes, concordantem copiam ex illo præbeat, originale monstret, legique sinat, cum rescriptis utrobiq; executione.

Quod si verò extra solitam sedem Electorē, & Principem personaliter inveniat, tum illi soli insinuatio fiat.

Si autem ipsorũ Electorum & Principum copiam habere nequit, eorum constitutis cancellariis & aliis his similibus offerat.

Quod si neq; illarum personarum copiam habere poterit, minoribus personis, quæ tamen de aulica familia sunt, præsentet, vel aularum portis affigat, vel in valvis ocularitet relinquat, nec secum auferat.

Secundò, transeundo ad Ecclesiastias personas, cujusmodi sunt, Prælati Abbates, item Prælatæ & Abbatissæ, & similes, illis ipsis quoque quoad fieri poterit in cœnobio, seu monasterio insinuatio fiat.

Si verò hujus, vel illius personam alibi inveniat tum etiam illis ipsis ibidẽ exhibitio contingat.

Quod si autem neq; in consueta sede, neque extra eam hujus, vel illius Ecclesiasticæ principalis personæ tabellarius copiam habere poterit, tũc ejus vicario, Priori, Secretario, aut alii officiario cœnobii, seu monasterii, & non aliis minoribus, vel levioribus personis insinuatio fiat, illis autem omnibus absentibus aut rennuentibus portarum custodibus tradat, vel in earum limine illas localiter relinquat.

Tertiò, redeundo nũc ad publicas personas, in magistratu aliquo inferiore constitutas, contra Comites & Barones eodem etiam modo, quo supra, procedatur.

Quartò, si tabellarius, Dicasterio seu consistorio processus insinuare velit, videat, ut toti judicio insinuet, tradendo originale, aut si plures insinuationes expediendæ sint, copiam ex illo, perlecto originali, exhibeat. Si verò totum habere nequit, quærat de præside, vel magistro Scabinorũ aut alio, qui eorum loco est, vel etiam seniore aliquo

quo

q io Judicii, huicque, vel illi indicet ſe habere Imperiales literas, quas inſinuare, & propterea rogare velit, ut is unum atq; alterum aſſumat, coram quibus ſuum officium expedire poſſit, ſi hoc obtinere poteſt, benè eſt: ſin minus uni ſaltem ex prædictis inſinuet, & antè eū ponat & jacere ſinat.

Quinto, conſulatui, vel ſenatui alicujus urbis, vel oppidi tabellarius proceſſus inſinuaturus, eodem modo procedat, quo paulo ante, nempe in actu inſinuationis quoad dicaſterium, vel conſiſtoriū, modo videat, ne extra civitatem id faciat.

Sexto, tabellarius toti communitati literas imperiales inſinuaturus, civium Magiſtris, & ſenatui eas exhibeat, ſi eorum copiam habere poterit: ſin minus foribus curiæ affigat, ſi verò curia non exiſtat, Eccleſiæ, vel publici alicujus ædificii valvis affigat.

Huc uſq; de inſinuationibus publicis perſonis expediendis: ſequitur nunc de inſinuationibus quæ privatis perſonis expediendæ ſunt.

Ubi primò tabellario tenendū eſt, ut ipſi principali in loco domicilii literas imperiales inſinuet, & quidem originales, ſi autem inſinuationes expediturus eſt, conforme inde copiam tradat, & autographum monſtret ac legat.

Si verò ipſum principalem in conſueto domicilio, habere nequit, eius uxori, alii ve domeſtico, qui ex ephebis exſit, tradat, & mandet, ut properè hero ac patrifamilias det, aut per certum internuncium tranſmittat ad præcavenda damna.

Quod ſi autem abſente hero, neq; uxori, neq; alii domeſtico alicui idoneo inſinuare poſſit, tum etiam in præſenti cujusvis alterius de familia

modo

modo is negotium intelligat, insinuet.

Si verò fores præclusæ nec tabellarius intromissus fuerit, domesticus tamen aliquis se in fenestris aut in limine januæ præsentaverit tunc celeriter literas Imperiales in alterutro vel commodiore loco domus collocet. Nemine verò prorsus è domesticis præsente, unum atq; alterum vicinum accersat & in corũ præsentia vel foribus affigat, vel in iis, aut commodiore loco habitationis collocet..

Præterea tabellarius sive in publicis, sive privatis personis, edicta, proscriptiones, banna & similia insinuaturus sit, locũ & alia in traditis scriptis exequendis Imperialibus observet.

In summa tabellarius cameralis omnia & singula ita expediat, ut defendere possit. Sin minus suis sumptib' denuo insinuationem expedire teneatur.

Post reditum, tum relatio, tum restitutio pecuniæ residuæ fiat.

Relatio corã tabellariorum magistro, quã sua ꝓpria manu in ejus registro cõsignet. *Ordin. part. 1. t. 35.*

Idq; cum omnibus suis circũstantiis rei peractæ accuratè fiat. De quibus omnibus ac singulis præmemoratis *vide Ord. p. 1. tit. 35. 37. & tit. 38.*

FINIS.

